

RMKI
1083

LIBRARY OF THE
HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
BUDAPEST

Pop. K. I. 1083.

1. p'eld.

(Teljes.)

CM, H.

5079.

gyar. Szécl.

S. 4.

A' HAROM IDVŐSSEGES KERDES

Igafsága ellen költ

BÁNYÁSZ CSÁKÁNYNAK

TOMPITASA.

AVAGT

Vásárhellyi Matkó István

Hazugságinak (kiket Tisztelendő Pro-

fessorom ellen irt vala) másodszori meg-torkolása: ki-
ből mind a' Górcsós Botok; mind a' Czigány Pallé-

rozások; mind az Igafságra vezérő KALAUZ

ellen való rothatt Istápok; mind az

Gyermeki Japhetkék, könnyen

meg-czáfoltathatnak.

Conventus IRTA

ILLYEFALVI ISTVÁN,

Kassai KISDIANUM Seminarium-béli Philosophus,
és Theologus.

Christusnak Sz. képét,
mint illik tiszteljed,

De csak a' kit jelent,
imádással illyed.

NYOMTATTÁK CASSAN.

M. DC. LXIX. ESZIENDŐBEN.

Rom. 16. 20.

A^o Romai Ecclesiának lábai alatt, az Isten meg-
rentya à Sátánt.

S. Irenæus Lib. 3. Cap. 3.

A Romai Ecclesiához, az ő elsőségeért, minden
Ecclesiának kell ragaszkodni.

S. Cybrianus Epist. 55. N. 90.

A Romai Ecclesiához nem férhet hamiság.

S. Hieronymus Apolog. cont. Ruffin. C. 4.

A Romai Hit, mellyet Sz. Pál méltósága erősí-
tett, el-változhatatlan.

S. August. contr. partem Donati, in fine.

A Romai Ecclesia az a kö-szal, mellyet meg-nem
győznek a Pokolnak kevély kapui.

Calvinus Lib. 4. Cap. 6. N. 16.

A Romai Ecclesia, az háborús, és zenebonás idő-
ben, nem volt olly párt ütő, és támadás indító, az mint
a többi: és az bővött tudományt álhatatosban megh-
tartotta.

Az Tekintetes, Nemes, és

Nemzetes Vrnak, Krompáki

HOLLO SIG-
M O N D-nak,

A Romai Császár, és Koronás

Király Vrunk ő Felsége Vdvari Hivének,

és a Szepeli Nemes Kamara Tanácsának,
hoszfú, Szerencsés, Idvőséges, és Békes-
séges életet.

Z Istennek Sz. Lelke,

szép ditsirettel emlekezik a'
Hollókról, 3. Reg. 17. 3. meg-
parantsolván nekik, mint valami o-
kos-állatoknak, hogy a' rettenetes
szárazságnak kegyetlenségében,

Illyés Prophétát eledellel táplálnák: távozzál el in-
nét, (ily szól az Isten Illyésnek:) és menny Nap-
kelet felé, és rejtezzél el Karis patakában, melly a'
Jordan ellenébe vagyon és ott a' patakból igyál: én a'
Hollóknak meg-parantsoltam, hogy ott táplállyanak téged.

4
Tekéntetes, Nemzétetes Vram, Pátronusom; azt
irja Sz. Pál; *Parabola est temporis instantis: Heb. 9. 9.*
hogy ez, a' Hollóról való Sz. Írás-béli emlékezet, a'
mostani Hit béli villongások által, lelki Szárazságban
el-epedett, és csak nem hamuvá lett Berelmes Házánk-
nak példája; melly Házánkban, minek utánna némel-
lyek Vj tanításokkal veztegetni kezdék az Abraham
Kúttyát, *Gen. 26. 15.* a' tiszta Igazság forrását úgy el-
apaszták, hogy Ieremiás síralma szerént, *Jbren. 4. 4.*
A' Szopónak nyelve az inyéhes ragadott a' szomjúságban;
kenyeret kértek a' kisdedek, és nem vala a' ki segédelné
nékik. De a' Ió Isten, ez illyen Szomjú, s-éhező Lel-
kek szerentséjére, és idvösségére, imé szép okoslag-
gal fel-ékesítetett, és Vri-állapottal méltán meg-bő-
csültetett *Hollót* rendelt benned, Tekéntetes Pátro-
nusom: mind neved, mind pedig Hires Királyi Czi-
mered, *Holló* lévén: méltán-is; hogy a' mi Szeren-
csétlen időnkben legyen olly *Hollónk*, a' ki lok Illyése-
ket táplállyon lelki eledellekkel: a' melly Isteni táplá-
lást, a' Tekéntetes nevedhez, és a' Sz. Írás-béli pél-
dához képest, mennyire követted; élő bizonyságul,
lok Illyéseket támaszthatnék; kik az Nevezetes *Holló-
nak* lok szép adományiban, Isten tisztességére részfelül-
tek. Vgyan-is, az okos, és Istenes *Holló*, amaz hires,
cras, cras, szavait magában énekeldegelvén; oda ra-
kogattya szép javait, a' hol az *æternum cras*, Mennyei
ulorával meg-fordittya. Hogy azért én is fordítsák ke-
veset, a' Kassai Kisdianum Seminarium képében, ki-
nek-is

5
nek-is a' Tekéntetes *Holló* bővséges kezeit nyújtotta;
im Tekéntetes Vram Patronusom, halá-adó ajándékul
olly Könyvet nyujtok, melly nem annyira az Igazság-
nak szirkos és káromkodó ostromlásit vizsgálja; a'
menyire, az igaz régi Római Catholica Sz. Hitnek dol-
gait védelmezi azok ellen, kik az Három Idvösséges
Kérdést, nem-is akarják ismérni idvösségesnek: nem
tudom pediglen, hogy lehessen a' Keresztény Ember-
nek idvösségesb Kérdése, mint, ha vagy-on-é igaz Hit-
ben? De im az igaz Isteni tiszteletre vezérő Illyéseket
táplálván Istenes *Hollónk*, az *Oszolinszki* Fejedelmi
vérrel edgyút; ezen Istenes, és halá-adó ajándékából,
az Ellenkezők bővebben meg isméri, a' Három kér-
désnek idvösséges voltát: Kiért az Vr Isten, a' Tekén-
tetes *Holló* és *Oszolinszki* vért, mind ez Világon ho-
bbú és Szerencsés élettel; mind az örökké-valóságban,
Mennyei dicsőféleggel boldogítsa; tellyes szívből
kívánom.

Tekéntetes Patronusomnak,
és kegyes Uramnak,

Alásatos Szolgája,

ILLYEFALVI ISTVÁN.

(*)

L A I

LAISTROMA

A Könyben Foglalt Derekasb

Dolgoknak.

A.

Abelt nem személyében szerette Isten elsőben,	Pag. 190.
A dicto secundum quid, ad dictū simpliciter botorkázik Mat.	p. 3. 4. 5.
Agoston szavait csalárdúl citállyá Matkó,	Pag. 315.
Sz. Agoston nem tagadta a' Purgatoriumat,	Pag. 264.
Agoston Disputatioja borongattya az mostani Ujitok.	74. 75. 76.
Az Anya-Szent-egy-ház Bőjti miben áll?	Pag. 290.
Az Anyasz. egyház rendeléséből a' Papok Nőtelenége.	p. 296.
Apostolok idejétől fogva minden Szentek Romai Hitben voltak.	336.
Apostolok Hit-béli edgyeségét gyalázza Matkó,	p. 86.
Apostolok nem mindent irtak meg a' mit tanítottak,	p. 28.
Apostolok között Szent Péter volt első,	p. 83. 84.
Aldozat az Új törvényben a' Szent Mise,	p. 102.
Apostoli Traditiokat honnan ismérhettyük meg,	p. 144. 145.
Abrahámnak Isten előtt való Igazulását említi Sz. Jakab,	p. 187.
Az Apostolok bizonyítják, hogy a' Hitből ki-eshetik Ember,	p. 206.

B.

Bibliájok nincsen az Ujitoknak,	Pag. 7.
Büntől tartoztattya Embert a' Romai Vallás,	p. 36.
Bellarminus Isteni tiszteletet nem ad a' képeknek, a' mint rá fogják.	67.
Böcsüllik a' tudósabb Ujitok a' Vulgata Bibliát,	p. 211.
Bírósgot nem tulajdonít a' Sz. Írás magának,	p. 260.
Bizodalom, gyarlóságunktól való félelmünket fenn hadgya,	192.
Bőjtnek neveit sok-képpen vészik a' Tudósok,	p. 290.
Bőjt in genere Isten parancsolattyaából vagy on hagyva; de in particulari az Ecclesia határozza időre, és módra,	p. 291.
Bérmálás a' Sz. Írásból bizonyodik,	p. 311.
Bérmálásnak Formáját hol vettük?	p. 312.
Bérmálást Sacramentomnak vallották a' régi Sz. Atyák,	313.
Bérma-	

LAISTROMA

Bérmálásnak állattyaát helyén hadgya Matkó,	Pag. 314.
Bűn bocsánat nem az Evangelium predikálásában áll,	317.
Bérmálást; Higinus Pápa nem szerzett,	p. 314.
Bellarmin' nem igazította a' Pápát ő magához, mint Ecclesiához,	95.
Bibliát csalárdúl fordították az Ujitok,	p. 76.
Bibliában, sok dolgokra nem találhatni világosb mondást, per collationem Scripturarum.	p. 162.
Bűn bocsánat ingyen Isten kegyelméből adatik,	p. 180.
Bérnek neveztetik az örök élet a' Sz. Írásban,	p. 184.
Bűneink bocsánattyaát kinek-kinek nem jelentette meg az Isten,	194.

C.

Czeplédi hazugsága Pius Pápa leveléről; Elöl járó bebed, N. 6. It. 285.	
Costerus nem böcsüll fellyebb a' Traditiokat, az Sz. Írásnál,	147.
Consequentiájoc jó-voltát a' Bibliából né bizonyíthatták az ujitok.	8. 9.
Csuda-tételekkel csak a' Romai Ecclesia tündöklött mindenkor,	33.
Calvinus Istene, mostoha Atya,	p. 39.
Calvinussal ellenkezik Matkó,	p. 41.
Calvinus előtt nem volt a' Calvinus Vallása,	p. 47.
Catholica név, nem illik az Ujitok Ecclesiájához.	p. 78.
Christus nem ellenzi az Egyházi elsőséget: Luc. 22.	p. 83.
Credóban nincsen, hogy Christus csak mennyben légyen,	p. 97.
Calvinus Tudományátul el-pártol Matkó,	p. 97.
Christus Teste lehet egyszer s' mind két helyen, s' vagy on-is,	98. 99.
Calvinus Ecclesiája nem emberekből áll,	p. 135.
Calvinus Istent okozza a' Vétekben,	167. 168. 169.
Christust ki nem rekesztyük cselekedetink érdeméből,	p. 180.
Credób: nincse, hog' nevezet szerint valakinek el-töröltettek bűn,	194.
Conditioik nélkül nem igitte Isten az örök életet,	p. 196. 197.
Calvinus az örök kárhozatra-való rendeltetéstől káromkodik,	243. 244.
Christus előtt Menyországba nem vitettek az Oo törvénybéli Szentek,	Pag. 266.
Calvinus-szerint, most a' lelkek nincsenek boldogságban,	266.
Castigo, mit térszen Sz. Pálnál?	p. 283.
Christus képét mint tisztelik a' Papisták?	p. 67.
Calvinus minémű Prædicamentomokra osztja rendin való Predikátorit,	p. 299.
Calvinus	

Calvinus berént, Isten malasztásával sem tarthatni-meg a' parancsolatokat, pag. 41.

D.

Dic Ecclesiæ, mit tégyen, nem fér a' Matkó fejébe. pag. 159.
Doctörök nál s' Sz. Atyáknál, többet tulajdonit magának Matkó, 219.
Dilemmára nem felelhetnek az Ujitók, p. 269.
David büntetése fenn maradt, bűn bocsánattya után, p. 267.
Doctörök egyenetlensége miből nem árt az Hitbéli eggyeslének, 89.
Doctörök, az egész Világról a' Romai Pápához küldötték irásokat, 121.
Doctörök, soha a' Romai Ecclesiának leg-kisebb dologhban való tévelygését nem esmértek. pag. 125.
Divina Traditionak tartya Calvin^o a' térden álva való imádságot, 145.
Davidot imádta a' fokaság, s' azzal bálványozást nem tölt, 150.
Doctöröknek egyezése, az érdemes cselekedetekről, p. 189.

E.

Ecclesiánk miképpen fogyhat el, s' miképpen nem, p. 48. 49.
Ellenkezés nincs e' két Szóban: Romanus, és Catholicus, p. 62.
Eggyeség nincsen a' Lut. és Calv. közöt a' Hit dolgaiban, 91. 92. 93.
Ellenkezés nincsen a' Sz. Pál, és Jakab szavaiban, p. 188.
Ember Babad akarattya, úgy vallotta Sz. Agoston, mint most a' Papisták, p. 239.
Etelben, és italban való mértékletesség, nem Bőjt, p. 291.
Eretnekfég ki-gyomlálásának módgya, p. 309.
az Ecclesia Jeleit erőtlennül bontogattya Matkó, p. 57. 58.
Ecclesia Jeleiről-való bizonyosságokat kerüli Matkó, p. 70.
Ecclesia Jeleit egy-mástól el-fzaggatni nagy bolondságh. p. 80.
Error Juris, és error Facti mit térszen? p. 94.
Ecclesiától miképpen vettük a' Sz. Irást, p. 163.
Ecclesiának minnyájan tartozunk engedni, p. 256.
Erdemes cselekedetekről mit tanít a' Romai Vallás? 281. 282.
Ecclesia Jele miképpen lehet a' Régiség, p. 64.
Ecclesia méltóságától, nem függ a' Sz. Irás méltósága, p. 159.
Ecclesia bizonyosan előnkbe adhattya az Sz. Irás értelmét, 160.
Erdemes cselekedetekről egyet értett velünk Sz. Agoston, 183.
Erdemes jó cselekedetek származnak az Igaztúl, 190.
Electio ad Gratiám, és electio ad Glóriám, mit térszen, 201.

F

Fogak

Fogak ki-vonását minden bizonyosság-nélkül károgja Matkó, P. 69.
Félelemmel munkálkodgyunk idvőlségünkért, p. 191.
Fiui félelem nem lehet edgyüt az Isteni hittel, mellyel az Ujitók hiszik idvőlségeket, pag. 192.
Fundamentumok ellen semmit nem mondhat helyessen Mat. p. 195.
Féltek a' Szentek idvőlségek keresésében, p. 199.
Felelége nem vólt Sz. Pálnak, p. 297.
Fallaciákkal tellyesek az Ujitók Bizonyfági, p. 10. 11. 12. 13. 14.
Feje vólt az Apostoloknak Sz. Péter, p. 83. 84.
Férje az Ecclesiának, miképpen mondatik a' Pápa? p. 110.
Feje a' Pápa az Ecclesiának, p. 105. & 115.
Feje és egyszor s-mind tagja a' Pápa az Ecclesiának, p. 113. 116.
Fundamentoma, Christuson kívül, vagy-on-é az Ecclesiának, p. 120.
Fizet Isten tselekedetért, nem tsak cselekedet szerént, p. 183.
Félteni kell annak a' ki igaz Hitben áll, hogy ki ne vágassék, p. 192.
Fiui bizodalmas szível alázatosan reméllyük idvőlségünket, p. 200.

G.

Gyermekeskedik Czeglédi. Elöl járó beszédben, Num. 4.
Gonosz lelki-ismérettel birt Lutter, p. 78. 79.
Gonosznak nem mondgya a' Házasságot Professor Uram, p. 165.
Gyónás Sz. Irásból bizonyodik, p. 316.
Gyónást világos szókkal állattya a' Sz. Atyák, p. 320. 321.
Gratiának miért neveztetik az örök élet? p. 182.
Gazdag és Lázár Historiája, valóságos dolog vólt, p. 277.
Gratiának neveztetik, érdemünk jutalma, és idvőlségünk, p. 182.
Generaliter hiszszük, hogy a' ki az idvőlségre szükséges conditio-
kat bé tölti, üdvözül, p. 200.

H.

Hitünk Agazati, nem egy, két magános Authoroknak vélekedése p. 23.
Hamissan citálta Matkó a' Professor Uram irását, p. 26. p. 95.
Hit-béli edgyezés vagy-on a' Romai Ecclesiában, p. 82. 83. 84.
Ha Péteren fundálta Christus Ecclesiáját, nem más, hanem a' Ro-
mai Pápa a' Sz. Péter Successora, p. 126. 127.
Házasságra nem kötelez mindeneket Sz. Pál, p. 166.
Házasság nem szükséges mind azoknak, kiknek szükséges az pa-
ráznaságnak el távoztatása, p. 166.

(**)

Hatalma

Hatalma Embernek mire terjed kis-mire nem,	p. 236.
Há-val s-conditioval ígérte az Isten nekünk az örök életet,	p. 197.
Hatalma vagyon embernek maga akarattján, miképpen?	p. 238.
Három helyen vagyon a' más Világon,	p. 266.
Hét lelkeken mi értetik Sz. Jánosnál?	p. 269. 270. 271.
Hús-étel né csak akkor tilalmas, mikor botrányozás esik miatta,	286.
Házasságnak akadállya, az Istennek adott fogadás,	p. 293.
Higinus Pápa nem szerzte a' Bérnialást,	p. 314.
Hatalmat adott Isten a' Papoknak a' bűn bocsánatra,	p. 318.
Hús-ételt, Eretnekek módgyára nem tiltya a' Romai Vallás,	p. 19.
Hazugságot nem mondott amaz Ifiui, parancsolatok meg-tartása- dolgában,	p. 176.
Húsvét ülléséről való egyenetlenség, nem bontotta-fel a' Hit-béli egygyeséget,	p. 89.
Husz János Hitbéli dolgokban ellenkezet az Ujitokkal,	p. 153.
Hit egyedül nem idvőzít.	pag. 193.

I.

Ignorantia Elenchit csinál Matkó,	p. 1.
Isteni revelatiókban, és jelentésekben bizonytalanok a' Lutterek és Cálvinisták,	p. 5. 6.
Jó húst nem enni tilalomból, vagy fogadásból,	p. 17.
Isten malasztával sem tarthatni meg az Isten parancsolatit Cálvi- nus szerint,	p. 41.
Isteni tisztelet meg-nem sértetik a' Szentek tiszteletivel,	p. 44.
Isten után keresi Matkó a' Jesus Christust,	p. 69.
Ignatius Martyr nem ellensége a' Pápának,	p. 115.
Isten parancsolatit meg-öröszni és meg-tartani mind edgy,	p. 173.
Jó cselekedetekből-is igazul ember, nem csak Hit által,	p. 185.
Isten előtt vagyon igazító erő az érdemes cselekedetekben,	p. 186.
Isten minden Embert akar idvőziteni, miképpen?	p. 240. 241. 242.
Igazság oblopává téfzi Matkó még az Törökök gyűlekezeti is,	259.
Itajás szavaival magok ellen hadaznak az Ujitók,	p. 259. 260.
Imádkozhatnak éretünk a' Dűcsőült Szentek,	p. 277.
Jó bőjtöltni nem csak a' botrányozásnak el-távoztatásáért, hanem tilalomból-is,	p. 286.
Jobban vagyon dolga a' parázna Afzszonynak, hogy sem az ártat- lannak,	

lannak, az Ujitók Bibliája szerint,	p. 329.
Idegen nyelven való szóllás, szabados a' templomban,	329. 330.
Igazuláfunkból nem rekesztyük-ki a' Hitet, vagy kegyelmet,	178.
Jeronymus, és Sz. Agoston között, minémű ellenkezés volt,	89.
K.	
Kép, nem bálvány, Belláminus szerint-is, kit hamissan citál elle- nünk Matkó,	pag. 67.
Károlyi csúfoson forditrya a' Salamon szavait,	p. 213.
Közönséges Christus Ecclesiája nem tévelyeghet,	p. 254. 255.
Keveset tulajdonit Matkó a' Christus Ecclesiájának,	p. 259.
Kereszttség miképpen törli-el a' bűnt,	p. 267.
Kötelezheti az Ecclesia az Embereket némelly dolgokra;	p. 295.
Kereszttségnek bűn tisztító ereje bizonyitatik,	p. 303. &c.
Kereszttség, Christus halála előtt nem kötelezett,	p. 307.
Keresztelestlen Gyermekeket nem idvezit Sz. Agoston,	p. 308.
Kereszttségnek tisztító erejét nem tagadgya Sz. Agoston.	p. 310.
Két Binnek vételét nem parancsolta Idvezítőnk mindeneknek.	323.
Képek tiszteletéről mit ír Bellarminus?	p. 67.
Küldetés dolgában gorombául beszél Matkó.	p. 30. 31.
Kegyelemből vagyona' Választás,	p. 189.

L.

Látható mindékor az Christ ^o Ecclesiája, ha láthatatlá részről állis,	134.
Lelki csendességünk lehet, idvőtségünk keresésében való felel- münk.	pag. 192.
Lelki és Hitbéli itiletekben, Igazító Sineg a' Sz. Irás nem Bíró,	260.
Lelki Pástorságoktól meg fosztya Matkó az Uj Predikátorokat,	326.
Lutter táborának erővel baráttya akar lenni Matkó,	p. 91.
Lutter Marton gonosz lelki isméréssel birt,	p. 78. 79.
Lázár és Gazdag historiája, valóságos dolog volt,	p. 277.
Lutter és Cálvinus Ecclesiája, látható, és egyszer s-mind láthatat- lan volt,	p. 50.
Lutterek és Cálvinisták Hit-béli dolgokban ellenkeznek,	91. 92. 93.
Liturgia annyit részen, mint Mise,	p. 101.
Lutterek és Cálvinisták ellenkeznek Sz. Agostonnal az érdemes tse- lekedetek dolgában,	p. 183.
Sz. Lukácsnál, mit téfszen ama két szó: Csak hidgy?	p. 188.
(**) 2	Lutterek

Lutterek meg vallyák, hogy az igazuláfról való tudományban,
velünk edgyet értettek a Régiék, Pag. 189.

M.

Machabæusok Könyvét honnét tudgyúk, hogy Sz. Irás, 7. 8. Itē. 16.
Magyar Bibliát csalárdul fordították az Ujitók, p. 76.
Mise Sz. Irásban találtatik, ki ellen semmit nem mondhat Matkó, 73.
Misét szolgáltak az Apostolok, p. 101. 102. 103.
Monstrum az Ujtók Ecclesiája, nem a' Papisták-é, p. 112.
Mariálébül nem bizonyíthatja Matkó mondását, p. 179.
Matkó magátátkozza, meg-tóldvára Sz. Pál szavait, p. 27.
Malachias Prophéta jóvendőlt a' Sz. Mise áldozattyárul, 102. 103.
Ministrantibus, Sacrificantibus, Missificantibus, Actor. 13. mind egy,
p. 102. Másut nem egy, p. 104.
Matkó keveset tulajdonít a' Christus Ecclesiájának, p. 259.
Malasztot érdemünk nélkül ad Isten, p. 182.
Mercesen, nem Ajándékot értet Sz. Agoston, p. 183.
Matkó magára veheti a' mit Sz. Agoston mond, p. 187.

N.

Norimbergai Lutterek a' Papisták gyónását kívánnyák, 36.
Nevekedés az Igazulásban miképpen nagyon, 203.
Nisper fidem, annyit térsen, a' Vulgátában, mint sed per fidem 188.
Nótelenység a' Papokban az Ecclesia rendeséséből, 296.
Nicaenum Concilium bizonytságot térsen a' Bérnálósról, 311.
Nogatása Matkónak, magára elik, p. 34. 35. &c.

O.

Oltári szencség Sz. Irásból bizonyodik, p. 321.
Oltári szencségről úgy tanított Sz. Agostó, mint most a' Papisták, 322.
Oltárunk nagyon az Uj törvényben, a' pedig nem csak egy, 331. &c.
Oltár más volt Jerusalembé, más Antiochiába, más Troásban, &c. 332.
Őrök élet, miért neveztetik kegyelemnek, p. 182.
Őrök élet Bérnek, és Juralomnak neveztetik a' Sz. Irásban, 184.
Őrök életet Há-val, s' Conditioval ígérte az Isten, Embereknek. 197.

P.

Principium proponens infallibile nincsen az Ujitoknál, p. 6.
Papistá Vallás nem terni a' gonofzságot, p. 31. 32. &c.
Pápa nevének heába kabdos Matkó, p. 106. 107.

Papok

Papok nótelensegéről né tudgya Matkó mibé áll az Viszá-vonás, 165.
Pelagianismusságot nem tanít a' Romai Catholica Ecclesia, 233.
Pelagianismusságnak minémű az állattya, p. 232.
Parancsolat nélkül, Isten előtt kedves dolgot cselekedhetünk, 251.
Próba-kő a' Sz. Irás, az egyenetlenségek le-szállításában, 260.
Purgatoriúról való tudományuk, és edgyez ő értelmünk mibé áll? 261.
Purgatoriúnak környül-álló dolgaibá szabad vélekedes nagyon, 262.
Papisták elégtelennek nem tartják Christus érdemét, p. 268.
Papok vadnak az Uj törvényben Christus személyén kívül, 325.
Pápa felsőségét egyelő értelemmel vallyák a' Sz. Atyák, 118. 119. 120. 121.
Papi rendhez Ecclesia rendeséséből ragasztott a' Nótelen élet, 296.
Pápa ellen gyarlóul agyarkodik Matkó, p. 105. 106.
Papoknak hatalmat adott Isten a' bűn bocsánatra, p. 318.
Purgatoriumat nem tagadgya Sz. Agoston, p. 264.
Pénteki Hús nem ételt hol javallja a' Szent Irás? p. 287.
Sz. Péter volt első az Apostolok között, p. 83. 84.
Sz. Péter, miből volt hasonló többihez? p. 117.
Parancsolatokat Christus malaszttyával sem tarthatni-megh Calvi-
nus szerént, p. 41.
Pápa neve, holot nagyon a' Sz. Irásban? p. 106.
Pápa neve, ha ujj volna is, semmit né nyernének vele az ujitók miért? 107.
Pápa Feje, és tagja az Ecclesiának, p. 113. 115.
Pápa ellen hamisan czitállyá a' Sz. Atyákat Matkó, p. 115. 116.
Petranak kit nevezet a' Christus, p. 120. & 127. 128.
Pápa itilete alá, bocsátották irások mindent Sz. Atyák, p. 121.
Pápák Successiójáról való tudomány, p. 133.
Pápa levelét honnét ísmérhettyük-meg s' honnét az Evangelistákét, 163.
Papisták, okát adhatták Vallásoknak itiletnapján, p. 339. 340.

R.

Romai Vallás, a' régi Eretnekek módgyára nem tiltja a' Hús ételt, 19.
Romai Gyölekezet, mikor tévelyedet el, nem mutathatták meg
az Ujtók, Pag. 136. 137.
Romai Vallás nem termi a' gonofzságot, p. 31. 32. &c.
Romai Vallás elégtelennek nem tartja a' Christus érdemét, 268.
Romai Pápa, nem Anti-Christus, p. 82. 83.
Romai Sz. Hit nem lehet más, hanem a' melly ma Romábá predikált: 78.

(*) 3

Romai

Romai Ecclesia Hit-szegést nem tanít,	p. 32.
Romai Ecclesiába való Betek, a' Pápiſtaságra nézve, voltak Szétek.	35.
Romai Szentek, nem lettek Cálvinistákka halálok óráján,	34.
Romai Ecclesia közönséges volt még Sz. Pál idejében-is,	63.
Régiség, miképpen lehet Jele az Ecclesiának,	p. 64.
Romai Vallásban Hit-béli eggyeség vagy on,	p. 90.
Romai Ecclesia, Christus Titulusában semmit le nem vonson,	109.
Romai Pápa iteletin az egész Világh megh állott,	p. 121.
Romai Ecclesiával az érdemről edgyet értettek a' régi Sz. Atyák,	189.
Romában volt Sz. Péter.	p. 131.
Romajak, Calvinista Hitben nem voltak.	p. 199.
Romai Hitben voltak az igaz Szentek,	p. 336.
Romai Vallás büntül tartoztattya az Embert,	p. 36.
Romai Ecclesiában Hit-béli edgyezés vagy on,	p. 82. 83. 84.
Romai Pápa Sz. Péter Succellora.	p. 126. 127.

S.

a' Szentek tiſteteitiről való argumentumokat kerüli Matkó.	148.
Sz. Irásnak mind betűjét, mind igaz értelmét kéteffé téſi Matkó,	156.
Sz. Irás méltósága nem függ az Ecclesia méltóságátul,	159.
Sz. Irásnak egybe hordásábúl nem fakad-ki csalhatatlanul az Iſten,	
igéjének igaz értelme.	p. 161. 162.
Sz. Irást <i>immediate</i> nem vehettek Iſtentül az Ujitók,	p. 164.
Sz. Irás miképpen világos, és miképpen homályos,	p. 172.
Sz. Atyák böcsületiről mit tanít a' Romai Vallás,	p. 221.
Sz. Irás bíróságot nem tulajdonít magának,	p. 260.
Sz. Péter Succellora a' Romai Pápa,	p. 126. 127.
Szentek imádkozhatnak érettünk,	p. 277.
Szentek tiſztelete két közönséges felelettel erőſítetik.	p. 151.
Salamon ſzavait cſuſoſon fordította Károlyi,	213.
Sz. Atyákat mocskollya Matkó.	p. 89.
Sz. Irás betűjével magát ōli Matkó,	p. 154.
Sz. Irást miképpen vettük a' Sidoktúl,	p. 163.
Sz. Irás betűje cſak magán értelemnélkül, nem Szent Irás,	p. 153.
Sz. Irás ſzine alatt veſtegette meg az ōrdög, a' Chriſtusnak Hivait,	1.
Szabad az Iſtent ugy le ábrázolni, a' mint maga magát le-ábrázolta,	18.
Sokat hiſznek az Ujitók, a' mi nincsen írva a' Bibliában,	p. 28.
Szen-	

Szentek nem lehettek az Ujitók Gyülekezetiben,	p. 34. 35.
Szabad-akaratunk miben állyon?	p. 38.
Szókon kabdos Matkó, <i>Elöl járó beſzéd.</i>	N. 1.
Sz. Pál nem foglalta irásbá, mindé élő nyelvel való tanitáſit.	144. 145.
Sola fideſt nem eſmértek a' Sz. Atyák az igazulás dolgában,	189.
Szabad akaratunknak meddig terjed-kia ereje,	p. 203.
Szabad akaratatunkról nem helyeſen beſzelnek az Ujitók,	204.
Simon Magus miképpen Hitt,	p. 215. 216. 217.
Sz. Lélek Iſten nem értetik az Hét Lelkeken,	270.
Szentek tiſteteit, egyenlő ſzível vallották a' Sz. Atyák,	272. 273. &c.
Sacramentomnak valya Calvinus az igaz Papi tiſztet,	294.
Szentek tudgyák <i>particularis</i> Szükséginket,	p. 277. & 152.

T.

Tellyes ſzivünk ből ſzerethettyük Iſtenünket,	pag. 39.
Tompák a' Matkó Conſequentiai,	p. 43.
Trágárkodik Matkó, <i>Elöl járó beſzéd.</i>	N. 8.
Tanú nem kell Iſten előtt, hogy láſſa Hitünket,	p. 186.
Tálammal ſzól Sz. Pál idvőſségéről,	p. 208.
Tévelyeg a' Calvinus Ecclesiája, maga nyelve valláſa Berént,	253.
Tűz által idvőzűlni, mit téſzen Sz. Pálnál,	p. 263.
Térden álva való imádságot Divina Traditionak tartya Calvinus	145.
Tűz, eggyik valóságos, máſik nem az,	p. 263. 264.
Tudgyák a' Szentek <i>particularis</i> Szükségünket,	p. 277.
Tiſtátalá a' Pénteki Hús-étel az Ujitóknál, magok valláſa Berént	289.
Tilalmas Sacramentumok vagy on az Ujitóknak,	p. 294.
Templomban idegen nyelven való ſzólás ſzabados,	p. 329.
Traditiók felől mit beſél Matkó,	p. 141.
Traditiók ſok rébre oſztatnak,	p. 142.
Traditiókat helyén hadgya Calvinus,	p. 145.

U.

Világi Philoſophiának törvénye Berint-is nem hitelesek az Ujitók	
Conſequentiai,	p. 10.
Vulgata Bibliáról nagyot hazud Matkó,	p. 40.
Vő Legénynék mondhattuk a' Pápát,	p. 108. 109.
Világi jókra nézve ſzerette Jákobot az Iſten, és Eſaut gyűlölte,	177.
Világ előtt ſem lehetnek a' jó cſelekedetek, Jelei a' Hitnek,	p. 186.
Valami	

Valami elégséges az Igazuláshoz, elégséges az idvőffeghez, p. 189.
 Választráfról való Iskolai Subtilitas nem fer a' fejébe Matkónak, 202.
 Választásunkról bizonyosok nem lehetünk Hiter érdemlő csalhatatlansággal, p. 205.
 Vétek nincsen a' Vulgata Bibliában, p. 212.
 Ur napján nem igazán értik az Ujitók fűletésünk napját, p. 263.
 Ur napján érti Sz. Pál, utolsó oránkat, p. 263.
 Víz, nem Sz. Lélek a' keresztségben, p. 305. 306.
 Utolsó kenet, Sacramentum és Sz. Irásból bizonyodik, p. 327.
 Vulgatuft Interpret bűcsűlik az tudós Ujitók, p. 211.
 Universalis Püspökséget mi-módon ellenzett Sz. Gergely, p. 65.
 Ujitók Ecclesiája *monstrum*, nema' Pápiák-é, p. 112.
 Ujitók Vallása mindé jó tselekedetekre való igyekezetet, el-ront, 280.
 Ujitók nem igaz úton jöttek a' Juhok közzé, p. 29. 30.
 Ujitók Ecclesiája nem bir igaz ismértető Jelekkkel, p. 54. 55. 56.
 Ujitók, öldhatatlan nyűgbe keverik az Embereket, p. 257.
 Ujitók, kimiletlen mardofsák a' Sz. Jakab irását, p. 185.
 Ujitóknak, conditio-nélkül nem ígerte Isten az örök életet, 197. 198.
 Ujitók, bátrabbak idvősségek keresésében, a' régi Sz. Attyáknál, 199.
 Ujitók, csalatkozhatatlan Jelét nem adhatják végig meg-maradó Hitőknek, p. 207.
 Ujitók nem adhatják okát vallásoknak Itilet napján, p. 341.
 Z.
 Zachariás és Ersébet Isten előtt voltak igazak, nem csak az akkori gonofságban el-merült emberek-hez képest, p. 177.

ELÖL-

Elöl-járó Beszéd.

I.

Matkó Hazugságinak első Meg-

Torkolásában, Fol. 435. meg-irta vala Tisztelendő Professorom Calvinsból, hogy méreg van bőgyiben, valaki a' Szókon kapdos: de im másodszor-is, ugyan csak a' szókon való kapdosás a' Matkó fegyvere: BANYASZ CSAKANY, ugy mond: hogy im Bányásznak, a' Bányán való lakásáért nevezetett vala: de a' meg-avasodott számtalan hamiságiért, Czigánynak-is nevezetett azon Könyvben: Valamint azért a' Bányász nevezetiről, Matkó, *Bányász Csákánynak* nevezte írást; ugy a' Czigány nevezetiről, *Czigány Kalapácsnak* nevezhette volna: annál-is inkább, hogy a' Calvinista Patronusok Pénzéből, hamis képet vert Könyve elejre; holott az igaz képet, igen gyűlölik a' Calvinisták: s-ez az, a' mit mond Sz. Dávid, *Psal. 26. 12. mentita est iniquitas sibi*: a' maga fejére hazud a' hamiság: az igaz képet gyűlöltek; a' hamis képet sok Pénzel veretitek a' Czigány Kalapácsfal: mint ha Papiros, tentás Csákányokkal a' kö-szálon épült Romai Sz. Igazságh, és a' Tisztelendő P. Sámbar Professorom szörnyen verettetnék: be! fáj! Illyen Gyermekei alakoskodással akarja el-nyerni a' pályát, Predikátorok.

II. De, nekünk, a' Christus Juhai őltalmára rendelt Személyeknek, mivel lelkünkben jár, hogy az Igazságh mellet ki-támadgyunk; az Isteni Tudományért bajt álljunk; a' Bárány bőrrrel bellett Farkasok ellen, mind nyelvünkkel, mind szeges írásunkal vitézkedgyünk: 2. *Tim. 4. 2. 1. Cor. 9. 16.* nem illik, hogy Czigány Kalapácsokkal, Bányász Csákányokkal, Gőrcsős Botokkal nyúllyunk az Isten Anya-egyházának őltalmazásához, hanem azon igyekez-nünk kell, hogy az eldödi Ecclesia vitéz Bajnainak nyomából ki-

(***)

nem

nem lépven, az ő Fegyver-házokból vegyünk diadalmas kardokat, mellyekkel a' régi Tévelygések nyaka szakasztatott. Kihez képest, én-is, mind Egy-házi hivatalomnak, mind pedig Elöl-Jároimnak hűségéhez illendő kötelességemet szemem előtt viselvén, noha sem elmémben, sem csékély, és fogyatkozott tudományomban nem bizakodom: de az Igazsághnak győzhetetlen Oszlopához, és a' jó igynek mozdithatatlan erősségéhez támaszkodván, az Igazságh őlalmaért ki-szállok írással Matkó ellen; kívánván elő nyelvemmel-is vele-való beszélgetésemet, mind ennyi Tanítványi állapotomban-is: s azon okért, nincsen, miért megh-veste írással; mint hogy Bálaám megh-halagatta a' Szamárt-is; melly Szamár névvel, az én Tisztelendő Professor Uramat, rút potrohos Könyvének csak nem minden levelében embertelenül illeti Matkó: lássák azért minémű Szamár legyen az, a' kinek csak egy Tanítványa-is, ezeket irhatta Matkónak, Pofaházinak, és Czeglédinek, &c.

III. Mint hogy pedig a' több erős Argumentomoknak mélyen sebesítő nyilai közzül, kikkel az én Tisztelendő Professorom lövöldözte sokszor, és lábokról le-ejtette a' Három Idvősféges Kérdés Igazsága-ellen támadott Ujítókat; majd erősebb, és alkalmas fegyver az, mikor a' gonosz Szolgákat, magok szavaiból itilli; *Luc. 19. 4. 22.* a' Goliátokat, magok fegyverével vagdallya; *1. Regum. 17. 4. 51.* a' feni repülő Kányákat, magok tollából lövöldözi: ugyan azont követé-el a' Csákányos Bányászón-is, ő maga pörölyével sokszor lábairól le-vervén, és a' magától kötött hálóban ötet, hajtván: kire nekem-is utat mutat Tisztelendő Professor Uram; midőn úgy bánik Matkóval, mint a' Vitéz Bajnok, ellenségével; kit minek-utánna rabbá télzeni, ellene fel-fegyverkezett karját, megh-tartóztatya: avagy mint Elifáus; a' ki, *4. Reg. 4. 29.* Giezt el küldé, hogy pálcáját az Afzszony-állatnak megh-holt Gyermeke orcájára tegye, s' életre hozza. Azért, én sem sajnálom egy kevés fáradságomat; (noha jól tudom, hogy az Igazságh hirdetéssel gyűlölséget szerzek magamnak, azoknál,

azoknál, kikben a' vad-hús nyughatatlankodik: de könnyebb írásunkért, Emberek nyelvét, és haragját viselnünk; hogy sem halgatásunkért, Lelki ismérünk vádolását éreznünk.) hanem a' mennyire Isten tudnom adgya, az ellenünk támasztott mostani sok hamis fondorlásokat, és káromló nyelvedéseket megh-fojtom, a' Szomszéd Találmányok alkalmatlanságit, Szem-elejbe terjesztem, és Giezt követvén, a' maga-fegyvere által el-esett, és tulajdon Szájából ki-omlott számtalanczégéresszítkaiban, égh, és föld dögletető morgolódáliban el-holt Matkó Istvánhoz járulok; az Három Idvősféges Kérdés Igazságának győzhetetlen Pálcáját orcájára tészem, és ha lehetséges, életre hozom.

IV. Mivel pedig, csak egy a' felelet, akár Pál, akár Péter ostromollya Tudományunkat; alkalmasint jut írással, mind Pofaházinak mind Czeglédinek; kik közzül az utolsó szörnyen ditsiri magát a' vénségről pholott a' Szent Írás nem az üdöre, hanem az észre-néző vénséget dicsiri. *Sapient. 4. 4. 8.* a' Czeglédi esze pedig nem tudom hová szállott, midőn a' Tisztelendő Professor Uramat, Szamárnak írja azért, hogy im közel jár, úgy mond, Pater Sámbar neve, a' Szamár nevéhez: ez-e a' Vén, Emberhez illendő okosfágh? hát ha valaki a' *Canis* Szóból, kívül Czeglédi igen dicsekedik, *Canis* Szót csinálna Czeglédinek, nem Gyermekek volna-e? Effélékre nézve jól cselekedte Czeglédi, hogy csak egy rossz Gyermekek neve alatt bocsátta-ki Könyvét: csak hogy a' Szegény Præceptort-is gyalázta, a' kinek olly rossz a' Tanítványa, hogy csak a' régen megh-bűzhődött Ártya, Káposztáját attá-fől a' sok monda-mondá-val; a' ki mind gaz, ha az egész Ecclesia nem mondgya: a' mint egy néhány szor immár fejébe verték Czeglédinek; még sem tanulhatta-meg: s' attúl-való szégyenletiben immár csak a' Gyermekek nevével piromkodik.

V. Hogy pedig Tisztelendő Professor Uram, nem Gyermekekre, hanem Theologus Discipulusára hatta ebbéli munkáját, és a' Bányász Csákánynak tompításához maga nem nyúlt, okamert, Méltóságban-lévő Emberek itéleti a' volt, hogy Pater

Sámbárnak a' Kalsai Academiában olly Tanítványi vannak, kik akár melly Anglicus, avagy Wittebergicus Professornak-is megfelelhetnek: annál-is inkább Matkónak, a' ki az Dialecticában jövevény; az Igaz Theologiában soha nem forgott: azért, vakoskodó okoskodáson, rozsz Formában öntetett Syllogismuson, és rendetlen feleletin kívül, (kiknek megh-czáfolására, mély Theologia nem kívántatik.) olly sok éktelen, czéges, szemtelen, és a' mint maga mondgya, Zilahi Ecclesiának együgyű Pásztorához nem illendő, Keresztyéni szemérmetséggel tufakodó, kőtséget botránkoztató szitkokkal, átkokkal, káromlásokkal terhelte-megh Matkó István fejetlen láb írást; hogy ha azok mellé ki nem nyomtattatta volna a' nevét; senki nem hihetné, hogy azok, Predikátortul származtak: tudni-illik, mikor az Isten-felő Keresztyén Professoromat, hol a' megh-dühözt oktan eb tulajdonságával megh-fenekletnek, hol megh-bélyegeztetett lelki ismeretű gonosz Embernek, hol morgással híres Sánta Lojola apródgyának, hol Bak Barátnak, hol egy mélységes Kútnak a' füstiből támadott Sáskák közül, valami mocskos Papiroskára tojó, iprikáló Sáskának, (Pfüj! szemtelen Száj!) ~~hol más Afszony Gyermekekén hamisan kabdosó Kurvancziulnak, hol Sánta moslékos Szájú szolgájának nevezi, írja; el annyira, hogy írásának csak az elől járó beszédében-is, Hetven hat fertelmes szitkokat számláltam-megh, rendre-le-is írnam, ha a' Keresztyéni szemérmetségh rá vinne.~~

V I. Illy ocsmány Sárokat gyűrván a' Matkó mosdatlan nyelve, és Pennája, méég-is a' Szitkos ruhét másra meri kenni, azt irván, hogy akár hol fel-nyiffák-is a' P. Sámbár Könyvét, mindenütt moslékra, mocsokra találnek. De igaz-e ez? Négy Száz nyitást tehetcz a' Pater Professor Uram Könyvében; de, ha csak egy mocskot-is találsz ollyat, minéműek a' Matkó mocskai Csákányos írásiban, nagyot mondok: bár mocskos nevünk legyen: Sőt a' hazug név-is ránk ragadgyon, ha a' Tisztelendő Professor Uram egész Könyvében, csak egy ollyan hazugh-

hazugságot talál-is Czeglédi, minéműt ő ir Gyermekei firkálá-siban, Folio 10. igen vastagon azt hazudván; mint ha Bellarminus Libro 4. de Ecclesia Milit. Cap. 8. ezt mondaná: *Multi Pontifices Heretici fuerunt.* Ezer Japhetkének sem lehet annyi paláttya, kívül ezt az hazugságot nyavalyás Czeglédi el-paláftolhassa: mert ott Bellarminus a' Görög Országhi Patriarchákról szól; a' Romai Pápákról pedig erőssen vitattya, hogy soha egy sem vólt Eretnek. Mind illyen a' Czeglédi számtalan gaz monda-mondája: hogy most arrúl az rettenetes hazugságaról ne szóllyak, mellyet Pius Pápáról ir, mint ha ez, szabados levelet adott volna a' Jesuitáknak az fajtalan életre. A' Pólaházi Hazugságiról-is egész Könyvet írhatnék, kikkel Tisztelendő Professor Uramat ostromollya, a' véle-való Disputatiokat nem igazán irván-le a' Görcsösben, Folio 79. és nagy Hamisságot koholván Folio 63. az Ekkius Írásról: minnyájunkról-is azon dologh véget, a' Potrokos Istápos Könyvében, Folio 61. Bellarminusról-is a' Görcsösben, Folio 35. 59. 61. Calvinus Írásáról-is, *Ibidem*, az Ecclesiáról, Folio 64. Mind ezekkel, és ezekhez hasonló több görbe, és Görcsös írással, hamis fondorlásra-való nagy viselkedését ki-jelentette Pólaházi; ki-mutatta tudatlanságot, az Conciliumokról, az Pataki Anabaptistákról, a' Papok házasságtalanságáról, az Negativa Propositionokról-való eszelősségével; le-ábrázolta tiszteléstelenségét, a' fok mocskolódó-nevezgetésekkel: mellyeket, ha megh nem mutatandok világosan, vala-mikor kívántatik; bár örökké-való hazugh nevem legyen: de most csak Matkóval vagyom bővebb beszédem.

VII. Mivel hogy pedig, csak ezekből a' Matkó ellen-való írásimból, eléggé megh-hamisítatnak minden firkálási Pólaházinak, Czeglédinek, és Nemethinek: azt itilém, hogy csak a' Matkó neve forogjon inkább Könyvemben, a' ki legh-inkább akkor rohan hanyat homlok minden féle szitkokra, fertelmes káromkodásokra; akkor sebesebben ragattatik-el az nyelveskedésnek Sima úttján, midőn már azt gondolván, hogy az Emberek emlékezetiből éppen ki-törőltetett a' Matkó Akasztó-fára-
(***)3 való

való Sentenciázása; ha tekénti pedigh, dél színre hozatott, Világh szemei eleibe terjesztetett; úgy hogy mérges nyelvél az Evangéliomat-is kétségben ejtené Matkó, hogy im zugolódta a Tanítványok *in plurali numero*, a Christus fejére öntetett drága kenetért; *Mar. 14. 4.* holott, csak az egy Judas zugolódott *Joan. 12. 4.* Azért a magad szavaid szerént, Kocsod Varga, kopasz a' mentséged Matkó; noha csak Gyurka nevű 20. Esztendő Inasod mondotta volna-is, mint akart fel-akasztatni Hiteden való Barcsai Akos Urad; kit, az Nevezetes UR, Bethlen Janos Historiája sem mérszlett olly bátran árulónak itilni, a' mint Matkó István annak írja, *fol. 10.* De az Inasod kívül, a' böcsülletes Atyád Fia Váfarhelyi Jakab Deáknak, Munkácsi Vice-Harminczadosnak szájából-is hallotta, P. Uram akkori Sentenciázásodat; nem-is azért, hogy a' Méltóságos Rákoczi Fejedelemtől nem szakattál-el: kellemés Ember! hanem hogy az akkori szerencsétlen idő, több több Fejedelmeket, emelvén, edgyike ellen, illetlenül nyelveskedtél; attúl vólt rabságod, s' attúl akasztó-fára való Sentenciázásod; heában tagadod.

VIII. Mind azon által, nyertes vagy Matkó, meg-vallom; de csak az éktelen gyalázatos szitkaiddal; főképpen, mikor így írsz, *fol. 3.* A' *Szűz* életet, úgy mond, *hamissan tetterik a' Jesuiták.* Halládé! bár te tetternéd úgy az igaz házasságodat, a' mint a' Jesuita Pater Uramék tetterik az ő hivatallyokat; nem bännád-meg. Triumháltál-is ellenségeden, (a' mint mondod) de minémű fegyverrel? fajtalan beszédiddel, és Predikátori galléros böcsülletedet kiflebitő, ocsmány trágárkodásiddal, midőn így orczátlankodol *Fol. 24.* A' Sámbar Vallása semmit sem fűgven az Apostol tanításától, örömesben ad szállást az Apácák között az Iffiaknak, hogy sem a' Véneknek. *Quare? Tudgya ő.* Item *Fol. 25.* A' Nőtelen Barátok klastroma mellett, közel, és őf ve férhető szomszédságban lakának az Apácák. Item *fol. 39.* ~~Nem ismét az őf ve férhető szomszédságban lakának az Apácák. Item fol. 39. Nem ismét az őf ve férhető szomszédságban lakának az Apácák. Item fol. 39. Nem ismét az őf ve férhető szomszédságban lakának az Apácák.~~ A' melly hamis, és trágár szavaidból, meg-tetcti Matkó, hogy azok cfordájából-való vagy, kik, a' méltóságos Ersek Pázmány Péter ama' két szavából; *supra infra*, (mellyek a' Tremellius, és Molnár Bibliájában-is találtnak)

nak) nem tudom, micfoda föli, és allya tapogatásról gondolkodást vettek. Pfuj orczátlan Predikátor! Miert nem szégyelled az Isteni dolgokról való írásodban szived járását elegyíteni? Régi mondás: a' ki miben tudós, abban gyanós málokról-is; *ex abundantia cordis, os loquitur. Matt. 12. 34.* Hánd-fel P. Sámbar Uram minden írást, és ha csak egy fajtalan szócskát-is találándálz, ámbár *castus Predicans* legyen a' neved. Gyurjad Matkó! a' magad szava ként.

I X. A' melly ocsmány trágárkodásidnak gyökeres köde, elmédet-is úgy meg-tompította, hogy alig nyúlál pennádhöz, s' mindgyárt poson csapád magadat, midőn az olvasók meg-szóllításának 3. cikkelyében, azt írod, hogy a' ki nem tud egyebet írni X ut Tőknél, az ollyan nem-is tud egyebet a' rosz Emberekhez illendő szitoknál, mocskoknál. Ugy-e? Jól vagyon: X. ut Tők a' te tojományod Matkó; elsőben-is túlled származott az első felelettedben *fol. 128.* hát rosz Emberé, a' ki X. ut Tőkkal felel. *Tu dicis: Joan. 18. 37.* Adgyatok több Pénzt Calvinista Patronusok, többször-is csak illyent felel Matkó Vallástokért. Ez-is a' Bányász szava: *Nem mocskokkal, szitkokkal egyem, hanem Sz. Irással &c. ellenségesen, akartam triumphálni;* azomban el felejtí magát, és nyelveskedő trágárságokkal illeti Hitemet, s' Professoromat. *Valóban nagy bahóság, ha embernek magával ellenkezni, te mondod fol. 99.* *Ex ore tuo te judico &c.* Gyurjad Matkó: Ha azért könyvednek kezdete, s'avad-ként, illy nagy bahóság; vallyon mitsoda a' dereka? nem egyéb, hanem régen meg-bűszhött, és szemétre vettetett fogalotskák gyölvész mosleka, mellyet morgással, enyelgással, tudatlansággal, Sofistikálással, trágáztál; okosfágod lévén, a' szapora, ízó; vezéred a' nagy akarat; győzedelmed a' Szítok, a' fok ha! ha! ha! Hup! hup! hup! Eh! eh! eh! Ha csak ezekért fizzatek Pátronusid, vegyék hasznát ocsmány gyúrásidnak.

X. Nem töröttél te azon semmit, hogy okoslan, böltsen, emberségesen ahoz szóly, a' mi a' Három Idvőséges Kérdésben bizonyságul tetterett, és hogy arra felely, a' mi szivedet ferti: Sok helyen arra hozol bizonysgot a' mi versengésben nincsen; azt fogod Tisztelendő Professor Uramra, a' miről nem-is álmodot; arra nyargalsz, a' hová nem illik; mert nem igazsá-

igazságot; hanem valami dicsiretes nevet kerestél motskos irá-
siddal: de a' Vallásodnak mit szerzettél véle? ám gondollya-
megh, a' melly Cálvinistának okosságát adott Isten, hogy mi-
csoda Vallás az, a' kit olly rút trágárságokkal, annyi, izitkos
nevezetekkel, nyilván való hazugságokkal kellett Matkónak öl-
talmazni? mert az Biblia sűrés, a' fogak ki vonását, most-
is vamerőül csak hazudgya Matkó. Ez-é az együgyű Pász-
torság, a' mint magad felől irod?

XI. Azért, mivel hogy lelked isméretitől megh győzet-
retvén, és helytelen firkálódodat magad meg ismervén, bocsá-
natott kérsz az Olvasóktól, ha mi hibát írásodban találnak: e-
hez képest, én-is annyiból bocsánatot adok, hogy embertelen
szitkaidat, és rágalmazó nyelveskedésidet, többire csak halga-
tással mulatom-el, mellyek ugyan tolyonganak írásidnak min-
den levelein: mert ezekre egy gyermek-is csak azt felelhetné;
Te vagy az. A' többiről, hogy okosnak ne itéllyed magadot
halgatásunkból, és a' kösség negondollya, hogy mind eszes, a'
ki könyvet irogat; Isten segítsége velem lévén, Bányász Csáká-
nyidot meg-tompitom; és Tiszteendő Professor Uram írásival
a' te pozdorjáidat őszve vetem, hogy lássa a' Világh, mint felel
Matkó, Péter Sámárnak.

XII. Végezetre; ha feledékenségem, vagy tudatlanságom
miatt nem szinte helyén ejtek valamit Írásomban: az Anya-sz.
egy-ház itéletre hagyom, és engedelmeiségére kötelezem maga-
mat; és Sz. Bernard-val azt mondom, *Epist. 174. Romana Ecclesia*

*autoritatis atq; examini, totum hoc, sicut & cetera, quae ejus-
modi sunt universa, reservo; ipsius, si quid aliter sapio,
paratus iudicio emendare.* Azomban légy egél-

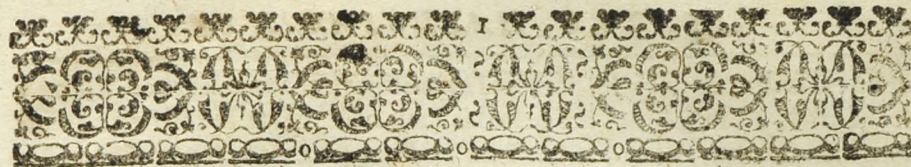
ségben kegyes Olvasó, s-olvasd Istenel-

sen, és békefélegesen írásomat. Hit-

béli tanúságodra; úgy vilá-

gosít-meg az Isten.

A M E N.

ELSŐ KÉRDÉS.

Igazé a' Lutter és Cálvinista Vallás?

Quaest. I. §. I. Numerus I.

Ater Sámár Professor Vram a'
Három Idvősséges Kérdésben, a' Lutte-
rek és Cálvinisták Vallását, nem igaz-
nak lenni bizonyította Christus szavá-
ból: *Matt. 13. 25.* hogy im a' Christus-
nak első magva után vettetett a' Keresz-
tyének Lelkébe, ellenkezvén az első-
vel; azért csak Konkoly és Hamiság.
Minden Pogány Nemzeteket leg-
elsőbennis a' Pápista Hitre terítvén a'
Christus, a' mint bőven meg-mutatta a'

Három Idvősséges Kérdés *fol. 49. 50. 51.* Az után az ördögh kit Arri-
nussággal, kit Lutteránussággal, kit Cálvinistasággal, vesztegetet:
a' mit a' Sz. Írás színe alatt vitt végbe azon Sátán, a' ki a' Christust
ostromlotta Sz. Írással, azt hamisra magyarázván. *Matth. 4. 6.*

Erre mint felel kezdi Matkó? úgy hogy meg mutatta szegény,
(a' vén Aszszonyok szitkait nem gyakorlom én.) meg mutatta-
mondom szegény Matkó, hogy nem tudgya, micsoda az *ignorantia*
Elenchi, seu contradictionis a' Dialecticában: mert midőn ezt a pro-
positiot kellett volna neki próbálni; a' Cálvinista Vallás igaz, úgy
mint contradictoriumját amannak: A' Cálvinista Vallás nem igaz;
új kérdést támaszta, úgy mint; Igazé a' Pápista Vallás? ezen hat on-
talanúl sokáig rágódek, Professor Uram Argumentomát füle mellett

el bocsátván; és nagy fel tőrlött szemöldökkel azzal kérkedik, hogy P. Sámbar a Matkó megh Torkolásában nem merete le írni ezt az első Argumentumát, hogy, valami az első mag vetés után az Isten földében vettetik, és az elsővel ellenkezik, az merő Konkoly és hamiság: De a' Pápišta Vallás u. m. az első mag vetés után vettetet az Isten földében, és az elsővel ellenkezik: Tehát a' Pápišta Vallás merő Konkoly és Hamiság. Nállunk a' gyermekekistudgyák, hogy itt a' *Minor propositio* hamis; még-is u. m. eliedet tölle Pater Sámbar: hanem ha a' papiros csákányoktól, és gyermeki vázaktól iedet volna meg; avagy a' nyavalyás vén Czeglédi *monda-mondájáról*; melyet első ízgyenletiben máfra kent; ugy mint, Salamon elméjű Palakó fiára (hogy már.) és nagy mély tudományú híres Dobroviczai Miklófra.

De vallyon honnét próbálly a' *minor* Matkó? világos Sz. Írásból, ugy mond: valamely Vallás a' házasságot megh tiltja, (és a' többi.) az a' Vallás az első mag vetés után vettetet Vallás: De a' Pápišta Vallás a' házasságot tiltja, &c. *Ergo*. De ezt az fegyvert menten így fordíthatni Matkóra: Valamely Vallás az házasságot megh tiltja; az a' Vallás az első mag vetés után vettetet az Isten földében. De az Cálvinista Vallás a' Házasságot megh tiltja az Atyafiak között, és azok között, kiknek idejek nincsen az Házasságra. Tehát a' Cálvinista Vallás az első mag vetés után vettetet az Isten földében: szintén ilyen a' Matkó okoskodása.

A' Professorom pedig, Matkó Syllogismusának mind a' *Minorját*, mind a' *Consequentiaját* hamisnak lenni világoson megh mutatta; a' *Minorját* azért; mert ha ez az argumentum helyes volna; a' Pápišták a' tiszta életreésküűt Papokat karhoztattya, hogy meg akarnak házassúlni; Tehát a' Pápišták átallyában a' házasságot tilalmazzák: ilyen formán ez is helyes volna; Szent Pál az Isteni szolgálatra választatott iffiu özvegy Asszonyokat kárhoztattya, hogy Férhez akarnak menni, megvetvén az első hitet, mellyel a' Christusnak kötelezték vala magokat, 1. *Tim.* 5. 12. Tehát Sz. Pál átallyában a' házasságot tilalmazza. Es így Matkó Sz. Pált is ördögi tudományúnak káromlya. Vagy ha Szent Pál evel a' házasságot nem tiltja; mi sem; sőt azt mondgyuk vele, hogy a' kik mago-

magokat meg nem tartoztathattya, és valami más kötélben nincsenek, házafullyanak meg: mert job meg házassúlni, hogy sem égni, és paráznaságban élni. 1. *Cor.* 7. 9.

Erre csak azt feleli Matkó a' Tompa Csákányban. *fol.* 24. hogy az iffiu Asszonyokat nem tiltja Sz. Pál ott a' házasságtól, hanem csak *anticipálni akarja, hogy ne válasszassanak arra a' tiszteletre olyan iffiak*. De erre nem szükséges a' felelet, mert nem Sz. Írás; hanem Matkónak álmos szebbel gondolt találmánya, mellyel csábittya a' Sz. Írás színe alatt a' szegény meg-csalattakat. A' több feleletit merő Trágárság, kire fogadálom szerént nem felelek: a' fok éktelen szitkokra sem; a' kikkel az én Professorom böcsületi a' fok Méltóságos Urak és Fő-emberek előtt aláb nem szál; mert a' Bölcs Seneca berént, az ollyantúl minémű a' Matkó, szidalmaztatni dicsiretes.

Olly bőven meg-mutatá P. Professorom a' Matkó *Minorjának* hamiságát, mégis azon sopánkodik Matkó: *Miért nem negálok, egy mond a' minor?* Veszem eszemben hol jár az elméd Matkó: álnok a' izived; régen meg-jött onnét az én Professorom, a' hová te indultál; azt akarnád hízem, hogy csak egy puszta *Negés* mondana P. Sambar U. hogy Posaházi Paj-társoddal edgyütt így károgathatnál: *Többet negálhat egy bolond, mint tíz okos próbálhat*. Igen Negálta pedig, ha hamisnak lenni meg-mutatta.

Consequentiaát hamiságát-is meg-mutatta P. Uram, mert nagy tudatlanságból, *a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter* botorkázol, midőn így vakoskodol: *Catholici prohibent Clericis Matrimonium; ergo prohibent Matrimonium*. De így fordítá ellemed ezt a' nyilat Professorom: Matkó Predikátornak a' hamis nyelveskedésért nem volt szabad Erdélyben járni, tehát senkinek nem volt szabad Erdélybe járni: s-ez tis csak abban hagyád.

De többször is ollyan tompa Csákányokkal kopácsoltok ti az Római Anyaszentegyháznak kőszálán; midőn így Syllogizáltok: Tilalmas a' bálvány kép; azért u. m. minden kép tilalmas. A' kenteket nem szabad úgy tisztelni, mint az Istent; azért semmi-keppen nem szabad tisztelni őket: A' Pápišta Vallás bizonyos napokon, hizlalób eledeleket jó végre tilalmaz; tehát éppenséggel tilalmaz. Nem igazúl meg Ember a' Törvénynek cselekedetiből;

Galat. 6. 16. Tehát nem igazúl meg Ember a' jofzágos cselekedetekből. Mint ha mondanám: Nem igazul meg ember a' meg-holt Hit által; tehát, nem igazul meg ember, a' Hit által. S-ily ostobaságira nézve.

Véven észbe Matkó, hogy nyilván tompa a' Syllogismusának Csákánnya; meg akarván hegyesíteni, és ugyan azon Argumentumát meg jobbitván, hogy már, és job formába öntvén, másodszor is ki-nyomtatattatá fol. 27. De mivel az, egy Csóppel sem job az elsőnél, nem kellenék, véle üdőt vesztegetnem: mindazonáltal hogy a' Kegyes olvasó lássa, mely nem fontos ratiokkal triumphál Matkó, im le irom; *Valamely Vallásban találtaik olyan rend a' melyben simpliciter & absolutè, egy átaljában minden meg-külböbstetés nélkül, halálos bűnnek tartatik (Vallások szerént pedig) a' Szent Házasság; abban tilalmazatik az házasság a' Szent Lélek jóvendölése szerént.* De a' Pápista Vallásban, találtaik olyan rend (a' minémü a' Papok Jesuiták &c. rendi) a' mely rendben simpliciter & absolutè halálos bűnnek tartatik (Vallások szerént pedig.) a' Szent Házasság. Tehát a' Pápista Vallásban tilalmas az házasság. Itten fel kél Matkó, és nagy dignitással meg bóllittya P. Uramat, mondván; *Hallo dé? nem a' dicto secundum quid, ad dictum simpliciter ez!*

Ha meg-nem bántanám dignitálotat Matkó, én Discipulus egy állyen a' tiedhez hasonló Syllogismust csinálnék: *Valamely Vallásban találtaik olyan rend, a' melyben simpliciter & absolutè, egy átaljában minden külböbstetés nélkül, halálos bűnnek tartatik (vallások szerént pedig) a' Szent Házasság; abban tilalmazatik az házasság a' Szent Lélek jóvendölése szerént.* De a' Calvinista Vallásban találtaik olyan rend (a' minémü a' vér szerént való Atyafiak rendi, a' gyermekek rendi, kiknek idejek nincsen az Házasságra; a' feslett fzemélyek rendi, a' Calvinista Agenda szerént,) a' mely rendben simpliciter & absolutè halálos bűnnek tartatik (Vallások szerént pedig) a' sz. Házasság. Tehát a' Calvinista Vallásban találtaik olyan rend, melyben tilalmas a' Házasság a' sz. Lélek jóvendölése szerént. Ha ez helyes, a' tied Tompa: ha helytelen; vallyon mivel job, sőt mivel rossz szab a' te Syllogismusod ennél? Tanuld meg Matkó, nem szégyen a' Logicát tudni; A' Major propositioba, a' házasság úgy vétetik hogy
absolu-

absolutè & simpliciter közönségesen minden személyek között halálos bűnnek tartásék: a' Minorba, a' házasság úgy vétetik, hogy Simpliciter & absolutè nem közönségesen minden személyek között, úgy mint Papok &c. között, halálos bűnnek tartásék: azért látod, hogy a' dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, nyakra főre botorkázik a' Consequentiad, *Plus infers in consequenti, quam fuit in premissis.* A' fok rút nevezetek helyet, bár ezekben fardoztál volna, a' Patronusid fok héában esett költségivel.

Továbbá, avval kérkedel, hogy a' Világos Sz. Írásból, a' Pápista Vallásnak hamiságát meg-mutatod: minek előtte azért a' Bibliához nyulý, azt kívánom tölled, hogy mutasd meg, ha jelentet-e az Isten valahavámi oly dolgot-meg, mellynek Isteni hitelére, kötelesek volnánk? Hasznosab erről kérdezkedni, hogy sem a' fok szitkokkal embertelenkedni: meg-is tetczik ebből a' kérdésből, hogy csak szineskeretek a' Sz. Írással Lutter és Calvinista Tanítók: meg csalván a' szegény kősséget, és az igaz Szent Írás helyett, csak üres diót nyuitván; azért Matko egy kukkot sem mutathatcz ellenünk a' Sz. Írásból: a' kiről méltán kívánom tölled ha vagyóné Sz. Írástok? További oka kívánságomnak ez; mert rólad és Párisaidról helyesen írja Sz. Pál Heb. 5. 12. *Mert midőn Mestereknek kellene lennetek az időért; ismég szűkölködtök, hogy tanitassatok, mellyek legyenek az Isten beszédi kezdetinek böltri; és olyakká lőttetek, a' kiknek átér szükséges, s-nem a' vastag eledel.* Tudni illik, a' kik enyi fok száz esztendőök után az Isteni ki-jelentésekben tudatlanok, és az igaz hitnek fundamentomin tántorognak; szükséges hogy téijel tápláltassanak; az az, oly módon, mint az első Kereszténynek, az Istentől ki-jelentetet dolgoknak el-hitelére vezéreltessenek. Vagy hiszed azért Matkó Isteni hittel, hogy Isten valamely dolgot ki-jelentet, vagy nem? Ha nem; nincs hited, se Istened. Ha hiszed; arra szükséges, hogy azért higgyed, mert Isten mondotta; arra pedig, hogy azért higgy valamely dolgot, mert Isten mondotta, szükséges hogy tudgyad az Isten mondását, és revelatioját; tehát kívánatik, hogy elődbe adásék az Isten mondása; tehát vagy *immediatè* magától az Istentől, vagy mástól. De az Isten *immediatè* magamost nem szól nekünk; tehát az eo mondását, másnak kel elődben adni; tehát

tehát hogy valamit Isteni hittel hirdgy, a' *motivum formale* kívül, az az, az ok kívül a' mellyért hiszed, szükséges a' *principium propositum infallibile*, a' csálhatatlan kalauz, a' ki neked elődbe adgya az Isten ki-jelentését; mert a' hit hallásból vagyon; a' hallas pedig, Christus igéje által: *Rom. 10. 17.* s-ez pedig a' predikáló, avagy az igaz *proponens* által. *1. 14.* De a' Luttereknek és Cálvinistáknak nincsen ilyen csálhatatlan kalauzok, a' ki elejekben adná nekik az Isten mondását: tehát ők semmit nem hisznek Isteni hittel: tehát te sem Matkó.

Ha azt mondod, hogy a' Biblia nállatok, a' *principium propositum infallibile*; halljad mit irt róllatok Tertullianus, 1400. esztendőök előtt, *Cap. 15. de prescrip. Scripturas obtendunt Heretici, et hac sua audacia statim quosdam movent: in ipso verò congressu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hunc igitur potissimum gradum obstruimus, non admittendos eos ad ullam de (five ex) Scripturis disputationem; si ha sunt vires eorum, ut nec eas habere possint. Dissipari debet NB. cui competat possessio Scripturarum; ne is admittatur ad eas, cui nullo modo competit.* Halládé mit mond ez a' Réghi Doctor? minek előtte a' sz. Írásból valamit bizonyíts ellenünk, mutasd meg, hogy légyen sz. Írásod: mert ha nem tudod, hogy sz. Írásod vagyon; nem-is tudhatod, ha az Írás az Isten mondását elődbe adgya-e, vagy nem. Honnét tudod azért Matkó, hogy a' te Bibliád, Isten igéje légyen? honnét tudod, hogy az az írás, kit a' predikáló székben olvasz. Sz. Máthé Evangeliuma légyen és nem Nicodemus-e? Márk-e, és nem Tamás-e? honnét tudod, hogy ezek, és nem mások a' sz. Pál Levelei? mintha a' csalárd Emberek Istentelensége, az igaz sz. könyvek helyett, hamis könyveket elődbe nem adhatot volna; a' mint sokszor cselekedtek, a' sz. Apostolok és Evangelisták nevek, alatt, magok hamisságát árulván. Ezekre soha igazán meg nem felelhec, ámbár a' tiédde, minden Lutter és Cálvinista Prédikátorok agy veleje őszve forjon: mellyeket én ez esztendőben P. Sámbar Professoromtól tanultam: s-ezek nélkültsak az A B Cét sem tudgyák Lelki dolgokban a' Lutter és Cálvinista Tanítók: azért ez könyvnek az elein bővebben írok ezekről, és az Prédikatori hamis Consequentiaíkról,

Azért

Azért, hameg nem férténém gyomrod Matkó, ilyen Syllogismusokkal meg látogatnálak: Valamit a' sz. Írásból nem bizonyíthatni, azt nem kel hinni; (a' mint ti vitattyátok.) hogy pedig ez a' könyv sz. Máthé Evangeliuma légyen, és nem Nicodemus-e &c. sz. Írásból nem bizonyíthatni: Tehát hogy ez a' Könyv, Szent Máthé Evangeliuma légyen, és nem Nicodemusé; nem kel hinni. Jert tovább. A' ki nem hiszi, hogy ez a' Könyv sz. Máthé Evangeliuma légyen, és nem Nicodemusé; az nem hiszi, hogy ebben a' Könyvben foglaltassék az Isten jelentése, és nem másban: De a' Lutterek és Cálvinisták, az mint fellyeb meg-mutattam, nem hiszik hogy ez a' Könyv Szent Máthé Evangeliuma légyen és nem Nicodemusé: Tehát a' Lutterek és Cálvinisták nem hiszik, hogy ebben a' Könyvben foglaltassék a' Isten jelentése és nem másban. Mégis tovább: A' ki nem hiszi, hogy ebben a' Könyvben foglaltassék az Isten jelentése és nem másban, az bizonytalan az Istentől ki-jelentetet dolgokban: De a' Lutterek és Cálvinisták nem hiszik, a' fellyebi bizonyításfom szerént, hogy ebben a' Könyvben foglaltassék az Isten jelentése és nem másban: Tehát a' Lutterek és Cálvinisták bizonytalanok az Istentől ki-jelentetet dolgokban. A' ki pedig bizonytalan az Istentől ki-jelentetet dolgokban, annak nincs hite: De a' Lutterek és Cálvinisták bizonytalanok az Istentől ki-jelentetet dolgokban: Tehát a' Luttereknek és Cálvinistáknak nincsen hitek. Tehát nincs Istenek; nincs sz. Írások; még-is világos Szent Írással kérkedel Matkó? Láddé, hogy rút szitkok, bűdös moslékos mondások nélkül-is, meg lehetet volna tölledis a' felelet; ha emberséghez túrtál volna.

De ámbár, *dato, non concessio*, légyen sz. Írástok; azt kérdem tölletek, hogy a' Szent Írásnak csak a' betűjével akartok-e ellenünk győzedelmeskedni, avagy az értelmével; avagy ezekből emberi okoskodásokkal ki-hozatot consequentiákkal?

Ha csak betűjével; Textusból, avagy a' Szent Írásnak csak betűjéből, kegyetlen otromba költeményeket facsarhattok ki a' régi Eretnekekkel; s-affélével kérkedni nagy Eretnekség! s-erre semmit nem felelt Nemeti Mihály helyet Pofaházi Doctor.

Ha pedig

Ha pedig a' Sz. Irásnak igaz értelmével akarjátok a' dolgot; annak igaz értelmét nem rátok bizzák, hanem arra a' kitől a Sz. Irást; vöttük. De az Ecclesiástól vettük a' Sz. Irást; tehát annak igaz értelmétis: mert egyébaránt csak a' puszta betűköt vöttük volna az Ecclesiástól; a' puszta betű pedig, értelemnélkül, nem Sz. Irás; mint a' test, Lélek nélkül nem ember; tehát nem vöttünk volna Sz. Irást az Ecclesiástól. Már pedig; a' ki nem veszi a' Sz. Irásnak értelmét az Ecclesiástól, az nem veszi a' Sz. Irást az Ecclesiástól: A Lutterek és Cálvinisták nem veszik a' Sz. Irásnak értelmét az Ecclesiástól; Tehát nem veszik a' Sz. Irást az Ecclesiástól; és így magok ellenünk való pattogásokkal meg-tanulják, hogy nincs Sz. Irások; midőn Sátán modgyára, a' Sz. Irásnak a' külső betűjét annyiszor hántorgattyák, a' szegény lelkek meg csalására.

Ha pedig a' Sz. Irásból emberi okoskodásokkal, ki hozot Consequentiák által münket ostromoltok; mutafsátok meg a' Sz. Irásból, mint ismerhesük bizonyoson, hogy jók azoka Consequentiák, melyeket ellenünk csináltok; azok pedig fogyatozottak, melyekkel mi titeket kergetünk? Ezt a' Sz. Irásból meg nem mutattyátok; mert a' Consequentiák jó-voltárul eleget irt Aristoteles, de egy betűt sem iratot Isten Bibliában. Ezeket azért akarám elől bocsátani, hogy minden ember észébe vegye a' Matkó tudatlanságát; a' ki nem tudván meg-csalhatatlanul, ha vagyoné Szent Irás, a' halgatóit bálványokká csinálja; Isten szavának mondván mind azt, a' mit nem tud, ha Isten szava-e mind a' maga csinálmányit.

Ide vigyázz azért Matkó: Valamit tántorodhatatlanul a' Sz. Irásból nem bizonyíthatni; azt nem kel hinni Isteni hittel: De az én Professzor Uram ellen csinált tompa Consequentiáidnak jó-voltát tántorodhatatlanul Sz. Irásból nem bizonyíthatni: Tehát azt nem kel hinni. Tehát valamit ilyen Consequentiával ki-hozol, azt sem kel hinni. Azért valamit a' Háromüdvösséges Kérdés ellen tompa Csákányoddal kalapácsoltál, abban semmit nem kel hinni; mert azokból semmi nincs a' Szent Irásban; hanem a' te, nem okos agyadban és füstös bányádban koholt találmány: ha ezis szitoknak nem kiáltanád Matkó mint az Professzorom fok igaz mondásit;

mondásit; mint mikor görbének mondgya a' nem egyenest; hamisnak a' nem-igazat: mint énis a' roz Consequentiádat, nem okosnak: de a' te ocsmány szitkaid, nem ilyenek; hanem olyanok, s-annyiak, kikkel az egész Magyar Ország Paikosi meg érnék: s-ilyenre bizták a' Vallások őltalmát, a' Cálvinisták; kik az Lutterekkel edgyütt, hogy meg ércsék, mely rúttól hurczoltatnak a' hamiságnak tövisses mezején a' Tanítójoktól; meg-mutatam itt bővetskébben, igiretem kerént, hogy igen családok a' Lutter és Cálvinista Tanítóknak consequentiái és agyaskodási.

Nem-is annyira nevétségre, mint siralomra méltó a' Lutter és Cálvinista Tanítók dolga, midőn, a' mi ellenünk támasztot uj vélekedéseket, gyarló okoskodásokkal, és Sz. Irásból hamisan csinált következtetésekkel akarják támogatni: mert igen nyilván reájok tellyesedet az, a' mit Sz. Pál Apostol 2. Theff. 2. 10. az Istennek csudálatos itéletiről szólván, mond, hogy a' kik nem akartak az Igaságnak hinni, méltán arra bocsátattanak, hogy a' hamiságnak hidgyenek: *Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut Salvi fierent; ideo mittit illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio.* A' szegény együgyű kötséget azzal ámittyák el, hogy ők csak a' tística szemen szedet Sz. Irást tanítták, ezen kívül semmit bé nem vesznek; de ha az ál-orczát levonnyuk róllok, kik meg láttya, hogy semmit a' Sz. Irásból nem tanítanak azokban a' dolgokban, melyeket mi ellenünk vitatnak: hanem valamiben mi tőlünk különböznek, valamit mi ellenünk állatnak, azok mind csak Predikátorok álma és hívságos gondolattya; s-azok között csak egy pont sem találtatik a' Sz. Irásban.

Innét vagy on, hogy midőn szemben állunk vélek, a' Sz. Irásnak nyilván való betűieiből, *terminis expressis Scriptura vel equipollentibus*, semmit nem bizonyíthatván a' Lutter és Cálvinista Predikátorok; kéntelenek véle, hogy a' Sz. Irásnak magok fejből koholt magyarázattyaiból, vagy a' Sz. Irás bavaiból csináljatot hamis consequentiákkal, magok elmélkedésével, és nem igaz okoskodásával ki-hozot család következtetésekkel állásák Vallások at. Efféle okoskodások pedig és, Sz. Irásból csináljatot Predikatori következtések, nem hogy a' Hit-béli ágazatoknak állatására elegendők volna, és

oly érdemesek, hogy a' Keresztyén Ember Hitét s-üdvösségét rájuk függesztené; de sőt inkább a' Világi Philosophiának törvénye szeréntis femmi hitelre valók, bizonytalanok, hamisak; úgy hogy a' Lutter és Cálvinista Predikátorok és Reátorok, csak edgyetlen egy Syllogismussal sem ostromolhatták a' Római Ecclesiának győzhetetlen kő-szálát, mely vagy in *materia* vagy in *forma* nem vét kéznél: csak edgyetlen egy Entymemát sem faraghatnak ellenünk, melyben csalárd Sophisma, s-álnok Fallacia nem találtatnék. Kit hogy magokis ezekbe vegyenek; minek előtte in *Particulari* a' Matkó Logicáját meg látogassam, egy néhány példakkal meg mutatók.

1. *Fallacia est equivocationis*: Azon egy szónak külömb értelemben való vétele. Ez igen Baráttok, a' Lutter és Cálvinistá Tanítóknak, midőn így vakoskodnak: *Christus est Ostium*, *Christus est Petra* *Est, sumitur pro, significat*. Tehát, midőn Christus mondgya: *Hoc est Corpus meum*: *Est*, annyit télesen, mint, *Significat*. Bontén úgy, mintha a' Sophista mondaná: *Canis qui est in Caelo, significat Sydus Celeste*. *Ergo Canis Domesticus significat Sydus Celeste*. Vilkont, Christus mondgya, *Mar. 13. 37. A' mit néktek mondok, mindennek mondok*. Tehát Christus mondván az Apostoloknak: *Igyatok ebből minnyájan*; azont mondotta minden Keresztyénnek. Mint ha a' Sophista mondaná: Christus szava; A' mit néktek mondok, mindennek mondok; Tehát Christus mondván az Apostoloknak; *Elmentén az egész világra, hirdessétek az Evangeliumot minden teremtet állatnak*, *Marc. ultimo*. azont mondotta minden Keresztyénnek, Ez a' fallacia a' Vén Czeglédinek igen baráttya; a' monda-mondás gyermeki Könyvében, a' meg-átkoztatott Authorok átkát, az igaz Római Authorokra értvén Czeglédi.

2. *Fallacia est Compositionis*. Midőn valamely mondás az elvált, nem pedig az össze foglalt értelemben helyes; példának okáért: Péter ülén futhat; ez igaz mondás az elvált értelemben; mert Péter fel kelhet s-futhat; nem igaz pedig az össze foglalt értelemben; mert ülésében maradván, Péter nem futhat. Ez a' csalárd fallacia találtatik a' mi szomszédinkban, mikor azt kérdgyük tőlök, ha meg tántorodhatnak a' Sz. Irásból való Consequentianak ki-hozásában? Ők azt felelik, hogy nem tántorodhatnak, követvén

a' Sz.

a' Sz. Iásnak értelmét; maga nem emúl vagy a' Kérdés; hanem arról, ha lehetségesé, hogy űk ne követsek a' Sz. Irás igaz értelmét, mikor magyarázzák a' Bibliát? Ez a' családsgis igen baráttos a' Vén Czeglédi Japhetkés Gyermekes irásával, mellyekben Czeglédi a' Római Doktorokat általlyában ócsáltattya velünk, kiket P. Professor Uram csak oly ok alatt ócsálta, s-eretnekezte, hogy ha edgyet értnek a' Matkóval és Czeglédivel az Római Ecclesia ellen.

3. *Fallacia Divisionis*. Midőn valamely mondás csak az össze foglalt értelemben igaz, nem az elváltban; úgy mint: *Stephanus mortuus est. Ergo Stephanus est*. Ebben vétkeznek az új Hit faragók, midőn, hogy a' Christus közönséges Anyaszentegyháza el fogyhat, így bizonyítták: Ez a' particularis Ecclesia, amaz, harmadik, külön külön el fogyhat. Tehát az egész közönséges Ecclesia el fogyhat. mint ha valaki vélek így efelősködnék: mindenik Czipót, a' ki a' kemenczében vagy, külön külön meg ehetem; Tehát az egész kemencze czipót meg ehetem. Ezzelis a' fallaciával így csalárdkodik a' Vén Czeglédi: mivel u. m. maga felől senki nem hiheti, hogy Isten kegyelmében legyen: ergo, az egész Pápista Ecclesia nincs u. m. Isten kegyelmében. Találá! éppen a' Izarva közöl.

4. *Fallacia, est figura Dictionis*. Midőn valamely állatnak jegye alatt, néminéműség értetik. Példa. A' mit tegnap a' mézár-békből vöttél, azt őtted. De tegnap a' mézár-székből nyers húst vöttél; tehát nyers húst őttél. Szintén így syllogizálnak a' Partók, mondván: A' mit Christus Vég-vacsorakor kezébe vött, azt osztogatta Tanítványinak: de Christus a' Vég-vacsorakor a' Kenyeret vőtte kezében: tehát a' Kenyeret a' Tanítványinak: tehát nem a' maga testét. A' mely Syllogismusnak a' Majoria hamis; mert, igaz ugyan, hogy Christus a' Kenyeret vőtte kezében; de, sohult nem olvassuk az Irásban, hogy *panem dedit*, a' Kenyeret a' Tanítványinak; hanem *simpliciter* általlyában, *dedit* adá; tudnillik el-változtatván ama szók által: *accipite, hoc est Corpus meum*. és így a' Conclusio, csalárd Sophisma; mert az el-változás, mely az elől járó mondásban foglaltatik, a' bé-fejezésben ki rekesztetik. Ezt a' családsgotis gyakorolta Czeglédi a' barátságtalan Dorgálásban. fol. 228.

B 2

5. Fallacia

5. *Fallacia est Accidentis, omnium periculosissima*: mely miat a' nagy bölcs elmék-is sokszor kelepceében estek, Aristoteles bizonyossága szerént: 1. *Elench. Cap. 5.* Ez pedig akkor történik, mikor a' mely tulajdonság csak a' Prædicatumhoz illik, a' Subjectomnak-is tulajdonítatik; vagy ellenben, a' Prædicatummal köttetik egybe, a' mi csak a' Subjectomról igazán mondatik; az mint ebből a' Syllogismusból ki tetczik: *Quid dicit te esse Animal, verum dicit: sed quid te Asinum esse dicit, dicit te esse Animal; ergo quid te Asinum esse dicit, dicit verum.* Így bánnak velünk az Ujítók, a' képek és a' Bölög Szentek tisztelési ellen agyaskodván: Irva vagyon, úgy mond, ne csinály magadnak faragot képet. tehát a' Christus, és szentek képeit kikel hánni a' Templomból: tehát bálványozás a' Bölög Lelkeket segítségül hini. Ismét, irva vagyon: *A' te Uradas Istenedet imádjád, és egyedül neki szolgálsz.* Tehát pogány az, a' ki a' Szenteket tiszteli. Viszont, irva vagyon: *A' Christus vere tisztít meg minket:* tehát haszontalanok a' jó cselekedetek, az Indulgentiák, a' Purgatorium: &c. Ebbe a' kőbe botlot régenten Arrius-is mondván; irva vagyon: *Az Atya nagyobb nálamnál:* tehát a' Christus, nem Isten: mint ha valaki mondaná; *Animal est quadrupes: ergo Arrius est quadrupes.* a' hol nyilván ki tetczik a' fallacia Accidentis. Czeglédinek Jápherkes gyermekek-Könyve csak nem egézlén ebből áll a' fallaciából: kiváltképpen midőn némely Eretnekes Authoroknak, valami másról való dicsireteket halálba: nem tudván, Vén nyavalyas, hogy a' Cicerótis dicsirik az ékes szóllásáért; noha Pogány volt.

6. *Fallacia est Consequentis*: Midőn, vagy a' befőzésből csalárdul hozattatik ki az *Antecedens*, előjáró módás; példának okáért: Ha te szamar vagy, lelkes állat vagy; de te lelkes állat vagy; tehát Szamar vagy. Avagy pedig az *Antecedens*ből, igazán következik ugyan a' *Consequens*; de az *Antecedens*nek contradictoriumából, nem jól következik a' *Consequens* contradictoriuma: példának okáért: Ha az Ember lelke merő testből formáltatott, lenni kezdet; Tehát ha abból nem formáltatott, nem kezdet lenni. Ezen a' húrón pendülnek az uj Logicus czenkek, midőn így beszélnek: A' mit a' Sz. Irás meg nem tilt, azt meg nem kel tiltani. De a' Sz. Irás

Írás nem tiltja meg a' házasságot a' Papoknak; tehát, a' házasságot nem kel meg tiltani a' Papoknak. A' Majort ily csalárdul állattyák: Ha mind meg kel azt tiltani, a' mit a' Sz. Irás meg tilt; tehát a' mit a' Sz. Irás meg nem tilt, azt meg nem kel tiltani: A' mely bizonyosság szintén ilyen: ha mind lelkes állat az, a' mi Ember; tehát a' mi nem Ember, nem lelkes állat az. Avagy, ha mind feleséges, a' ki Cálvinista Predikátor; tehát, a' ki nem Predikátor, nem feleséges. Avagy, ha mind Palástos a' ki az apja mezételességét földőzi; tehát a' melly Cálvinista a' Vén Czeglédi mezételességét nem földőzi, az nem palástos. Illyen csúfosok a' Cálvinista Tanítók Consequentiai.

7. *Fallacia à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter*: Midőn valami határozással, vagy egyéb okkal bizonyos dologra kötetet mondasból, más átallyában való tágas mondás facsartatik ki; tudnillik: a' szerezsennek feje a' foga; tehát a' szerezsen feje. Így jáczodoznak az el-bakattak: a' Pápista Ecclesia u. m. meg tiltja a' házasságot a' Papoknak; tehát a' Pápista Ecclesia, ellene mond Sz. Pálnak. A' hollátod, hogy az Elöl-járó mondás, az meg-határozással való házasság tiltásról szól; a' Bé-fejezés pedig a' határozás nélkül-valóról. Ezt a' csalárd Sophismát jól meg tanulta volt Matkó István, a' mint aláb majd meg mutatom Irásából. A' Vén Czeglédinek-is ez igen régi notája: kiváltképpen a' Pápista Doctorok dolgárul, kiket Czeglédi az eő tekergő horgas magyarázattával veszteget: s-csak ez aránt mondgyuk mi, hogy meg vesztetettek.

8. *Fallacia est petitio principij*: Midőn azt adgya valaki okúl a' mi a' kérdésben vagyon; avagy meg engettetet dolog gyanánt veszi azt, a' miről még fen vagyon a' vetekedés; úgy mint: Az Istennek Sz. Igéje nem ujság: de a' Lutterek és Cálvinisták tudománya u. m. Istennek Sz. Igéje. Tehát a' Lutterek és Cálvinisták tudománya, nem ujság. A' hól szintén azt tesz bizonyossággul, a' mit bizonyítani kellenék; mert e' vagyona' Kérdésben, ha a' Lutterek és Cálvinisták tudománya Sz. Irásé? és így, jóllehet *idem per idem* bizonyítanak; mind azon által az együgyű köfség meg csalatkozik, azt gondolván, hogy a' külömböztető szók alatt, külömböző dol-

gok találtatnak. A' Vén Czeglédi Könyvei mind csak effélével potrohóftak meg.

9. *Fallacia, Ignorantia Elenchi, seu contradictionis*: Mikor valaki azt próbálja, a' mi Kérdésben nincsen; avagy azt hozza bé a' Kérdésnek Contradictoriumja gyanánt, a' mi nem Contradictoriumja. Példának okáért; a' Cálvinisták ama' Christus szavaiból, *Hoc facite in meam commemorationem*, azt hozzák ki, hogy az Végvacsorabéli áldozat, a' Christus kénfzenvedésének ábrázattya és jegye: maga erről nincs Kérdés; mert ezt miis meg engedjük; nemis contradictoriumja ez, ennek a' fenforgó Kérdésnek, tudnilik: az óltári szentségben, jelen vagyóné a' Christus Teste? Mésse ki tergett ez a' csalárdság az el fajult Atyafiak között, a' kik gyakorta a' Kérdést el kerülük, vagy pedig nagy csalárdul fel forgatták, és a' Sz. Írásnak locufit egy rakásban hordván, azt ostromolják, a' mit nem tanítanak az Catholicusok; olyakat fognak rájuk, kiket soha az előtt meg sem gondoltak; hogy alkalmatosabban, magok vélekedésére vohasllák a' tudatlan népnek szívét.

Egy szóval, ha az Lutterek és Cálvinisták Argumentomít valaki jól meg fontolja; fel találja, hogy mindenikben ez a' *fallacia Elenchi* prokátorkodik; mint ihol ebben is: Kérdés vagyón; ha a' Sz. Írás mondgyaé, hogy a' Gyónásban nem kell a' vétkeket elő számlálni? Ők ezt így próbálják: a' Sz. Írás mondgya: *Delicta quis intelligit?* tehát a' Gyónásban nem kell elő számlálni a' vétkeket. maga ezt kellett volna próbálniok; tehát a' Sz. Írás mondgya, hogy a' gyónásban nem kel elő számlálni a' vétkeket: mert e' volt a' Kérdésben, ha a' Sz. Írás mondgyaé? Ezen kívül, a' Cálvinisták hiszik, hogy a' gyónásban nem kel elő számlálni a' vétkeket: azért a' Conclusioban ezt kell bé hozni; tehát hinnünk kell, hogy a' gyónásban nem kell elő számlálni a' vétkeket: kit soha igazán ki nem hozhatnak semmi Sz. Írásból. Ezeket rövideden hozám elő, a' Lutter és Cálvinista Tanítóknak csalárd Sophismairól, kikkel rakva vagyón minden Könyvök: s-ezekhez képest, az okos olvasó tegyen itéletet a' többiről-is.

Mind ezek felett, a' Lutter és Cálvinista Tanítók midőn velünk viaskodnak, a' Syllogismusok Regulai ellen-is fokot vétenek.

1. Com-

1. *Communis Regula: Ex puris particularibus nihil sequitur.* Ez ellen így hadaznak: Christus mondgya, midőn imádkoztok, mondgyátok; *Mi Atyánk ki vagy Mennyégben*: tehát a' Szenteket, nem kel segítségül hini. Az Antecedens, *particularis propositio*; a' bé-fejezéfeis azért botlik.

2. *Communis Regula: Ex puris negativis nihil sequitur.* Ez ellen így patvarkodnak. a' Sz. Írás nem mondgya; hogy szabad a' Szenteket segítségül hini; tehát nem szabad segítségül hini: a' Sz. Írás nem mondgya, hogy vagyón Purgatorium; tehát nincsen Purgatorium. *Antecedens totum est negativum.* Ez szerént, aztis mondhatod; a' Sz. Írás nem mondgya, hogy igaz mondók a' Cálvinista Predikátorok; tehát nem igaz mondók. Illyent ezért csinálhatnánk menten Matkónak, Posaházinak, és Czeglédinek: de a' csalárd fallaciákat csak nekik hadgyuk.

3. *Communis Regula: De quocunq, affirmatur unum repugnantium; de eodem negatur alterum: ut, Ethiops est niger; ergo non est albus.* Evvel a' regulával-is roszul élnek a' Predikátorok, mikor így kiáltnak: Az Istent kell segítségül hini: tehát a' Szenteket, nem kel segítségül hini. Mert ezek u. m. ellenkeznek egy mással: az Istent segítségül hini, és a' Szenteket segítségül hini. Használóképpen: Christus menyben vagyón test Berént; tehát nincsen u. m. az Oltári Szentségben, test Berént; mert ezek ellenkezők: menyben lenni, és egyser s-mind azon testnek e' földön lenni. De Isteni erőre nézve, ebben ellenkezés nincsen: azért csak merő csalárdság a' Romai Hit ellen való patvarkodás.

4. *Regula: Ex majori particulari in prima et secunda figura, nihil sequitur.* Ez ellen így vétenek: A' ki mindenható és mindent tudó, azt kel segítségül hini: De egyedül az Isten, mindenható és mindent tudó; Tehát egyedül az Istent kel segítségül hini: mint ha Sz. Pál nem tutta volna, hogy a' Romaijak, kiket segítségül hit, sem nem mindenható, sem nem mindent tudók. Avagy in *secunda Figura*: A' ki segítségül kel hini, az a' mi Atyánk, ki vagyón Mennyégben: De a' Bóldog Szent, nem a' mi Atyánk, ki vagyón Mennyégben: Tehát a' bóldog Szentet, nem kel segítségül hini. A' Czeglédi Vén agyában-is füstölgött ez a' csalárdság.

5. Par-

5. *Particularis Regula: Ex duabus Affirmativis, nihil sequitur in secunda Figura.* Ezt így csapdossák a' Lutter és Cálvinista Tanítók: Az Isten törvénye meg téríti a' Lelkeket; de a' Cálvinisták és Lutterek Bibliája, meg-teríti a' Lelkeket; Tehát a' Calvinisták és Lutterek Bibliája, Isten törvénye. Mint ha Biblia előttis, nem volt volna, lelkeket térítő semmi törvénye Istennek.

Mind ezeket, és ezekhez hasonló csalárd, botló, rosz formában, avagy rosz figurában önteret, a' Lutter és Calvinista Agy-velőnek Mű-helyében költ Syllogismusoknak külső képpen tettetet Bép-séget, jó-ságát, bölcselkedését, elő látván Sz. Pál, így ír Timotheusnak: 1. *Timoth. 6. v. 20. 21. O Timothee, depositum custodi, devitans prophanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis scientia, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.* Az az; Távoztasd el azokat, kik az igaz tudománynak neve alatt, csalárd Sophismákat, törvény ellen való okoskodásokat műtogatnak; és a' Sz. Írásnak Bép Czégére alat, a' magok vélekedéseknek dohos borát árulják; mert az ilyeneknek, csak az a' Czéllyok, hogy a' Bép ének mellett, lélek fogólépet hányván, örök vébedelemnek töriben eítsék az Bégény lelkeket. Így cselekedet, Posaházin, Czeglédin kívül, a' Zilai Predikátor Matkó Istvánis; a' kinek sok hamis írásnak meg czáfolására, csak ezek is a' töllem téteret fundamentumok elégségesek volnának, ámbár egy Bót sem tennék többet; de fel tölt célom az, hogy a' Professor Uram írását, az Matkóéval egybe vesse; nyilvánbanti terjessem az igazságot; hogy az el-tévelyedet sötétségben élő Lelkek, a' Keresztén Hit világosságának akár csak egy Bíróját láthassák írásfömből: s-aztis, ha együgyű Predikátore Matkó? a' ki annyi moslékos trágárságokat szór Hitems-Professorom ellen.

Quaest. I. §. I. Num. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Mely helyesen felellyen Matkónak P. Sámbar Professor Uram, és mely helytelenül Matkó, P. Sámbar Uramnak.

A' Matkó

A' Matkó második Argumentoma a' Három Idvességes Kérdés ellen e' vala: *Pag. 3. Valamely vallásban, valami jó nem szabados, tilalmas az: De a' Pápista vallásban, az Egyházi rendek között, a' házasság, és minden rendek között, a' bőjt napokon való hús étel, (mellyek jók) nem szabadosok: Ergo.*

Ezt a' tompa Csákányt mingyárt magára Matkóra így fordítá, Professor Uram: *pag. 41. Valamely vallásban, valami jó nem szabados, tilalmas az: De a' Cálvinista Vallásban, amaz feslett személyeknek, az házasság nem szabados, a' kiktől emlekezik a' Váradon költ 1653-dik estendőbeli Cálvinista Agenda: Ergo.*

Ihol a' Matkó bölcsesége mit hoz magával, a' maga hiti ellen valót: nem tudván a' tudakos Predikátor, hogy nem átallyában való, hogy ha csak ok alatt való tiltás: hanem ha a' Cálvinista Predikátorok is efféle ok alatt való tiltásért, ördögi tudományt követnének a' Matkó bizonyossága szerént. Azért, nem ördögi tudomány az, mellyet a' Három Kérdésből Matkó feszeget: mert a' Romai Pápista Hit, nem tiltja, sem a' házasságot, sem a' hús ételt, mint ha gonosz volna ő magában; (a' mint ezt magais magyarázza Sz. Pál. 1. *Tim. 4. 4.*) hanem más jó végre: valamint Sz. Pál-is, az egész Apostolok nevével, az vérnek, és fülva holt állatnak húsától tiltotta az Antióchiában, Siriában, és Ciliciában, lévő Keresztényeket: *Act. 15. 29.* Így miis, nem azt akarjuk el-hitetni, hogy nem jó húst enni; hanem hogy fogadásból, avagy tilalomból, *certa de Causa*, jó a' hús ételt el-hadni: noha egyébaránt, a' húst meg elfszük. Calvinus-is azt parantsolja Predikátorinak, *Lib. 4. Cap. 10. n. 22.* hogy mikor Pápisták között laknak, meg hadgyák Halgatójoknak, hogy húst ne egyenek Pénteken: mert, úgy mond; bűn volna a' Pápisták botrányozásával húst enni. Ha ezt el-hiszed Matkó; vagy hadd-el a' Pénteki hús ételt, és vald meg, hogy jó húst nem enni Pénteken; vagy meny oly Országba, ahol Pápisták nincsenek.

Erre a' merő igazságra, és öldhatatlan kötégre vallyon mit felele Matkó? Semmit sem; csak le sűrű fülét, és halgatással el ballaga ezek mellől; el-annyira hogy, némaságát egyébűt úgy ki nem jelentette, mint itt. Emlegeti ugyan a' vén Asszonyokat, a' vad Macskákat, a' pusztai csavargókat; de ezek nem ide valók; Sz. Írással,

rással, fontos okokkal hozzá Matkó, a' mint igirted vala : de ha ezekből ki-nem fogytál volna; nyilván, nem a' trágár, mocskos beszédekkel tóldanád.

A' Harmadik Argumentoma ez : *Valamely Vallás, a' halhatatlan Isten dicsőségét el-változtatta, halandó embereknek kifaragot ábrázattára; az, az első Apostoli jó mag után vetteret Vallás: Rom. 1. 23. De a' Pápista Vallás u. m. a' halhatatlan Isten dicsőségét el-változtatta; halandó embereknek kifaragot ábrázattára: Ergo.*

Erre azt felelé Professor Uram, fol. 84. hogy Sz. Pál ott, azok a' Pogányok ellen szól, a' kik az Istent, természet szerént ember formájúnak tartották; azért-is Mars, Jupiter, Saturnus, Bálványt csináltak: ezek ellen, igaz a' *minor propositio*, nem a' Pápisták ellen; ezek ellen szól Sz. Pál; nem azok ellen; a' kik az Istennek valami tulajdonságát ki akarván jelenteni, az emberi, avagy más féle testnek tagjai, és munkái által jelentették. Valamint Sz. Isaiás, *Cap. 40. 11. Sz. Dávid, Psalm. 138. 7. Sz. Moyses, Deut. 32. 11. 20.* Ha azért kárhoztatez minket Matkó, hogy az Atya Istent úgy le ábrázoljuk, a' mint valamikor magais le-ábrázolta magát; Isten ellen káromkodol, és nem javallod, hogy Michásnak, Királyi székben mutatatta magát; *3. Reg. 21. 19.* hogy Isaiásnak meg jelent: *Isai. 6. 1.* hogy Danieltől böcsületes vén Ember képében láttatott; *Daniel. 7. 9. 13.* hogy Jordánnál, Galamb képében; *Luc. 3. 22.* Pünkösd napján, tűzes nyelvekben meg jelent; hogy a' Sz. Háromság, Sz. Agoston, szerént, *Tom. 3. lib. 2. de Trinit. Cap. 11.* három férfiak képében, mutatatta meg magát Abrahaminak; kiknek mind ábrázattok, mind termetek és homlokok egyenlő vala. Ezekben az Isten ellen tuskodik Káromkodó Matkó: a' ki ez aránt továbbis rút, rendetlen, egybe zúrt-zavart kerengéssel nyargal, beleselkedik, minek előtte a' felelethez fogion! Elsőben, a' Professoromra hamissan rá fogja, hogy az Matkó Argumentomára csak ezt mondotta volna: *pag. 59. Tilalmas (ugy mond) a' Bálvány kép: de nem minden kép.* Noha ott a' Pólaházi nem okos okoskodását hozza elő a' Professorom, ilyen szókkal: *Tilalmas a' Bálvány kép; azért, ugy mond, minden kép tilalmas.* Ez a' Pólaházi benna Syllogismusa; mégis Matkó, azt meri mondani, hogy P. Uramé. Meg vallom Matkó, nem hittem volna

vólna róllad, hogy ily nyilván mernél fillenteni; de, ez után bemeseb lesek irásodban.

Másodszor. Alakoskodik Matkó, egy néhány Syllogismust csinálván a' Professorom nevével, a' kikiről P. Sámbar Uram, soha nemis álmodot; és így, a' magától csinált vázzal viaskodik.

Mert a' Professorom, *pag. 41.* így ír: *Az Calvinista Ecclesiában, a' Váradon költ Agenda szerént, amaz feslet semélyeknek, úgy mint, a' gratias paráznáknak, a' házasság nem szabad: tehát tilalmas.* Matkó pedig *fol. 29.* azt keni a' Professoromra, hogy így argumentált volna: *A Várad Agenda szerént, a' mely házasságbeli tista semély, paráznatársátul el válik, ad secunda vota transmittaltasék. Ergo szabad az Isten képét kifaragni.* Tiéd ez Prédikáns Uram; nem Professoromé: azért, bár mond magadnak, a' mit irsz ide valót *fol. 278. Czo rúd mellé;* maga szól így magának Matkó.

A' Professorom, *pag. 42.* így ír: a' Trullánium Concilium, kivel Matkó örömeft bizonyít, azt mondgya; hogy ha valaki a' házasságtól, és hús ételtől magát nem azért tartóztatná, hogy alkalmasb legyen az Isteni szolgálásban; hanem azért, mint ha ő magában a' házasság és hús étel, fertelmesség vólna; avagy feddettség meg, avagy az Ecclesiából ki rekesztések. *Can. Apost. 50.* Ebből Matkó ellen, azt hozza ki a' Professorom: tehát a' Pápisták, a' házasságot és hús ételt nem tiltyák a' régi Eretnekek módgyára, kik ezeket ördögtől származottnak tartották, s-azért teilyeségesen tiltották, a' mint írja Sz. Irenaeus *Libr. 1. c. 22* Epipha. *Heret. 66.* Cyrill. *Catech. 6.* De Matkó rá fogja, hogy ebből a' Trullánium Conciliomból ilyen consequentiát csinált volna Professorom: *tehát, nem tilalmas, az Isten képét kifaragni.* Ez-is Prédikáns fejétől származot Consequentia: hogy ne mondgyam *Kansequentianak;* a' mint Matkó igen sűrűn nevezi; csak effélében tudós. Ittis azért, *Czo rúd mellé,* a' magad írása szerént Matkó.

Azt kellett volna néked Matkó meg próbálnod azt; hogy a' Pápisták, az házasságot és hús ételt, mint magokban fertelmeket, a' régi Eretnekek módgyára meg-tiltyák; azt kellett volna meg bizonyitanod, hogy Sz. Agoston mondgya, hogy a' Manichaeus Eretnekek tiltották a' Papok nőtelenségét; azokra kellett volna felelned, mellye-

mellyeket *ad hominem* a Trullanum Conciliumból bizonyít ellened a' Professorom : nem pedig ide s-tova csavarognod, tétováznod, a' tompa consequentiaidat máfra kenneid; az mint *à fol. 29. uq. ad 45-tű* fejtegetted : de csak szaggatva emlegetted a' Professorom némely erős bizonságait, hogy a' te rossz feleleterednek erőtlensége ki ne tessenék : a' sok izitkaidis Matkó, csak ez illyent palástolják, a' pénzes Pátronusid meg-csalására.

Harmadszor. A' Sz. Irás bizonságira nem tud Matkó egyebet mit mondani, hanem így szól *pag. 46. Daniel nem faragtatta ki a' régi idejét, kit lelki látásban látta. De a' képeket szűcsledelnek való tölgy és Cserfából faragjátok ki.* Szintén Matkóhoz illendő makkos argumetó.

De halládé Matkó ! Szintén azt kellenék meg-mutadnod a' Sz. Irásból, fontosokból, igireted szerént; hogy nem Babad azt az ábrázatot ki faragni, melyben magát az Isten meg-műtatta, és látható képpen meg-jelent a' Benteknek. Szabad néked elmédben a' Galamb, és a' tűzes nyelvek hasonlatosságát gondolnod; szabad ezt, a' Zilahi predikáló székben, szókkal ki-ábrázolnod; szabad bő-tűkkel ki-írnod; Babad írásban látnod, olvasnod : miért nem Babad nekünk festékekkel, faragással ki-jegyeznünk ? Vallyon, s-nem ugyan azt jedzié a' Izó, vagy az írás, és gondolkodás, a' mit a' festékekkel, a' faragással ábrázatot hasonlatosság ? bizony a' mit hallunk, annak valami hasonlatosságát kapcsoljuk és ábrázoljuk elménkben : *Intelligentē enim, necesse est phantasmata speculari. Arist. 3. de Anim. tex. 30. 39.* és a' Sz. Lélek Istennek, Pünkösdi-napi el-jövetelét-is úgy nem gondolhattuk, hogy tűzes nyelveket ne formállyunk gondolatumkban. Azonképpen a' Sz. Irás, az Istent szóval ki-jedzi, mikor neki, kezét, lábát, szemet, száját, tulajdonit : miért nem Babad nekünk-is úgy ki-írnunk az Istent, mint maga ki-íratta magát a' Sz. Irásban ? Felely meg ha ember vagy : holot Moyses, a' mint a' Hegyen elméjével látta, úgy öntette a' Kerubinokat : *Exod. 25. 40.* Salamonis úgy faragtatta : *3. Reg. 6. 23.* ide kel vala a' tompa Csákányal ütnöd ide ! tucz másnak írni, *responde ! responde !* tapaszthat-cza a' magad gerendáját ; *Matt. 7. 5.* mondhatczék itt-is, *Czórúd mellé ;* kit az emberség magunknak meg-is gondolni nem hagyot-vólna, ha magad nem irtad vólna. *fol. 278.*

Negyed-

Negyedszer. Nem lévén immár a' hova nyúllyon Matkó, meg-rögzöt, meg-fenekedet, meg-mohosodot szokását követi, és Professoromat pirongattya, Vallásomat gyalázza, így szólván : *Hamis-fan mondod, hogy Pál, azok a' Pogányok ellen szól, kik ember természetűnek és formájúnak tartottak az Istent ; hanem ti róllatok Bálványozó Pá-pistákról szól egyenesen ; mert azokról szól, a' kik halhatatlannak hiszik ugyan az Istent ; de mégis halandó emberek ábrázattára faragják.*

Vizslya kideríthetné itten Matkó ; és ha ide tartozandó dolog vólna, meg-mutatnám, hogy a' Bálványozó név a' Cálvinista Vallást illeti ; de az én részemről meg-engedek ; Professor Uramot-is kérem, hogy ez hazuttoláfsodat engedgye el ; de oly okkal, hogy te meg-műtassad, azokról szólni Sz. Pált, a' kik halhatatlannak hiszik ugyan az Istent, de mégis halandó emberek ábrázattára faragják ; nagy okulártégy az orrodra, ha ezt az Sz. Irásban olvasni akarod. *Doce Pradicans.* Olvasd Sz. Ágostont, *Lib. 18. de Civ. Cap. 5.* Sz. Danielt, *5. 4.* Sz. Illyést, *3. Reg. 18. 21.* *Isa. 46.* *Psal. 113.* *Habac. 2.* *Baruch 6.* Meg-tanulhad ezekből, hogy a' bálvány képeket, Istennek tartották, de az mi képeink, különben nincsenek, mint a' sze-krény földöt, és Salamon Templomában voltak.

Végtére nem igyekezik itt Matkó Sz. Irásból állatni, hogy nem szabad az Istent le-ábrázolni ; vagy hogy a' Pá-pisták Sz. Pál szava ellen cselekedeznek, úgy le-ábrázolván az Istent, a' mint meg-jelent valaha ; hanem az Aetorságnak térhét válláról le-akarja vetni, midőn így szól : *Egy Betűt sem találsz az egész Bibliában, a' mely szabadságot adna, az halhatatlan Istennek képekben való ki-ábrázolására.* Talám nehéz már Matkó ? Tuddé, hogy *Aetori incumbit probare.* Ha mi semmit nem bizonyíthatnánk is, azzal te nyertessé nem lennél ; mert a' ki pert indít oly dologról, melynek békeféliges birodalmában voltam, annak kel-bizonyítani ; valamig világolón nem bizonyít, mind addig *melior est Conditio possidentis.* De a' Romai Ecclesia, békeféliges ufusában volt annak, sok száz estendőig, hogy az halhatatlan Istennek képekben való ki-ábrázolását gyakorlotta oly formán, a' mint, maga-is az Isten valaha ki-műtatta magát, *ut Sup.* Tehát ti dolgoztok a' bizonyítás. Osztan : valamit az Isten cselekedet ilyant, mellyet mi is cselekedhetünk ; ha sohól meg nem tiltotta,

C 3

totta,

totta, mi-is szabadon cselekedhettyük : De , a' mint meg-mutat-tam, az Isten magát le ábrázolta , és ezt sohól meg nem tiltotta oly végre, mellyre mi cselekezzünk ; tehát mi-is szabadon öt le-ábrázolhattuk. Ezt kel vala felzegetned Matkó , ha tompa nem-lőtt volna a' Csákányod ; kit inkább a Czigány nevezetéről, Czi-gány Kalapácsnak nevezél volna ; hogy annyira meg-tuttad csal-ni a' Patronusidat , a' lók nyálas szitkaid ki-nyomtatására ; kikkel az Cálvinista Vallás , az okosoknál gyalázódik inkább, hogy sem-bizonyodnék.

A' Negyedik Matkó Argumentoma ilyen : *Valamely Vallás az igaz utat el-hagyván, el-tévelyedet, a' Bálámnak Bosor fiának uttyát követvén, és a' bűnből való nyereséget (h. e. pecunias pro Indulgentia) kedvelvén; az a' Vallás az Apostoli jó mag után vettetet. Illyen a' Pá-pista Vallás. Ergo.*

Erre e' Matkó ebeskedésére illyen szókkal felel a' Professorom; fol. 85. Elő hozta Matkó a' Bálámot-is, Bosor fiát , 2. Pet. 2. 15. de kár, hogy magát kin hatta azon írásból, úgy mint a' néma Bámárt : mivel hogy , oly bátran mondgya , hogy a' Papista Vallás, az igaz utat el-hagyván , el-tévelyedet ; a' Bálámnak Bosor Fiának uttyát követvén és a' bűnből való nyereséget kedvelvén : ezt ránk kiáltya, de egy szóval sem bizonyította. Hogy pedig nagy csalárdúl ide-gördíti ama szót, *pecunia pro Indulgentia*; ebben vagy hazugságát jelenti , vagy tudatlanságát Matkó : mert az Indulgentiában, Búcsúban, avagy az ideig való büntetésnek el-törlésében, vagy hogy kissebbitésében, más féle pénznek helye nem lehet ; hanem ha ol-lyannak a' kiről Sz. Daniel Cap. 4. §. 24. emlekezik , mondván : a' te hamisságodat , szegényekhez való irgalmasfágoddal válts meg. Ha magáért a' búcsúért pénz fizetést adna valaki, csak azért-is min-den búcsú-nélkül maradgyon : így vagyon a' búcsús pecsétetes leve-lekben írva. Azért a' Papista Vallás Apostoli mag, az Indulgen-tiákra nézve-is : Sz. Pál, búcsú képpen meg bocsátván amaz Co-rinthusi paráznának, és meg engedvén penitentiájának és bünteté-sének valami részét, s-erről így szólván : mert én-is, ha valamit meg-engettem, a' kinek engettem, ti érettetek mellett a' Christus képe-ben. 2. Cor. 2. 10. Engedelem pedig, az Indulgentia.

Itt egy

Itt egy kitsinnyég józanúl Matkó, s-maga meg vallyá, hogy egy szóval sem bizonyította amaz ellenünk koholt Syllogismusnak Mi-norját, tudniillik ezt : *De a' Papista Vallás, az igaz utat el-hagyván el-tévelyedet ; a' Bálámnak-Bosorfiának uttyát követvén, és a' bűnből való nyereséget kedvelvén; okát azt adgya : hogy egy szóval sem bizonyí-tottam, azért cselekettem ; hogy kétség kívül való dolognak hittem. Er-re tuo te judico Matkó.* Vagy kétség kívül való dolognak hitted te az első, második, harmadik Argumentomidnak, ellenünk csatázó minorját, vagy nem? ha kétség kívül való dolognak hitted ; tehát egy szóval sem kellett volna bizonyítanod , mondásod szerént : ha kétség kívül-való dolognak nem hitted ; tehát bolondság volt tölled, hogy olyan Csákánnyal hadztál a' Professorom ellen, melynek jó-vóltában magad-is kértelkedel. Tuddé, *mendacem oportet esse memo-rem.* Csudára méltó azért, a' mit ez illyen Matkó oftoba feleletiről mondot egy Pataki Cálvinista Fő Ember, hogy meg-öli u. m. P. Sámbar Professor Uramot, ez a' Matkó könyve. Csudálom, eszébe, nem vőtte azon Fő Ember, hogy csak papiros Csákány, gyermeki Váz, kivel Matkó viaskodik, de úgy, hogy csak magát üsse agyon, és a' Cálvinista Vallását.

Mégis edgyet kottyant, és magához hasonló szitkos Montánus-nak, valami penyész verseivel bizonyít. Itt nyilván, igazán mond-hattya Posaházi : *Czigány-Czigánnyal bizonyít* ; nem is csuda ez, mert a' ki az igazság ellen tufakodik (mint a' Lutterjés a' Cálvinista Prediká-torok) és Sz. Írástól, Régi Tudók írástól, fontos rátióktól meg-fosztatik ; csak Montánushoz hasonló szörű embereknel talál szálást.

Tanuld meg azért Matkó a' P. Sámbar Tanyitványától ezt *Se-mel pro semper*, ha magátúl a' Patertúl nem akartad megtanulni, hogy a' mi Hitünk Agazati , nem egy, két magános Authoroknak vélekedése ; hanem az egész közönséges keresztyén Anyaszentgy-háznak előnkbe adása : kire nézve nincs annak igazságos ügye, valakia' Romai Sz. Hitet hol egynek hol másnak módamódájával gyű-lölteti, mondván a' Vén Czeglédi eszelősege szerént, hogy ez a' Pá-pista Doctoris ezt mondgya, amaz-is azt mondgya : de csak kába-ság, az ollyat fitogatni, ha az egész Ecclesia nem mondgya. Noha

ugyan

ugyar, sem régi Sz. Atya, sem más igaz Catholicus Doctor senki nincsen, a' kiaz igaz Ecclesiának illeti alá minden írást nem bocsátaná, valamint Sz. Agostonis; *Tom. 7. lib. 1. Con. 2. Epist. Pelag. Cap. 1.* mint hogy Pogányis, a' ki nem tart az igaz Ecclesiától; *Mate. 18. 17.* Es így, némely Doctorink szavait halmozva, és sokszor hamisán is czítván a' Lutter és Cálvinista Tanítók, vagy nem értik, avagy csonkítva s-toldva adgyák elő.

Igy cselekedtél te Matkó az én Professorom írással, a' mint eddigis meg mutattám s-ez utánis ki tetezik, mert egyenes mondással semmit sem árthattál a' Római Catholica Ecclesiának; azért csak ugy feleltél, a' mint rólátok közönségesen Sz. Agoston mondgya, *obnix a fronte statuerunt, non curare quiddicant, dum quocunq, modo nostris disputationibus Contra dicant. 2. de Civit. Cap. 1.* Ez után azért, midőn némely Pápisták írásiból olyan mondásokat elő állátcz, a' mellyek ellenkezni láczczatnának a' Római Anyaszentegyház tanításával, jól begyédbe szedgyed ezt a' Dilemmat: Vagy azok a' Pápista Doctorok tudatlanságból, vakmerőség nélkül, ellenkező vélekedésben voltak; vagy tudva, vakmerőséggel? ha tudatlanságból, vakmerőség-nélkül; nem tesznek szakadást a' Római Hitnek egygyesfégeben; nem-is támaszthatod őket ellenünk: ha pedig tudva, vakmerőséggel különbet hittek annál, a' mit az Anyaszentegyház tanít; el-ízkattak az igaz Hitnek egygyesfégetől, mint magad; azért az olyanok ellenkezési, az Anyaszentegyház közönséges tudományának annyit ártanak, mennyit az eb-ugatás a' hódlnak. Ezeknek sem tudá ártan a' Tompa Csákány; hanem csak a' szitkokat túrta, s-kereste össze mindenűt: többreis ilyenre adgyatok költséget Matkónak Patronusok, ha a' Vallástok gyalázattját, szeretitek.

Az 5-dik Matkó Argumentoma így vagyon: A' mely mag a' Magyaroknak, az első mag vetés után vettetett, és az elsővel ellenkezik; a' merő Konkoly és hamisság: de a' Pápista Vallás a' Magyaroknak az első magyarimag vetés után vettetett, az az a' Pogányság után. Ergo.

Erre így felel Professor Uram, pag. 19. Istentelenkediké? vagy hogy bolondoskodik ez írással Kézdi Matkó? mert a' Három Kérdésben, az Istennek első magvárul vagyon szó; s-miért az Argumentomot

mentomot, azon szókkal nem pattantottad a' Professoromra, a' mely szókkal ő csinálta a' Három Kérdésben? Azért, mert mindgyárt, tompaságaki mutatta volna fogát Csákányodnak ekképpen; Valami az első mag vetés után az Isten földében vettetik, az, csak merő Konkoly és hamisság: De a' Pápista Vallás a' Magyaroknál, az első mag vetés után, az az, a' pogányság után vettetett az Isten földében. Ergo. Ha így csináltad volna az argumentomot, oly bolond lettél volna véle, hogy még az Pogány Magyarok lelkétis, Isten földévé tőtted volna; azért, nem tehetél szert rá, noha ugyan rajta vóltál, hogy a' Professorommal, a' maga fejére port vakartattál volna: igen tompa erre a' Csákányod; de a' magad elméje, valóban poroson, maradt ez arant; hogy ne mondgyam, a' mit magad irtál fol. 278. agg-éb, a' ki nem bizonyít: a' Matkó sem bizonyította, hanem csak mondgya, hogy a' Professorom az Magyarok első Keresztyéni Hűtőkről szólván, az ördög magyaról szól.

Hamisság azért Matkó, a' mit mondasz, hogy a' Professorom, a' Három Kérdésben, nem az Istennek első magvárul szólt volna: csak lárd költés, hogy a' Professorom a' Pápista vallást, Benedek Pápám kezdené; hanem csak, azt mondgya, hogy a' Magyarok pogányságból ki térvén, azont vallották, a' mit akkori Római Benedek Pápa vallott: álmos szemmel gondolt hamisság, hogy a' Pápista Vallás, a' Sámbar Cronikája szerént, a' maga régiségének és igazságának erejét veszi ab Anno 990. Vastag fogás, hogy azért mondot volna téged hamis Lélekeknek, hogy a' füst alatt cserélhessen; hanem azért, hogy Sz. Epiphaniusra fogtad, mint ha eő mondaná, hogy Benedek Pápától vőttek az első Keresztyén Magyarok a' hús nem ételt, s-a' többit; holot hat Száz estendővel eléb élt Sz. Epiphanius: ezért, a' nagy horgas szóddért, meg érdemlenéd, ha azt mondotta volna is a' kegyes Jeshall: *Exi immunde Spiritus. Marc. 5. 8.* Gorombaság, hogy Sz. Epiphaniust czítalod, mint ha velünk ellenkeznék a' bődögságos Szűz tišteletinek dolgában: gyermeki dicsekedés, hogy ez előt, az 6-dik argumentom előt, meg nemúlt volna a' Professorom: Valamis az első Keresztyéni hit után vettek, azzal ellenkezőt; a' Konkoly és hamisság. Ilyen a' Pápista Vallás: Ergo: mert egy nego minoremmel una cum Supposito, akár mely gyermek is bé dughattya a' szád.

Igazán meg némúltál te ez előtt a' Professorom Syllogismusa előtt: *Valami ellenkező mag vettetik a' Christus első magva után; az merő Konkoly és hamisság. Matth. 13. 25. De a' Lutter és Calvinista ellenkező Vallás, a' Christus első magva után későn vettetett a' Magyarok Lelkében: azért a' Lutter és Calvinista Vallás merő Konkoly és hamisság.* Itt kelepceben vagy Matkó; mert két Könyvet nyomtattattál, s-edgyikbe sem felelél meg erre; sőt hamiskodáfordal-is támogatod némaságot, midőn pag. 50. így írsz, mint ha ezeket a' szót mondottavólna a' Professorom: *Elkullotta Vásárhelyi Matkó ama locusból való argumentálást: holot a' Professorom, nevezeket a' szót mondgya, hogy a' locusból való argumentálást kullogtad el; hanem azt mondgya, a' tölled citált helyen, úgy mint, pag. 92. *. 3. Azomban elkullotta Vásárhelyi Matkó ama argumentumunkat: tudni illik, a' kiről csak most állunk.*

Ah nyomorult Matkó Vallása, kivilly nyilván való hamissággal támogatni kel: az mely hamissággal, úgy látom, hogy őrmest elkullognál ama argumentom előtt, hogy a' Lutter és Calvinista Vallás, a' Christus első magva után vettetett későn a' Magyarok Lelkébe; azért merő konkoly és hamisság: erre felelly tompa Csákányos Uram.

Az-is kővér hazugság, hogy az 7-dik argumentomodnak majoriát, a' Professorom csináltavólna, tudnillik ezt: *Azok Vallása hamis, a' kiket valaha meg Sentenciáztak.* Erről bőven meg vagy torkolva Matkó; miért nem felelsz a' meg-torkollásidra? a' nyálas fizikaid miat nem érteztél az egyenes felelésre. Dagályos gyomrodból való mondás az is, hogy P. Sámbar, azért mondgya hamisnak a' Calvinista Vallást, hogy későn vettetett a' Magyarok közé: mert a' Három Kérdésben nem úgy vagy, hogy későn; hanem, hogy a' Keresztényi mag után későn, ellenkezően az első magval. Erről való meg-dorgálásatis abban hadgya Matkó: még sem veszik észre a' Calvinista Patronusok, a' Papiros Csákány tompaságát, és a' Vallások igazságtalanságát! A' nyolczadik argumentomiais pozdorja: mert Patakonis, a' Pogányság után, ugyan csak Romai Catholica és Pápista Hitvölt, a' Christushnak első magva; az után későn a' Lutteránusság, s-az után a' Calvinistaság Konkolyával hinté bé a' Sátán az Pataki mezőt; kit ismeg az Isten, Keresztényi magval meg-áldott.

A' Matkó

A' Matkó Kilenczedik argumentoma így hadaz: *Valaki valamit hirdet az Apostoloktól hirdettetett tudományon kívül, mellyet ő nem hirdettek; Atok legyen. Galat. 1. v. 8. 9. De a' Pápista Vallás, sokat hirdet az Apostoloktól hirdettetett tudományon kívül, mellyet eők nem hirdettek; tehát atok legyen.*

De mindgyárt nyomában lévén a' Professorom Matkónak, így vakartata véle port a' maga fejére: valaki valamit hirdet az Apostoloktól hirdettetett tudományon kívül, mellyet ő nem hirdettek; atok legyen. De a' kézdi Matkó ollyat hirdet, mellyet ő nem hirdettek; mert ezek a' szók (mellyet ő nem hirdettek) az Apostolok írásiban nincsenek: tehát nem a' Pápista Vallás, hanem ő maga Matkó atok; a' maga eszelős firkálása szerént, a' Sz. Pál írásához képest. Galat. 1. 8.

A' tompa Csákányban, erre csak azt kottyantá Matkó, hogy ezek az igék: *nem kel hirdetni valamit a' kívül, a' mellyet mi hirdettünk; annyit tesznek, hogy nem kel hirdetni semmit, a' mellyet ő nem hirdettek.* De ez csak habozás; mert arra kellett volna felelned, a' mi szivedet sebesítette; tudnillik, hogy ezek a' szók (mellyet ő nem hirdettek) az Apostolok írásiban volnának. Másodszor, megmutatta a' Professorom, hogy ama szócška (a' kívül) annyit téfzen, mint *az ellen* Rom. 16. 17. magais Béza és Cálvinus, Act. 18. 13, Rom. 1. 20. Rom. 4. 18. Rom. 16. 17. a' Para Görög szó helyett, Déákul Contrát irnak.

Igy magyarázza ama Sz. Doctor-is, a' kit mond Cálvinus. Lib. 4. 14. §. 26. *fidelissimum ex tota antiquitate testem;* úgy mint Sz. Agoston Doctor, a' kinek szavait igen csalárdul el-hadgyaa' Bányász, tompa Csákányában; hogy ne láttassék tompasága. Így szól azért Lib. 17. Cont. Faust. Cap. 3. másut-is, Tom. 9. Tract. 9. 8. in Joan: *Non ait Apostolus plusquam accepistis; sed prater quam quod accepistis; nam si illud diceret, sibi ipsi prejudicaret; qui cupiebat venire ad Thes-salonicenses, ut suppleret, quae illorum fidei defuerunt.* Nem azt mondgya (egyem) Sz. Pál, hogy többet bé-ne vegyetek az on kívül, a' mit ő predikállot; hanem hogy mást, ellene valót, bé-ne vegyetek. Az Matkótól czitált Sz. Basilius-is nem ellenkezik magával; hanem Matkó magával küszködik; és csak magát őli, nem P. Sámbar, a' mint némely álmodozza.

D 2

Mé

Mérésztudatlanság, Matkónak azt írni; hogy *Valamit írásokban ki irtak az Apostolok; tanításokkalis ugyan csak azont tanítottak*: mert magad szavadból így foglak meg Matkó: *tanításokkalis ugyan csak azont tanították, a' mit írásokban ki irtak az Apostolok*: de ezt a' te mondásodot hogy, *valamit írásokban ki irtak az Apostolok, tanításokkalis ugyan csak azont tanították*; írásokban sohült ki nem irták az Apostolok: tehát ezt a' te mondásodat, hogy *valamit írásokban ki irtak az Apostolok tanításokkalis ugyan csak azont tanították*, sohült tanításokkal nem tanították az Apostolok; tehát csak te álmodtad: s-a' Cálvinista Vallást csak álommal bizonyítod: külföldben sem lehet;

De kérlek Matkó, vedd elő a' Sz. Írást, és ha szavadnak ura vagy, olvasd, hol vagyon fel írva, hány Könyvben foglaltatik a' Sz. Írás? Mellyik az eő igaz értelme és betűje? Hol van meg-írva a' Credo? Hol van meg írva, hogy Christus a' Szombat helyébe Várnapot parancsolta illenünk? Tuddé hogy az Új Testamentomban egy-néhány helyet parancsolta a' Sz. Lélek, hogy véreft és fojtottat ne együnk. *A'kor. 15. v. 20. 29. 41. Cap. 21. v. 25. Cap. 16. v. 4.* Hol vagyon írva, hogy ezt a' parancsolator a' Sz. Lélek az után felszabadította, és hogy ma ezeket meg ehettyük? Hol találod fel a' Sz. Írásban, micsoda a' Sacramentom? Hány a' Sacramentom? Hogy az Ur Vacsoráját többször vehettyük; de egyszernél többször nem szabad Keresztelkedni? Hogy egy feleségnél többet nem szabad venni; mint a' Patriarchák, és Sz. Királyok, szabadon többet vettek. Lutter és Cálvinus táborában valók, ezeket soha meg nem mutathattyák. Tehát kel valamit hinni a' Sz. Írás betűje kívül; tehát nem mindent irtak-meg az Apostolok, a' mit tanítottak; tehát nem igaz a' Matkó mondása és Vallása. Mind ezek, nem kúfáros izitkokat, hanem derék feleleteket kívántak volna; de az, nem a' Tompa Csákányhoz való.

Hogy a' Pápista Vallásnak Lelki Tanítója nem igazak, csak mondod, de nem bizonyítod; nyelvednek-is simaságát jelented, midőn rá fogod, mint ha Cornelius a' Lápide mondotta volna, hogy *nagyob a' Misében áldozó Pap, az áldoztatot Christusnál*; holot eő *Comment. in Epist. ad Hebr. 7. 7.* azt mondgya, hogy *a' mennyiből a' Christus áldoztat, annyiból eő magánál a' Christusnál nagyob a' Christus* seméllye,

seméllye, mellyet az áldozó Pap vesel. Ebből hogy sül ki, hogy a' Papot, a' ki szolgál, nagyobnak mondaná az Ur Christusnál Cornelius? csak a' Matkó tompa Csákányja sült ki ez aránt.

Igen szíve táján kereskedet Matkónak a' Professorom, midőn a' Három Kérdésnek 7-dik Numerusában meg mutatta, hogy nem az ajtón s-nem igaz hivatal szerént jöttek bé az júhok Aklában a' Lutter és Cálvinista Tanítók; azért nem igazak: *Joan. 10. 1.* Mert, ha igazán küldettettek; vagy törvényes úton, vagy törvény kívül való úton küldettettek? Ha azt mondod, hogy törvény kívül való úton küldettettek; az ilyen küldetés, csuda tételekkel jár: *Exod. 4. 5.* A' Lutter és Cálvinista Tanítók pedig, soha egy csudát sem cselekettenek; azért mondgyák, hogy immár meg szüntek a' csudák az Anyaszentegyházban. Ha pedig azt mondod, hogy törvény szerént való úton küldettettek; mond-meg kitől? nem a' Romai Catholicus Püspöktől; mert ez, Christustól adatot hatalmával a' Sátánnak attá az Ujttókat, midőn egy-néhányszor ökö, úgy mint az Anyaszentegyháznak rothat tagjait meg-sententiázta: öb-tán, valamint az embertől az ökör vagy Samár nem sülethetik; úgy szintén a' Romai Catholicus Püspöktől semmi féle Tanító nem küldethetet törvényes úton, az ellenkező tanítáira. *Joan. 4. 34. Joan. 5. 30. Joan. 6. 38.* Tehát Lutter és Cálvinus, a' midőn ellenkező tanítók lőttek; az Pápista Püspöknek küldésével, nagyobbban nem dicsekedhettek; mint ha az szamár-is, az emberi genealogiával dicsekednék.

Erre egy szót sem felel Matkó a' Tompa Csákányban, hanem tétovázó kérdéseket téfzen magának a' Professorom nevével, és helytelen feleleteket ad; az előt bujkálván, a' mire nem felelhetett. Így szól azért fol. 60. *Kérdgyed már, ki küldötte a' Cálvinista Tanítókat? Felelet; az Isten: Kérdés; honnan tudod csalatkozhatatlanul? Felel. Innén, mert az Isten beszédt, tisztán, meg-elegyítés nélkül szölyák.* S-ebben maratzé Matkó? a' Minor propolitiót nem próbálod-meg tovább: tuddé, mit mondál a' második moslékos Könyvedben fol. 278. hogy agg-éb az, a' ki nem bizonyít? Azért, eregy csak tovább Matkó, tégy meg egy ilyen Kérdést magadnak: Honnan tudod csalatkozhatatlanul, hogy az Isten beszédt tisztán, meg-elegyítés nélkül Böl-

nyátok? Felely meg. Ezt a Kérdést te el-hagyád; tudván, hogy itt legyen az a verem, melyben Calvínus Atyáddal, minden követőiel-süllyettek.

A' feleletid penig, csak álom hüvelyezések. Elsőben; mert kérdgyed te, kitől küldettek Arius, Nestorius, Eutyches Eretnekek? és veled azt felelik, hogy az Istentől küldettek. Kérdgyed, honnan tudgyák csálhatatlanul, hogy Istentől küldettek? azt felelik, a' mit te. Innen u. m. mert az Isten beszédit tisztán, meg-elegyítés-nélkül szóllyák. Es így rendetlen feleletedből az következik Matkó, hogy nem volt e' Világon oly Eretnek, kit a' Prédikálásra Isten nem küldött volna: ez pedig, a' Matkó Csákányából sült káromkodás! Másodszor; csak rókaljuk, és szaladáfra gondolt csavargás, a' feleleted; mert Sz. Pál *Rom. 10. 15.* nem a' prédikálásból bizonyította a' Pásztorok hivatallyát; hanem inkább, az Istentől való hivatalból mondgya, hogy származik az igaz prédikálás: mert senki nem prédikálhat igazán, a' ki igazán nem küldetett. Tehát a Sz. Pál regulája szerint, azt kelel meg látni, ha Isten küldötte a' Tanítót? és ha ő tőle nem küldetet; akkor mit fitogatsa tanításának igaságát; nem kel neki hinni.

Tudgyuk mi, hogy ez hívfágos mentséggel egyebet nem keresz, hanem hogy az együgyűeknek szemeket bé köthessd: a' tudósokat pedig ki vethessd élekből, hogy más karban vigyék a' vetekedést, és az igaz Pásztoroknak küldésekről való vizsgálásnak békét hagyván, az hitnek más Czikkelyéről versengjenek: de a' Professorom jól bé árkolta a' réset előtted; léfszen mit bontanod, minek előtte megmutasd igaz Pásztorságodat, az egész Lutter és Calvinista Tanítókkal edgyüt; kik ha meg-feszülnek-is, az egész tanítások eredetét soha föllyeb nem vihetik Lutternél és Calvínusnál.

Látván Matkó, hogy nem szolgál itt a' cél; téríti a' ló száját, és azt kérdi, *Fol. 61. Hát ki küldötte a' kellemés Pápákat. Fol. 63. Vallyon, ki küldötte a' Franciscanus Barátokat; mert csaklya Szabó Ferentznél, azok nem vihetik fellyeb hivatallyokat. Vallyon ki küldötte a' Pázmánitákat? mert Pázmánnál, tovább nem vihetik hivatallyokat. Vallyon ki küldötte iteket János-úntákat? mert ily Ignatius Loyolánál, fellyeb nem vihetitek hivatallyokat.* Ha Jámber vagy Matkó, miért nem teszed

ezt-8

éztis oda: Vallyon ki küldött-e a' Kátsai Kisdianusokat? mert ezek is, az Bóldog emlekezeti Kifdi Benedeknél [a' kinek kenyere] fellyeb nem vihetik hivatallyokat. Haj goromba! (hogy nagyobbat ne mondgyak a' magad iraliból.) Erre az okos ember, csak nevetéssel felel néked, a' ki Zilahi bölcs Prédikátor lévén, nem tanulad meg eddig hogy a' Barátok, Jesuiták, Pazmaniták, nem új hit faragók, mint ti; nemis másová, hanem oda víszik hivatallyokat, a' hova a' több Catholicusok, S. Agoston Doctorral, a' kit a' Romai Pápa, egy más után való következése tartott-meg az igaz Hitben. *lib. de util. cred. c. 17.* Szerezz te a' Romai Ecclesia Genealogiájához hasonló lájstromot a' Lutter és Calvinista Prédikátoroknak, s-olstán dicsekedgyél hivataloddal: talám ezt végbe viheted *ad Kalendas Graecas*: eléb soha sem, ha ezer annyi költséget adnakis a' Patronusid, kivel papirós Csákányokat, Czigány Kalapácsokat csináltassanak veled, a' győzhetetlen kőszikla ellen, *Matt. 16. 18.* és az Romai Hit ellen, mellynek eddig a' Pokolnak minden kapui sem árhattak.

Quaest. 1. §. 1. Num. 8. §. 2. Num. 1.

A' Pápista Vallás, nem termi a' gonofságot.

Itt nem tűrhetém, hogy egy szót se szóllyak, ama káromkodásokkal és méltatlan réánk költöt nyelvcsédekkel terheltet Matkó argumentomától; tudni-illik: *Valamely Vallásban nem csak az emberek gonofsok, hanem ugyan maga a' Vallás termi a' gonofságokat, nem különben mint a' meg-vesztetfa a' hitvány gyümölcsöket; az a' Vallás, hamis Profeták Vallása. Ilyen a' Pápista Vallás. Ergo.*

Káromkodásra bőven meg-felelt P. Professor Uram; elsőben, hogy a' Pápista Vallás nem lágyan birságollya a' Paráznakat; mert ez Világ előtt nyilván vagy on, a' Romai Anyaszentegyház ebben való ferénsége, a' mint ki tertzik *Distinct. 12. Cap. 5.* a' hol, azt rendelte, hogy ha az Egyházi személy paráznaságban él; tíz egész esztendeig bűnhődgyék érte, úgy hogy, bizonyos napokon, csak káraz kenyere-vel-vízzel bójtöllyön: a' ki nem egyházi személy-is, de ha

de ha a' tiszta életre köteles Afzfzonnyal vétkezik; tíz esztende-ig bűnhődgyék, a' Parázna Afzfzonnyal edgyütt. *Caus. 27. Quest. 1. Cap. 27.* A' ki pedig Atyafiaival vétkezik, nyolcz esztende-ig bűnhődgyék. *Caus. 30. Quest. 4. Cap. 2.* Mégis lágyan birságollya-é a' paráznákat a' Római Vallás?

A' leg-útólszori Conciliumban-is, *Con. Trid. Sess. 14. Cap. 8.* erőssen parantsollya a' Római-Ecclesia, hogy a' nagy bűnökért nem valami apró büntetést szabjanak a' gyóntató Atyák. A' paráznaságért pedig akar mi rendű személy legyen-is, a' három intés után kiátkoztassék: *Sess. 24. Cap. 8.* Matkó pedig azt akarná, hogy meg-öletessenek: de nem vér-szopó a' mi Ecclesiánk.

Másodszor, a' Bordélyok el-szenyvedéséből, nem hogy a' következne a' mit Matkó ki fotúl belőle; de inkább annak Contrariumja; tudni-illik, a' Pápista Vallás nem termi a' gonofságot: mert a' ki két gonofság-közül, a' kisebbiket választja, az jól cselekezik, és nem termi a' gonofságot; de a' Pápista Vallás, a' Bordély házak el-szenyvedésében, a' két gonofság közül, mint egy *negativè*, a' kisebbiket választja: tehát jól cselekezik, és nem termi a' gonofságot; kisebbis a' bordély háznak el-szenyvedése, a' házaság törésnél, s-az Atyafiával való vétkezésnél. &c. Nem-is oka az a' bűnnek, a' ki nem teszi a' bűnt, hanem csak el-szenyvedi, valami jóra nézve. *3. Reg. 22. 22.* Erre a' Tompa Csákányban csak egy kukkot sem feleltél Matkó, Nem-is csuda, ha arra nem szól, a' mire nem tud mit mondani csak szinnel: azt csodállom inkább, hogy ő maga Matkó, a' maga ellen való mondásokat oly jól találta írni *fol. 278.* a' midőn nem felel a' kérdésekre, hanem a' pajkosok szitkai után csavarog: s-akkorra magának így irván Matkó; *Czo!* ugymond, a' *rúd mellé Czo!*

Harmadszor; A' hit-szegésben-is ártatlannak lenni az Római Ecclesiát, bizonyította a' Professorom; mert *Caus. 22. Quest. 5. Cap. 9.* ily Törvényes végezést tött, hogy akár minémű mesterséges szókkal esküdgyék-is valaki; de az Isten úgy vetzi azt az esküvést, a' mint az érti, a' kinek esküűnek. Utánna való Canonban pedig azt mondgya: *Sanctum puta, cui iuras.* Item, *Can. 12. In iuramento nullam convenit esse perfidiam:* Semmi némű hit-szegés soha nem Babad. A' Tridentomi Concilium, *Sess. 15. & 18.* Istennek büntetését

tetését mondgya, hogy meg érdemli, a' ki meg nem állja az Eretnekeknek tör-fogadását-is. Illy világos szót, merő pokolbéli sötétség ilyekeznek meg-homályosítani; de héába; mert a' sötét folyóból ki-tetozik a' nap világ.

A' mi szegény Magyar nemzetünknek is a' Varnai veszedelmét, más hazugok módgyára előfordította Matkó; mint ha a' Törököknek adott hitet szegtek volna-meg a' Magyarok: holott az egész kereszténységgel kötötték vala elébb, s-annak az Istenes kötésnek megtartására inti vala őket Julianus Gardinál *Bonsin. Decad. 3. lib. 6. Anno 1444.* Hogy pedig az előbbi hit ellen, a' Törökkel czimboráltak; azért bünteték-meg akkor az Isten a' mi Magyar Eleinket. Még-is tanította-e s-javallja-e a' hit-szegést a' Pápista Vallás? Christusra is hamissan kiáltottak a' Sidók, mint Matkó a' Pápistákra *Joh. 8. 48.*

Igen csudálkozom Matkón, hogy azt a' Vallást gonofságok fészkeinek meri nevezni, mellyben olyanok voltak, kiket az egész keresztény Világ Szenteknek tartott; ugy mint, Sz. Agoston, Ambrus, Gergely, Cyrillus, Irenaeus, Athanasius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, kiket magok-is, Lutter és Calvinus, Szenteknek vallják: a' kiket szentséggel, jószágos cselekedetekkel, testek fanyargatásával, böjtölésekkel, a' Pogányok meg-térítésiben serényen fáradozó igaz keresztényi szeretetekkel, sok csuda-tételekkel tündöklöttek, s-ollyakkal, kikhez hasonlók, soha a' Római Ecclesián kívül nem láttattak, nem-is láttathatnak; hanem ha az Isten (mellyet gondolni-is nem szabad) minket meg-akarna csalni: illyen a' halottak fel-támasztása. &c. Tündérkedett ugyan az ördög néha jelekkel, és csudákkal, mint régen az Aegyptiusok között; de halottat fel-támasztani soha egy Eretnektől sem lehetett; soha ezt az ördög nem vihette végbe: innét látván a' régi Eretnekek, hogy csudákat nem cselekedhetnek; azt költötték; hogy már meg-szüntek a' csudák; vagy ha csudákat töttek a' Pápisták; azt mondották ők, a' mit a' Sidók, Christus Urunktól: *In Belzebub principe Daemoniorum &c.* Így az első Sæculumban, Christus Urunk csudáit tagadták a' Sidók: A' harmadik Sæculumban tagadta Celsus; *apud Origenem libr. 1. cont. Celsum.* A' negyedikben, tagadták az Arrianusok; *apud Ambros. Serm. 9.* kiknek követői voltak Lutter és Calvinus. Ezt a' Római Ec-

Rimai Ecclesiában lévő Istenes embereknek tündöklő szentségét, nem tagadhatván, a Lutter és Calvinus követői, végtére arra fakadnak, és azt állatták, hogy azok a Szentek, a kikről bizonyos, hogy Pápista módon éltek, életeknek a végén, Lutterekké, és Calvinistákká lőttek, és meg-tértek.

De az ilyen meg-térést, soha egy Catholicus Szent-is ki nem jelentette az embereknek: és így, mivel hogy ez aránt meg-tagadták volna a Christust az emberek előtt; őket-is meg-tagadta volna a Christus, a Menybéli Atya előtt. *Math. 10. v. 13.* mivel hogy *positive* tagadták volna meg a Christust, élvén Pápista módon a Sacramentumokkal, és protestatiót tévén, hogy a Romai közönséges Vallásban akarnak meg-halni.

Ezekkel szorongattatván az Ujitók, életeknek utolsó szempillantására szaladnak, mellyben mondgyák, hogy a Romai Catholicus Szentek, a Lutter és Calvinus Zászlója alá folyamodtak; de ez csak róka lyuk: mert így senkiről nem volnánk bizonyosok, hogy az Istennek igaz tiszteleti, és a Sz. Sacramentumoknak gyakorlása által, üdvözült volna. Mert ha valakiről bizonyosok volnánk, illendőbb volna, hogy a Szentek üdvösségéről volnánk bizonyosok. De ezek az Ujitók elméjek szerént, haláluk-óráján való meg-térések által üdvözültek. Tehát nem az Istennek igaz tiszteleti, és a Sacramentumoknak gyakorlása által. Tehát meg-csalatkozott volna Idvezítőnk a Sz. Sacramentumoknak szerzésében, kiknek ufusa haszontalan volt volna a Szenteknek. De ezek talám nem a tompa csákányos elméhez valók.

Továbbá, midőn némelyek a Sz. írásban Szenteknek mondatnak: a külső magok jó viselésekért, az a jó *conversatio* magok szentül viselése, vagy igaz volt, vagy csak tettetős? ha igaz; tehát igaz hitből származott: ha csak tettetős; tehát nem voltak igaz Szentek, hanem csak két-színűek. Tehát az egész Keresztyén világban soha egy Szent sem volt, a Sz. írás ellen, *Coloss. 1. 22. 1 Pet. 1. v. 15.* Ez nem bodza puska volna, a mint a Vén-aszfalyonoktól tanulnad írni *fol 31.* Csákányos Uram.

Végtére. Azt mondgyák az Ujitók, hogy a kik a Romai Ecclesiában Szentek voltak, nem a Pápistaságra nézve voltak Szentek, hanem a Keresztyéni hitnek ágazatira nézve, mellyek a Pártosok vé-

lekedésével közönségesek. Ez-is csak szaladásra való mentség. Mert az igaz Hitnek oly egygyesége van, hogy ha valaki annak csak leg-kisfebbik ágazatját is tudva nem hiszi, az egész hitet el-vesztette. Erre czéloz Sz. Pál, *Ephef. 4. v. 3.* bizonyítván, hogy miképpen egy az Isten, úgy a hit-is egy: és Sz. János, *1. Joh. 1. 5.* állatván, hogy az Isten olly világosság, kiben semmi sötétség nincsen, a honnét így okoskodhatunk; A' Keresztyén hitnek kezdete nem más, hanem a hiendő dolgokat ki-jelentő Isten: Az Istenben semmi sötétség nincsen: tehát a hitben sincs. De a Pártosok vélekedése szerént, a Pápistaság, hittel ellenkező sötétség: tehát a Catholicus Szentek, vagy igaz hitben voltak a Pápistaság-nélkül, és így nem czimborált az igaz hittel a Pápistaság: vagy ha a Szentekben edgyütt volt az igaz Hittel: nem hittel ellenkező sötétség a Pápistaság. Nem elég ám ide, ha! ha! hé! hé! kit annyiszor írt Matkó. Továbbá, ha a Romai Ecclesiában lévő Szentek olyanokat hittek, kik közül némelyek igazak, úgy mint, a mellyek a Lutterekkel és Calvinistákkal közönségesek, némelyek hamissak, úgy mint, a mellyek csak a Pápistáknak tulajdonok; ebből a fülnek, hogy a régi Szenteknek, egy csepp Isteni hitek sem volt volna: mert azon-okból hittek volna az igazat, a melyből, a hamissat. De a' hamissat nem hittek Isteni csálhatatlan okból; tehát az igazat sem hittek volna Isteni csálhatatlan okból: mert némely dolgok magokban noha igazak; de a hívőre nézve, a ki csálkozható okból hiszen, nem igazak: a mint hogy a Lutterek és Calvinisták-is, mindent csak olyan csálkozható okból hisznek. S-ezek nem a' Matkó himezési, csevegési. A' kit Matkó annyiszor számárnak szid, éneket attúl meg-tanulván, ha Matkóval szembe lehetnék, meg-válnék, kié volna a' számár rivás, a' mint Matkó írja.

Vagy azért, azok a' régi Pápista Szentek csálkozható okból hittének, vagy csálhatatlan okból ha csálkozható-ból, hiteknek minden ágazati csálkozhatóok voltak. Ha csálkozhatatlan okból; tehát hiteknek minden ágazati csálkozhatatlanok voltak. Tehát lehetetlen, hogy a' Romai Ecclesiában lévő Szenteknek hitek, némely cikelyekben, hamis lőtt volna; némelyekben igaz: hanem egészen igaz volt az Hitök; a' pedig Pápista Hit volt: tehát egészen igaz a' Romai Catholica Hit.

Ehez-képest, vagy a' Lutterek és Calvinisták szeretik üdvöf-
fegeket, vagy nem? ha nem; szánt-szándékkal akarnak el-veszni;
ha szeretik; arra a' hitre kell térniük, melyben magok meg-vallyák
hogy üdvözültek, hogy Szentek voltak, úgy mint, Sz. Basilius,
Cyrillus, Augustinus, Gregorius, Bernardus, kiker Szenteknek
nevez Lutter és Calvinus, azokkal a' Sz. Pápákkal edgyütt, kik
Sz. Sylvesterig ültek a' Romai székhelyben, és Mátyromságot szen-
vedtek, a' mint a' Pártosok Chronikáiban nyilván írva vagyon.

Még-is, hitván gyümölcsöket termő vészett-fának kákogja,
Matkó a' Papista Vallást, a' kinek gyümölcse ennyi fok Sz. életű Isten
félő emberek: hanem ha Matkónál hitván gyümölcs, a' Sz. Ember.
Nem tagadgyuk azért, hogy ha a' Christus Iskolájában, áruló és
urát meg-tagadó Tanítványok voltak; nálunk-is vannak a' tiszta
gyöngyökkel; és drága szép kövekkel edgyütt, Isten ellen rugó-
dozó fiak; kiker naponként tisztogat a' mi lelkünk Vő-Legénye, a'
Christus Jesus; de elég, hogy semmi olyan szabadságra vivő fun-
damentomot nem tanít a' mi igaz hitünk, a' minéműt a' Lutter és
Calvinista Vallás, hanem ha, ki magát ebben gonofzúl viseli, maga
gyümölcse, nem hitünk jövése és bimbója, az ő feslettsége.

Mert a' büntül igen tartoztattya az embert a' mi Hitünk, azt ta-
nitván, hogy egy halálos bűn elég a' kárhozatra, ha idején peni-
tentiát nem tart ember bűneiről. A' gyónás valyon nem nagy za-
bolája a' bűnnek? magok tudgyák ezt, a' Lutterek és Calvinisták:
mert a' mint Dominicus Soto, az ötödik Károly Császárnak gyón-
tó Artya írja 4. Sent. Distin. 18. Quest. i. artic. 1. a' Norimbergai Lut-
terek ezekben vévén, minémű nagy szabadságra jutott volna az if-
fiúság, mikor a' Lutter kovászában kapván, a' gyónást el-hagytá
volna; azon könyörgének Károly Császárnak, hogy parancsolat-
tyával hozná-bé ísmét közikben a' gyónást, és így a' gonofzságnak
állana ellene. Attúl-is talám a' Német Lutteránusok bé-vőtrék a'
fűlbe való gyónást; mint Káfsán-is: de nem a' Magyarok, mint
hogy azok inkább-is szeretik a' testi szabad életet; azért nem szá-
jok izire való, az olyan Pápista gyónás.

A' jó cselekedetekre-is erős ösztöni és igazító eszközi vadnak
a' Romai Ecclesiának; mikor a' jó cselekedeteknek Isten előtt kedves
völtát,

völtát, jutalmát előnkben adgya. A' testi sanyargatást, bűjtölést, gaz-
dagságoknak meg-vetését dicseri, tanacsollja: innét következik,
hogy számtalanon ellene mondanak a' világi gyönyörűségnek, szü-
zelség bémáradnak, Klastromokba rekeszkednek, éjjel nappal Isteni
szolgálatban foglalódnak, a' mint fel-jedzerte Sz. Agoston, tom. 1.
De morib. Eccl. cap 31. *Quis non illos miretur & pradicet, qui contem-
ptis atque desertis mundi illecebris, in communem vitam castissimam at-
que Sanctissimam congregati, simul etatem agunt, viventes in oratio-
nibus? nulla superbia tumidi, nulla pervicacia turbulenti; nulla in-
videnti auidi: sed modesti, verecundi, pacati, concordissimam vitam
& intensissimam in Deum, gratissimum munus offerunt &c.*

Még-is termie a' gonofzságot a' Papista Vallás? Így akarná a'
maga Vallásának ruhét, a' miénkre kenni Matkó; holott tudva va-
gyon e' világ előtt, hogy a' Lutter és Calvinista Vallás, tágas utat
nyit minden feslettségre: a' mint fokak hallattára és csudájára,
fokszor állatá ezen dolgot, a' Méltóságos Rákóczi Ferencz Feje-
delem, minek utánna a' Calvinista kovászból a' Régi Sz. Magya-
rok Hitire lépett volna ő Nagysága; mondván, hogy ha valakivel
el-hitetik, az mint ő Nagyságával hajdan el-hitették volt, hogy
az embernek szabad akarattya nincsen; hanem kéntelen a' gonofz-
ságra; semmi nincs immár, a' mi a' bűn-tételtől tartóztathassa az
embert, mert, úgy mond; ha cselekezem-is; az Isten így akarja:
ha cselekezem-is, el nem kárhozom érte: ha cselekezem-is nem
lehet külbemben: ha cselekezem-is, annyi mint-ha nem-is csele-
kedném a' Lutter és Calvinista Vallás szerént: a' mint ezt Lutter
és Calvinus szavaiból nyilván bizonyította a' Professorom, a' kire
te, Tompa Csákányodban csak illy tompától feleltél fol. 66. Hama-
gad szavai volnának, lenne válaszdod P. Sámbar. Kopasz és tompa
mentség ez; mert már-is egy-néhány szor meg-mutattam, s-ez után-
is meg-mutatom, hogy a' Professoromnak a' melly szavai néked su-
lyosabbak voltak, és Predikatori okofságotat felyül-haladták,
azokra te szokásod szerént vagy csak csufságos szitkokkal, vagy
halgatással feleltél.

Így minek-utánna hamissan a' Pápistákra fogád, hogy ők le-
hetségesnek tanították az Isten parancsolatának be-töltését emberi
erővel;

erőstül; a' Professorom meg-bizonyítja, hogy a' tiz parancsolatnak meg-tartásáról, az egész Római Ecclesia azt tanította, *Concl. Trid. Sess. 6. Cap. 11.* Hogy a' kik Isten fia, azok szeretik a' Christust: *1. Joh. 5. v. 1.* a' kik pedig a' Christust szeretik, az ő parancsolatit meg-tartják *1. Joh. 14. 15. quod utique* (így szól a' Concilium) *cum divino auxilio prestare possunt*: Hogy az Istennek segítségével, a' Hívek meg-tarthatták az Isten parancsolatit. Atkozottnak is mondgya azon Concilium *Sess. 6. Can. 22.* azt az embert, a' ki azt vallaná, hogy az Istennek kiváltképpen való segítség nélkül az igazságban meg-maradhat, avagy a' parancsolatokat meg-tarthattya.

Erre te a' tompa Csákányodban csak így felelél: *fol. 68. Lehetetlen emberierőstül a' tiz parancsolatnak meg-tartása. Ergo hamisan mondgya P. Sámbar, hogy hatalmas vagy embernek a' maga akarattján.* Találád veréb volt, Tanully a' Tanítványátul, ha szegyenlettél a' Professorátul tanulni. Azt tanították a' Pápisták, hogy olyan a' mi szabad akaratunk, mint a' mely ember hosszú betegségben úgy el-síndet, és szakaszkodot, hogy magán le-dőlhet, de fel nem kelhet; se nem járhat külömben, hanem ha valaki segíti, fel emeli, és vezeti. Miképpen tehát az ilyen vajút ember ha készen vagy segítoje, melytől fel-emeltessék; szabad akarattya szerént, vagy fel-kél, vagy ágyában poshad; mert noha maga erejével fel nem emelkedhetik; de vagyon kinek fel emelni, ha maga nem restelkednék. Így a' mi szabad akaratunk, magátul esik bűnbe; *Psal. 94. 8. Hebr. 3. 8. Exod. 3. v. 15. Cap. 8. 18.* maga akarttya, hogy az Istentől készített menyegzőbe nem menvén, *Math. 22. v. 3.* üressen marad; maga erejével pedig fel nem kelhet, és az Isten törvényének ösvényén elő nem mehet: mindazáltal szabadságunkban vagyon, hogy jól cselekedgyünk; mivel a' kegyelmes Isten, az ő Sz. malasztával mindenkörkélz a' mi segítségünkre: *Isai. 65. 2. Rom. 10. 21. Prov. 1. 24. Jerem. 7. 13. Ezech. 7. 26. Rom. 10. 21.* Ezt ha fel-érned eszeddel Matkó, olly tompa tyllogismust a' Professorom ellen nem csinálnál sem nem káromkodnál annyit: de hadd kellese magát a' fok nevetségesszítőkkel a' Hamisság.

Másodszor, nagy göggel így felel: még a' Tridentomi Concilium sem értette, nem érthette, hogy üdvezítőnk tellyes szeretetről szólt volt.

Jót volna. [Lásd kegyes olvasó, a' Bagoly mint tanította a' Solymot? *Suuminervam.* Semmi oly rútat Professoromra nem mondottál Matkó, kinél ezerszer rútabbakat nem érdemlenél, hogy a' Keresztyéri világról egybe gyűlt Püspököknél tudósabnak álitod magadat tompa Csákányos Uram. De honnét bizonyította ezt Matkó, hogy a' Tridentomi Concilium nem értette üdvezítőnk szavát? a' maga ostoba fejéből: mert, úgy mond, csak lehetetlen, hogy az Isten tellyes szívvel, tellyes lelkével, tellyes elméjéből, és minden erejéből szeresse ember. Vagy olvastad ezt a' Sz. Írásban Matkó, vagy nem? ha nem; vald meg: ha olvastad; miért nem jegyezted fel az tompa Csákányodban a' locust? mert az Istennek Sz. Lelke egyenesen elened szól, *Deut. 6. 3. Euc. 10. 27. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c.* Te ellenben azt mondod, hogy ne béréssed a' te Uradot Istenedet tellyes szívedből: mert lehetetlen hogy béréssed; kinek hidgyünk? ez a' te feleleted Matkó, ez, termi a' gonósságot, és utat nyit minden fesletésre; Cálvinus Apádtól szoptad ezt az Isten ellenvaló káromkodást, a' ki így szól, *Lib. 3. Cap. 11. N. 17. Lex jubendo nihil prodest, quia nemo est qui impleat. Harmon. Luc. 10. 26. Matt. 22. 37. Impossibile nobis est prestare, quod Lex jubet. Lib. 3. Cap. 2. N. 1. Non arduum sed prorsus supra vires, extrag, omnem nostram facultatem est Legem implere. Lib. 3. Cap. 23. N. 9. Reprobis evadere nequeunt peccandi necessitatem, quum ex Dei ordinatione sibi injiciatur hujusmodi necessitas. Lib. 2. Cap. 4. n. 1. Necessario peccat homo.* Ezekből a' következik, hogy a' Cálvinus és a' Matkó Istene igen mostoha Atya, sőt Busiridesnél, Mezentiusnál, Falarisnál kegyetlenebb. Tovább, az Isten, Beretetet kíván tőlünk, a' meg-nevezet helyen: de te Matkó *fol. 69.* azt mondod, hogy nem szeretetet kíván, hanem szeretetre vágyódó jó szándékot. *Ex ore tuo te judico*: vagy lehetséges tőlünk a' szeretetre vágyódó jó szándék, vagy nem? ha nem lehetséges; tehát, mivel hogy mondásod Berént, Beretetetre vágyódó jó szándékot kíván tőlünk az Isten, lehetetlen dologot kíván. Ha lehetséges a' tellyes szívből, tellyes lélekből, való szeretetre vágyódó jó szándék; tehát lehetséges a' tellyes szívből, tellyes lélekből való szeretet-is. Vagy ved elő a' Bibliát, és mutasd meg, hol tanította a' Sz. Írás, hogy két féle törvények vadnak, lehetetlenek és lehetségesek holt

sek? hól válsztya-meg az Irás, mellyik törvény legyen lehetséges, mellyik nem? hol mondgya az Isten, hogy ezt az O.o.s-Uj Testamen-
tomban ki-adatot törvényt, meg-nem tarthattuk, tudnillik: *Sze-
ressed a te Vradot tellyes szivedből, tellyes lelkedből*: Ezt pedig a' Mat-
kó agy-velejének tompa bányász műhelyében ki koholt törvényt,
meg tarthattuk; tudnillik: *Légyen jó vágyódószándékod az Istennek
szeretetre*? Bár több pénztis adgyanak Patronusid, kivel ezeket ki
jelenthesd az Uj parancsolatokat; kik mellé valami Uj szitkokatis
talál Matkó: ha annyira gyönyörkottók effélebe Cálvinista Patro-
nusok: mint hogy az előbbi egy lajstromba szedet fok ocsmány
szitkairól sem szőlítottátok-meg a' Matkót, hanem ujab költsé-
gekkel, ujjobban ki-nyomtatattátok véle, a' Vallástok gyalázat-
tyára.

Harmadszor. A' Professorem, hogy meg-tartani az Isten pa-
rancsolatit, annyit téfzen, mint bé-tölteni így bizonyittya, *Joh.
14. 15. & 21. Rom. 13. 8. & 10. Quid diligit, legem implevit. Sed qui ser-
vat mandata, ille est qui diligit: ergo qui servat mandata, legem im-
plevit.* Illy egyenes Isten Izavaira, illyen horgast irsz *fol. 69. Bár a'
Vulgata Papista Bibliát nézze-is u. m. meg; nem találja ott, hogy legem
implevit; hanem mandata servavit.* Soha nem hinném, hogy Pre-
dikátor lévén, illy világosan mernél hazudni, meg-bocsás Matkó,
ha kezzemmel nem tapasztalván nyelved-simaságát. Imé előt-
tem vagyona' *Vulgata Biblia*, abból irom-le szórúl szóra. *AD RO-
MANOS 13. versu 8. QUI ENIM DILIGIT PROXIMUM, LE-
GEM IMPLEVIT.* mert a' ki szereti Felebaráttát, a' törvént bé-
töltötte. Tehát a' *Vulgata Bibliában* vagyona' *Legem implevit.*
Felelly-meg morgolódás-nélkül Matkó erre: de ugy tudom, hogy
benne fúlsz a' felelésben, a' konczod-is el-esik; s-azt féltitek ti a'
morgással.

Szegény Calvinus Apádat-is pofon csapod, mikor *fol. 73.*
Calvinistának hívod a' Professorem, hogy im *fol. 164. a' Concilium
Tridentinumból* ezt írja: *quia nihil eorum, quae Justificationem pre-
cedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationem promerentur. Item
pag. 165. Annak-okáért ingyen, ajándékon, Christus érdeméből adatik
bűnünk bocsánatja, igazulásunk, és kárhozzattul való szabadulásunk.*
Olvas-

Olvasztadé, mindgyárt mi következik utánna Matkó? ha ezt csalár-
dúl el nem hagyta volna, hanem le-irtad volna; az író pennád el-
lened kiáltana, hogy nem Calvinista P. Sámbar. Mert tüstént így ír
a' Professorom: *De minek-utánna, ilyen formán a' Christusban oltatunk,
akkor nem csak magunk emeltetünk oly állapotra, hogy menyorságra
meltók legyünk: 2. Thess. 1. 5. és mindent, a' parancsolatok meg-tartá-
sát-is cselekedhesük a' Christus által, a' ki minket meg-erősít. Philip.
4. 4. 13. Hanem; a' mi cselekedetünk-is, a' melly magában, azt nem ér-
demlené; a' Christustól méltóságot, és érdemre való elégséget véssen; hogy
azokért szeressen és koronázzon bennünket az Isten. Joan. 15. 5. Rom. 11.
22. Jácob. 1. 12. Apoc. 3. 4. Erre te a' tompa Csákányodban csak ezt
tudád mondani: Calvinistává lőtt P. Sámbar. Mert azt-is mond-
gya, hogy Isten malasztyával meg tarthattya az ember Isten parantsola-
tát. Itt pofon csapod Cálvinusodat a' mint emlitém; mert ő azt
tanitgya, hogy Isten Malasztyával sem tarthatni meg az Isten paran-
tsolatit: halljad szavait: *Quod autem impossibile legis observatio-
nem diximus, id est paucis explicandum & confirmandum. Solet enim
Vulgo absurdissima sententia videri; ut Hieronymus non dubitarit,
Anathema illi denunciare. Quid visum sit Hieronymo, nil moror. Lib.
2. Cap. 7. n. 4. & 5. Látod, hogy oly-képpen mondgya lehetetlen-
nek a' parancsolatok meg-tartását Calvus Atyád, a' miképpen Sz.
Hieronymus, és a' több Catholicusok éktelenségnek ítilik ezt
mondani: de csak ugy ítilik a' Catholicusok ezt éktelenségnek,
ha valaki azt mondaná, hogy az Istennek malasztyával a' Törvént
meg nem tarthatni: tehát ugy mondgya lehetetlennek Calvinus a'
parancsolatok meg-tartását, hogy Isten malasztyával-is lehetetlen
legyen azokat meg-tartani. Másodszor. Calvinus azt írja, hogy
lehetetlen az, valami soha sem vólt, sem léfzen: soha pedig, ugy
mond, oly Sz. nem vólt, a' ki tellyes szívből szerette volna Istent
(a' mint te-is elébb Matkó ezt mondád) *Lib. 2. Cap. 7. n. 5. Item Lib.
3. Cap. 3. n. 10. Impossibile appello, quod nec fuit unquam, & ne impo-
sterum sit, Dei decreto. Neminem ergo Sanctorum extitisse dico, qui
ex tota anima Deum amaret, qui non concupiscentia laboraret. Ha a'
Szentek az Istentől nekik adott Gratiával, soha bé nem tölthették,
és az után sem töltik bé a' Törvényt; tehát az Istennek malasztyá-***

val sem lehetséges, hogy a' parancsolatot bé-telylesttse ember.

Vészede eszedbe Matkó, hogy mikora' Cálvinistaságot a' Professoromra akarod kenni, magad el-hullatod Cálvinistaságodat; mivel te azt hiszed, hogy Isten malasztyával meg-tarthattya ember az Isten parancsolatit: Cálvinus pedig azt állattya, hogy Isten malasztyával sem.

Ez így lévén, ilyen gondolkodások juthatnak, és ki tudgya talám iutnak-is szivedbe Matkó Pajtársaiddal edgyüt: ha telylességgel lehetetlen az Istennek törvénye; mi szükség az ő meg-tartására igyekez-nem? bolondság abban munkálkodni, a' mit bizonytal tudok, hogy lehetetlen. És mivel hogy mind egy, akár igyekezzem a' parancsolatok meg-tartására, s-akár ne; holot, ha igyekezzem-is, Binten csak annyi kél benne, mint ha semmit nem erőlködném; miért kél tehát bizonytalanságban törödnöm, mikor valaki arra int, hogy a' bűnt el-távoztassam; annyiba tartom, mint ha azt akarná el-hitetni velem, hogy egy kortyal az egész Tilzát bé-nyeljem. Azért szabadonkövetem az délczeg teftemet a' mire vezet. Az ilyen Vallás termi a' gonofságot Matkó, az ilyen; nem a' Pápista, a' mint más meg-bizonyítottam; az ocsmány szitkaidon, és rágalmazó csavargáidon nem akadozván, mellyeket csak Bábáktól tanultál.

Quæst. 1. §. 2. Num. 2. 3. 4. 5.

Tompák és bárdolatlanok a' Matkó Consequentiai.

Légyen hálá a' jó Istennek, csak abból-is elégedendő feleletet adhatunk a' Matkó fejtetlen láb irásira, hogy meg-mutattjuk, az ő vakmerő tudatlanságának, rendetlen bányájában költ okoskodásinak és Consequentiaiának tompaságát; melyből mind e' világ előtt nyilvánlészén, mely mód-nélkül facsarja a' Sz. írást, Csákányozza a' *Dialecticát* az ő veszedelmes tettzésére; és hogy valóban csak papiros Csákánnyal viaskodik. Tudgyad azért Kegyes Olv. hogy a' 70. árkusból álló könyvében, csak edgyetlen egy *Consequentia* sincs ellenünk, a' melly elégséges volna a' hit ágazatinak meg-bizonyítására.

nyitására. Mert egy *Consequentia*t sem hoz elő a' Romai Ecclesia ellen, a' mely *Consequentia*jában ez a' kilencz fogatkozás nem találatnék. 1. Semmi Authoritással nincs *Consequentia*jának. 2. Nem olvastatik a' Szent írásban. 3. A' Sz. írás nem téfzen ítéletet, annak jó-vóltárul. 4. Abban Matkó meg-is csalatkozhatik. 5. Soha csak egy Sz. Atya sem látta az ő *Consequentia*ját. 6. *Sylogismuss*ának Majorja, vagy Minorja, emberi találmányon fundáltatik. 7. A' Szent írás nem téfzen ítéletet arról, hogy az a' *Consequentia*, hitnek ágazattya légyen, melynek edgyik *pramis*sája csak emberi találmány. 8. A' Matkó *Sylogismuss*sa vétkezik vagy a' Formában, vagy a' Materiában. 9. Ha a' *Dialectica Regulája* ízerént volna-is; mind azáltal, nem Isten ízava.

Ez így lévén, halljad mára' Matkó okoskodását fol. 70. A' Pápisták minden-nap azt mondgyák a' Mi-Atyánkban: bocsásd meg nekünk a' mi vétkeinket; tehát a' Pápistákban nincsen igazság.

Ezt így fordította reád a' Professorom fol. 160. Matkó István azt kéri a' Mi-Atyánkban: Jöjjön el a' te országod: te-hát nem igazán vallyá, hogy oly bizonyoson övé az Isten országa, mint a' Christus-é: Mert a' mi bizonyoson enyim, miért kell azt kérnem? Erre te csak azt írad, fol. 70. *Nem a' boldogok eget kívánnuk, hogy a' földre le-ereszkedgyék; mert a', senki kérésére ide nem jő.* De nem ezt kérlette a' Professorom, hanem, miért kéred annyiszor az Isten országát, ha tudod hogy bizonyoson tiéd? Másodszor, azt kérlette: *Miért kéred, hogy szabaditson a' gonosztól; ha azt vallod, hogy ugy kellyen lenni mindeneknek el-változhatatlánul, valamint az Isten öröktűlfogván el-rendelte.* Harmadszor, azt kérlette: *Miért mondhatta Sz. Pál a' Mi-Atyánkot, ha vétket nem ismért magában?* 1. Cor. 4. v. 4. te semmit nem feleltél ezekre. A' sok ha! ha! he! hup! hup! a' kit írsz, szakállodra esik ám itt, hogy más rüt nevezetekkel ne nevezzelek; a' minéműkkel te embertelenül nevezéd a' Professoromat a' könyvednek minden fel-nyitásban. A' Patronusidat csudálom, hogy el-szenyvedik: de némelylek tapsolnak-is belé, hogy a' papirosra írt Csákányokkal erősfödik, hogy már, a' Kálvista Vallás!

A' Professorom azt írja, hogy vadnak olly bocsánandó bűnök, mellyeket a' Sz. írás, hol szálkának, hol csöpűnek, hol szunyognak

nevez. *Luc. 6. 41. 1. Cor. 3. 12. Matt. 23. 24.* Teezekre csak halgatz; hanem, így vakoskodol, *fol. 72. Atkozott minden, a' ki meg nem marad mindenekben, melyek írva vadnak a' Törvény Könyvében. Galat. 3. v. 10.* Ergo nincsen olly bün, a' melly ártot nem érdemel. Kellemes *Consequentia!* mint izintén ama': *A' Pápisták Törvény cselekedetiből vadnak: Tehát a' Pápisták, ártok alatt vadnak. fol. 75.* Olvastadé, hogy *Factores legis justificabuntur. Rom. 2. v. 13.* Pápistæ sunt factores legis: ergo Pápistæ justificabuntur. Tompa hát a' *Consequentia*d; Mert olyan ez a' te fontos írásod: *Non justificatur homo ex operibus legis: Ergo non justificatur homo ex operibus.* Mint ez: *Non justificatur homo per fidem mortuam; Ergo non justificatur homo per fidem.* Illy tompa a' Matkó bőltsesége.

Ez helyből, *Rom. 1. 2. s. 4.* A' kik az Isten igazságát hamiságra változtatták, és tisztelték, és szolgálták a' teremtet-állatot inkább, hogy sem a' Teremtőt: attá Isten őket a' gyalázatnak indulatira; ezt hozod ki; Ergo, a' Pápista Vallás az Istennek igazságát, hamiságra változtatta. Ezt a' *Consequentia*döt egy tíz esztendő gyermek-is meg-nevette; adott-is oly feleletet néked, a' kivel meg-éred most. Mind az által, öntsük ugyan jó formában, a' te tompa *Argumentum*-odat, hogy jobban ki-tefsék hamisága és bárdolatlan Csákánsága.

A' kik tisztelték és szolgálták a' teremtet-állatot inkább, hogy sem a' teremtet; azok az Isten igazságát, hamiságra változtatták: De a' Pápisták tisztelték és szolgálták a' teremtet-állatot inkább, hogy sem a' teremtet: Tehát, a' Pápisták, az Isten igazságát hamiságra fordították. Bezzeg így immár, hamis a' *Minor Propositio*: Mert a' Pápisták soha, nem hogy inkább de úgy sem tisztelték a' Szenteket mint a' Teremtő Istent; a' mint a' tíz-esztendő Pápista gyermek erre tégedet meg-tanított; mondván, hogy a' Szenteket, s-Angyalokat nem imádjuk; hanem csak kérjük, hogy imádkozzanak értünk; a' képeket-is csak emlékezetre tartjuk, az osztát sem imádjuk; hanem a' Christust, a' ki a' szentelő igék után jelen vagon az Oltári szentségben. Ez szitok nélkül való, egy gyermek szájából származott igazság; a' mely ellen, semmit sem tehet a' Predikátori tompaság, és papiros csákányos családtság.

Ez helyből *Heb. 4. v. 14.* illy *Consequentia*t csinál Matkó, Szent Pál,

Pál. a' Christust, *Pontifex Magnus*nak nevezi. De a' Pápisták, a' Pápat, *Maximus*nak mondják: Tehát a' Pápisták, nagyobrabecsülik a' Pápat, a' Christusnál. Ez éppen *Maximus* Számárhoz illendő *Consequentia*. Mert veled így bolondoskodhatnék valaki: Sz. Pál a' Christust, csak *Celsiornak* nevezi: *Heb. 7. 26.* De az Erdélyiek, az önnön Fejedelmeket, *Celsissimus*nak mondják. Tehát az Erdélyiek, az önnön Fejedelmeket, feljebb becsülik a' Christusnál. Így mutatá-meg a' Professorom vakoskodásodat, kire te egy kukkot sem felelél, az hetven árkusból álló könyvedben.

A számtalan szitok helyében, jobb lesz vala ez ily tanúságra való ki-nyomtattnotok, Kalvinista Patronus Uraim.

Ez-is Matkó *Logica*jából költ. *fol. 78.* A' Salamon Templomában, úgy mond, csak két Cherubim kép volt; de a' Pápisták képei, egész táborral vadnak. Azért a' Pápisták, nem úgy tartják a' képeket, mint Salamon idejében tartották. De mindgyárt nyomokban lőn a' Professorom, hasonló *Argumentum*mal mondván: A' Christus végső vacsoráján csak tizen-ketten voltak: de a' Kalvinisták vacsoráján, egész táborral vadnak: tehát nem olyan a' Christus Vacsorája a' Kalvinistáknál, mint a' Christus idejében volt. Erre sem feleltél egy szót-is. Még-is adóztok a' Matkó szitkos haszontalan nyomtatására Kalvinista Patronus Uraim.

Ez-is Matkóhoz illendő *Syllogismus* *fol. 79.* A' Sidók, a' képeket soha nem csókolták: de a' Pápisták szopják s'nyallják: tehát imádják. Mintha valaki mondaná: Kézdí Matkó szopja, nyallja a' Zilahi Kupák száját; s-inkább-is szopja és nyallja ő a' kupát, hogy semakár mely együgyű Pápista a' képet: tehát imádgya Matkó a' kupát. Illyen az *argumentum*od. Illyen fontos okokkal triumphálsz te a' Professoromon. A' kinek azért Istennek tartó lelke vagon, szálljon magába és gondolja jól meg, melly nagy göggel kérkedik Matkó, kivált-képpen pedig az olvasók meg szóllításában, hogy ő Sz. Írással, fontos ratiokkal, és okokkal, régi Tűdők irásával, akar a' Professoromon triumphálni: hogy a' három kérdésbe foglalt régi Pápista Sz. hit dolgait, világos Sz. írásból ostromolja: azonban ha meg-szoritjuk; lok tudatlanságit, nagy számú hazugságit, szitkos trágárságit, gyermeki bizonyítást, esztelen felelet,

tit, kik észében veheti; és mint délben a' nap fényre, úgy végére mehet, hogy Kézdi Matkó a' Sz. írásnak becsületes neve alatt, csak a' magatulajdon agyarkodást árúllyá, és rozz tompa erőtlen *Consequentiáit* fitogattya; kiknek Czégérül méltán tette elől a' papiros téntás Csákányokat, mellyekkel világoson czégéreztetik a' Matkó elméjének tompasága.

Lux. 1. §. 3. N. 1. 2. 3. 4. 5. 6. §. 4. N. 1. 2. 3.

Mint baboz a' Matkó, az Ecclesiának látszatlan, és fogyhatatlan voltában.

Véve észében Matkó, mely fontos, és győzhetetlen bizonságokkal mutatta meg Pater Kis Uram Posa-házi ellen, hogy Lutter, és Calvinus előtt, sohul nem volt a' Lutterek, és Kalvinisták vallása minden szükséges Czikkéjére nézve; azért tartván tőle, hogy a' Posa-házi ben-sült Kolopjához képest, az ő Csákánya-is inkább meg ne, tompullyon; csak könnyen le akará magáról rázni ezt a' terhet, midőn így szól: *Fol. 80. Az okosoknál balgatagság azt kérdeni, hol volt Lutter, és Calvinus előtt, a' Kalvisti Vallás?* De hogy másoknál tudatlanabbnak ne láttassék lenni; négy helyet mutat.

Első hely. Volt, úgy mond, az igaz Apostoli Vallástól bálványimádásra hajlott, és a' Christus táborából ki állott, és Antichristus táborában székelt, Isten igaz szövegét magoknak el foglalni akaró hamis szölgő művesek kezében. 2. Hely. Volt, úgy mond, az Isten házának résztökében. Bizonyos; ha nem részeg székelt, de házag agygyal irkált a' Matkó, mikor erre felelni akart. Mert nincz-is oly Ecclesiája. Istennek, melyben igaz hűt nem találtatnék: *Rom. 10. v. 15. 17.* Tehát, a' hol vagy az Isten Ecclesiája, ott igaz hűt-is vagy. De a' Bálványimádásra hajlott, és Antichristus táborában székelt hamis szölgő műveseknél, nem volt igaz hit: (mert így nem bálványozók, hanem igaz Keresztyének lőtenek volna azok a' szölgő művesek) Tehát az Isten Ecclesiája sem volt azoknál a' hamis bálványozó szölgő műveseknél. Hogy az Isten házában nem volt el rejtve az igaz

igaz Vallás, fontoson meg-mutatta a' Professorom, *fol. 191.* tudni-állik, hogy az Isten házának világossága, hasonlatos a' Cristályhoz, mely által minden meg-látczik: *Apoc. 21. v. 11.* és így az Isten Ecclesiája-is meg-látczott volna. De könnyebb Matkónak magát el-rejteni a' Professorom előtt, hogy sem látható felelettel elő-álland. Könnyebb-is Matkónak, csak az ocsmány szitkokat szórni, mellyeket viszsza adhatnék; de nem fér az émberséghez.

Harmadik lyukba szalad a' Róka, s-azt mondgya, hogy volt abban a' puszta, mely az Istentől készítettet vala önéki, midőn amag hűt fejt, tíz sarvú, és hét koronájú nagy veres Sárkány előtt el-repüle vala. De nem vette észébe, hogy ott az írás, oly Átiszonyról szól a' kinek magyaból valók, az Isten parancsolatinak meg-örzői; s-a' kiknél vala a' Jesus Christusnak tanú-bizonyosság tétele. *Apoc. 12. v. 17.* És így azok Ecclesiájáról szól Sz. János, s-azoknál vagy az igaz bizonyosság-tétel-is, a' kik az Isten parancsolatinak meg-örzői. De a' mint fellyebb meg-mutatám, a' Lutterek és Kalvinisták, az Isten parancsolatinak nem meg-örzői, *Ergo.*

Az igaz Romai Papiista Sz. Ecclesia tehát az, a' kinek tagjai, fokot szenvedtek ugyan a' pusztában, s-rejtekekben; eleget-is bujkáltak a' pogányok előtt: de még-is soha erőt nem vehettek rajta a' pokol kapui; mert mikor egy helyen bujkáltak-is; másutt ugyan akkor, egy-néhány száz helyeken, a' kínzó eszkdözök alatt-is, nyilván hirdették az igaz Romai Ecclesiabéliek, a' Christusnak Sz. nevét, és az igaz Keresztzén hitet: *Hebr. 11. 36. & seqq.*

Szép kis vißba Pattantást tében erre a' tudatlan Pattantyús, midőn por-nélkül így lövöldözi a' Professorem *Fol. 92: Habújdoklot,* úgy-mond, az Ecclesia, tagjai által a' pusztában; avagy az Isten bújdoklaltatta azt, avagy az ördög. Adná Isten, hogy az Ecclesiának nemely tagjait ne bujdokoltatná az ördög, midőn Matkóval együtt, nem tudom micsoda lappangó, setét gyülekezeret keresnek, Lutter és Calvinus előtt. A' Professorom sem mondgya, a' mint te hamissan reá fogod, hogy a' Vitézkedő Ecclesia külsőképpen-is, mindenkor úgy tündöklenék, mint ha kereszt, háborúság, üldözés, és ostor kivül helyezettvén, dűscösége edgyaránt volna, mindenkor: mert magát a' Professoromtól ki-tanúltam azt, hogy az Apostolok fok

több Martyrokkal edgyütt, szörnű üldözéseket szenvedtek; úgy hogy, Constantinusig roppant templomi, szabad predikállási, nyilván meg-nyitott iskolái közönségesen nem voltak a' hiveknek; hanem föld alatt barlangokban, vagy rejtek házakban gyűltek egybe, s-ott szolgáltak Istennek, ott predikállottak, keresteltek: de ugyan akkor, a' számtalan fok Martyromok által, kívül-is bizonyított a' Christus igaz hűti a' Pogányok előtt; s-azért-is tértek-meg százan s-ezeren-ként-is. Így, csak azt hiszszük és taníttjuk, hogy sem az ördög csalárdsága, sem a' Tyrannusok kegyetlensége, úgy le nem nyomhattya, és el nem fogyathattya a' Christus Ecclesiáját, hogy még-is tovább ne harcollyon, ne predikállyon, kerestseget ne szolgáltasson, lelki Pásztoroktól ne építtessék, és valami külső bizonyos jelekből meg ne ísmértessék.

Nem az tehát a' Kérdés itt, ha az Ecclesiának némelly tagjait, el-bujdokoltathattya-e az ördög; a' mint Matkó rebesgeti: nem-is az, ha az Ecclesia mindenkor csendes állapotban maradé? hanem abban vagyon a' vetekedés; ha mind hadakozó üdőben viaskodva, s-mind csendes állapotban nyugodva, vagyon-e Christusnak ha nem edgyött, másutt oly nyája, s-oly népe, a' melly bizonyos jelekből meg-ísmértethessék? és predikállásnak, Sacramentom szolgáltatásnak, Egyházi Pásztorok igazgatásának általa, látható-jul maradé mindenüdőben? Ezt tagadgyák a' Lutterek és Calvinisták: mert egy országot, tartományt, egy vidéket, egy Várost, egy falut, egy házat, nem nevezhetnek, melyben ezer öt-száz tizen-hét esztendeig az ő gyülekezetek, predikállások, szentség szolgáltatások láttatott vagy hallatott volna. Egy embert nem találunk, a' ki Lutter, és Calvinus János előtt, az Isteni tudományban, az egy-házi rend-tartásban éppen azt követte volna, a' mit a' mostani Lutterek és Calvinisták.

Ezek ellen mondgya a' Professorom a' Három Kérdésben fol. 21. §. 4. Hogy soha az Isten, a' közönséges Ecclesiát el nem rejtette, úgy hogy, soha senki eddig nem tudta meg mondani, hol volt Lutter és Calvinus szakadásaig az az igaz Ecclesia: mert az Isten, gyertya tartóra téteti az Ecclesia fényességét, hogy világoskodgyék mindeneknek; *Matth. 5. v. 15.* mert a' Christusnak Ecclesiája, az igaz

igaz hiten fundáltatik: *Coloss. 1. v. 23.* a' hit pedig nem lehet hallás nélkül: *Rom. 10. 14.* a' hallás sem lehet predikálás nélkül; a' predikálás sem lehet, tanító-nélkül; e' sem lehet, küldetés-nélkül, a' mint Sz. Pál szól. Tehát az Ecclesia, a' melly ezekből áll, és a' melly láthatóképpen oktattya hiveit, *Matth. 18. 17.* és vezérli; nem lehet, hogy ne hallássék s-ne látraffsék.

Itten a' Matkó nem tudván okoson mit írni, csak haboz, és mint a' vízben haló ember, té-tova kapdos; s-a' mit edgyütt javall, másutt azt meg-veti: végtére, vak-merőségre veti magát a' tompa Csákányban, és ilyen felelettel késérgeti, a' Professorom Sz. írásból való bizonyoságit, mondván: *Bátorságossan vallyuk azért mi Calvinisták, Pater Sambar ellen a' Sz. írással, hogy valamikor el-rejtve volt, nem más, hanem az Isten rejtette-el, s-el-is rejt minden háborúságokban az ő Ecclesiáját, még pedig in abditum Sacrii Dei latibulum fol. 96.*

Itéld-meg Kegyes Olvasó, ha elégséges-e ez a' mondás, a' Szent írásnak annyi bizonyoságit, mellyeket a' Professorom elő-hoz? se a' maga feleletét nem bizonyította Matkó, sem az ellen-vetésnek eleget nem tést. Szégyen, s-gyalázat, hogy oly nagy otromba könyvet, nem szép, okos, helyes feleletekkel, hanem csavargásokkal, és a' fok ha! ha! hé-val, szitokkal, és trágárságokkal töltött-bé. Arra a' pénzt nem kellett volna vesztegetni.

Azt-is kérdi vala a' Professor Uram; mint hogy *Rom. 10. v. 17.* a' hűt hallásból vagyon, a' hallás predikálásból; ha az Isten el-rejtette, és láthatatlanná tette az Ecclesiát, még pedig, Matkó szavaként, *in abditum Sacrii Dei latibulum el-dugta*; miképpen találta volna fel azt, valamely meg-térni igyekező pogány? Ha a' Sz. János puszta-jában, láthatatlan volt az az Aszszony; miképpen láthatta őtett amaz hét fejű, tíz szarvú, és hét koronájú nagy veres Sárkány; miképpen haragudhatott meg reá? *Iratus est Draco in mulierem.* Miképpen indíthatott hadat az Aszszony állat maradéki ellen, ha láthatatlanok voltak? *et abiit facere proelium cum reliquiis, de semine ejus. Apoc. 12. v. 17.* Ezekre Matkó, fok káromkodási és szitkai után, edgyet böffente, azt-is *cum petitione principii.* fol. 82. mondván: *Ott-is rá akart volna vallásunkra, ha valamely meg-térni igyekező pogány, felőle tudakozott volna.* Ugy, de izintén az vagyon a'

gyona' kérdésben; hogytalált volna rá? ha láthatatlan volt: vagy ha rá talált volna; tehát így nem volt volna láthatatlan Ecclesia: mert azt mondgyuk láthatatlannak, a' mit semmiképpen meg nem ismérhetünk; következendőképpen, fel nem találhatunk. Azért, a' Calvinista Ecclesia, Calvinus előtt, látható volt mindenkor, és láthatatlan volt valamikor; tehát volt, s-nem volt. Azért te-is Matkó bizonyítod azt, s-nem bizonyítod mutatod, s-nem mutatod: ez szitok-nélkül vagy on, Predikáns barátom; de te a' tudatlanságodat, csak szitokkal töldod

Midőn nem akarattyából azt találá írni a' Matkó, hogy az igaz Vallás, addig a' szakadástig, Pápisták között volt, a' honnét ki-szöktek Lutter és Calvinus; azt felelé a' Professorom, hogy helyessen mondgya hát a' Három Kérdés, hogy nem igazak a' Lutterek és Calvinisták; mint hogy az igazak közül szöktének ki; az az: a' Pápisták közül, Matkó bizonyosága-ként; a' kik között mind addig meg-volt az igaz Vallás. Ezt halgatásával helyén hagyá Matkó; és csak a' rút nevek keresésében fárada a' Professorom ellen.

Az közönséges Ecclesiának láthatatlanságára, oly bizonyoságot hoz elő, mely ő ellene harczol: mert fol. 96. ezeket a' Sz. Agoston szavait írja-le: *Ecclesia (inquit) temporalis, aliquando in suis frumentis patitur tempestates, ut in quibusdam locis non cognoscantur, sed tamen illic latent. Neque fallipoteft Divina scientia; quoniam crescunt usque ad messem.* Némely helyekben nem ismértetik meg az Ecclesia, úgy mond Sz. Agoston: ezt mi sem tagadgyuk Predikátor Uram; sőt azt mondgyuk, hogy a' Zilahi igaz Ecclesia elfogyott. Sz. Athanásius oly állapotjáról szól az Ecclesiának, minémű Illyés idejében volt: De Illyés idejében, nem volt láthatatlan az igaz közönséges Vallás, a' mint Professorom, Matkó ellen megmutatta. Tehát Sz. Athanásius sem szól a' közönséges Ecclesiáról.

Vévé észébe Matkó, hogy nem igen férhetnek egybe, ezek az ő mondái: *Az igaz Vallás, Calvinus előtt, volt az Isten házának rőtyökében. Az igaz Vallás, Calvinus előtt volt a' Pápistaságban;* mivel hogy ezekből, ilyen *Syllogismus* kerekedik Matkó ellen, *in Darii:* *A' mely helyben volt az igaz Vallás Calvinus előtt, az a' hely, Isten házának rejteke:* Matkó izava. De a' Pápistaság, az a' hely, melyben volt Calvinus előtt az igaz Vallás: Matkó izava ez-is. Tehát a' Pápi-

faság az a' hely, mely Isten házának rejteke. Ezt mondám, észébe vévé, hogy rossz helyen jár; azért vízfőz fordította tompa Csákányát, és azt írja, fol. 80. *hogy, Akar hol volt Calvinus előtt az igaz Vallás, de finum volt, Szent, igaz volt, s-régi volt Vallásunk; mert csak azt hiszi s-vallja és tanítja, a' hűt dolgában, a' mitt az Sz. Írás tanít és tanít.* Ugyan ezent mondgyák az Ariánusok, Donatisták, Anabaptisták és minden eretnekek; még-is nem igaz a' Vallások: Tehát a' Lutterek-is és Calvinisták, ezen veszedelmes hajóban eveznek. Ide való felelésben fáradoztál volna inkább Matkó; nem a' Küfáros nevezgetésekben.

Egyéb Csavargást-is elő hoznám, bár csak külső színnel való feleleteknek láttatnának lenni; mint mikor, hogy utat veszthessen, azt írja fol. 97. hogy más, az Ecclesiának interruptioja, más, a' Corruptioja: interrumpáltatott sokszor, az Egyházi Szolgálatnak dolgában; de nem corrupáltatott. De ez csak a' Professor Uram sok bizonyítási előtt való tétovázás. Mert igen corrupáltatik akkor az egész Ecclesia, mikor igaz hűt nélkül vagy on egészlen. De a' mint folyúl mondám, mikor tellyeségesen minden helyeken az Isten igéjének hirdetése, és egyéb egy-házi Szolgálatok interrumpáltatnak, akkor az Ecclesia igaz hitnélkül vagy on egészlen. Tehát akkor az Ecclesia, nem Ecclesia; következendőképpen, corrupáltatik. Lád Matkó, ki röviden futhacz: hogy mást ne mondgyak a' sok éktelen szitkaid után. Az-is hasonló, a' miről fol. 93. így beszél a' Matkó: *Az egész Ecclesiát, tellyeségesen meg nem emésztetik földörögj: földyeb pedig fol. 86. így csapja meg az Báját: Csak álmodozza P. Sámbar, hogy az igaz Anya-szent-egy-ház, apadást nem szenvedhet.* Nem-is igaz, hogy a' Professorom mondáná ezt; mert jól tudgya, s-világoson-nis írja, hogy a' *particularis* Ecclesia, nem csak el apadhat; hanem éppen el-fogyhat. Az ellen ír Matkó, a' mi ellene nem iratik: azt kerüli, vagy sidalmazza, a' mivel borongattatik. Nem tudá meg czáfolni azt, hogy Molnár Albert fordítása Berént, Calvinus, a' Christus országát ilmet fel akarja éppíteni, nem csak fel emelni, a' mint Professor Uram vitattya, fol. 203. Szitkokkal felele arra, a' mitt Professor Uram fol. 201. az Ecclesia győzhetetlenségéről ír: *Matth. 16. 18. el-fogyhatatlanságáról;*

Ephes. 4. 11. Láthatóságáról; *Rom. 10. 14.* Ebben volt pedig a' derekas vißavonyás. El-halगतá, hogy Békely István, Gönczi Predikátor írásá berént, mindgyárt első üdöben voltak a' Pápisták; és így, nem utolsó üdöben fakattak el az Apostoloktól fol. 200. Az Illyés *particularis* példájából, az *Universalis* Ecclesiának el-rejtözését, akarja bizonyítani, a' ki nagy tudatlanság: jóllehet, magával sem eggyez; azt valván, hogy ugyan akkor, Júda országában, virágzott az Ecclesia. Abba-is tőri a' fejét, fol. 94. és ugyan elméjét meg akarja mutatni, hogy az Arius el fakadásából ki facsarhassa a' közönséges Ecclesiának el-fogyását: magok pedig a' Lutterek és Cálvinisták, velünk eggyütt meg vallyák, hogy nem mindnyájan pártoltak-el akkor a' Püspökök, Ariussal. Sokan pedig közülők, csak meg csalattattak. Így felel erre Sz. Agoston, *ad objectum sibi testimonium Hilarij. tom. 2. Epist. 48. ad Vincentium.* De mivel hogy; nem sokat gondol véle a' Matkó, ha helyesé a' mitt ír, vagy nem; csak tölthesse be papirosát; gyermeki bémtelenséggel így Sophistical: folio 94.

Orbis ille factus est Arianus, qui ingemuit, Arianum se esse miratus. Sed totus orbis ingemuit, Arianum se esse miratus. Ergo totus orbis factus est Arianus. Mivel hogy azt gondoltad Matkó, hogy a' Kassai Academiában serénkedő Professor Uram tanítványa, tudatlan Dialecticusok, meg bocsás, ha egyszer immár illyen érdemed berént való feleletet adok:

Prædicans ille factus est Asinus, qui ex duabus affirmativis in secunda figura nihil sequi, se nescire miratus est. Sed totus Matko, ex duabus affirmativis in secunda figura nihil sequi, se nescire miratus est. Ergo totus Matko, factus est Asinus. Láddé; hogy nem csak Kufárok modgyára tudnánk mi-is téged samározni; mint te a' Professoromat majd minden foliumban; hanem ugyan Syllogisticè: de had járion, csak most az egyszer. Végtere; mint hogy, Sz. Cyprianus Batakint, *Schismata & hereses non aliunde oriuntur, nisi quia Sacerdoti DEI non obtemperatur; dum Episcopus qui unus est, & Ecclesie præest, superbâ quorundam præsumptione contemnitur: Libro 4. Epist. 9.* Matkó-is Sz. Írásból és Logicából ki fogyván, fertelmes káromkodásokat okádik a' Romai Pápa ellen, és Városa ellen: Isten kegyelmezzen-meg

meg szeginnek! En Sz. Agostonnal, csak azt mondom, hogy a' Bitkok nem ide valók; mutasd meg Matkó, Cálvinus előt való Ecclesiádot: *Objicio Schismatis crimen (Matkó) quod tu negabis; ego autem statim probabo. Neq, enim Communicas omnibus gentibus & Ecclesiis Apostolico labore fundatis. Hic (Matkó) dicturus es: non Communico traditoribus, & homicidis. (Idololatris.) sed responder tibi semen Abrahæ: Hæc sunt illa Crimina vel non vera, vel non mea; Sed hoc interim sepono; tu ostende Ecclesiam.* Ez az árok Matkó, mellyen te, Posaházival eggyütt, soha által nem ugrasz; verembe kell esned, a' papiros tentás Csákányokkal és a' görcsös borokkal eggyütt; mellyek miatt, hogy csendesen nem alhatnék az én kedves Professiorom, az, csak a' Matkó gyermeki kérdése; kivel a' Patronusinak hízkelkedik, és a' Cálvinista Vallásokot gyalázza.

MASODIK KÉRDÉS.

Csak a' Papista Hit Igaz-é?

G. 1. 2.

HOgy természeterevé vált gonosz erkölcsét el nem hágyhatván Matkó, mennél többet ír, annál inkább gyarapodik rossz szokásiban; nem igen csudálom: mert eddig való írásból észre vettem, hogy a' mint az első Kérdésben, úgy a' második s-harmadki-bann-is, nem egyébbel, hanem hiuságos szó szaporításokkal, haszontalan és káromló felkiáltásokkal, fundamentom nélkül való széleskedésekkel, rágalmozó szitkokkal, kövér hazugságokkal, akaria el-nyerni a' pálmát és pallyát. De hogy meg nem bocsúlván tisztességét, (ha vagy on.) másodszor is ugyan azon maga meg-bűzhödött káposztáját ki nyomtattatta; a' Professior Uram

for Uram feleletit pedig, csak nem mind ki hatta könyvéből, és tizedikét s-huádkikiát aligh említette; én, Tanítványi essemel nem győzők álmélnodni rajta. Ha emberséges ember vagy Matkó, jut-e eszedben, mit írál az Olvasóknak meg-bóllításokban *in fine*? a' te Bavaid ezek: *Kegyes Olvasó, mikor olvasni akarsz ez ki írást; kérlek régy írt (ha lehet) a' Pater Sambár X. ut valóba nagy ostoba Tők írási-ra-is.* Noha X. ut Tők, a' te írásdod Matkó; a' Professor Uram-e pedig, *Matkó hazugságinak meg-torkolása.* S-aztis irád ott, hogy veslék öve józan ítélettel mind a' két Könyvet.

De ha Bivedbenn-is a' let volna, a' mitt ravaß Báddal mondotál; mindenik Argumentumod után, a' Professor Uram feleletét retted volna; böcsületefenn-is el fért volna a' Professor Uram bizonságinak veleje, arra a' te nagy bordájú papirosodra, mellyett te csak a' fok hiúságos bókkal, trágárságokkal, Bitkokkal be mázoltál. Innét bizonyos vagyok benne, hogy magad-is láttad írásdodnak helytelenségét, s-azért cselekedtél ily csalárdúl, hogy Bemélyednek tompa tudatlansága, s-vallásodnak hamisága, az pajkosi cifra Bitkaid palástya alól ki ne tudódgyék. De énis utánnad vetem a' kelepczét, és déli világosságra hozom Bennyes sákra termett ok-tondéságodat. Azt írod fol. 103. *Hogy csak az egy Apostoli Vallás legyen igaz, mellyet a' Calvinisták vallanak alhatároßan; kitéczik abból, hogy soha azon kívül, csak egy Vallás sem adhattya igaz ügyének oly alandó és világos jelét. Első jele; az Isten igéjének, tisztán igazán való prédikálása, s-vétele.* Bizonyitod ezt Edmundus Augerius Jesuitával; *in Catech. suo, Cap. 1. lect. 12.* így Bólván: *ubi est, inquit, vera Divini verbi prædicatio, & legitima Sacramentorum administratio; ibi est Ecclesia quam credimus.* Második jele, az Sz. Sacramentumokkal, és az Egy-házi fenytékekkel való igazán élés. Bizonyitod ezt: Mert miképpen a' hamis Ecclesia, a' tudománynak hamiságából ismértetik hamisnak; *Matt. 7. 16. 2. Joan. v. 10.* úgy az igaz Ecclesia-is, a' tudománynak igazságából, ismértetik igaznak: Christus-is, azt a' ki Istentől vagy on, e' jellel különbözteti meg, azoktól, a' kik Istentől-nincsenek. *Joan. 8. v. 47.*

Vallyon elő hozzáé Matkó erre a' Professor Uram feleletit? elő hozzá, így: *Azt írja P. Sambár, hogy, a' Három kérdések ellen támad*

mad Matkó. Ez-e a' felelet Matkó? Más feleletet adott erre a' Professor Uram; nem igaznak mondván, hogy semminémű más Vallás, nem adhattya a' maga ügyének oly jelét, minéműt a' Kálvini-sták. Oka: Mert, kérdezd reá az Ariánusokat Matkó, ha az Isten igéjének tisztán s-igazán való prédikálása, s-vétele; és az Sacramentumokkal, s-Egy-házi fenytékekkel való igazán élés; nincs-e nálok? Tűzzel, vassal, rajtad leíznak, mind ezek, s-mind a' több tévelygők, ha ezen jeltől él-akarod ökött tiltani. Ezt a' feleletet a' tompa Csákányban elő sem hoztad, s-még sem czáfoltad. Felely meg tehát! itt kellenék ám, a' fok *responde! responde! hup! hup! he! he!* a' ki csak papiros mázolás Matkónál.

Erre-is felely meg, mellyet én P. Sambár Professor Uramtól tanultam: Az Anya-izent-egy ház jelének olyannak kel lenni, a' mely, *elsőben* különböz, elő és könnyebben ismérhető az Ecclesiánál. *Másodszor:* A' melyből közönségesen a' Tudósok és Tudatlanok meg ismérhesék az Ecclesiát: mert minnyájan kötelesek, az igaz Ecclesiát ésmérni, s-annak társaságában lenni: 3. A' mellyet fok ellenkező gyülekezetek, egyenlő színnyel magokra nem vonhatnak: 4. A' mely, ott legyen, a' hol vagy on az Ecclesia; és ott ne legyen, a' hol nincs az Ecclesia. De az Isten igéjének tisztán és igazán való prédikáltatása s-vétele; A' Sacramentumokkal, való igazán élés; közös, tetetős jelek a' több Tévelygőknek-is; ki-kí magá-énak tartván ezen jelt: nem-is könnyebben ismérhető, az Ecclesiánál; mert csak abból, szintén úgy nem tudom, hol vagy on az Isten igijének tisztán való hirdetése; mint nem tudom, hol vagy on az igaz Ecclesia.

Nem-is ésmérhetik meg az Ecclesiát ezekből a' jelekből a' Tudatlanok; mert ők az Isten igéjét, és annak igaz értelmét, éppen és tellyessen által nem érthetik. Végtére, az Isten igéjének tisztasága ellen, némely Corintus-béliek azt mondgyák vala, hogy a' halottak fel nem támadnak: *1. Cor. 15. 12.* a' Sacramentumoknak igazán való élése ellen, az UR-Vacsoráját nem rendessen szolgáltatták vala ugyan azon Corintus-béliek: *1. Cor. 11. 20.* Viszszont, a' Galatabéliek, a' Moyses törvényét az Evangeliommal együtt meg akarták tartani: megis igaz Ecclesia volt nálók: *1. Cor. 1. 2. Galat. 1. 2.* Tehát az

hát az Isten igéjének tisztán és igazán való prédikáltatása, s-vétele; a' Sz. Sacramentumokkal, és az Egy-házi fenyegetéssel való igazán élés; nem nyilvánvaló jelei az Ecclesiának: mert azok nélkül-is, nálók volt az igaz Ecclesia; mint hogy meg értvén a' dolgot, mind azoknak engedtek az után. Erre a' Tanítvány argumentumára, talám könnyebben feleletet adhatz, mint a' Professor Uraméra, de fogadom, meg köhented magadot mikor erre jutcz.

Az immár derék okofság, hogy Matkó, a' Pápista Doctorokat is Vallásának erősítésére vonzza: haszontalanul münkálódik pedig; mert igaz az hogy *Ubi est Vera Verbi Divini predicatio, & legitima Sacramentorum administratio, ibi Ecclesia*. Mint szintén az-is, hogy, *Ubi est Vera Fides, ibi est Ecclesia*: de ebből ki nem sül, hogy mi reánk nézve, az Ecclesiának ilmértető jelei ezek: hanem a' következik ezekből, hogy az igaz Ecclesia, semmit Isten igéje ellen, nem tanít, nem prédikál, Sacramentumokat nem szolgáltató. Ama jelek pedig, mellyekkel Christus Urunk a' jókat a' gonoszoktól meg különbözteti, nem külső, látható, mi reánk néző jelek; azért, *ignorantiam Elenchi committis Matkó*. En nem mázlok papiroft fok féle nevezetekkel, a' mint te bókál tudatlankodni: de nemis csudálom immár mázolásodat; mert még h bik fa bőcsődben meg tanultad volt otromba kezded fejét a' Kalamárisba mártani, és mind eddig, őt nyíal papirosodat tapasztani: s-ez minden bölcseséged, mellyel oly igen meg őltalmazád a' Cálvinista Vallást, hogy a' ki okos, könnyen oda hadgya a' bitkos és trágár őltalmazásidra nézve.

Quaest. 2. C. 1. N. 1. 2. 3. 4. 5. C. 2. N. 2. C. 3. N. 1.

Erőtlenül bontogattya Matkó az igaz Ecclesiának jeleit.

Mi-azt hiszszük a' Constantinápolyi gyülekezettel, és vallyut, hogy Egy, Szent, Közönséges, Apostoli, az igaz Ecclesia.

Első jel; a' Hit-béli edgyesség. Mert az igaz Ecclesia, maga, magával, s-tagjai egy-másala' Hitnek tudományában edgyeznek. Es ennek

Es ennek az edgyességnek meg tartásában-nis, a' Romai Ecclesia állandó bizonyos módot tart. Ez, egy hamis gyülekezeten sem, találtatik: mert valaki csak maga elmélkedését követi a' Hitnek feleséges dolgaiban; lehetetlen hogy sokszor meg ne botránkozzon, és az igaz út kívül ne tántorodgyon; és így, mind magával s-mind pedig egyebekkel ne ellenkezzék; a' mint csak Matkóban-is meg tapasztaltam egynéhányszor. Erre a' Hütt-béli edgyességre Bűkséges, hogy a' tagok edgyet ércsenek a' Fővel, úgy mint a' Romai Pápával, a' mint ezt bizonyította Sz. Cyprianus: *Lib. 1. Epist. 3.* Az-is Bűkséges, hogy a' tagok meg edgyezzenek egy más között a' Hitnek ágozatiban; ám bár egyebekben, mellyek nem hűtre tartoznak, különbözzenek-is: kiről bőven irt a' Professor Uram, a' Matkó meg Torkolásában.

Második Jel, az Szentség. Szentnek mondatik az Ecclesia; mind a' Tudománynak Bentségéből, mely hirdettetik benne; mind a' Hiveknek Sz. életekből és jó magok viselésekből. Nem, hogy mind Benteek volnának, kik az igaz Ecclesiában vadnak; hanem hogy csak egyedül, abban találtatik a' Szentség; azon kívül pedig, Szent és Isten előtt kedves Emberek, nem lehetnek: a' mint Cálvinus-is tartja. *Libro 4. Capite 1. Numero 10.*

Harmadik Jel, hogy Közönséges, *Catholica*, avagy *Universalis*, mindenkori világos voltáért: Közönséges, leg régiebb voltáért, és minden üdö-béli Tanítóira nézve; Közönséges, e' Világnak minden országira való ki folyásáért; Közönséges, a' Hit dolgában való köz és egyenlő tanításáért, mind ennyi fok különböző Nemzetek között-is; Közönséges, egy látható Fejéért, a' ki a' Christus Hely-tartója; Közönséges, minden Nemzetségeknek Pogánság-ból az igaz hitre, csak ez által lőt meg-térésekért. Senki azért igazán és *univocè* nem Keresztyén, hanem Catholicus; amaz Tertullianus mondása-ként: *Si Heretici sunt, Christiani non sunt.*

Negyedik Jel; hogy Apostoli. Mert az Apostoli Ecclesiával, felbe-Bakadás nélkül következő lelki Pástorokkal, egybe foglaltott: a' mely Tudományt az Apostolokról vött, azt nem változtatta, hanem áthatatossan követi, és tartja most-is. Ezek a' jelek, mind együtt úgy illenek a' Christus Ecclesiájához, hogy semmi egyeb

egyéb gyülekezethez nem férhetnek. Tehát ezek méltán ismérhető Jelei a' Christus igaz Ecclesiájának.

Mód-nélkül rongál a' Matkó minket, hogy ilyen Jeleit adgyuk a' Christus Ecclesiájának, midőn így ír, *Fol. 104. El-híszűk, hogy az Istennek méltóbüntetése ez a' Pápisták, hogy azokkal a' fegyekkel dicsekedjenek, melyeket az Sz. Írás, egyenesen az Antichristus Synagogájának tulajdonít.* Ez, lelki hagymázban fetrengő, hamiságbantetétül fogvást talpig meg általkodott Matkónak izemtelen szelelsége, nem Isten ígéjének élelsége. Mely könnyen ő mondgya; százszor könnyebben meg torkoltatik: csak vigyázzon rá, a' kinek eszer adot az Isten.

Hamiság; hogy ezeknek a' Jeleknek helye lehet a' hitetlenekben: mert az Isteni tudománynak egy, vagy két czikkelyében, rövid ideig lehet edgyezés a' hitetlenek között: de hogy éppen, az Isteni dolgokra néző tudományban sokáig edgyezzenek; soha nem volt, s-nem-is lehet. Elszélség kel vala ide-is nem szitkos szelelség.

Éstelenység; hogy az *Antichristus Synagoga, vagy más egyéb Tévelygő gyülekezet, ezeket a' Jeleket csak binnel magára venharná:* Mert ha bintén, egy valami kis dologt magára láttatik vonniis; de éppen mindenestül ezeket a' Jeleket, binnel sem teheti magáévé: s-ez az oka, hogy csak egy hamis gyülekezet sem akarja ezeket a' Jeleket jóvá hadni.

Nem igaz; hogy némelyek bizonytalanok ezek között: mert világos értelemnek okáért, különb rendelés móddal, több, vagy kevesebb részekre osztattyák a' Tudósok az Anya-szent-egy-ház Jeleit: a mint Bellar. *Lib. 4. de Eccles. Cap. 3.* meg vallyá, hogy az ed tőle számlált tizen ött Jeleket, négy Jelben foglalhatni: tehát, nem bizonytalanok avval, hogy, nem egy számban vétetnek mindenektől: a' kik kevesb számot emlétnek, nem mondgyák, hogy több Jelei nincsenek az Ecclesiának: szabad véle, a' ki csak egy Jelnek magyarázására-is határozza írását. A' dolog veleje mind egy ez írást nálunk: de Matkó, Posaházival és Czeglédivel, nem akar érteni bennünket, mint Sidók a' Christust. *Joan. 8. v. 19.*

Károm-

Káromkodás; hogy némely Jelek nem tulajdonok, s-nem örökösök; hanem mind a' régi Pogányokkal, s-mind a' Törökökkel közösök: mert egy-néhány sor, tudatlá Fejébe veré fulyokkal a' Matkónak Professor Urá hogy ha csak *Animal* nem akar lenni *sine Rationali*; az Ecclesiának-is Jeleit ne szakassza el egy-mástól, hanem mind együt vegye, s-ugy alkalmaztassa valamely más gyülekezethez; és ha hozzá illik ám bár triumphállyon. De az ilyen oktatásért, szitokkal szit Professor Uramnak Matkó, mint Christusnak nem igaz Tanítvány. *Rom. 12. v. 21.*

Balgatagság; hogy *Sz. Isaias. Cap. 2. v. 2.* az Isten házának oly hegyéről emlékezzék, mely oly utolsó időben helyhezértik minden hegyeknek feliben, a' mely utolsó idő miatt, a' Pápista Ecclesia nem lehetne magassab és föllyeb való régiséggel minden Vallásoknál minden időre nevezve; és így, ahol a' hegyhez, a' Pápista Ecclesiának csak egy körömnye igazsága sem volna. Ez igazán balgatagság; mert világoson megmutatá Professor Uram, *fol. 223.* hogy oly utolsó időről ből Sz. Isaiás, mely az Moyses Törvényére nézve, utolsóinak mondatik; úgy mint, a' Kereszténységnek első ideje; s-ugy-is magyarázza maga Sz. Isaiás mondván *7. 3.* Mert Sionból megyen ki a' Törvény; az az, a' Christus Úy Törvénye; abban az utolsó időben; az az, a' Kereszténység kezdetiben; melyet üdvözítőnk, Sz. Pál-is, utólló időnek mondott. *Matt. 21. 37. Heb. 1. v. 1.* Erre a' fontos írásra, csak hazugozzal felele Matkó; *fol. 106.* és valami bája izi bérint nincsen, abban mind hazutolgya a' Professor Uramot: de így ezer hazutsczotis kellene írnom a' Matkónak; a' mi csak a' kötődő Bá-bákhoz illik.

Horgas csavargás; hogy a' Pápisták, Emberek lélemé nyeiben jarnak; hogy a' Viaszgyertyák és Papok világosságával, az Urnak világossága ellenkeznek; hogy Costerus az tanítaná, hogy sokkal hasznosabbak, s-méltóságosabbak az Ecclesia rendelési a' Sz. Írásnál; hogy Bálváné imádnánk. &c. Mind ezeknek a' hazugságoknak költését eléggé meg torkolta Professor Uram; a' kire ismét ny hazugságokkal felele Matkó, az Úy Könyvében; nem ebbel, és okkal. *fol. 107.* Costerusnak tulajdonított hazugságidnak meg torkolására, másutt meg felel, azt mondod: trombita szóval el várjuk, és mint affele

H

Matkó-

Matkónak által fűrt agy velejéből származó Czigánságot, két kézre megh rostálljuk

De az Ecclesiának világos Jelei ellen, semmit nem tehetvén Matkó, vízfűz a tér ísmét az okádásra; sok rút fogásokkal, minden okosság nélkül, kiáltván reánk a bálványozást, &c. kikre csak tiz Elztendő gyermekeket állítottunk elé: s azon gyermek most is meg-törölné a' Matkó, ellenünk való hamis fogáit.

Egben kiáltó vétek; hogy gonosz Anyának mondgya Matkó a' Pápista Ecclesiát, a' mely olyan fattyakot vét, a' minéműek azok a' Tévelygők, kik a' Pápista vallástól el szakadtak. It elsőben Christus ellen vétettél Matkó; mert a' Christus nyájából szakadt el az Áruló Júdás: hát immár, a' ki ilyen fattyat vetett, a' mint te káromkodol, gonosz Anya-e? Az Antichristus-is, mi közülünk ment ki, azt mondgya Sz. János: hát avval, gonosz Anya volt-e akkor az az Apostoli Ecclesia? Magad Vallása ellen-is vétettél; mert Lutter és Calvinus Atyáitok-is mi tőlünk szakadtak el, a' mint magad-is meg vallođ fol. 26. hát immár gonosz Anya-e? a' ki ilyen fattyakot vét? ha tompa Csákányos elméddel fel érted volna; ezekre az ellenvetésekre, kellett volna felelned. Miért-is volna gonosz Anya a' Pápisták Ecclesia; holott abból ugy mentek ki a' Tévelygők, mint a' Christus nyájából a' Júdás és Antichristus? Miért-is mondod Fattyaknak a' régi Tévelygőket, nem pedig Luttert és Calvinust; holott ezek, bintén ugy szakadtak el tőlünk, mint az ok. Irhatnád ám itt a' sok respondérespondét!

De ha Matkó a' Christus Szűz Ecclesiáját, Fattyat vetőnek meri nevezni; nem csudálom, hogy fol. 108. Professor Uramot-is Jobbágyok ruhós tetves maradványának szemtelenül károgja. Rosz Logicus vagy Matkó, hogy magadról máfra, a' magad Dajkádrol másé-ra argumentálsz. Nem küldlek teged régi hírrel nével Vitézkező Horváth-Országban, a' kiben szörlatlan küsdedségének gyenge tápláló tejét vőtte; fel serdült gyermeki állapotját, kebelében, töltötte Péter Sámbar Professor Uram: Ezen kívül Országunkban is fel találod az ő igaz Atyafiságának Nemes Zalogát; ugy mint Vér szerént való Húgát, a' Tekéntetes és Nadságos Majtényi János Uram kedves Házastársát, a' kinek Curiájában, efféle Nemes Verben való pifz-

való piszkálásodért Matkó, vastagab pennával írának tenéked úti levelet. De lássuk most a' Hit dolgait.

Nem okosság Matkótól, azt mondani, hogy az Isten Őo és Ū; Testamentumában le irt Canonicus Könyvekből ő magokból tudhatjuk meg; azokban lévő dolgokból, s azoknak Stylusából, hogy azok az Isten beszéde fol. 111. De miért nem írta le Matkó, mellyik könyv mondgya maga felől, hogy ő, Canonicus könyv? hogy Isten könyve? mellyik Evangelium mondgya, hogy ő az igaz Evangelium, s-nem az, a' kit Sz. Bertalan Apostol irt; a' kiről emlékezet vagyon S. Diennes írásban: Lib. de Mist. Theol. S. Fülep Evangeliumáról-is emlékezet vagyon Sz. Epiphaniusban: Heres. 26. S. Mátyás Evangeliumáról-is emlékezik a' régi Origenes: Hom. 1. Luc. Clemens Alexandrinus: Strom. Lib. 7. Eusebius: Lib. 3. Cap. 26. Mellyik már az igaz Evangelium, ennyi fok Evangelium közül, honnét tudgyuk? az S. Írásból-e? Szinten erről vagyon a' kérdés, honnét tudgyuk, hogy Szent Írás? hogy Isten igéje? Erre nógatott tikteket Posaházival, a' Professor Urá; erre szivekerént várt volna feleletet a' topa Csákányodból. De erre hogy lehetetlen meg felelni; a' csavargó és szitkos írásoddal pecsétléd be a' helyét tompa Csákányos barátom. Sőt ezen Kérdésre, semmit sem mondának az egész Kassai, Eperiesi, és Sáros-Pataki Lutterek és Calvinista Tanítók-is, kiket nyomtatott Thesefekkel, Disputaczióra hívt vala Professor Uram, meg-bizonyítván, hogy Isteni Hittel semmit sem hisznek a' Lutterek és Calvinisták.

Ariánusok kérdéséhez-is hasonlót téfzen Matkó, Fol. 113. Hol mondgya, egyem, az S. Írás világos szöveggel, hogy Catholica az Ecclesia? Hol mondgya az Sz. Írás világos nyilván való szöveggel, hogy vagyon Háromkülön személyű s-egy természetű Sz. Háromság? Elég az, hogy ígérete szerént, Professor Uram meg mutatta, miképpen amaz Sz. Írásban lévő, igaz Ecclesia Jeleinek, felelt legyen meg a' Pápista Ecclesia, idő folytában Apostolok idejétől fogva; mind eddig. Isai. 2. 2. Utolsó Napokban, az Ūr Ház a hegye, a' Hegynek tetején fel emeltetik a' Halmok fölébe; ahoz folyamnak minden Nemzetiségek. Ezek a' Jelek, nem közönséges Ecclesiát Jegyeznek-e? nem a' Pápista,

H3

Ecclesia

Ecclesia emelterett-é fel a' Hegyek tetején, a' halmok fölébe, utólsó Napokban: az az: az Oó Törvények ki múlásában? Nem a' Pápiſta Eccleſiához folyamodtak-é minden Nemzetségek? mutaffegy Pogány Nemzetet, mely a' Kálviniſta hitnek hódult volna? Ezek ellen valamitt mondott a' Matkó, mind ſem érne egy férges almát. Abban ſem hadnám hiddel kegyes Olvaſó, ha valamitt érne: de Matkó ſzítkainak, egy vén Bába is meg tudna felelni.

Hívság az is; hogy az *Catholica* név, azért ki rekeſztetnék az *Ecclesia* Jelei közzül; mert a' Jakab Apoſtol levele, a' Sz. Péter Apoſtol első levele, a' Sz. János Apoſtol első levele, *Catholicáknak* mondatnak a' Görög Teſtamentomban. fol. 113. Nám Profeſſor Uram eléggé a' ſzájába rágá a' Matkónak fol. 2. 3. 8. mitt tegyen az *Catholica* név, mikor a' Chriſtus igaz Eccleſiájához alkalmaztatik; a' mely névnek értelmét, ha Matkó is úgy veſzi a' mint itt vétetik; elég oſtobájúl érte a' közönſéges levelekre, mellyeknek a' meg írása előtt is, volt már az *Catholica Ecclesia*. Laddé Domine Ha! ha! hé!

Csak ſzó csaplárság, és Grammaticához tartozandó gyermeki perlédés, azt mondani, fol. 113. hogy *Romanum eſſe, & Catholicum eſſe, Contraria ſunt minden Logieſoknál*; azért, úgy mond Matkó, a' Romai Pápiſta Eccleſia, igazán nem hivattatik *Catholicának*. Holott a' Régi Sz. Atyáknál, és eldódi kereſztyéneknél. *Romanum eſſe qua ad fidem, & eſſe Catholicum, ſemper fuerunt identica ſeu convertibilia*: a' mint ezt, az első ött Széculumokban virágzó, Sz. Doctörök között nagy hitelű Sz. Ambrus állattya: *Sermone de obitu Fratris ſui Satyri*; kit hideg teteme felett edgyikért azért dicsér, hogy meſſze tartománybá való létébé, azt kérlette egy Püſpöktől: *Antum Episcopis Catholicis, hoc eſt, Cum Romana Eccleſia conveniret?* Egy nyomba jár véle Sz. Agoſton is *Epist. 162.* a' hol Cæciliuſt, *Catholicusnak* mondgya, azért hogy a' Romai Eccleſiával öfzve foglaltatot volt! Tehát csak a' Matkó fejében ellenkezik ezek a' ſzókegy-máſſal, nem a' Logicában; a' kihez mennyit tudgyon Matkó, meg próbálnám, ha közeleb volna hozzám; s-rá kérdeném, mitt téſzen a' *Terminorum Suppoſitio?* Kit hogy nem tud Matkó, attúl ily oſtoba az Iráſa; de hogy oſtobának ne láttaték; a' tudos Emberre czifra ſzítkaik hánnya.

Nem igaz;

Nem igaz; hogy Sz. Pál, Rom. 1. 5. 6. 7. a' Romai Eccleſiáról csak egy-irt és értett, mint a' Közönſéges Anya-Szent-Egy-háznak egy parti-*cularis, avagy külön való gyülekezete felől*; nem úgy pedig, mint *Catholicus* felől. Fol. 114. Meg bocsás tompa Csákányos Uram, Grammaticára viſzlek; mivel abban is tudatlan vagy ez aránt: mert Sz. Pál, Romaiaknak írván, azt mongya: *Fides veſtra annunciat in Univerſo mundo*: hát itt a' *veſtra*, nem Rómánét téſzené? s-azon Rómánál mondgya, *annunciat in Univerſo mundo*; ez pedig az *Catholicum*. Továbbátud meg azt is, hogy Sz. Pál idejében, még minek előtt el hirdettette volna is az Evangeliom, az ſzeles világon, a' Romai Eccleſia, *Catholica*, közönſéges volt *radicaliter & in actu primo*; mivel már a' Chriſtuſtól el vőtte volt az ígéretet az ő közönſéges vőltárúl, mellyet már ez mai nap, csak a' nem láttya, a' ki be hűnnyá ſzemét, és úgy ugrik a' mélségre. Ki tőtte pedig Rómát Fővé; miért nem Rómában, hanem Antiochiában neveztettek a' Tanítványok Kereſztyéneknek; ez nem az igaz Eccleſia Jeleihez tartozó kérdés: de meg tanulhad ezt is tőlem, csak akarjad.

Az is meg bomlott elmének renderlensége, hogy a' Pápiſták ellenkezik u. m. a' Credóval; hogy az Oſtyát mondgyák, valóságos Chriſtus teſtének lenni; hogy nem hiſzik bűnök bocsánattát; hogy Uj Valláſuak; hogy nincsenek igaz Lelki Tanítóink &c. Ez illyen rágalmaſzó hamis fogáſhoz immár csak egy Zilahi Kűfárné is tudna, a' Zilahi együgyű Csákányos Predikátor után: nálunk pedig egy gyermek is tudna erre felelni Matkónak: P. Profeſſor Uram is ſontofon és bőven meg felelt; s-abbán harta Matkó.

Szaladáſra gondolt csalárdság; hogy *Successio Personalis, non facit Veram Eccleſiam*; eſztelenül is ſárad a' Matkó annak meg bizonyításában, a' mitt ſenki ſem tagad. Mert mi is tudgyuk, hogy *Sola Successio personalis, non facit Veram Eccleſiam; ſicut ſolum animal, non facit Matkónem verum Predicantem*. De hogy, a' félbe ſzakadás nélkül következő igaz Lelki Páſtoroknak egybe foglaltatott ſerege, nem volna jele az Eccleſiának, azt kellett volna bizonyitanod valamivel, P. Profeſſor Uram ellen; itt kivantatott volna, tanácsod ſzerént, meg-vetni a' praſtat; mert bizony nem illik kíváltképpen a' fele magát hányó Predikátorhoz, a' bizoſságok ereje előtt csak puſ-

tan el

tán elballagni, és mentségére, sár piaczot, *Fol. 114. kopár mezőket, fol. 116. méreggel tellyes patikát fol. 113. feneketlen mélységet, fol. 115. keresni: mert ilyen vándorlásával, csak el veszett ügyét czégrezteti Vallásának; maga tudatlanságának pedig rongyos Zafzlóját, fassangi szellőre tésziki, tompa Csákányos Uram.*

Ostobaság az; hogy a' Régiség, el válható, és nem mindenkori tulajdonsága az Ecclesiának; hogy-im vólt olly idő, a' mikor ezen jel nem vólt az Ecclesiában, úgy-mint kezdetben. Mert válthatatlan és mindenkori tulajdonsága az Ecclesiának; hogy, minek utánna egyszer fel éppitetet; világ végeig minden időben meg marad. Ez a' tulajdonság, mindgyárt hozzá illett a' Christus Ecclesiájához, mihent el kezdetet: és ez az állandóság, vagy fogyhatatlanság, most immár a' mi időnkben magával hozza a' Régiséget. Es mi időnkben, ez a' Régiség, meg válsztya az Uj Hamiságoktól, a' Christus Ecclesiáját. Ha a' Régiséget el válsztyod a' több Jelektől, semmit ellenünk nem mondasz, hanem csak szó-szaporitást; mely koryogásodért, én is tudnám minek mondhatnálak itt tégedet Világi mód szerint; de az ollyan pajkos és Csákányos nevezgetések, csak ügye fogyott Matkó Prædikátornak valók.

Részeg Emberhez illendő ez a' Matkó mondása-is: *Akar együtt, akar külön legyenek-is itten az Ecclesia Jelei; csak egy a' mi ítéletünk azok felől, fol. 117. Hát csak egy a' ti ítéletetek, de sensu distributivo, és de sensu Collectivo? Hát csak egy az ítélet ti nálatok, akar edgyütt, s' akar külön legyen az animal, a' rationaleval? Hát csak egy ítéletetek vagyon, egy rakás kőnek egyszer, s' mind el vivésében, és külön külön el hordásában? Csak egy az ítélet ti nálatok, akar egy kemencze Czipót egyszer, s' mind meg egyen s' el nyel. lyen egy Prædikátor, s' akar pedig, egyenként külön külön fel falatozza?*

Bizony ha azokban, mellyeket szemünkkel látunk, kezünkkel tapasztalunk, ti Predikátorok lévén, így vakoskodtok; mi iót gondolhat az ember felőletek, az el rejtett Isten titkainak Predikálásába? Ha a' szegény meg csalatott kősséget né szánám, itt véget vetnék írásomnak, és mindgyárt térdemre esvén az Oltár előtt, imádkóznám a' Predikátorokért, hogy a' kegyes JESVS világossítsa meg elméje-

meg elméjeket, szemekről vegye el az hályogot, had lássák az igazságot. Nem is látom, hogy-hogy mennek tovább, a' Sz. Írásból és Theológiából vótt Argumentumimmal, ha *Principia lumine naturæ nota*, avagy inkább, az szemmel látható igazságot-is tagadgya az Zilahi együgyű Pásztor. De mivel hogy, ha ellene irok-is, nem csak néki irok; lássuk a' többit-is: talám lélsen vagy egy, a' ki esendes elmével ezeket el olvasván, észébe vész, hogy Matkó oly fiztkoson és mérgefen azért irt, mert igazsággal nem győzte.

Orczátlanság, azt irni; hogy *Pápiſta* között eggyező tanítás nincsen, és a' Tanítók egymás között *külömböznek*; fol. 117. Mert minnyájan az Anya-szent-egyház tanításán meg nyugszunk: és ha ki annak végezése ellen, gondolatlanul valamit mond; azt, vakmerőül nem vitattya; hanem kész, az Anya-szent-egyház ítéletén meg állani. Nem árt azért az Ecclesia eggyeségének, a' Hitt dolga kívül való valami veszekedés; a' mint Professor Uram, Sz. Lukáczból, 22. 24. Matkó ellen meg bizonyítá. Erre tartozol felelni Matkó: mert a' tompa Csákánt máfuvá ütötted; kit valamely tudatlan észébe nem vévén, szörnyen tapfol, hogy, mely bölcsen felel Matkó Csákánnya! azonban sem foka, sem éli; sem eleje, sem utóllya: ha csak illyen Könyvet kellenék írunk; nincs oly *Typographus* a' ki érkeznek velünk.

Nem árt az-is; hogy *Universalis* Püspöknek neveztetik a' Római Pápa: Mert Sz. Gergely, oly *Universalis* Püspököt értett, mikor azt a' *Titulum* kárhoztatta, mondván *Lib. 7. Epist. 69. ad Euseb. Si unus Universalis est, restat ut vos Episcopi non sitis*: Oly *Universalis* Püspököt értett; a' ki csak egyedül volna Püspök; a' többi csak képebeliek; úgy hogy, több Püspök egynél nem volna. Erre-is tartozol felelni: mert ez aránt-is más-hová nyargalódál.

Nem árt az-is; hogy némely Pápák cselekedettel vétkeztek; Mert az, *error* nem *juris*, *sed facti* vólt: az az; nem vétkeztek oly tanítással, mellyel az egész Keresztyén Ecclesiának törvényt szabtak volna, a' Pápaj Tisztnek székéből: mert így, hamiságot nem taníthat a' Pápa; mint mikor magánoson valamit végez, úgy mint *privatus* ember. *Luc. 22. v. 32.* Erre sem felelél meg Matkó; hanem csak félre rugtatád tompa Csákányod.

Nem árt

Nem árt az-is; hogy a' Sátán Országának-is edgyezését jelenti Christufunk. Mert azzal nem ócsállyá az ő Hiveinek edgyességét, a' ki jobanedgyeznek; s-jókká-is telzi őket az edgyesség. 1. Cor. 1. 10. Ideis kellenének ama' te fecsegő szavaid, *responae! responde!*

Nem árt az-is; hogy a' Dominicanus Barátok, és a' Jesuiták, a' Bóldogságos Szűz Máriának eredendő bűn nélkül való vóltában, Iskolájok ízerént ellenkeznek. Mert ez, nem hitünk ágozattya. A' több Pápista Doctorok egyenletlenségéről tudósítám oda fel-is a' Matkót: de ő csak azt keresi, micsoda Uy szit okkal illethesse a' Tisztelendő Professzorem, és nagyobbban ízeplősthesse a' Vallását, nem tudván azt szitok nélkül óltalmazni.

Káromkodással be fűzött gyalázás az; hogy a' Pápisták, úgy tisztelik a' Pápát, mint az Istent. fol. 128. Mert mia' Pápát, egyének nem tartjuk, hanem csak a' Christus Hely-tartójának, kin ő Sz. Főlsége, az ő Ecclesiáját fondálta Sz. Péter után. Matth. 16. 18. Mutassanak mást a' Lutterek és Cálvinisták, ki legyen az, a' Romai Pápák kívül; és ahoz ragaszkodunk: de az Sz. Írásnak igaz magyarázója-úl mutassanak, ki legyen más? a' mint mi a' Chalcedon-béli Conciliumból mutattuk, hogy a' kő szál, kinn a' Christus Ecclesiája fondáltatott, a' Romai Sz. szék: az a' Concilium pedig, igaz magyarázója az Sz. Írásnak. Mondása ként, itt is meg kellett volna vetni a' praestát Matkónak; de az ilyenekből csak könnyen ki mosdik ő, egy Ha! ha! ha: kaczagásával; és a' Chalcedon-béli Conciliumnak, nyilván való meg vetésével: holott Calvinus világos-on mondgya azon Conciliumról, hogy az Sz. Írásnak, tiszta és tulaydonság ízerént való magyarázója. Lib. 4. C. 9. N. 8. bézzeg ezeket kellenék ezekben venni a' Patrónusidnak.

Alnokul gondolt nem igazság az; mint ha Bellarminus mondaná, hogy a' képek, Isteni tisztelettel tiszteltetnének ugyan; de, a' kőtség előtt, titkolná azt Bellarminus: kinek-is ezek az szavai: *secundum rei Veritatem, non potest dici, adorari latrā imagines, nisi per accidens vel improprie: per se autem & proprie, nullo modo: de imag. libro 2. Cap. 22.* Az az: semmiképpen nem tisztelhetni a' képeket Isteni tisztelettel, igazán és tulaydon képpen; s-azt soha nem is mondhatni tulaydon képpen, hogy a' képek Isteni tisztelettel

lettel tiszteltetnének. Matkó pedig, Sátán módgyára, így hazud: *igaz az, hogy a' kép Isteni tisztelettel tiszteltetik; de nem jó, és nem kell a' kőtségnek hirdetni.* Nem csudálom, hogy a' Matkó, akar mit kérődik káromló székiből Halgatói előtt: mert tudgya, hogy ott senki meg nem szóllittya, és utánna senki nem czirkál; ha mitt Sima szájával horgafon ejt-is, tudgya hogy el fúija az szél: *Verba volant.* De hogy meg nem bocsúlván tisztetségét, ily képtelen s-nyilván való hazugságokat mér Könyvében írni; s-azokkal Vallását s-magát óltalmazni a' Matkó; nem győzők álmélnodni rajta: s-annális inkább a' Patronusin; hogy ebbéli csalárdságát, csak az Ritkairól-is nem vébik esekbe.

Kábaság; a' Bálványon, Templominkban való képeket érteni, és mint ha ellenünk vólnának, úgy citálni ezeket a' Bellarminus Bavaít: *Idolatria non tantum est, cum adoratur idolum relictō DEO; sed etiam cum adoratur idolum simul cum DEO.* s-no immár, ebből a' következik-e, hogy a' kép, idolum? ide való ám, a' Matkó fok ha! ha! háija!, mert ugyan Bellarminusban ez vagon: *Scriptura nusquam tribuit nomen idoli, ulli vere imagini; sed solum simulacra gentilium, quae falsos Deos referebant: de reliq. SS. Lib. 2. Cap. 5.* Azért örökké való Bégyenedre legyen, hogy bizonyítál itt Bellarminussal; a' ki azt mondgya, hogy sohult az egész Szent Írásban, nem értetik a' mi igaz képünk a' Bálványon. Meg éred ezzel most, ha van orczád: a' több csalárdságidatis nyilván meg-tanúlhattya ebből, a' kinek esse vagon.

Miképpen tiszteljük a' Pápisták a' Christus feszületét, a' Szentek képeit; meg hallád oda fel, a' tiz esztendő gyermek-től Matkó: de mivel hogy talám Claritásodnak dignitással ellen vólna, gyermek-től tanulni; tanulhatz Theologustól. Mi a' képekben semmi Istenséget nem ismérünk: a' Sz. Keresztnek, csak úgy szóllunk, mint Moyses az Isten székrényének: mellyet mikor fel emelteté, így szóllot: *Surge Domine, & dissipentur inimici tui. Num. 10. 35.* Mikor le tették, imigy: *Revertere Domine ad Israel.* Ezeket a' szókat, ahhoz bocsátotta Moyses, a' kit a' székrény jedzett; nem magához az székrényhez. Miis a' feszület képen, semmi Istenséget nem ismérünk, avagy valami erőt és hatalmat; hanem *Per Metonymiam,*

Crucem continentem pro Christo contento sumimus; a' keresztfán függő Christushoz igazítottuk imádságinkat; nem a' Kereszt-fához. Mikor azért az ötödik Orbán Pápa küldvén Viasz báránykát a' nap-keleti Fejedelemnek, így iratfelőle;

**Fulgura de fursum depellit, & omne malignum:
Peccatum frangit, ut Christi sanguis, & angit.**

Nem a' viasz báránynak magának, avagy magáért írta azt; hanem annak, és azért, a' kit jelentett; úgy mint, az Isten Bárányának, ki el veszi e' Világnak bűneit. Hát a' Zilahi Kálvinisták, midőn a' Sz. Pál mondásaként, *Philip. 2. 10.* a' Jesus nevében térket haytanak, süveget vernek; vallyon a' predikáló székben Kiáltó s-külső hangoskodó szavának telzik-e azt a' tisztelertet, a' kinek hallására reszik; vagy pedig a' Jesusnak? Ha a' Jesusnak; miis úgy cselekedünk a' képekkel: ha a' külső hangoskodó szónak; tehát a' Matkó halgatói bálványozók.

Abban törted volna fejedet Matkó, miképpen bizonyíthatad volna meg, hogy a' Pápisták a' képet magán, avagy magokért tisztelik; vagy hogy, azt kellett volna meg mutatnod, hogy *per Metonymiam, crucem continentem pro Christo Contento sumere*, merő bálványozás. Itt kellett volna szavad írása-ként, a' *præstat* meg vetned: a' Patronusid-is bár ezt kívánnák tőled, az fok trágár Szitkod helyett.

Csak kákán való csomó keresés az-is; hogy a' Pápisták, a' Szenteket, meg Váltójoknak tartják; hogy reménségek vagy a' Máriában. Mert mi a' Bóldog Aízfzonynak, és Szenteknek segítségérül egyebet nem Vallunk; hanem hogy ő állók csak azt kérhettyük, a' mitt, egy e' Világon élő szolgáló táfunktól szoktunk kérni; tudni állik, hogy imádkozzanak érettünk, Istenhez bocsátot könyörgésekkel; és segétsenek, hathatós imádságok által, a' bűnből való fel-kelésre, s-örizzenek büntül, és veszedelemtül. Ha azért nem volt Bálványozás, hogy Sz. Pál *Rom. 15. 30. 2. Cor. 7. 11.* azonkért az élő hiveket, még pedig gyarlóságban lévőket, hogy segítsék őket imádságokkal; annál inkább nem lehatt abban-is vétek, hogy mi azon dőlgot kérünk a' dűcsőült Szentektől. Ez, az értelme, Szentekhez való minden könyörgésünknek, akár mi szókkal legyenek-is.

De soha

De soha nem hiszem, hogy a' Kálvinista köntös alatt, nem az Ariánusok tévelygését titkolná Matkó: mert azt akarván meg mutatni, hogy Professor Uram föllyeb valónak tartja a' Szűz-Máriát, a' meg Váltó Christusnál; lásd miket ír, *fol. 129. infine.* Kérlek-is kegyes Olvasó, fontold meg mitt mond? ha Kálvinista Prædikátorhoz illeneké ezek a' szók: *Tekincs meg Pater Sámbar, a' Három kérdéses könyved útölyára, misoda minden-napi könyörgést bidgyesztels-írál: ott ilyen szókkal imádkozol: Oh szépséges és Kegyelmes Aízfzonynak Szűz-Mária, Istennek Sz. Anyja; Isten után leg főb reménségem. Hát hol a' meg Váltó Jesus Christusban való reménséged? Ebből a' Matkó kérdéséből, nyilván a' következik, hogy a' Jesus Christus, né Isté: mert, a' kibé való reménség, külömb, az Istenbé való reménségnél; az, né Isté: De a' Matkó szavaként, a' meg Váltó Jesus Christusbá való reménség, külömb az Istenben való reménségnél; mert az kérdi; hogy, hol-vá a' meg Váltó Jesus Christusbá való reménséged? holott már meg vagy az nálunk, mikor az mondgyuk; hogy, Isté után főbbik reménségünk Szűz-Mária: Tehát a' Matkó szava-ként, a' meg Váltó Jesus Christus, nem Isten: mint hogy Matkó, Isten után keresi a' Jesus Christust, a' ki az igaz Keresztyéneknel, egyenlő Istenségben, vagy on.*

Látodé hogy Páter Sámbar Uram Tanítvánnya, hamaréb nyelvénél fogva köti meg, és tollas fákban dugja a' Matkó toborzékony fejét; hogy sem Matkó, Pater Sámbar Uramot; Nyilván mondom, hogy csak itt való mocskodnak le mosására-is, az egész Czákányos szitkáidnak minden zavaros lugja sem volna elégendő.

Sokszor meg torkoltatott kővér hazugság, és a' három Idvességes kérdés igazsága ellen csatázó pozdorja hulladékja az, hogy a' Professor Uram fogait meg szentencziázták volna, Ez a' szokások az Eretnekeknek, hogy minek utánna ki fogynak Argumentumból; vagy a' Pápák életét piszkállyák; vagy a' Pápista Papok bűcsülletes híreket és neveket turkállyák. Azt gondolják a' nyomorúlt Prædikátorok, hogy ha ők a' győzhetetlen Romai Ecclesiának kő sziklaia ellen viaskodván, minden fogokat a' kőszálban rontották; vélek együtt más-is csorbává lőtt. Csak a' kár, hogy azokat a' Károly táján Professor U. ellen fel puffatt bizonyosságok,

13

kat, nem

kat, nem meri nevezni a' Matkó. Ilyen a' hazugság körmére ne égién: annyival ravaszabb Hazúg, a' Susanna ellen támadott Vénéknél: hogy azok meg nevezték, micsoda fa alatt látták Susannát; Matkó pedig nem meri meg nevezni a' bizonyosságokat. Régi mondás; meszszeről jött Embernek, szabad hazudni: ha innét a' Tiszán közelebb laknál Matkó, Posaházinak ezen dologról való halgatásából eszedben vennéd, mely kedves a' Calvinista Patronusoknál, ilyen Bábás fogással, Vallástoknak igazságát gyámolítani. Olly fogai vadnak Professor Uramnak, hiteld el magaddal Matkó; hogy ha Ujjad közikbe szorúlna, nem firkálhatnál több Bányász Csákánt véle. De ha maga fogatlan volna-is; oly egynéhány fogas Theologus Discipulus vadnak P. Professor Uramnak, hogy csak parancsolja, mindenik, élő nyelvel s' akar pedig írással, Isten és e' Világ láttára, minden helyeken meg mutattya fogait bátorságosan Matkó ellen.

No immár, hogy én is Matkó szavaival meg szollicsalak titeket Calvinista Uraim; *Idvősségekre kérlek, hogy jól meg fontoljátok ez hamis Prophéta szavai után, mire fakadgyatok ki, hogy az Isten igazságának színe alatt tévelygésekkel Isten haragját magatokra ne vonjátok; Inkább mint gonosz Vezért, hadgyatok el és térjete meg az Apostoli Romai Sz. igazságra. Hozzon Isten! Amen.*

Quæst. 2. C. 3. Num. 2. 3. 4.

*Mint kerüli Matkó a' Professor Uram bizonyágát,
kikkel az Ecclesia Feleit erősíti.*

Örömeft hallottam és olvastam volna, mitt felel Matkó arra; midőn fol. 324, Professor Uram a' Luter és Kálvinista vallást, nem Christus Evangeliumának innét állatta lenni, mert Christus Urunk jól tudta, hogy sok tévelygések támadnak a' keresztyének között; azért oly Ecclesiát rendelt ő Sz. Felsége, a' melly elégséges legyen a' hitben támadot pöröknek le szállítására: és ha Calvinus szava szerint, a' Sidók Sinagógájának, a' végre rendelt az Isten egy Fő

Páztort,

Páztort, hogy külömb külömb Religiora ne vonyattassanak, mentől inkább rendelt a' keresztyéneknek-is egy oly Fő Személt, a' mely annyi Népek és nemzetségek között, a' Pogányokon kívül annyi számtalan Tévelygésektől-is eleitől fogva ostromoltatott, a' Christus hiveit eggyeségekben tarcsa, a' hitben való verléngésben, szakadástól oltalmazza; fententziázza a' pártolókat. De a' Lutter és Kálvinista Ecclesiában, Vallások szerint, nincs ily Fő Bíró, a' ki a' Hitben támadott pöröket le csillapithassa: s' ez az oka, hogy alig találhatunk két Luttert avagy Kálvinistát, a' kik a' Hit dolgaiban, egy más között meg eggyezhessenek; ki ki maga értelmére czigazván a' Sz. Írást. Csak a' három Kálvinista személyis, úgy mint Posahazi, Matko, és Némethi, boldog Isten! mely nagy külömbözésben vadnak: ki a' Wáldenésekre viszi Vallását; ki Berengáriusra; ki pedig, hol a' gonosz Szóló műveseknél, a' nagy Pusztában, hol az Isten reytek házában, hol a' Pápitságban kereli láthatatlan Ecclesiáját. Tehát nem igaz a' Vallások.

Ez vala a' dolognak veleje, Bányász Uram: de te a' tompa Csákánnyal innét nagy csalárdul el csavarodál ímért, amaz annyisor meg czáfoltatot bálványozásra, mellyett hamissan és minden bizonyítás nélkül reánk fogtál; nem gondolván, hogy a' Pápišta Hit irtotta ki elsőben Magyar országból a' bálványozást ez előtt 600. esztendővel, s-a' több pogány nemzetekből-is. Ebből az argumentomból vette észébe Matkó, hogy hamissága a' dolga, ránk ocsmányul kenvéna a' bálványozást; azért elő sem hozza a' tompa felelésében: a' helyett hol kaczag, hol nyögh.

Meg sem szaglád jól Matkó, azt az Argumentumot-is, mellyel el tépeték amaz te helytelen okoskodásod, tudni-illik: *A Miséről, Erekléről, Purgatoriumról. &c. nincs, ugymond, Sz. Mathénál semmi emlékezet; Cap. 24. v. 14. hanem az vagyon: docete Evangelium, & baptizate: hirdessétek az Evangeliumot, és kereszttelylek. Azért, ugymond, nem Misézni küldte Christus ez Széles vilagra az Apostolokat. Találád! Hogy im ugyan ott nincs emlékezet, a' tellyes Sz. Háromságnak egy állatnyában való Három személyéről; tehát nem küldettek az Apostolok, az Atyának, Fiúnak, és Sz. Léleknek, egy állatnyarúl s-Három személyéről való tanításra? színtén oly*

tén oly fundamentommal fel találod a' Misét az Sz. Írásban, mint az Sz. Háromságot, az egy-állatú Istenséggel. Nem olvastad a' Harmadik Idvességes kérdésben, *fol. 94.* hogy minállunk a' Míse, nem egyéb, hanem a Christus végső Vacsorája, és Új Testamentoma; Christus Sz. testével való áldozat; a' Véres áldozatra emlékeztető, és a' Christus Véres áldozattyának gyümölcset reánk bállító áldozat; Melchisedech rendi, nem Ááron rendi szerént való áldozat. *Luc. 22. 20. Heb. 9. 14. Heb. 7. v. 15. in Vulgata: 1. Cor. 11. 2. 6. 1. Cor. 10. 16. Heb. 7. 12.*

Állapodgyál meg itt egy kevéssé Csendes Olvasó, és magad tégy ítéletet, ha igen nagyon által nem ugrotta-e Matkó az Emberi Bemérmetségét; midőn jól tudhatta, ha valamikor Nyomtatás körül forgott, hogy oly bemes nem lehet az Ember, hogy néha által ne ugordgyék a' Nyomtatásnak vétkén; még-is a' Nyomtató keze szennyét, nagy bemtelenül a' P. Professorom orczájára kené, és az el cserélt bámnak fogyatkozásából, teli torokkal undokittya, bidgya, és mocskollya az együgyű Béli Matkó azon Prof. Uramat. De az okosok tudgyák, hogy a' tudománynak veleje nem áll az bá-mokban. Elég, hogy a' Míset meg mutatta Professor Uram a' Sz. Írásban: mert nálunk a' Míse, nem egyéb, hanem a' Christus Végső Vacsorája, és Új Testamentoma. De ez mindenik a' Sz. Írásban vágyon: *Luca 22. 20.* Tehát a' Míse, Sz. Írásban vágyon. Nálunk a' Míse, nem egyéb, hanem Christus Sz. Testével való tiszta áldozat: De ez, meg vágyon a' Sz. Írásban, ezen szókkal: *Heb. 9. 14. Mennyivel inkább a' Christus Vére, ki a' Sz. Lélek által önnön magát, ártatlan lévén, az Istennek áldozta.* Nálunk a' Míse, Melchisedech, nem Ááron rendi szerént való áldozat. Ez-is Sz. Írásban vágyon: *Heb. 7. 15. Vulgate editionis: in Calvinist. Bibliis, v. 16. És ennél inkább nyilván vágyon, ha a' Melchisedech hasonlatossága szerént, más Paptámad.* Így kellet volna Matkó, a' P. Professor Uram írást, a' citációkkal egyben vetned, s-ugy nem találta volna semmit-is, a' miben bőstelenicsed magadot s-Vallásodott. Bezzeg *1. Cor. 11. 16.* nem emlékezik a' Sz. Írás a' Miséről, midőn így szól: *Hogy ha valaki ezek ellen, verseng, minékünk olyan sokasunk nincsen, sem az Isten gyülekezeteinek.* De te, ha az igazság ellen nem versengenél, olvashattad volna

vólna könnyen a' Typografusnak vétké után, a' tizenhatodik Vers helyett, a' huszon-hatodikat, *1. Cor. 11. 26.* a' hol így vágyon: *Mert valamennyiszer eszitek e' kenyeret, és iszjátok e' pohárt; az Ur halálát hirdetitek, a' míg el-jő.* Tehát a' mi a' Christus Véres áldozattyára emlékeztető; meg vágyon az, a' Sz. Írásban: mint az-is, a' melly a' Christus Véres áldozattyának gyümölcset reánk szállító áldozat; meg vágyon, *1. Cor. 10. 16.* Vágyon hát emlékezet a' Miséről; mert a' Christus Sz. Testéből és Véreből való áldozat, a' Sz. Míse. Többször-is meg vágyon az a' mi Bibliánkban, hogy a' Christus Sz. Testével és Vérel való áldozat, Melchisedek rendi, nem Ááron rendi szerént való áldozat. *Heb. 7. 11.*

A' ti Bibliátokban pedig, *Versu 12.* ugyan azon meg vágyon: de te csalárdul el titkolád; hogy a' fetét Bányádnak mélséges örvényéből, dél színre ne jöhesse az igazság. Még-is a' Tiltatendő Professor Uramra kened a' magad ruhét, és undokítod, mint ha a' Sz. Írást, diábnó-bőr orczával táblásztá volna le; kiért méltán meg érdemlenéd, ha ezeket a' magad szavait ellened fordítam: *Aha. Istent felelem nélkül való rút ember, hogy mersz ily szem látmást csalárdkodni! hol a' lelked ismereti?* De nem Keresztyénhez illendő dolog, szitokért szitokkal fizetni. Meg íté az Isten, mire vagy érdemes mind magad, s- mind azok; a' kik ez ilyen álnokságotat tapsolva veszik, midőn egy két bőűcskében való Typographus vétkéért, így csalárdkodol, s- így szitkozódol; és a' Calvinista Vallás igaztalanságát, nap fényre hozod; mellyer csalárdság nélkül nem őltalmazhatni.

De látván Matkó, hogy a' Czikkelyek el-cserélésével nem mehet elő dolgában; iparkodik rajta, hogy a' Sz. Írás bizonságira meg felellyen. Elsőben azt mondgya, hogy a' Christus testét áldozó Miséről, semmi emlékezet nincsen ezekben a' Sz. Lukács Bávaiban: *Hasonlatos-képpen a' Pohárt-is, minek utánna vacsorált volna ezt mondván: E' Pohár, ama Új Testamentom, az én Véremben, melly tierettetek ki öntetik.* De meg mondók a' csalárdkodó Matkónak, hogy senki nem vitattya, hogy a' Míse ezen szóval legyen a' Sz. Írásban; elég az, hogy ott vágyon a' Valósága. Ez ellen semmit egyebet nem mondhatta szitoknál, a' Zilahi együgyű Predikátor:

azért bizony menthetetlenek lélttek az Isten széki előtt, a' kik a' régi Sz. Magyar Eleink hűtét, a' Cálvinus konkolyáért el-hadtátok.

Másodszor; Sz. Pál-Apóstaól le írja amaz igéket: 1. Cor. 10. 16.

Az baláadásnak Pohára, mellyett meg szentelünk, avagy nem a Christus Verével való közösülésünké? A' Kenyer, a' mellyet meg szegünk, avagy nem Christus Testével való közösülésünké? Ebből így Argumentálódik a' nevezetes Logicus: *Látod-e, hogy itt is Pohar szenteltetik; Látod-e, hogy kenyér szegettetik, (nem ostya) a' hívőknek Christus Vérével és Testével való közösülésükre; nem Christus valóságos Teste áldoztatik.* Kellemes bizonság ez Matkótól; csak mondgya, hogy nem Ostya, nem ostya; nem Christus valóságos Teste, nem Christus valóságos Teste; de semmiivel nem erőssíti Bavát; elég neki, hogy *ipse dixit*, ő azt akarja, s-ugy kell lenni: ez minden Sz. Irása neki: eppithetők rajta Cálvinista Pátronusok; de nem üdvözségre valót. A' Sz. Pál itt való Bavaira, és közönségesen akar melly ellen-velelékre-is, a' Pártosoknak, így felel helyettem Sz. Agoston, *contra Fortunatum: Agnosco & amplector testimonia Divinarum Scripturarum; Sed ibi non legitur, quod est in questione.* Ergo Nulla non est verum Corporis & Sanguinis Domini Sacrificium; s-ezt mellyik Sz. Irásban olvasd? Hálá Istennek, tudunk mi-is olvasni; jól láttuk a' Sz. Pál irását; de ő sohól nem mondgya azt, a' mitt Matkó reá fog; hogy nem Ostya Begettetik, hanem csak kenyér: mint ha az Ostya, nem volna kenyér a' Szentelés előtt; újdós Predikátor! a' ki azt sem tudgya, micsoda a' kenyér. Azt sem mondgya Sz. Pál, hogy nem Christus Valóságos Teste áldoztatik; ki sem forúlhatni ezt az értelmet az Irásnak egy czikkelyéből-is: azért a' tompa Csákányod, csak Czigány Kalapács Matkó.

Ha azt mondod, hogy ugy kel érteni és magyarázni a' Sz. Pál Bavait, a' mint te akarod; éllel áll ellened Sz. Agoston, *De Unitate Ecclesiae. Cap. 24.* mondván: *Aliquid manifestum, quod interpretatione non egeat, a' vobis flagitamus: nam postea examinabitur, an interpretatio sit valida.* Azt kívánnuk tőletek, Lutter és Cálvinista Predikátorok, hogy világos bizonságot hozzatok ellenünk a' Sz. Irásból, a' melly, magyarázat nélkül ne szűkölködjék: mert az

után vis-

után vizsgáljuk meg, ha helyes-e magyarázástok. Hiszem ti tanítványatok, hogy a' Sz. Irás oly fényes, oly világos, hogy abban semmi homály, és nehéz értelem nincsen; hanem maga fényességével ugy meg ilmértetik az ő értelme, mint a' Nap fény: és valami-ként a' Nap világra, hogy valaki lásson, gyertyát nem kel gyújtani; hanem a' kinek beme vagy on, annak maga fényével világoskodik: azonképpen nem kel más fátyla a' Sz. Irás mellé; maga ki mutattya mi-voltát. *Lutterus. Lib. de Servo arbitrio: Item Praefat. Assertionis Articulorum a' Leone Damnatorum; Calvinus, Lib. 1. Cap. 7. n. 2. Item Lib. 4. c. 10. n. 30.*

Ha azért a' Sz. Irás, maga fényességével ugy tündöklék, a' mint ti hirdetitek, honnét vagy on, hogy az elő hozott Sz. Pál szavaiban, az ébren vigyázó, Sas szemű régi Sz. Atyák, soha nem láthatták azt, a' mitt az együgyű Matkó szemei, oly világosnak mondanak? Ha a' Confessiotok Izerint, *Ex Scriptura, petenda est reprobatio dogmatum, aut errorum confutatio omnium.* *Confess. Helvet. poster. art. 1.* miért nem jegyezted fel Matkó, mellyik Sz. Irás bőrtje kárhóztattya a' Misét? mellyik czikkelye nevezi bálványozó Mesének, mint te? mellyik része téfzen ítéletet róla, hogy nem Christus Tudománnya volna, hanem a' Pápák találmanya? Haa' te mondásod Izerint, a' Kálvinistáknak, minden gyönyörűségek az Istennek; *Sz. beszéde: fol. 149.* miért nem gyönyörködél itt is benne, meg bizonyítván azt a' mi a' kérdésben vagy on? Hejában kerebb izaladástra való utat, a' Sz. Pál szava nak magyarázásával; mert miden útdot el gátolta Sz. Agoston Doctor, *Cont. Epist. Fundamenti, Cap. 14.* mondván; *Invitant nos certa cognoscere, & postea imperant, ut incertis credamus.* *Item. Lib. 11. Contr. Faust Cap. 2. quid si alius dicat; illud quod pro te sonat, falsum est; hoc autem, quod Contra te est, verum est: quid acturus es?* Így szorongatta hajdán Sz. Agoston, az Ecclesiátul és az igazságtul el fajult Tévelygőket, a' kik, mint szintén ez mai Lutterek és Kálvinisták, a' Sz. Irásnak szép Czégére alatt, csak a' magok tetczéséket árulván, mindenütt csak a' tiszta szemén szedett, Isten iratott igéjével hamissan dicsekedtenek: mert ha azonban, az Isteni tudományért bajt álló Sz. Atyákkal szemben állani kényszerítettének;

K 2

leg ottan

leg ottan meg folytattak, és a' régi igazságtól elszakadt találmányoknak rendeletlenségével edgyütt el tapódtattak.

Ezekről szakatt fajzatnak mondgya magát Matkó, midőn látván melly gyakor szókkal emlekezik az Új-Testamentom a' Miséről; ide s-tova való csavargása után, a' káromkodó szitkokhoz folyamodik, és teli torokkal kiáltja, hogy a' Misé a' Pápák találmánya: de azt el halgattya, a' miben ál bekkenője a' dolognak: tudniállik, mellyik Pápa találta a' Misét? Cletus-é, avagy Anacletus? Sixtus-é, vagy Calixtus? Deodatus-é, vagy Adeodatus? Itt ha meg vetné a' praestát Matkó, és a' Misé koholó Pápát, szem, s-világ eleibe terjezténé; még ma a' Kálvinus táborába által kötőznénk. Mitt kívánhattok ennél többet Predikátorok? a' Kyrie-elejsont, a' Káfulát, a' csenditést elő ne hozzátok; mert az, nem veleje a' Misének: hanem a' Sz. Misé valóságát, a' Christuson kívül, ki találta más, ha meg-mutattyátok, bár nyertetek legyetek: miért káromkottok tehát?

Tudom hogy Matkó, ez mostani alkalmatossághoz képest, igen kívánná, ha elő nem hoznám, mely csalárdul fordította a' magyar Kálvinista Biblia, amaz Sz. Pál Bavait: *Rom. 1. 8. Quia fides vestra, annunciat in Universo mundo: az annunciat* bocsát, arra fordítván, hogy *hire vagyon* a' Romai hitnek az egész világon; maga ugyan azon Sz. Pál levelébe, *Cap. 9. 17. a' hol vagyon annunciat* ur, s-egyebütt is; úgy fordította a' Kálvinista Biblia, hogy *hirdettetik*, avagy *predikáltatik*: miért tehát itt-is nem úgy fordította, hogy a' Romai Sz. Hit *hirdettetik* az egész Világon: hanem a' Romai Sz. Hitnek *hire vagyon az egész világon*?

Azért, mert tudta a' Kálvinista Fordító, hogy az egész Világon való hirdetése, nagy bocsúlásra esik a' Romai Sz. Hűtnek, és igazságos Jeleire; úgy hogy, csak innét-is nyilván kitetszik, hogy annak ki terjedése, s-hirdetése, igaz Jele az igaz Pápista Ecclesiának; nem pedig *predicatum*, a' mint Matkó tudatlanul álmodozik felőle; mellyel azt mutattya, hogy a' Dialecticának csak tejét sem kóstolta; a' Logica küszöbinek csak nem-is kőszönt, midőn *fol. 139,* így okoskodik: *Hazugság még-is az, hogy én csak úgy szólnék a' Pápista Vallás felől, mint ha, valaki szollana az ember felől; csak animalnak*

és nem

és nem rationalénak mondván: mert itt a' Subiectum, a' Pápista Ecclesia; a' predicatum, annak ki terjedése. Im láttátok, Kegyes Olvasók, hogy nem mondhatunk oly igazat Matkónak, mellyet hazugságnak ne nevezne: Mind az *Antecedense*, hamis; mind a' *Consequentia*ja, tompa; még-is Professor Uram hazud. Világ itéletire hagyom, hogy a' Pápista Ecclesiának *predicatum*ja, nem annak ki-terjedése; mert *rectum Subjecti, & rectum predicati, in vera affirmativa propositione, debet idem esse: hanem, a' Pápista Ecclesiának, ez az igaz predicatum*:

Certus hominum; ejusdem Christiane fidei professione, & eorundem Sacramentorum Communionem colligatus. Világ itéletire hagyom, hogy a' Consequentiaja-is tompa; mert micsoda sohonnai következés ez: A' Pápista Ecclesia *Subiectum*, s-annak ki terjedése *predicatum*: Tehát nem úgy szól Matkó a' Pápista Vallás felől, mint valaki szollana az ember felől, csak *Animalnak*, és nem *rationalénak* mondván. Ide jobban illenek ám Matkó, a' te sok Ha! ha! ha! kaczagásid; kikkel, mivel hogy a' Hit dolgai közé sok játékos nevetséget egyelítettél; ezek felett, Professor Uramot arra kérted, *fol. 145.* hogy a' Sz. Írásból oly Misét állató Conclufiókat csinállyon, melyekből játékos legyen a' nevetségre; mind ezekből, akarátod kívül-is játékká s-nevetséggé titted Calvinista Vallásodat: kiben ha Patronusid gyönyörködnek; nem tudom, hová néznek. De nekünk a' Christus Juhainak óltálmára rendeltetett Személyeknek; vagy az örök üdvösségnek, vagy az örök kárhozatnak dolgában forgó Hit agozati közöt, nem szabad játékot kívánunk; mert nem bőrünkben; hanem Lelkünkben jár, hogy az Igazság mellett ki támadgyunk; s-az Isteni Tudományért bajt álljunk; a' bárány bőrrel bélelt Farkasok ellen; mind nyelvünkkel, s-mind szeges írásunkal Vitézkedgyünk.

Azonban a' Farkas nevetés közben, nem meré elő hozni Matkó, miképpen czáfoltatott meg a' Kálvinista Fordító, Professor Uramtól; maga-is a' czáfolást helyben hagyá; egyebet ellene nem tudván mondani, hanem csak azt, hogy annyit tud a' Biblia fordításához a' Professorom, mennyit a' Bagoly az *Ave Mariá*-hoz. Ha Istenek vagyon Kálvinisták, itt meg tapasztalhattátok a' Matkó tompasá

kó tompaságát, hogy mást ne mondgyak: a' Matkónak Kálvinista Bibliájára igazít Professor Uram; de ő a' Bibliátul, a' baglyakhoz igazít: Valóba baglyos elméjű, valaki ez aránt észre nem veszi a' Matkó baglyaskodását. Így sokott ő felelni midőn láttya, hogy bintén sive hárttyájánál kereskednek: láttya, hogy ez előtt tizen-két estendővel, hire vőlt ugyan Sáros Patakon a' Romai Pápista Sz. Hitnek; de azért, nem engedték volna akkor azon igaz hitet úgy hirdetni, a' mint Sz. Pál mondgya, hogy a' Romai Hit, az egész Világon hirdettetett; láttya, hogy a' kinek esse vagy on, így gondolkodhatik magában: Ha az egész Világon hirdettetett a' Romai Hit az Apostolok idejében; most pedig, csak egy síncs, ennyi fok Vallások között, az egy Romai Pápista Hiten kívül, a' melly az egész Világon hirdettetnék; nyilván hát most-is, azon Romai Sz. Hitnek kell lenni, a' melly akkor vőlt: mert azon időtől fogva, minden méssé való, s-idegen Országokban-is, a' kikben az Apostolok predikállottak; a' Míse, a' Szentek tiszteleti, az ereklék, a' képek bocsületi meg vadnak, és szüntelen gyakoroltatnak: nem is adhattya senki ezeknek más eredetét, hanem éppen csak a' Romai Hitet, a' melly az egész Világra hatott mingyárt eleinte, a' mint Sz. Pál bizonyította. *Rom. 1. 8.*

Láttya aztis Matkó, hogy csak nyelvel vallyák a' Lutterek és Kálvinisták, a' közönséges keresztényen Anya-Bent-egy-házat a' Credóban: de a' kis Biró, jól tudgya, hogy az *Catholica* név, csak úgy illik a' Lutter és Kálvinista Valláshoz, mint a' Szerecsenhez a' fejezség: mert sem a' helyre, sem a' Bemélyekre, sem az időre nézve, nem közönséges. Így magyarázta az *Catholica* névnek értelmét *Vincen-tius Lirinensis*, ezer három ház estendők előtt. *Lib. adversus prophanas vocum novitates, Cap. 3.* mondván egy sommában: *In hoc consistere Catholicum, si sequamur Universitatem. quae respicit loca; Consensionem, quae respicit personas; et antiquitatem; quae respicit tempus.* Meg bocsas Matkó, ha a' kis Biró mellet való húfodat érdegelem; el hittem, hogy sokan a' Lutter és Kálvinista Predikátorok közül, érzik azt a' mardosó ferget, a' mellyet soha el nem titkolhata Lutter Marton, hanem ki kiáltá Vallásának örökké való kissebségére; hallyad az ő bóldogtalan bavait. *Quam saepe cor meum palpitavit, me-*

que

que coarguit, atq; objecit: Tunc Solus sapiens? Cateri omnes errant? ac tanto tempore errarunt? quid si tu erres? ac tot in errorem seductos, perpetuo supplicio condemnes? In praefat. Lib. de abusu Missae. Imei, Sermonum Convivialium fol. 10. Quod Christiana Ecclesia decrevit, totq; annis credidit, tu impugnas, et tanquam falsum evertis? Vibont, Fol. 158. Istas Cognitiones nunquam ex animo dimitto, quin optime vellem, hanc me Causam nunquam incepisse. Iimét, Fol. 273. Nunquam graviores tentationes habui, quam ex meis Concionibus; cogitabam enim ista: Tu solus incepisti. Ista tentatione, saepe ad infernum usque demersus sum.

Illyen nyavalyában láttatik fetrengeni a' szegény Matkó-is; azért soha rá nem vehettük eddig, hogy a' Pápista Vallásnak Jeleit, *collectivè*, egybe vette volna, s-ugy oltromolta volna; mert a' Lelki ismeret mondgya: hogy ha a' Pápista Ecclesiának Jeleit észve veszed Matkó, semmit ellene nem mondhatcz igazán: no tehát, úgy mond, hamissággal hozzá, hogy némáknak ne láttassunk lenni Lutter és Kálvinista Predikátorok: noha job az embernek Némának lenni, mint hamisnak.

Végtere immár, Czigány pópiummal orvosolgya sebet *Fol. 129.* így irván: *Sopánkodik P. Sámbar; nem tudgya vesét, medgyen velem, hogy különfakasztva irtam a' Pápista Ecclesiának Jeleiről. De nem itt fáj a' fejed Matkó; kérd meg csak a' szivedben Uralkodó kis Biródat, ha nem ezt mondgya-e? Méltán panaszkodhatik P. Sámbar, hogy annyi feddése után, még ezen nagy Bányász Csáká-nyomban-is, ugyan csak külön veszem a' Pápista Ecclesiának Jeleit föltonként tapogatom azokat, s-ugy irok a' mitt irhatok csalárdul ellenek. De medgyek? ha úgy vessem a' Pápista Ecclesiának Jeleit, a' mint köllene vennem, és a' mint magok a' Pápisták vélik; úgy semmit ellenem nem mondhatok; úgy a' Törökökhez, Tatárokhoz, Antichristus Synagájához nem hasonlithatom az igaz Pápista Ecclesiát; úgy P. Sámbar Uram ellen, könyvet nem irhatok; a' Pátronusimtól pénzt nem koldúlhatok; úgy az Esperesünknel és Predikátorunknál, hírt nevet magamnak nem vadálhatok. s-oly bocsületet; nem nyerhetek, melly az Erdélyben tött Nota Bénémet el törülhesse.*

Ezért,

Ezért, vagy haragból Matkó, vagy nem? ha nem haragból; jámborvagy: ha haragból; jele bizony, hogy a' Vad-húst fel talál-tam, és azt irtam le, a' mi szivedben vagyom.

Szükséges azért itt, hogy a' Matkó szavaival meg szözlitsam a' Kálvinista Uraimékat, és bőv kezdő Patronusit a' Matkónak meg in-csem: Im láttjátok Kálvinista Uraim mely bölcsen felele, Matkó István, az eggyügyű Predikátor: Am meg próbálá *X. ut Tók* mód-gyára, hogy a' mai Pápiák Vallása, nem edgyez a' Régi jó Romai Vallással! hogy a' Mite, a' minapi Pápák kotlott tojománnya! hogy a' Pápiá Ecclesiának Jelei, nem igazak; hogy a' Szentek tisztete-ti, Bálványozás; hogy a' Halottakért való imádkozás, babonaság; hogy a' Bérálás, processio járás, képek faragása, &c. ördögi prak-tika. Ezeket akarván meg mutatni, valóba meg mutatá tompasá-gát Matkó, az első Cákányos képének Czégére Izerént: mert vala-mit irt *ad fol. 135. usq. ad fol. 149.* az, mind csak merő csavargás, hely-telen firkálás, pénz vesztegetés, hasontalan munka: mivel hogy, mind azokban a' foliumokban nincs egyéb, hanem egy nagy *ignorantia Elenchi*, és csalárd, *Fallacia divisionis*: mert külön veszi az Ec-clesia Jelét; nem edgyütt a' többivel, és így vakoskodik: *Ha a' ki terjedésből volna igaz a' Papa Vallása, igaz volna abból a' bűn is; mert a' bűn, külliebb terjedett akár melly bőv Vallásnál is. Ha valaminek ki ter-jedése, jóváteheti azt magában az Embereknek; job vésli hát a' Víz özön, az első világ-bélieknek; mert az a' földnek minden határit el borítottae. Ha a' ki terjedés, jele valamely dolog jóságának; jó hát ama fene Vadnak is Vallása, melyről emlékezet vagyon Apoc. 13. 8. 12. Ha a' nagyra terjedésből kell valamely Vallást, avagy Tévelygést itélni; va-lóba nagyra terjede a' Törökök Vallása is; és így a' Pápiák Jele, köz a' Tö-rökökkel is.*

Illyen fikeretlen csomó Sárokat gyúrhata Matkó csak e' tájonis, hogy a' maga nyelveskedését fejére fordicsam: mellyet ha kedve-zés nélkül meg tekinthetnének a' Kálvinisták, bizony nem hiszem, hogy nyálaskodásáért meg nem útnának a' Matkót; látván, hogy az Olvasók meg szözlítésében való ígértiben meg fogyatkozott: sem Sz. Írásból, sem a' Régi tudós Doctoro bül, sem valami fontos átiókbül, meg nem mutathatá, hogy a' Pápiá Ecclesiának ki terje-dése, Szent-

dése, Szentségével, edgyességével, Apostoliságával edgyütt, nem-vólna, s-nem-is lehetne, annak igazságának Jele. De talám az ott, való ígértit el felejtette: Nógafsátok, had bizonyítsa meg job-ban, s-lefzenyálássa.

Azonban, még egyszer a' Matkó szavaival fel foházkodom il-lyé formán: Ah Kálvinistaság! *vedesedbe már magadot; es ez illyé ha-mis Tanítókat, ne had-el a' Jesus Christus Régi Tudományát; ne kővesd az Apostoloktól el szakadtaknak éktelen és képtelen Való kábáságokat és gázágokat*: hanem ellenek, a' Régi Sz. Atyák fegyveres házából, végy diadalmas kardokat, mellyekkel ők a' régi Tévelygéseknek nyakát szakasztották. Tanúllunk meg azt a' régi, szent, üdvef-séges Vallást, a' melyre Sz. Pál tanítá az ő idejében Romát, *Epist. ad Rom.* a' mellyet Sz. Péter és Sz. Pál martyromsága után, Romá-ban s-egyebbut-is, annyi fok Sz. Doctörök, tudományokkal erő-sítettek; annyi Vitéz Lelki Baynokok, éghi paifokkal óltalmaz-tak; a' mi első régi Sz. Kereštyén Magyar Eleink, országunkban Plántáltak; és e' mai Nap, Christus Urunk Hely-tartója, az Anya bent-egy-háznak e' földön látható Feje, Sz. Péter Békiben, őriz és óltalmaz. Ehez képest, igazán mondgya a' Három Idvességes Kérdés, hogy az egy, *Szent, Közönséges, Apostoli Hitnek*, e' béles Világon való ki terjedése, igaz Jele a' Christus Ecclesiájának; a' Christus jövendőlése berént: *Marc. 16. 15.* a' mely ellen, papiros Csákánt emelvén Matkó, kinek ártott véle! csak a' maga böcsülletinek, a' fok utálatos Bitkokért; és a' Patronusok eršényének; a' hasontalan költségért.

Quaest. 2. C. 4. Num. 1. 2. 3. 4.

Erőtlenül ostromollja Matkó, a' Professor Uram-tól oltalmaztatot Romai Ecclesiának, Hit dolgaiban való edgyező tanítását.

A' Három Idv. Kérdésnek erős kő falai ellen való első ütkö-zetiben, egy néhány Balma kopiával igyekezik vala Matkó, a' Romai Ecclesiának Hitben való edgyességét bontogatni; mellyek

L

ugyan ott

ugyan ott dirib darabra töredeztvén, ily hamar, csudálatos változással, a' füstös Bányában tompa Csákányokká válának; és hogy el rémicsen bennünket, mint ha Uj fegyverek volnának, úgy hozza elő őket az együgyű Bányás.

Elsőben, bátrán írja, hogy *sem a' Pápák, sem a' Pápista Doctorok egymással; Sem a' mostani Tridentini Concilium után lévő Pápisták a' régicikkel nem egyeztek: fol. 150.* Hogy a' Pápák egymással nem edgyeznek, onnét bizonyította; mert a' Harmadik János, Második Pelagius, tiltották, hogy senkiközönséges Püspöknek, avagy Püspökök Püspökének, s-Fejének ne hivattassék: Gergely Pápa pedig, *Lib. 4. Epist. 32. Lib. 6. Epis. 30. 31.* ugyan Anti Christusnak mondgya azt, a' ki e' nevezeteket magának tulajdonította. Ezek ellen tanították az után támadot Pápák; ellenek tanítás-elekezik a' maji Romai Pápa-is

Erre egyenesen azt felelé Professor Uram, *fol. 2. 80.* hogy Sz: Gergely Pápa, és a' meg-nevezet Pápák, oly *Universalis* közönséges Püspököknek nevet tiltották meg, a' kik azt kívánták, hogy az Ecclesiában csak egy igaz Püspök legyen, a' többi csak képebéliek, Mondását erősíti ezekből a' Sz. Gergely Bavaiból: *Si unus Universalis est, restat ut vos Episcopi non sitis, Lib. 7. Epis. 69. ad Euseb.* Nem kárhoztatták pedig; sőt javallyák, az *Universalis* közönséges Püspök nevet oly formán, a' mint Sz. Leo Pápát, *Universalis* közönséges Erseknek nevezi a' Chalcedonbéli Concilium: *Act. 3.* a' mely Conciliumról, azt vallyá Cálvinus, hogy az, igaz magyarázója a Sz. Írásnak. *q. 1. §. 1. N. 1.* minden Pápa azért: mondhattya magát *Universalis* Püspöknek annyiból, hogy az egész Keresztyén Anyaszentegyházra és Ecclesiára gondot visel, de úgy, hogy a' *Particularis* Püspökök-is, igaz Püspöki tisztben lévén, abban járjanak.

Ezért a' Világos szép feleletért, hazuttollya és ostoba Barát-mak semtelenül szidgya a' Matkó, Professor Uramat; mert, úgy mond, Gergely Pápa nem azért nevezi Antichristusnak a' Pápát, mint ha csak képebélieknek tartaná a' több Püspököket; hanem azért, hogy maga alatt való Officéreknek tartya, s-rajtok uralkodik, nekik *imperio* parancsol, náluknál fellyeb valónak tartya, s-tartya

tartya magát. Bizony nem volna becsü, ha Matkó a' *hazug* mellé, akar mi izines okot tenne, hogy bár csak első képpen láttatnék a' hazugságnak megtörkölése; de hogy minden bizonyítás nélkül, család nyelve járása szerint, a' sok *hazug* szövege a' Professoromra; méltó rajta fel indulni. Hazuttolni valakit, és hazugságát megmutatni, Christus Urunk példája szerént, nem vétek; így cselekedett a' Professorom: de csak hazuttolni valakit, és hazugságát meg nem mutatni, illetlen, és moslék emberhez való dolog; a' mint cselekevék a' Matkó. Rebesgeté ugyan a' Sz. Írásnak egynéhány helyeit; de maga-is látván, hogy a' fel tört célra nem szolgálnak, abba hagyá. Sz. Lukácsnak. 22. 25. 26-todik részét emlité, holott e' vagyon írva: *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur; vos autem non sic: sed qui major est in vobis, fiat sicut minor; & qui precessor est, sicut ministrator.* A' ki nagyobb köztetek, olyan legyen mint a' leg kisebb; és a' ki előtettek járó, olyan legyen mint a' Bálga. Ebből azt hozza ki Matkó, hogy Idvezítőnk itt meg tiltotta az Apostolok között való Elsőséget; következendő képpen, Antichristusok a' Romai Pápák, hogy az egész Anya-szent-egy-házban lévő Püspököknél, fellyeb valóknak tartják magokat.

Ezen a' bizonyításon, nem hogy ennyi eszes Kálvinista Embereknek; de csak egy gyermeknek sem kellenék meg akadni; mellyel a' mostani Tanítók, a' Sz. Péter méltóságát küssebitik, és Antichristusá akarják tüntetni a' Romai Pápát. De úgy kell annak lenni, hogy a' kiből Isten átká vagyon, hívságos fogásokkal kell annak meg csalatni. 2. Tessal. 2. 11. mert itt Christus Urunk nem mondgya, hogy senki az Apostolok között, nagyobb és Elöl járó nem legyen; sőt helyén hagyván, hogy valakinek elsőnek kel lenni és nagyobnak, módot szabennek, mint visellye magát; tudni-illik, úgy mint Christus, ki főb lévén, szolgált Tanítványinak. Innét vagyon, hogy nem mondgya Idvezítőnk; senkiközöttetek nagyobb ne legyen másnál; hanem e' világi kevélységet meg akarván páhttyában foytani, azt mondá: A' ki nagyobb köztetek, olyan legyen, mint a' leg kisebb. Tehát volt köztök nagyobb; egyéb-áránt,

de subiecto non supponente szólott volna az Isteni bölcsesség. Ez nem *hup! hup!* nem *ha! ha! hé!*

De ha az igazat meg akarná vallani Matkó, ugyan abban a tőle előhozott Sz. Lukács 22. részében, 32. Versben, ő maga világosra fel találta, mind azt, hogy az Apostolok között legyen egy Nagyob-
s-Elöl-járó; mind pedig azt, ki legyen az a' Nagyob: a' holott elsőben Christus Urunk bizonyossá téfzen, hogy Sz. Péter a' Hitben meg nem fogyatkozik; az után meg parancsolá Péternek hogy az ő Attyafiát erősítse a' Hitben, melyben ő meg nem fogyatkozhatik: *Et tu aliquando conversus, confirma Fratres tuos.* 32. a' Sz. Írásnak folyása szerént pedig, úgy mint *Aktor. 15. 41. 1. Theff. 3. 2. confirmare*, erősíteni mondatnak a' Pásztorok azokat, a' kiket canitanak. Halhadczamitt mond erről Sz. Agoston, *tom. 4. lib. Quæst. Ver. & Nov. Test. q. 76. ex novo Testamento. Pro Petro rogabat, & pro Jacobo & Joanne non rogabat? Rogans pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur: semper enim in Præposito populus aut corripitur aut laudatur.* Sz. Maté pedig világos szókkal Pétert mondgya Elsőnek az Apostolok között: *Primus Simon, qui dicitur Petrus: Cap. 10. 2.* Eördömet akarnám érteni Matkótól, mire magyarázza ő ezt a' Sz. Péter Elsőségét? miért mondatik ő a' több Apostolok között Elsőnek? azért-é, hogy űdő szerént éléb követte Sz. Péter Christus Urunkat a' több Tanítványoknál? bizony nem; mert Sz. Péternél, előb követte Sz. András: *Prior secutus est Andreas Salvatorem; & tamen Primatum non Andreas, sed Petrus accipit:* így szól Sz. Ambros, *in Epis. 2. Cor. 12.* Azérté, hogy Sz. Pétert inkább szerette Idvezitőnk, hogy sem a' több Apostolokat? Ezt sem mondhatod; mert Sz. János az a' Tanítvány, *quem diligebat JESUS.* Joan. 21. 7. Azt sem mondhatod, hogy csak történeti szerént írta azt Sz. Maté; mert így, akár mellyik Evangelista írásáról-is azt mondhatnád, hogy csak történeti szerént írta, nem a' Sz. Lélek Vezérléséből. Tehát mivel semmit itt nem mondhatcz Matkó; nyilván Sz. Péter az egész Ecclesiának Pásztora volt, es az ő Székiben ülő, s-tudományában következő Romai Pápák, nem Antichristusok. Azért csak méltatlanul hazuttolád-meg P. Sámbar Professor Uramat; sőt inkább ilyen ocsmány fokkalan felelettel, magadot és Kálvinista Vallásodat, csak meg gyalázád, Szitkaid

Szitkaik után pedig, nem okoson kívánád Professor Uramtól, hogy (a' mint írja) ha a' Chalcedonbéli Conciliom, *Universalis* Erseknek nevezte Leo Pápát; mutassa-meg mellyik locusban vagyon a Sz. Írásban, hogy a' többi *particularis* Ersek? hol emlékezik az Írás, az Ersekről? Ezt nem okoson kívánád; mert elsőben, itt igen nagyot vétél az Angliai Kálvinisták ellen; kik ha meg tudgyák, hogy az Ersek nevét nem jóvallo; a' Predikátorságot le vonnyák rólad: kik között, most-is két Ersek vagyon; és a' Cantuáriai Calvinista Ersek, nem Uri, hanem Fejedelmi méltóságot visel; a' Királynak tanácsában, minden Fejedelmek és Tanácsosok előtt ül; *Primas Angliae* neve. Másodszor, ha az *Universalis* Ersek neve, ezen szóval nem találattik-is a' Sz. Írásban; abból ki nem fakad, hogy ezt a' nevet nem viselhette Leo Pápa. Nám a' Lutter és Kálvinista Predikátorok a' Superintendens, Esperes nevét meg nem vetik; noha ezeket a' Sz. Írásban nem olvasták. Lád Matkó, papiros Csákányodat, avagy inkább, Czigány Kalapácsodat? Az Evangelicus nevet is őrdömet viselik a' Kálvinisták; noha ez, a' Bibliában nem találattik. Látodé tompaságot? Hogy Christus Urunktól Christianus nevet viseltek a' Hivek, Sz. Írásban olvassuk: *Aktor. 11. 26. de,* hogy a' kereszttől keresztyénnek neveztetet volna valaki, nem olvassuk az Isten könyvében: mind az által a' Kálvinisták-is kapnak a' keresztyén néven. Látodé, magadtól való Kálvinista Vallásod romlását? Azért ha olvastad a' Bibliában az Anya-Szent-egy-ház Doctorit és Pásztorit; az Ecclesiában lévő Erőkört és Gondviseléseket; az Anya-Szent-egy-háznak Fő Pásztorit; ott fel találod az *Universalis* Erseket-is; mert ez, azok közé számláltatik. Tanúly! Professor Uram Tanítványátul, tompa Csákányos Matkó.

Másodszor, a' több erőtlen bizóságira, kikkel azt vitattya vala Matkó, hogy a' Pápák egy másal nem edgyeznek; rövideden azt felelé Professor Uram, hogy azok a' veszekedések, Hitt dőlégán kívül valóak voltak, mellyekkel fel nem bontatott az Ecclesiának Hitt dőlégában való edgyezése; mint hogy az Apostolok Hit-béli edgyezésének is nem ártott, a' Főlsőségről való versengés. *Luc. 22. 24.* Itt-is meg győzettetvén Matkó az igazságtól, szokása szerént hazuttollya Professor Uramot ezért a' mondásáért, hogy az Apostoloknak, felső-

ségről való versengések nem ártott a Hit-béli edgyezésnek: így Bólván Pol. 135. Hazuac, mikor azt irod, hogy az Apostoloknak felsőségről való versengések nem ártott a Hit-béli edgyezésnek. Hát miért dorgáltatának meg Edes Idvőzitőnkül? A' melly Matkó embertelen hazuttollásából és feleletiből, ilyen Syllogismus kerekedik ki: Valamiről meg dorgáltattak a' Tanítványok Idvőzitőnkül, az ártott a' Hit-béli edgyezésnek: de a' felsőségről való versengésekről meg dorgáltattak a' Tanítványok Idvőzitőnkül: Tehát a' felsőségről való versengés ártott a' hitbéli edgyezésnek.

A' melly Matkó vakoskodásából a' következik, hogy igen ritkán volt az Apostolok között Hitbéli edgyezés: mert, Mar. 26. 40. meg dorgálá Idvőzitőnk a' Tanítványokat, hogy ő véle egy kevéssé nem vigyázhatának: tehát a' Matkó Theologiaia szerént, az, az álom fel bontotta a' Hit-béli edgyességet: ilyen okos feleletért, ad gyatok több pénzt, avagy csak fa pénzt a' Matkónak, Kálvinista, Pátrónusok. Meg dorgálá Idvőzitőnk a' Tanítványokat, hogy az ő fejére ki öntetett drága kenetért, az ábszonyiállat ellen zügolódnak vala: tehát a' Matkó Bibliája szerént, az a' zügolódás fel bontotta a' Hit-béli edgyességet: ezért is fa pénzt Matkónak; hogy maft ne mondgyak az ő módgyára. Meg dorgálá a' Zebedæus Fiait, hogy edgyik job felől, másik bal felől kívánczók lenni, Christus Urunk orszáágában: Mar. 10. tehát azzal a' Hit-béli edgyességnek ártottak: Nosza, papiros tompa Csákány! Meg dorgálá Idvőzitőnk a' Tanítványokat, hogy a' nagy haboktól hanyattatott hajóban állván, meg félemlének: tehát a' Matkó értelme szerént, az a' felelem fel bontotta a' Hit-béli edgyességet. Matkónak ilyen ostoba észelőségi miat, ne nyukhassék az én Professorom? affelől nyukhatnánk mindnyájan, ha a' szegény meg-csalattakat nem szánnók.

De ezek a' szép Consequentiák folyami, mind ebből az egy kút főből származnak, hogy a' Zilahi együgyű Tanító, nem láttatik tudni, mi légyen a' Hit dolga? mi értetik a' Hit-béli ágozatokon? azért tovább vakoskodik, s azt kérdi: Nem hit-dolga, Christust követni a' szolgálatban? s az alázatosságban? Bezzeg tudatlan Predikátor vagy Matkó, nem tudván amaz Sz. Pál mondását, hogy Fides, Spes, Charitas, tria haec: 1. Cor. 13. 13. tehát nem egy a' Hit, és annak együ-

a' gyümölcse. Istenem! Istenem! hogy ily vak Vezérekre bízzárók Lelkeiteket Cálvinisták: mert így, valahányszor a' Zilahi Synagógában a' predikációt, vagy a' könyörgést, el mulattya; annyiszor veszt el Matkó a' Kálvinista Hitet: valahányszor valamely Kálvinista ember, kevélységben esik; annyiszor a' Kálvinista hittől meg fosztatik; mert a' Matkó tompa elméje szerént, Hitt ágozattya, Christust követni az alázatosságban. Mondhattuk ugyan bizonyos értelemmel, hogy Hit dolga, Christust követni az alázatosságban: az az; igaz hit kívántatik arra, hogy valaki kövése Christust az alázatosságban. De az ilyen Hit dolgáról, nincsen itt kérdés. Itéld-meg kegyes Olvasó, hogy itt-is, melly méltatlanul hazuttolá meg professor Uramat a' tompa Csákányos Matkó: azért az üdőt és pápirost nem akarván vesztegetni, hivságos széleskedéfit és balgárag pántolódásit elhalgatom: csak azt lássuk, a' mi illeti a' Professor Uram irását, és a' Matkó feleletit.

Elsőben. A' Pápák, Hitben való edgyezésének semmit nem árttatván Matkó, tompa Csákányát fordittya a' Pápista Doctorok ellen, és azt írja, hogy a' Pápisták, úgy mint a' Dominicanus Barátok és Jesuiták, Szűz-Mária eredendő bűnnel, vagy bűn nélkül való fogantatása fölött egyenetlenek. Erre-is rövideden azt felelé Professor Uram, hogy a' Szűz-Mária, eredendő bűnnel, avagy bűn nélkül való fogantatása, nem hitünk ágozattya: azért, ignorantia Elenchi committitur. Ebből ily kalinkos Consequentiát látunk ki a' Matkó, a' kit a' gyermek-is meg nevetne; tudni illik: Hit nélkül mocskollyátok tehát a' Sz. Szűzet; hit nélkül is imádgjátok: mert a' Hit, a' hallásból vagy; a' hallás pedig, Isten igéjéből. Az Isten beszédéből pedig, soha sem hallottátok, hogy a' Szűz-Máriát úgy imádgjátok, mint Isten után leg főb reménységteket. Ha azért ezt Hit nélkül cselekedjétek, az al bűnt tessék; mert valami hitből nincsen, bűn az.

En erre minden hitok nélkül azt felelem, hogy mi a' Bóldogságos Szűz-Máriát nem mocskollyuk; mert magad nyelved valláfa, hogy a' Pápisták, Isten után leg főb reménységnek tartják a' Sz. Szűzet: nem-is tisztellyük oly tisztelettel, mellyet Isten csak egyedül magának kíván; mert eleget hallál oda fel a' gyermektől, erről: hanem szavaidból, mint Christus a' hamis szolgát, meg itillek, és így for-

igy fordítom ellened tompa Csákányodat: Nem hited ágozattya Matkó, hogy a' kenyeret (hogy már az Ur Vacsoráit) reggel, nem este; éhomra, nem jó lakás után; Templomban, nem magad házánál; többnek hogy sem tizenkettőnek osztogassad; hogy Valárnap predikálly, mivelő nap könyörgést tégy, nem hited ágozattya; mert Isten beszédéből soha ezeket nem hallottad. Tehát, Hit nélkül predikállassz a' Zilahi községnek, s-hit-nélkül osztogatod nekik a' kenyeret. Ha hit nélkül ezeket cselekeded, bűnt térsz; mert valami Hitből nincs, bűn az.

Erzedé Bányás Uram, hogy a' hátadon kereskedik a' magad Csákányod? valamitt te itten felelsz nekem, azt vedd tülem feleletül ellenvetésedre. Azonban, Cálvinista Pátrónusok tanulmányok, micsoda ostobaságra attátok pénzereket a' Matkónak.

Ha pedig azt mondod, hogy azok a' Ceremoniák és szokások, nem álnak össze éllel a' Cálvinista hittel; én-is azt vallom, hogy a' Bóldogságos Szűz Mariának, bűn nélkül való fogantatásáról bevőtt vélekedés, nem sérti-meg a' Pápista Vallást. Ha csak azt feleled, hogy az én Consequentiam rosz; én-is azt felelem, hogy a' tiéd tompa. El-is mehet azokkal a' Doctorokkal, a' kik tudva, különbet hisznek annál a' mit az egész Romai Ecclesia hiszen; mert az ilyen Doctorok, eo ipso nem Pápisták, ha az közönséges hittől el szakadnak, vakmerőségre adván magokat; és az olyan Doctorok ellenkezései, nem hogy annyit ártanak a' pápista edgyező tudománynak, mint az eb ugatás a' Holdnak; de annyit sem, mint a' te tompa Csákányod, a' professor Uramnak.

Mind ezekért, méltán meg szólíthatnám a' Kálvinistákat ezekkel a' Matkó szavaival, kikkel ő a' pápistákat meg szólítja: *kérlek Cálvinista Uram, csak úgy bídogyetek Matkónak, mint nyilván való hazugnak és hamis Prophétának.* De ilyen predikációt, a' Zilahi Kúfárnék-is tudnak tenni: nem mesterség, hazugnak és hamis Prophétának mondani valakit; de azt meg bizonyítani, ilyen gyermekhez illendő papiros Csákányt, vállán hordozó Bányástól nem lehet.

Másodszor. Ha a' Sz Apostoloknak-is hitbéli edgyezéseket semtelenül meg tagadja a' Matkó; fényki ne csúdálya, hogy magához ha-

hoz hasonló szöveget Authorról, úgy mint Hieronymus Pragensissel, hitbéli egyenetlenségről mocskollya a' régi Sz. Atyákat; nevezet-szerént, Africánák tündöklő Csillagát Sz. Agostont, és Sz. Jeronymust; kik között, minémű közbe-vetés támadott legyen, maga Sz. Jeronymus meg-vallja, hogy az, csak bölcs tudakozásból, elmének éleltetéséből, nem versengő gyűlölségből; mentül inkább, nem Hit dolgaiban-való párt-ütésből származott. Maga tulajdon szavait leírom Sz. Jeronymusnak; hadd pirúllyon Matkó, ha vagyon orczája: Így szól Jeronymus Ep. 94. ap. August. *Emuli nostri, & maxime heretici, si diversas inter nos sententias viderint; de animi calumniabuntur rancore descendere: nos autem eruditionis causá inter nos differimus. Mihi decretum est te amare, te suspicere, te colere, te mirari, tuáq; dicta quasi mea defendere.* Azért az egyenetlenség, és a' disputatio, e' két Sz. Atya között, csak olly dologról volt, mellyben semmit nem végezett az Anya-szent-egyház; hanem szabadon hadta a' tudós embereket, hogy kiki elméjének éleltsége-szerént vizsgálja annak mi-voltát: *quisq; in suo sensu abundet, Rom. 14. v. 5.*

Effélékről írja Sz. Agoston, Lib. 1. cont. Julianum c. 6. hogy a' Hitben-való eggyeségnek kötelel el nem szakasztyák: *Quedam sunt, in quibus inter se aliquando etiam doctissimi atque optimi Regule Catholicae Defensores, salvá fidei compage, non consonant; & alius alio melius aliquid dicit.* Ismét, tom. 7. de gratia Christi & pecc. orig. Lib. 2. Cap. 23. *Sunt questiones quedam, in quibus salva fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur, quid verum sit; aut aliter quam est, humaná & infirma suspitione conjicitur.*

Illyen vizsgálódások voltak a' Hufvét állásáról-is, az Eretnekek keresztelezéséről, és egyéb hasonló dolgokról-való vetekedések a' Sz. Atyáknak; minek-előtte ezekről, az Ecclesiának itéleti ki nem adatott vala; mellynek az után, fejet hajtottak minnyájan. Azért ez illyen dolgoknak vizsgálásában, akar-mint ellenkezzenek az Catholicus Doctorok vélekedései; az eggyesség fel nem bomol vele: halljad még-is Sz. Agostont, de Baptif. cont. Donat. Lib. 2. Cap. 4. *Nec nos ipsi tale quid auderemus asserere, nisi Universe Ecclesiae concordissima Autoritate firmati; cui & Cyprianus sine dubio cederet, si illo tempore questionis hujus veritas eliquata, & declarata, per plenarium Concilium solidaretur. Hoc autem facit sanitas pacis: ut cum diutius aliqua*

aliqua obscuriora quaruntur, diversas pariant in fraterna disceptatione sententias, donec ad verum liquidum perveniatur, vinculumque permaneat unitatis.

Tedd félre azért Matkó a' szitkokat, és vald-meg, hogy a' Romai Ecclesiának Hitbéli eggyesége-ellen semmit sem mondhatcz: mert egyedül ennek ígértetett Sz. Agoston értelme-szerént, *in Psal. 31. v. 21.* hogy a' nyelvek ellenkezésétül meg-óltalmaztatik: *Protege eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.* Egyedül a' Romai Ecclesiában tellyesfedett-bé, a' mit Urunk és az Apostolok hirdettek; hogy a' Hiveknek, egy fejek, egy szivek, egy szájok vagyon; *Joan. 17. v. 11. Actor. 4. v. 32. 1. Cor. 1. v. 10. Cap. 14. v. 33. Galat. 3. v. 26. Ephes. 4. v. 3. Philip. 2. v. 2.* Annak-okáért, azzal mér dicsekedni Sz. Irenæus *lib. 4. cap. 69. in fine*; hogy a' Hivek a keresztyéni Tudománynak fundamentom-szerént-való ágaiban, és az idvességre szükséges részeiben, minden üdöben és minden helyen, egyenellen eggyet értettek; ha szinte távul-létele-miatt egybe nem szólalkoztanak-is: *Nos de iisdem rebus, semper eadem dicimus, consonanter, & similiter credimus, quasi unum habentes cor, unum os. Nam etsi in mundo loquela dissimiles sunt; sed tamen virtus Traditionis una & eadem est. Et neque hæc, quæ in Germania fundata sunt Ecclesie, aliter credunt, aut aliter tradunt; neque quæ in Hiberis, neque quæ in Celtis, neque quæ in oriente, neque quæ in medio mundi sita sunt: sed sicut sol in Universo mundo unus & idem est; sic & lumen predicationis veritatis ubiq; lucet.* Sz. Agoston pedig, *Tom. 6. Cont. Epis. fundam. C. 4.* a' több dolgok között ezt a' hitbéli eggyeséget említi, hogy ez tartóztatya ötet az Anya-szent-egyháznak kebelében: *Multa sunt quæ in Ecclesie Catholice gremio me iustissime teneant: tenet consensus populorum atque gentium.* Mert a' mint *Tertullianus Prescrip. Cap. 28.* írja; Lehetetlen hogy ennyi fokban, illy különbözö helyeken, ennyi ideig egy értelemben maradtak volna, ha hamiságot követtek volna. *Ecquid verisimile est, ut tot ac tanti, in unam fidem erraverint & variasse debuerat error doctrina Ecclesiarum.* Fén marad tehát a' Három Kérdés mondása, hogy a' Hitbéli eggyezés, igaz jele a' Christus Ecclesiájának: azért a' Luther és Cálvinista Ecclesia, mint hogy az eggyeségtül meg-fosztatott, nem Christus Ecclesiája; hanem Anti-Christus Synagója; a' mint Sz. *Jeronymus* mondgya, *Lib. cont. Lucife-*

Luciferianos, sub finem, azok felől, a' kik az közönséges Keresztyéni eggyeségtül el-szakadván, magok között sem eggyeznek; úgy-mint az eggyező Sz. Léleknek nem igaz hajléki.

Harmadszor: Csúfos ember a' Matkó; mert látván ő, hogy az eggyes Pápista Doktorokat, egyenetlenekké nem teheti; fordítva tompa csákánnyát, s-az halálos ellenkezésekkel egy-mástül el vált egyenetlen Lutheristákat és Cálvinistákat eggyesíteni akarja, szurkos bányájának műhelyében így irván: *Velint nolint boni Lutherani, nostri sunt amici:* Vagy akarják, úgy-mond, vagy nem a' jó Lutheránusok, ugyan csak a' mi barátink ők. Bóldogtalan barátság, a' melly akaraton-kívül, erőszakkal szereztetik; ilyen a' Lutherék és Cálvinisták barátsága, a' Matkó mondása-ként. Hogy pedig a' Sámson rókái-szerént, az Luthereknek és Cálvinistáknak, egy feltöltött czéllyok, egyenlő igyekezetek az igazságnak ki-gyomlálására, az Isten vetésének meg-égetésére, a' Romai Anya-szent-egyház mezejének fel-perselésére; ezzel akarja, el-hitetni Matkó, hogy az igaz Lutheránusok a' Cálvinistáktól *in essentialibus* nem különböznek: ha kik pedig ellenek mérgeskednek; avagy erőtlenségeknek, avagy Pápa lova farka tartásának tulajdonittyák. De a' mint Professor Uram fel-jegyzette *fol. 298.* elsőben Matkót Cálvinus meg-torkollya itt, s-azt írja, hogy a' Lutherék hamarabb eggyeznek-meg a' Törökökkel, hogy sem a' Cálvinistákkal. Erre nem tudván helyes feleletet adni a' Matkó, szokása-szerént egy-néhány rendbéli czégeres szitkokat ízór Professor Uramra; mint-ha Cálvinus, csak egy syllabát sem irt volna ezekben a' szókban: *Lutheranos citius in rebus fidei cum Turcis, quam cum Calvinistis, pacem & concordiam habituros. in 2. admonit. adversus Joach. Vestphalum.* Az után az Pápista Urakat arra kéri, hogy olvasás-meg Cálvinusnak minden munkáit, nem csak Vestphalushoz-való *admonitioit*; és ha azon *terminusok*kal talállyák, a' mellyekkel külön folyó betűkkel fel-irta P. Sámbar; se Cálvinusnak, se néki soha ne hidgyenek. Azt tudja Matkó, hogy olyan néma oktan barmokra talál, midőn az Pápista Urakhoz folyamodik; kik eszükbe ne vehessék az ő trágár patvarkodását, és család igyekezetit. Igye-fogyott, pör-veiztő az, valaki az keresztyéni hitnek derekas fundamentomi között, két-fel-le kapdos, mint az vízbe-haló ember; árnyékkal tufakodik, syllabákon bõ-

konbötűkön rágódik; az kérdésben forgó ellen-vetéseknek, s-vízfíza-vonásoknak veleit el-hagyván, a' számár árnyékárúl és a' kecskék gyapjárúl vetekedik; abban nem egyesülhet-meg, ha a' szénát kaszával kaszáltáké; vagy ollóval ollólták? az az, ha a' Calvinus mondásának valóságát, Deák, vagy Francia, vagy Német bötűkkel kell-e le-írni? ilyen *Constructioba*-é; vagy más-félébe kell foglalni? ilyen *Orthographiá*val-e? vagy amoltyanval illik ki-jelenteni? Ezekért méltán meg-érdemlené Matkó azt a' ferulát, kit a' *puerektől Professor* Uram ellenkóldúla; hogy tanúllyon mászfzor, a' lelkünk ádvetségében forgó dolgok közé, nem elegyíteni gyermeksegeket: mert nem-is meré állatnia azt, hogy volta-keppen nem Calvinus szavai vólnának azok; hanem csak azt mondgya, hogy *nem axon terminusokkal, nem azokkal a' külön folyó betűkkel írja Calvinus*, mellyekkel P. Sámbar le-irta: de ezen senki semmit nem éppithet, hanem csak az, a' ki vakmerőül gyűlöli a' Romai Sz. hitet; vakjában szeretvén a' testnek kedvező Luther avagy Cálvinus Vallását.

Béza-is meg-torkollya Matkót, midőn a' *Lutherek* tanítását, *Satane excrementum*, ördög ganéjának nevezi. Nem mentheti penig itt Bézát azzal, mint ha nem *de essentialibus fidei dogmatibus* szólott vólna illy mocskoson; mert meg-hazuttollyák, és erőssen meg-pofázzák ő magok ez-aránt a' Cálvinistákat a' *Lutherek*, és azt mondgyák, hogy nem egy, vagy két dologban, nem valamelly *peculiaris opinioban*, a' mint Matkó írja; hanem fok derék fundamentumokban egyenetlenkednek ők a' káromló Cálvinistákkal; Atheusoknak, Epicureusoknak, nevezik azokat, kik csak aprólék dolognak itilike ezt az vízfíza-vonást. Sőt azt mondgyák a' Luther tanítók, hogy az Cálvinista hit, Attyafia a' Török Vallásnak: mert noha úgy-mond, tettetik ugyan a' Cálvinisták, hogy hisznek valamit a' keresztyéni hitben; de belől csúpa Atheusok. Ezekről világos szavait im le-irom az Cálvinistáknak-is, kikkel ő magok illyen bizonyosságot adnak Luthernek: *Lutherus nos ne uni quidem Christiane fidei articulo verè & ex animo credere, ait: nec fidem nobis habendam scribit, etiamsi nos eum, qui de Christi persona est, articulum amplecti, & illi credere fateamur. Confess. Tigurina. An. 1545. edita Tiguri per Frosch. Tract. 2. fol. 58.* Szép kis barátság! Matkónak-való.

Halhatlza tovább Pappust, az Argentiniai Prophétát: *Et si ab initio*

initio de uno tantum Articulo Controversia fuit; tamen malè disputando, eo progressi sunt, ut non paucos neg. postremos doctrine Christiane Articulos in dubium vocaverint. Agitur igitur nunc inter nos, de omnipotentia Dei; de unione personali duarum naturarum in Christo; de Communicatione Idiomatum; de Corpore Christi glorioso; de Ascensione ejus ad cælos; de dextera Dei; de discrimine Sacramentorum veteris & novitestiamenti; de vi & efficacia Baptismi; de prerogativa infantium natorum ex fidelibus parentibus; de Cæna Domini, de prædestinatione; de his omnibus libere fateor; me illorum doctrinam damnare. Respons. 1. ad Antipp. Sturmii. fol. 72. Még-is nem különböznek mi-tőlünk a' Lutheranusok in essentialibus, azt mondgya Matkó István. Ísmét fol. 73. azon Pappus ezt írja: Béza, doctrinam de majestate filii hominis, Excrementum Sathane vocat: nos autem, juratissimos Sathane homines. Oh Matkóhoz illendő barátság!

Conradus Schlüsselburgius, Lutheranus Superattendens penig, a' Cálvinisták Theologiajárúl irt könyvében azt mondgya, hogy a' keresztyéni tudománynak, majd csak egy czikkelyéről sem tanítanak igazat a' Cálvinisták: azért *lib. i. prefat.* így szóll; *Calvinistæ existimant, nos cum ipsis de rebus leviculis disceptare: sed nos, certamen cum blasphemis & incredulis Calvinistis, de fundamento habemus.* Erted-e Matkó? tovább mégyen s-azt mondgya: *lib. i. art. 28. fol. 151. Béza, Controversiam de Eucharistia, ait non esse tanti, ut inde pessum eat salus nostra. Notetur Epicurismus & Atheismus hujus Béze, apud quem veritas & mendacium, honesta matrona & decantatissima meretrix, pari passu currunt.* Egy szóval, a' Cálvinistákat Atheusoknak nevezi ez a' Lutheranus, és azt profétállya, *Lib. i. fol. 1.* hogy végre-is, egy-más miá kell nekik el-veszniek: *Annos jam sexaginta, qui Lutheri & Calvinii partestuentur, tanta animorum contentione se oppugnant, ut nisi dies Domini litem hanc finiat, mutuis vulneribus potius, quam Papistarum oppressione succubitori videantur.* En az ajtó közé nem teszem ujjamat, közébe sem vetem magamat; igazítsák-el magok között egyenetlenségeket: csak azért hozám ezeket elő, hogy lássa az kegyes Olvasó, ha igaz-e az, a' mit Matkó monda, hogy a' Lutheranusok in essentialibus, nem különböznek a' Cálvinistáktól. Bár csak a' minapi Cassai Lutheranusok *Disputatio* jában jelen lett vólna Matkó, mellyben a' Lutherista Mester egy nyomtattatott könyvel igen

fel-fegyverkezett vala a' Cálvinisták ellen, kiktől nyilván-is fok nép hallottára tudományt tött, hogy nem *Evangelicusok* a' Cálvinisták, hanem csak a' Pofonyi Gyűlésben. Ha azért csak ezen-is a' *Diffinition* jelen lett volna Matkó, gondolom, meg-máfolná ezt a' szavat: *Nolint velint boni Lutherani, nostri sunt amici.* Agg eb-é Matkó, a' ki nem bizonyít? te mondd, fol. 278.

Negyedszer: Ollyannak mutattya magát lenni Matkó, mint a' kiket pirongat a' Sz. irás, hogy nem tudgyák, miről beszélnek, és bátran káromkodnak, *1. Tim. 1. v. 7.* mert noha világos szókkal ír Professzor Uram, hogy mi a' Pápát egyébként nem tartjuk, hanem csak a' Christus Hely-tartójának, kin ő Sz. Felseje az ő Ecclesiáját fundálta Sz. Péter után: *Matth. 16. v. 18.* kik közül némelyeknek rossz cselekedeti, *error non juris, sed facti* volt: az az, némely Pápák cselekedettel vétkeztek; de nem olly tanítással, mellyel az egész keresztyén Ecclesiának törvényt szabtak volna a' Pápai tisztnek székiből: mert így, hamiságot nem taníthat a' Pápa, mint mikor magánosan valamit végez, úgy-mint közönséges ember, *Luc. 22. v. 32.* Ezeket magyarul ezen szókkal ír Professzor Uram, de Matkó elméjével fel nem érven, nagy Bahónak bolondnak szidalmazá a' Professzor Uramat, mondván: *nagy bahó, mit értesz a' juris erroron?* Szép kis dolog! Matkó nem érti, micsoda a' *juris error*; még-is Professzor Uram a' nagy bahó abban a' miben a' Matkó vétkez: ha ez illyent értené a' Pataki Fő Ember; nem mondaná, hogy meg-öli P. Sám-bárt a' papiros tompa csákány.

Nállunk ez idei *Logicusok*-is tudgyák, mit téfzen az *error juris, error facti*: néked-is meg-magyaráztuk világos szókkal: ha elzeddel fel nem éred, mi nem tehetünk róla; imádkozzál, hogy az Isten adgyon eszt, s-okofságot; vegye-le a' Cálvinus hályogát lelki szemeidről, hogy az igazságot láthassál, s-értheffed; költözzé-meg a' hazugságnak Attyát, hogy nyelvedre annyi hazugságot ne rakhasson; plántállyá beléd a' keresztyéni emberséget, hogy szokásod-szerént, Professzor Uramnak csak nem minden ellen-vetésére más-szor ne felely csak egy puszta hazudczal; hanem fogadafod-szerént, Sz. irással, régi bölcs Doctörök irásával, és fontos ratiokkal. Ugyan-is mi jót gondolhatnak felőled a' keresztyének, midőn könyvedet olvassák, és fol. 158. 159. fel-talállyák, hogy Professzor Uram derekas bizony-

bizonyoságira csak illyen vén bábához illendő feleletet adtál: *Hazudcz egyem, hogy a' Pápa Christus Hely-tartója: Hazudcz hogy a' Christus, Péter után a' Pápán fundálta az Ecclesiát; Hazugnál-is hazugabb leszek már, ha Cálvinistává nem leszek; mert azt ígéréd, hogy ha a' Pápán-kivül mást mutathatunk, Ecclesia fundamentomának lenni, ahoz ragaszkodol: Hazudcz egyem, mikor azt írod, hogy egyébként a' Pápát nem tartjuk, hanem csak Christus Hely-tartójának: Hamissan tagadod, hogy a' Pápistáknak vak engedelmeségéről nem töttél szót. Ezé Matkó a' Sz. irással és fontos ratiokkal-való feleleted? Ah Cálvinistaság, világosítson-meg a' jó Isten, ha a' vakmerő Matkónak illy otromba feleletit eszedbe nem vészéd. A' hazudczal-való feleletért, akár a' Zilahi kúfárnéknak, akár Matkónak fizettetek volna, mind egy: s-ezekből a' ki okos, a' Matkó egész könyvéről itéletet tehet. De lássuk csak, a' Pátért melly hamissan hazuttollya Matkó. Professzor Uram fol. 299. azt ígéré, hogy ha a' Lutherok és Cálvinisták, a' Pápán kivül mást mutatnak, a' kin Christus az ő Ecclesiáját fundálta Sz. Péter után, *Matth. 16. v. 18.* ahoz ragaszkodik. Matkó pedig így szól, fol. 159. *Azt ígéréd, hogy ha a' Pápán-kivül mást mutathatunk Ecclesia fundamentomának lenni; te-is ahoz ragaszkodol.* Aha hamis lélek, *Spiritus nequam!* *Act. 19. v. 15.* miért változtatod mind a' szót; mind az értelmét? Tovább Matko azt mondgya, hogy Professzor Uram, a' Pápistáknak vak engedelmeségekről szót tött a' Három Kérdésben, pag. 39. ott pedig ezek a' szók vadnak: *vagyon-is módgyok a' Pápistáknak az eggyességre; mert ha köztöttök a' hit dolgában versengés támad; senki nem mondgya, nekem így tetszik; hanem Christussal mindig azt mondgyuk; dic Ecclesia, mond-meg az Ecclesiának; és a' ki az Ecclesia tetszését nem vészi, pogánynak tartsad, azt mondgya Christus Urunk.* S-hol vagyon itt a' vak engedelmeségről-való szó *Domine Predicans?* Haj vakság! haj álnokság! s-illyen Istentelen hazudozásra kellett-é adóznotok Cálvinista Patronusok?*

Matkó azt-is írja, hogy Bellarminus *lib. 2 de Con. c. 19. pag. mihi 185. lin. 32.* azt taníttya, hogy mikor a' Pápának kellene valamit az Ecclesiának mondani, csak magának tartozik (mint Ecclesiának megmondani.) Így szól pedig ott Bellarminus; (előttem a' könyve.) *Sibi ipsi, & Ecclesia cui praeest, magának, és az Ecclesiának a' könek Feje, tartozik meg-mondani.* Illy nagy hamiságodért mire méltó volna!

vólnál Matkó, itéld-meg magad; holott te a' Tisztelendő Professornak, dísz nóbörnek minek szírod, csak a' *Typographus* vétségiért is. De inkább szánakodom az *Patronus* idon, kik illy nyilvánvaló hazugságra pénzt adván, ostromoltatták veled a' régi Pápista Sz. igazságot; ő magok Vallását gyalázzván, a' Matkó hamis vóltával.

Értődször: Ki-tér a' maga mondása-ként, a' rúd mellől Matkó, el-kullogván e' mellett: A' ki az Ecclesia tetczését nem vészi, pogány az; de Luther és Cálvinus az Ecclesia tetczését nem vette: azért pogány érte. Erre semmit nem felelhete; mert az első részt Christus mondgya; a' másodikat meg-vallya Matkó-is; a' *Conclusio* ja jó formával jó ki: még-is szörnyen tudgya az igazán járónak mondani; *czó rúd mellé:* ő maga pedig itt-is el-csavarogván, szokás-fszerént az káromkodást vészi elő, s-azt mondgya, hogy a' *Credó*-ban, amaz igékben; *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam, nem a' Pápista Ecclesiának igazságát emlegették a' régiek, ma sem azt emlegetik; mert a' Pápistaság u. m. termi az paráznaságot, hit-szegést, kegyetlenséget, üldözést, Bálvány-imádást, párt-ütést.* 2. *Nem Catholica az, a' mi Romai.* De ezekre oda fel meg-feleltem. 3. *Mert a' Credóban nincsen semmi emlékezteti a' Pápista Ecclesiának.* De itt könnyen bédugá száját Matkónak Professor U. mondván: Az *Helvetica Ecclesiának* sincs emlékezteti; tehát a' sem igaz. A mondását így bizonyítgya Matkó: *mert nem hiszi a' Pápista Ecclesia azt, a' mi a' Credóban van, (NB.) hogy az Christus test-szerént csak az égben van, és hogy onnan jó elítelni: hanem azt hiszi, a' mit Christus, el-hinni meg-tiltott, Matth. 24. v. 23. hogy az ostyában-is jelen van.* Tovább hogy meg-mutassa, hogy ő-is tud annyit a' *Philosophiához*, menyit a' számár a' virgináláshoz; Deákül egy illyen *Syllogismust* biggyeszt a' könyv szélire: *Si praesens est Corpus Christi, vel extensivè, vel multiplicativè est praesens. At neutro: ergo.* Másodszor: mert nem hiszi, u. m. a' Pápista Ecclesia, bűneinek-bocsánattját bizonyosón, sem az örök-életet: nem eggyez hát a' Pápista ember szíve szájával, mikor a' *Credót* mondgya. A' mi az első illeti, jóllehet, tizenhat esztendő előtt tudtam a' *Credót*; de most sem szégyenlem Matkótól meg-tanulni, csak mutassa meg, hol van a' *Credóban*, hogy a' *Christus test-szerént, csak az égben van?* Mert én a' *Credónak* betűit nem a' Pápistáktól, hanem

hanem a' Cálvinista Tanítóktól tanultam; ők azért a' vétkesek, hogy a' *Credót* csönkán adták előmbé. Ugyan-is ezek az igék; *menne mennyégbe; ül a' mindenható Atya Istennek jobbjára;* nem azt télszik, *hogy a' Christus, test-szerént csak az égben van;* és ha ezt akarja belőle ki-fotulni a' Matkó; Cálvinus Apjának szakállát tépi, a' ki azt tanítgya, hogy nem jól mivelik, valakik Christusnak, Atya jobbján üléséből, azt hozzák-ki, hogy égen kívül nincsen: Calv. Eph. 1. 20. Ugyan ezen célra lövöldöz másutt-is Cálvinus: Mar. 16. v. 19. a' hol azt mondgya, hogy ne itillyük, Christust az égen bizonyos helyen lenni, és boldog nyugalomban üldögelni távol tőlünk. Lád Matkó, hogy magad nem hiszed igazán a' *Credót*.

Továbbá nem csak Cálvinustól, hanem az egész Cálvinistaságnak közönséges tudományától-is, el-pártol a' Matkó: mert minek-utánna Cálvinus, azon egy testnek sok helyen való létét, lehetetlen dolognak mondá, lib. 4. c. 17. n. 19. & 24. azt hozzák-ki ebből az ő követői, hogy ha lehetetlen, azon egy testnek egyszer-s-mind sok helyen lenni; tehát lehetetlen, hogy Christus teste egyszer-s-mind mennyégben-is légyen, s-az ostyában-is: a' mostani Cálvinisták-is ugyan ezt vallyák; De Matkó el-ijedvén ezektől az Professor Uram szavaitól; mi jobban hiszszük nálunknál a' *Credót*; mert az Isten mindenhatóan tartván, azt vallyuk, hogy test-szerént az Oltári szentségben-is lehet a' Christus: s-ezeketől meg-ijedvén Matkó, Apja fiának tagadgya magát lenni; és noha nyilván nem meri, de alattomban a' több Cálvinista Prædikátorok-ellen meg-vallya, hogy az Istennek mindenható ereje-szerént, a' Christus teste lehet egyszer-s-mind az égen, és az Oltári szentségben. Hallyátok a' Matkó szavait: fol. 162. *Nincsen az kérdésben, mit cselekedhesék az Isten, mindenható ereje-szerént; hanem mit akarjon cselekedni. Hogy pedig akarná Isten, hogy a' meg-dicsőített Christus testét, még itt a' földön valaki marczonegja, arról egy bötü írás sincsen.* Az első mondása hozzá-illendő; mert Vallása ellen-való csavargás: a' második, szent igaz; a' Pápisták-is azt mondgyák, hogy arról egy bötü írás sincsen, hogy valaki a' meg-dicsőített Christus testét itt e' földön marczonegja; marczonegja-is azt mondani, hogy a' Romai Ecclesia a' dicsőített Christus testét marczonegja: mert nálunk sem fel nem darabol-tatik a' halhatatlan és immár szenvedhetetlen Test, mikor a' kenyér-nek szí-

nek színe el-tőretik; hanem éppen marad a' Christus a' kenyér szí-
nének minden részeiben; sem meg nem emészttetik; hanem mi-
képpen az ember újjainak külső részecskéjében jelen lévén a' Lélek,
ha valaki azt az izecskét el-metfzi, sem el nem romlik, sem hátra
nem mász a' Lélek, hogy kétszeres légyen a' más izben; hanem csak
meg-szűnik az el-metizett izben lenni: Ugy a' Christus teste, csak
addig vagyon a' kenyér színe-alatt, míg az külső jelek derekas-kép-
pen el nem változnak; az után meg-szűnik ott lenni, ide s-tova-va-
ló mozdulás-nélkül. Sem pedig nem szenved a' Christus, mikor a'
kenyér és bor színét tűzbe-vetik, vagy meg-tapodgyák a' Cálvini-
sták; nem csak azért, hogy most immár a' Christus teste dicsőséges,
halhatatlan, és terh-nélkül-való; melly tulajdonságokért a' dicsőült
testet, Sz. Pál, lelki állatnak nevezi: *1. Cor. 15. 43.* de azért-is, hogy
a' Christus teste *modo invisibili, impassibili, & spiritali* vagyon a' Sa-
cramentomban. Azért igazán ir ekképpen Erasmus, *prafat. in lib.*
Algeri: apud Cornelium, in 1. Cor. 11. 24. Deus juxta naturam, non mi-
nus est in Cloacis, quam in Caelis; ladi tamen & inquinari non potest;
ita nec corpus Domini glorificatum.

El-híszszük mi-is azt, a' mit Matkó a' Sz. irással mond, hogy
Christus, emberi természete-szerént menyben marad itéletig: *Act. 3. 20. 21.*
és akkor alá-jő, hogy a' Világot látható ábrázatban meg-
itillye. Ezt a' Sz. irás tanítja. De hogy a' Christus az égben lé-
vén, egyszer-s-mind a' földön ne légyen, avagy az óltári szentség-
ben nem lehet; sohált az Irás nem mondgya; hanem ezt, a' Cálvini-
sta Prédikátorok, emberi gyarló találmányokból akarják állatni.
Az-is igaz, hogy Christus el-hadta ez Világot, úgy hogy szokott
mód-szerént, látható ábrázatban velünk nem maradott; noha más-
módon, velünk maradott: a' mint ezekkel a' szókkal nyilván tanít-
tya: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus: Matth. 28. 20.* de hogy a'
jelen-lételt, a jelen-lételnek módgyával őszve-závarja a' Matkó; és
a' mit bizonyos móddal-való jelen-lételről mond a' Sz. irás, azt egy-
átallýában Matkó a' jelen-lételre vonnya; nem csak, nem *Theologicè*
bizonyít, de a' világi *Philosophia* ellen-is nagyot vét; szokása-sze-
rént, *a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter*, nyargalódván. Et-
túl vagyon, hogy így álmodik; *Christus Urunk mondgya, Matth. 24.*
23. Akkor, ha valaki azt mondgya tinéktek, imé itt vagyon a' Chri-

stus, az-

stus, avagy amott; ne hidgyétek: tehát a' Pápisták hamis hittel hi-
szik, hogy az Oltári szentségben jelen lehet a' Christus. Ez csak
álom: mert mikor azt mondgya Christus, hogy a' kik imitt amott
mutogatják Christust; ne hidgyúnk nékik; ezzel azok a' hitetők-
ellen ad tanúságot, kik magokat Messiásnak mondták; a' mint
olvastuk *Act. 5. 36.* Mert a' mint *Tacitus* és *Svetonius* írják, az egész
nap-keleti országokban el-hirhedett vala, hogy akkor tájban, Világ
Ura támad Sidóságból; kire-nézve, sok hamis Próphéták támadnak
vala: Christus Urunk azért azt mondgya, hogy ő utánna más Mes-
siást ne várjunk, és senkinek ne hidgyúnk, valaki ő utánna magát
Messiásnak hirdetné. Hogy pedig maga szavából kötött nyűgbe
vellem a' Matkót, és a' gonosz ízlőgát, maga nyelvén meg-fogjam;
a' melly Sz. irás helyéből akará bizonyítani, hogy Christus test-sze-
rént, csak mennyégben légyen; ugyan abból így bizonyítom én,
hogy Christus Urunk egyfzer-s-mind menyben és ez földön volt.
Sz. irás mondgya, Matkó sem tagadgya, hogy Christus menybe
ment, és ott marad világ végeig, *Act. 3. 21.* Más-felől a' Sz. irás
mondgya, Matkó sem tagadhattya, hogy menybe-menetele után,
a' földön látta Christus Urunkat Sz. Pál: mert nem csak azt mond-
gya a' Sz. irás, hogy Pál mellé állott Urunk: *Act. 23. 11.* de azt-is
bizonyítja az Irás, *Act. 9. 17. 27.* hogy az úton jelenék-meg neki.
Ugyan-is, ha az égben látta Urunkat, miért kellett kérdezni, ki lé-
gyen? *Act. 9. 5.* de azt kérdi, kicsoda? mert az úton olly kötél vala
Christus, a' honnan Sz. Pálnak szeme-világát el-vehette Sz. testének
fényessége; és a' honnan meg-halhatták az Urunk ízöllását, a' kik
Sz. Pállal valának. Ebből ki-retszik, hogy Christus egyfzer-s-mind
menyben és e' földön volt. Hasonló jelenéséről emlékezik Sz. Am-
brus, *oratione de tradendis Basilicis: Egesippus, lib. 3. de excidio Jeroso-*
ly. Mikor Urunk Sz. Péter eleiben méne Róma Városán kívül, és azt
mondá neki, hogy Romában mégyen ísmét fel-feszítettetni. Ezeken-
kívül, Arany-szájú Sz. János, Sz. Ambrus, Theodoretus, Theofila-
stus, Oecumenius, Haymo, Primasius, és Remigius, azt írják, hogy
azon Christus éppen és tellyessen, jelen vagyon mindenütt, valahol
a' Sz. Aldozat szolgáltatik: *Cyrillus-is Lib. 12. in Joan. c. 32.* Nisse-
nus, *Oratione Catechetica, c. 37.* a' több régi Atyákkal egyetemben,
ugyan ezent erősitik,

242

De ezek

De ezekkel nem gondolván semmit-is a' Cálvinisták; mint az Arriánusok, a' Sz. Háromság és a' Christus Istensége ellen, leg-szinesben viaskodnak az emberi elmékedésekkel; úgy ök-is, leg-inkább az emberi okoskodásokkal tántoríttyák az együgyű kölséget; nem tudván azt, hogy az emberi érzékenység, gyakorta e' világi dolgokban-is meg-csalatik; nem hogy az Isteni dolgokat által-lát-ná. Azért Matkó-is így szeleskedik: *Si praesens est Corpus Christi; vel extensivè, vel multiplicativè, est praesens. At neutro. ergo.* Erre nem méltó volna a' felelet; mert se Matkó, sem más, *Theologicè* meg nem bizonyíthattya, hogy a' nagy testet kicsiny helyre ne tehesse Isten. Sőt az emberi okoságból-is ennek erősege nincsen, hogy valamelly test, *definitivè, id est, totum in toto, & totum in qualibet parte,* egészfén az egészben, és egészfén mindenik részében ne lehessen. Hiszem Christus szave ez, hogy embernél lehetetlen, Istenül lehetséges, a' nagy tévének tö-fokon által-menése. Tudom hogy Cálvinus a' tevéen, hajó köteleit, és nem ama' goromba állatot érti: *in Matth. 19. 24.* De Béza igazán írja *ibidem*, hogy amaz otromba barmot kell a' tevéen érteni. Másutt-is azon Béza írja, hogy Istentül meg-lehet, hogy a' nagy tevé oly kicsiny legyen, hogy egy tö-fokon által-mennyen, *in Luc. 10. 27.* Az emberi okoság-is arravízen, hogy ha a' természet erejéből, azon egy állat néha nagyobb, néha kisebb helyt foglalhat (a' mint szemünkkel láttyuk a' jégben, tőmjénben, tükörben) az Istennek ereje ezt könnyebben véghez viheti. Mit csudálad tehát, hogy a' kis osztácska, magában foglalja éppen a' Christus testét?

A' második bizonyosságát maga el-rontya Matkó; mert egy felelőt azt írja, hogy nem hiszszük a' bűnöknek-bocsánattyát, és az örök életet: alább pedig, az első firkálásban, *fol. 129.* meg-vallya, hogy igen-is hiszszük, midőn azt vallyuk, úgy-mond, hogy meg kell a' Papnak bocsátani minden elő-számlált bűneit a' gyónónak. E ősi-mest látta volna Professor Uram, miképpen békélteti egyben ezeket az ellenkező mondásit Matkó a' második nyomtatásban: de ott, emlékezetet sem tőn róla; kiért én-is rajta hagyom a' kettős szájú Nevet. Előbbi szemtelenségit-is ísmét czégéreszteti, midőn azt fogja Professor Uramra, hogy nem hiszi külföldben üdvösségét, hanem csak úgy, mint a' kik még a' törvény alatt vadnak: maga, Professor

Uram

Uram ott egy szót sem tett az Óó Testamentom-béli törvény alatt lévőkről; hanem csak így írt: *Az örök-életet pedig így hiszszük Sz. Pállal, Rom. 2. 7. Meg-fizet Isten, örök-élettel azoknak, a' kik a' jó cselekedetben-való alhatatossággal dicsőséget, tisztességet és halhatatlanságot keresnek. Mert, 7. 13. nem azok Istennek előtte igazak, a' kik a' törvényt hallják, hanem a' kik a' törvényt be-töltik.* De a' Lutherék és Cálvinisták be nem töltik; tehát nem igazak, s-azért az örök-életet, akár mint hidgyek, soha nem bírják, *Apoc. 21. 27.* Erre a' fontos írásra, csak azt felelé Matkó, hogy Professor Uram Sídová lött; a' Christus Jést ki-rekesztette; a' kegyelemből ki-elett. Sokat mond; semmit sem bizonyít: azt tudgya, hogy most-is a' Prédikáló székekben ki-ált, a' hol az együgyű Zilahi kölség bizonyosságot nem kíván tőlle; mindent el-hísz, csak azért, hogy Matkó mondgya: igazán bizony vakok, a' Christus mondása-ként, mind magok, mind a' vezérjek, *Matth. 15. 14.*

Hatóságos: Ki-fogyván már a' szitkokból Matkó, édes beszédekkel kezdi ostromolni a' Három Kérdésnek csálhatatlan igazságát. Vévé észébe, hogy az ebbel, számárral, dísznóval, barnával, se Professor Uramat az igazságban meg nem tántoríthattya, sem Vallását nem óltalmazhattya; Új fegyvert gondol-ki utóllýára a' ravasz ember, és jó Sámbar Urammal, Edes Sámbarommal, a' Romai Ecclesiának gyarapodásáért Professorom lángodozó indulattyát, akarja el-óltani. Meg-vallom, hogy sok embereket a' szép szó meg-ejtett, kiket a' dör dör beszéd meg sem mozdíthatott. De ezt tisztelendő Professor Uramnál fel nem talállya Matkó, a' kinek se morgásától meg nem retten, se mézes beszédétől ei nem lágyúl. A' Zilahi együgyű tanítótól, helyes feleleteket kívánunk; nem himes beszédeket. Lássuk ha ad-é? Magatok-is meg-vigyázzatok Cálvinisták, ha lelketeket szeretitek, mint védelmezi Vallástokat Matkó: a' sok hup! hup! he! he! kuk magdóval meg nem igazodik a' Vallástok; azért bár a' sok kölcségtékért, valamit jobbat kívánnýatok a' Matkótól. Lássuk, mi jobbat ad.

Mivel-hogy azt tudakozza vala, hol szolgáltak Misét az Apostolok? a' Sz. írásból meg-mutatá neki Professor Uram: *Act. 13. 2. Λειτουργοὶ τῶν δεσφύων τοῦ νοτίου.* Liturgiázván az Apostolok az Urnak: az az; Misét szolgáltván: mert a' mi a' Görögöknél a' Li-

N 3

turgia,

turgia, az, mi-nálunk a' Míse, avagy áldozat. Béza-is Görög-ből fordítván a' Cálvinista Bibliát, a' hol azon szóval, az áldozatról szól a' Sz. írás; úgy fordította, hogy *Sacerdos operans*, a' Pap munkálkodván: λειτουργῶν. Heb. 10. 11. Csuda, mint haboz itt a' Matkó: Elsőben azt mondgya, hogy hamissan fordította tehát a' *Vulgata* úgy a' Káldi-is; mert nem úgy kellett volna a' te értelmé-szerént fordítani; hogy *ministrantibus illis*; hanem *missificantibus illis*. De ez a' Matkó csavargása, nem érdemel feleletet; mert meg-hallá Professor Uramtól, hogy mind egy nálunk a' Liturgia, Míse, Áldozat: tehát, a' mint ebből a' Liturgia Görög szóból ki-tetszik; azon a' helyen mind egyet térsnek ezek a' szók: *Ministrantibus illis*, *Sacrificantibus illis*, *Missificantibus illis*: s-ha mind egyet térsnek; nagy otrombaság azt mondani, hogy hamissan fordították a' Bibliát a' miénk, hogyim egyik szóval, s-nem másikkal fordították. Azt kellett volna azért itten meg-bizonyítani Matkónak, hogy a' Liturgia, nem annyit térsen, mint áldozat; következendő-képpen, nem annyit térsen, mint Míse: mert ha meg-vallya, hogy áldozatról szól ott a' Sz. írás; mutassa-meg, mellyik legyen az új törvényben az az Áldozat, ha nem a' Míse? Nem mondhattya azt, hogy új Testamentombéli áldozat, az imádság, hit, szeretet, és egyéb jószágos cselekedetek: mert az Új Testamentombéli áldozatról jövendülvén Daniél Próféta, azt írja, hogy a' Világ fottán, az Anti-Christus idejében el-fogy, és el-vétetik a' szüntelen áldozat, Dan. 12. 11. De bizonyos az, hogy az Anti-Christus idejében nem vétetik-el az imádság; nem szűnnek-meg a' jószágos-cselekedetek; nem fogy-el éppen a' Hit, a' reménség, a' szeretet; mivel hogy számtalanon Mátyromságot szenvednek az igaz hitért, Apoc. 13. Ha pedig a' Romai Pápát mondgya Matkó Anti-Christusnak lenni; úgy sem szaladhat-el: mert ennek idejében-is láttuk, hogy imádkoznak a' Cálvinisták, módgyok-szerént; hisznek; jószágos-cselekedeteket, hogy már, tettetnek. Tehát az imádság, a' jó-cselekedet, az új törvénynek nem tulajdon áldozattya: Cálvinus-szerént-is; a' ki Lib. 4. c. 18. n. 13. így szól: *qui sacrificii vocabulum ad sacras omnes ceremonias & religiosas actiones extendunt, qua ratione id faciunt, non video.*

Továbbá: Malachiás Prophéta, c. 1. 10. azt jövendőli vala, hogy a' Sidók Papságát és áldozattya meg-veti az Isten: mert Nap-ke-

lettről

lettről és Nap-nyugotról folyamodnak nemzetségek az Evangéliomhoz, kik nem csak az egy Jerusálembéli templomban, hanem minden helyeken, tiszta áldozatot mutatnak-bé az Istennek.

Azt kérdem már Matkótól, micsoda áldozatról szól itt az Isten? Nem a' Sidókérül; mert ennek, a' jövendülés-szerént, el kell fogyni. Nem a' Pogányokérül: mert ez, nem tiszta áldozat. Nem-is izóll az Isten itt arról a' véres áldozatról, melyet a' kereszt óltárán bé-mutatott Christus Urunk; mert ez az áldozat, csak egyszer, csak egy helyen, úgy-mint a' Kalvária hegyén volt: az Isten pedig olly áldozatról szól, a' melly minden helyen áldoztatik; következendő-képpen többször, nem csak egyszer. Nem-is magyarázhatni ezt az áldozatot a' jó-cselekedetekre: mert az új törvényben, olly áldozatnak kell lenni, a' melly tulajdon magát az új törvényt illesse, és a' Mójses áldozattya után következze: de a' jó-cselekedet, se nem tulajdona csak az új törvénynek; sem a' Mójses áldozattya után nem következik; mert az Óó Testamentomban-is tündöklöttek a' jó-cselekedetek, gyakoroltattak az imádságok a' Sz. emberek által. Ezen-kivül, olly áldozatról szól az Isten, a' melly tiszta áldozat: a' Lutherek és Cálvinisták tanítása-szerént pedig, a' jó-cselekedetek nem tiszták, hanem merő fertelmességek, halálos vétkek. Nem-is nevezhet mást a' Matkó, mi volna az a' tiszta áldozat. Tehát, mivel a' Béza fordítása-szerént-is, Liturgiáztak az Apostolok az Urnak az új törvényben; ez a' Liturgia nem más, hanem a' Sz. Míse; az az, a' Christus végső Vacsorája, és Új Testamentoma; a' véres áldozatra emlékeztető, és a' Christus véres áldozattjának gyümölcsét reánk szállító áldozat. Csak hogy a' Béza fordításáról nem-is emlékezik a' Matkó: azt hiszem, náthás volt, nem szólhatott, mikor erre jutott: azért itt-is csak hejában esett a' költség, a' kit szikós Matkónak adtak a' Cálvinista Patronusok.

A' Felelet helyett, nem ide tartozó haszontalan kérdéseket rebesget a' Matkó, úgy-mint: csak azok szolgálnak-e az Urnak, a' kik Miséznek? micsoda nomenclaturából tanultuk, hogy a' Liturgiázás, Magyar nyelven Misézést tegyen? Szabad-e a' Míset Vallásunkban ki-szolgáltatni azoknak, a' kik még Papságra nem szenteltettek? Ezek csak az igazság előtt való szaladásra gondolt csavargások; mint szintén az-is, hogy némelyek szolgálnak, de nem Liturgiáztanak; te-

nak; tehát nem mind egy, *ministrantibus illis, sacrificantibus illis*, de hamaréb, elő-látta Professor Uram ezt az ellen-vetést, hogy sem Matkó le-írta; s-azért mondgya a' Páter, fol. 310. hogy másutt, a' hol nem áldozatról szól a' Görög Biblia, hanem más-féle szolgálatról; nem térszi a' λειτουργία szót, hanem Διακονία: *Matth. 8. 15. Marc. 1. 13. Luc. 4. 39. Ioan. 12. 2.* Innét vagy on, hogy nem Liturgiaconusnak, hanem Diaconusnak mondatott, a' ki nem áldozott ő maga; hanem csak az áldozó Papoknak szolgált az oltár körül, *Phil. 1. 1.*

Igazán mondhattya már Matkó: köszönnyétek-meg Pápista Uraim Sámárnak; mert bölcsen tudá ám ő meg-mutatni a' Misé-t a' Sz. írásból. Méltó-is hogy meg-köszönnék; mert Matkó, még csak színes feleletet sem ada néki: azt sem meré tagadni, hogy az Apostolok az elő-hozott Sz. írás helyén Liturgiáztak volna az Urnak; azt sem bizonyítá Matkó, hogy a' Míse nem áldozat; azt sem fejezé-ki, ha az Apostolok áldozatot mutattak-bé az Urnak, micso-da áldozat volt az? hanem a' mint írásából szedegethettem, abban az hiszemben vagyok, hogy Christus el-rontván az Óó Testamen-tomnak áldozatit, semmi új és tulajdonág-szerént-való áldozatot nem rendelt volna, mellyel tisztelnék az Istent a' keresztyének; és így a' Christus el-juvetele-által, olly tiszteltetűl fosztatott volna meg az Isten, melly csak egyedül Istent illet, és a' mellyel a' természet törvénye idejében-is tiszteltetett: mert az keresztfán-való áldozat, egy nap meg-léven, az után soha semmi tulajdonáldozattal nem tiszteltetett volna az Isten, Matkó vélekedése-szerént. Méltó immár, hogy Matkó szavaival ezt az részecskét így bé-fejezzem:

Nyissa-meg az irgalmas Isten szemeiteket oh Cálvinisták! hogy csalárdságokat hamis Tanítóitoknak ezetekben vévén, térjete az Anti-Christus Hop-mesterétől, a' Jésus Christushoz; s-idvezülhef-fesetek abban az Ecclesiában, mellyben a' hit-dolgában-való ellen-kezést, csak eggyet-is soha senki a' Híveknek szemekre nem vethetett igazán, és úgy, a' mint ők szemekre vetik ő magokkal-való ellen-kezéseket a' Luthereknek és Cálvinistáknak. Részesülhesetek abban a' Váltásban, mellyben nem hogy az Isteni tisztetel apadna, és meg-fosztatnék Isten az ő hozzá illendő szolgálatról; hanem inkább ter-jed, öregbedik a' vér-ontás-nélkül-való áldozatnak gyakorlásával; mellyben a' végre rendelte ő Sz. Felsége a' Papokat, hogy bűnök-ért ál-

ért áldozván, holtakért, s-elevenekért vélek szolgáltattván, kegyel-messen fogadgya az ő szolgálatyokat a' Sz. Misében; ezeket így bizonyítván Sz. Cyrillus: *Cum hoc Sacrificium offerimus, facimus mentionem eorum, qui ante nos obdormierunt, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum; ut Deum orationibus illorum & deprecationibus, suscipiat preces nostras: deinde pro Defunctis oramus; maximum esse credentes Animarum juvamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius ac tremendi, quod in altari positum est, Sacrificii.* *Cyrillus Hierosolym. Catech. 5. Mystagogicâ.* Ez penig nem a' minapi költő-mény, mint a' Luther és Cálvinista Vallás; hanem ez a' Sz. Miséről-való írás, lőtt ezer három száz esztendővel ez előtt, a' mikor a' Római Sz. Hit virág-zott, Cálvinus irása-ként: tehát nem virág, hanem csak bojtortján, a' Sz. Misével ellenkező Luther és Cálvinista Vallás. Bár monda-mondások Czeglédi-is, a' régi Sz. Doctöröknek ilyen világos szavain rágódnék; nem penig a' némelly Authorok homályos mondásin; kikért-is igen nagyot botlik Czeglédi, *Ioan. 11. 10.*

P. 2. C. 5. Num. 1.

Gyarló ellen vetésekkel, s magoktól le omlandó
költésekkel agyarkodik Matkó a'
Pápa ellen.

A' Három idvességes kérdésben fol. 42. 43. azt állattya Professor Uram, hogy csak a' Pápista Ecclesiá, *Catholica*, közönséges; Christus után-való egy közönséges fejére-nézve: azért mondatik egy Hegy a' Hegyek tetején, *Isa. 2. 2.* egy fő Pásztor, a' több Lelki Pásztorok felett. Minémű fő Pásztori Sz. Pétertől-fogva, egy-más-után való következéssel, semmi-féle más Vallásnak nem voltak soha-is, a' Pápistákén kívül; a' kik azt vallyák, hogy Christus Uruuk, az egész Anya-szent-egyház igazgatójának Sz. Pétert rendelte, senkit nem mást: mert a' több Apostolok-is jelen lévén, még-is csak az egy Sz. Péternek adta Christufunk, a' menyország kölcsát: *Matth. 16. 19.* és a' kölcs-adással, a' Birodalmat: *Isa. 22. 21. & 22. Apoc. 3. 7.* e' világból kélzül-

készülvén, csak Sz. Péternek mondotta: *Legeltesd az én bárányimat és juhaimat-is: Joan. 21. 16. & 17.* Csak Sz. Pétert nevezte Petrának: *Matth. 16. 18.* az az, kő-szálnak, kin az ő Anya-szent-egyházát építette Christus Urunk, úgy-mint Hely-tartóján.

Minek-előtte tovább lépjek a' Matkó, és ezek ellen valamit hirtegessen; hazugság az intrádája; azt irván *fol. 167. hogy P. Sámbar a' Sz. írásból ígéré a' jeleket; de onnét meg nem bizonyítja, hogy Christus után az Anya-szent-egyházak községes Feje volna a' Pápa.* Hanem ha Matkónál nem Sz. írás volna az, a' mit Sz. Máthé, Sz. János, Sz. Isaiás, irnak; kiknek ízavaiból itt bizonyított Professor Uram. Az után nagy göggel és fel-törölt homlokkal, nem harczra, hanem Cálvinista kiáltó székbe-való, egy-néhány roz nyálaskodással erősíti, hogy a' Pápa, Fő Pásztorssággal nem bír az Ecclesiában. De csak rostával vizet akar meríteni Matkó; rá vigyázzatok Cálvinista Patronusok.

I A Pápanak még neve sem emlittetik, nem hogy Fő Pásztorssága emlittetnék a' Sz. írásban. Ez bizonyosságnak tompa csákánnyát így fordítá hátára Matkónak Professor Uram: a' tellyes Sz. Háromságnak ezen nevezete sohul nem emlittetik a' Sz. írásban; azért Matkó okoskodása szerént, keresztyénségnek illy derekas fundamentoma nincs a' Sz. írásban. Ezért hazittollya Professor Uramat, s-azt írja, hogy a' Sz. Háromságnak, mind személyének hármassága, mind állattyanának egy-sége benne vagyon a' Sz. írásban. Bizony kár, hogy az Arriánusok meg-szegyenítésére, s-tévelygések meg-fojtására, elő nem adgya Matkó világoson a' Sz. Háromságot a' Bibliából, ha fel-találta benne: mert Sz. Agoston Doctör talám forgatta annyiszor a' Sz. írást, menyiszor a' Matkó; hogy a' véle bajt vivó Arriánusoknak meg-mutathatná a' Sz. Háromságot, a' Personát, Essentiát, Suppositumot, Relatiót, Homousiont, Hypostasist: mind-az-által, azt írja *tom. 3. lib. 7. de Trinit. c. 4.* hogy a' Sz. írás nem nevezi a' személyt; de elég, ha nem ellenzi. Mikor azért azt kérdi Matkó; hol vagyon a' Sz. írásban a' Pápa neve? azt felelem, hogy a' hol ama' szokat olvasla, *Essentia, Persona, Trinitas*; ugyan azon levélen mindgyárt utánna, fel-talállya a' Pápa nevet. Hogy pedig azt írja, hogy Bonifacius III. kapta elsőben a' Pápa nevet Hat-száz ötödik esztendőben; nagyot botlik Matkónak mind nyelve, mind pennája: mert Bonifacius III. előtt Anno Christi

A. 488. a' Cálvinustól bé-vött Chalcedon-béli Concilium, *Sanctissimus* Pápanak nevezi Sz. Leo Pápát; az az, szentséges Atyának. *Con. Chalced. Actione 2.* Ez előtt-is Anno 325. a' Sz. Peter székhelyén ülő Romai Püspököt, Pápanak nevezték a' Christus hivei a' Nicænum i Conciliumban, *in Epist. ad Sylvest. Pontif.* Nem olly új tehát a' Pápa név, a' mint Matkónak tetszik. De ám bár dato, hogy az Anya-szent-egyháznak fő Pásztorát; csak a' minap nevezték volna Pápanak; mit nyersz véle nyomorult Prædicans? Hallyad Sz. Agostont *tract. 97. in Joan.* hasonló dologban: *Non ait Apostolus, vocum novitates de vita; sed addit, prophanas. Sunt enim & doctrina Religionis congruentes verborum novitates; & Xenodochia atq. Monasteria, postea sunt appellata novis nominibus; res tamen ipsæ, & ante nomina sua erant. Adversus quoque impietatem Arrianorum, novum nomen Patres, Homousion coniderunt; sed non rem novam tali nomine signaverunt.* Azért, valamit telel a Matkó, midőn a' Sz. Háromság tagadók, Trinitast, Personát, &c. új izóknak mondgyák; azon felellye mi képünkben megának. Mell dologról Cálvinus-is szegyenben hadgya Matkót, *Lib. 1. c. 13. n. 3.* így szólván. *Si verbum exoticum appellant, quod totidem syllabis compositum, in scriptura ostendi non possit; iniquam sanè legem nobis imponunt, &c.* Egy izóval, ha az új izókkal, nem újjonnan gondolt hamisságot, hanem régi igazságot világosban jelentünk; nem árt a' izónak újsága. A' keresztyénségben nem kell a' izóról veteledni; akár minémű izóval magyaráztassék az igazság, arra nem kell nézni: hanem arra kell figyelmezní, hogy vagy az Óó, vagy új izóval, Istentől adatott igazság taníttassék. Így ebből a' két izócskából; Pá, Pá; mondgyák némellyek, a' Pápa nevet származni; mint hogy csak Pa, az egy izócska-is, Atyát ríezen: (*Festus in Carm. saluari*) és így a' Pápa, mint egy Pater Patrum, Lelki Atyáknak Atya: az az, Fő Püspök, Christus után; s-ezért szüntek-meg a' több Püspökök nevezetn Pápáknak, Ezer esztendővel ez előtt: a' kita' szegény Posaházi nem tudott, az mint íráliban jelengeti. Es így, a' Pápa izóval, Isteni Igazság taníttatik; mert meg-mutatá Professor Uram, hogy Sz. Pétert rendelte Christus az Anya-szent-egyház Fő Pásztorának; a' melly Fő Pásztorsság, hogy a' Romai Pápára szállott legyen, rövideden így bizonyítom a' Professor Uram tanításiból: Valaki egy látható, s-Világ fottáig meg-tartandó nyájért.

okoslan és bölcsen rendelt egy látható közönséges Páztort; az rendelt azért a' nyáért, mindenkor meg-maradandó Páztort. De a' mint Professor Uram állatta, *Matth. 16. Joan. 21.* Christus Uruk egy látható s-Világ föttráig meg-tartandó nyáért okoslan, és bölcsen rendelt egy látható közönséges Páztort: Tehát Christus rendelt azért a' nyáért, mindenkor meg-maradandó Páztort. De az a' Páztort, nem mindenkor meg-maradandó a' Sz. Péter személyében; tehát az utánna-valóiban, és *successoribus*: nem mutathatnak penig a' Lutherék és Cálvinisták mást, a' ki Sz. Péter *successor*a volna a' Romai Pápán kívül: Tehát egyedül a' Romai Pápa, a' közönséges Páztort, Sz. Péter után. Ezek nem fírvén a' Matkó fejébe, látluk mit beszél tovább.

II. Bizonyosság. *Ha a' Christus után, Fő feje a' Pápa az Ecclesiának; szükséges-képpen Fő Férjének is kell lenni a' Christus után: (mert a' Christusnak e' két relatiója el-szakadhatatlan az Ecclesiától) a' penig képtelen dolog; mert ha csak az az Ecclesia igaz és jó, a' mellynek egyetlen egy Férje a' Christus; Parázna Ecclesia hát az, a' kinek a' Christuson kívül Férje, a' Pápa is.* Etre a' trágár ellen-vetésre azt felelé Professor Uram, hogy jól lehet, nem valóságos-képpen; de annyiban a' Pápát is Völégénnyek mondhattuk, menyiben ő az Anya-szent-egyházban-való lelki szaporításnak, csak a' külső Főbbik gondviselője: valamint Mójsfét is, *Exod. 7. 1.* Istennek mondta ő maga az Isten, nem valóságos-képpen, hanem annyiban, menyiben Mójsfét által, Isteni csudákkal, s-rettegetes csapásokkal látogatta Egyptomot ő Sz. Felsége. A' trágárságtól penig nem mentheti-meg magát a' Matkó azzal, hogy *Consequenter vice vö-legénnyek* mondotta a' Pápát: mert nem ebben, hanem abban vétkezet, hogy a' Christus Lelki vö-legénységét, s-az Ecclesiának-is Lelki Meny-aszfzönyságát, testi vö-legénységre, s-meny-aszfzönyságra vonta, s-azzal egybe zúrta zavarta, azt mondván; hogy a' Vö-legény és Meny-aszfzönny közzött, olyan szoros kötele legyen az házasságnak, hogy az, csak egy szem-pillantásig is a' vice Vö-legényt, és a' vice Meny-aszfzönnyt el nem szenvedheti nálunk: azonban nem vette észébe, hogy okoskodásával Sz. Pál ellen-is vétett; a' ki jobban tudta Matkónál, hogy Christus Férjes-Vö-legénye az Anya-szent-egyháznak; mind-az-által, azzal dicsekedik, hogy ő szülte a' hiveket Christusban; *Ego vos ge-*

ui in Christo: Ego vos parturio, Gal. 4. 19. Tehát nem igaz, hogy a' Lelki Vö-legény, és Meny-aszfzönny-közzött, olyan szoros kötel legyen, a' ki csak egy szem-pillantásig is, a' Lelki alacsomb rendszerént-való Vö-legényt el nem szenvedhetne; egyéb-aránt, nem igazán mondaná Sz. Pál, hogy ő szülte a' hiveket a' Christusban, *1. Cor. 4. 15.* Summában: semmit a' Christus *titulus*ban le nem vonzon a' Romai Ecclesia; semmit azok közzül, ugy a' mint Christushoz illenek, Pápára nem ruház. Christus, valóságos Vö-legény: *Joan. 5. 29.* a' ki a' maga Sz. Lelkével és igéjével szaporította az Ecclesia Lelki magzatit: Christus, valóságos és Főbbik elevenítő és éltető feje az Ecclesiának: *Eph. 4. 16.* Baromnál-is oktalamb volna, a' ki ilyen Főnek, ilyen Vö-legénnyek mondaná a' Pápát: de hogy alább-való főnek, és a' mint a' Három üdvösleges Kérdés szól, az Ecclesia külső igazgatójának, nem nevezhetjük őtet azon értelemmel, mint Sz. Pált, Lelki szülőnek valhattuk; egy bőrtüvel sem bizonyítja Matkó: hanem itt bé-hunnya szemét; csak halgat; maga ebben áll a' vízfza-vonásnak minden veleje. Valóban kiáltja ugyan *pag. 171.* mint-ha a' Sz. irás azt mondaná, hogy semmi módon, semmi értelem-szerént, több Feje és Férje az egy Christusnál, nem lehet az Anya-szent-egyháznak; de helyét fel nem jegyzi; azért, mert egyebütt nem találta, hanem *post finem Apocalypsis, folio nullo, margine non scripto*: még-is olly igen hánnya veti magát, a' tudatlan követői előtt; valamint nyavalyás Czeglédi-is a' fok mondanáival, mellyek nem hitünk ágazati; azért csak haszontalanul kérdök a' vén száj.

De a' Matkó gyermeki *Consequentia*ját el nem halgathatom itten, mellyért a' Professorom nem szitkokból koholt tompa csákányokkal, hanem a' bölcsék szokása-szerént, egy-néhány világos példakkal ostorozza Matkót; a' ki így argumentálódik: *A' ki az Ecclesiának feje; szükséges-képpen férje is az: Mert Sz. irás-szerént, e' két relatiója el-szakadhatatlan az Ecclesiától a' Christusnak: Eph. 5. 23. 24. Ec. 2. Cor. 11. 2.* így szól Sz. Pál: *Mert Isteni buzgósággal buzgok te hozzatok; mert én készitettelek, hogy mint tiszta szűzet egy férjéhez, tudni-illik a' Christushoz szerkesztéselek.* De ez nem egyéb, hanem a' Sz. irásnak méltatlan csigázása. Az első *hypothetica propositio*nak *Consequens*ét helyén hagyja Professor Uram; mert a' felyül meg-ma-

gyaráztatott értelem-szerént, a' Pápa-is Férje az Ecclesiának: De a' *Consequentia*-ját veszf szözi: mert abbúl, hogy *valaki Feje az Ecclesiának, szükséges-képpen nem következik, hogy Férje-is annak*. Christus a' kö-lzegletnek Feje; *Matth. 21. 42.* de abbúl nem következik, hogy Férje: a' *kútnak-is* vagy on Fejek; de nincsen Férjek: a' folyó vizeknek vagy on Fejek; *Gen. 2. 11.* de abbúl senki ki nem hozza, hogy Férjek vagy on. Sz. Pál mondgya, Christusnak Feje az Isten; *1. Cor. 11. 3.* de nem keresztyén, a' ki azt mondgya, hogy Christusnak Férje az Isten. Tehát abbúl-is, hogy minden, a' ki az Ecclesiának Feje, szükséges-képpen nem következik hogy Férje. Ezek a' példák ellen semmit helyessen nem mondhatván Matkó, lelki-isméreti-ellen, Professor Uram nevével egy-néhány rosz *Consequentia*-t csinál; mint-ha Professor Uram azt akarta volna ezekbúl a' példák-búl ki-hozni, hogy *valamely lehetetlen a' feles kútnak, és feles folyó-vizeknek Férjeknek lenni; olyan lehetetlen az is, hogy Christus (ki Lelki Vő-legény és Fő) az Ecclesiának (ki Lelki Meny-asszony) Férje lehetessen. A' mely lehetetlen, hogy a' Christusnak Férje legyen az Isten; olyan lehetetlen, hogy az Ecclesiának Férje legyen a' Christus*. De ez, csak szaladásra gondolt csavargás, kivél a' rothatt fűz-fa oszloptúl segítséget kolduló fizeles Matkó, csak az igazságot kerüli, és a' Professor Uram bizonyosságának aczélós ereje előtt káva módra hajlogál és csavarog; melly cselekedetivel meg-mutatta, és minden üdvő-ségét szerető Léleknek körül eleibentette, ki legyen ő: mivel az útról-való el-csavarodás a' bolondoké. *Prov. 14. 8.* azért bár magának mondaná itt Czigány módgyára Matkó István: *czorúá mellé. fol. 278.*

Csak hejában pirongattyuk pedig a' tompa rosz *Consequentia*-ért; mert szemtelen Légy módra, ismét így *Sophisticálódik fol. 171.* A' Főség s-az Férjség, két el-szakadhatatlan *relatio*-ja Christusnak az Ecclesiátúl: Tehát mind, a' ki Feje az Ecclesiának, Férje-is az szükséges-képpen. *Sic tacuisses Philosophus mansisses:* az az; ha a' Róka lyukból ki nem bújál volna; Prédikátor maradtál volna; de mint-hogy kibújál a' mezőségre, és sok Farkas vérben fogait fésztő kegyetlen Hy-lactor agarnak, meg-mutattad lustos nyomdokodat; könyörületlenül meg-tépetlek, és Czigány kalapácsoddal magam-is jól meg-tompitlak. Mert azt sem tudod, mit térszen a' *Relatio*, s-miben áll-lyon; *Predicamentalis*-é, vagy *Transcendentalis*, avagy *secundum di-*

ci? és

ci? és hogy magad nem tudod, azt gondolod hogy más sem tudgya. Szintén olly el-szakadhatatlan *Relatio*-ja az Ecclesiátúl Christusnak a' Főség és Fundamentomság, mint a' Főség és Férjség, avagy Vő-legénység: *1. Cor. 3. 11.* mind-az-által, a' te Vallásod-szerént, az Apostolok nem Fejek az Ecclesiának, jöllehet fundamentomoknak neveztetnek: *Eph. 21. 20. Apoc. 21. 14.* Tehát abbúl az el-szakadhatatlan *relatió*-búl sem következik, hogy minden, a' ki Feje az Ecclesiának, Férje-is szükséges-képpen. Miképpen azért, jöllehet az Isten-ségtől el-szakadhatatlan *Relatio* vagy on a' Mindenhatóságban, az örökké-valóságban, a' mindenütt-valóságban, &c. de ebbúl nem következik, hogy ha Mójses, Istennek neveztetett; szükséges-képpen Mindenhatónak, örökké-valónak, és mindenütt-valónak neveztetett volna. Azon-képpen itt-is, jöllehet az Ecclesiátúl el-szakadhatatlan *Relatio*-ja vagy on Christusnak a' Főségben és Vő-legénységben; de ebbúl szükséges-képpen nem következik, hogy ha Christus Urunk az Ecclesia Fejének rendelte a' Pápát; Férjének-is rendelte legyen: noha igaz az, hogy józan értelemben a' Pápa-is Férje az Anya-szent-egyháznak; a' mint fellyebb meg-magyaráztuk; ha a' Matkó velős Tőke meg-hasadna, és belé férhetne: s-talám bé-férkeztetik, ha még több pénzt adnak neki a' Calvinista *Patronus*-ok, a' Val-lások gyalázódására.

III. Bizonyosság. Ha a' természet az egy testben lévő tagoknak, nem rőbbet, hanem csak egy fejet enged Isten után; (ugy hogy méltán Csudának láttatnék a' két fejű ember) ugy az Ecclesia-is Csudának láttatik, ha két Feje vagy on. Azt felelé Professor Uram, hogy ezt az ellen-vetést nem csak nekünk, hanem minden feleséges Prédikátoroknak meg kell fejteni; mivel hogy a' Prédikátornénak egyik Feje a' Christus; *Eph. 1. 22.* második Feje, a' Prédikátor; *Eph. 5. 23.* harmadik Feje, a' maga nyakára ültetett Tők: Tehát nagyob Csuda a' három Fejű Prédikátorné, hogy sem a' két Fejű Ecclesia. De látván ez-aránt a' Romai Sz. Hitnek régi fegyverivel meg-tagoltatott Matkó, hogy akar-mint agyarkodgyék, dühös vad-kan az ő fogai-val; de még-is igazsággal fel nem éri Professor Uramot; azért a' Pokolbéli Ördögnek régi rongyos hazug patvarkodását forgattya-elő, és nem tudom micsoda Borbélynét, Asztalosnét, Vén Leány fűsül-gést emleget; mellyet ha meg-kellenék Matkónak Törvényben bizonyíta-

zonyítani; lenne gondgya másodszor az Új ístrángnak, s-torkán-is akadna a' hamisan plántált fűge. Ezt pedig csak azért cselekeszi, hogy a' Romai Anya-szent-egyháznak ferényen munkálkodó Tanítóját meg-gyűlöltesse, és az embereket tölle el-idegenítse: mivel-hogy jó forgódásával naponként pufzúl a' Pokol kapuja; s-éppül a' Christus Ecclesiája; nap-fényre kerül, a' tudván meg-általkodott Prédikátorok csalárdsága. Az olyan színetlen *fabula* hazugság, nem-is kissebségére, hanem bűcsületire vagy on Professor Uramnak; kívált-képpen azok előtt, a' kik tudgyák, hogy soha még eddig olly dolgot nem koholtak a' Jesuitákra a' rágalmazók; melyet el-pyögtek volna, és elégendő mentésekkel le-rázzván magokról, heven a' rágalmazók torkába nem vertek volna. A' hamis Tanítókat egyéb gyalázatos nevek között, a' Sz. írás, szemtelen ebeknek nevezi: *Isa. 56. 11. Philip. 3. 2. Apoc. 22. 15.* Az ebeknek olly természeti vagy on, hogy ha egyik valamely úczán kezd ugatni; a' szomszéd kuvalzok-is mindgyárt ugatnak; noha semmit sem látnak, sem hallanak egyebet az eb-ugatásnál; inkább-is agyarkodik ez illy állat, az olyanra a' kit nem ismer. Es így, mint-hogy Matkónak, Professor Urammal, igen kevés, avagy semmi ismeretsége nincsen, és sem erkölcsét, sem maga-viselését nem tudgya; azért leg-mérésztzebben mardossa, és hamis hir-hordozásával gyalázza; mivel-hogy a' több hozzá-hasonlók ugatását és éjjeli ordítását hallja. és ama' régi példa-beszédet akarja követni: *Ulula cum lupis, cum quibus esse cupis.* De a' maga fejét tapogassa a' jó Matkó; a' ki miben tudós, abban gyanós mátról-is.

Igazában mondhatjuk mi, hogy a' Cálvinista és Lutherista Synagoga, *Monstrum*, Csuda: mert a' melly látható testnek nincsen látható Feje, *monstrum* az: De a' Lutherista és Cálvinista Synagoga, látható Test, és nincsen látható Feje: Tehát *Monstrum*: mert magok kiáltják, hogy nincsen látható Feje az ő Ecclesiájoknak: mivel Christus, láthatatlan most nekünk. Nálunk pedig az Ecclesia, nem *monstrum*: mert a' Pápa, nem *Physicum Caput*; hanem *Morale Ministeriale*: nem-is első és éltető Feje az Ecclesiának, hanem Fő Szólga, Christus után. Miképpen azért a' Spányolok országa, nem *monstrum*, hogy a' Királlya mellett, Király-k-re-is vagy on; ugy az Ecclesia-is. Summában: efféle okoskodással, minden világi Me-

narchicum

narchicum regiment el-akarnak törülni a' Tévelygők; mert így a' Király sem volna Feje az Országoknak; a' Pólgár-mester sem, a' Városnak; a' General sem a' Hadnak; mert kinek kinek vagy on egy természet-szerént-való Feje, azon-kivül, hogy más-képpen-is Főnek mondatik. S-illy oktalanságát czégéreztetí Matkó, a' polyvás pénzű Patronusnak költségével.

IV. Bizonyosság. Ha a' Pápa, Ecclesia Fejének mondattat harnék; ugy az Ecclesia-is Pápa tag-jává lehetne. Ez pedig képtelen dolog. Erre azt mondá Professor Uram, hogy ez nem képtelen dolog: mert Sz. Pál tanította, hogy egy-másnak tagjai vagyunk, *Eph. 4. 25.* Matkó pedig ide csak így felele: Ne ragasd Pápádot Sz. Pálhoz; mert nem oda való; mert sem tiszt az Ecclesiában, sem semmi. Szép kis felelet! el-mehetz véle: csak hogy a' Patronusid költségét rőzfízzúl fordítod viszfá: jobb ha (mivel-hogy meg-kivántad) egy pőrőlyt vészessz a' kezébe, és Vajdák mellé ülsz a' Sátorban: nem-is jobb helyre-való a' Tompa Csákányod.

V Bizonyosság. Nem kell a' Christusnak Vice, a' ki mindenütt és mindenkor jelen vagy on, és csak egyedül léven Fő, elégséges a' gond-viselésre. Ezt a' tompa Csákányt így fordítá az Urára Professor Uram: Nincs hát semmi szüksége Christusnak a' Cálvinista Vice-Tanítókra: s-miért tehát annyi Tanító-Mestereket tartanak a' Cálvinisták? De ha nem kell Vice gondviselő; mint hogy jelen vagy on a' Főbbik miért hát a' Sz. Lélek, vigyázókká tette a' Püspököket az Isten Anya-szent-egyházának legeltetésében? *Act. 20. 28.* Erre azt mondgya Matkó: Hogy, igen-is kellenek az Egyházi szolgák, kik ne uralkodgyanak az Urnak örökségén, hanem legyenek jó példák, tükörök; de nem kellenek a' Pápák, Ersekek, Cardinálók. Hiszem szép felelet ez-is! ezzel csak el-ballagna a' Róka, az tellyes bizonyosságnak ereje előtt: de szalonás gallérán fogva, viszfá kell hurczolni, és azt kell kérdeni tölle: Miért kívántatnak az Anya-szent-egyházban lévő Egyházi szolgák, ha a' Christus elégséges a' gond-viselésre? Hiszem az ő nyelvevallása, hogy azért nem kívántatik a' Pápa, a' Vice-gondviselő az Ecclesiában, mert Christus elégséges minden gond-viselésre: Tehát az Egyházi szolgák sem kívántatnak; mert Christus elégséges minden gondviselésre: Itt volt a' bekenője; de a' Matkó, általugrotta. Hogy pedig a' Pápák, Cardinálók, Ersekek nem kívántatnak

tatnak az Ecclesiában; semmivel nem bizonyítja, hanem ezzel, hogy *Matkó mondja*: az onba nem jut-e eszedbe Matkó, hogy, *aggebb, a' ki nem bizonyít*; a' magad írása-ként: fol. 278. Csak így bizonyodik ám, a' Calvínista Vallás.

VI. Bizonyság. *A' Pápa az igaz Anyaszentegyházban sem Fő, sem fark, sem semmi; hanem az Ecclesián kívül való ellenség, Anti-Christus, Farkas: Tehát nem Feje az Ecclesiának.* Sokat birbitél tyúk módra a' Matkó, de semmit sem bizonyít. Régen meg-torkoltattanak a' Pápista Doktoroktól, valakik a' Romai Pápát Anti-Christusnak nevezték; azoknak bővséges válasz-tételekből Matkónak-is jut, leg-alább egy *Peryodus*, mellyel Matkónak dohos kérdése, és Farkasra ütött tábor ízájának rágalmozó szidalmazása meg-czáfoltathatik. Utólyára, nem *külmiben*, mint amaz földi száraz lyukban fel-puffadt mérges varas portéka, minden mérgét ki-adgya Matkó, így pattogván. *Ha ti Istenteknek, Fejeteeknek, Vő-legényeknek mondhatjátok (quo quo modo) ti dolgozok, ti éllyetek emberségével; de mi-nénk csak nem kell hely-tartósága; sempenig tudománya; a' mint-hogy a' régi Sz. Atyáknak sem kellett.*

Im hallod Kegyes Olvasó, micsoda a' Matkó biz onyságának véleje? *ti éllyetek*, úgy-mond, *emberségével*: ihol minémű Sz. íráson éppiti Ecclesiáját! *minénkünk*, úgy-mond, *csak nem kell sem hely-tartósága, sem Tudománya; mint-hogy a' régi Sz. Atyáknak sem kellett.* Ezek-e az ígért Sz. írálok? ezek-e a' fontos *ratio*id Matkó? Valóba bizony tompa papiros Csákányok, kikkel Róma falait ostromollya Matkó; mellyekre embernek, nem hogy üdvösségét, de egy roz barom fiát sem kellenék biznia: még-is némelly Calvínista Uraimék, olly *festummal* vészik a' Matkónak illy éktelen kábaságát.

Ezek így lévén, helyén marad a' mit a' Három Kérdés állatt, hogy a' Pápa Christus után Fő Pásztor, a' több Lelki Pásztorok-felett; és hogy a' Pápista Ecclesiá, Catholica és közönséges; Christus után való egy közönséges Fejére-nézve. Es noha, a' mit ez-el len a' Pápista Doktorokból emleget Matkó, azt mind csak halgatással mulathatnám; mivel hogy régen válasz adatott azokra: de hogy az igazság ki-tetsék nyilvánban, és Matkó oktalansága czégérezteték; lássuk mit beszél.

1. Ignatius Martyr, a' Sz. János Evangélista Tanítványa, Ep. 2.
ap Ma-

ad *Magnesianos*, col. 2. így irt: *Solus Christus sit Summus ac Verus Pontifex, & quidem natura.* Item: *Exultate in Christo & gaudete ne alienus vobis imperet.* Süsd-ki, hajámbor vagy Matkó, mi jó ki ebből? Ergo a' Romai Pápa, Christus után, nem Fő Pásztor, sem Christusnak nem hely-tartója a' gondviseelésben. Hiszem szép *Consequentia* ez! éppen Zilahi Academiához illendő: én bizony szégyenleném: ti látsátok bőv pénzű Calvínista Patronusok. De mind ilyenek a' több biz onysági-is Czigány Prophétátnak; sem okosság, sem erő nincs benne. Sz. Ignatius azt írja, hogy *Solus Christus, est Summus ac verus Pontifex, & quidem natura*: a' Pápisták-is ugyan ezt vallyák; mert a' Pápa, *natura* nem *Summus Pontifex*. Es ha úgy érted, mint-ha Sz. Ignatius ellene mondott volna a' Christus Hely-tartójának, és Fő szolgájának; nem Sz. Ignatius, hanem eb szavát beszélled, meg-bocsáls: mert, *Quem recitas, meus est ó Fidentine libellus; Sed male dum recitas, incipit esse tuus.* Mart. lib. 1. Epigr. 32.

Mivel-hogy nem érted a' mit mond Sz. Ignatius, talám soha nem-is olvastad; mert ha igazán meg-akarnád mondani, micsoda Fő Papról és Pásztorról szöll, soha erővel nem fognád reá, hogy ellenzené a' külső igazgatót Christus helyett, a' *kie* a' belső igazgató. 3. Reg. 8. 39. Erts-meg azért, s-többször ne káromkodgyál, hogy mi-keppen csak egy a' természet-szerént-való, örök és mindenható igaz Isten; mind-az-által a' Sz. írás Istenekek nevezi az Embereket: *Psal. 81. 6. Exod. 7. 1. Cap. 21. 6. Cap. 22. v. 8. 9. 28. Joan. 10. 35.* Ugy mondgya Sz. Ignatius, hogy csak az egy Christus természet-szerént-való Fő Pásztor és Pap; mind-azon-által Christus után az Ecclesiának egy látható gond-viseelő Pásztora vagyon e' földön; egyébb-aránt, ha gond-viseelő Pásztor-nélkül volna az Anya-szent-egyház: nem csak a' Sidó Synagógánál, de akár-melly galyiba Országnál-is alább-való állapotban volna. Mert a' Sidóknál egy Papi Fejedelem volt, kinek tartoztak engedni fejenként a' Törvény dolgában, *Deut. 17. 9.* Ország sincs, a' mellynek Feje nem volna. Ha azért a' Christus Ecclesiája, Ország, *Daniel. 7. 14. Luc. 1. 33. Cap. 16. 16.* Ha Akol; *Joan. 10. 16.* Ha ház; *1. Tim. 3. 15. Heb. 10. 21.* Ha Város; *Heb. 12. 22. Apoc. 21. v. 2. 10. 14. 15. Matth. 5. 14.* Ha fok tagokból éppült Test; *Eph. 1. 22. Cap. 4. v. 15. 16. Cap. 5. v. 23. 30. Col. 1. v. 18. 24. Cap. 2. 19. Rom. 12. 5. 1. Cor. 10. 17. Cap. 12. 27.* Szükség hogy Fejedelme, Pász-

tora, Gazda Embere, Birája és Fejelégyen. Summában: csak egy Me-sterünk, egy Atyánk, egy Fő Pásztorunk, és egy Fejünk vagyon: de a' mellett Sz. Pál, Nemzetségek Doctóranak, 1. Tim. 2. 7. 2. Tim. 1. 1. sőt keresztyének Apjának nevezi magát; 2. Cor. 4. 15. Mójselt Közbe-járónak, Meg-váltónak: Galat. 3. 19. Aét. 7. 35. Joseph-is és Othóniel, üdvözítőnek nevezeték, Gen. 41. 45. Judicum. 3. 9. Ezek a' nevek, szolgai állapot, és alacsomb rend-szerént, illenek az Emberekhez, nem olly Felséges Méltósággal, mint Christushoz: Ugy a' Fő Pásztorság-is. Elöttem van a' képe, mint meg-vakarod fejedet, midőn ezen locufokat el-olvasod: mert valamint lehetetlen a' Késmárki hegyeket körmeiddel ki-kaparnod; olly lehetetlen meg-bizonyítanod, hogy az Ecclesiának egy Fő Pásztorja nem volna; nincs-is olly meg-általkodott, szabadságban élő Cálvinista Prédikátor, a' ki igazán ellene-mondhasson. De tudom hogy megint meg-gyomrozod dohos Czigány tömlődöt és valami hazugságokat facsariz-kibőlde: mert nincs olly meg-másolhatatlan igazság, hogy ellene ne tudgyon Matkó hazudni. Fogjad immár a' mit nyertél Matkó! vidd világra Patronusidnak: talám magokba szálnak, és a' régi Sz. Jámbor Magyarok hitire térnek.

2. Cyprianus in tract. 3. de simpl. Pralat, Hoc erant, inquit, utiq, & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio & honoris & potestatis: (NB. mindgyárt utánna-veti Sz. Cyprianus ezeket a' következő szöveget, de Matkó el-lopta) sed exordium ab unitate proficiscitur, PRIMATUS PETRO datur. Es egy kevéssé alább ezt-is mondgya azon Sz. Péterről: Ut unus est Dominus, una Fides, unum Baptisma, unus Deus; ita Episcopatum quoq, ipsum, unum atq, indivisum esse, & penes singulos Episcopos in solidum esse oportere: sub uno Summo Episcopo, unico capite & sponso Ecclesie unica, quemadmodum multi radii solis unum lumen sunt.

Azért az ellen-vetésnek egy csepp színye sem volna, ha Matkó a' Sz. Cyprianus szavait meg nem csonkította volna; eleit és utólyát el-harapván. Csak a' kíváncsítik hát tovább-is, hogy igazán le-írjam a' Sz. Cypr. mondását, és úgy mindgyárt észre veheti ki ki a' Matkó ravasz Czigányságát: így szól azért Sz. Cypr. de unitate Ecclesie, n. 9. Loquitur Dominus ad Petrum: Tu es Petrus, Tibi dabo claves; & illi pascendas mandas oves suas, Et quamvis post resurrectionem. Apo-
Apo-

Apostoli parem potestatem tribuat, & dicat; sicut misit me Pater, & ego mitto vos: tamen ut unitatem manifestaret, UNAM CATHEDRAM constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem, suâ authoritate disponit. Hoc erant utiq, & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus; pari consortio pradi & honoris & potestatis: sed exordium ab unitate proficiscitur, PRIMATUS Petro datur: nyilván meg-kü-lömböztetvén a' Papi és Püspöki rendet és hatalmat, a' főbségtől, elsőségtől, és a' jurisdíctiótól.

Oh Czigányságodat czégéreztető, s-Lelked-isméretit csigázó, s-magadat Patronusid kedvéért pokolra szánó Sz. Atyák vesztegető-je! miért csigázod szemtelenül a' Sz. Cyprianus szavait, mellyekkel ő, a' Sz. Péter, több Apostolok-felett-való tisztetségét világosan bizonyítja? A' melly szavaival hármat mond: Elsőt, hogy az Apostolságot a' mi illeti és a' Papi-rendet, abban egyenlő volt Sz. Péter a' több Apostolokkal. Másodikat, hogy az Apostolság-kivül, Sz. Péternek más tiszti volt; az az, Fő volt, első volt a' több Apostolok között. Harmadikat; miért kellett egy Főnek lenni az Apostolok között; tudni-illik, hogy az Eggyesség meg-tartatnék. Mert a' mint maga Sz. Cypr. írja, Epif. 55. num. 27. alias lib. 1. Epif. 3. nem lehet eggyesség, és csendesség a' fejetlen lábak között. Neque enim hereses aliunde oborta sunt, aut nata Schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex Vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria Divina obtemperaret Fraternitas universa; nemo adversus Sacerdotum Collegium quidquam moveret; nemo Judicem se, jam non Episcopi, sed DEI faceret.

Ez volt az oka, hogy jöllehet emberi gyarlóságtól vífeltervén Sz. Cyprianus, igen neheztelt István I. Pápára, Anno Christi 259. a' ki azt az Apostoli Traditiót győzhetetlenül őltalmazta Cyprianus ellen, és egész Africából, Ciliciából, Cappadociából Cyprianustól egybe-gyűjtetett számtalan Püspökök ellen; hogy tudni-illik az Eretnekektől kereszttetteket, mászszor nem kell keresztni, mind az-által, Sz. Cypr. a' maga tettezését, a' közönséges értelem-ellen táborban nem szállítá, s-nem szökek szembe a' Romai Anya-szent-egy-háznak kézről kézre adatott Tudományával, sem penig üstö-köt nem vona a' Romai Pápával, hanem nagy alázatossággal a' ma-

ga és több Püspökök sententiáját, a' Pápa ítéleti alá bocsátá. Hal-
hadcza mit beszél maga Sz. Cyprianus *in Epist. ad Iubaianum*, a' hol
okát adgya, miért holdúlt-meg a' Romai Pápának, így szólván:
Servatur á nobis patienter & firmiter, charitas animi, Collegii honor,
vinculum Fidei, & unitas Sacerdotii: tudván hogy sem Papok egy-
gyeisége, sem Hitnek igazsága meg nem álhat, az egy Fő Pásztor-
hoz-való engedelmség-nélkül. Hát nem tetczet-e Sz. Cypriánus-
nak a' Romai Pápa? bizony szégyen ezt csak meg-gondolni-is,
nem hogy ki-nyomtatattatni. Használatok véle Calvinista Pa-
tronusok.

3. Hieronymus *Dist. 93. Legimus. Si (inquit) autoritas quere-*
retur, Orbis major est Urbe: ubicunque fuerit Episcopus, sive Romae, si-
ve Eugubii; ejusdem meriti est, & ejusdem Sacerdotii. Ha igazság
szerető Prédikállónak tartod magadat Matkó, miért lopád-el ezt, a'
mi túltént utánna következik: *Quod UNUS electus est, qui cæteris*
preponeretur; in schismatis remedium factum est. Ezt szintén ott
mondgya Jeronymus, a' hol az előbbi; de hogy ezzel a' Romai Pá-
pa méltóságát bizonyítja: nem ír-le a' Matkó. Bolond-is volna,
ha maga ellen szánt-szándékkal fegyvert adna; noha abban sem igen
okos, hogy a' Sz. Atyáknak olyan szavait hozza-elő, a' kikből, nyil-
ván tudgya, hogy ha fel-keressük, orczájára kerül czigánysága. En
csak azt csudálom hogy a' Sz. Atyáknak olly szavait veti a' Sz. Pé-
ter méltósága-ellen, a' kikkel közönségesen a' Pápista Doctörök a'
Sz. Péter méltóságát erősítik. Ollyan ez, a' mit Sz. Jeronymusból
emleget a' Matkó: mert ez a' Sz. Atya azt tanította, hogy a' mi illeti
a' Püspöki méltóságot, abban mind egyenlő, akár Romában, s-akár
Eugubiumban visellye Ember a' Püspökséget; noha az egygyeiség-
nek meg-tartásáért, egynek kellett Főnek lenni: szintén azon-kép-
pen az Apostoli Méltóságnak rendiben, egyenlők voltak az Aposto-
lok: de hogy az egygyeiség meg-maradna, és a' következő üdök-
re példa adatnék az Ecclesiának csendes gond-viselésében; azt akar-
ta Christus, hogy egy Fejek lenne az Apostoloknak. Hallyad Sz.
Jeronymus szavait *contra Luciferian. Ecclesie salus, in Summi Sacer-*
dotis dignitate ac Veneratione consistit: cui si non exors quædam, & ab
omnibus eminens ætur potestas; tot in Ecclesiis efficientur Schismata,
quot Sacerdotes. Viszont. *Lib. 1. cont. Jovinian. circamed. super Pe-*
træ

trum fundatur Ecclesia. Et licet id ipsum in alio loco super Apostolos
fiat, & cuncti claves Regni Cælorum accipiant, & ex aequo super eos Ec-
clesie fortitudo solidetur: tamen propterea inter duodecim UNUS
eligitur, ut CAPITALE constituto, Schismatis tollatur occasio. Es
hogy az egész világ lássa, melly szemtelenül gyalazza Matkó Sz. Je-
ronymust, mint ha pártot ütött volna a' Pápa ellen: im le-irom,
micsoda levelet irt a' Romai Pápának: *Ego beatitudini tue, id est, Ca-*
thædra Petri, Cummunione socior: super illam Petram, edificatam Eccle-
siam scio: Quicunq; extra hanc domum Agnum comedit, prophanus est.
Apud vos solos incorrupta Patrum servatur hereditas: ibi cespitem terræ
fecundo, Dominici seminis puritatem centeno fructu refert. Epist. 57.
Item Epist. 18. Est ibi Sancta Ecclesia, sunt trophæa Apostolorum, est
Christi vera confessio, est Apostolorum prædicata fides. Használó-képpen
Sz. Agoston, Pelagius ellen írván, Bonifacius Pápának küldi köny-
vét, hogy a' mit nem javal benne le-törüllye: *Beatissime, atque Ve-*
nerande Papa Bonifaci: in Episcopatus officio præeminens celsiore fastigio;
hec ad tuam dirigere Sanctitatem, non tam discenda, quam examinan-
da, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda, constitui. Aug. Tom.
7. Lib. 1. cont. duas Epist. Pelag. Cap. 1. S-no Matkó, mit nyertél itt-
is? azt, hogy viszfz áugrott az orrodra a' tompa Csákányod; hogy
olly szemtelenül ne turkálj a' Sz. Atyákat; Héjában-is turkálj
penig a' Sz. Atyákban Matkó, Czeglédivel együtt: mert valamit ő
belőlők magyarász a' közönséges Romai Anya-szent-egyháznak ér-
telme-ellen; azt nem isméri övéknek a' Sz. Atyák, a' kik minden
tetczéseket azon Sz. Ecclesiának itéletire hadgyák. S-ezt nyere-
tek Matkóval Calvinista Patronusok; meg-is éritek véle, ha idvezülni
akartok.

4. Arany-szájú Sz. Jánost-is méltatlan rongállyá, a' Czigány
nyeréggel meg-nyergelt Matkó tompasága; mint-ha ez a' szent-is
nem ilmérné a' Romai Pápát, s-ennek Fő Pásztor-ságát, és az Anya-
szent-egyházban lévő Vice-gond-viselését: holott maga Arany-szá-
jú Sz. János *Epist. ad Innocentium Papam, tom. 5.* Az egész Anya-sz.
egyház Fejének nevezi akkor-béli Romai Pápát Innocentiust, és
hozzá mint Fő Biróhoz appellál. Innét vagy, hogy Innocentius
Pápa, Arcadius Császárt, és a' nékie hízkelő Püspököket, Arany-
szájú Sz. Jánosért, illyen szókkal veré átok alá: *Itaq; ego minimus,*
& pecca-

Et peccator, cui Thronus Magni Apostoli Petri creditus est, segrago & re-
jicio te à perceptione immaculatum Mysteriorum. Episcopum etiam
omnem, & Clericum qui administrare ea vobis ausus fuerit, dignitate
sua excidisse decerno. A' mit Pelagiusból emleget a' közönséges Pü-
spók nevéül, bőv feleletet adott Professor Uram arra; nem szűkség
időt, s-papíroslat itt véle vésztegetni. Hilarius Pictaviensis, midőn
azt írja, hogy, *Unum est hoc immobile fundamentum, una hac fidei Pe-
tra, Petri ore confessa. Super hanc ergo Confessionis Petram, Ecclesia edi-
ficatio est.* Ezekkel a' szókkal nem mondgya, hogy csak a' Sz. Pé-
ter hitin fundálta volna az Anya-szent-egyházát Christus Urunk;
ugy hogy a' Sz. Péter személye, semmiképpen nem volna fundamen-
tom, s-ugy sem, mint Főbbik Gond-viselő helyett. Azért ezzel
Matkó semmit nem bizonyíthat: nem-is vészi észébe a' *Clarissimus*
Prædicans, hogy a' Hilarius elő-hozott szava, egyenesen ellenkezik
az ő mondásával. Mert Matkó fol. 170. azt írja, hogy, a' *Petra* név,
a' *kő-szál* értelmében, a' *Sz. írásban senkinek nem tulajdonittatik, ha-
nem csak az egy Jesus Christusnak*, 1. Cor. 10. 4. Azt-is ugyan ott írja,
hogy a' *Petrán*, *ő-is* *kő-szál* ért; ha azért a' *kő-szál*, a' *Petra* név,
senkinek a' *Sz. írásban* nem tulajdonittatik, hanem csak a' *Jésus*
Christusnak, a' mint Matkó írja; tehát a' *Confessionának* sem tulajdonit-
tatik a' *Petra* név, mikor azt mondgya a' Christus, hogy, *Petrán* *kő-
szálon* építi az ő *Ecclesiáját*. Tehát vagy az nem igaz, hogy, *super*
hanc Petram Confessionis, Ecclesia edificatio est; vagy ha ez igaz, nyil-
ván nem igaz az, a' mit Matkó mond, hogy, a' *Petra* név, csak egye-
dül a' *Christusnak* tulajdonittatik a' *Sz. írásban*. *Ex ore tuo te judico*
Matkó. Lépjünk tovább. A' mint maga Matkó fel-jegyzi, ez-is a'
Hilarius szava: *Hæc fides, Ecclesie est fundamentum*, Ez a' Hit (tud-
ni-illik, a' Sz. Péteré) az Anya-szent-egyház Fundamentoma. Ha
ez igaz Matkó, a' mint igaz-is a' te értelméd-szerént; nem igazán
találád írni, ugyan fol. 170. hogy, *fundamentoma nincsen több az Ec-
clesiának, a' Christusnál*. Mert itt meg-vallod, hogy, a' Hit-is funda-
mentoma az Ecclesiának; és így olly okosnak mutatod magad lenni,
mint a' ki barna lován ülven, ugyan azon barna lovát nagy búsulá-
sal keresi. Annál-is inkább ki-tetozik hamisságod, midőn pironga-
tod Bellarminust, hogy erőtlennül tekeri az Isten szavait a' Romai Pá-
pára, mint-ha *Isa. 28. 16.* olyan fundamentomról szólna a' *Sz. írás*,
miném

miném a' Pápa; kiért ellene illyen Syllogismust csinál: Ollyan
Fundamentom körül szólna *Isaiás*, a' mellyben a' ki hiszen, meg nem szé-
gyenül: De a' Pápában senki nem hiszen; Tehát a Pápa, nem funda-
mentoma az Ecclesiának. Tegyük ide immár a' Hilarius propositió-
ját-is, és nezzük, mint ejti magát kelepczében a' tompa Bányász:
Ollyan fundamentom körül szólna *Isaiás*, mellyben a' ki hiszen meg
nem szégyenül; Matkó szava: De a Péter *Confessiojában* senki nem
hiszen, hanem ő magában a' Christusban: Tehát a Péter *Confessioja*,
nem fundamentoma az Ecclesiának. Lásd mint békeltetheted
egybe mondásidat; én csak *ex ore tuo te judico Matkó*. Az Terru-
lianus szava-is igaz, de abból semmit ellenünk ki nem csafarhatcz.
A' pedig nagy kábaság, a' mit te-is Calvinusoddal vallasz, hogy a'
minden Nemzetekre ki-terjedett Anya-szent-egyházát, lehetetlen egy
Præfectusnak igazgatni. Igen meg-kisfebbítitek a Christus hatalmát,
ha ő nála ezt lehetetlennek tartjátok; mi sem mondgyuk termé-
szet-szerént-való dolognak, hogy egy, világi erőtől meg-fosztott
embernek; annyi hatalmas Monarchák, s-olly győzhetetlen Csá-
zárok engedtek; annyi fok Országok; annyi tudós Püspökök fejet
hajtottak; annyi Nemzetsegek meg-hódultak mind e' mai napig. De
hogy ez Christus rendelkezéséből így lőtt legyen, az egész Világ bizon-
ságot tészzen róla. Mert a' Világnak minden szegletiről, a' közönsé-
ges Gyülekezetek, és a' nevezetes Sz. Doctorok, a' Romai Pápához
küldötték irásokat, hogy az ő itéletiből vennének erősséget. Az
Chalcedoniai Gyülekezet, a' Chartágo-béli Synat, azonkéri a' Ro-
mai Pápát, hogy az ő itéletivel becsületesse tegye, a' mit végezet va-
la. *Apud Aug. Epist. 90.* Esa' Chartágo-béli Synatnak így felel In-
nocentius Pápa *apud Aug. Epist. 91.* *Inquirendis his rebus, quas de-
cet à Justo, & Catholico tractari Concilio, antiqua Traditionis exempla
servantes, vestre Religionis vigorem approbastis. Patres non humanâ
sed Divinâ decrevere Sententiâ, ut quidquid de disjunctis, remotisque
Provinciis ageretur; non prius ducerent finiendum; nisi ad hujus sedis
notitiam perveniret, ubi tota auctoritate, justa quæ fuerit pronuntiatio,
firmaretur, indeq; sumerent cætera Ecclesie; velut de Natali suo Fonte.*
Az Milevitanum Concilium levelére, ugyan azon formán felele,
apud Aug. Epist. 93. Egy szóval, az egész Világnak nem csak köz-
tenden levő keresztényeit, hanem minden Püspököt-is meg-ílte a'
Romai

Romai Pápa, a' mint Sz. Gergely *Lib. 7. In dñl. 2. Epist. 64.* Niceforus *Lib. 14. C. 34.* Theodo. *Lib. 2. C. 4.* Socrates *Lib. 2. C. 15.* Sozom. *Lib. 3. C. 8.* Theodore. *Lib. 2. C. 4.* bizonyították. Ha azért a' minden Nemzetekre ki-terjedett Anya-szent-egyházat e' mai napig igazgatta egy Præfectus; világosan következik, hogy a' minden Nemzetekre ki-terjedett Anya-szent-egyházat igazgathattya egy Præfectus. Ez legyen hát jutalma a' Matkónak adatott pénzetenek Patronusok, hogy ezeket tőlünk halván, az Isten széki előtt menthetetlenek legyenek, ha az egy Romai Páfztorság alá nem tértek a' Cálvinista kovászból.

Bizonyosságiból ki-fogyván Matkó, a' Professor Uram több tanítására-is igyekezik feleletet adni; csak hogy ingadoz, haboz és rántorog, mint a' szédülésnek Lelkétől meg-részegített Tévelygő; el-annyira, hogy egy feleletben nem mér meg-maradni; melly jele gyámoltalan ügyének. Elsőben azt mondgya, hogy, mikor Christus Urunk Sz. Péternek ígérte, hogy hitiben meg nem fogyatozik; *Luc. 22. 32.* mikor csak Sz. Pétert mondta kő-szıklának; *Matth. 16. 18.* mikor Sz. Péter mondatik elsőnek az Apostolok között; *Matth. 10. 2.* mikor csak Sz. Péternek adta Christus a' Menyország kulcsát; *Matth. 16. 18.* mikor csak Sz. Péterre bízta Christus Urunk mind Bárányt s-mind Juhait; *Joan. 21. v. 15. 16. 17.* akkor, sem Pápa, sem Ecclesia Feje, sem Fundamentoma nem lett Sz. Péter; hanem azok csak azért mondatnak róla, mert Christusnak igen kedves Tanítványa volt; egyéb-aránt-is, *quod scribitur Petro, non meretur Pape.* Ezt a' feleletet ebbe hadgya, s-egy szóval sem bizonyítja, el-felejtven a' mit fellyebb monda, hogy agg eb, a' ki nem bizonyít. De én azt kérdelem Matkótól, honnét tudgya, hogy Sz. Péter, kedvesebb Tanítványa volt Christusnak Sz. Jánosnál? mellyik Evangélistánál olvasta? úgy tetszik énnékem, s-ugy-is vagy on az Isten könyvében, hogy az Apostolok között más egyéb nem tulajdonítá magának a' kedves nevet, hanem csak Sz. János: *Joan. 19. 26. Cap. 21. v. 7. & 20.* Ha azért csak egyedül a' kedves Tanítványság volt az oka, hogy Sz. Péter győzhetetlen kő-szıklának nevezetett, &c. mondgya-meg a' Matkó, miért nem adtak Sz. Jánosnak-is azok a' fok prerogativák s-Méltóságok? Ezen-kivül nincsen itt a' kérdésben, micsoda okból vífelteztetett Christus Urunk, midőn Sz. Pétert olly

nagy

nagy Méltóságra emelte: hanem azt kérdgyük, hogy, azzal a' Méltósággal Ecclesia Fejévé tette-e? Midőn azért Matkó a' kedves Tanítványt emlegeti; a' *crassa, supina ignorantia* Elenchinek sáros tekenőjében (mellyet ő gyakran emleget) bé-mázollya szakállát. Ez penig ugyan győzhetetlen bizonyosság; *quod scribitur Petro, non meretur Pape.* NB. el-annyira, hogy Matkó többször-is emlegeti ezt, és fundamentomúl veti ostromlásinak. Nota Benet-is téfzen melléje, hogy az Olvasók lássák, mivel ostromolgya leg-erősebben a' Romai Pápát; csak hogy jobban cselekedett volna, ha a' NBene helyett, valamellyik Prophéta, avagy Evangelista nevét írta volna melléje, és ugy, ha Isaiás vagy Sz. Máthé mondaná, inkább el-hinnék az Olvasók, hogy, *quod scribitur Petro, non meretur Pape;* de csak ilyen száraz mondással, minden bizonyosság-nélkül, illy derék dologhoz szállani; itéllye-meg a' kinek Isten csak kis parányi okofságot adott-is, hogy ez, nem jele-e mind a' Matkó tudatlanságának, s-mind penig a' Cálvinista Vallás igazságtalanságának?

Látván a' Zilahi Markó, hogy az első felelet nem helyes; másodszor gőgösen akar felelni, s-azt írja, hogy hazud Professor U. mikor azt mondgya, hogy csak Sz. Pétert mondta Christus Urunk, győzhetetlen kő-szıklának, és hogy Sz. Péter volt Uraságra s-méltóságra-nézve, az Apostoloknál felsőbb. Hazudtolását egyébbel nem támogattya, hanem azokat a' Doctorokat emlegeti, kiket Belarminus ellen-vetés-képpen elő-hozott, s-bővségeffen meg-felelt mondafoakra. A' hol az ellen-vetést lopta a' Matkó; ugyan onnét a' feleletet-is fel-vehette volna; hiszem hasonló dolgot kívánt ő az halgatók meg-szóllításában: mert *Contraria juxta se posita, clarius elucescunt.* De így mindgyárt ki-tetzet volna, hogy semmi ereje nincs az ellen-vetésnek: mert Sz. Ambrus csak ollyan Elsőséget nem tulajdonít Sz. Péternek, a' melly köz a' Világi Uraságokkal, és a' kirül maga üdvözítők meg-fedde a' Tanítványokat, *Luc. 22. 28.* akarván a' kevélységet ki-gyomlálni közzőlők. Arany-szájú Sz. János penig, nem mondgya, hogy csak csupán a' Hiten és Vallásor fundálta Christus Urunk az Ecclesiát; hanem ennek a' személynek úgy-mint Sz. Péternek hitin, mellyel azon méltóságát nyerte S. Péter.

Ebben sem marad-meg, az ingoványos tó felett vakmerően

Q²

szökde

szökdécselő Matkó, hanem széles barom módra meg-rázzván a' fejét, minden ok s-ratio-nélkül, így bögeti harmadszor szavát; hogy-ha mind igaz volna-is a' miket mond Professor Uram Péterről; ugyan csak nem örülhetne a' Pápa annak; mert Sz. Ambrus Doctor így vetkezteti-le a' Pápát a' Sz. Péter köntöséből: *Non habent hereditatem Petri, qui Petri fidem non habent.* Es ha ugyan Péteren u. m. fundálta volna-is Christus az Anya-szent-egyházat; csak ugyan nem Pápán. Nyilván Aprilis nadragulyája s-Tatár dohán fűti, avagy megrekent meleg Canicula szele, zavarta-fel akkor a' Matkó agy-velejét, mikor ezt írta: mert nincs most szó arról, ha a' Pápára maradt-e Sz. Péter tiszti, avagy másra? s-ha a' Pápa, Sz. Péter hitit tartja-e, vagy nem? az után kell azt kérdeni. De a' heves Matkó, által-ugrik az Sinóron, és otromba pöröllyével együtt, *Elenchus ignorantiajána* két Farkas vermébe esik; hogy lába ki-törvén, és maga homlokát Csákányába ütven, az igazságnak útyán ne járhaflon. Hogy penig Ambrus Doctor le-vetkeztetné a' Pápát a' Sz. Péter köntöséből, olly nem igaz, melly nem igaz, hogy a' hazugság, igazság volna. Mert ha ő a' *Major propositi*ót mondgya-is: *Non habent hereditatem Petri, qui Petri fidem non habent*; Sohűlt nem mondgya ezt a' *Minor*ot: *Se a Pápa, Petri fidem non habet.* E' nélkül penig a' *Minor*-nélkül, csak álljen a' Matkó Syllogismusa: *Omnis homo est animal: Ergo Matko non est homo.* Csak a' Matkó esztől üres agyaskodása azért ez, és az ő Pajtársaié, hogy a' Romai Pápa, Sz. Péter Hititől el-szakadott; hogy a' Romai Ecclesia, noha régen Christusnak vala jegyezve, és az igaz Tudománynak Jegy Gyűrűje kezében bízott vala; de Hititől el-felelkezvén, Anti-Christus Latrává tette magát, és az ő Völégényétől reá-bizattatott drága kincseket el-tékozlotta. De mivel gyalázatos és terhes vádolás ez, úgy hogy méltó őök tűzre a' kire ez reá bizonyodik: és a' Romai Ecclesia, noha bátorságos abban, hogy az ő Jegyese különben itil ő róla: mind-az-által, tisztességét keresi a' hamis vádolókon, nevezet-szerént te rajta Matkó István; és azt akarja, hogy mutasd-meg, melly helyen? s-melly időben? s-kivel érkezett az ő Jegyesének adott Hiti ellen? Az az, melly időben? ki által? micsoda dologban változtatta Tudományát a' Romai Ecclesia? Például: Ha a' Misét (melly ellen te sokat káromkodol tompa csákányodban) és a' meg-dicsőült Szenteknek

teknek való könyörgést, nem az Apostoli tanításból vette a' Romai Ecclesia, hanem (a' mint te, *Ovidius* átkára méltó Lelki-isméreteddel mondod) Anti-Christus tojta üdő jártában ezeket; mutasd-meg, melly időben, és mi-módon kezdetett ez a' Tudomány? kik voltak első Prédikátori, kik ezeket élő nyelvekkel, vagy írással a' község eleibe vetették? kik vették és kezdték követni elsőben? miképpen terjedett? és kik állottak ellene? Nevez egy Tanút a' régi egész Íráskból, a' ki valaha azt írta, vagy csak vékonyon jelentette volna, hogy a' Romai Ecclesia ekkor elsőben kezdte a' Misét, és az Szenteknek való könyörgést, és a' többit, mellyeket te nagy haszontalan könyvedben Ujjaknak károgasz lenni. Azok között, a' kik Lajstromba írták az Új Testamentom alatt szakadozott Eretnekségeket, csak egyet mutasd, a' ki valaha a' Romai Ecclesiáról monddta volna, hogy Eretnekséget kezdett; csak egy elemertes Tudós Embert adgy, a' ki egész hat száz esztendőig Urunk születésétől fogva, tévelygésnek mondotta volna a' Szentekhez-való könyörgést, és a' Misét.

Ha ezekben tétovázni kezdesz, mint a' kik Sufannát vádolják vala, *Dan. 13. 58.* minden patvarodnak nyaka szakad, és gyalázatos pirulással buját valloz mérész hazugságodnak. Vadnak régi tudós Doctorok, úgy-mint Philastrius, Epiphanius, Theodoretus, Augustinus: kik minden Eretnekségeket fel-írtak, mellyek első őtt száz esztendőben ostromlották az Igazságot: de senki a' Romai Ecclesiának csak leg-kissebb dologban-való tévelygését is nem emliti. A' rend-tartásokban különböztek némeltyek a' Romai Ecclesiáról, és azt fel-írták: úgy-mint a' Húsvét napjának ülléséről, s-a' Sacramentomok szolgáltatásának némelty szer-tartásról-való különbözést: de a' Hitben-való eset felől, senki sem emlekezik.

Az Apostolok idejétől-fogva, annyi bölcs Sz. Emberek nem voltak, mint Urunk születése után négy száz esztendő tájban: Mert 360. és 460. esztendő alatt virágozottanak Athanasius, Hilarius, Optatus, Cyrillus Jerosolymitanus, Efrein, Basilius, Nazianzenus, Damasus, Epiphanius, Nissenus, Ambrosius, Jeronymus, Chrysostomus, Augustinus, Paulinus, Orosius, Cyrillus Alexandrinus, Cassianus, Lirinensis, Prosper, Leo Pápa és a' többi fogan. Hogy ezek mind egyig, a' nagy temérdek álom miatt ezekbe nem vették volna,

honnan támadott a' Bálványozásnak tőze, melly ez egész világból ki-perfelte az Apostoli Tudományt; hidgye-el, a' ki magát esze-fordúltak akarja jelenteni, avagy a' kit a' kerengős nyavalya meg-
 űtött. Azért csak szeles szók és álom hüvelyezések, valamit a' trágár Matkó, bizonyítások-nélkül beszéll, nagy hívságos szókkal, a' Római Pápának, Sz. Péter Hitiről-való el-szakadásáról; úgy hogy méltábban mondhatom én ő rólok, mint ő k mi-rólunk. *Non habent hereditatem Petri, qui Petri fidem non habent.* Es így, mint hogy illy nagy derék dologban biz onyság-nélkül vádolsz bennünket, Isten-től el-állott Matkó; éppen bizony gőgös torkodra koporítod amaz te pajkos mondásodat, fol. 278. *agg eb*, úgy-mond, a' ki nem bizonyít. Te pedig nem bizonyítál; Ergó.

Utólyára, mikor azt mondgya Matkó, hogy ha ugyan Péteren fundálta volna-is Christus az Ecclesiát; csak ugyan nem a' Pápán fundálta; iszonyú ki-felkelhetlen Labyrinthusba keverődzik: Mert, *ex hypothesi data*, ha Sz. Péteren fundálta Christus az igaz Ecclesiát; szükség, hogy a' Sz. Péter tisztiben valaki maradgyon Világ végeig, az egész Ecclesiának gond-viseelésében; mivel hogy, mint szintén e' Világi állapotban, nem a' végre rendeltetnek Birák a' Városokban, vagy Fejedelmek az Országokban, hogy ezeknek személye Méltóságban legyen, a' mint Sz. Agoston tanította *lib. de Pastoribus C. 1.* hanem hogy a' Város és Ország, jó gond-viseelés alatt igazgattassék: azon-képpen az Ecclesiában-is a' Pásztorok, az Anya-szent-egyház javáért és épületiért rendeltetnek, nem a' magok becsületiért avagy hasznáért; úgy hogy *Pastor sit propter Ecclesiam, non Ecclesia propter Pastorem*: és hogy, az mint a' Lelki Pásztorok tisztékül szól a' Sz. írás *Ezech. 44. 23.* az Isten Hiveinek meg-mutassák a' tisztát és a' tisztátalant, az igazat és a' hamissat, minden világi haszonra-való tekintet-nélkül: kit ha fok feleséges és gyermekei Luther és Cálvinista Prédikátor cselekednék; úgy, mind magok, mind halgatójok, hamaráb térnének-meg a' régi íz. Eleink Hitire, melly a' gyarló testnek nem fokat kedvez, mint a' Luther és Cálvinista Vallás.

Ha azért a' Sz. Péter Fő Pásztorsága nem a' Sz. Péter tisztességiért, hanem az Anya-szent-egyház szükségieért és hasznáért rendeltetett; következik hogy mind addig kell a' Sz. Péter tisztinek a' Pásztor-

Pásztorságának maradni, valamig az Ecclesiának szüksége kíván-nya. Immár pedig senki egyéb nincsen a' Római Pápán kívül, a' kívül csak gondolkodva-is mondhatnók, hogy Sz. Péter tisztiben maradt volna; a' Lutherek és Cálvinisták-is senkit nem mutathatnak mást a' Római Pápán kívül; a' mint erőssen Professor Uram Matkó ellen vitatá, arra kötelezvé magát, hogy ha mást a' Római Pápán-kívül mutathatna Matkó, a' ki a' Sz. írás-szerént Sz. Péter *successor* volna; mindgyárt Cálvinistává lenne. Tehát nyilván kö-vetkezik, hogy *ex Hypothesi data*, ha Sz. Péteren fundálta Christus az Ecclesiát; ez a' hatalom és Méltóság, a' Római Pápára szállott. Rövideden ezt az igazságot, így adta előnkben Tisztelendő Prof. Uram *in Auditorio Theologico*: *Quicumque propter unum visibilem perpetuo conservandum, sapienter instituit unum Pastorem visibilem ordinarium; ille instituit Pastorem talis gregis perpetuum: Atqui Christus (etiam ex hypothesi Matkón-is) propter Ovile suum visibile, usq. ad Consummationem seculi conservandum, instituit unum Pastorem ordinarium visibilem: Ergo Christus, isdem verbis constituit Pastorem visibilem, constituit perpetuum. Subsumo: Sed non est perpetuus in persona Petri: Ergo in Successoribus ejusdem: Nullus autem est assignabilis Successor legitimus, prater Romanum Pontificem: Ergo ille est Summus & Ordinarius Pastor visibilis, totius Ecclesie Christi.*

Ezek után, nem tagadhattya Matkó, hogy vakoknak vak vezetője: *Matth. 15. 14.* meg-vakítván őtet a' Cálvinistaságnak hályoga, hogy látván ne lássa az igazságot. *Luc. 8. 10.* Meg-mutatá P. Uram, hogy *Matth. 16. 18.* Pétrának nevezte Christus Urunk Sz. Pétert, mondván: *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*: mert egyéb-aránt mint férne egybe, hogy Sz. Péterről nagy *Emphasissal* kezdvén Christus Urunk ízóllani, mint ha őtet az igaz Vallásért, illendő tisztességgel akarná illetni; véletlenül osztón magára fordítaná szavát, és magát mondaná kö-ízálnak? Mind-azon-által hazuttolgya P. Uramot itten a' Matkó, és azt kívánnya, hogy mutassa-meg, hol, és mikor nevezte Pétrának Christus Urunk Sz. Pétert? Jöjjön haza Chalcédonból, és mutassa-meg a' Bibliából. Itt látom Matkó, hogy minden biz onnyal ki-omlott a' fejedből, a' mi kevés olaj-jocskád volt-is; mert valóba Harpaste kábaságát követed ez-aránt, *apud Senecam Epist. 50.* a' ki vak lévén, nem látta a' tükörös világot.

palotában, hanem az ablakokra panaszolkodék, hogy bé vólnának téve. Így vakultál te meg Matkó, s-dűlsz fűlsz a' Professor Uram ellen, a' ki Bibliából mutatta-meg, hogy Sz. Péter, Petrának nevezetett; de te a' világos dologban olly vak vagy, a' mint Sz. Agoston írja felőletek Luther és Cálv. Tanítók: *contra Faustum, lib. 16. c. 3. Qui in Evangelio quod vultis creditis; quod non vultis, non creditis; non Evangelio, sed vobis ipsis creditis.* A' mit akartok, hiszitek az Evangeliomból, a' mit nem akartok, nem hiszitek; s-igy, csak magatoknak hisztek, nem az Evangeliomnak. A' keresztyéni józan-ság pedig azt kívánja tőlünk, hogy ha a' Christus szavaiban valami homály vólna, és Nap-fénynél világosan ki nem hozhatnók-is az Írásból, hogy Péter Petrának, kö-szálnak nevezetett; illendő, hogy azoknak értelme-szerént vegyük a' Christus szavait, kik által reánk szállott a' Sz. írás; hogy sem a' Luther és Cálvinista Prédikátorok tetczése-szerént, a' kik senkitől törvényesen nem küldettek, és csak minap támadtak

Meg-bocsás Matkó, ha mi többet hiszünk azoknak a' régi Sz. Atyáknak, kikkel te örömeft bizonyítál ellenünk, hogy sem tenéked meg-általkodott hamis Prófétának: Cyprianus, *Epist. 71. num. 19.* így szól; *Petrus primum Dominus elegit super quem edificavit Ecclesiam.* Ambrosius, *sermone 72. de fide Petri*, így ír: *Petrus pro soliditate devotionis, Ecclesiarum Petra dicitur; sicut ait Dominus: Tu es Petrus, eo quod tanquam saxum immobile, totius oneris Christiani compagem, molemq. contineat.* Basilus, *Conc. 28. quæ est de Pœnitentia*, így tanít: *Petrus audivit, Petra es. Etiam si autem Petra est, non ut Christus Petra est, sed ut Petrus, Petra. Christus enim revera Petra inconcus-sa est: Petrus autem propter Petram. Largitur enim Jesus suas dignitates, & non evacuatur, sed habens dat. Lux est; vos estis inquit Lux mundi. Sacerdos est, & facit Sacerdotes. Petra est, & Petram fecit.* Augustinus, *Tract. 56. in Joannem: Quis nesciat primum Apostolorum esse Beatissimum Petrum? Item Quæst. 75. Post Salvatorem in Petro omnes continentur; ipsum constituit Dominus esse Caput.* A több Sz. Atyák bizonyoságit el-halगतom, hanem csak azt kérdelem most magától a' Zilahi meg-fogott Rókától: vagy méltók ezek a' Sz. Atyák a' hitelre, vagy nem: Ha méltók; nyertefek vagyunk: ha nem méltók; miért bizonyítál ellenünk ezek irállyal? honnét tudod, hogy akkor a' Sz. írás-

Sz. írás-szerént szállottak, s-most nem? *Responde! Responde!* igen tudod másnak pirittyelni: nem mondhatnád-e magadnak-is amaz szót; jőj haza Sz. Atyákból, s-mutasd-meg a' Bibliából. Ládd-e Matkó melly könnyű a' sebes Tygrifnek, el-érni a' sánta Farkast, és jól meg-szaggatni? könnyű, józan értelemmel, egy maga tet-czésének dohos palinkájától meg-részegült Prédikátort, lábairól le-dűjteni; és elméjével eggyütt, daróc-zos sákban takarni. Tanúly többet Matkó, hogy magad forrójával ne koppaszta-d magadat.

Quæst. 2. Cap. 5. Num. 2. 3. 4. Cap. 6.
Num. 1. 2. 3. 4.

Eszre véve a' veszedelmes álomban lédező Matkó, hogy nem következik, hogy az Ecclesia sok nyomoruságira-nézve, belső igaz-ságában-is meg-bontakozott légyen; tartván attúl, a' mit Profes-sor Uram ír Christus Urunkról, a' ki fokkal nagyobb szenedett, még sem bontakozott meg mind ennyi szenedésben-is az igaz-sá-ga, hanem inkább bé-tellyesedet: *Joan. 19. 30.* azért meg-másollya szavát a' Bányász tompa Csákányban, és Professor Uramot hamif-sittyá, mint ha rá fogta vólna, hogy ő az Ecclesia nyomoruságiból azt so-túlta ki, hogy az Ecclesia, belső igaz-ságában meg-bontakozott. Im lá-tod kegyes Olvasó, tagadgya itt Matkó, hogy ő az Ecclesia nyomo-ruságiból ki-sotúlta vólna az igaz-ságban-való belső bontakodását; de mindgyárt el-felejtí magát, és *fol. 179. Num. 3.* ezeket a' szókat írja: *Mind külső s-mind belső bontakozását Vallásodnak, nyilván bi-zonyítják a' sok Ezer pusztá Kalasstromok, és a' sok Ezer (jure heredita-ris) ránk s-Lutheránusokra szállott Tomplomok.* Ennél világosb Contradictiót, Adámtól-fogva talám senki sem látott? kiért meg-ér-demli, hogy nomine mutato ezeket a' maga szavait ellene fordítsam, kikkel ő Professor Uramot méltatlan rongállyá: *Ha mind illyen szá-rában szállott eszű, nem éretlen, hanem ugyan meg-is senyvedett, eve-se-dett elméjű hazug Tanítókat tartotok Cálvinista Uraim, mint Matkó; nem tudom, micsoda Lélektől viseltettek.* Ezt pedig nem csak Vén Bábához, avagy Zilahi kufár Áfzszonyhoz illendő, száraz szóval mondom, a' mint szeles Matkó beszéli Professor Uramról; hanem fok-képpen meg-bizonyítom.

1. Mert Professor Uram világosan írja a' Hár: Idv. Kérdésben, pag. 44. hogy, ezer hat száz esztendőül-fogva, nem bonthatta-meg az ördög ezt az Egy Hely-tartóján-való Christus Urunk épületit; mivel hogy az egész Világ előtt tudva vagyon, hogy Sz. Péter után, minden felbe-szakadás-nélkül, Sz. Péter Székiben, a' Közönséges Anya-szent-egyház Fő Pálfiori meg-voltak, az akkori Hetedik Sándor Pápáig. De Matkó arra csigázza a' Professor Uram szavait, hogy a' mi Ecclesiának nem látott semmi bontakozást 1600. Esztendőül-fogva: melly bontakozás mi-nálunk a' Hitrül értetik; ő pedig arra érti, hogy külső-képpen mindenkor fényes s-egy-aránt tündöklő állapotúnak vitatnók mi az Ecclesiát; s-azért emlegeti a' sok ezer puszta Kalastromokat; a' sok ezer, rájuk nem igazán szállott Templominkat. Azért csak viszfizá ugrik a' Matkó homlokára, a' holt-szénnel veretett tompa Csákány.

2. Almába sem gondolta Professor Uram, hogy a' Romai Szék Szentekké tenné a' Pápákat: (holott ő jól tudgya, hogy fesslet erkölcsű Pápák-is voltak, a' mint oda fel elő-is hozta.) De Matkó alakoskodik, és a' magától csinált vázzal viaskodik, azt irván; hogy ha a' Romai Szék a' Pápákat Szentekké tenné, és tudományokat igazzá; úgy a' Jerusalemet, Corinthust, Galatiát, Ephesust, Philippit, Colossét és Thessalonicát bíró Pogányokat-is, igazakká teheti. Bezzeg találád az orrodhoz szabott tompa Csákányoddal, a' makkot ki-feszíteni: csudára méltó a' Cálvinista *Patronus* idelméje, hogy kábaságidat nem látták.

3. Hamisnak mondgya Matkó, hogy az egy-más-után következt Romai Pápák, nem tanítottak egy-más-ellen; de egy szóval sem bizonyította; hanem oda igazít; a' hol semmit nem bizonyít: Azt mondgya, hogy tanítottanak, s-tanítanak; irtanak, s-írnak; irt Professor Uram-is, a' Christus és az ő Sz. igazsága ellen: tanítottak s-tanítanak-is a' Pápisták sok-féle dolgokat, a' mellyek nem találhatnak az Apostoli Tudományban. Mind ezeket mondgya Matkó, de semmivel nem állattya: azt tudgya, hogy most-is a' Zilahi kiáltó székben trécsel, fecsegvén-nyálás hazugsági között. Még-is a' Tisztelendő Professoromat annyiszor számározza; ez az ocsmány, itt, fesslet, pajkos, puszta, meg-áztatott, trécselő, undok, sohonnan, vak-vezető, dögletes, új szitkokban faradozó, gonosz lelki-isméretű em-

ű ember; és más ezer efféle szitkokkal szidalmazza s-gyalázza, csak káromlásokkal óltalmazván a' Cálvinistaságot; nem lévén módgya, az igazsággal-való óltalomra.

4. Szemtelenül írja, hogy Sz. Péter Romában nem volt: hogy pedig ezt el-hitesük vele, azt kívánja, hogy, *ex libro Actorum Apost. bizonyítsuk-meg neki. Mert ha a' Simon Magus dolgát le-írta Lukács, bizony a' Sz. Péter, Romai Székben való ülését, sem halgattat volna el.*

Ez csak gyermekség. Mert ha valaki azt kívánja Matkótól, hogy a' Cálvinista Vallásnak minden ágazatit *ex Lib. Act. Apost.* mutassa-meg; vallyon meg-mutathatná-e? Vallyon nem számár kívánságnak mondaná-e ezt? Az sem igaz, hogy Simon Mágusnak minden dolgát le-írta Sz. Lukács: Kereszttségéről emlekezik; de mi-képpen végeződött-ki e' Világból, erről semmit nem ír. Mondgya-meg immár Matkó az okát, miért halgatta-el Sz. Lukács, Simon Mágusnak némelly dolgát, ha egyebet róla le-irt? s-ugy én-is okát adom; miért halgatta-el a' Sz. Péter, Romában létét. Sok dolgokat cselekedett Christus Urunk, mellyek írva nincsenek: *Joan. 21. 25.* Sz. János írja, hogy sok több meg-írandó volna, de nem akarja papírosra bízni, *Eph. 2. 12.* Adgya okát Matkó, (de nem Czigány módra) miért irtak-meg Christusnak cselekedetét, némellyeket el-hagyván? Talám haszontalanok voltak, a' kiket el-hattak? Lássa a' dőlős Matkó, ha Christusnak haszontalan cselekedeteket tulajdonít.

Hogy pedig semmi jele nem volna, a' Sz. Péter Romában-való létinek, nem igaz: mert maga Sz. Péter, *1. Pet. 5. 13.* így szól: *Salutat vos Ecclesia, in Babylone collecta.* A' hol a' Babylonon, Romát érti; mivel akkor Roma rakva vala Istentelenséggel, Bálványozásokkal, a' Pogányok sok Babonáival; mint Emmanuel Saa *in Notat.* bizonyította. Ide czéloz Euseb. *lib. 3. C. 15.* mondván: *Papias, hoc dicit, quod Petrus in prima Epistola sua, quam de Urbe Roma scripsit, meminerit Marci, in qua Tropicè Romam, Babylona nominavit, cum dicit: Salutat vos Ecclesia, in Babylone collecta.* Viszont: Sz. Jerononymus, *lib. de Vir. illust. in Mar.* így szól: *Petrus in Epist. prima, sub nomine Babylonis, figuratiter Romam significans.* De mind ezek felett, bolondság azt tagadni, a' mit Sz. Péterről fontos írásokkal bi-

zonyitanak, az elébbi Doctörök fecsegő Matkónál ezer két száz, 1300. 1400. esztendővel. Mert ha Svetonius, Tacitus, s-egyébb Po-gány *Historicus*ok idejében lőtt dolgoknak hitelt adunk, miért ne hidgyünk amaz hires Theodoretus, Augúst. Jeronym. Euseb. Ter-tull. Hippolitus, Cyprianus, és több Sz. Atyák szavaínak, kik egyen-lő értelenimel bizonyították, nem csak azt, hogy Romában volt Sz. Péter; hanem hogy a' Romai székhelyen űlt, úgy mint Feje az egész Ecclesiának. *Responde! Responde!* Száraz főrödőben úszkáló, s-tor-kig bé-merülő tompa Csákányos Uram; hogy más szitkot ne mondgyak mind ennyi neheztelésfembben-is, a' mint te szoktál szit-kozódni; mellyel rakva, a' korpás moslékban meg-bűszhött, s-an-nak savanyú tajtékjával fel-fújatott dob hafú könyved; körül kefer-veffen panaszkodék minap-is egy Cálvinista Fő Ember, hogy nem olvashatta: mert a' Czimere-is (ugy-mond) csak pajkos, és hegy-béli valáskás Tolvajokhoz-való: más az, hogy minden *folium*-ja rakva trágár Czigány szitkokkal; kikért nem emberséges ember-nek való, illy rút ocsmány könyvet olvasni. Es így, olly hasznót révélt Matkó könyveddel, hogy a' szemetbe veté ezen Cálvinista Fő Ember moslékos könyvedet, és tégedet Sidóul meg-keresztelé. De ugy vedd eszedben Matkó, hogy ha mászför illy úndok könyvet csinálsz, és erős *ratiókkal*, s-teljes bizonyításokkal fel nem fegy-verkezteted; hanem ugyan csak Czigányhoz és Pajkoshoz illeendő káromkodásokkal *à fronte usq. ad finem* meg-fertezteted; vigyázz rá, hogy valamiképpen én-is az emberség mellől el ne csúszszak, és Erdélyi hires neves Akasztó-fa Czimeredet, könyvemnek eleire ne regyem; (mint hogy a' Tisztelendő Professorom általlott veled mocskolódni) és magadat középre ne irassalak, a' körüléd repülő varjakkal egygyütt, a' segítőid tisztettségére: ezt pedig nem csak oda íratom, mint te a' Csákányokat; hanem erős bizonyságokkal-is kör-nyúl vészem.

5. A' Három Kérdés, Cálvinusnak két *Locus*sára mutat; egy-gyik, *Lib. 1. Cap. 2. Num. 13.* a' hol Cálvinus öt száz Esztendőt írt, mellyben a' Régi Romai Anya-szent-egyház, és keresztyéni *Religio* dicséretesben virágzott. Másik, *Lib. 4. C. 2. N. 3.* a' holott, ugyan azon régi Romai Anya-szent-egyházról mondgya Cálvinus, hogy Tudományában semmi változás nem esett a' Sz. Atyák idejéig: s-hogy

hogy hogy esett volna-is penig, ha ugyan virágzott addig a' Romai *Religio*, a' mint fellyebb mondgya Cálvinus, első öt száz esztendő-ig, Christus születése után: Tehát az első öt száz esztendőig, a' Romai Pápák óltalmazván az igaz keresztyéni Tudományt; azt mu-tatták, hogy igaz most-is a' Romai Pápista Ecclesia: mert most-is csak olyan, a' minémű az első öt száz Esztendőben volt; ha azért akkor igaz volt, Cálvinus írása-ként: most-is igaz a' Pápista Hit.

Erre a' Matkó helyes feleletet nem adhatván, az előbbi könyvé-ben azt meré mondani, hogy Cálvinus nem említ öt-száz esztendőt; és hogy hamis mondását palástolhatná, el-hagyá Cálvinusnak azt a' mondását, mellyben öt-száz esztendőt említett, és csak azt hozza elő nagy csalárdul, mellyben Cálvinus a' régi Anya-szent-egyház tudományának meg nem változását bizonyította.

A' tompa csákányban penig *fol. 182.* viszsza hazudgya, a' mit az első könyvében mondott vala, és világos szöveggel meg-vallja, hogy Cálvinus emliti az öt-száz esztendőt. De azt semmivel nem bizo-nyítja, hogy a' mostani Romai Vallás nem olyan, minémű az első öt-száz esztendőben volt, s-hogy öt-száz esztendeig semmi képek nem voltak volna a' templomokban. Maga minden viszsza-voná-sunknak ez a' veleje, ha a' mostani Romai Pápista Vallás el-fajult-e attúl a' régiről? Sem Matko, sem Posaházi, sem Czeglédi nem me-ré ezt a' kérdést tovább terjeszteni, sem reá felelni; mert ezen kér-désből olly világossan ki-tetozik a' Romai Catholica hit igazsága, és a' Luther s-Cálvinista Vallás hamissága; melly világossan, ezt az írást láthatya, a' kinek jó szeme-vagyon. Azért tompa csákányos barátom, itt kell vála meg-vetned a' *praetát*: de félted a' konczot; rejted az igazságot.

6. A' *Successioban*, avagy egy-más-után-való következésben, két dologratanítá Matkót a' Professorom: 1. Hogy a' Sidók méltán dicsekedtek azzal; mert az Isten, testi *successióba* helyezettte vala a' fő Lelki Pásztor-ságot a' Sidóknál, *Num. 20. 26. Jud. 20. 28.* Mint-hogy a' hívek-is, testi szaporodással szaporodtak a' Jákób magvából; noha csak úgy, hogy annak a' testi *successiónak*, csak a' Messiásig fen-létele ígértetett. De a' lelki szaporodással Christustól származott híveknek, a' fő Lelki Pásztor-ságot-is, a' szép lelki egy-más-után-való következésben helyezettte Idvezítőnk; hogy a' Sz. Lélek ve-

zérleli által, választásuk és következék olly fő Lelki Páfator, a ki az előtte-valónak tisztebe az eggyez ő tanítással lépnek. Ez a második, mellyre tanítatott Matkó a successióban. Itillye-meg a kinek esze vagyon, ha okos emberhez illendő feleleteket ad-e erre Matkó. Soha nem-is fér tanítványi fejemben, miképpen irhatta ezeket tellyes észszel, józan okossággal a Matkó; elsőben azt hozván-ki Professor Uram írásiból, hogy méltatlan dicsekednek tehát a successióval u. m. a Pápisták, a kik között nem testi successióban helyhez tetett a Lelki Páfatorság. Világosan írja Professor Uram, hogy csak a Sidónál helyhez tetett volt testi successióban a Fő Lelki Páfatorság, nem a Christustól származott hívek között; még-is gyermekeskedik a Matkó: éppen bizony magáról irván a mit ír fol. 323. hogy ezekhez annyit tud, mint a terü a szántáshoz. S-ez ilyen mondasókra kellett Matkót meg-fogadnotok annyi költséggel, Calvinista Patronusok. 2. Azt feleli, hogy hamissan mondgyák hát a Pápisták láthatónak a Catholica Ecclesiát; mert a mi lelki, annyiban a menyiben lelki, láthatatlan. Ha ez igaz Matkó; tehát hamissan mondgyák a Zilahiak láthatónak Matkó Istvánt: mert a mi lelki, annyiban a menyiben lelki, láthatatlan. Nem volt hát látható a Christus, mikor Pontius Pilatus alatt meg-kínóztatott, meg-feszítettetett, meg-holt, fel-tamadott, menybe ment: mert ő-is lelki volt. Nem látható hát a keresztségnek-is víz-mosása: mert hogy a mosás, lelki újulás legyen, azt nem látod, és így láthatatlan vízzel keresztselsz. Nem látható a Biblia: mert az Isten szavát nem látod. haj! haj! okos Prædicans! Mást nem-is mondok fejedre-valót, hanem csak azt a mit magad írsz tennen-magadról fol. 295. hogy effélékhez annyit tudcz, mint az ókor az ABC-hez: ex ore tuo te judico Matkó. Ez-is a Matkó szava: Hazudnak hát a Pápisták, mikor az Ecclesia fejét, láthatóképpen mutattyák a Pápában. Hát ha valaki viszáz-mondaná; hazudcz hát te-is Matkó, mikor az Isten szavát, láthatóképpen mutatod a Bibliában; mert mint szintén mi nem láttyuk testi szemmel, hogy ez a személy, Ecclesia feje legyen; hanem Istenül mutatott, és Hittel vallott dolgokból ismérjük; úgy te sem látod, hogy ez az írás, Isten szava legyen. Láttyátok Calvinisták, mit használ a papiros tompa Csákány. Ez-is a Matkó szelefsége: Hát nem láthatatlanok-e az Ecclesia ragjai? holott kik legyenek lelki szaporodással származos-

maradtak a Christustól, semmi szem azt ki nem láthattya. De én viszázá forditom a tompa Csákányt, s azt mondom erre; hát nem láthatatlan-e a Zilahi, a Bányai, a Cassai Calvinista gyülekezet? holott a ti Vallástok-szerént-is kik legyenek abban a választottak, semmi szem az Istenen-kivül azt ki nem láthattya; hát nem láthatatlan-e az egész Világ? holott ki legyen az, a ki bírja és igazgattya az egész Világot, még eddig senki közöttünk nem látta. Mind ezekből a Matkó szeles okoskodásiból a sül-ki, hogy a Calvinista Ecclesia, nem emberekből áll; mert nem emberek azok, a kik láthatatlanok; Matkó-is láthatatlan Prædikátor, láthatatlanul áll fel a kiáltó székbe, láthatatlanul jár a Zilahi község között; mert hogy ő legyen Istennek fia, senki nem láttya. Sokat nyert a tompa Csákánnyal; bár közöllye Patronusival. Ez-is a Matkó tudatlansága; hát nem káromkodva bolondoskodnak-e a Pápisták a Sz. írás ellen, mikor a Christus Jésus örök-e való papságát, Pápákra szállható successióval káromlják? Ez csak gázság: mert mi azt nem mondgyuk, hogy a Pápák, Christus Papságában succedálnak: hanem Christusnak csak Vicarius, nem Successora; Sz. Péternek pedig Successora, nem Vicarius a Római Pápa: ez a mi Vallásunk; kihez Matkó, ő maga száva-ként, annyit tud, mint a bagoly az Ave Máriához; csak ez ilyen csúfos szókból tudós; s-ilyenekkel óltalmazza a Calvinista Vallást.

7. Mind ezekre, feleletet vár Professor Uramtól a Matkó, nagy göggel azt írja, hogy jobb lett volna halgatni néki, hogy sem magára ilyen gondot vonni. De Tanítványának sem volt gond, ezekre felelmi; nem hogy magának Professor Uramnak lótt volna. Ha ezzel nem elég szit-meg Matkó; morgás-nélkül írja-meg, hol botlott meg a Tanítvány, s-az után felelethez nyúl a Professor-is; eléb nem.

Csak szófia beszéd, valamit a Török Császárról bizonyit ellenünk; mert nem mutathattya-meg soha-is egy Luther, avagy Calvinista azt a változást a mostani Pápák között, és az őt száz esztendő-béli Pápák között, mellyet mi mutathatunk a Török Császár, és Constantinus Magnus között. Calvéton Orbánt Pápistává tenné, halehetne; kinek hogy szerit nem teheté; sánta ebnek, vén számárnak szidgya Professor Uramot. De erre nem szűtség a felelet. Az okos Olvasóra bizom a feleletet, mikor szitokkal harczol a Matkó. A hol helye leszen, meg-bizonyitom, hogy Istenes dolgok le-

gok legyenek a Szentek tiszteleti; és akkor a Sz. Dávid Király székéről le-taszitlak Matkó. A' mit a' 78. Soltárból emlegetcz, nem ide illik; mert meg-mutathattuk, kik voltak a' gonosz Atyák. Abrahám, Isák, Jácob után, a' kikkel együtt vétkezének a' maradékok, el-hajolván a' régi Sz. Attyoktól. de te nem mutathatod meg a' gonosz Pápákat, a' kik az első öt-száz esztendő-béli Pápák után el-változtatták volna az Apostoli tudományt; soha senki más sem jedzette-fel, mikor és ki-által változtatta Vallását a' Romai Ecclesia. Maga, a' Christus nyájának vigyázó Pásztori, leg-kissebb eretnekségre-is fel-indultak; ellenzettek, és kárhoztatták az újságokat.

Ebből a' derék kérdésből csak könnyen ki akar mosdani a' Matkó, és hogy magáról a' terhet le-vehesse, másná igazit; *elsőben*, Functiust, Balust, Bárust, Eusebiust, Elias Reusnert, és több pajtársait említi, a' kik a' Pápákat laistromban vették, és azoknak életüket, találmányokkal együtt, úgy-mond, le-irták. De élzre véve Matkó, hogy ezeknek csak annyi hitelt adnak a' Pápiák, mint magának Matkónak. Bár vénségére már észre venné Czeglédi-is, hogy nagy esztelenség, Calsándert, és Calsánderhez hasonló *Authorokat*, a' Romai Ecclesia ellen fordítani; kiket azon-kivül-is, ellenséginek tart az Ecclesia. Vén azért észbe Matkó, hogy az ilyen két-színű *authorok*nak nincs hitelek nálunk; fordittya a' Czeglédi bennalovát; és *másodszor* azt írja, hogy *ha szintén meg nem bizonyíthatnók-is*, úgy-mond, *ki idejében, ki-által, hol, és mikor lőtt legyen a' Pápiáknek Apostoli Sz. Vallástól-való el-szakadások; mit nyernének azzal?* Azt nyernők, a' mit Susanna nyere, midőn a' rút Vének tétovázni kezdenek, és nem tudák meg-mondani, micsoda fa alatt látták őtet; és valamint ezek gyalazatos halállal búvát láták hazugságoknak; mivel hogy sem szót, sem valóságot nem bizonyíthatának Susanna ellen: úgy, világi mód-szerént-is, rajta vesztik, a' kik vádolják vékéért a' Pápiák Ecclesiát; de helyét nem adgyák, idejét nem mutatták, mikor cselekedte azt, a' miről őtet vádolják. *Harmadszor*. Idejét akarja mondani Matkó, mikor esett-ki a' Romai Ecclesia, az Apostoloktól vőtt Igazságból; és azt írja: hogy mint az alma lassan lassan kezdi-el a' rothadást; de végre el-éri a' rothadást. Ugy a' Pápiák Vallás-is, lassan lassan, egyszer-is más-szor-is kezdé-el; de *már végre, éppen el-ért a' meg-vesztegetődest*. Esztelenség Matkótól ez-is;

ez-is; mert a' ki egyszer-is más-szor-is fok új tévelygésbe esik, igaz hogy nem egyszer-s-mind esik azokba: de azért a' leg-első tévelygésbe egyszer esik; az után más-szor másba. Mivel azért az Anya-szent-egyház Doctori, Originesnek, Tertullianusnak, &c. magán-való vélekedését, és eseteket fel-jedzették; mikor? mi-ért? mi-módon? kik ellen? kezdették új és hamis vélekedéseket: azon formán kívánnuk, hogy egy régi embert nevezzen Matkó, a' ki fel-jedzette, hogy a' Romai Ecclesia a' Hit dolgában, valamely hamisságra hanyatlott. Bezzeg ha szitkot kívánnánk Matkótól, könnyen meg-felelne; de erre a' kérdésre bé-hunnya szemét, s-halga; nincs-is a' Világon olly Luther, sem Cálvinista, a' kierre meg-felelhessen; hanem csak úgy, mint a' Susanna Vénei, vádolják a' Romai Ecclesia ártatlanságát. senki meg nem mutathatván, hogy az első öt-száz esztendő-béli Romai Hittől, mikor? mi-módon? ki-alatt? ki-által lőtt szakadása az mostani Romai Hitnek?

Negyedszer. Azt mondgya, hogy a' konkolyt éjjel veti az ellenség; meg sem ismértetik, miglen fel nem nevedik. De ez csak csavargás, és gondolatlan felelet: mert a' ki meg-gondolgya a' régi fő Doctorknak vigyázását, és a' tévelygések-ellen-való szorgalmatos vizsgálódását; el nem hitetheti magával, az igaz tudománynak olly alattomban-való változását, és az eretnekség konkolyának olly titkos hintegetését, hogy soha senki azt csak vélekedéssel, és homály-által se fajditaná. Mert egy az, hogy olly bölcs, tudós fő emberek voltak, a' Keresztýenségben, kiváltképpen Urunk születése után, négy-száz öt-száz, hat-száz esztendő tájban; hogy könnyen akar-melly szakadást eszékbe vehettek volna: Olly vigyázók voltak, hogy ha csak egy faluban vőlt-is valamely tévelygés, mindgyárt fel-jedzették; a' mint Sz. Agoston írja, *Tomo 6. Heresi 87.* Mint hihelem azért, hogy a' tegnap születet vakondokok és baglyok, meg-láthatták a' Romai Ecclesiának mocskait, mellyeket meg nem láthattak ama' nagy elméjű, tudós emberek, kiknek vizet sem nyújthatnának mind, valamenyin ez ideig voltak a' Luther és Cálvinista Tanítók.

Eötödös or. Meg-fattyazott parázna Aszszonyhoz hasonlittya Matkó a' Romai Pápiák Ecclesiát, a' ki ellen ha meg nem bizonyíthatják-is, hogy hol, kivel, és mikor paráználkodott; de azzal a' sententiát, hogy an el nem kerülhetné; állapottya bizonyítván, a' mit ő ragadna. Im látod

Látod ki fiának mondgya magát Matkó; Csak károgja, hogy a Pá-pista Ecclesiá állapottya mutattyakurvaságát; de egy szóval sem bi-zonittya; holott ő maga Matkó szava az, hogy agg eb a' ki nem bi-zonyít, fol. 278. Nem bizonyittya pedig semmivel is Matkó, hanem csak kiáltya, hogy az mi Ecclesiánk nem vett magának fundamen-tomot a' Sz. írásból; hogy egyenesen ellenkezik a' Sz. írással; hogy a' képek tiszteletti tilalmas; hogy Christus után 500. esztendeig nem tartottak képeket: ehez hasonló sok kezes lábas szemtelen hazug-ságokat ír, mellyeket elő-számlálni űd ő vesztés; mert semmi nincs igaz benne: ő is semmivel nem bizonyittya, azért nem kell rájok más válasz annál, a' kit maga Matkó írt, hogy agg eb, a' ki nem bi-zonyít.

Látod Kegyes Olvasó meddig futhat a' Matkó, és melly rosz nyálaskodásokkal tölti-bé az egész könyvét: mellyekkel nem hogy a' Romai Ecclesiának tévelygését nap-fényre hozná, a' mint szem-telenül kérkedik; de inkább azon Ecclesiának igazságát ki-jelenti; mivel nem hogy meg-felelt volna, de csak nem-is illette azt a' Pro-fessor Uramtól a' Három Kérdésben tétetett igazságot; hogy a' Ro-mai Pápák az első öt-száz esztendőkből, őrizték a' Christus tiszta tudományát, Romában s-egyéb-bűt-is; a' mint a' Három Kérdés-ben fol. 45. a' régi Sz. Atyák bizonyittják, Cálvinussal együtt. Te-hát most is igaz a' Romai Hít; mint hogy az első öt-száz esztendő-béli Pápáktól semmit nem különböz: a' mint sok úttal, és bővön meg-bizonyította Professor Uram: Matkó pedig el-kerülte, vagy szitkokkal bé-boronálta.

8. Medgyek véle: naponként mentül tovább olvasom írását: annál több csalárdságit tapasztalom. A' pogányok meg-téréséről szólván, nagy álnokságot mivel. 1. Azon-kivül a' mit közönsé-gessen a' jelekről kábáskodik, mint ha nem Sz. írásból mutatta volna azokat Professor Uram; úgy beszél, mint ha Professor Uram azt mondotta volna, hogy minden nemzetségek között, egy, vagy két em-ber hajlott a' Romai Ecclesiához, mikor elsőben a' bálványozásból, Chri-stus ismeretire hozattak. És itt nagy csufolással mondgya, hogy nem a' Romai Pápista Vallásra, hanem az Apostolokéra tértenek, az ég alatt minden Nemzetségek között. Nyilván lévén, hogy Corinthusban, Galatában, Athenásban Sz. Pál térítette-meg a' Pogányokat; másutt

mások.

mások. De Professor Uram, nem ezt írta, hogy a' Romai Ecclesiá té-ritet magához minden pogányok között egyet, vagy kettőt; hanem csak azt mondotta, hogy a' melly pogány nemzetségek, egészzen a' po-gányságból Christus ismeretire hozattak; azok elsőben a' Romai Eccle-siához hajlottak. E' pedig igaz, még azokról-is, kiket az Aposto-lok meg-térítettek: mert Matkó-is vallyá, hogy az Apostolok idejé-ben, a' Romai Ecclesiá volt. Fel-kapta a' Professor Uram feleletit; de Iszentelenül írja-le a' tompa Csákányban: Im én-is nem restle-lem elő-hozni: hadd lássák mások-is, melly csalárdul, fölton-ként meg-szaggatva állja azt, a' mi ellen semmit igazán nem mondhat Matkó: így szól azért, fol. 190. Azt írja Péter Sámbar, hogy nem csak minden nemzetségek között tértenek a' Pápista Hitre, mint az Apostoloké-ra; hanem minden nemzetségek egészzen. Itt immár az egész poklot fel-nyargallya Matkó; Cerberust ki-híja; és azt kérdi, hogy mutassa-meg Professor Uram, mikor voltak a' Sádok egész nemzetségül Pápisták? Mutassa-meg, a' Scythiában maradt pogány Magyarok, mikor voltak egészzen Pápisták? Mit mondgyunk itt egyebet, hanem a' mit Sz. Pál monda Elimának: Oplene omni dolo, & omni fallacia, fili Diabo-li, inimice omnis iustitie: Act. 13. 19. Nyilván és világos szókkal írta Professor Uram, hogy a' melly pogány népek, és nemzetségek egészzen a' pogányságból, Christus ismeretire hozattak; azok elsőben a' Romai Ec-clesiához hajlottak. Matkó pedig így hozza-elő a' Professor Uram ízavait: minden nemzetségek egészzen a' Pápista hitre tértek. Szé-gyen-vallott! hogy mered a' zabolátlan száznak mocskát máfra ken-ni? senki közöttünk úgy meg nem bolondult, hogy azt mondaná, hogy minden nemzetségek egészzen Pápistákká löttek; mert tud-gyuk, hogy Budába, Egerbe; még Török kiáltya az Allat. De mi-dőn Matkó, Professor Uramra hamisan keni ezt a' bolondságot; láf-sátok Cálvinisták, hogy hogy éppitheti illy bolondságon a' Vallá-stok ügyét? En csak discipulusa Péter Uramnak, magamat bolond-nak, és hamis embernek tartanám, ha az okos ember igaz szava után, illy kábáságot innék, minéműt a' Matkó: tiláfsátok, minek tartya-tok, illy kábás hamiságaért, kikkel a' Vallástokat támogattya.

Azt sem igazán mondod Matkó, hogy Professor Uram a' Három Kérdésben azt írta volna, hogy az egész Europa, Ásiával együtt sem térsen annyit, a' menyit templomokat építettek újjonnan a' Pápisták, nap-nyugot.

jugoti Indiában; mert többek azok ezernél. Eb szavát beszéled Matkó: mert im ezek a Professor Uram szavai, fol. 51. *A' mióta pedig Luther és Calvinus el-tévelyíté a régi igaz Hittől, a' Nemeteket és a' Magyarokat, csak az-ólta-is Barátok, Jésuiták, és egyéb renabéli Pá-pista Papok által, a' menyi helyre terjedett a' Christus Jászolója; az egész Europa, Ásiával együtt sem tévzen annyit: úgy hogy, csak a' nap-nyugo-ti Indiában, hetven ezer Pápista templomnál, újonnan többet építettek a' pogányságból tért Romai Catholicus keresztények.* Ezek a' Professio-rom szavai, mellyeket hogy ha nem értettel, meg-érdemled, hogy rád fordítsuk ama' szép szavaidat, fol. 308. *Minden a' ki Matkót ismé-ri, Tökfejűnek, nagy számárnak ismé-je:* ezek a' te szavaid, és szitka-íd; mert magunkéval nem nyálaskodunk.

Utólyára. Az merő Comœdia, a' mivel bé-fejezi a' Második Kér-dést: *add-meg, úgy-mond, Pápista Vallás, a' mit töllem vőtél, az E-vangeliumot.* Jó lova szája vagyon a' Matkónak; oda fordul, a' ho-vá a' szél vízi. Fel-jedezte Professor Uram, hogy Matkó másutt erőssen bizonyítá, hogy Luther és Calvinus rámadásaig, nálunk Pápi-stáknál volt az igazság, noha nem tudtuk, úgy-mond. A' tompa Csá-kány-is meg-vallya, *hogy nálunk Pápistáknál volt az igazság, de nem vót, úgy-mond, miénk; nálunk vót usurpativè, de nem jure.* Ezek ha igazak; tehát ha Bibliájok, Evangelionok vagyon a' Cálvini-stáknak; a' Pápistáktól vették-el; nem a' Pápisták a' Cálvinistáktól. Tehát nem igazán írja Matkó, mikor így szól: *Add-meg Pápista Vallás, a' mit töllem vőtél, az Evangeliumot.* Kérlek Istenedre Cál-vinistaság, vedd eszedbe a' hamis Tanítóid családságát, és kövesd a' régi Pápista Sz. Hit igazságát. Hogy pedig jure a' Cálvinistáké volna az Evangelium; senki az okos Cálvinisták között addig el nem hiszi, valámig a' Péter Sámbar Uram Tanítványának argumen-tumira meg nem felel a' Matkó; a' melly argumentumokkal meg-mu-tattam az Első Kérdésben, hogy *semmi Isteni jelenést nem hisznek a' Cálvinisták, Isteni hittel.* Mert innét függ az a' kérdés, ha a' Cálvi-nistáké-e jure az Evangelium? Sok szép Isteni intésekkal fejezhet-ném bé ezt a' Második Kérdést; de az okos ember, maga-is meg-intheti magát: csak azt mondom, valaki ez kis munkámot olvassa, azért meg ne utállya, hogy Tanítvány irta; mert újomból semmit nem szoptam; magam fejemből koholt dolgokat fel nem jedzettem; az Anya-

az Anya-szent-egyház fegyver házából vőttem, a' mivel eddig a' Bányaász Csákányt tompítottam. Ki-ki tegye-le egy kevesé a' Pá-pista Hit-ellen-való gyűlölséget, és úgy lássa, ha a' Professor Uram-tól óltalmaztatott Christus Ecclesiájának jeleit el-tépre-é a' Matkó? En úgy hiszem, hogy a' maga szakállának a' becsületit tépre-el in-kább, a' mint csak ebből-is az utolsó kövér hazugságból ki-tetszik nyilván, midőn azt mondgya: *A' ti őt Sacramentomitokat, Petrus Lombárdus idejétől-fogva koholátok Pápisták.* Tudod-e Matkó, hogy Lombárdus 1140. esztendőben irt könyveket: de a' mi őt Sa-cramentominkat, a' kettőn fellyül, az előtti fok száz esztendő-béli Doctórokban fel-tálálhatod, a' mint fel-is találtad a' Bémálást, hogy többiről most ne szóllyak; kiről azt írad *Quæst. 3. C. 2. §. 22.* hogy Higinus Pápa koholta 151. esztendőben: Ugyan nagy ugrás ám ez Matkó; 151. esztendőről, 1141. esztendőre ugrani; az melly hamis ugrásodért, valóban hozzád illenek amaz te szavaid: fol. 289. *hogy a' kinek disznó bőrrel bélelt orcája nem volna, szégyenlene illy hazug-ságban maradni.* De talám már ő magok-is szégyenlik a' Cálvinista Patronusok; kik a' hamis és tompa papiros Csákányra költséget ad-tak; kivel úgy használnak, ha a' Tanítójoknak illy hamisságit lát-ván; a' Régi Romai Catholica Sz. Hitre térnek.

H A R M A D I K K E R D E S.

A' Pápisták ellenkeznek-e a' Szent
írással, avagy inkább a' Lutherek és
Cálvinisták?

§. 1. Mit beszél Matkó a' Traditiók ellen?

Mivel-hogy az új és magok között ellenkező
Prédikátorok reli torokkal azt kiáltják, hogy a' Pápisták
el-hadgyák a' Sz. írást, és csak a' Pápa végeztet a' Tradi-
cióit

tióit követik; ők pedig semmit a' tiszta Sz. írásnál egyebet nem tanítanak: minek-előtte Professor Uram arra a' kérdésre erefszkednek, ha a' Pápiák-é avagy a' Cálvinisták ellenkezik a' Sz. írással? az Uj-jitók, és nevezet-szerént a' Matkó fogásit bé akarván árkolni; az Isteni és Apostoli Traditiókat igen meg-külömböztette, a' Pápák és Conciliomok (a' mint ők szólnak) leleményitől. Mert vadnak tagadhatatlanul, *verba Dei tradita*; az az, Istennek olly igéi, melyeket élő szóval adott hivei eleiben, s-nem vette, se nem vetette pennára. Az ilyenek, *proprie* tulajdon-képpen Isteni hagyományok: mert Istentől származtak *immediate*, *vel mediate*: melyek szintén olly méltóságosok és hitelt érdemlők, mint az írott Isteni igék. Ezen-kivül vadnak az közönséges értelemben vőtt Ecclesiastica Traditiók is, kiket ahitatos szokásoknak, és rend-tartásoknak nevezünk; melyeket vagy az Apostolok, vagy az hozzájuk közelebb járó Lelki Pásztorok rendeltek, és a' keresztyénségnek szokásával már úfualtattak, és szokott törvénné váltak. Noha ezek, nem hit dolgai; s-az időnek, helynek mi-voltához képest, meg-is változhatnak: kiknek ollyan méltóságok vagyon, mint az erkölcsök-~~ket~~ igazgató Ecclesiá írott végezésinek. A' mi pedig a' Pápáktól approbált és helyben-hagyott Conciliomokat illeti; azoknak mind a' hit dolgában, mind az erkölcsök igazgatásában-való *Definitiói*, magyarázási, végezési csatlakozhatatlanok.

Ezek így lévén, a' Pápiák és Lutherek s-Cálvinisták között, s-nevezet-szerént Professor Uram és Matkó között, nincsen abban külömböztetés, hogy valamit Isten meg-jelentett, ha szintén írásban nem volna-is foglalva, szintén úgy kell azt hinn; mint ha írva volna. Mert a' Christus mondásának és a' Sz. Pál tanításának, minek-előtte írásban foglaltatnának, annyi méltóság volt, mint minek-utánna meg-irattanak. Abban sincs egyenetlenség, hogy minden Traditiók, találmányok, rendelések, valamelyek Isten igéjével és a' Sz. írással ellenkezik, meg-vetendők, és lélek vesztő hívságok; mert ezt mi-is vallyuk. Azon-is meg-alkuszik Matkó, Professor Urammal; hogy ha a' Sz. írásban minden szükséges dolgok *explicitè*, *immediate*, *in specie*, egyenesen, nyilván, világosan, tulajdon neme és nevezeti-szerént fel nem találtatnak-is; *de implicitè*, és (a' mint Matkó szóll) *tacitè*, *mediate*, *ingenere*; más dologban bé-takarva,

karva, homályban, és némelly közönséges mondásokban, mindeknek valamik szükségeselek, fel-találtatnak és ki-hozatnak a' Sz. írásból: mert azzal dicsekedik, *fol. 206. hogy a' Cálvinisták, Vallásoknak czikkelyeit a' Sz. írásból, és az onnan helyessen ki-folyó jó Consequenciákból bizonyították.* Csak abban vagy on azért a' kérdés, hogy ha a' Bibliában *clarè*, *expresse*, *immediate*, *in specie*; nyilván, világosan, tulajdon neme és nevezeti-szerént, mindenek írva találtatnak-é valamelyeket hinnünk kell? úgy hogy ezekben a' dolgokban, semmit az Anya-szent-egyháznak eleven tanítására és Traditiójára nem bízott Isten; hanem valamit az ő szava és tanítása-gyanánt akart az emberekkel becsültetni, azt mind a' Bibliába foglaltatta.

Módgya-szerént a' Matkó itt hozsfaú csácsogást, és heába-való szó-szaporitást indit, minek-előtte a' dologhoz fogjon; Elsőben egy syllogismust csinál arról, hogy a' Pápiák, a' Pápák, és Conciliomok leleményinek és Traditiójoknak, mind méltóságokra, mind hasznokra-nézve, többet tulajdonítanak, úgy-mond, hogy nem a' Sz. írásnak. De erről, úgy annyira meg-torkoltaték Professor Uramtól, kiváltképpen Costerus szavaiból, a' kivel ő maga Matkó akart bizonyítani; hogy a' tompa Csákányban, még csak emlékezetet sem tőn a' meg-czáfolásról, mint-ha soha nem olvasta volna a' Professor Uram könyvében. *Másodszor*, őszve-sózza és szűri a' Pápák és Conciliomok leleményit, (az ő szava) Isteni és Apostoli Traditiókkal: a' kívül midőn dorgáltatnék, azzal menti magát, hogy ő az *Apostoli Traditiókat igen igen meg-külömbözteti a' Pápiá Traditióktól.* De csak csavargás; mert nincs itt szó *in specie* a' Pápiá Traditiókról; hanem *ingenere*, közönségesen csak az Isteni és Apostoli Traditiókról; ha vadnak-é mostan a' Sz. írás-kivül, vagy nincsenek. *Harmadszor*, egy kevesé a' kérdéshez közelit, s-azt írja, hogy tudjuk-meg semel *pro semper*, hogy Matkó Apostoli Traditió nak csak azokat tartja, a' melyeket az Apostolok, minek-utánna élő szóval tanítottanak, pennával-is hartyákra avagy papirosra le-írtak, *vel tacitè* *vel expresse*. Ez ellen ollyan győzedelmes erősségeket támaszthatok, hogy ha Matkó szemét bé nem akarja kötni, maga-is meg-tapaszthalhatta helyrelelenségét mondásának.

1. Azt kérdeim, ha ezt a' feleletet a' Sz. írásból vőtted-é, vagy csak magad gondoltad, hogy út-at veszes? ha az Isten igéjéből vőtted, mi-

ted, mutasd-meg világos igékkel ezeket: 1. Hogy csak azokat kell Apostoli Traditióknak tartani, a' melyeket az Apostolok, minek-utánna élő szóval tanítottanak, pennával-is hárttyákra avagy papirosra le-írták, *vel tacite vel expresse*. Mert ha valami írva vagyon a' Sz. írásban; nem *tacite*, hanem *expresse* vagyon írva: a' mit pedig következtetés-által ki-hozunk a' Sz. írásból, arról nem mondgyák a' Bölcsék, hogy *tacite* írva volna a' Sz. írásban, hanem csak azt tanították, hogy *tacite, implicite*, bé-takarva foglaltatik a' Sz. írásban. De Matkónál ott-is írás találtatik, a' hol egy bőtü sem adatik. 2. Mutasd-meg az Isten igéjéből, hogy mind levélbe írták, a' mit szóval tanítottak az Apostolok: ennek bizony semmi jelensége nincsen a' Sz. írásban: sőt valamelly bizonyos hogy Sz. ANDRÁS, Sz. Thamás, és több egynéhány Apostolok, noha semmit nem írták; de sokat tanítottak: úgy nem kell abban-is kételkedni, hogy sok oktatásit, prédikációit, írásban nem hatták azok, a' kik némelyeket meg-írtak. 3. Mivel közönségesen szólasz, hogy a' *melyeket az Apostolok szóval tanítottak, pennával-is hárttyára vagy papirosra le-írták, vagy tacite, vagy expresse*: Mutasd kérlek, hol írták papirosra avagy hárttyára, vagy *tacite* vagy *expresse*, a' mit ezek az Apostolok élő szóval tanítottanak; úgy-mint Sz. ANDRÁS, Sz. Thamás, Sz. Philip, Sz. Berthalan, Sz. Simon, Sz. Mátyás, Sz. Barnabás, &c. vallyon micsoda gyertya világnál találod-fel ezeknek írásokat a' Sz. írásban? talám azt mondod, hogy többet semmit nem prédikáltak, annál a' mit Sz. Pál írt. De ezen szokat-is melyik írásban olvastad? avagy csak magadtól mondod; és a' Cálvinista Patronusidnak, a' magad szavaiból Sz. írást csinálsz.

2. Azt kérdelem; hol olvastad a' Sz. írásban, hogy viszfzámondotta Sz. Pál, a' mit a' Theffalonica-béliekhez utolsó levelében parancsol, mondván: *Alhatatosok legyetek, és meg-tartsátok a' Traditiókat, melyeket tanúlatok, vagy szó által, vagy levelek által.* 2. Theff. 2. 14. Kitől értetted, hogy valamit Sz. Pál nyelvél tanított, az után mind levélbe írta? Hiszem Sz. Pál, ugyan ezen helyen, a' hol azt parancsolá, hogy az írás-nélkül-való Traditiókat meg-tartsuk, azt írja 1. 6. hogy ő, *mikor Theffalonicában volt, az Anti-Christusról sokat szólott*; és utánna veti, hogy *tudgyák, micsoda tartóztassa az Anti-Christus el-jövetelét.* Ezt azért a' mit tudtak az Apostoli nyelvnek eleven,

eleven tanításából a' Theffalonica-béliek; sohúlt a' Sz. írás előnkbe nem adgya, akar-melly *tacite* olvassad a' Bibliát, Matkó István. Bár olly *tacite* hallottad volna a' pajkosok szítkait-is, melyeket Profetáforomra embertelenül szórtál a' moslékostompa Csákányban.

3. Sz. Pál a' Corinthus-bélieknek az imádság, az Oltári szentség szolgáltatasának módgyáról, sok szép tanúságokat adván, így fejezi-bé írását: 1. Cor. 11. 34. *Egyébb dolgokat, mikor oda mennek, megjel-el-rendelek: ezeket pedig az el-rendeléseket, sohúlt a' Sz. Pál leveleiben expresse* írva nem találod; se *tacite*; az az, a' te értelmed-szerént, *per bonam Consequentiam* ki nem fogtúlhatod. Helyén marad azért, hogy az Apostolok nem írták mind le, a' mit élő nyelvel tanítottak; következendő-képpen, nem helyessen beszél a' Matkó, mikor azt írja, hogy csak azokat tartya Apostoli Traditióknak, a' melyeket az Apostolok, minek-utánna élő szóval tanítottanak, pennával-is le-írtak.

Ennyi sok nyilván-való bizonyságoktól meg-győzötven a' Lutherék és Cálvinisták, sokszor jóvá hadgyák a' Traditiókat Cálvinistákkal; a' ki azt írja, hogy az igaz, tudomány, Mojsseleg Traditióval tartatot-meg, és hogy nem külömben, hanem Traditióból tudgyuk, melyek az Apostolok és Evangélisták írási: Lib. 1. c. 7. N. 3. & Cap. 8. Num. 3. Másut pedig Divina Traditiónak, Isteni hagyomány-nak mondgya, hogy az Hívek gyülekezetiben, térden álva kell imádkozni: noha most ezzel nem fárasztják térdeket a' Cálvinisták. Lib. 4. Cap. 10. Num. 30.

Matkó-is valóba mondgya nyelvel, hogy *böcsűli az Apostoli Traditiókat; de nem a' mi traditióinkat.* Medgyünk immár a vakmerőségre vetemedett emberrel? hány-szor kiáltjuk, hogy ha az Traditiókról akar disputálni; külömböztesse-meg az Isteni, és Apostoli Traditiókat, a' Pápisták nem hit-béli hagyományitól? de ő, *egrediebatur foras et loquebatur in idipsum.* Psal. 40. 7. Ugyancsak egybezavarja ezeket; mint oda fel, úgy itt-is azon bakot nyuzza. Hogy pedig Isteni és Apostoli Traditiók legyenek azok, melyeket mi most azoknak tartunk, egyenlő szível, és nyelvel hiszfzük: mert a' mely Ecclesia Sz. Lélek vezérléséből, az igaz és tisztán tartatot Sz. írást adta előnkbe; ugyan azon Ecclesia, az igaz Isteni és Apostoli Traditiókat-is tisztán meg őrizte: azért szinte olly bizonyosok vagyunk, hogy

hogy az Anya-szent-egyház *traditói* meg nem másoltatták, meg sem mocskoltatták; melly bizonyos, hogy az Istenkönyvét el nem változtatták, meg sem velztegették. Es miképpen sok hamis íráso-
kat, akarták régen Apostolok neve alatt elő adni a Tévelygők; de azokat az Ecclesiaki-hánta: úgy hamisan költő *Traditiónak* sem adot helyt, és hitelt. Es a' mint Adámtól fogva Mojselig, az igaz tudomány, *Traditio* által tisztán maradot; úgy most is tisztán maradhat: mivel Isten fogadással ígérte, hogy a' Pokol-béli ördög hamis-
sága meg nem győzi az Anya-szent-egyház igazságát. *Matth 15. 18.*

Továbbá, mivel azt írta Professor Uram Costérussal, hogy az Isten, lelkekben írta a' hiveknek azokat, a' mellyeket Apostoli *Traditiónak* tartunk; ilyen kérdést téfszen Professor Uramnak a' Matkó: *Kérlek hol láttad te azokat az Apostoli Traditiónak? mellyek azok? mert ha lelkekben vadnak írva; szükséges-keppen valamint hogy a' lelkek láthatatlanok, úgy a' lelkekben lévő írásoknak is láthatatlanoknak kell lenni. Hogy fitogathatod hát te a' Pápistáknak azokat?* Bizony álmélkodom, ha az ilyen elszármazott kérdések után is elzártnak tartjátok a' Matkót Cálvinisták: mert, hiszem láthatatlan az Isten ígéje-is; de a' prédikálás által ki-jelentetik, *Rom. 10. 18.* De hogy elzártnak tartjátok, ha az ilyen kérdést téfszen: *Kérlek hol láttad te Matkó azokat a' Sz. írásból helyessen ki-folyó jó Consequentiaikat, mellyeket a' Pápisták ellen csinálsz, és igen kérkedel velek, fol. 206. mellyek azok?* Mert ha a' Sz. írásból ki-folynak, a' mint mondd: nem másuvá bizony, hanem a' Cálvinisták lelkeibe folynak: ha lelkekbe folynak; szükséges-keppen, valamint hogy a' lelkek láthatatlanok, úgy a' lelkekben lévő jó *Consequentiaiknak* is láthatatlanoknak kell lenni: hogy hogy fitogathatod hát te a' Cálvinistáknak azokat? Ládd-e, ki könnyű meg-fogni a' magát bennitő Matkót? Olstán mindgyárt a' kérdés után azt írod, hogy belől vagyon az, a' mit Christus szíveken írt az igaz hiveknek: azért ha testből nem áll a' Cálvinista Vallás; úgy teczik, hogy le-
lekben íratott. Ezekből azon kérdés támad Matkó ellen: hol lát-
tad te azokat, mellyeket Christus a' hiveknek szíveken írt? hol lát-
tad a' Cálvinista hitet? mert ha ezek lelekben vadna írva; szükséges-
keppen láthatatlanoknak kell lenni: hogy hogy fitogathatod hát te a' Cálvinistáknak azokat? Látod Matkó, hogy csúfságos szitkokra
völt ne-

völt neked nagyobb gondod, hogy sem az igazságra. Azért a' melly Vármegyék adóztak tompa Csákányodra; bár vizsgálják az adójakat.

Végezetre egy *Consequentia*t csinál Matkó, *sine ullo Antecedente.* Nem egy-irányúnak tehát méltóságban a' *Traditiónak*, az Isteni írott beszé-
dével. Elzártnak lincz hogy ezt valamivel bizonyítsa; hanem nagy szemtelenül ismét Costérust emlegeti, a' kinek szavait mind magya-
rúl, mind deákul le-írta Professor Uram, és meg-mutatá, hogy Co-
stérus nem a' Pápák és Conciliomok leleményéről, az az, a' mint Matkó szól, emberi leleményekről, hanem írásról emlekezik, s-olly méltóságos írásról, kit az Isten Fia, mint *melioris Testamenti Media-*
tor, Heb. 8. 6. az ő Jegyesének, az közönséges Keresztényen Anya-
szent egyháznak, maga írt szívében; a' mint Sz. Pál tanította: *Heb. 8. 10. Cap. 10. 16.* Czitálván Jeremiás-által tölt ígértit, *Jerem. 31. 33.* hogy Uj Testámentomot adván ki; az ő törvényét hiveinek, kik ne-
kik levelei, *2. Cor. 3. 3.* elejekben adgya, és szíveken írja. Erről az Isten újaival hivek lelkeibe íratott Sz. írásról mondgya Costérus, hogy feljebb-való fokkal, annál a' Sz. írásnál, mellyet az Aposto-
lok az ő pennájokkal írtak; senki nem-is tagadhattya ezt, ha az I-
sten újat feljebb akarja becsülni, az Apostolok pennájánál: mert az ige mind egy; de az írás, avagy fel-jedzés, leg-előszőr a' hivek szíveiben lőtt, az Isten úja, és Sz. Lélek által; az után a' hártás pa-
piroson, az Apostolok pennái által. Ez a' Costérus szép rendes ta-
nitása, mellyet nem értvén, vagy nem akarván érteni Matkó, *tacite*
írta le a' tompa Csákányban; az az, el-halgattya, semmit nem felel-
vén rá; mint szintén azokat az erős *argumentumokat* is el-mulatá, kikkel Professor Uram egy-arányú méltóságúknak bizonyítja az Apostoli *Traditiónak*, az Istennek papirofra írott beszédével. Meg-
hidd Matkó, hogy szitkaidon meg nem akadok; hanem azt serén-
nyen meg-vizsgálom, mint felelő Professor Uramnak; kit hogy an-
nyiszor böcszelen írásidban számárnak szidcz; ez minden bölcse-
séged, mellyet annyi pénzrel meg-fogadtak a' Cálvinista *Patro-*
nusok.

**§. 1. A' Szentek tiszteletiről-való Professor
Uram argumentumát kerüli
Matkó.**

Professor U. a' Szentek segítségül-való hívásáról szólván, az írtá vala fol. 394. hogy ha a' kárhozott lélek, Christus Urunk tanítása-szerént, imádkozott Pokolban a' Világiakért; nem lévén se Isten látása, se szeretet benne; menyivel inkább imádkozhatnak az Istent látó, és szeretettel teljes Szentek Menyországban. Igazán írja Professor Uram, hogy erre Matkó nem felelhetett *Cathegoricè*: 1. Mert a' tompa Csákányban-is mindgyárt el-csavarodék a' kérdéstől, és azt fogá Professor Uramra, hogy ő a' holt Szenteket imádtattya. De mikor olly örömezt és olly fokszor a' holt nevet emlegeti a' Matkó; vegye magára amaz Istennek mondását: *visi sunt oculis insipientium mori. Sap. 32.* Bezzeg testek nem eleven a' Szenteknek; de a' lélek, mellytől vagyon elelvensége a' testnek, meg nem holt: azért tudatlanul rebefgeti Matkó, hogy a' Szentek nem könyöröghetnek éretünk; mert meg-hóltak. 2. Pirongattya Professor Uramot, hogy *kegyelmet, és békeiséget kért, az Isten széki előtt lévő hét lelkektől*: de egyszer-s-mind Sz. János Evangélistát-is pirongattya, a' ki irásának kezdetin, köszöntvén, és üdvözölvén a' hiveket, így szól: *Kegyelem ténétek és békeiség, attól a' ki vagyon, a' ki volt, és a' ki el-jövedő; és a' hét lelkektől, mellyek az ő széki előtt vadnak*: Ládd-e ama' Jehova után, ki Mójsesnek azt mondá, hogy ő a' ki vagyon, *Exod. 3. 4.* az Isten széki előtt-való Lelkektől békeiséget és kegyelmet kér Sz. János a' hiveknek; a' melly Lelkeken mások nem értetnek, hanem a' kik Isten színe és széki előtt állanak, a' világi útnak és evezésnek járása, kelése után, *Psal. 30. 6. Psal. 23. 3. Luc. 20. 36.* ezzel ha nem imádtá Sz. János a' hét Lelkeket; Professor Uram sem. 3. Azt írja, hogy *ha az egész Pokol mind Szenteket imádná-is; de még sem kelene mi-nékünk az Isten-kivül mást senkit-is imádnunk*. Im látod Okos Olvasó, hogy még sem felel Matkó erre a' Professor Uram kérdésére; miért nem imádkozhatnak a' Szentek Menyországban a' Világiakért, holott a' kárhozott lélek imádkozott pokolban? Az után azt írja, hogy *jó azoknak a' kárhozottaknak károkon tanulnunk, de nem*

jó cse-

jó cselekedeteket cselekednünk; mi a' pokol portáján nem akarunk zörgetni: hanem zörgetünk ott, a' hová Christus igazított. Bizonyosok vagyunk, hogy meg-nyitatik mi-nékünk; mert igaz a' Christus igéreti. Ezek mind szép szók; de ezekkel nem feleltél-meg Matkó, miért nem imádkozhatnak a' Szentek Menyországban éretünk, holott az el-kárhozott lélek imádkozott Pokolban a' Világiakért? Irhadcza ide szokásod-szerént magadnak: *Responde! Responde!* 4. Azt mondgya, hogy a' Christus Scholájában nem tanúltrak ok mást imádni, hanem csak egyedül az egy Istent. Ez-is jó; mi-is Istenhez illendő tisztelettel, senkit nem imádtunk az egy Istenen-kivül: De nem látom még itt a' feleletet: azért, *ozo barázdára Matkó, a' magad szava-ként: fol. 319.* mert mi magunk, nem tudnánk afféle embertelen nógatáshoz. 5. Így szól; *hogy ha színtén úgy imádkozhatnának is a' meg-holt Szentek ti érettetek, a' mint ti hiszitek; ugyan nem imádtathatnának affélól, nem is imádkozhatnak in particularibus.* Am bár ezek mind igazak volnának, mind-az-által, fen vagyon a' Professort Uram kérdése; miért nem imádkozhatnak az Istent látó, és szeretettel teljes Szentek Menyországban; holott a' kárhozott Lélek imádkozott Pokolban a' Világiakért, nem lévén se Isten színe látása, se szeretet benne? Ha az üdöt és papiroffat nem szánnám, az Matkónak egy-néhány árkus levélen-való irását, erre az egy kérdésre vonnám; egyikért azért, hogy a' kit Isten okofsággal meg-áldott, látná bőven, hogy *Cathegoricè* nem felel a' Matkó, Professor Uramnak. Másikért azért, hogy maga nyelve vallása, hogy meg pirongassuk bár, ha *cathegoricè* nem felel. De az Okos Olvasó csak eddig-is észre vehette, a' Matkónak, sok pirongatásra méltó csavargását.

Amaz-is régen meg torkoltatott káromkodás, hogy a' Pápisták, véghetetlen méltóságot illető Isteni imádatallal imádnak a' Szenteket, és oly szókkal könyörgenek nekik, s-oly dolgokat kérnének tőlök, mellyeket a' véghetetlen méltóságú Istenen-kivül senki nem adhat. Haj görbe szavú! sőt inkább olly szókkal folyamodunk a' Szentekhez, mellyekkel Istenhez *immediatè* nem folyamodhatunk: mert nem mondhattuk az Istennek; Isteni természetire-nézve, *ora pro nobis.* Ezen kívül, bőven meg-mutatá Professor Uram, hogy a' Sz. irásban a' szó imáadás, nem egy értelemben vétetik. Más az Isteni imáadás, kivel az Istenen-kivül senkit mást nem imádkozunk; más az alacsomb

rendű imádás, mellyel teremtet-állatok-is tiszteltethetnek, és tiszteltettek-is: *Gen. 23. 7. Gen. 33. 3. Gen. 42. 6. Exod. 18. 7. 1. Reg. 25. 25. & 3. Reg. 1. 16.* Nevezet-szerént pedig a' fokaság imádta Dávidot: *1. Paral. 29. 21. Inclinauerunt se, & adorauerunt Deum, deinde Regem.* Meg-hajtak magokat, vagy meg-görbedének, és imádák az Istent, az utána Királyt. Nem vélem, hogy az egész könyvében egy dologra szívesebben feleletet várt volna Professor Uram, mint erre a' kérdésre, hogy micsoda *adoratio*val imádással imádták az Isten-felő népek Dávidot? holott egy folytában mondgya a' Sz. írás, hogy imádták az Istent, és a' Királyt. ha tulajdon Isteni imádással imádták Dávidot az Izrael fiai; tehát bálványozók voltak: ha csak emberi alacsony méltóságához illendő tisztelettel imádták, s-azzal nem voltak bálványozók; mi sem vagyunk hát úgy imádván a' Szenteket. Azonban a' hajborzaltató, szíy rettentő kérdés mellett, szem-bé-húnva, csak el-ballaga a' Matkó; és mihent el-halada egy kevelsége, azt kérde Professor Uramtól: *Mutasd-meg, mellyik az alacsony rendű imádás, a' mellyel imádat-hatnának a Szentek?* Szép dolog! mutassák-meg a' déli napot Matkónak; mert bé-húnta a' szemét. oda fel játékra-való nevetséget kívána; itt immár gyermekek módgyára, szem-húnyofdit jádzik.

Továbbá, semmivel nem igyekezik itt a' Sz. írásból állatni, hogy a' Dicsőült Szenteket nem hihatnók segítségre; hanem nagy rendetlenül egynéhány kérdéseken akadott. Le-heáha fátad: mert a' mint az Első Kérdésben mondám, ha a' *Catholicusok* semmit sem bizonyíthatnak-is, itt azzal nyertessé nem lenne a' *Cálinisták* ság: A' ki pert indít olly dologról, mellynek békeséges birodalmában voltunk; annak kell bizonyítani. A' Romai Ecclesia békeséges *usuf*sában volt annak, hogy a' Szenteket segítségül hitta; soha azért senki őtet nem kárhoztatta, sőt csak perbe sem hitta sok száz esztendőig. Ti dolgotok hát a' bizonyítás: és valamig világossan nem bizonyíthattok ellenünk Lutherek és *Cálinisták*, veszett ügyetek vagyon.

Mind-az-által, hogy halgatásinból fel ne fuválkodgyék a' Matkó, lássuk rövideden kívánságát. 1. Azt kérdi: *Hol vagyon a' Sz. írásban, hogy a' Szentek imádkozhatnak érettünk in particularibus; és hogy a' holt Szentek tudhattyák az itt élő embereknek minden parti-*

cularis szükségeket? Erre a' kérdésre olly két közönséges feleletet adok Matkónak, melly által a' több kérdési-is fűstbe mennek. *Első:* A' Szentek tudhattyák minden *particularis* szükségünket, ez azon a' *folin*son vagyon meg-írva, mellyen meg-parancsoltatott, hogy a' Tíz-parancsolatnak nyilván-való hagyála ellen, Szombatot meg ne üljed, hanem hogy Vasárnapot, Karácsont, &c. meg-szenteljed. Annak-felette, a' melly Sz. írásban olvasod, hogy az Apostolok, és a' Sz. Lélek parancsolattya ellen, *Act. 15. & 20. 29. Cap. 21. & 25.* meg-egyed a' vérest és a' fojtott állatot; ugyan abban a' Sz. írásban olvashadd, hogy a' Szentek tudgyák *particularis* szükségünket. Ezen-kivül, azt a' miről most tudakozol, fel-találad azon helyen, a' hol azt olvasod, hogy éppenváltozás-nélkül, mind Sz. Pál irási azok, mellyek a' Bibliában Sz. Pál nevére iratnak: hogy a' Kereszttség, Sacramentom, &c. Ezzel a' felelettel meg-ismértetem, hogy merő balgatagság azt kívánni a' *Catholicusok*któl, hogy valamit hisznek, azt a' Sz. írásból meg-mutassák. De mivel Matkó, nem szórul szóra kívánnya, hogy meg-mutassuk a' Sz. írásból a' Szentek segítségül való hívását, hanem csak egy szikrányi jó fundamentomot kíván; ez a' második feleletem. Az említett dolognak fundamentomát ott olvassuk a' Sz. írásban, a' hol az Ur Isten meg-parancsolja, hogy az Ecclesiának tanítását kövessük, Ujságokat bé ne vegyünk, a' nálunk le-téteget tudományt meg-őrizzük; még az Angyalnak se hídgyunk, ha valamit azon-kivül tanít, a' mit eleitül-fogva tanúltunk. Mivel azért az egész Kereszttyén Ecclesiában meg-rögzött szokás volt a' Szenteknek-való könyörgés; a' mint Sz. Agoston, Cyprianus, Ambrus, Cyrillus, Theodoretus, Nazianzenus, *Orat. 18. in fine Orat. 20. Circa medium. Orat. 21. in fine;* Arany-szájú Sz. János *in 2. ad Cor. homil. 26.* bizonyítják: a' Sz. írás-szerént cselekszünk, ha azt valyuk a' Kereszttyén Ecclesiával, hogy a' Szentek tudhattyák *particularis* szükségünket. Harmadik *particularis* feleletemez, a' mellyet abból a' Professor Uram bizonyosságából vöttem, a' kire Matkó meg nem felelhete. A' kárhozott lélek, Christus tanítása-szerént, tudta *in particulari* az ő Atyafiainak szükségeket, nem lévén se Isten színelátása, se boldogsága. Tehát az Istent látó boldog Szentek-is tudhattyák Menyországban *particularis* szükségünket; következendőképpen imádkozhatnak érettünk *in particularibus*. 2. A' Mennyei

Angya-

Angyalok tudhattyák, s tudgyák-is cselekedetünket és szükségünket *in particulari*: Luc. 15. 10. Tob. 12. 12. Apoc. 8. 3. Dan. 12. 1. Zach. 1. 12. Gen. 48. 16. 1. Cor. 4. 9. Psal. 137. 7. 1. 2. Job. 33. 23. Tehát a' Bóldog Szentek-is tudgyák. Mert Christus Urunk mondgya, hogy a' Mennyei Szentek, nem csak hasonlók, hanem egyenlők az Angyalokkal, Luc. 20. 35. Móyses-is régen meg-holt vala, Christus születése előtt: Deut. 34. 5. mind-az-által, Christus Urunk színe változásokor Illyéssel együtt meg-jelenék, és Christussal jövőendő dolgok-ról beszéllé, még penig *in particulari*: mert dicebant *Excessum ejus quem Completurus erat in Jerusalem*. Ha azért Móyses tudta *in particulari*, ebben a' Városban, ennek a' személynek jövőendő állapotját; nem látom, miért kellyen tudatlanokká tenni a' több Szenteket.

2. Azt kívánja Matkó, hogy bizonyítsuk-meg, hogy a' Bóldog Szenteknek vagyon segítségre-való erejek. Erre felelni, nem dolog: mert a' Bóldog Szentek imádkozhatnak, dicsírihetik az Istent: ebben áll penig az ő segítségre-való erejek; ha fel-érné a' tompa Csákány. 3. Azt akarja; bizonyítsuk-meg, hogy *habent potestatem succurrendi in particularibus*. Mert ugy-is hejába fáradoznak a' Pápisták, ha segítségkre-való akarattokról kétségesek. Erre megfelel értem Sz. Jeronymus, *Cont. Vigilantium* C. 3. Nazianzenus, *Orat. 12. in obitu Patris*: a' kik így okoskodnak; E' földön éltekben, volt segítségre-való akarattok a' Szenteknek, mert imádkoztak egyebekért *in particulari*; ezt Matkó sem tagadhattyá. Tehát most Menyországban, annál inkább imádkozhatnak; annál inkább vagyon segítségre-való akarattok *in particulari*: mert a' Szentekben meg nem szűnt, sőt tökéletesbé vált az igaz szeretet: *Charitas nunquam excidit*, 1. Cor. 13. 8. A' szeretet akkor-is meg-marad, mikor az homály által néző Hit meg-szűnik. Es a' *minori ad majus*: ha a' kárhozott gazdag, *habuit voluntatem succurrendi in particularibus*: gondot viselt az ő őt atyafiáról, nem Isteni szeretettel (melly a' kárhozattakban nincsen) hanem csak emberi indulatból, vagy maga kinnyának öregbülését kerülvén; az Istennek kedves Szentéitől, nem kell-e nekünk böcsületes és foganatos jó-akaratot várnunk? a' több bizonyosságokat rövidségnek-okáért a' több számtalan *Catholicus* könyvekben lássa a' ki akarja.

Ezek

Ezek után, kérkedve dicsekedik Matkó, hogy a' Calvinisták nem Decretumból szokták Vallásoknak czikkelyeit, régi-régit, jóságát bizonyítani; hanem a' Sz. irásból, és az onnan helyessen ki-folyó jó Consequentiaiból. De felellyen-meg elsőben azokra, melyeket az ő Consequentiairól irtam: P. 1. §. 4. másutt-is; s-ám bár dicsekedgyék az után. Husz Jánosról kilencz dolgokat tábláza-le Professor Uram, melyekben egyet sem hisznek a' Calvinisták: még-is azt kiáltja Matkó, hogy igen hamis volt a' *Concilium Constantiense*. Hát maga hamis Matkó, a' ki ama' kilencz dolgokban ellenkezik Husz Jánossal: kirúl azt mondgya tovább Matkó, hogy nem volt hát Eretnek Husz János: hamissan-is írja Eretneknek Professor Uram; hogyim némely dolgokban egyezett a' Calvinistákkal. De ennél nagyobb tudatlanság nem lehet immár! mert sokba eggyez a' Török Vallás a' Matkóéval: tudni-illik; hogy a' Pápa, nem feje az Ecclesiának: hogy nincs purgatorium: hogy a' Mise, nem engesztelő áldozat: hogy nincs hét Sacramentom, &c. De ebből nem következik, hogy Matkó Török Hodzavólna. Az ilyen balgatagságok után, azzal kezdik a' szemtelen Prédikátor, hogy olly jól meg-felelt ő az *Argumentumokra*, hogy maga Professor Uram sem hihette volna. Bizony dolog, hogy a' ki Lelki Tanítónak tartja magát, azt olly fok szitálú pajkosnak nem könnyen hittük volna; ha X Tőkével, papiros Csékkánnal fel nem támadtál volna Matkó.

Térj-meg azért ebből a' te gonoszságodból, és kérjed az Istent; talám meg-bocsátatik tenéked a' te szívednek gondolattja: mert látom, hogy te keserűséges méregben, és álnokságnak köteleiben helyhezertél! *Act. 8. 22. 23.*

§. 3. Nem bizonyította Matkó, hogy a' Sz. irás bötűje, csak magán, igaz értelem nélkül-is, Sz. irás legyen.

Nincs olly kerék, Pelengér, vesztőszék, haró, Tűz, kő, Gehenna, mellyre méltónak nem itélné Professor Uramat Matkó, hogy a' Sz. Pál, és a' régi tudós Sz. Atyák tanítása után azt írta, hogy a' Sz. irások csak bötűje, igaz értelem-nélkül, nem Sz. irás; hanem vesztedelem, halál.

halál, s-minden tévelygésre- való kapu-nyitás: a' bötűpenig igaz értelemmel, Isten szavá, és Sz. irás. De nincs itt az kérdésben, ha a' Zilahi együgyű Pálztor, leheté itilő Birája Péter Sámbar Uramnak; hanem arról vagy a' szó, ha a' Sz. irás bötűje csak magán, igaz értelem-nélkül, Sz. irás-e? ezt penig keréssel, pelengérral, gehennával tenki meg nem bizonyíthattya. Sok szitkokkal bé-töltvén Matkó a' Patronusi drága pénzen költ morgó könyvét; csak abba hadgya a' derekas kérdélt, és szokála-szerént, nem csak csavargásra vélti a' dolgot, hanem gyermeki elméhez, nem Prédikatori szakálhoz illendő kérdést felzenget: mit értesz, ugy mond, a' bötűkön? ABCet-e? vagy ezekből álló syllabát: avagy syllabá bül álló szokat, avagy Syntactice csinált sententiát? E' kérdés után fokot harczol a' maga álmával, melly nem feleletet; hanem szökélt érdemel. De mivel sapientibus pauci & insipientibus debitor sum; Rom. 1. 14. csak a' maga szaván fogom-meg Matkót, és ellene fordítom a' maga bizonyosságit szórul szóra.

1. Sz. Pál mondgya; 2. Cor. 3. 6. a' Móyses törvényének (mert erről szól) Bötűje meg-öl; a' lélek penig meg-elevenit. Mit értesz itt a' Bötűn Matkó? ABCet-e, vagy syllabát, vagy Syntaxist? Ha csupán csak az Orthographica literákat, bötűket, a' Sídó, Görög, Deák, Magyar, Rác, ABCet; ugy is hazudoz. (Matkó szava) mert azok a' bötűk sem mondattatnak veszedelemnek, halálnak, meg-ölőnek; mert ugy minden ABCet tanuló Gyermeknek, veszedelemben, halálban, és tévelygés ki-nyílt kapujában kéliene veszedni; és így, jobb lőtt volna, soha semmi irásnak bötűnek nem lenni: bolondság penig azt itilni. Im a' magad szavaival veszned kellene Matkó, ha erős volna a' Csákányod.

2. Ha a' betűn, a' betűkből álló syllabákat értesz, ugy is hasonlókakó vagy; mert ennek a' syllabának: sus, igaz magyaráztya annyit térsen, mint disznó; hinc suita: még sem igaz Sz. irás, az igaz magyarázattal; sem a' syllaba sus, nem öl-meg, nem veszedelem, halál: így is hazudoz hát. De im, sus-nélkül csak nem mehet elő a' Matkó bölcsesége; és a' kikre a' Suita nevet érte, talám érte hogy olly jól sújtyák a' Matkó hazugságit, valamint a' Czeglédiét-is; a' ki jól tudhattya, hogy varrot inget nem hordoznak Jesuiták, a' kik felől olly büdös lúggal hamis nyelvét mosla a' Czeglédi.

3. Tovább-is mennyünk a' Matkó szavainál. Mert ha a' Literák

vákból és Syllabákból álló, Bibliában lévő szokat, csak magánosan materialiter értesz, a' mint a' Grammaticusok szólnak; ugy is hazudoz: mert ugy is a' szók nem mérgeesebbek a' Bibliában, mint a' forum Romanuban; a' mellyről nem kábaskodod azt, a' mit a' Sz. irásról. Ertitek-e Cálvinisták ezt a' Matkó mély bölcseségét, avagy böcstelenségét; ő maga nyakára mint hárittatik?

4. Ha a' szók bül álló Sz. irás sententiáit, csak magokat magánosan, syntactice értesz, ugy is hazudoz: Mert a' Bibliában lévő sententiák, nem mérgeesebbek ugy is, mint a' Virgiliusba, Ovidiusban, Ciceróban, &c. kikről nem mernéd azt mondani, hogy meg-ölnek. A' Matkó széleisége meg-öli Matkót, ugy látom.

5. Ha a' sententiákban foglaltatott dolgokat értesz, és a' Sz. Léleknek azokban fel-töltt czéllját; ugy már nem csak hazudoz, hanem egy-szer-s-mind káromkodol-is: Mert a' Sz. Lélek soha nem c. élt az arra, hogy valakit tévelygésre maga vigyen, bünt maga causallyon, valakit meg-ölyön: Ezek, Matkó, mind magad szavaid, s-mind magad ellen valók; a' Sz. Pál szavaira-nézve, a' meg-ölő bötűről.

6. Ha a' bötűn, Sz. Pál tanítása-szerént, a' Móyses törvényét értesz, (mellynek meg-ölő ereje van) ugy is hazudoz: mert a' törvény ő magában is szent, Rom. 7. 13. 2 Cor. 3. 7. No, (Matkó) akár mit értesz már a' Sz. irás bötűjén, de csak keréssel, pelengérral méltó vagy.

Im látod Matkó István, mint csatáznak ellened a' magad argumentumid, ha a' Sz. Pál szavait elődbe vettyűk. Azért a' mit felelsz itt magadnak, azt vedd tőlünk feleletül: mind-az-által azt kellett volna meg-bizonyítanod, hogy a' Sz. irás bötűje csak magán, igaz értelem-nélkül, Sz. irás legyen. Ez ellen te semmit nem mondhatván, ílmét a' Typographus vetkét, embertelenül kened Professor Uramra, és Berten módgyára az egész világot csudára kiáltottad, méltán-is; hadd lássák a' te bolondságodat, a' ki nem láttad, hogy a' Professor Uram könyve végén, a' nyomtatásnak Correctiojában volt ez-is, fol. 423. nem Sz. irás; olvasd: Sz. irás. De nem engedte ezt olvasnod a' szemtelen, benned uralkodó méreg. Meg-marad azért, a' mit Professor Uram mondott: hogy a' Sz. irás bötűje, igaz értelem-nélkül, veszedelmes: azont mondgya Cálvinus-is, Lib. 4. C. 17. n. 25. Mert mint szintén a' Móyses törvénye szent, igaz, jó; de a' gonofzság okot és alkalmatosságot vévén a' parancolatból, meg-csalá, és meg-ölé

az-által, az embert: *Rem. 7. 8. 11. 12.* Ugyanazont mondhattuk a' Sz. irás börtüjéről, ha igaz értelemről meg-fosztatik. Azért Sz. Pál a' Sz. irás börtüjét nevezi *ministratio mortis, literis deformatának; Ministratio damnationisnak, 2. Cor. 3. 7. 9.* Ezeket ha értené Matkó, nem vesztene magát annyi habozással; mellyre-nézve illyet irr Matkó magának: *fol. 290. Fuió bolondá térszen téged, a' szánt-szánt-dékkal-való bolondság.* Illy szépen találja magát Matkó mindennütt: érdemesebbet bizony nem-is mondhatunk felőle, mint azt a' maga szavát, a' számtalan eszelősségiért.

G. 4. A' Sz. irásnak mind börtüjét, mindig értelmét, kétszere teszi Matkó.

Mivel-hogy a' Sz. irásnak csak börtüje, nem Sz. irás; hanem a' börtü együttl az igaz értelemmel az igazán való Sz. irás; arról szólván a' Három Idv: Kérdés, azt állattya, hogy azon értelem származik, kinek kinek maga tette, és vélekedése-szerént-való fejtegetésből; mert ugy semmi eggyeség nem lehetne a' Keresztységben; nem-is lenne Eretnek e Világban, ha a' Sz. irást, kinek kinek maga értelme-szerént szabad volna magyarázni.

Ezt duplász bolondságnak nevezi Matkó: okát-is adgya; *Mert ha azért nem lenne senki Eretnek, hogy ha kinek kinek szabad volna a' Sz. irást maga értelme-szerént magyarázni; Tehát mind igaz Keresztységnek azok, a' kik a' magok értelmek-szerént magyarázzák.* Soha nem hihi-tem, hogy józanadgyal írta volna ezt Matkó; mert Professor Uram *ex hypothesi* argumentál: Ha kinek kinek szabad volna a' Sz. irást maga értelme-szerént magyarázni; ugy mind igaz keresztységnek volna azok, a' kik a' magok értelmek-szerént magyarázzák. Matkó pedig ezt hozza-ki ebből: *Tehát mind igaz keresztységnek azok, a' kik a' magok értelmek-szerént magyarázzák.* Hogy meg-vallyam igazán, ez a' Matkó *Consequentiája*, szintén olyan, mint-ha valaki *ex hypothesi* így szólna: Ha a' szamár, Prédikátor volna; lehetne Zilahy együgyű Pásztor: Tehát a' szamár lehet Zilahy együgyű Pásztor. Ennél többet nem tud Matkó kottyantani a' duplász bolondságra; hanem el-csavarog, és azt írja, hogy a' Pápista Ecclesia, maga értelme-

Értelme-szerént magyarázza a' Sz. irást, *usurpált hatalmával; hogy a' Pápa értelméhez kell minden Pápistának kötni magát, vagy jó vagy rossz; hogy eretnekké lőtt a' Pápista Ecclesia:* több efféle kezesség lábassal emtelen hazugságokat ír ezekhez, mellyeket elő-fzámlálni idő vesztés. mert semmi nincs igaz benne. Az után azt kívánja; *bizonyítsuk meg, hogy a' Pápista Ecclesia, nem a' maga értelme-szerént magyarázza, hanem más valaki értelme-szerént a' Sz. irást.* Ezzel csak utat akar vesztetni; mivel ez nincs a' kérdésben; hanem ha szabad-e kinek kinek, ugy mint magános embernek, maga értelme-szerént magyarázni a' Sz. irást? Ezt csak el-kerülni Matkó. Azért a' Patronusi, bár több alamlát adgyanak neki, hogy a' kérdésre *directe* felelhesse.

Ez így lévén, a' Három Kérdés azt valja, hogy a' Sz. irásnak értelme, és igaz magyarázattya, az egész Anya-szent-egyháznak, és egybe-gyűlt Christus híveinek tettezéséből származik: Mert Christus Urunk is az Ecclesiához igazította a' versengőket, ugy-mint az igazság Oszlopához. Es a' melly Ecclesiától bizonyoson vettük, egyébről nem-is vehettük; hogy a' mostani Sz. irások, nem költött dolgok: azon Ecclesiától kell a' Sz. irásnak igaz magyarázattya is vennünk. De ezt nem cselekezik a' Lutherok és Calvinisták: *Ergo* nincs igaz magyarázattya. Hogy ezt jobban meg-értjük, tudnunk kell, hogy ebben vagyunk minden közbe-vetésünk, a' Lutherokkal, és Calvinistákkal: hogy mi, a' Sz. irás értelmét attól veszszük: a' kitől a' Sz. irás könyveit, és börtüjét vettük: és így, szinte olly bizonyosok vagyunk, hogy a' Sz. irást ugy kell érteni, a' mint mi értjük; melly bizonynyal tudgyuk, hogy ezek igaz Sz. irások: Mert ugyan azon folyáson, kézzel kézre adás-által érkezett mind a' kettő hozzánk. A' Lutherok és Calvinisták pedig, (mert a' Matkó *privata opiniojáról* majd szólnunk) a' Sz. irás könyveit és börtüit az Ecclesiától veszik; s-annak értelmét nem akarják attól venni; hanem, vagy valami *Privatus spiritusból*, vagy *ex collatione Scripturarum*, mint Matkó; az az, a' Sz. irás eleinek utóllának, és külömb helyeken-való szavainak össze-hordásából, egybe-vetéséből, egymással magyaráztatásából; vagy más módból, a' mint kinek kinek tettezik, ugy veszik a' Sz. irás értelmét.

Immáron, nyilván-való dolog, hogy Matkó e' mostani Professor Uram kérdését nem értette; azért csak a' *status Questionis*nak meg-ma-

meg-magyarázásából-is, mind el-olyszol, valamit hofszű szöveg predikál a tompa Csákányban. 1. Nincs arról kérdés, ha a' Sz. Lélektől venni kell-e a' Sz. írásnak tökéletes értelmét; mert ez bizonyos: hanem az a' kérdés; ki által, és mi-módon adgya előnkbe a' Sz. Lélek ezt az igaz értelmet? mert az Istennek szavaiból kell lenni; Rom. 10. 17. Tehát valamely bizonyos csatlakozhatatlan tanítól előnkbe kell adni, hogy amaz mondásokat; *Az Atya nagyobb nálamnál: Ez az én testem:* így, vagy amúgy kell érteni. Azért nem csak ignorantia Elenchit, hanem balgatagságot-is mivel Matkó, midőn így argumentál: *Valamely Vallás, csak az egybe-gyűlt Synagógáknak tetszését veszi a' Sz. írás magyarázatyában; abban magyaráztatik hamisan a' Sz. írás: De a' Pápista Vallás, csak az egybe-gyűlt Synagógáknak tetszését veszi a' Sz. írás magyarázatyában.* Ez balgatagság: mert a' közönséges Gyülekezet, nem rekeszti-ki a' Sz. Lelket az írás magyarázatyában: sőt olly szűkséges, hogy a' nélkül, a' közönséges Gyülekezetnek nincs, meg-csalhatatlan bizonyítás. De ha a' *Collatio Scripturarum*ban, hamisan nem magyaráztatik a' Sz. írás, a' te értelméd-szerént; miért kell más itéletet tenni a' Közönséges Ecclesiáról, a' kiül maga az Isten bizonyosságot mondott, hogy igazságnál egyebet nem taníthat: és igazság erősségének nevezvén, reá felelt, hogy az ördögül meg nem győzetik; és minket arra kötelezet, hogy ha pogányok nem akarunk lenni, tanításának engedgyünk. A' mi pedig szemtelen dolog, a' Csak szót, Professor Uram írásához te földoztad; nem is mentheted lemmi szinnel magadat a' Vargaságtól.

2. Mikor Professor Uram azt írta, hogy a' Sz. írásnak igaz magyarázatya, az egész Anya-szent-egyháznak tetszéséből származik; sem a' Páparól, sem a' Romai Ecclesiáról nevezet-szerént nem emlékezett: generaliter arról az Ecclesiáról szólott, mellyről az írás bizonyosságot télsen, hogy igazságnak Olzlopa. Tehát ignorantia Elenchit művel Matkó, mikor így vakoskodik: *Valamely Ecclesia, más Ecclesiától veszi, és nem az Apostoloktól, s-azokban munkálkodo Sz. Lélektől az írásnak értelmét; annál nincsen igaz értelme, a' Sz. írásnak: De a' Pápista Ecclesia: Ergo.* Mind extra statum questionis vagy, valamit Philippus Galli fről, és Cottonus Jesuitáról álmodol, és valamit Philippus képében Professor Uramtól tudakozol nagy tudatla-

tudatlanul; úgy hogy csak én-is csudálkoztam a' kérdésben, és feleletben-való gorombaságon: Midőn Professor Uram képében azt írtad, hogy ha nem magától vagy a' Sz. írástól, hogy néki legyen mindenekben hiteles méltósága; Tehát az Ecclesiának méltóságától, és annak itéletének igazságától vette méltóságát; mert a' Sz. írás méltóságának függeni kell az Ecclesiának méltóságától, így szólasz. Talál-tad! éppen a' hofszű füleid között: mert senki közzülünk nem tanította, hogy a' Sz. írás méltóságának, függeni kell az Ecclesiának méltóságától: ez csak a' Prédikátorok gyűlöltető költéle: Mert mi azt vallyuk, hogy a' Sz. írásnak méltósága, egyedül Istentől vagy, kinek szavát foglallya magában. Miképpen az ötvös, próbakövön az aranyat; és a' gyöngy fűző a' drágakövet, és gyöngyöt meg-választván, nem ad az aranyat, vagy könek méltóságot; hanem csak meg-ismérteti azt a' jóságot, melly ő benne vagy: úgy az Anya-szent-egyház az Apostoli Traditiókból előnkbe adgya, és meg-ismérteti a' Sz. írást, mellynek méltósága Istentől vagy. Azzal pedig, hogy mi-velünk az Ecclesia ismérteti-meg a' Sz. írást; szinte úgy meg nem kissebbedik a' Sz. írás méltósága; mint Christus, azzal nem gyaláztatik, hogy Keresztelő Sz. János, és az Apostolok, bizonyosságot tettek róla: Joan. 1. 33. Cap. 15. 27. sem az arany-nak böcsületi, alacsombá nem léfzen azzal, hogy az ötvös ismérteti-meg jóságát, garattyát. Ezeknek sem árthatot semmit-is a' tompa Csákány, a' ki csak a' Matkó fejét szédítette eddig.

3. Látván Matkó, hogy a' Pápista Ecclesián hejába akadoz, a' kérdéshez akar szólni, s-azt mondgya, hogy Christus Urunk Sz. Máthénak 18. §. 17. *Nem az írás magyarázásáért igazit az Ecclesiához; hanem a' meg-áttalkodott szó fogadatlan Attyafának meg-feddése-ért.* Az után lelkek-ismértetire kénseriti a' Pápista Urakat, hogy lássák meg, hogy ha igazit-e ott valakit, a' Pápisták Ecclesiájához a' Christus, a' Sz. írás magyarázatyáért. Azt-is írja, hogy Christus illyen határozást nem télsen szavában; hanem átallyában, generaliter, közönségesen mindenvilzsa-vonásokról szól, melly közzöttünk támadhat: *si peccaverit in te Frater;* ha vét ellened a' te atyád-fia. Vallyon nem vété ellenünk, a' ki meg-szagattya Kereszttyéni edgyeiségünket, meg-mocskollya igaz Vallásunkat, meg-botránkoztattya Atyafiságunkat? ki vét, ha az nem vét ellenünk, a' ki tévelygő név-

gő névnek gyalázattal kissebbit? s-a' ki el-akarja lopni idvességünket? Örök rabjává, örök tűznek üszögévé akar tenni, hamis tanításának általa? Ha egyéb aprólk egyenetlenségek el-igazításában, Birót rendelt Christus, az *Ecclésiát*; mennél inkább efféle nagy és idvességünkben-járó dologban? Más az, hogy ha a' Sz. írás értelmét bizonyosan előnkbe nem adhatta az *Ecclésia*; heába való az ő feddése, fenytése, dorgálása; mivel a' tévelygő azt mondhatta néki; mit feddesz a' hamis értelemtől, ha te nem igaz gathatsz a' Sz. írás értelmére, mellyből kellene dorgálódniak eredni? Tovább, a' Pápista Urakat balgatagúl szóllitod-meg: mert meg-magyarázám imént, hogy nincsen itt kérdés, a' Pápista *Ecclésiárúl*; hanem *in genere*, a' Christus *Ecclésiájárúl*; akár mellyik legyen immár az. A' mi az utólsót illeti; egy szóval sem határozta Christus az *Ecclésiát particulariságra*, egy bizonyos helybe, avagy gyülekezetbe; hanem *generaliter*, közönségesen szóll az *Ecclésiárúl*. De úgy-is, *à minore ad majus* igazán következik, hogy ha egy bizonyos helyben lévő *Ecclésiát* halgatni tartozunk; sokkal inkább tartozunk a' Közönséges *Ecclésiának* tanításán meg-állani: ezt sem érthette Matkó, a' sok szitkoknak tajtéki miatt. A' pedig merő gyermekség, a' mit a' csak szóval mulatozol; mert Christus, csak egynek adta a' Meny-ország kulcsait az Apostolok közül; de nem úgy, a' mint te eszkeskedel, hogy abban a' személyben végezödgyék a' hatalom-is; a' mint bővön szóllottam erről, *Quaest. 2. Kérlek azért, s'érj esedre valaha ' ne pökjenek meg, még a' gyermekek is*; kit magadnak jól találтал írni.

4. Semmi *argumentummal* meg nem bizonyíthatván Matkó a' Három Kérdés ellen, hogy a' Sz. írás értelmét nem vehettyük a' közönséges *Ecclésiárúl*; azt írja, hogy az írás magyarázása, az *Egyháziak* kívált-képpen-való tiszták; de úgy, hogy ezernyezeren lennének is egybe-gyűlve, és meg annyezeren magyaráznák is, de az ő egyező értelmek, ha nem veszen erőt és fundamentomot, a' Sz. Lélek tetczésétől. (mellyet nem valami *privatus spiritus*ból, hanem *ex Collatione Scripturarum*, kell ki-keresni) csak semmi; nem igaz értelem; nem jó tetczés: Hogy a' Sz. Lélek tetczésétől kellelsék fundamentomot venni az igaz magyarázatnak; senki nem tagadgya: de hogy a' Sz. Lélek tetczését, *ex Collatione Scripturarum*, egy írásnak a' másikkal-való egybe-vite-

be-viteléből, bizonyosan, csalatkozhatatlanul ki-keresné a' Matkó; csak az hiszi-el, a' ki elméjében meg-bontakozott.

Mert azt kérdem Matkótól: ha a' Sz. írásnak egybe-hordásában meg-csalatkozhatik-e ő, vagy nem? ha meg; tehát a' ki néki hiszen; olly tanúnak hiszen, kiről nem tudgya, ha igazat mond-e, vagy hazud; és így, lelke idvességét bizonytalan fundamentomra rakja. Ha meg nem csalatkozhatik; hitelessel velünk, és hozzá hódolunk: de azt jól begyibe tartsa, hogy az ő Vallása-szerént, az egész *Ecclésia* meg csalatkozhatik; s-mertül inkább Matkó! kit eddig-is sok hazugságban tapasztaltunk-meg.

Itt lásd Kegyes Olvasó, az Öröknek csalárd mesterségét, mellyel a' Luther és Calvinista Prédikátorokat jáczottattya: el-hitetvélek, hogy az *Ecclésiának* tanítása, nem elégséges a' Sz. írás értelmének mutatására; mivel emberekől áll, és tévelygésre vihet: a' *Traditiókat*-is bizonytalaná tészik, gyalázzak, a' mint a' Matkó írásából ki-tet czik. De a' mennyei mannát meg-vetvén, büdös hagyományra szorúlnak; mivel azt akarják, hogy a' minémű köteles méltóságból ő tőlök meg-fosztatik az *Ecclésia*, azt mindenik Prédikátor magának tulajdonítsa; és a' mit az *Ecclésiának* tiszta forrásából, bátorságosan merithetnének, annak békét hagyván, magok gondolatyok zavaros tócsájából vizet igyanak; így tellyesedvén fejekre, a' mit Sz. Pál írta: *2. Thess. 2. 10. Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent; ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio.* Ugyan-is ha egy tudós embernek hitele lehet, a' Sz. írás szavainak egy-máshoz hordásában; bizony sokkal nagyobb hitelt érdemel az *Ecclésia*, és a' Híveknek közönsége. Ha lelketekeket szeretitek Lutherék és Calvinisták, vegyétek eszetekbe a' Tanítótok ebbéli csalárdságát. Hogy pedig valamely mondást, mással egybe-vethes; 1. Tudnod kell, hogy ugyan azon dologról legyen szó, mind a' két helyen: 2. Meg kell ismérned, mellyik legyen világosb mondás a' másiknál: 3. Végére kell menned, hogy annak a' mondásnak, mellyet világosbnaq álitasz, ollyan értelmre legyen, a' minéműt te javalsz: 4. Mint hogy csak a' homályos mondást kell, a' világos írással magyaráznod; bizonyos utadnak kell lenni, mellyen végére mehetsz, mellyik mondás legyen kétes, és homályos. Valamig ezeket bizonyosan nem tudod; soha az Írásnak ősz-

nak öszve-vetése, és egy-máshoz mérése, bizonyossá nem tehet, az igaz magyarázatbá. Ezeket pedig mint tudhatod, tántorodhatatlanul?

Ennek-felette; gyakorta nem találhatni ugyan azon dologról világosb mondást, melly mellé vethecsék a' homályos börtüt: bár vesd-meg magad Matkó, és keress a' Sz. írásban világosb mondást ezekre a' locufokra: *Manda remanda, Manda remanda; Expecta re-expecta, expecta reexpecta; modicum ibi, modicum ibi.* Isa. 28. 10. Jobb a' férfúnak gonoszsága, hogy sem a' jótevő *Asz:zonny*: Eccl. 42. 15. A' hitetlen férfú meg-szenteltetik a' hív feleségben: 1. Cor. 7. 14. Lehetetlen; hogy a' kik egyszer meg-világosítottak, és meg-köszölik a' mennyei ajándékot, ha el-esztek, hogy ismét meg-újittassanak a' poenitentiára: Heb. 6. 4. 5. Magyarázd-meg a' Sz. írásnak világosb mondásával, *quid est lex peccati, lex membrorum, Corpus peccati? Baptizari pro mortuis?* &c. Ha az *error juris*; és *error facti* nem férhete fejedbe, mit gondolhatunk rólad ezekben Matkó? Továbbá az írásban nincs olly világos mondás, mellyet a' tévelygők hamisra nem fordítanak, és tévelygések merítésére nem csigáznak: ha azért mindenkor a' közbe-vetett mondásnak igaz értelmét, más hasonló mondással kell magyarázni; soha vége nem leszni, az írásnak egymáshoz vetésében. Végezetre a' mi nagyobb; mind a' régi; s-mind a' mostani Tévelygők, egymáshoz vetették a' Sz. írás mondását; és egyikét málikbúl akarván magyarázni, sok tévelygéseket találtak: Arius, hogy Christusnak Attyával-való egyenlő Istenséget el-rostitaniá; ama szöket; *En, és az Atyám, eggyek vagyunk*: Joan. 10. 30. ama mondás mellé vetette; *Kérlek Atyám, hogy minnyájan eggyek legyenek; mint te Atya én bennem, és én te benned.* Ládd Matkó, hogy Ariánusok mellé szitasz, ha csak *Collatio Scripturarum* kellett. Pelagius tagadta az eredendő bűnt; és ama' mondását Sz. Pálnak; *kiben minnyájan vétkezünk*: Rom. 5. 12. egybe-veté ama' szóval; *El-futa Móyses ebben a' szóban; az az, ezért a' szóért*, Act. 7. 29. Luther, hogy a' kenyeret meg-tartsa az Úr-Vacsorájában; ama' szókhöz teszi; *Az ige testé lón.* Carolstadius amazokhoz; *A Köszikla, Christus vala: ki-ki* mind az ő szája-izi-szerént választ mondásokat, mellyek mellé tegye az egynéhány szót: és mindenik azt vitatja, hogy ő hordgya helyessen egybe az Isten szavait; de ezt, csak a' mérész, és vakmerő mondással bizonyítja: mert félre téven az Anya-szent-egyháznak

tanú-

tanú-bizonyosságát, soha senki meg nem mutathattya közölők, hogy eggyik a' másíknál igazabban veti-egybe az írást; avagy hogy, ezzel az egybe-vetéssel, az írásnak igaz értelmét, eggyik a' másíknál igazabban fel-találja. Es így a' Luther és Cálvinista Vallás, csak a' Prédikátorok eszelősségin fundaltatik.

5. Professor Uram ilyen *sylogismust* tett vala a' Három Idves. Kérdésben: *Valaki az Anya-szent-egyházról a' Sz. írásnak a' börtüt vész, és nem eggyütt az értelmét-is; annál nincs Sz. írás: De e' Luther és Cálvinisták, az Anya-szent-egyházról vették a' Sz. írás börtüt, és nem eggyütt az értelmét-is: Ergo.* Mődgya-szerént, itt sem érti Matkó a' *status questionist*: Mert itten nincs szó, ki nyomtatta a' börtüt, mellyek Sz. írásban vadnak, és kitől vettük *materialiter*. Azért, nem csak *non ad rem*; de maga ellen-is csinálta ezt a' *sylogismust*: *A' kitől valamely Ecclesia vész a' Sz. írás börtüt; ugyan attól kell venni értelmét-is: De a' Pápisták Ecclesiája, nem a' Pápától, hanem a' Sidóktól, és a' Görögöktől vette a' Sz. írás börtüt; Ergo.* Ezt a' Csákányt fordits magadra Matkó; mert fol. 229. azt írod, hogy a' mi az *Oó Testamentomnak* Sidó nyelven, és Sidó börtükkel-való irattatását nézi; és az *Új Testamentomnak*, Görög nyelven, és Görög börtükkel-való irattatását a' mi nézi; a' Sidóktól és Görögöktől vettük a' Sz. írást. Azért már, vagy Sidónak, vagy Görög Batykónak kell lenned Matkó; ha viszfá nem czáfolod az előtti oktalanságidat ez-aránt. Nincs is itt kérdés, kitől vették a' Pápisták a' Bibliát? azért *nihil ad rem*, midőn azon nógatod Professor Uramot, hogy mondgya-meg, mi ről ismerné-meg a' Pápa levelét ha eleibe hoznák: mutasd-meg te elsőben, miről isméréd-meg tántorodhatatlanul, hogy ez a' könyv, Sz. írás légyen; s-az után kereskedgyél rajtunk. A' pedig temérdek hamisság, a' mit mondasz; hogy Professor Uram a' Pápa levelét, a' benne lévő dolgokról ismerné-meg; a' magad fazakadhoz szitanál ám itt; mert azt mondod, hogy a' Bibliát a' benne lévő dolgokról isméréd-meg: mutasd-meg te a' Próphéták pecséttyét, avagy az Evangelistákét; mint a' Pápa levelén a' maga pecséttye találtatik; s-ugy nyertes lészesz. De erről velősebb kérdéseket tettem az Első Kérdésben. Azt azért vedd eszedben, hogy a' Pápa pecséttye ismér-teti-meg levelét, de nem csalatkoz hatatlanul; a' Bibliára pedig olly pecsét kívántatik, melly csalatkoz hatatlanul bizonyosságot tegyen,

X 2

hogy

hogy Isten igéje legyen benne. Illyen pecsét pedig nincsen nállatok, Lutherok és Calvinisták; azért sincs sem Sz. irások, sem Istent hitetek, mind addig, míg tompa Csákányos után jártok.

6. De ugyan nem felelsz Matkó *in forma a' Syllogismusa*, hanem rúttul kapsz két-felét, mint a' vízbe-haló ember. Igen rajta valál oda fel, hogy a' Bibliát adgyuk vizszá, mert tiétek: tehát mivel most Bibliátok vagyon, tőlünk vettétek-el. Itt pedig azt mondod, hogy nem a' mi Papainktól, Conciliominktól vettétek; hanem attól a' nagy Istentől, a' ki a' Próféták, Evangélisták által le-iratván, néktek adta; és ma is az igaz Apostoli Vallás mellett tisztán meg-maradt; Egyházi szolgák által magyaráztattya, hirdetteti, Sz. Lelkével igaz gátván őket minden igazságra. Lásd, melly rúttul nyakon csapod magadat! Sokat-is szóllasz; de semmit sem mondasz. Jút-é eszedbe, hogy nekünk most az Isten nyilván nem szóll magán, mint a' Sidóknak a' pusztaban, midőn ki-adá a' törvényt: *Exod. 20. 22.* vagy az Apostoloknak, Sz. Pálnak: *Gal. 1. 12.* Másunna kell tehát bizonyossan meg-tanulnunk, hogy Isten adgya előnkbe, és ő szavai azok, a' melyeket Sz. irásnak hiszünk lenni. Meg-bizonyítam *Q. i.* hogy csak magából a' Sz. irásnak szava járásából, vagy a' mi magunk tetteiből, vagy *stylus*ából, ki nem kerekedik a' Sz. irásból-való tökéletes ismeret. Tehát szükséges, hogy más fundamentomot keressünk, mellyen fel-épüllyön a' mi hitünk, és bátorságossá tétessünk, hogy Isten mondása, valamit a' Sz. könyvekről hiszünk. A' mit a' Világ teremtéséről beszélsz, csak kábaság: mert ha közötted, és a' Világ teremtése között, sok esztendő-beli köz vagyon-is; de az Isten jelen vagyon, a' ki néked az életet adta s-adgya; az Apostolok pedig hiúcsenek jelen; tehát nem veheted *immediatè* tőlök a' Bibliát; hát kitől? Erre te nem feleltél Professor Uramnak, hanem csak el-kullogtál mellőle. Az első Bibliái *Autographum*, ha Istentől iratott volna-is; az nem volt még Matkó kezében: ha pedig csak *transumptum*, más-által le-iratott, a' mi most kezünk között vagyon; ki-által *transumpt*altatott? s-meg-csalatkozhatatlanná-e? Honnét tudod hit ágazat-béli bizonyossággal, hogy vagy tudatlanságból, vagy gonofságból, meg nem vesztegettetett? Erre sem feleltél Professor Uramnak, hanem csak elébb ballagtál innen, a' Jesuitákat (mint Czeglédi-is) hamisan forgatván; a' Világ teremtését, Erelyeket,

lyeket; Purgatoriomot, Lymbust emlegetvén; melyekről egy szó sem volt kérdésben. Ugyan-is nem bolond kérdés, ha a' Bibliát, Istent iratta-e? mivel senki közületek nem látta: ez a' kérdés *ad hominem*, ti ellenetek vagyon; nem pedig Sz. Pál, vagy Adám ellen: mert hitetek nem lévén, a' mint az Első Kérdésben megmutattam, semmit Istent hittel nem hisztek; se azt, hogy Isten vagyon; se, hogy Világ teremtetett; se azt, hogy ha az Ige meg-testesült-e, szenvedett-e? *Ec.* Azért meg-kell még ezt a' kérdést vitatni; ha vagyon-e olly meg-tántorodhatatlan Tanító, a' ki a' Sz. irásnak igaz betűjét meg-ismértette? Ha nincsen; Tehát soha bátorságossan nem tudhatyuk, mellyik az igaz Sz. irás: Ha vagyon; azt mutasd elé Matkó; mert még annyira talám ki nem öltöztél a' szemérmerteliségből, hogy magadat csalatkozhatatlannak mernéd hirdetni. Egyéb-aránt, igen mutattad a' nagy mérész voltodat a' kö-szál ostromlásában, mivel csak magad feje romlik.

7. A' Papok nőtelenségéről szólván, és a' Luther utálatosságát mentegetvén Matkó, azt írja *fol. 242.* hogy *e' forog a' kérdésben; ha tiltja-e Isten a' Papok és Apácák között a' Házaságot? javallya-e azoknak az ágyas-tartást, inkább, a' törvényes házasságnál?* Oh szemtelen bolondság, melly nagy fészket vertél a' Zilahi Pásztor ízivében! Mi jót várhatnak a' Calvinista Patronusok, az ollyan ember firkalásából, a' ki még csak a' kérdést sem tudgya, miben áll, az Hit-béli *Controversiáknak*? Nem mondgyuk mi azt, hogy a' Papok és Apácák között, vagy az Isten, vagy az Ecclesia *directè* tiltaná a' házasságot; hanem a' ki magát a' házasság-nélkül-való életre jó kedvűből, hittel; fogadással kötelezi; tartozik fogadását be-teljesíteni. Ezzel *directè* nem házasság tilalmaztatik; hanem hit-szegés. Miképpen Calvinus a' hűs-ételt, és a' bor-italt nem tiltja, mikor azt tanította *Lib. 4. C. 13. n. 4.* hogy a' ki fogadást tést, hogy húst nem eszik, vagy bort nem iszik; köteles annak meg-tartására: ollyan formán, mi sem tilalmazzuk a' házasságot; hanem a' hit-szegést: mivel a' fogadás után, nem javallyuk a' nőszéft.

Nem igaz, hogy Professor Uram gonofsnak mondgya a' házasságot; hanem a' Luther, hiti-szegésével fajtalanságának palástolására, Sz. irás csigázásának javallását mondgya gonofsnak Matkóban. Nem igaz, hogy Sz. Pál *Heb. 13. 4. 1. Cor. 7. 2.* a' paráznaságnak el-

távogatásáért, szükséges dolognak mondaná a házasságot; mert midőn azt írja Sz. Pál, hogy minden embernek tulajdon felesége legyen, a' bujaságnak el-távogatásáért; melléje veti, hogy ezt nem parancsolja: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium: x. 6.* Sőt tanácsolja *x. 27.* hogy a' ki feleség-nélkül vagyon, a' nélkül maradgyon; noha e' mellett azt tanítja, hogy a' ki meg-házasodhatik, inkább meg-házasodgyék, hogy sem felleltül éllyen. De annak, a' ki meg nem házasodhatik, úgy-mint; kinek tárfa fogva vagyon, vagy nagy betegségben fekszik, vagy meg-erőtlenült, vagy a' ki maga kötelességéből meg nem házasodhatik; ennek a' bujaság ellen, más orvossággal kell élni; a' melly orvosságokról emlekezék P. Professor Uram, *fol. 462.* de azok, a' mint látom, nem igen férnek a' fogaitokra.

Nem igaz, sem nem Sz. Pál szava, hogy a' házasság, *universali-ter minden emberek között tiszteletes*: mert magad meg-vallod *fol. 240.* hogy az Attya, és leánya között való incestust, nyilván-való parancsolattal tilalmazza az Isten. Magad irod, hogy a' házasságnak parancsolattya, *particulare: fol. 241. Præceptis particularibus, illi tenentur obedire, quibus præcipiuntur; & is non obtemperantes peccare.* Csak a' mesterséges szitkokra vigyáztál te Matkó; nem az igazságra.

Nem igaz, hogy mindennek szükséges a' házasság, a' kinek szükséges a' paráznaságnak el-távogatása: Mert Professor Uram erős argumentumátul meg-győzettevé, meg-vallod, hogy Christus Urunknak, Illyésnek, Keresztelő Sz. Jánosnak nem volt szükséges a' házasság; noha szükséges volt ezeknek-is az Isten parancsolatit meg-tartani, kiknek egyike a' paráznaságnak el-távogatása felől vagyon: való meg az igazát egyebűt-is, mint itt; s-ugy nem kényszerítetel hasontalanul a' Patronusid pénzét el-költeni. Egy főval, a' házasságra nem kötelez Isten mindeneket; egyéb aránt, nem jó tanácsot adna Sz. Pál, és nem jól mondaná, hogy jó lenni házasság nélkül: *1. Cor. 7. x. 18. 25. 38.* Ezekből a' locufokból nyilván kitéttik, hogy méltatlan fogja Sz. Pálra Matkó, mint ha ő azt tanítaná, hogy a' házasság, minden emberek között szükséges volna: meg-ís Sz. Irásnak meri mondani a' maga hamisságit Matkó.

8. Példájúl hozta vala elő Professor Uram Calvinust-is, a' ki a' maga

maga értelmére húzta a' Sz. Irást, Istent okozván a' vétkekben; a' kiknek világos Savait ho'bban le írta Matkó, igen akarom; mert abból ki tettezik világossan, hogy Calvinus okozta az Istent, a' vétkekben, és hogy Matkó hasontalanul mentegeti ez aránt kopa' Apját.

Első Mentség. Calvinus nem a' bűnt tulajdonítja az Istennek, hanem a' mennyiben azok büntetések, és jó végre határozatnak, az Istennek mindenekkel bíróbölcsésetül. De ez a' mentség semmit sem Bolgál: Mert edgy az, hogy ezzel a' felelettel, Isteni tulajdonságoktól meg foszta az Istent Matkó, és ördögi tulajdonságokba öltözteti: mert helyén hadgya, hogy ugyan azon bűn, Istennek tulajdonítatik; noha nem úgy mintbűn, hanem mint büntetés jó végre, az az Isten, akarja és cselekeszi a' bűnt, noha jó végre. Más az; hogy Calvinus nyilván írja *Lib. 2. c. 4. n. 2.* hogy noha azon *Facinus* latorságot cselekebi az Isten, mellyett az ember: de az Isten jó végre cselekebi: immár pedig Sz. Pál. mondgya *Rom. 3. x. 8.* hogy jó végre sem szabad gonoszt cselekedni. Azért szinte mint az Ember meg nem menekednék a' bűntől, ha azért, lop okrótt, hogy börtét Alamisnában adgya: úgy ha lehetséges volna, hogy Isten jó végre hazudna, meg nem menekedhetnék a' vétkektől. Ezen kívül, a' mint P. Uram ciztálá a' Calvinust: (té pedig szavaid el titkolád) azt tanította *Lib. 1. C. 18. n. 2.* hogy Isten Autora és Oka mind azoknak, a' miknek mi Pápiatak ő Sz. Felsegét csak meg engedőjének mondgyuk: noha, nem hivalkodó meg engedőjének, kit házugúl réarik fog Calvinus. Tehát Calvinus szerént, valami gonoszt cselekeszik a' parázna, a' Tolvaj, a' Lopó, és az Sátán; mind azoknak oka az Isten. Erre a' Professor Uram Argumentumára, semmit sem ira Matkó a' tömpa. Csákányban; talám meg fagyott a' tentája, avagy az agya veleje igen meg higult, mikor erre jutott. Annak felette Calvinus szerént, az Ember cselekedetinek mind módgya s-mind vége Istentől vagyon: mert azt írja *Lib. 1. c. 18. n. 2.* a' mint Matkó-is fel jedzette, hogy az Istennek akarattya, oka mindeneknek; de az Ember cselekedetinek módgya és vége, valami állat: tehát ezeknek-is oka az Isten. Matkó-is ugyan ezt vallja: jóllehet másutt pofon csapja magát, és azt írja, hogy Isten nem oka a' bűnnek; de, *fol. 256.* azt írja, hogy, az Isten keze és tanácsa, nem csak a' Christus szenvedését, és a' mi váltáságunkat végezte meg lenni; hanem annak Modalitassát-is. Az az hogy a' Sidók

a' Sidók Pilatussal, irigységből, emberi tekintetből, gyilkosok legyenek. Ezért pirongattya Professor Uramot, hogy nem tudta ezt a *Propositiot*: *Qui vult finem & destinat ad finem, vult & media destinat etiam ad media*: Ő maga pedig a' tudatlan Predikátor nem érte fel elméjével, hogy ebből a' propositiobul nyilván következik, hogy Isten akarta, igazgatta és rendelte a' Sidok vétkeit, ily formán: *Qui vult finem & destinat ad finem; vult & media, destinat etiam ad media*. Matkó szava. *Sed Deus vult redemptionem generis humani, & destinat ad illam tanquam finem. Ergo Deus vult & media, & destinat etiam ad media. Atqui existentia peccati est medium necessarium, ad consequendam redemptionem generis humani, ita ut sine illa sit impossibilis redemptio. Ergo Deus vult existentiam peccati & destinat ad illam. Viszont qui vult finem, & destinat ad finem, vult & media, destinat etiam ad media. Sed juxta Calvinum vult Deus perfidum Regem Achab decipi, & destinat ex-cacationem & amentiam ejus, quia ridiculum esset, inquit, judicem tantum promittere, non etiam decernere, quid fieri vellet, mandare executionem ministris, Ergo juxta Calvinum, Deus voluit mendacia Prophetarum, & destinavit ad illa, quae erant media ad deceptionem Achab.* Laddé Matkó mint őldös magadat, és Calvinista vallásodat fok kölcségű nagy Bitku tompa csákányoddal?

Masodik Mencség. Calvinus szavait úgy kell érteni, hogy munkálkodik az Isten is a' gonosoknak cselekedésében: de a' cselekedeteknek ataxiája, roszra való igazgatása, nem az Isten munkája már, hanem a' Satané, és a' megvesztertermésű embereké. De ez is csak szaladás. I. Mert a' mint Matkó citálja fol 244. Calvinus azt mondgya, hogy az gyilkosok, lopók, és a' Sátán csak eszközi az Istennek, mikor gonoszt cselekefsznek; úgy hogy azon gonofság Istennek, embernek, és őrdögnek tulajdonittalék: Továbba, ha az őrdög h ministrere, instrumentoma, ez Istennek a' gonoszságban; valamely okért az őrdög okának mondatik a' bűnnek, ugyan azon, sőt sokkal nagyobb okért, Isten is okának mondathatik a' Calvinus tudománya szerint; mert igaz a' Philosophusok Sententiája, hogy *effectus magis est causa Principalis, quam instrumenti*: így példának okáért, a' ki a' fejszével mást agyon vér, gyilkosnak mondatik, noha eszközzel cselekette. II. Dávid Királyt a' Sz. Irás gyilkosnak nevezi, 2 Reg. 12. v. 9. Mivel hogy ő akará, hogy Uriás meg ölelsék, és parancsolá, hogy

hogy el hagyassék. A' Calvinus Vallása szerint, *lococit*. Isten akarja a' gyilkosságot; Isten parancsolja a' Sátánnak, hogy legyen hazug lélek a' Prophéták szájában: Tehát a' gyilkosság, és egyéb gonofság, Istenre háromlik. III. Az Isten oka az emberek jó cselekedetinek; mivel hogy ő serkenti fel, ő igazgattya akaratunkat a' jóra. Tehát a' vétkeknek ő léfzen az oka, ha ezekre ő izgat minket, a' mint Calvinus mondgya; kopaszúl is menti Matkó. IV. A' melly Sz. Irás locust Matkó elő hordgya, azokban egy csep fundamentoma is nincs a' Calvinus rutt vélekedésének: mert mikor az irás mondgya, hogy Isten vakított meg az embernek értelmét, meg keményíti akaratját; annyit telzen, hogy az Isten igaz itéleti szerint, megh vonfsza malasztyát, mellyel meg lágyúlna az ember. *Eccles. 8. 11.* ostromozásit halaszttya, mellyek el idegenitenék embert a' bűntől; olly dolgokat cselekefszik az ember előtt, mellyekből az emberi gonofság okot vészzen az el-tökéltet vétekre. Így magyarázza a' szívnek keményítését Sz. Agoston *Epist. 105. Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* Viszont. *Obstinationem cum facere Deus dicitur, non instigando, & inspirando; sed deserendo facit: In Psalm. 77.* Mert egyébképpen a' Sz. Irás mondgya, hogy az ember maga keményíti meg szívét. *Psal. 94. 8. Heb. 3. 8. Exod. 5. 15. Cap. 8. 15.* Mikor azt hánnya veti Matkó, hogy Istennek rendeléséből öletett megh Christus Urunk. *Act. 2. 23.* El-árúttatott Joseph; *Gen. 45. 8.* Isten parancsolta Semeinek, hogy szidalmazza Dávidot; *2. Reg. 16. 10.* Absolon fajtalanágát maga cselekedetinek mondgya; *2. Reg. 12. 12 &c.* ezekre egyenesen azt felelik a' Theológusok, hogy azért mondatnak Istennek akarattya, és tanácsa, és lenni a' gonofságok, mert Istennek végphetetlen bölcsesége, őrdöktől fogva látta mit cselekedik szabad akarattya, az ember ha rea bocsáttya, és Sz. malasztyával meg nem tartóztattya őtet. Mikor azért igaz itéleti szerint, valamelly Istentelen embertől az ő Sz. Lelkét megh vonfsza, és az őrdögöt reájok szabadítottya; hogy a' kik nem akartanak helyt adni az igazságnak, szolgállyanak az undokságnak: akkor az emberek, azért a' fel szabadításért, mondatnak Istennek el végezet akarattya, és tanácsa, és cselekedni. Mert az Istennek gondviselésétől birattatik az ember a' gonasz cselekedetben is, mellyben addig elő mehet, míg Isten elő bocsáttya. Ezen kívül soha Isten olly

bűnre nem bocsátta az embert, melyből az ő gondviselése valamit ki nem hozna. Így a' Joseph Bátyainak árulásokát, Josephnek felmagasztalására fordítá: Semei szitkát, Dávidnak ostromozására téríté; Absolont nem izgatá a' latorságra: hanem reá bocsátá, és Dávidnak büntetésére fordítá az ő szabad gonofságát. Ezekben, sem Matkó, sem Pólaházi, sem Czegledi, nem igen törték a' tők agyokat, hogy meg erténék, azért csak el-beszélnék szabadgyáiban és Calvinus ekeje szarvát fogván, rútul barázdolyák a' régi Sz. Attyák hitit, és vallását, és Matkó csak szitkokkal; Pólaházi csak hamis fogásokkal; Vén Czegledi, csak mese-mese monda-mondásokkal, kellettik magokat a' pénzes Patronusoknál mebbe járván az igazságtól.

A' mi pedig a' Calvinus ocsmány vétkeit illeti, a' Professor Uramtól citált szava hiherő, tudós, bűcsületes Authorokat, csak szárazon el-halgattya Matkó a' rompa Csákányban; hamisítani sem meri őket; approbálni pedig szégyenli; hanem azt írja, hogy Papi-*sta* volt *Bolsecus*; a' többi sem voltak Calvinisták; hanem Calvinus ellenségi; azért nem lehetnek Calvinus ellen hiteles bizonságok. De könyű itt-is a' gonosz szolgát bávából meg czáfolni; mert noha ki rázta immár a' Bél a' Matkó tők agyából, de a' rompa Csákánban fol. 156. azt írja, hogy a' Lutheranusok, és Calvinisták között, *necessario*, izűkségeskeppen való barátság vagyon: *Velint, nolint, boni Lutherani, nostri sunt amici*. Im már pedig a' Professor Uramtól elő hozott Authorok, és Tanúk között, kik a' Calvinus rütségárul irnak, némellyek Lutheranusok voltak; nevezet Berint. Schlüsselfurgius Lutherista Superattendens, a' ki azt mondgya *Libr. 2. Theol. Calv. Articul. 9.* az Calvinusnak Férfiúval, való fertelmes életéről, hogy annak le mosására elégséges lúgot soha még eddig nem találtak a' Calvinisták. Imé azért Matkó, ha a' Lutherak nem ellenségetek, a' mint irod; nem ellenségtől vagyon tehát a' Calvinus Apád fertelmes életéről való bizonság; azért igaz hogy olyan volt az Apátok: kihez Christus sólván azt mondgya: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*: Matth. 7. 20. A' rosz fa nem-is hoz jó gyümölcsöt. Miért érdeme szerint folyosabban nem büntettetett meg Calvinus? más Kérdés, ennek ha bizony okát nem adhatná-is valaki, semmit nem nyernének a' Calvinus Mentegetői: En csak azt mondom Tertullianussal, hogy *nemo in suum dedecus mentitur*: még az őrdög sem hazud

zud maga gyalázattára: ki hinné azért, hogy ennyi tudós derekas Authorok valaki kedvéért, Calvinus ellen, az egész világ előtt illy nagyot hazuttak volna? holot jól tudták, hogy orczájokra térül hazugságok, és őrdökké való kissebségekre léfszen czigánságok. Azért illy deformis életű ember, mint Calvinus, nem reformálta; hanem deformálta a' Calvinista Ecclesiát.

MASODIK RESZE.

Az Harmadik Kérdésnek:

Kik ellenkeznek a Szent Írással?

Professor Uram a' három Kérdésben, elől járóban említette vala, hogy két részű a' Sz. Írás, edgyik nehéz, és homályos; a' másik egyenes, és világos értelmű. Valamit ez ellen habahurgyáskodik Matkó, mind csak abból származik, hogy nem tudgya, miben legyen a' visszavonás, midőn a' Sz. Írásnak nemely helyeit mi homályosnak mondgyuk,ők pedig világosnak. Soha egy Pápista sem mályosnak mondgyuk,ők pedig világosnak. Azért Bemtelenül fogja azt Professor Uramra Matkó; hanem azt taníttjuk, hogy a' Sz. Írás betűje sok helyeken nehéz értelmű, és maga fényességével ki nem mutatja igaz értelmét. Ezt a' Sz. Írásban olvassuk, mert a' mint Professor Uram-is feljeddzette; Sz. Péter írja, 2. Pet. 3. 16. hogy Szent Pálnak minden leveleiben olly dolgok vadnak, mellyeket nehéz meg értenis-itten méltatlan hazuttollya Professor Uramat Matkó, és azt írja, hogy nem mondgya Péter, hogy nemely Sz. Írások nehezék, hanem nemely dolgok nehezék a' Sz. Írásban meg értésre. Nem Sák, Párna héj. Valyon a' Sz. Írásban való homályos dolgokért, nem homályosodik-e meg a' Sz. Írás? Tudod-e hogy midőn egy Mathematicus az ő tudományának mélységes dolgairól beél, ugymint: *de Excentricis, Epicyclis, Retrogradationibus, Proportionibus*; noha jól érti a' Mathematicus a' szókat, de meg nem foghattya, mit mond, a' dolgoknak nehéz volta miat: ugy érced a' Professor Uram mondását, hogy noha jól tudgya valaki a' Bibliában levő Görög, Sídó, Deák, Magyar szokat;

szókat; de a' Felséges Istennek szavaival előnkben adatott titkai miat, nem értia mit olvas: Példaebben a' szerecsen Országi Királyné Bőlgája, kit midőn kérdene Sz. Philep: *Putas, intelligis quae legis?* *Act. 8. 30.* vallást téfzen, hogy az Irást magán meg nem értheti, ha meg nem magyarázza valaki néki. Láddé Matkó, ki fok helyen, s-meltábban-is mi irhatnók tenéked, a' mit te az titkelendő Pater Professoromnak, minden emberség kívül írtál *fol. 303.* mondván: *tanuly tino, tanuly; ökör lefbelőled.* De ez ilyen mérges kábaságnak mi haszna?

Másodszor azt feleli Matkó, hogy *ha Sz. Péter sem veendő, sem rest nem volt-is; nem mondgya, hogy ő nem érti azokat; hanem indoelti e stabiles.* Mi sem vitattyuk most azt, ha Sz. Péter értette e' azokat, vagy nem: elég a' nekünk, hogy minden leveleiben Sz. Pálnak, nehéz értelmű dolgok vadnak; kit, ha ki tagadna, nem volna oly mondas az egész Sz. Írásban; mellyet meg nem merne tagadni. Mi-is vallyuk, hogy az áthatatlanoknak, kik az igazságban meg nem állanak; akarmely tudománynak szelétül ide s-tova viternek, *Eph. 4. 14.* az ilyeneknek homályos a' Sz. Írás: de a' Sz. Írást, éppen az ő igaz értelmével edgyűt (a' mint hogy csak ekképpen Isten szava) vesszük; melly értelmet az Ecclesia ad előnkben: így bezzeg nem homályos, hanem igen nyilván való mind azokban valamelyeket szükséges tudnunk idvességünk megnyerésére: mert ha valamiben akadék támadis; könyű végére menni, mit tanicsón erről az Ecclesia. De nem az a' Kérdés, ha az Ecclesiának magyarázattyából, és az ő értelmének ki jelentése után, világos legyen a' Sz. Írás? hanem abban áll a' közben verésnek Sárka; ha a' Sz. Írás csak magán világos legyen-e nekünk? Matkó meg vallya Professor Uram argumentoma után, *hogy nem csak azok nem értenek meg mindgyárt minden Sz. Írás-beli fontos dolgokat, a' kik veendőek; hanem azok sem mindgyárt, a' kik gyengék.* Ezt jól-lehet eléb tagadgya vala erőssen; de it azért csapja arczúl magát, mert Professor Uram azt írta, hogy az Urunk Tanítványi nem voltak veendőek, kik *Christus fel támadásáig nem tudták az írásokat; Joh. 20. 9.* hanem Idvezitőnk nyitotta meg értelmeket: *Luc. 24. 45.* A' hol nem csak *Scriptura*, Írás vagyon, a' mint Matkó a' Bókon kapdos; hanem *Scriptura* íráfok: *Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas.* Tanuly! Matkó, tanuly! Tínonak nem mondlak, mint te kedves Professoromat. Mikor

Mikor pedig a' Sz. Írás betűében nehéz és homályos mondasokat tanitunk; nem a' Sz. Írást gyalázzuk, hanem az Isteni dolgoknak Felségét, és a' mi elménknek gyarlóságát állattyuk; a' mint magok is az ellenkezők tanítták. *Béza Act. 10. Digress. de domo ling.* Ezek után ki ugrik a' hámbul Matkó, s' azt kívánnya; bizonyítsa meg Professor Uram, hogy Sz. Pál *1. Cor. 4. 3.* nem az író Evangéliumról Ból, hanem a' prädicálás által meg világosított Evangéliumigasságról; Nagy okos, olvásd csak ha nem restelled azon locusban, mik mondatnak előtte, és utánna; az után ha fel nem találod, le-irom az Bibliát néked, csak ad tuttomra.

Azt-is kívánnya, hogy bizonyítsák meg, hogy más *Evangeliumat* írtak, nem a' mellyet prädicáltak az *Evangelisták.* De ezt Professor Uram meg sem álmodta, azért nem búkség meg bizonyítani. Azt-is kívánnya, írjuk le mellyik homályos, s' mellyik világos Sz. Írás. De ebből a' következik, hogy mikor a' prädicállo Békben a' Sz. Írást magyarázza Matkó; nem tudgya mit csinál: mert mit magyaráz rajta, ha világos? De ez majd jobba ki tetczik aláb. Lépünk tovább.

Quæstionis Tertix Cap. 2. §. 1. 2. 3. 4.

Sokat el-gázol Matkó a' Professor Uram Argumentomiban, kikkel bizonyította, hogy a' parancsolatok betöltése dolgában a' Lutherék és Calvinisták ellenkeznek a' világos Sz. Írással. Nevezet Berint Sz. Jánosnak ama' Bavait: *Ex az Isteni szeretet, hogy az ő parancsolatit meg őrizni, és azok nem neheznek: 1. Joh. 5. 3.* hogy azokat is meg tartjuk, *v. 12.* s' Istennek velünk munkálkodo kegyelmességéből meg-is tarthattjuk: *miel mindenek lehetségesek az igazán hívőknek. Marc. 9. 23.* ezeket csak a' zsal akarja el kerülni hogy az Isten parancsolatában járni, azt meg őrizni, tartani, igen sokat különböz az Isten parancsolatától kéletes, és hiba nélkül való egész betöltésétül. De meg mondók fellyeb-is, hogy Szent Jánosnál mind egy az Isten parancsolatit meg tartani, és meg őrizni, *Joh. 14. 23. 1. Joh. 5. 3.* a' ki pedig azokat meg tartja, tökéletes abban a' Beretet, *Joh. 2. 5.* Sz. Pál pedig világoson mondgya, hogy a' ki szeretet betöltötte a' törvént, *kinek betöltésének teljessége a' szeretet Rom. 13. v. 8. 10.* Ezt másodszor írjuk immár le; mert Matkó nem felelt reá, oda fel a' zsal menti

vala magát, hogy nincs a Bibliában, még a világosságban-is ez a Bó. *Implevit*; it pedig ísmét a jó szándékot forgattya. De erről bővebben immár meg torkoltatott; nem sükség kétféle leírni. Az Sz. Márk Bavaít, és a Sz. Pálét 1. Cor. 15. 10. a mint neki teczik, úgy magyarázza; de senki nem hiszen neki, valámig Sz. Irás magyarázatában való csálhatatlanságot meg nem mutattya.

Valamit fol. 274. 75. 76. 77. kintornál, mind *extraquestionem*, vagyon; azért *nihil ad rem*. Mert it nem vizsgállyuk azt, ha vagyone, vagy volt-e olyan Papista, a kinek szája üres, és tiszta let volna mind gonosz, és hivolkodo beszédektől. Azt sem kérdgyük, ha vagyone, vagy volt-e akar csak egy embere Világon, a ki tökéletesen berette volna felebaráttát? Mert *dato*, hogy senki bűn nélkül ne találtaf-sék, ebből csak az következik, hogy az emberek, a mit meg tarthatnának, meg nem tartják; azért abból hogy nem beretik tökéletesen felebaráttokat, nem következik, hogy nem berethetik tökéletesen: a sem következik abból, hogy berethetik tökéletesen a mint Matkó ki fotúllyá; és így, jól-lehet ő az Sz. Irást erővel ragasztja az ő Syllogismusi mellé; mind az által mindenik Syllogismusának hamis a majorja, nem-is bizonyítja semmivel mondását. Továb a sincs a Kérdésben, *hapusztá emberi erővel meg tarthattya-e ember idvesége-sen az Istennek minden parancsolatit*, mert ez a Pápisták által kiátkoztatot Pelagianusok bolond vélekedése volt. Azért maga tudatlanságával harczol Matkó, mikor hoszfú bebeddel azt bizonyítja, hogy a meg romlot emberi természetnek magános erejéből senki tökéletesen bé nem töltheti az Istennek minden parancsolatit. Erre czéloz csak nem minden bizonsága; kit senki sem tagadkozzunk. Csak a vagyon tehát a Kérdésben Calvinus elő hozot mondása. Berint-is, hogy ha lehetetlenek-e az Istennek parancsolati akar mely részeiben-is a meg tartásra, még a leg tökéletesb Keresztényeknek-is, még Isten malasztával-is? és ha Isten malasztával úgy bé tellyeshetjük-e a parancsolatokat, hogy ezek ellen olyat ne vétcsünk, mellyel az Isteni ereteket el-vefessük, és a kárhozatra vertesünk? Azt bizonyítja Professor Uram, hogy olly módon bétellyeshetjük; Matkó pedig nem tudván miben ál a Kérdés; a Bereteket ki nem rekeftő aprólékos fogyatkozásokat rebefgeti, mellyeket a Sz. Irás, szálkának, pozdorjának, szűnyogoknak nevez *Lev. 6. 41. 1. Cor.*

3. 12. *Matth. 23. 24.* mellyekben megűtközzünk-is néha a gyarlóság vigyázatlansága miatt ama szerint, hogy az igaz-is elcsik napjában hétfézer, *Proverb. 24. 16.* de olly ésettel, hogy az Isten parancsolatnak ez életbéli tökéletesen való bétöltésének valósága, miatta helyen maradgyon. A melly tökéletesség a híveknek lehetséges életnek minden idejében, az Isten malasztjának segítségével; de pusztá emberi erőből meg vallyuk, lehetetlen. It kellett volna Matkónak meg vetni a praestát, és ez ellen valamit mondani, de nagyobb gondgya volt a papyrossát tölteni morgással mivel nem szánta tékozolni a Patronusok pénzét, hog' sem egyenesse a Kérdéshez állani.

De Matkónak it két dolgan csudálkozon. Első, hogy meg nem józanodván, ugyan csak a *negatione actus ad potentiam argumentál*. Nem tartották meg a törvént; tehát u. m. nem tarthatták meg. A Törvény cselekedetiből egy test sem igazul meg: Ergo nem-is igazulhat. Szép okát adgya argumentálásának. *Mert u. m. ha a törvény cselekedetiből egy test sem igazul meg, avagy attul vagyon, hogy meg nem igazulhat; avagy attul, hogy meg igazulni nem akar. Nem az utólsótul: mert embernek a maga javát nem akarni szánt szándékkal merő bolondság. Vagyon tehát az elsótul; hogy tudni illik nem igazulhat a törvényből.* Ez merő gyermeki alakoskodás; nem tudos emberhez illendő bizonság. Viszsa fordíthatjuk a tompa Csákánt, Authorára, és így beszélhetünk: Ha fokban az emberek között nem idvezülnek, avagy attul vagyó, hogy nem idvezülhetnek, avagy attul, hogy idvezülni nem akarnak. Nem az utólsótul: mert embernek a maga javát nem akarni szánt szándékkal, merő bolondság; jó pedig idvezülni; vagyon tehát az elsótul, hogy tudni illik nem idvezülhetnek az emberek. Ha nem idvezülhetnek, tehát szükséges képpen el-kárhoznak. Melly jól lehet Calvinus tudománnya; mind az által Matkó István nem vélem, hogy edgyet ércsen ebben kopasz Apjával. *Item*: ha Matkó soha el nem hadgya az Christusért Apját, Annyát, Feleséget, &c. vagy attul vagyon, hogy el nem hagyhattya, avagy attul, hogy el nem akarja hagyni. Nem az utólsótul, mert embernek maga javát szánt szándékkal nem akarni merő bolondság. Jó pedig az Christusért el hagyni mind ezeket, mert maga Idvezítünk tanácsolgya; vagyon tehát az elsótul, hogy tudni illik el nem hagyhattya Matkó Apját, Annyát, Feleséget, &c. a Christusért.

Ezekből Matkó bizonságának butasága jól kitetszik, nem szükség más képpen ostromolni: talám a' Patronusok ezekben veszik immár a' költségek haszontalanságát.

Málikat azt csudálom, hogy nem tudom micsoda orczával azt, írja, hogy *hazudot amax Ifú, a' ki idvezítőnknek azt mondá, hogy megtartotta a' parancsolatokat. Marc. 10. 21. okát adgya Matkó; mert u. m. ha a' nagyobb dolgokat végben vihette fogyatkozás nélkül, a' kisebbekre inkább érkezet volna: a' Christust követni hasznosnak ítélte volna, hogy sem ez világi jószágot. De azt nem cselekedte. Ez öldhatatlan, csomó-túl a' Tízán; de innét merő csak azon bolondság. Mert ilyen formán bizonyihattya Matkó hogy Sz. Dávid-is hazudot, mikor így szóllot: *Servavi mandata tua, & testimonia tua, Psalm. 118. Ismét: Custodivi vias Domini, nec impię gessi. Psal. 17. mert ha a' nagyobb dolgokat végben vihette volna Sz. Dávid fogyatkozás nélkül; a' kisebbekre-is rea' érkezet volna; ártatlan életben élni hasznosabnak ítélte volna, hogy sem paráznaságban, és gyilkosságsban esni. De azt nem cselekedhetre. A' sem igazat mondot volna, a' ki Dávidról ilyen bizonságot téfzen: *David custodivit mandata mea, & sequutus est me in toto corde. 3. Reg. 14. 8. mert ha Istent tellyes szívből szerette Dávid (mely lehetetlen dolog Matkónál) a' kisebbre inkább érkezet volna, tudni-illik: non occides, non machaberis, mely lehetséges Matkónál; a' kinek gondolatlan irási, mind így álnak tövel, hegygyel őszvé. De hogy az az Ifú nem hazudot, két okokból kitetszik: Előszőr, mert azt írja Sz. Márk, hogy mikor az Ifú azt mondotta volna: *Hec omnia observavi a' juvenis meae, rea* tekintte JÉSUS, és szereté őtet. Ha hazudot az Ifú, gyűlölséget érdemlet volna a' Christustól; mivel Isten a' hazugságot gyűlöli. Másodszor azt mondá neki JÉSUS, még egy héával vagy on. ha tökéletes akar lenni, adgya el mindenét, és köveffe őtet. Ha az Ifú hazudot volna, nem egy; hanem sok dolog héával volt a' tökéletességhez; mert nem csak hazug, de a' Calvinisták itéleti berint, hitetlen volt; azt itilvén, hogy az Istent törvényt meg tarthattya. Ezekből ki tetszik hogy szemtelenül kérkedik a' Matkó, hogy a' Pápista Vallásnak Sz. Irással való ellenkezését, az első cikkelye szerint meg mutatta, úgy hogy azt akar mely gyenge elme által láthattya immár. Bizony dologh hogy igen gyenge elméjű, a' ki ez arant nem lattya a' Matkó kábasá-***

gat,

gát, a' ki a' Kérdést sem tudta miben áll, nem hogy a' Pápista tudománt bontogatta volna, ellenkeztetvén azt a' Sz. Irással: szegyenre méltó kérdés, ha Matkónak, és Társajnak orczájok volna.

Másodszor. Világossan mondgya a' Sz. Irás, hogy Zachar. és Eszébet Isten előtt mind ketten igazak valának Luc. 1. 6. De ezzel is az Isten szavával a' Luttherek, és Calvinisták világossan ellenkeznek, mondván: *Nem hogy igazak voltak volna mind ketten, de edgyik sem volt igaz. It* Matkó fokképpen mesterkedik, miképpen békeltesse, vallását egybe az Sz. Irással: hól azt mondgya, hogy a' nevezet Remélyek igazak voltak, csak az akkori gonoszágban elmerült emberekhez képest. De ez ismét új ellenkezés a' Szent Irással, mert az Irás azt mondgya, hogy mind a' ketten Isten előtt valának igazak. Professor Uram szavait is lelke ismereti ellen meg csonkítja Matkó; mert az írá csak le, hogy a Sz. Irás nem veti sohól a' gonoszokkal egymás ellenében az igazakat, a' több ehez való ígéket pedig el lopá; tudni-illik, hogy csak másokra nézve dicsírné. Így bezzeg se a' Sz. Irás Mojsést, Abelt, Jákóbot; se Sz. Agoston Zachariást, Eszébetet, egybe nem vetik a' gonoszokkal, hogy csak másokra nézve dicsírnék; hanem hitekre, és Isten Sz. akarattyának elkövetésére nézve. Jákóbot-is szerette Isten minek előttejót cselekedet volna, de meg magyarázza a' Prophéta Malac. 1. v. 2. 3. hogy az Isten csak a' Világi jókra nézve mondgya, hogy Esaut gyűlölte, és szerette Jákóbot; mert azzal bizonyította beszédet, hogy Esau-nak sovány, és pusztta földet adott lakó helyül. Nem Professor Uram tehát a' hazug Profeta, hanem Matkó, a' ki illy éktelenül csigázza a' Sz. Irást a' maga tetczésére. A' mennyei boldogságra való el-választás pedig miképpen lőtt: a' jószágos cselekedetek elől láttatott érdemből, vagy érdemünk kivül, nem hitünk ágazattya; abban mind az által edgyet értünk, hogy Adámban való esetünk miatt, mindnyájan haragnak fiailevén, igazság szerint el-vethetett volna bennünket az Isten. Hogy pedig nemeltyeket magának választana, kiket ébresztő, és vastagító malasztával vezérelvén, dicsőségre vinne; nem érdemünk bül, hanem csak az önnön kedves akarattya bül indittaték: és azért mondgya, Sz. Pál Heb. 9. 16. hogy ez a' választás, nem állot az emberek akarattya, vagy futásán, hanem csak az Istennek irgalmán. De azért a' kiket magának választta, nem úgy választá, hogy akar mint elye-

z

nek,

nek, boldogságra jussanak; hanem úgy, hogy, ha kised korokban a' keresztség után meg nem hálnak; az ő malasztjának fehérségéből, szentül, jámborul éllyenek; mert az ítélet napján azért adgya országát a' hűveknek, hogy előzőket tápláltak, meziteleneket ruháztak; *Matth. 25. 35.* Ezek ellen semmit sem mondhatta Matkó; hanem csak szitkokban meríté pennáját.

Továbbá, nem tud mit tenni, hanem azt fogja Professor Uramra, hogy ő *igadgya a' Christus igazságának, és valtságának szentekben való erejét és hasznát, és oly igazságot almodoz, a mely nem a Christus Igazsága.* Ez ha nem a' tudatlanságnak, bizony tekéletlenségnek műhelyében koholtatott Csákány; mert világos szókkal írja Professor Uram, hogy Zachariásnak és Ersébetnek *belső igazságok a' Christus érdemeiből volt.* Hogy nem szégyenled tehát Professor Uramnak tulajdonítani a' nagy igazlátalságot, ha a' Christus igazságát a' bontéknak nem tulajdoníthatod? Ki sem rekesztyük mi a' Kegyelmet és a' hitet az igazulástól; mert *Szent Pállal Rom. 2. 13. és Szent Jakabbal. C. 2. v. 21. 24.* azt mondgyuk, hogy cselekedetből is igazul meg az ember; akár úgyminth *Készít ő eszközéből*, az első megh igazuláskor *in adultis*; akár mint *Érdemeiből*; a' meg igazultságnak nevelkedésére nézve; a' holott az Isten malasztja, s a' hit is munkálkodik, *Gal. 5. 6.* De ezek nem ferélik a' Matkó fejében, azért it meg rekede, s' egy kukkot sem monda ezek ellen. Valamit mond tovább, mind túl vagyoni a' kerék vágáson; hogy Isten kegyelméből, Hitből voltak igazak; nem cselekedetből, hogy érdemlő cselekedetekből nem igazul ember Isten előtt; hogy csak jártak az Isten parancsolatiban a' régi Szentek; a' kiket Matkó *segényeknek* nevez; hogy Zachariás nem óharta magát vétkezéstől: Ezek *nihil ad rem* mostan, mert akár honnét vették igazulásokát Zachariás, és Ersébet, elég az; hogy a' Sz. Irás világossan mondgya, hogy mind ketten igazak voltak; e' pedig egy enesen ellenkezik a' Lutherek és Calvinisták tudományával: Tehát ebben is meg áll, a' mit a' három Kérdés mond.

Harmadszor. Világossan mondgya Christus Urunk: *Adgyatok alamsnát, és ime mindenek tiszták néktek Luc. 11. 41.* De a' Lutherek és Calvinisták, itt is a' Christussal világossan ellenkeznek, mondván. *Nem mindenek tiszták hanem inkább tisztátalanok, akár alamsnátért, akár más jó cselekedetért.* *Lib. Concor. in Apol.* Békéltetni akar-

vám

vám Matkó it a' Sz. Irással Vallását, még inkább ellenkezteti, s' magát is csákányozza: Mert azt írja, hogy *csak a' Christus vére tisztít*, meg minden bűneinkből. A' *csak* szó, pedig nincsen Sz. Jánosnál, és mivel hogy Professor Uram ezt a' *csak* szót, tévelygők tóldalékjának nevezé, kiért Matkótól meg hazuttoltaték, hogy im csak egy a' közbenjáró, a' ki atta váltságul magát mindenekért; Tehát u. m. csak a' Christus vére tisztít meg minket: egy átallyában ki rekesztet Matkó minden ekkört a' bűneinkből való meg tisztulástól; a' mint hogy minden olyan közbenjárót ki rekesztet, a' ki magát váltságul adta volna mindenekért: olyan eszköz pedig csak egy lincz az egy Christuson kívül: tehát Matkó mind a' reménséget, mind az Isteni felelmet, mind az Isteni szeretetet a' bűn tisztulástól ki rekeszté a' Sz. Irás ellen: *Rom. 8. 24. Eccle. 1. 27.* így a' Matkó Csákánnya mindent el-rontana ha lehetne: de csak a' Matkó Fejét bonttya, a' ki csak abban hadgya a' harmadik cikkely Berint való ellenkeztetis; és nem magyarázza meg, (mint hogy nem-is lehet) miképpen tehet az alamsnát valamit tisztává, ha maga nem tisztá? hanem el-ugrik a' járom mellől és a' zsal rágalmazza vallásunkat, hogy a' Máriáléban *forúl sora ezek a' terminusok vadnak: Szűz Mária senyvedésével szintén úgy váltatot meg az emberi nemzetség mint a' Christuséval.* És mivel Professor Uram valóban kenyszerítette arra, hogy ezt meg bizonyítsa, vagy *in terminis*, vagy *per bonam consequentiam*; mert különben, Sátán hazug bolgájának tartattya; a' tompa Csákányban, a' Máriáléből ezeket a' *B*ukat írta le: *Az Ur, (u. m.) mind végiglen, véle volt Mariával: Mária is az Urral, ugyan azon munkában, és a' mi idveségünknek meg szerzésében. A' Könyörületeségnek Anyja az irgalmaságnak Attyát segített, a' mi idveségünknek helyre állatásában; a' mellyért mondatott az első embernek, teremcsünk néki segitőt.* Ezek után azt írja Matkó, hogy it vagy on *forúl sora* (nezzük meg) a' mit kívántunk tőle. Jó Vajda lehen Matkó, ha eláméthat bennünket. Hálá Istennek tudók valami keveset olvasni magyarul; de ezekben a' Máriáléből citált igekben sohul fel nem talalom szememmel, a' mit a' mariáléra fogott vala Matkó, tudniillik, hogy *Szűz Mária senyvedésével szintén úgy váltatot meg az emberi nemzetség mint a' Christuséval.* *Verte folium* Matkó; talám másut valahúl mondgya? volna ám it okom, hogy e' világból ki csúfolnának, ki nevetnélek Matkó, a

Z z

fokha

sok ha! ha! he! oktalan kaczagással, kikkel a' Calvinista Vallást oltalmazod: de had jarjon; idvelségesb dolgokban fáradoz. Hogy pedig segitette (a' mint szól Matkó a' máriálébül) Szűz Mária az idvelségnek Attyát, idvelségünk helyére állatásában; mi jó ki belőle? Tudd-e, hogy Sz. Pál is Isten segítőjének mondgya magát, s a' Lelki Paſtorokat. *1. Cor. 3. 9.* Lásd Bézában *συμμεργοι* az az, *Cooperatores, Adjutores, Collegae*. Timotheust pedig maga, s mások Idvezítőjének mondgya azon Sz. Pál. *1. Tim. 4. 16.* Ezekből ha ék-telen dolog nem következik; abból sem hogy Szűz Mária *segítő* volt; holot a' Christus testét ő szülte, ő nevelte, gondvisele, s táplálása által, s ebből az ő segítségével. Erre sem felelél Matkó; bár visz ſza adnád a' mit Vármegyéken fzedtél.

A' Catholicusok tudománya, és Sz. Írás között is ellenkezést álmodik a' Matkó; de vessé ki először a' maga nyakából az iftrángot; békeltesse egybe a' maga tudományát a' Sz. Írással elsőben, s' az után kereskedgyék máshut, mert még eddig csak piszkálás volt a' tompa Csákányban való firkálás.

Negyedszer. Nyilván mondgya Sz. Pál *Róm. 2. 6. 1. Cor. 3. 8. 2. Cor. 5. 10.* Isten ítélet napján meg fizet kinek kinek az ő cselekedeti szerint, örökéletet a' jó cselekedetért. Ezt pedig tagadgyák a' Luttherek, és Calvinisták, a' mint a' magok írási tarttyák. Itt is Matkó mint egyebüt úti véti a' dolgot; és az oltoba consequentiáját, kiért megh dorgáltatot vala, csalárdul el-halgatván, lopónak hazudgya Profef-sor Uramat, hamissan reánk fogván, mint hami a' Christust ki rekeſt-vén, magunk cselekedetinek érdemből akarunk igazulni, és bűn bocsánatot nyertni. Atközot a' ki hiszi, a' ki reánk fogja-is; mert mi egy szível, lélekkel azt hiszük, hogy noha Christus, vére hullásával érdemelte igazulásunkat, és így ő reá nevez nem ingyen, hanem nagy áron adatik az igazulás: de mi reánk tekintve Isten kegyelméből ingyen adatik a' bűn bocsánat, úgy hogy semmi jó cselekedettel Istenül nem érdemellyük, hogy minket kedvében fogadgyon; hanem csak az ő ajándékából, és a' Christus érdemből várjuk igazulásunkat.

Ezeket szórúl, szóra, pontról pontra tanitgya a' Tridentomi Concilium *Sess. 6. c. 8. & 9.* a' mint Profeflor Uram le írta vala, de a' Matkó hamissan el utkolá. Sz. Thamas Doſtor is nyilván mondgya, *Tertiá parte quaest. 1. arti 2. ad 1.* hogy senki a' közben járó Chri-

stusnál

stusnál egyéb csak egy halálos bűnért sem rehet elegett Istennek. Es jól lehet sokan az Catholicus Doſtorok közül, Sotust követvén, sem-mi képpen nem akarják érdemnek, hanem csak készítő eszközök-nek nevezni azokat a' Sz. Lélek Istennek izgatásából származot-jókat, mellyek az igazulásnak elől járói: de a' mint *Bellarmin. libr. 1. de Justif. c. 21.* szól, *Quaestio est de solo nomine meriti*; Csak a' Bőrül va-gyon külömbség közöttök: csak maradgyon helyén, hogy a' bűnnek bocsánatya ingyen csak Christusért adatik, szabad véle, akár kélű-leteknek, akár pedig képes és illendő érdemeseknek nevezze valaki az elől-járó jó-cselekedeteket. Nem igaz tehát Matkó, hogy Pro-feflor Uramnak igen *szúrta az orrát az ingyen, Isten kegyelméből való igazulás*. mert ő ezt jobban érti, és hiszi nálladnál, a' ki ezen kívül azt tanitgya, hogy minek utánna a' Christus érdemének tárházából adatott igaságnak ingyen való ajándékozását fel állattuk; az után a' meg-igazult ember, a' Christus érdeme által adatott malaſtal mun-kálkodván, a' mennyei koronának és az igaságnak öregbülését ér-demli. Azért a' Mennyei dicsőség nem csak úgy adatik az Istenes embernek mint fiúi örökség; hanem úgy is mint jó bajnoknak, és pallya futónak bére, s jutalma. Ez ellen kellett volna Matkónak Sz. Írálokat elő hordani, és az Papisták ellenkezését meg mutatni, (ha a' magáét nem mentheti) itt kellene a' praestát meg vetni, nem az *Indulgentiákért* adatot pénzre, az aranyas Misén, a' Jesuiták jószágán kapdosni.

Előbb ballag a' Bányász, és hamissan citálgya Profeflor Uramot, mert ő nem azt írja, hogy *az ingyen Isten kegyelméből való meg igazulás, nem ellenkezik az érdemből való meg igazulással*; hanem azt írja Bőrül szóra, hogy *az Isten kegyelméből való meg igazulás sem ellenkezik a' zal, hogy Isten meg fizessen cselekedetünkért*. E pedig igen külömböző mon-dás, attúl, a' mit a' Matkó hamis költeménye fog reánk az igazulás dól-gából: Kiről Sz. Agoston is azt mondgya, hogy azt érdemünk nélkül, ingyen adgya Isten. Így ércs a' mit mond, *Serm 2 de Verb. Apof. Credere doni est, non meriti. &c.* Hallod hogy nem szól a' men-nyei bódogságnak el-vételéről, hanem a' Hitről: avagy az Isten-nek örök el-választásáról, és meg-vetéséről szól, és azt mondgya, hogy nem ember érdemből, hanem az ő kedves akarattyából indit-tatott arra az Isten, hogy némellyeket az Veszedelemnek fertőjéből magának ki választana; kiket ebresztő és valagító malaſtzyával ve-

zi

zérel-

zérclvén, dicsőfőgre vinne; egyebeket azon rütségban, melyben valának, hátra hagyván; és a benne levő bűnait örök kárhozatra ítélvén. Így ércs azokat is a Sz. Agofton szavait kiéet ir *de praedest.* csak azt mondván, hogy ingyen érdemünk nélkül ajándékon adatik az Isten gratiaja, melynek erejével, és segítségével jót cselekedtünk; azért azt is kegyelemből velt szűk, a' mit efféle jó cselekedetek érdemből veltünk. Így ércs, mikor *Epist. 105.* amaszt olvasod: *Sed gratia, utiq, nullis meritis reddita; sed gratuita bonitate donata, &c.* hogy mivel Isten kegyelméből, gratiájából vagyon a' mi érdemünk; méltán érdemünk jutalma is, üdvőfőgünk is, Isten Kegyelmeinek, és gratiájának neveztetik: Így szóról szóra maga is magyarázza Sz. Agofton, *Tomo 2. Epist. 105. ad Sixtum. Vita aeterna meritis precedentibus redditur: tamen quia eadem merita, quibus redduntur, non a nobis parata sunt per nostram sufficientiam; sed in nobis facta per gratiam; etiam ipsa gratia nuncupatur, non ob aliud, nisi quia gratis datur; non ideo quia meritis non datur; sed quia data sunt & ipsa merita, quibus datur.* Csak ezt mondgya: *Contra Jul. lib. 2. quod multipereant, peccantium est meritum, quod multi salvantur salvantis est donum &c.* Avagy a' szabad akaratnak tulajdon maga erejéből ízármazot cselekedetről ízol; és azt állattya a' Pelagiánusok ellen, hogy a' mi cselekedetünk nem érdemlik se az Isten gratiáját, se az örök életet. Így ércs a' mit *Epist. 46.* ir: *Novi Pelagiani dicunt, gratiam Dei secundum merita nostra dari, ut qui gloriatur, non in Deo, sed in semetipso gloriatur.*

Ezeket igazán, és a' keresztyén Anyaszentegyháznak egyenlő értelméből írja Sz. Agofton. Noha é mellet az igazak cselekedetét, melly Isten malasztyából ízármazik, nem tagadgya; mert világofon írja, *Tom. 7. de Grat. & liber. Arbit. Cap. 9.* hogy valamint Sz. Pál az örök halált, örök Szólgálattyának, adófőg képpen való földgyának, és jutalmának nevezi: úgy az örök életet, *verè dicere potuit, stipendium Justitiae,* jó cselekedetek földgyának mondhatta. De azért nevezte Isten kegyelmének, mert ingyen adatot kegyelméből ízármazot jó cselekedetért adatik: és így nem a' mi-érdemünkért (az az tulajdon magunk erejéből ízármazottért):) adatik a' menyország; hanem Isten kegyelméből. Egy szóval, a' meg igazult emberek jó cselekedetinek érdemét, szintén úgy-hitte és tanította Sz. Agofton, mint

mint most a' Romai Ecclesia, a' mint ki tetczik *Tom. 9. Ser. 15. de verbis Apostoli. Tom. 7. lib. de grat. & lib. arbit. Cap. 9. Tomo 7. de Corrupt. & Gratia Cap. 13. Tomo 8. in Psalmum 83. Tomo 10. Sermon. 16. de verbis Apost.* el annyira hogy nem csak ellenkezik Sz. Agofton a' Matkó Vallásával é' dologban; de sőt inkább oly világos ízokkal él, hogy azok elót külfőmben el-nem ízalathatnak a' Lutterek és Cálvinisták, hanem ha a' szóknak új, szokatlan, hallatlan, sőt egyenesen ellenkező *Significatio*-ját adgyák. Mert ha azt kérded tőlők; honnan vőtték, hol olvasták; hogy a' *Merces* (mellyet annyiszor emleget Sz. Agofton) annyit tegyen mint *Ajándék*? egyebet nem mondhatnak; hanem ha azt, hogy az új Hithez, a' szoknak-is új értelme kívántatik, Ha Matkótól kérded, kitől tanulta, hogy *más az üdvőfőget cselekedetért adati, s más cselekedetért szerent*: holot a' mint egy néhány locufokból meg bizonyítottta Professor Uram, mind egy a' Sz. Írásban: *Fizet Isten cselekedetért, s cselekedetért szerent*: a' mint hogy mind egy az Írás folyása szerent; *bűnért büntet Isten, s bűn-szerent büntet Isten*? Egyebet erre nem felelhet, hanem ízítőkat, kiétt türkállya a' Sz. Írás *citatio*-it; ha zuttollya a' *Vulgata Versió*t, Lópónak kiáltya Professor Uramat, és minden bizonyfőg-nélkül az egész Pápiástafőgot gyalázza: Szép mesterség; ám ez: bezzeg könyű így a' Vén Bábának-is meg felelni.

De ámbár ne felelne Professor Uramnak az tudatlan Predikátor, csak az maga tulajdon csácsogást ígérete szerent fontos okokkal támogatná, még-is talám tőrherőb vőlna; mert a' Patroñusi-is jobb szemmel látnák, ha elmes okoskodását, Sz. Írás tiszta folyamából merítetett csalhatatlan Consequentiaját, válogatott Syllogifmusát, dandár gyanánt támaszthatnak az rettenetes és jól el-rendeltetett Romai Ecclesiának tábora ellen *Cant. 6. 9*; de a' mint meg ízóka a' kiáltó főkben a' csácsogást és a' bizonyfőg nélkül való szó-fzaporítást, úgy cselekszik könyvében is, azt ítélvén, hogy mások-is a' nyaka körül-való ízalónás gallérért olly hitelt adnak álmas szemmel gondolt trécselésűnek, minéműt ad a' meg csábitatott egyűgyű Zilahi kőfőg. Oda vattok immár szegény Pápiásták! Nem láttátok é' hogy Roma falai majd le omlanak? mivel hogy egy Zilahi Pattantyus illyen feregbontót fzegezet ellene: *Nem fizet Isten senkinek a' Christus hitiben, és malasztyában lőtt cselekedetért.* De én úgy látom,

látom hogy ez, nem ostrom, hanem csak álom, s' efsős üdö, mert a' tompa Csákányban, avagy a' Pattantyus tárházában se por, se lánccz, se gulyóbis nincsen; szavát hallom, bizonyosságot sohílt nem olva-
son: azért kényszerítést érdemmel igazság szerént, hogy ha a' jó cse-
lekedetek érdemét tagadgya, felellyen meg azokra a' Sz. Irás számos
helyeire, mellyekben az örök élet Bérnek, és jutalomnak nevezetik;
Matth. 20. 8. Matth. 10. 42. Matth. 5. 12. 2. Paralip. 15. 7. Sapient.
1. 16. Ha ingyen és érdem-nélkül adatik a' Menyország, mint az igaz-
ulás, binte mint a' bűnnek bocsánattyát, és az igazulást nem mond-
gya, sem nem mondhattya Matkó *Merces*-nek, cselekedetünk béré-
nek, és jutalmának; azonképpen a' boldogságot sem nevezheti Ju-
talomnak: mert a' Sz. Pál mondása szerént *Rom. 4. 4.* a' jutalom,
nem ajándék, hanem adótság; és tartozásból fizettetik. Miért ne-
vezi tehát a' Sz. Irás *Merces*-nek. Itt kel ám, Responde! Responde!

Ezen kívül külömbözés nélkül adgya okát Christus Urunk az
üdvözülte boldogságának, és a' veszendők kárhozatyának *Matth.*
25. 34. Tehát ha a' gonosz cselekedetek érdemlik a' kárhozatot;
adgya okát Matkó, miért az üdvösség szerző cselekedetek nem ér-
demlik a' boldogságot? ha, nem csak cselekedet szerént, hanem cse-
lekedetért adatik a' kárhozat; feicse meg az együgyű Zilahi Pástor,
miért nem cselekedetért adatik az örök élet, hanem csak cseleke-
det szerént? Mert én Sz. Agostonról tanultam, hogy *Sicut merita*
peccati tanquam stipendium redditur Mors: ita merito Justitia tanquam
stipendium vita eterna. Epist. 165. ad Sixtum. Igazán Matkón süle,
hogy a' Cálvinista Vallás rutúl ellenkezik ez negyedik § szerént is
a' Sz. Irással. A' több haszontalan csavargásrúttal halgatom: mivel
hogy nem a' Kérdéshez tartóznak, hanem a' vetekedésnek fel tört
czzellya kívül tévelyegnek, ebben is meg mutatván, melly Tévelygő
Authortól származtak.

Lux. 3. Cap. 2. § 5.

Világosan mondgya a' Sz. Irás, hogy cselekedetből igazittatik meg
Ember, és nem csak a' Hitből. *Jacob. 2. 24. Rom. 8. 24. 1. Cor. 13. 2.*
de ezzel is nyilván ellenkezik a' Lutterek és Calvinisták, mondván:
Nem a' Cselekedetéből, hanem csak a' Hitből igazul meg az ember.

Libr.

Libr. Concord. Art. 4. fol. 563. Sc. Ez igyenefen ellenkezik a' zsal, a'
mit szórúl szóra Sz. Jakab Apostol tanít; kiért, az Evangeliomi iza-
badság mellet igen rongállyak, és kimiletlen mardósák Sz. Jakabot
az új Hit faragók: *Magdeb. Cent. 1. Lib. 2. Cap. 4. Muscul. Loc. Theol.*
Ca. de Justificat. Humfredus Cont. 2. Rat. Capian. fol. 374. De könnyű
meg itilni ha nekik kellé hinni hogy csak Hitből igazulunk, vagy Sz.
Jakabnak, ki *contradictoriom*ot ír, hogy nem csak Hitből igazulunk.

De csuda hogy Matkó őseit nem követi ebben a' dologban is:
talám bizik a' felelethez; látsuk mit beszél. Elsőben azt mondgya
hogy Sz. Jakab Apostol nem tulajdonít ott érdemets-Istenelőt meg igazí-
tó erőt a' cselekedeteknek; hanem csak a' Hitnek, mely a' szeretet által
munkálkodik: csak bizonyosságot tesznek a' cselekedetek a' Hitnek min-
eműségéről, mint a' gyümölcsök a' fákról. Ez a' felelet sokképpen vét-
kes: mert hogy arról ne szóllyak hogy ezt se Sz. Irásból se más-
hunnét nem bizonyithattya; nem meri ki rekesztetni az igazulástul
a' jó cselekedeteket, nevezet szerént a' szeretetet; csak csupán a' Hit-
nek sem tulajdonít igazító erőt; hanem a' Hitnek mely szeretet által
munkálkodik. Ez Sz. Igaz, és a' Pápiisták tudománya. Hogy pedig
a' csakor oda tessi a' Hithez, azt kérdem tőlle; hogy ha csak a' Hit-
nek, mely a' szeretet által munkálkodik, vagyon igazító ereje; mit keres
a' Hit mellet a' szeretet? Mert nem az a' Kérdés, ha a' szeretet és a'
több jó cselekedetek, bizonyosságot tesznek-e a' Hitnek mineműségé-
rül; ha jeleje az igazulásinak; hanem itt csak azt vizsgállyuk, ha,
szükség-e az igazuláshoz az Beretet? Hogy bűkséges; akarattya
ellen megh vallya Matkó a' mint ez argumentomból ki tetczik: A'
minélkül nem lehet az igazulás, bűkséges az igazuláshoz. De Matkó
Berént, a' Beretet nélkül, nem lehet az igazulás: mert olly hit kíván-
tatik úgy mond az igazuláshoz; mely Beretet által munkálkodik. Tehát
Matkó Berént, a' Beretet bűkséghes, az igazuláshoz. Ismét: A' ki halálbá
marad, né igazul; Beretet nélkül ember halálbá marad, *1. Joh. 3. 14.* Tehát
a' Beretet nélkül ember nem igazul. Vissont: Né a' törvény hallói, hané
annak cselekedői igazulnak: *Rom. 2. 13.* De a' ki csak hiszen, hallója, és
nem cselekedője a' Törvénnynek. Tehát a' ki csak hiszen nem igazul.

Mind ezek felett nem tudom micfoda Istent tart Matkó, mikor
azt írja hogy nincs igazító ereje a' cselekedeteknek Isten előtt; hanem
csak bizonyosságot tesznek mineműségéről. Mert a' Tanuk azért kívántat-
nak a'

aa

nak a'

nak a Világi Biro előtt, hogy voltát a' dolognak azokból tanulja. Azért talám a' Calvinisták Istene nem tudná a' *Hitnek minéműségét*; haa' tanúk bé nem hoznák? Nem kell, az Isten itilő béki előtt tanú; mert ő maga az Isten; Biro és Tanú: *Jerem. 29. 23.* Nem-is lesznek külföldben jelen a' jó cselekedetek; hanem az Isten látásában, binte olly nyilvánlatya pedig Isten a' hitet, mint a' több cselekedeteket. Es ha igaz az Kalvinista Vallás, minden jó cselekedetünk fogyatkozott, vétkes, és mocskos; micsoda jó bizonytságot adhatnak hát Emberül?

Az Sz. Írás világosan szól, és azt mondgya, hogy a' fizetés munka-berént legyen: *1. Cor. 3. 8.* Tehát nem Tanúk a' jó cselekedetek Isten előtt. De ez Világ előtt sem lehetnek a' jó cselekedetek csak jelei a' Hit minéműségének; mert a' mi bizonyító jele valamelly dolognak, nem ad annak állat-berént valóságot. Példának okáért: a' lelkes állatnak mozgása, jele az életnek melly a' lelkes állatban vagyon; az a' mozgás pedig nem ad a' lelkes állatnak életet, hanem követi az életet, *prout est enim animal perfectè vivere, quàm moveri.* Azonképpen ha a' Beretet, csak jele az elő Hitnek, eléb kel lenni az elő Hitnek mint az jelnek; mely az elő hitet bizonyítja, Matkó berint. De az Hit nem eléb elő a' szeretetnél; mert az szeretetnélkül és több jó cselekedetnélkül az Hit erőtlens, és holt *Jacob. 2. 26.* Tehát a' szeretet, nem lehet csak bizonyító jele az Hit minéműségének, az Emberek előtt-is; mint a' gyümölcs, fájának. Mivel azért Matkó Vallása-ként, annak az Hitnek vagyon igazító ereje mely az Beretet által munkálódik; mint hogy nem jele, nyilván legh alább ezkőze a' Beretet az Igazulásnak. De azt mondgya Matkó Amefussal, hogy Sz. Jakab a' rosz semmire kellő, és a' nem üdvözülendő Hitről tanítja, hogy az cselekedeteknélkül meg holt, elégtelen, az Igazulásra és üdvösségre. E' merő hamisflagh. Mert Sz. Jakab arról a' Hitről mondgya, hogy az cselekedeteknélkül meg-holt, és elégtelen az Igazulásra, mely a' jó cselekedetekkel eleven, és elégséges az Igazulásra. De az rosz, semmire kellő, és nem üdvösséges Hit, akar mely jó cselekedetekkel sem eleven; nem-is elégséges az Igazulásra. Tehát nem a' rosz, semmire kellő, és nem üdvösséges Hitről mondgya Sz. Jakab, hogy a' cselekedeteknélkül meg holt; hanem az Igaz Hitről. Ugyan-is nevetcséges mondás volna Sz. Jakabról, hogy az hamis és semmire-kellő Hit a'

Hit, a' cselekedetek nélkül meg holt; mert az illyen Hit az cselekedetekkel-is ugyan csak meg-holt, valamint a' Matkó Hiti, a' főt rosz fircállással-is.

Másodszor. Azt feleli Sz. Pálból *Rom. 4. 2.* hogy Sz. Jakab nem Isten előtt hanem Emberek előtt való Igazulásról szól. De ennek hamisítására egyéb nem kel; hanem a' Sz. Jakab Izavainak olvasása. Mert Abrahamnak Isten előtt való Igazulását említi; mely által Istennek barátta let *Jac. 2. 23.* és mingyárt utánnaveti: *lányátok hogy cselekedetekből, és nem csak Hitből igazul Ember.* Es ugyan azon Abrahamnak Istene előtt való igazulásáról szólván, azt írja *1. 21.* hogy abból a' cselekedetből igazult Abraham, hogy fiát az oltáron bé mutatta: Sz. Pál pedig a' mint ki tetczik aláb, *1. 10.* azokról a' cselekedetekről szól, mellyeket Abraham a' Törvénynek igazításából, és csak a' Természet erejéből cselekedett; és azt mongya hogy ezzel dicsíretet nyerhetet, az Emberek előtt de nem Isten előtt; mivel hogy az örök életnek meg nyerésére haszontalan a' Christus malaßtya nélkül való cselekedet.

Harmadszor; azt akarja meg mutatni Matkó a' Sz. Írásból, hogy csak Hit által Igazulunk meg. Erre czitállyá Sz. Pált *Rom. 3. 27. 28.* *Annak okáért mondgyuk bizonyosképpen hogy az Ember meg igazul Hitnek általa a' Törvénynek cselekedetenélkül.* Ha ennélkül *exclusivè*; bizony csak Hit által hát. A' Vulgátából-is akarja megh mutatni a' *csakot Galat. 2. 16.* *Non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem IESU Christi;* a' hol a', *nisi particula exclusiva operum.* Szent Ambrust-is emlegeti, a' ki azt mondgya *sola Fide.*

De méltán magára veheti Matkó, a' mit mond Sz. Agoston, *Tom. 7. Lib. de Grat. & Lib. Arbit. Cap. 7. Homines autem non intelligentes quod ait Apostolus: arbitramur hominem justificari ex fide, sine operibus legis, putaverunt eum dicere, sufficere fidem, etiamsi bona opera non habeant. Quod absit, ut sentiret vas electionis: qui cum dixisset; nec Circumcisio aliquid valet, neq. praputium: mox addit; sed fides, que per dilectionem operatur. Ipsa est fides, qua fideles DEI separant ab im-mundis Dæmonibus: nam & ipsi credunt & contremiscunt; sed non bene operantur. Quomodo ergo non ex operibus? Audi & intellige (Matkó) non ex operibus dictum tanquam tuis, ex te ipso tibi existentibus.*

Ismét. Tom. 4. Libr. 83. *Questionum Quest. 76. Non sunt sibi contrariae duorum Apostolorum sententiae Pauli & Jacobi, quum dicit unus, justificari hominem per fidem sine operibus; & alius dicit; inanem esse fidem sine operibus: quia ille dicit de operibus, quae fidem praecedunt; iste de iis quae fidem sequuntur.* Nem igaz azért, hogy mikor Sz. Pál azt írja; *Hitbül igazulunk törvénynek cselekedet nélkül, annyit téfzen, hogy csak Hit által igazulunk*: mert Sz. Pál nem ből generaliter minden cselekedetről, hanem in specie nevezet szerént csak az törvény cselekedetéről. Abból penigh hogy a' törvény cselekedetiből nem igazodunk, nem következik, hogy az Christus gratiájából származot jó cselekedetek az igazulást nem szerzik; mert ő maga Sz. Pál írja: *factores legi justificabuntur. Rom. 3. 13.* Ide-is illenének talám amaz kedves Matkó szavaj: *Responde, Responde.*

Továbbá. Le írja ugyan Matkó amaz két szót Sz. Lukácsból: *csak hidgy*; de a' mingyart utánna következendőt nem merjle táblázni, tudni-illik: *megtartatik a' te Leányod.* Mert jól tudta ez az ravasz róka, hogy orczájára térül csalárdsága, mivel hogy a' kinek Bibliája vagyon, nyilván tapasztalhattya, csak olvassa, hogy ott nem az igazulásról, hanem az elevenítésről volt szó, mert nem mondotta Christus: *Csak hidgy, meg bocsáttatik bűnöd*, hanem, *csak hidgy, megtartatik a' te Leányod*; az, az, fel támad halottaiból. Az-is Vulgatában vagyon: *nisi per fidem*; de, nem tutta Matkó, hogy ott a' *Nisi* annyit téfzen mint *Sed*, a' Beza szerént-is, és bár Tantumot, csakot, teune-is; semmit sem nyerne a' Bányász; mert igaz az, hogy az igazulás Isten kegyelméből adatik, nem a' mi cselekedetünk érdemből; és így, csak a' Christus Hiti által igazulunk meg, a' mennyiben a' Hit, a' többjőzágos cselekedeteknek Anyja. Sz. Ambrus a' törvénynek ceremoniáit rekeszti félre, és a' szabad akaratnak maga tehetségéből származot cselekedeteket; nem az Hithoz illendő jó cselekedeteket: mint önnön maga, in Cap. 4. ad Heb. illyen Bókkal előnkbe adgya: *Magna res est fides & salutaris, & sine hac non est salvari possibile: sed SOLA fides non sufficit; operari fidem per dilectionem, necessarium est.* Es mivel szemtelenül pántolódik Matkó hogy a' régi Romái Ecclesiával nem edgyet értünk, im fel jedzem a' neveket azoknak a' Sz. Atyáknak és Doctoroknak, kik az eldödi Ecclesiában egy szível és lélekkel vallották, egyenlő értelemmel tanították, hogy nem csak Hitből hanem cselekedetből-is igazul az ember.

Lásd ezeknek írásit: Clemens Romanus Libr. 1. *Recognit. Ignatius Epist. ad Ephes. Martialis Epist. ad Tolosanios, Cap. 17. Clemens Alexand. Lib. 5. Stromatum. Origenes in Cantica Homil. 1. ekképpen ből: Dupliciter constat salus credentium, per agnitionem fidei & operum perfectionem. Et Tract. 30. in Matt. Item Homil. 1. in Ezech. így ír: Quare egreders niti, laborare, contendere, & per bona opera te ipsum causam salutis tuae fieri? Cyp. Libr. de opere & Eleemos. Zeno Veronen. invitatione 5. ad fontem. Hilarinus Can. 7. in Matt. Didymus Alex. in Cap. 2. Epist. Jacob. Gregorius Nazianz. Orat. 28. Ambrosius lib. 10. Epist. 28.*

A' többit Matkó kedviért nem említem; mert közönségesen a' Lutterek és Calvinisták nem tagadgyák, hogy az igazulásról való tudományban velünk edgyet értettek a' Régiek, kiért őket nem kicsinygálázattal terhelik a' Magdeburgi Centuriátorok, Cent. 2. praefat. mondván: *Admiratione simul & deploratione dignum est, quod tam cito magne obscuraciones magnorum Articulorum fidei inciderint. Nam operibus justificatorum, plusquam debebant, adscribebant; quod forte ex errore Pseudo-Apostolorum de necessitate operum ad salutem, manavit.* Viszont. Centur. 3. Cap. 4. fol. 53. *Locum doctrine de justificatione, Doctores huius saeculi amiserunt.* Ezekkel perellyen a' Matkó, ha velünk e' dologban uijat vonni akar, de el ne felejtse, hogy fogadása szerént a' csak föltot a' Szent Írásból megh nem mütathatta.

Továbbá: nem ből Professor Úram a' Sz. Pál Consequentiaja ellen, mert Sz. Igaz, hogy kegyelemből vagyon a' választás, azért nem cselekedetből: hanem erről a' te vakoskodásodról írja, hogy X ut Tők, tudni-illik: a' Választás kegyelemből vagyon; ergo, csak Hit által igazulunk meg. A' mely bárdolatlan Consequentiaadat magad-is nem javálván, lelked ismérte ellen a' tompa Csákányban így bizonyítod: az el Választásnak, el-hívásnak, meg igazittásnak, megh dicsőítésnek, azon egy a' fundamentoma Rom. 8. 29. 30. ergo csak a' Hit által igazulunk meg. Itillye meg a' kinek okólsága vagyon ha helyesé ez az Argumentom.

De miképpen legyen az el választás, miképpen a' dicsőítés, nem régen meg mondám; itt csak azt állatom, hogy valami elégséges az igazuláshoz, elégséges az idvőtséghez. Ezt Sz. Pál tanittya ad Rom. 8. 17. hogy a' kiket Isten meg igazított, és fiaivá fogadot, azokat örökösévé tette a' Menyei boldogságnak. Immár pedig csak a' hit nem

elégséges az Idvőtséghez, a' mint te sem tagadod: tellát csak a' Hit nem elégséges a' meg igazuláshoz. Ezek után nyilván ki mutattya nagy ostobaságát a' mi Bányászunk midőn így beszél: *Ha az emberek a' magok tulajdon cselekedeteiből igazulhatnak meg, ilyen abszurdumok képtelenségek követnének; hogy a' Christus ok nélkül holt volna meg; hogy az Isten ígéreti erőtleneke volna.* Haj! haj! Czigány Kalapács; kire a' Vár-Megyék-is, im, mely halzontalanul adóztak. Meg teczik haa' P. Sámbar feje szédeleg-e, avagy a' Matkó-e; mert mondgya meg, mellyik Pápiátul hallotta, *hogy az emberek a' magok tulajdon cselekedeteiből igazulhatnak meg?* Ha ember volna a' Zilahi kiáltó, azt kellene bizonyítani, hogy ha az emberek a' Christus érdemeiből adatot malaszt által való cselekedeteiből igazulhatnak meg, azok a' tölle elő számlált abszurdumok következének; s-ugy talám egy kopasz *Seniorságot* meg érdemlene. Ebben állott az igaz tudománynak velej, emellyet ő szokása szerént csak el-kerüle.

A' többi vagy csak enyelgés a' mit beszél a' Bányász, vagy tudatlan gorombaság: hogy *non opera bona faciunt justum, sed justus facit opera bona*: gorombaság, mert az érdemes jó cselekedetek származnak az Igaztúl; az igazuláshoz készítő cselekedetek pedig, az Igazulás előtt járnak: ez a' Sz. Agoston értelme, midőn így szól: *opera sequuntur Justificatum, non praecedunt justificandum*. A' pedig szelekedés, hogy *fides quae creditur*, hallásból vagy on, nem pedig *fides quae creditur*: mert *quae creditur*, az *per Verbum Dei* vagy on, ha értené a' Bányász. Ez a' következés sem jobb a' többinél: *Lőn hogy az Isten tekentén az Abelre, és az ő ajándékára Gen. 4. x. 3. 4.* tehát Abelt személyében szerette az Istent elsőben, s-az után személyeért, áldozattát-is; nem-is emberül cselekezik Matkó, hogy meg szaggatva emliti a' Professor Uram bizonyosságát, a' ki nem csak azt írja, hogy Adámnak bűn alá vertetett Fia volt Abel; hanem azt-is hozzá teszi, hogy a' Cálvinisták vallása szerént, az eredendő-bűn az egész Embernek olly romlottsága és gonofsága, hogy általa tellyes az Ember minden gonosz kívánságokkal, sőt éppen gonosz kívánság; tellyes a' jótul el-fordultsággal, kétséggel, Isten gyűlölésével: mellyért lehetetlen, hogy Isten-is ellenben ne gyűlölje, mint haragnak Fiát: *Confess. Helvet. cap. 8. Confess. Tarcz. Cap. 3. 4. 13. Calv. lib. 2. Cap. 1. num. 8.* Hajcs ide immár hofszú fűleidet, és meg hallod melly helyen

lyessen következik ebből, hogy Abelt nem szerette Isten személyében elsőben, holott az ilyen személytől valami származik, a' neki bűnnek tulajdonitatik. Cálvinus tanítása szerént. *Lib. 2. cap. 1. n. 9.*

De más-is következik ebből, hogy ha személyeért szerette Isten Abelt áldozattát: tehát nem ingyen szerette; tehát érdemes volt. Abel személye, hogy érette szerette, áldozattát. Harmadik-is következik, hogy ha Isten személyében szeret valakit, s-érette jó cselekedet: tehát jó cselekedetiből igazul meg az Ember; mivel hogy jó cselekedetiért szerettetik Istentül.

S- Ezeket másodszor immár vettyük Matkó eleibe, de nem méltóztatik feleletet adni; ő lássa nyelyle-ezeket az ellene fel fegyverkezer Consequentiaikat, ha ugy akar járn, mint a' Sárkány a' Dániel falattával: *Dániel 14. 16.* Vagy ha nem érti *meritum de condigno* és *de congruo* mit tegyen, valya meg, s-Heleborust készitünk neki, talám meg jó esze. Azomban meg áll ez bizonyító ötödik Czikkely-is, hogy a' Lutterek és Cálvinisták felette ellenkeznek az Sz. Írással: kiért se Hitek, se Istennek nincs a' Matkó bizonyítála szerént-is. Köszönnyék meg neki a' Cálvinista Pátronusok.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 6.

Szent Pál mondgya, *Philip. 2. 12*: Félelemmel és rettegéssel munkálkodgyatok idvességtekért. De a' Lutterek és Cálvinisták azt mondgyak: nem félelemmel sem rettegéssel; hanem nagy bátorsággal munkálkodnak ők az idvességért: mert kiki közüllök, bizonyoson el-hitette magával, hogy üdvözül minden kétség nélkül.

Igazán írja Professor Uram, hogy el pártol Matkó szinképpen azoktól, kiknek mentségére irt; mert a' tompa Csákányban-is ugyan csak meg valya, hogy az igaz Hit, nem rekerzi ki, hanem magában foglalja a' fűj félelmet: e' pedig olyan u. m. hogy ha fél-is meg bántani Atyát; de azal nem kérséges, edes Atyának hozzája való félben sahadhatatlan szereteri felől. De nem ilyen a' Pápiák félelme; mert ha mikor félnek-is; az Isten szereterének áthatalanságáról vélekednek s-vétkéznek; lelkeknek nyugodalmat nem lelhetnek: mert csak nem tudgyak ők, *Sambarként*, mellyik-e lésen az idvesség. Im látod kegyes olvasó, csak beszél minden bizonyítás nélkül az együgyű Predikátor: de csak kiáltó

kialtó székben való csácsogások, nem harczra való Argumentumok, a' mit forgat. A' mi az elsőt illeti, abban nem csak a' Sz. Irással, hanem Emberi okossággal-is ellenkezik Matkó: Mert emberi mód szerént-is, bolondság ott félni, a' hol bizonyosok vagyunk, hogy lehetetlen, a' mitül félünk. De a' ki olly csalatkozhatatlanul hiszi idvességét, mint az Isten ígérétit meg másolhatatlannak hiszi, attúl lehetetlen az Isteni meg bántás, mert lehetetlen az Isten ígretinek meg másolása. Tehát bolondúl fél az ollyan meg bantani Attyát az Istent. De a' Matkó szava szerént illyenek a' Calvinisták: *Ergo* ők nem félhetnek: nielly egyenesen a' Sz. Irás ellen vagyom: Sz. Pál-is azt írja *Rom. 11. 20. 22.* hogy annak a' ki igaz Hitben áll, félni kel, hogy ki ne vágassék: a' mely szókból illyen Syllogismus kerekedik ki: A' hól felelem vagyom, hogy a' Hit, el ne vesztessék; ott nem lehet tekéltetés bátorság, és csalatkozhatatlan Hit, a' Hitnek örökös vóltáról, következő képpen az Idvességről: De azokban, a' kik igaz Hitben állanak, felelem vagyom, hogy el ne vesztessék a' Hitet: Tehát azokban nincsen tökéltetés bátorság és csalatkozhatatlan Hit, a' hitnek örökös vóltáról, következő képpen az Idvösségről. Nem-is igaz, hogy a' Papisták az Isten szeretetének álhatatlanságáról vélekednek, lelkeknek nyugodalmat nem lelhetnek: Mert mi csak a' magunk gyarlóságáról kételkedünk, nem az Isten gondviseléséről és jó vóltáról, és azt tartjuk, hogy a' ki a' Christus malasztyával hiven és buzgó szível szolgál Istennek, és lelki Ismiretiről nem vádoltatik; nagy bizodalommal, és fiúi bátorsággal itéli, hogy Isten ő néki bűneit meg bocsátotta Sz. Fiaért, és a' boldogságban-is részesíti. Ez a' bizodalom elégséges lelki cséndességünkre, és a' nyughatatlan kételkedéseknek vagy habozásoknak ki-rekesztésére; noha oly tekéltetes bátorság nincs efféle állapotunkban, mint a' Hit ágazatiban; mert ez a' bizodalom, gyarlóságunkról való félelmünköt fenn hadgya.

Az után azt írja Matkó, hogy Professor Uram retteggetése, nem egyébre való, hanem hogy inkább fessenek az arannyal, alamisnával, a' jószágok adásával a' Klastromhoz, és hogy csoporton ként fessenek a' Misére. De Sz. retteggetés az, melly miat csoportonként, fessenek a' jóra, az az, a' Misére, alamisnálkodásra; s'ezzel nem gyallazza Professor Uramot Matkó, hanem dicsiri; jóllehet e' mellett rágal-

rágalmazással-is terheli; de arra nem szükséges a' felelet; mert itt, nem a' rágalmazás, a' feltőt czél. Nem igaz, hogy nem bíztatók a' rettegésben-is az Embereket; noha nem úgy, hogy minden feleletet ki gyomlálnónk szivekből. Innét nem kell fő törés ama' Matkó kérdésének meg fejtésére: *Miert mondgya P. Sambar, hogy csak legyenek Papisták, a' kik még nem azok, idvezülnek; holot nyelve Vallása, hogy nem tudgya, ki-e lészen az örök élet?* Hazugságh Matkó, hogy P. Sambar, avagy más Pápista Pap azt mondaná, hogy csak legyenek Papisták, a' kik még nem azok; idvezülnek. Hiszem csak most irám le a' Matkó szavait, hogy P. Sambar sierteti az Embereket a' Misére, az Alamisnálkodásra; fellyeb pedig egynéhányszor pántolódik azon, hogy P. Sambar az érdemes cselekedeteket igen forgattya; hogy a' parancsolatok meg tartására, csudamint inti Halgatóit: még-is Matkó mind vizsgál hazudgya itt ezeket. Pfuj nagy szemtelenség! Ugy tetczik, hogy súlyosab kérdés támad a' Matkó szavaiból, Matkó ellen: mert fol. 31. 4. így szól: *Innet mi-is el hiszszük, hogy nincsen hiterek Papisták, nem-is idvezültök.* fol. 31. 6. így ír. *Lelkedre kérlek P. Sambár, térj hozzánk.* Miért kéred lelkére te Matkó P. Sambart, hogy hozzátok térjen; holot ti azt hiszitek, hogy a' Papisták nem idvezülhetnek: ezt pedig nem-is hiszitek ollyan ok alatt, ha Calvinistákká nem lesznek. Mert te mondod fol. 31. 8. hogy a' hívő Calvinistáknak minden ha, s' conditio-nélkül kell idvességeket hinniek. Tehát a' hívő Calvinistáknak minden Ha, s-conditionnélkül kel hinniek, a' Papisták kárhozzatiát-is. Tehát nem hiheti Matkó hogy a' Papisták el-kárhoznak, ha Calvinistákká nem lesznek; mert így Conditio alatt hinne kárhozzattyokat. Tehát mind füstbe mennek ama' fok Predikációk, a' kikben Matkó arra kérte a' Pápista Urakat, hogy legyenek Calvinistákká. Azokban állot pedig a' tömpa Csakánynak veleje, és a' Matkó helytelen tudománya, a' melly olly nagy árron világra költ.

Másodszor. Fejtegetni akarja Matkó a' Professor Uram öte Fundamentomit, mellyekkel állatta, hogy a' mig élünk, bizonyosok nem lehetünk idvösségünköről; hanem ha az Isten erről valakit, magán való jelenésből tudósítana: de vagy szaggatva, vagy megváltoztatva említiazokat; hogy az ő rossz feleletinek erőtlensége ki ne tessék. Azért csak egy más mellé veisük a' Professor Uram fundamentomit, és a' Matkó feleletit; mingyárt ki tetczik, hogy haboz a' Matkó írása és vallása.

Példájúl: A' Professor Uram első Fundamentoma, lássuk mit mond; *semmit nem hihetünk csalatkozhatatlan Istenes keresztyén Hittel, ámit Isten ki nem jelentet* mert *a Fides divina, az Istenes keresztyén Hit, egyedül az Isten szavánfondaltatik: akár már írott, akár élő nyelvel, traditio-val elönkben adot szava legyen.* 1. Thessal. 2. 13. 1. Joan. 5. 10. 2. Petri 1. 21. *Azért senki nem hiheti magafelől, fide divina, csalatkozhatatlan Istenes keresztyén Hittel egy általlyában, hogy bűnei meg-bocsáttattak, és hogy ő nevezet szerént üdvözül; hanem ha az Isten azt úgy mondotta, s jelentette ki a' mint hiszi.* De az Isten Matkóról, én rólam, harmadikról sohült azt meg nem jelentette, hogy bűneink meg-bocsáttattak, és üdvözülünk: Tehát azt Isteni hittel nem hihetjük. *A' Lutterek és Cálvinisták fundamentoma itt korlátosb: kik semmit nem hihetnek igaz csalatkozhatatlan keresztyén hittel, valamit Isten ki nem jelentett az Írásban olly világosan, hogy magyarázat, következtetés se kelljen hozzája; a' mint bőven citálta Confessiojokot és Autorikaterre Professor Uram.*

Ez a' Professor Uram első Fundamentoma. Mit mond Matkó erre? semmit egyebet, hanem, *Eb hidgye u. m. hogy legyen Lymbus, Purgatorium, apparitio animarum.* Eb hidgye hogy imáttathassanak a' teremphet állatok &c. ezeket az első fundamentomra akarja hogy rakjuk. 2. El hihetik hát csalatkozhatatlan hittel, s-el-is hiszik, vallyák is a' *Credóban a' Cálvinisták, hogy ok bizonyoson üdvözülnek; Mert az ő hiték, az Isten szavánfundáltatik. a' többi kőzöt Jóan. 3. 16. 17. 18. Ellenben el hiheted tés-is, P. Sámbar, hogy el-kárhozol, mert kételkedel üdvösséged felől. Valaki kételkedik nem hiszen az.* Eppen csak ez a' felelet mely úgy illik az előhozot Bizonyisághoz, mint a' Bot a' tegezhez. Mert nem ide való azt bizonyítani, ha vagyoné Lymbus, Purgatorium, &c. magok helyén, ezt-is kész vagyok meg bizonyítani: de Matkó azért rókáskodik: hogy a' fundamentom előtt el-futhasson, 2. A' Credóban Vallást tessünk, hogy az Isten meg-bocsátta bűnét a' meg térdő Embernek, és örök életet ad hűveinek: De hogy Matkónak, vagy nékem nevezet szerént, Isten meg-bocsátotta bűneinket, és hogy mi üdvözülünk, az bezzeg a' Credóban nincsen. Mivel pedig a' Lutterek és Cálvinisták azt hiszik, hogy Sz. Írás kívül nincs Isten igeje; *Ad hominem, ő ellenek méltán és elégségesen bizonyította Professor Uram mondasát azzal, hogy a' Sz. Írásban nem olvastuk,*

vastuk, hogy Matkó, vagy más nevezet szerént való Cálvinista Prædikator üdvözül. Bezzeg mikor Catholicus Emberrel akarnók el-hitetni, hogy nincs Lymbus, nincs Purgatorium &c. nem elég azt mondani, hogy Sz. Írásban nincsen; hanem azt-is melleje kell adni hogy *Isteni Traditio* sincs arról. Emlekezzél rá azért Matkó, hogy nem bizonyítottad meg az Írásból, hogy te üdvözülsz: Mert Sz. Janos csak azt mondgya, hogy *úgy szerette az Isten a' Világot, hogy az ő egyetlen egy Fiát adná érte, &c.* A' ki hiszen ő benne, meg nem utírtik. Ezekben és a' több Locutokban, sem én rólam, sem te rólád nincs több emlekezet, mint akár melly Törökiül és Pogányról: mert nem inkább attáérettünk az Isten egyetlen egy Fiát, mint akár melly Pogányért: hogy pedig mi most hiszünk, azzal nem vagyunk bizonyosok, hogy holtig abban maradásunk lében; *Fidei spes? noli altum sapere: sed time, ne forte ne tibi parcat: alioqui es tu excideris.* Rom 11. 20. 22.

Masodik Fundamentom: *Valámit Isten egy általlyában mondott vagy ígért, minden Ha, s-Conditio nélkül; mi-is egy általlyában tartozunk azt el hinni: s-úgy-is hiszünk minden Ha, s-Conditio nélkül meg-csalatkozhatatlanul; mint a' feltámadást: 1. Cor. 15. 51. 1. Thess. 4. 15. az utolsósóitületet. &c.* Ezt helyyén hadgya a' Matkó, és egész Syllogismust csinál: *De a' Hívó Cálvinistáknak, úgy mond, egy általlyában minden ha, s'Conditio nélkül igerte az Isten az Idvességeket: Joan. 3. 16. Tehát a' hívó Cálvinistáknak, minden Ha, s'Conditio nélkül kell üdvességeket hinniék.* Miképpen ígerte az Isten üdvességünket, a' Harmadik fundamentomból ki tetczik: itt elég a' Matkó Minorjának meg hamiítására, az, a' mit maga mond fol. 327. *Azt ígerte az Isten hogy ha színtén vétkezendenek-is az ő hűvej ellene; meg vesszőzi ugyan őket emberi vesszővel; de az ő irgalmasságát még nem vonszsza.* Tehát a' Cálvinista Hívók, ha vétkezendenek-is, és az Isten ha irgalmasságát meghvonfzais tőlök, ugyan csak általlyában üdvözülnek: mert az irgalmasság meg nem vonása, Conditio. De ok minden Conditio nélkül üdvözülnek: Tehát ha az irgalmasság meg vonatik-is, üdvözülnek: a' ki, Pogányhoz illendő vélekedés. Továbba micsoda sohonnaj következés ez: Sz. Janos írja: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam.* Ergo A' Hívó Cálvinistáknak egy általlyában, minden Ha, s'Conditio-nélkül igerte az Isten az Idvességet? holot

inkább *contradictoriumot* kellett volna innét kihozni, tudnillik, ezzel a' *conditio*val ígérte az Isten az üdvességet, *sicredat veré in eum*, ha igazán hiszen ő benne. *Mar. 16. x. 16.*

Egy szóval, olly világos hamisság ez, hogy Isten általlyában, minden *Condition* nélkül ígérte az üdvességet a' Hivő Calvinistáknak, hogy maga-is Matkó *fol. 326. 327.* vizszá hazudgya ezt, midőn az üdvességekre nézendő hasznos eszközökben végiglen való megmaradást, az Isten szeretett melyben a' Hivők vadnak, és a' több *Conditio*kat egybe kapcsolja az üdvességgel, és azt írja, hogy a' kiket az Isten örök végeztése szerint el-választot az örök életre, bizonyjalud vezűlnék, és üdvösségre nézendő hasznos eszközökben végiglen megh maradnak. Ezt az végiglen való megmaradást pedig a' Sz. Irás *Conditio*nak mondgya lenni, *Matth. 24. v. 13.*

Válaszfizon azért Matkó e' kettőben: vagy Isten úgy ígérte benne hívőknek az örök boldogságot, hogy annak adásában semmi tekintet nincsen az Sz. életre, a' végiglen való megmaradásra, és az több *Conditio*okra: vagy úgy ígérte, ha szent-életet viselünk; az az, Isten törvénye és akarattya szerint járunk? Ha Isten, általlyában minden egyéb *conditio*knélkül ígért Menyországot azoknak a' kik neki hiűnek, a' mint egy felől mondgya Matkó; akár jól, akár gonóbul éllyünk csak az ígéretet igaznak vallyuk, Menyországba megyünk. Há pedig Isten olly ok alát ígérte az örök életet, ha az igaz Hit mellett bentül élünk, és mind végig abban megmaradunk; így bezzeg nem vagyunk tántorodhatatlanok üdvességünk dolgában, hanem méltán felhetünk, nem az Isten ígéretinek bizonytalanságán, hanem a' mi gyarlóságunktól.

Harmadik Fundamentom; Valamit Isten Ha val, *Conditio*val mondott, vagy ígért, mis az azon Ha val, *Conditio*val tartozunk hinni, s'ugy-is hiszünk megcsalathatatlánul. Ez illyeneket ha s' *Conditio* nélkül csak egy általlyában hinni, nem Keresztén hitt, hanem Eretnekség s'átok. Vadnak pedig Istennek sok *Conditio*s mondási a' Sz. Irásban: példának okáért; I. Szeretetről, irgalmaságról, s' bűnnek bocsánattjáról, ha hozzá térünk: *Ezech. 18. 5. Zachar. 1. 3.* ha igaz Penitentiát tartunk: *Jerem. 18. 5. Ezech. 18. 21.* ha őtet szerettük: *Exod. 20. 6. Joan. 14. 13.* Ha felebarátunknak szibül meg-bocsátunk: *Matth. 18. 35.* II. Hogy az örök életet meg nyerjük, ha benne igazán hiszünk, *Mar. 16. 16.*

Ha vé-

Ha véle szenvedünk *Roman. 8. v. 17.* Haszavát fogadgyúk. *Heb. 5. 9.* ha parancsolatit megh tartgyúk: *Matth. 19. 51.* Ha békeséget és sentséget követünk, *Roman. 14. v. 12. &c.*

Erre vallyon mit felel Matkó? Kérdgyétek-meg tőlle Calvinista Patronusok, és mindgyárt végére mehettek, hány Mosár ész, s' okosságot vásárlott pénzeteken. En ugy látom, hogy a' Felleg várból igen ki-fogytak, mert csak edgyet kottyant, s' azt írja, hogy a' Papistáknak, ollyan Há-val, s' *Conditio*val ígér az Isten életet, s' idvességet, hogy ha szemeket fel nem emelik az bálványokra. Tehát a' Papisták ugy tartoznak azt hinni. Im láttyátok az igaz régi Romái Anyasent egyháztul el-szakatt néhai Magyaroknak begény maradéki, hogy a' derekas vizszá-vonásnak Sz. Irásból vétetett erős fundamentomára csak immel, ámmal, felel Predikátortok. Menyi világos Sz. Irás locusi bizonyítják, hogy nem Ha-nélkül, nem általlyában, hanem Há-val, *conditio*val ígérte Isten az örök életet Hivőinek, még-is ez a' mi Vak vezetők csak füle mellett bocsáttya-el afféléket, és mint ha nem-is őtet illetnék, edgyet, s' kettőt kottyant, s' abba hadgya. Ennékem nem csuda, ha ő arra nem ből, a' mire nem tud mit mondani.

De hogy a' maga goromba ostobaságát jobban észre vegye, Matkó, és hogy mászszormeg-gondolgya, miképpen kell a' tudós, s' nagy elméjű Catholicus Doctorokkal szemben szállani, megh érdemli, ha réb-berént a' maga nyilaival lövöldözzük *Clarit*ását, illy formán: A' kiknek az Isten az örök életet ígérte, olly *Conditio*val ígérte, ha benne igazán hisznek. De a' Calvinistáknak olly *conditio*val nem ígérte, ha benne igazán hisznek; mert Matkó nyelve vallása szerint, általlyában, minden *Conditio* nélkül ígérte. Tehát a' Calvinistáknak nem ígérte az Isten, az örök életet. Ha nem ígérte, miképpen hihetik igazán, s' Isteni hittel idvességeket? Viszont: A' kiknek az Isten az örök életet ígérte, olly *conditio*val ígérte, ha véle szenvednek: *Rom. 8. 17.* De Matkó-ként a' Calvinistáknak olly *Conditio*val nem ígérte, ha véle szenvednek. Tehát a' Calvinistáknak nem ígérte az Isten az örök életet. Ismét: A' kiknek Isten az örök életet ígérte, olly *conditio*val ígérte, ha szavát fogadgyák, ha parancsolatit megh tartgyák: *Matth. 19. 51.* De a' Calvinistáknak így nem ígérte. Ergo. Láttyátok Calvinisták, mint romtya Vallástokat, czégéreztetty gyámoltalan igyeteket, és Menyországból ki-rekebszi

Bb 3

Begény

Izegény lelketeket a' Zilahi együgyü Pásztor. Meg-érdemli, hogy felsőb pócra ültessétek Dignitálsát.

Negyedik Fondamentom. *Az ilyen Conditio'knak pedig, a' mi résünkről meg kell felelnünk; s' nem akar miképpen a' pusztá természetnek gyarló erejéből, hanem a' Christus érdemből adandó Isten malasztjának segítségével is származó supernaturalis, természet felett való actusok munkálkodásának általa. Mert mivel az igaz Keresztjén Hit, természet felett való Virtus, a' több hozzá tartozandó Virtusokkal; s' a' jelentések pedig, és ígéretek, természet felett való jókról valók: innét vagy, hogy azokat a' pusztá természetnek ereje, mint határán kívül valókat el nem érheti, úgy a' mint kellene. Egyéb aránt az idővség nem volna kegyelemből, a' Szent Irás ellen. Roman. 6. v. 23.*

Elzre vévén itt Matkó, hogy ezek nem az ő elméjéhez valók, nem fokat törődik rajta, miképpen dőjcse-le e' negyedik oszlopot, hanem könnyeb utat keres a' feleletre, és morgolódik, csak az ilyenekben tudós: *A' Papista Bálványozó vallásban, vak-mérő képpen meg maradok, úgy mond, az ilyen conditio'knak a' magok részéről meg nem felelnék ha bálványra néznek. Tanúlljátok-meg, igazság szomszúhozó lelkek, miben vert magának fésket a' Lutter és Calviniista Predikátorok bölcsesége! Kiki közüllők akkor adgya nagyob jelét ért tudományának, mikor az Christus éppen szép, és tisztá Jegyését, Ördög Kurvájának, az macula nélkül való régi Római szent Ecclesiát, Bálványozónak kintornálhattya. Ezek közzül nem utolsó Matkó Pásztor, a' ki az sok képtelen szitkok miat itt-is el-felejtette, minémü törvényt tött maga fejére, tudni-illik: *Agg eb, a' ki meg nem bizonyítja a' mit mond, ő pedig akkor bizonyítja meg, hogy Bálványozó a' Pápista Vallás, és bálványra néző, a' mikor Isten, Angyalává léssen a' Sátán.**

Mind ezek felett, lásd itt Keresztjén, s' jó lelki ismerettel bíró Olvasó, a' Matkó ravasz Czigányságát: a' Keresztjén hitnek mély-séges titkai között el-rejtetett ötödik fundamentomot nem értvén, el-cserélte a' maga tulajdon és Professoromra hamissan költöt fogásával, midőn ezt írja ötödik fundamentomnak: *úgy kelfelné az Híveknek az Istent, és úgy kelfelelemmel és rettegéssel véghez vinnék az idővségeket, hogy egyszer s-mind el-hidgyék hogy Isten nekik Sz. Fiáért kegyelmes, és az örök boldogságot-is meg-adgya. Professor Uram pedig mint*

mint az ég az földtől, oly különböző dolgot térszen ötödik fundamentomnak, attól a' mit Matkó álmodik, tudnillik ezt: Az ilyen természet felett való actusok, cselekedeteket meg különböztetni a' pusztá természet berént való actusoktól, Hit ágazati csatkozhatatlansággal, Istennek jelentése nélkül, lehetetlen: a' mint előnkbe adgya a' Sz. Irás: *Joan. 9. 21. 28. Proverb. 14. 12. Eccli. 9. 1. 12. Isai. 55. 8. 1. Cor. 4. 4. Cap. 9. 27.* Azért ez aránt való Istennek szavait, Conditio' berént, igazaknak vallyuk; s-átkozot a' ki kételkedik felőlők, vagy másokat arratanit. Mert hißük Sz. Pállal, hogy lehetetlen Istennek hazudni. De ellenben a' bolond persvasio sem bánt bennünket, hogy a' mit Isten Há-val conditio'val mondot vagy igirt: azt minden has-Conditió-nélkül egy atallyában vakmerőül magunkal el-hiteßük; hanem félünk a' Sz. Irás berént, mind azokra a' conditio'kra, s-minda' mi gyarlóságunkra és változható állapotunkra nézve. Így féltek a' szentek: *Job. 9. 4. 28. Cap. 31. 23. 1. Cor. 9. 27.* Rettegették másokat-is: *Psal. 2. 11. 1. Pet. 1. 7.* Allaszsz, úgy mond Sz. Pál, s-hittel állaszsz? ne ércs fenn, hanem fély: *Roman. 11. 21.* Ha Calviniista Hitben lőttek volna a' Romajak azt felelhették volna: *Miért félyünk?* *Specialis* Keresztjén hittel hißük az idővségre, választottságunkot s-ebbéli hitünk által idővségünk veßhetetlenségét: *Cal. Libr. 3. Cap. 24. Num. 6. Libr. 4. Cap. 17. Numer. 2.* Azért nem félhetünk; meg vetendőségünk felől nem rettegünk. De Sz. Pál csak ki-mondotta volna hogy félyetek jó Romajak, mert ha meg nem marattok a' jóban, tiis ki-vágattatok (megh vettetek) inkább a' Sidóknál, *Rom. 11. 4. 22.*

Hogy csereberét inditot itt Matkó, talám szénvedhetőbb volna, de az bizony igen kár, hogy Bajnokjának Sz. Irásból vőtt illy derekas Fundamentomára egy szóval sem felelt. Triumphál, szökik, ugrik örömeiben a' hól szitkozódhatik; de mivel hogy a' Fundamentomokra meg nem ül, a' kinek Isten okosságot adot meg tapasztalhattya, hogy csupa bolondság minden dolga. Bezzeg, ha hívságos szó szaporítások, káromkodások, hazudozások gyözedelmessé tennének valakit, el-nyerné a' pallyát némely maszlagos Predikátor.

Mi lehet annál nagyob gonofság, midőn azt semmiképpen nem szégyelli Professor Uramra fogni, hogy ő azt tanította, hogy a' felelemmel, egyszer s-mind hidgyék a' Hívek nevét; holot Professor Uram

Uram csak ezt írja fol. 588. *Fiúi bizodalmas szível, aláíratossonitillyük és reméllyük (nincs itt a hiszszük, Matkó) hogy Isten nekünk Sz. Fiáért kegyelmes, és az örök boldogságot is meg adgya.* Jóllehet azt hiszszük *generaliter*, hogy a' ki az idővségre szükséges *conditiókat* be tölti, üdvözül; mert ezt Isten meg jelentette: de hogy Matkó minden *conditio-nélkül* üdvözüllyön, a' mint maga mondgya, csak az hiszi el, a' kinek efze nincsen. Mert az emberi okofságnak is világos tanítása az, hogy senki a' mindent tudó Istennek oly *Contradictoria propositiókat* nem tehet, a' kik közzül nem tudná az Isten meg mondanimellyik légyen igaz *propositio*; mivel *ex duabus contradictoriis una est essentialiter vera*. De ha Matkó-nak, minden *conditio-nélkül*, átallyában adgya Isten az örök életet, téhetne valaki oly *Contradictoriumokat*, kik közül edgyiket sem mondhatná az Isten igaznak. *Ergo. Probo Minorem*: Minden Tüdos Embereknel *Contradictoria propositiók* ezek: *Ha Matkó végiglen meg marad a' jóban, neki adatik az örök élet: Ha Matkó végiglen meg marad a' jóban, nem adatik neki az örök élet.* *Status enim conditionatus non debet negari, alias tollitur Contradictio.* Kérd meg imár, mellyik ezek közzül a' *Contradictorió*,mok közzül igaz? Bizony nem a' második; mert a' ki végig meg marad a' jóban, az nem vettetik az örök kárhozatra. Ha az első mondás igaz, mint hogy nyilván annak kell igaznak lenni, tehát *Conditio*val, há-val adatik Matkónak az örök élet, ugy mint: *Ha Matkó végiglen meg marad a' jóban. Responde, Responde* a' magad szavaként. Talám itt is bé éred egy pajkos szitokkal.

Harmadszor. A' *Fondamentumokra* nem felelhetvén Matkó, csak futó félben kapdos a' *Professor Uramnak* egy néhány szavain. De mivel csak hívság a' mit beszél, halljad egy néhányát, és ezekből tégy itilletet a' többiről is.

P. Sámbar mondgya a' *Három Kérdésben*: *Isten itillet napján örök életet fizet az jó cselekedetért.* Tehát, P. Sámbar mondgya, hogy nem ingyen való jókedvű cselekedet Isten, a' mi jót velünk cselekedszik. *Ismét.* P. Sámbar mondgya, hogy *batalma* vagyon embernek a' maga akarattján. *Abbúl*, ugy mond, az következik, hogy a' mit Ember azzal a' hatalommal cselekszik, azt maga magától cselekszi, nem az Isten az ő jó kedvűből. Másút is szernyen forgattya az el-választást, a' *Secunda Justificatio*; de hogy maga szavaival álllyak, annyit tud ő ezekhez,

ezekhez, menyit a' Bagoly az ABC-éhez; és azért pöki olly ber-nyen a' markát, mert nem tudgya a' mi tanításunkat, a' hívás választás és igazulás dolgában.

Jóllehet azért a' *Választásról* való Kérdés, *Iskolai Subtilitas*, melynek vizsgálására a' kölség nem köteles: de mivel hogy Matkó, meg-bomlott elméjével öszve *Zuria, Zavarja* a' *Választást*, a' hívással; a' meg igazítást, a' dicsőítéssel, fol. 308. s' ezen kívül, *Canisius Pétert*, és *Vásárhelyi Gergelyt*, *Professor Uramra* mérébli támasztani, kik azt tanítják, hogy kegyelemből vagyon a' bűn bocsánat, nem cselekedetért: fol. 323. egy szóval, hogy góbéságának minden fogait ki-mutassa, hosszú beíréddel ollyat bizonyít fol. 326. 327. 328. 329: mellyet senki az igaz *Romai Catholicusok* közzül soha sem tagadot, s-most sem tagad; tudni-illik, hogy valakiket az Isten örök végezése szerént el-választott az örök életre, azok minden bizonnyal idvezülnek, és idvevségekre nézendő hasznos eszközökben végiglen meg-maradnak. Mind ezekért, hogy többször Matkó ne kábáskodgyék ez dologban, rövideden elő hozom az *Catholicus Tudósok* értelmét; bár jól fel nyissa szemeit, s' meg-tisztítsa agya velejét a' *Zilahi együgyű Pásztor*, mert igen kevés *Predikatori Caputban* talált szállást ez a' tudomány.

Előben azért, az Isten öröktől fogva látván, hogy ha *Adámot* igazságban terempti, szabad akarattából mind magát, mind maradékát, bűnbe és kárhozatba ejti: azért, csak maga kegyelmességéből el-végezé, hogy meg orvosolgya Sz. Fiának váltságával az emberi nemzet bűnét. II. A' bűnbe esett *Adám* maradékinak, *masa perditionis*, veszett résztájából, az az, *Adám* Fiának kárhozatot érdemlő fokaságából, el-választá némellyeket, hogy Sz. Fia érdeméért, meg-előzzön mennyei malasztával, és bűnből ki hozzon. Ezt hívják a' *Tudósok*, *Electio nem ad Gratiám*: melly, érdemünk nélkül Istennek jó akarattából lőtt. Igy ércse Matkó, mikor nem csak *Canisius*, avagy *Vásárhelyi*, hanem az egész *Catholica Ecclesia* az tvallyá, hogy kegyelemből vagyon a' bűn-bocsánat, nem cselekedetért; s' ezzel semmit sem ellenkezik *Professor Uram*, ha értene Matkó, III. Nem csak el-választá Isten, kiket üdveztessen; hanem azt is el-rendelé, hogy némellyeket magok munkálkodása nélkül üdveztessen; ugy mint, a' kik keresztségek után kised-korokban meghalnak;

halnak: Némellyeket pedig arra választta, hogy a' Christus érdemeiből adot gratiával magok-is munkálkodván, úgy vennék a' dicsőséget, mint fáradságok jutalmát, és bérít. Ez-is a' Választás, hogy egyiket így, másikat amugy akarta Isten üdvösségre vinni, emberi cselekedetre való tekintet nélkül, csak Isten kedvéből származott. Noha in executione, a' dicsőség meg-adásában, némellyekben munkájokat-is fontollya Isten.

Innen származtak a' Tudosok között fok-féle Kérdések, melyekről végső Sententiát nem mondott az Ecclesia; és szabad kinek kinek azokról vélekedni. Mert noha abban egygyezünk, hogy érdemünk-nélkül Isten kegyelméből vagyunk, nem csak az, hogy ezt ki akarta hozni a' bűnből malasztja által; de az-is hogy rébb értem nélkül, rész szerént érdemes cselekedetünk által akart idvezíteni, *ut supra*: Mind az által abban vélekedések vadnak, ha, a' kinek Isten üdö szerént, in executione érdemekért-is adgya a' boldogságot, és öröktől fogva úgy akarta adni; arról azt mondhattuk-e, hogy electus est ad Gloriā ex praevisis meritis per gratiam Christi factus? IV. A' Kárhozandók meg-vetéséről, noha Calvinus alkalmatlanul szökött, a' mint az Catholicus Doctorok, tulajdon maga szavaiból meg-bizonyítják: de sokan a' Calvinisták közül Arminiuszal egyetemben, meg-vetették a' Calvinus tévelygését; és éppen úgy magyarázzák a' meg-vetést, mint az Catholicusok.

Ezekből immár, déli világosságnál nyilvánban ki-tetjük, melly ostobául pántolódik Matkó, mikor Professor Uram Könyvében azt olvassa, hogy ingyen való jó kedvéből cselekszi Isten, a' mi jót velünk cselekszik; noha e' mellet in executione, kinek kinek cselekedetét meg-visszállyá, és a' szerént jutalmaz, vagy büntet. Ennek igazságát világi hasonlatosságból-is, jó módgyával meg-mutathatom; talám jobban meg-érti Matkó. Mert midőn két vévő járul hozzám, kik közül mindenik meg-akarná venni azon egy Könyvemet: én meg-választom edgyik Vévőt a' másiktól, tudni-illik azt, a' kinek Könyvemet akarom adni; immár én ezt a' választást ingyen való jó kedvemből cselekszem, de ugyan in executione ingyen való jó kedvemből nem adom az el-választot vévőnek Könyvemet, hanem tölle meg-kívánom az árrat. Így beszély cum proportionem az örök boldogságra való el-választásról, s' annak meg-adásáról; melyhez

melyhez így szól Sz. Agoston de Praedest. Sanctior. Cap. 7. Electi sunt itaq; ante mundi constitutionem ea praedestinatione, in qua Deus sua futura facta praescivit; electi autem sunt de mundo ea vocatione, qua Deus ad id, quod praedestinavit, implevit. Erte de Domine Praedicans?

Innet tovább ballag, és a' Secunda Justificationis is tudatlanul maradossá, mintha mi azt az Isten kegyelmén túl lévő pócokra ültetnők. Ez csak esztelenség, avagy feleletet nem érdemlő szó csaplárság: mert mi a' Tridentomi Conciliummal csak azt tartjuk, Sess. 6. cap. 14. hogy az igazulás, Isten irgalmából ingyen adatik: az az; a' Bűn, és azzal érdemlett örök kárhozat meg-bocsáttatik, Isten Fiaivá leszünk, és a' mennyei boldogságnak örökségére rendeltetünk, érdemünk-nélkül. Mivel pedig a' ki igaz, igazulhat még-is; a' ki szent, szenteb lehet, Apo. 22. 11. nevekedvén a' jóban: ezt a' nevekedést nemkülömben hiszszük lenni, hanem a' Sz. Léleknek Christus érdemeiből adatott Gratiából származott jó cselekedetek által. Ezt pedig a' jóban való nevekedést nem nevezzük általiyában Justificationak, Igazulásnak; hanem igazságban való nevekedésnek. Ezt sem tutta eddig a' Zilahi Pásztor, s-azért káromkodott olly bátran.

Abban-is tudatlanságát czégezézteti, mikor Professor Uramnak ama' szavain kapdos: hatalma vagyon embernek a' maga akarattyan. Halládé? Se Professor Uram, se a' Romai Ecclesia véle edgyüt, jóra, és gonoszra egy-aránt való erőt nem ismer a' szabad akaratban: mert noha szabad akaratunk az eset után hatalmas a' gonoszra, és magától elégséges a' bűn-tételre; de Istennek jóra inditio, terítő, ferkegető, segítő, velünk munkálkodó gratiája-nélkül, magán elégtelen a' jóra akaratunk; és Isteni malaszt-nélkül, semmi jót nem mivelhetünk. Ebből pedig se a' nem következik, hogy nincsen hatalma embernek a' maga akarattyan; mint nem következik, hogy Matkó nem írhat aranyas bötűköt, hogy im aranyas pena-nélkül nem írhat ollyan bötűköt; nem a' szabad akaratnak fogyatkozása miatt, hanem hogy nincsen aranyas pennája. Se az ki nem sül, hogy a' mit ember azzal a' hatalommal cselekszik, azt maga magáról cselekszi, nem az Isten az ő jó kedvéből: mert az Istennek legítő Gratiáival edgyüt, szabad akaratunk munkálkodik a' jóban; nem maga csak magán: non ego sed gratia DEI mecum: 1. Cor. 15. 10. Mit mondhat ezek ellen egy Calvinista kiáltó?

Ezért a tudományért valóban kárhozhatnak minket a Lutterek és Cálvinisták; és hogy minden mérges fulákjokat ki-mutathassák, Cálvinus Apjokkal azt tanítták, hogy *passivè agunt Fideles: Lib. 2. Cap. 5. n. 11. Vízont. Fides est res mere passiva, nihil adferens nostrum: Lib. 3. Cap. 1. n. 7.* A Lutterek-is imígyen végeznek: *Reprobamus, quod homo non renatus, ratione liberi arbitrij ad conversionem cooperari possit. Concord. fol. 554.* Ennél pedig nem lehet nagyobb vakság, mint azt mondani, hogy *Passivè agimus*, mikor hiszünk, vagy Istent szeretjük, semmit nem mivelünk. Mert ha a' meg-tetésben mi csak *passivè* vagyunk, mikor Isten azt parancsolja, hogy Pœnitentiát tarcsunk, meg térjünk, hídgyünk: *Matth. 3. 2:* csak annyit teszen, hogy vesztet legyünk: semmit ne miveljünk: *passivè nos habeamus.* Ezt ha Isten nem parancsolná-is, minden ember egyenlő-képpen meg-telleyesíti; mert a' mit Isten belénk önt, vagy akarjuk, vagy nem, bé-kell-vennünk. Így a' Zilahi Halgatóknak Lelkeket, csak töke edényekké csinálja Matkó! Nem köszönnék-meg, ha megtudnák; úgy-is remélnlem, hogy rövid idő múlva, meg tudják.

Negyedszer. Cálvinust citállyá Professor Uram, *Lib. 3. Cap. 2. N. 10.* a' ki azt mondgya, hogy az emberi szívnek annyi fok hívságos lyukai vadnak; annyi fok titkos hazugságoknak rejtekével bővölködik, és olly fok csalárdságokkal vagyon meg-környékezve, hogy gyakorta magát-is meg-csallja; és a' kik az Isten igéjének ízét, és erejét, valami részből kóstolják-is, meg csallják önnön biveket: mert a' mint *Num. 11. ibid.* mondgya, az *Experientia*, vagy köz próbát mutatgya meg, hogy a' kárhozandók-is néha majd úgy érzik magokat, mint a' választottak; és tulajdon iteletek berént NB. a' választottaktól semmiben nem különböznek.

Ezek után kérdi Professor Uram Matkót: *Honnét vagy te bizonyos benne, hogy meg nem csalogt szivedet, mikor azt mondod, hogy te tántorodhatatlanul hiszed idvességedet? midőn magadot a' Választottaktól semmiben nem különbözőnek véled? s' azomban kárhozandó vagy. Ha egyedül Isten láttya, tudgya csalhatatlanul, kik nyerték meg bűnök boesánattyát, kikben vagyon szentség és igazság, kik maradnak meg végig a' jóban, miképpen hiszedte, Hit ágazati csatlakozhatatlan bizonyossággal magad felől, Istennek jelentésénélkül, hogy büntet meg-vadnak bo-*

csátva;

csátva; hogy Istennek Sz. és igaz Fia vagy, s-tied el-vesztethetetlenül az örök boldogság, minden Conditio nélkül?

Ugy cselekedzik itt Matkó, mint a' Róka, a' melly szerit nem tehetvén, hogy fel érje a' kolbászt, rá fogja, hogy az, nem kolbász volna, hanem csak valami dirib darab haszontalan kötél. Veszem észemben, hogy ennek a' Sulyos Kérdésnek meg-fejtését kutak elemével el nem érven Matkó, igen sajnállyá, s' azért rá fogja, hogy haszontalan az ilyen Kérdés, és nem szégyelli azt írni, hogy *az igaz Hit, és Sz. Irás kívül kullároozók modgyára kérdi Professor Uram, honnét lehet Hit ágazati csatlakozhatatlansággal bizonyos felőle Matkó, hogy ő Isten igaz választott Fia?* En úgy itilnem, Matkó-is talán annyira el nem fajult az Istentől, hogy velem edgyűt helyén nem hadná, hogy a' ki a' Keresztyén Hitnek valamely ágazattáról kérdezkedik, az az ember, sem az igaz Hit, sem a' Sz. Irás kívül kullároozók modgyára, nem kérdezkedik; sőt inkább Sz. Irás szerént cselekedzik, ha tudakozik. De a' Matkó itelete szerént, a' ki arról kérdezkedik, honnét tudgya bizonyosan, hogy ő Istennek választott Fia? az az Ember, az igaz Hit, és Sz. Irás kívül kullároozók modgyára kérdezkedik. Tehát az, hogy Matkó bizonyosan tudgya magát Isten Fiának lenni, a' Keresztyén Hitnek nem ágazattya. Valami pedig a' Keresztyén Hitnek nem ágazattya, azt senki Keresztyén hittel nem hiszi. De hogy Matkó Istennek választott Fia legyen, a' Keresztyén Hitnek nem ágazattya. Ergo. Így Csákányozza, magát, a' ki gondolatlanul ki-bőssenti a' mi nyelvére jut. Meg rágd a' mit szóllasz; mi nem a' Zilahi kiáltó székben kintornálsz most.

Így semmit sem felelhetvén Matkó, a' Professor Uram erős kérdésire, hogy ne tetsék csak kordéra mondani, hogy ő bizonyosan tudgya, magát Isten választott Fiának lenni, mint erős Pajst, elő hozza ama' Sz. Irás szavait: *A' Sz. Lélek téfzen biznyságot a' mi lelünkkel edgyűt, hogy mi Istennek Fiai vagyunk: Roman. 8. 14. 15. 16. 17.* Jól vagyon: ezek Sz. Irás szavai; én is bőcsüllöm, és Isten igéjének lenni hiszem: de ki nem fakad belőlök, hogy Matkó idvességéről bizonyos, vagy akar ki más-is. Halhadfza mit mond Sz. János: *most Isten Fiai vagyunk, de még kicsodák leszünk, meg nem jelent, 1. Joan. 3. 2.* Isten minket Fiaivá fogadott az ujonnan születésben: hit által Christus bennünk vagyon: *Ephes. 3. 17.* De ehez több kell,

hogy Magyarországot érjük: mert nem a' kiel-kezdi, hanem a' kivégig marad, az üdvözül: *Matt. 10. 22.* Sokan pedig a' kik lélekben kezdették, testel végezik: *Galat. 3. 3.* Más az, hogy valamin Matkó bizonyítja, hogy ő Istennek választott Fia; ugyan azon színnel, és azon szókkal bizonyítják magokról, a' Lutterek, Arianusok, Anabaptisták hogy ők-is Istennek választott Fiai. Nagyob erőssége sincs egyiknek a' Másiknál, mellyel maga dolgát építhessé.

A' Dilemmára pedig ugyan nem felelt meg a' Bányász, melly éntilerem szerént olly győzedelmes, hogy ha minden Lutter és Calvinista Predikátoroknak agy velejek egybe forranak-is, nem tesznek neki eleget. Azért meg érdemli, hogy másodszor-is Nap fényt lásson. A' Dilemma ilyen: Ha Matkó Törökké lenne, vagy Atheusá ez után, (a' mint meg történt Bernardinus Ochinuson, hogy Törökké lett, s' más sokaknak-is volt grádicsok ez a' rozsz vélekedés az Atheuságra, és Törökségre) üdvözülhetne-e Matkó abbéli Vallásában, vagy nem? Ha nem: tehát csalatkozható képpen, sőt hamisan hitte Calvinistaságában, hogy övé a' bűn bocsánatnyerése, s' a' meg szentelő igazság vég-képpen, utánna az örök élet csalatkozhatatlanul. Mert az igaz Keresztyén Hit, *est de objecto infallibili*, csalatkozhatatlan; mivel meg-másolhatatlan az Isten szava. Ha pedig ugy-is idvezülhetne, a' midőn Matkó Calvinistából Törökké, vagy Atheusá lenne; tehát a' Keresztyén Hit kívül is, kedvében lehet Istennek az Ember, a' Sz. Irás ellen: *Hebr. 11. 16. Mar. 16. 16. Joan. 3. 18.* és így nem Hit által idvezülne; hanem ha a' Török vallással, vagy Atheusággal öszve fér a' Calvinista Hit.

Erre csak azt kottyanta Matkó, hogy az *Apostatának nem volt azelőtti igaz Hitek, azért müllyék ez abban.* De ne müllyék; mert tovább megyen Professor Uram, mondván: Arra pedig nem szaladhat sz Matkó, hogy az ollyanoknak a' kiktőlleték el-pártolnak, nem volt volna elejtől fogva igaz Hitek, akár mely erőssen hitték-is hogy üdvözülnek: mert szintén ez a' ti hiteteknek nagy bizontalansága, hogy ha kik erőssen hisznek-is, meg-csalatkozhatnak benne. Honnét tudod, hogy te ilyen nem vagy? Ez volt veleje a' dilemmának: nem csuda tehát, hogy halgatással felel reá a' Matkó: inkább csodálom az okosab Calvinistákat, kik a' Matkó kábaságit tapsolva veszik.

De meg

De meg bizza magát, és mivel hogy Professor Uram azt-is kérdezte, ha vagy-e a' Sz. Irásból elővé való, elmét csalatkozhatatlanul meg nyugotó jele, a' végig meg marado Hitnek? doceálni akar, és hat jeleket számlál a' Sz. Irásból: 1. A' jóra vagyódo, jó szándékban való mindenkori álhatatosság. 2. Az Isten nevének szüntelen való imádása. 3. Mind bődög-s-bődög-talan állapotokban az erős Istenhez való támaszkodás. 4. Az Isten minden fegverével való fel fegyverkezés. 5. Az Istentől kívánt jószágos cselekedetekben való nevededésnek szives kívánása, és az akadályok miatt való hátra maradásnak keserves meg-síratása. 6. A' hiveknek bűnőket semekre nem hányó, hanem igireti szerént kegyelmesen meg-bocsátó Istenhez való által menetelnek, vele való lakásnak buzgó ohajtása. Ezek a' Zilahi együgyű kötség előtt merő igazak; de az Tudófoknál puszta csábítások, és haszontalan kerengések. Mert ezek a' Jelek leg fellyeb fiúj bátorságot szereznek az Emberekben, mellyet *moralis certitudonak* neveznek a' Theologusok. Itt pedig az egy átallyában való csalatkozhatatlan jelekről vagy szó, mellyeket Hitünk ágazati kívánnak. Ezen kívül honnét tudgya Matkó tántorodhatatlanul, hogy a' jóra vagyódo jó szándékban való mindenkori álhatatosság ő benne legyen, ugy hogy abból soha ki nem eshefsék? Ez szintén oly bizontalan, mely bizontalan a' végig meg marado Hit. A' jelnek pedig tulajdonsága az, hogy könnyebben ismérhesük magát, hogy sem a' mit ő általa akarunk ismérni; egyéb aránt ha külsőben volna, mit használhat a' jel, az isméretlen dolognak fel találására?

Továb. Valaki Hit ágazati csalatkozhatatlansággal hiszi, hogy ő benne vadnak ezek a' Matkótól elő számlált jelek, annak hit ágazati csalatkozhatatlansággal szükség meg különböztetni a' puszta természet szerént való ártusoktól, az ilyen természet felet való cselekedeteket, mi néműek ezek a' jelek. De a' Professor Uramtól tétet örökik fundamentom szerént, lehetetlen Istennek jelentése nélkül, az ilyen természet felet való ártusokat meg különböztetni, a' puszta természet szerént való ártusoktól. *Ergo.* Ha lehetetlen, mutatssa meg tehát Matkó ezt az ő benne különböztető Istennek jelentését, Igazán mondhatná itt *Quando Coeli!*

Végezetre!

Végezetre. Valamit Hit ágazati csalatkozhatatlansággal bíró jelekből jövődönnek vallunk, nem szabad arról azt mondani, hogy *talám nem lesz*. De kinek kinek maga idvefségéről szabad azt mondani, hogy *talám nem lesz*. Tehát kinek kinek maga üdvösségét, Hit ágazati csalatkozhatatlansággal bíró jelekből, nem valljuk jövődönnek. Első része igaz: mert a' fel támadáruól, itiletről, örök boldogságról, nem szabad azt mondani; *talám nem lesz*. Ezen kívül; a' keresztyén Hit Isteni tanításon fundaltatik. arról pedig a' mit Isten tanított, és Hit ágazati csalhatatlansággal bíró jelekkel bizonyított, azt mondani, hogy, *talám nem úgy vagy, annyi mint ha azt mondanád; talám Isten nem mond igazat.* Második részét így bizonyítom: A' Matkótól elő számláltatott jelek, mellyek üdvösségünk felől bizonyosokká tesznek bennünköt, úgy tetczik, hogy voltak Sz. Pálban, kinek írásából szedegetni igyekezte azokat Matkó: mind-azáltal Sz. Pál. így ír maga felől: *Ostorožom (vagy a' Görög bőtü szerént: kékítem) az én testemet, és szolgálat alá vetem: Ne forte, hogy talám magam meg ne vettessem: 1. Cor. 9. 27. Másut pedig: ne forte nec tibi parcat; talám neked sem kedvez: Rom. 11. 22. Mikor pedig Sz. Pál bizonyosnak mondgya magát lenni, és hogy őtöt semmi el nem szakasztya Christustól, Rom. 8. 38. ama szó Certus sum, olly bizonyos lételt jegyez, mellyet emberi mód-szerént, külső jelekből szoktunk venni. A' mint ki tetczik nyilván, azon szónak fokszori vételéből: úgy-mint, mikor a' Romabéliekről így szól: Certus sum de vobis, quoniam pleni estis dilectione: Rom. 15. 14. Viszont, 2. Timoth. 1. 5. Ut gaudio implear, recordationem accipiens ejus fidei, quae est in te non ficta, quae & habitavit primum in Avia tua Loide, & Matre tua Eunice certus sum autem, quod & in te.*

Látván itt Matkó, hogy nem jó helyen kereskedik, más-felé fordítgya a' Ló száját, és egy-néhány Syllogismussal azt akarja állatni, hogy *az Isten örök végezése, decretoma, és akarattya-szerént minden hivatelt elválasztott az örök-életre.* Ez a' tárgyat nem arányozza: melly ha úgy volna-is, honnét tudgya Matkó, hogy ő azok között vagy? Ezt kívánnyuk, hogy Hit ágazatot érdemlő bizonyossággal mutassa meg nekünk; mert Isteni hittelt hiszi, a' mint ő mondgya, hogy üdvezül. Bezzeg mijs azt álhatossan hiszszük: hogy valakit Isten örök-életre választott, bizonyosan idvezül, és finaliter

ki nem

ki nem vágatik: noha ideig néha Isten haragjában eshetnek a' választottak: mint Sz. Dávid, mikor Parázna-gyilkosságba; Sz. Péter, mikor Christus tagadásába esett.

Az pedig merő balgatagság mondani, hogy *a' ki egyszer az Isten kegyelmében az igaz Hit által vétetik, soha ki nem eshetik:* mert ez minden féle szabadságnak ősz tőne, és félelemnélkül mindent mivelhet, a' ki egyszer a' Calvinista Hitben részesül: mivel semmi gonofsággal, Isten kedvéből ki nem eshetik. Nem-is tudom, mint félhessen az ilyen Ember, látván maga nyavalyás voltát; ha bizonyos, hogy ki nem eshetik Isten kedvéből. Ezekből észébe veheti az okos Olvasó, melly orczátlanúl kérkedik ez a' Bányász, hogy, *docealta a' Sz. Írásból fundamentom szerént, micsoda jeleken, és erősségeken nyugszik meg a' Calvinisták szíve az igaz hiteknek végig megmaradandóságáról:* kit csak mondván, s' nem bizonyítván Matkó, emlékezzek meg, a' maga szavairól, hogy *aggeb, a' ki nem bizonyít.*

Ötödször. Soha ennél a' Matkó okoskodásánál nem lehet immár nagyobb bolondoskodás: A' Papisták, úgy mond, kételkednek avagy bizonytalanok idvefségekről: tehát kételkednek, avagy bizonytalanok Hitekben. Mint ha valaki mondaná; Matkó bizonytalan meddig marad meg a' Zilahi együgyű Pásztor-ságban; tehát Matkó bizonytalan Hitben. Nagy okos. A' Hit, nem akár mi-nek, hanem csak az Istentől jelentett igazságnak, és elégségesen, előnkben adatott tudománynak kételkedésével, avagy nem hitelével vesztetik el. De hogy kiki közüllünk idvezül, Isten meg nem jelentette nekünk. Tehát a' ki ebben kételkedik vagy bizonytalan, nem árt semmit-is az igaz Hit ágazattyának. Hogy pedig *az ördög sem hiszi bűnei bocsánatgyát és idvefségét:* s' azt sem hiszi, hogy te a' hólnapi napot érjed; mint te magad nem hiszed. *No hát mutasd meg e' rájon micsoda külömbség vagy a' hitetlen ördög és hitetlen Matkó között?*

Jóbban nyakadra fojtotta Professzor Uram az ilyen mondásokat te néked; mellyek mivel hogy torkodon akattak, és nem feleltél rájok, méltó hogy itt le írjam: A' kik kételkednek úgy mond Matkó, nincs azoknak igaz hitek. De a' Lutterek és Calvinisták kételkednek, s' hitek ágazatiban pedig. Tehát a' Luttereknek és Calvinistáknak nincs igaz hitek. Az első rész Matkó-é. A' Másodikat így

De

vallya

vallya. *Liber Concord. Apol. de votis fol. 93. 94.* a' törvény, úgy mond, mindenkor vádol bennünket: mert kicsoda, a' ki gyakorta nem kétkedik, ha Isten tanácsából igazgattatnak-e az Emberek dolgai? Es aláb *fol. 254.* fenki (a' Lutheristák között) nem hiszen eléggé Istennek, s' Isten felől nincs jó ítéletben. Lutter maga sem hitte a' mit tanított; a' mint ezt, mint n. a' nyelve vallását említi Joannes Mathæius Lutterista, Lutter felől írt dicsíró 12-dik predikációjában *fol. 139. in Actis Anni 1540.* Deformator Calvinus pedig nem egy helyen tanította, hogy hitetlenséggel elegyes hitek a' Calvinistákban, mindenekben: *Lib. 3. C. 2. N. 4.* s-még az Szentekben-nis *C. 20. N. 16.* és soha ez életbe a' *diffidentia morbo*, a' kétkedésnek lelki nyavalyájából meg nem gyógyúlnak ők: *ibidem C. 2. N. 18.* Sőt az ő hitek közzé, *errores* tévelygések-is vadnak elegyítve, s-azoknak sűrű homályaival környúl vétettettek: *Lib. 3. C. 2. N. 4. §. 31.*

Lásd itt-is a' Matkó rókaságát: ily bőven meg mutatá Professor Uram, hogy nem a' Pápisták, hanem a' Kálvinisták hitetlenek, kétkedők az Isten jelentésében; még-is itt nem merj mondani, mert körmére égett volna a' hazugság, hanem oda alá, *fol. 342.* azt írja, hogy *igen várta erre a' feleletet; de igen szép orozva csak el illanta Sámbar e' mellől.* Nem csúda hát hogy Calvinus Apjára nem felelt Matkó; hogy im *orozva* írta le Professor Uram a' Calvinus szavait; nem olvashatta el Matkó. De ő maga világos szókkal vallya, hogy néha hihetlenséget érez magában, azért így kiált: *Hifzek Uram, de légy segítségkel a'zen hihetlenségemnek.* Nem látta pedig hogy igyeneffenültökébe kap Calvinus Apjának, a' ki ez ellen a' Matkó imádsága ellen így ír: *Frustra & per inidibrium à Deo poscitur, quod domi apud nos est. Cal. Lib. 3. Cap. 20. N. 46.* A' miről az ember csalatkozhatatlanul bizonyos, úgy hogy különben sem lehet; azt hiúságon és csúfolva kéri mástól: De Matkó, hogy a' Hitből ki nem esik, csalatkozhatatlanul bizonyos, úgy hogy különben sem lehet. Tehát Matkó hiúságon és csúfokon kéri az Istentől, hogy a' Hitben erősítse meg az ő gyengeségét. Még-éhezett vala talán akkor Matkó, mikor ehez hasonló Sillogismusra akara félelni; azért a' Prof. Uram asztalánvaló czipóval akarja bölcsességét hizlalni, nem tudván azt, hogy mikor a' Kenyeret kérjük, nincs még akkor jelen annak uszlla. *Az Isten kegyelme pedig jelen vagyon ugyan; de a' ki idvősegeről*

ségeről bizonyos, nem elég hogy ércse a' közönséges ígéretek; hanem azt-is tudni kell, hogy a' mi az ő részéről kívántatik, abban fogyatozás nincsen, és az után sem léfzen: az az, hogy Isten, törvénye szerint, úgy rendeli életét, a' mint kell, és a' jámborságban végig meg marad: mivel hogy Isten azoknak igéri az igazságot és üdvölséget, a' kik ezekben hívek találtnak. Ezeket pedig egyéb hittel nem tudhatta Matkó, hanem ollyannal, a' minéműről Calvinus mondgya, hogy hamissággal elegyítettett. Volnának még egy-néhány csácsogási Matkónak, de nem érdemlik hogy Nap fényt lássanak; kik ellémeg áll a' hatodik cikkely, hogy mi eggyezzünk a' rettegető sz. írással; s-a' Lutterek és Calvinisták pedig ellene vakmerősködnek: azért Matkó előbbi Sillogismusa szerint, nincs se Istennek se Hitek, mind addig, míg az első keresztyén Magyarok Hítire nem térnek.

Quæst. 3. C. 2. §. 7.

Világoson írja Salamon, hogy *nem tudgya ember, ha szeretetre légyen-e méltó, vagy gyűlölségre: Eccles. 9. 1.* De a' Lutterek és Calvinisták azt mondgyák, hogy igen-is tudgya; mert ki ki közöttőlők bizonyosan hiszi maga felől, hogy Isten kedvébe vagyon; noha ezt az egész sz. írásban sem találják.

Ez ellen nem tudván milt mondani Matkó, a' minap született Sidó Czenkek módgyára, gyalázza a' *Vulgatus interpret*, a' kiről mások, nem csak a' Catholicus régi Doctörök, hanem a' Lutterek és Calvinisták-is nagy böcsülettel emlekeznek. Hallyad elsőben sz. Agostont: *Presbyter Hieronymus, homo doctissimus, & omnium trium linguarum peritus, ex Hebraeo in latinum eloquium sacras Scripturas convertit. Ejus tam literatum laborem, Judæi fatentur esse veracem. Beza is jobban böcsüllő Matkónál, mondván: Vetus interpres videtur summâ religione Sacros Libros interpretatus.* A' Tiguri Bibliának is előjáró levelében ezt olvasom: *Inculcamus manere veterem, vulgataque editionem, per nos omnino integram atq; intactam: quippe quam nos, hac nostra, neque mutamus, neq; damnamus.* Legatur illa in Scholis, canatur in templis, citetur SOLA in Concionibus sacris, nullus obstat. Többet tudtak ezek a' böcsülethez Matkónál.

De vallyon miben vétkezik a' *Vulgatus* Fordító? ebben a' Fordításban, úgy mond Matkó: *tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit; Sed omnia in futurum servantur incerta. Az (Et) Coniuncti-ót, tamen- nek fordította, melynek nyoma sincs a' Sidó-ban, a' dignus szó sincs az Sidó-ban. Ez szó helyében, omnia ante ipsos, nem igazán téli ezeket; omnia in futurum servantur incerta. Ez a' Zilahi győzhetetlen Achilles, mellyel olly igen fel emeli szarvát a' kosta Predikátor. Halládé? Együgyű-Páftorságodban bár ne dagadoznál annyira a' kérkedségnak habjával; holott vastag hazugság a' tölled, hogy az (Et) Coniunctiot, tamen- nek fordította volna a' mi Fordítónk: mert az Vulgátában ottvagyott az *Et: Et tamen nescit homo &c.* Te pedig nagy Czigányul el-hagyád az *Et* szót, és csak a' tamen-t írád le a' Vulgataból. Szégyen ám ez ha orczád vagy. Bezzeg ha ott nem olvastad volna, azt a' *Coniunctiot*, talám mondanál valamit: de úgy-is Károlyi Gáspár Szakállakapf, a' ki Magyarra fordítván ez locust, az *Et Coniunctiot* elhagyta, és csak a' tamen-t írta le, a' mint majd elő hozom szavait, kérd még hát tőle; miért tosz szava oda, a' mind az által szót, melynek nyoma sincsen az Sidó-ban? a' *dignus* szó helyett-is, Károlyi, Magyarul szerelmes szót írt, melly szintén úgy nem találtatik az Sidó betűk között, mint a' másík. Amaz szokat: *omnia ante ipsos*, Károlyi így fordította: azok közül eggyikkel sem szabadok. Még-is a' *Vulgatus* Fordító vétkes?*

Azért nem úgy a' puszta Sidó betűkre, mint az igaz értelemre, vigyázvára a' *Vulgatus* *interpres*; igazán és vétek nélkül fordította azokat az szokat. Elsőben mert az Sidó-ban így volt: *gam ab abah gam scineah en iodeabb baadam bachulliphehem.* az az: *& amorem & odium non est sciens homo, sed omnia ante faciem ipsorum.* Tremellius barátotok, noha a' textusban, a' Sidó-betű ellen külömben, de a' Bibliának margóján így fordította: *Totum hoc condidi in animo meo, idq. declaraturus totum hoc. Justos & Sapientes, factaq. eorum in manu Dei ipsius esse, tum amorem, tum odium nescire homines.* Arias Montanus így fordította: *Hec omnia dedi in corde meo, & ad declarandum omne hoc. Quia iusti & sapientes, & servitia eorum in manu Dei. Etiam amorem & odium nesciens homo, omnia ad facies eorum.* Ezek mind a' Deák fordításra szolgálnak.

Sz. Je-

Sz. Jeronymus azért így magyarázza azokat a' szokat, *in commentario huius loci*: *Porro, hic sensus est; Inveni Justorum quidem opera in manu Dei esse: & tamen utrum amentur à Deo, an non, nunc eos scire non posse: in futuro igitur scient, & in Vultu eorum sunt omnia; id est, antecedit eos, cum de hac vita decesserint, notitia istius rei, quia tunc est iudicium, nunc certamen. Et quicunq. adversa sustinent, utrum per amorem Dei sustineant, ut Job; an per odium, ut plurimi peccatores, nunc habetur incertum.* Ezt az igaz értelmet soha jobban ki-nem jelenthette a' *Vulgatus* *Interpres*, mint ezekkel az igékkel: *Nescit homo utrum odio, vel amore dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta.* Nem tudgya Ember, ha gyűlölségre, vagy szeretetre méltó; hanem mindenek jövőre tartatnak bizonytalanok.

Ez a' világos fordítás, igen ellene lőn Károlyinak: azért értelem nélkül való kerengő szóknak tördalékival, így fordította a' Salamon szavait: *Eccles. 9. & 1. apud Caroli & 3. Mind az-által (NB.) látom vala az elmémbe, hogy mind ez; jöhet mind ez bizonyosat és szén arról, hogy mind az igazak, és bölcsék, és azoknak minden cselekedetek Isten kezében vannak; és hogy sem szerelmes, sem gyűlölséges, jószágokkal nem élhetnek, és hogy azok közül eggyikkel sem szabadok.* Ercse-meg Matkó, ha értheti mit beszél Károlyi, én nem értem. Abban bizonyos vagyok, hogy sem a' Sidó, sem egyéb-féle Bibliában efféle semmi sincsen; a' mint abból-is ki tettyik, hogy se Tremellius, se más az ő részéről való közöl, így nem fordította mint ő. Azért, hogy Károlyi el-rontaná szabadságunkat, magát túl töld a' Sz. Íráshoz amaz szokat: *Jószágokkal nem élhetnek, és hogy azok közül eggyikkel sem szabadok.* Hogy Isten előtt való állapotunknak titkos voltát a' Salamon szavaiból meg-ne mutathassuk; a Sz. Írás helyet, ama magabírást írta Károlyi: *szerelmes és gyűlölséges jószágokkal nem élhetnek.* Így bezzeg könnyű a' Calvinistaságot költő Sz. Írással támogatni. Kár hogy Matkó sem látta ezt a' nagy otrombagerendát, a' maga Fordítója szemeiben, mikor szálkát kereset a' Vulgataban.

Meg engedem, hogy tudhatták az Istentelenek magokat Istengyűlölségére méltóknak lenni: ezt senki nem tagadgya, a' mint tudatlannul ránk fogja Matkó; de azt tagadom, hogy Salamon a' nevezet helyen, az Istentelenekről szölessen, hanem szól csak az Igazakról; a' kiket jól lehet semmi vétekről a' lelki ismérret nem vádol; mind az

D 43

által

által meg-élnek, tántorodhatatlanul nem tudhattyák ha szeretetre-é vagy gyűlölségre méltók. Ezek ellen, bár Sz. Irással, fontos ratiókkal, és régi Tudósok írással agyarkodnék Matkó, nem íztokkal, s-úgy az ő fogadásáról, (mellyet könyve eleire bigyesztet) senki amazt nem mondaná: *Ember fogad fogadást, ag g e b a' ki meg állja.*

Más-képpen senki hitelt nem ad trécselésinek, se pedig hamiságnak nem illemeri, a' mit annak mond Matkó; *hogy a' Hívek nem tudják, hogy őket az Isten szereti, kikért az ő Fiát adni nem sajnálja. De azt is tudják, úgy mond, hogy arra az Isten szeretetire nem természetek szerint, sem nem cselekedeteknek jószágáért méltók, hanem kegyelemből szerette, s' szereti az Isten őket.*

Ezek külső-képpen mind szép szók, és himes beszédek, de a' ki mélyebben meg fontollya, fel találja, hogy nem egyebek, út vesztésre gondolt fogásoczkáknál: mert nincs itt szó a' közönséges keresztyénségről; hanem ki-ki maga felől *in particulari* tudgya-e, hogy Isten kedvében vagyon? melynek tudása egyenesen ellenkezik az Isten ígéjével, még a' Tremellius Deák fordítása szerint-is. Azért meg bocsásson Matkó, ha mi többet híszünk Salamonnak, mint annak, a' ki minden bizonyítás-nélkülfecseg a' régi Sz. Biblia ellen.

Mivel azért a' fordításhoz nem lőn szerencséje Matkónak, a' magyarázathoz kezd, de vallyon mint jára? Im meg-mondó Az első könyvéb, ezekre a' Salamó Bavaira, csak azt felelé Matkó, hogy felellyenek meg-érte, *némely tudós Jesuiták Vasquesius, Salmerón, Pineda, Sa, kik azt az Irást külső dolgokra viszik: és mivel hogy ezeknek az Autoroknak mondásokat le né írá; azt kíváná Professor Uram tölle hogy írja le, micsoda külső dolgokra viszik az szeretetet és gyűlölséget ezek az Jesuiták? Sántásra vagy kapallásra, s' az után leszen válassza.* Igen szoros lőn itt a' Matkó kapczája; azért az tőmpa Csákányban egy-néhány Authorokat emleget, de egyedül csak a' Vasquesius szavait írja le, a' kinek szavaibul azt kell ki hozni, hogy *Vasquesius a' Salamon szavait külső dolgokra viszi, merte' forog a' kérdésben.* Lássuk hát ha ki fülé: Vasquesius, u. m. így ír: *Docent quidam aliquos circa peculiarem revelationem, talem habere certitudinem suae justificationis qualem habemus de eo quod Roma aut Constantinopolis sit.* Süsd-ki ha Jambor vagy Matkó, mi jó kiebbül? *Ergo Vasquesius a' Salamon szavaiban*

szavaiban említett szeretet, és gyűlölséget, nem az üdvösségre hanem a' külső dolgokra viszi. Ergo Vasquesius dicit, quod fideles certitudinem fidei habeant de sua justificatione. Híszem erős Consequentia! Vasquesius mondgya: *Neminem esse fidelem, qui evidente experimento non sciat se credere. Non licere fideli aut dubitare aut formidare, an habeat fidem ad salutem necessariam.* Ergo Vasquesius dicit, non licere, fideli formidare, an sit amore dignus, an salutem consequatur: Bép kis következés! Vasquesius mondgya: *Quemlibet fidelem credere debere fide divinā, eam fidem quā credit, esse ex dono gratiae Dei per Christum.* Ergo Vasquesius dicit, quemlibet fidelem credere debere fide, divinā se esse amore dignum & salutem consequuturum: Haj! Haj! Csábító Predikátor! hogy nem szégyenled ilyen Consequentia-kal tudatlanságodot muhártatni? mit gondolhacz magad felől, midőn immár Másodszor sem mutadhatod meg, *hogy némely Tudós régi Jesuiták a' Salamon szavaiban magyarázattában velel egyet értettek?* mit gondolhacz Vallásod felől, hogy ez punctumban sem békeltetheted meg a' Szent Irással?

Másodszor. Emliti ez az szédelő Bányász a' ma Christus szavait: *A' ki hibend és meg Keresztelkedik üdvözül: Mar. 16. 16.* De mivel hogy igaz értelem nélkül hozá elő; más Sz. Irással czáfola meg Professor Uram, mondván: Simon Magus felől világosan, mondgya az Irás, hogy sem felőled, s-felekezetid felől, hogy Hitt s-meg keresztked: *Tunc Simon & ipse credidit: & cum baptizatus esset adhaerebat Philippo; Act. 8. 13.* még sem híszed, hogy üdvözült. Erre azt bőffenti Matkó, hogy pártját fogja Simon Magusnak Sambar; hogy annál-is jobban ellen kezhessek az Sz. Irással. De Matkónak nincs elze, s-azért beszél illyent: mert P. Sambar *è contrario* ugy ellenkeznék a' Sz. Irással, ha azt mondaná, hogy Simon nem Hitt, mert az Irás világosan mondgya, hogy credidit, Hitt. Azokbúl, pedig, mellyeket Matkó forgat, inkább a' sül ki, hogy igazán Hitt Simon; vagy, ha nem vőlt igaz Hitben, egy Calvinista Ember sinez igaz Hitben, mikor vétkezik; és így egy részegséggel a' Calvinista Hitből ki esik a' Calvinista Predikátor, és predikátorfágát elveszti, s-Eretnekké leszen. Mert Matkó így bizonyitya, hogy Simon nem jó Hitű Ember vőlt: *A' jó Hitű Emberről nem mondhatta igazán Peter, hogy siue nem tiszta az Isten előtt. De Simonról mondotta, hogy siue nem tiszta Isten előtt: Tehát Simon nem jó Hitű Ember vőlt.*

Csinállyunk mi-is ehhez hasonlót. A' jó Hitű Emberről nem mondhatni igazán hogy szive nem tiszta az Isten előtt. De a' részeg, a' kevély, a' rút szitkú Calvinista Predikátorról, mondhatni igazán hogy szive nem tiszta az Isten előtt. Tehát a' részeg, a' kevély Calvinista Predikátor nem jó hitű Ember. A' ki nem jó hitű Ember; vagy Eretnek, vagy Pogány. Markó okoslága szerént, a' részeg Calvinista Predikátor, nem jó Hitű Ember: Tehát Markó okoskodása szerént, a' részeg, Calvinista Predikátor, vagy Eretnek, vagy Pogány. Ez-is Markó Syllogismusa: Az igaz Hitű Embert ha valaki inti, hogy könyörögjön bűnej bocsánattyáért; kész arra. De Simon Magus mikor inteték hogy könyörögjön bűnej bocsánattyáért, nem lön kész arra. Tehát Simon Magus nem igaz hitű Ember volt. Csinállyunk ehhez-is hasonlót: Az Igaz Hitű Embert ha valaki inti hogy könyörögjön bűnei bocsánattyáért; kész arra. De mikor a' részegségtől el-nyomatot Calvinista Predikátort inti valaki, hogy könyörögjön bűnejért, nem kész arra. Ergó nem igaz hitű. Visont: Az Igaz Hitű Embert ha valaki inti, hogy könyörögjön bűnej bocsánattyáért, kész arra. Egy Calvinista sem kész arra, hogy ha intetik könyörögjön bűnej bocsánattyáért; mert Isteni hittal hiszi, u.m. hogy minden bűnei meg bocsáttattak. Tehát egy Calvinista sem igaz hitű Ember. Ismét: Minden igaz Hitű Ember hiszi a' Kereszttyén Hitnek ágazattyát. De mikor tudva szánzándékkal vétkezik a Calvinista Ember, nem hiszi a' Kereszttyén Hitnek ágazattyát. Ergo mikor tudva szánzándékkal vétkezik a' Calvinista Ember, nem igaz Hitű Ember. *Probo Minorem*: Hitnek ágazattyája a' Calvinistáknál, hogy kinek kinek hinni kel maga felől, hogy ő Igaz. Markó pedig többet mond: hogy az igaz hitű Embernek tiszta a' szive az Isten előtt. De mikor a' Calvinista Ember tudva, szánzándékkal vétkeket cselekszik, nem hiheti Isteni hittal, hogy tiszta az ő szive, Isten előtt, mert úgy hazudna. Tehát mikor a Calvinista Ember szánzándékkal tudva vétkeket cselekszik; nem hiszi a' Kereszttyén Hitnek ágazattyát. Tehát minden bűnös Calvinista Ember, Eretnek. Minden Eretnek az igaz Ecclesián kívül vagy. Azért minden bűnös Calvinista Ember, az igaz Ecclesia kívül vagy. Azért egy bűnös Ember hinc az Anyaszentegyházban, mely tévelyges a' Donatisták-é volt. Így igazodik meg, hogy uno absurdo admissio, multa

multa sequuntur; midőn mást hamis Hitűnek mond Markó, magát, akkor és Patronusit Eretnekezi. Nem-is igaz, hogy Simon Magus azt Hitté volna, hogy az Isten ajándéka pénzen vétettetik; mert az Sz. Írásban ezt nem olvastad, holot Sz. Péter nem mondgya, *donum Dei credidisti pecuniā possideri*, hanem; *donum Dei existimāsti pecuniā possideri*. Ugyan-is ha nem Hitté volna, miért akarta pénzen megvenni azt az hatalmat, hogy valakire kezeit tenné, a' Sz. Lelket elvegye? Senki pénzét nem kőlti olly dologra, mellyet hamiságnak itil lenni. Sz. Péter sem helyesen mondotta volna: *Pœnitentiam itaq; age ab hac nequitia tua*: mert lehetetlen dologra intette volna; tudván azt, hogy az igaz Ecclesián kívül, lehetetlen a' Pœnitentia tartás. Azért, mint egyebűt az Apostolok leg elsőben-is azon voltak. miképpen plántáltathasák az Igaz Hittet a' Hitetlenek szivibe. azonképpen cselekedetett volna Sz. Péter-is Simónnal, ha igaz Hittben nem lett volna. De ámbár még akkor el-vezette volna-is a' Hittet; honnét tudgya Markó, hogy akkor, mikor meg kereszttelkeztet, nem igazán Hitt? Doceálni kellenék ezt, nem csak mondani: holot magais Markó azt mondgya, hogy agg eb; a' ki nem bizonyít; csak magát csákányozván.

Végtére. Mikor Christus Urunk mondgya: *A' ki biend, és meg kereszttelkezik, idvezül*. Azt felelem először, hogy az eleven és beretet által munkálkodó hitről kel érteni a' Christus szavát. Az beretet pedig, az Isten törvényének tellyesítésével edgyűt jár; a' mint az Isten igéjéből egynéhányszor immár meg mutattam. Azért, ha illyen Hittet bizonyoson ismérnek mind végig magokban a' Lutterek és Calvinisták, ámbár el hidgyék, hogy üdvezülnek. Másodszor. Efféle ígéretek bizonyos ok-alat kell érteni, tudnillik, ha mi azokban meg nem fogyatozunk, mellyeket Isten mitőlünk kíván. Ha azért az Ujók bizonyoson tudgyák, hogy sem most sem ez után, fogyatozás azokban nem találhatik, a' mit Isten ő tőlők kíván, bizonyosok lehetnek üdvességekről. De akkor-is így kellenék kinek kinek okoskodni közüllők: *Verbum Dei testatur, omnes verè conversos ad Deum. & pœnitentiam seriò agentes, peccatorum indulgentiam & gratiam obtinere. Sed mihi est certa certitudine fidei mea conversio vera. & pœnitentia seria. Ergo mihi certum est, certitudine fidei, me indulgentiam & gratiam accepisse*. Ennek a' Syllogismusnak

gismusnak a' Második része, nem csak hamis, hanem lehetetlen; Istennek jelentése nélkül; mert *pravum est Cor hominis & inscrutabile, & quis cognosceret illud?* Jerem. 17. 9. Ezen kívül láttuk, hogy sokan meg csalatnak, a' kik azt vélik, hogy vagy az ő szívökben, a' mi nincsen. Bizony Sz. Péter mikor így beszél vala: *kézf vagyok veled, mind a' tömlőczbe, mind a' baláramenni*, Luc. 22. 33.: bizonyosan azt itili vala, hogy kézf ő Christusért halált szenvedni; mégsem vólt igazán kézf, a' mint maga ki mutatá hamar. Sz. Pál is mikor a' Keresztyéneket üldözné, azt reméli vala, hogy Istent szerezettel lángadoznék szíve; mind az által tudatlanságból meg csalatkozot. Es e' majnap, minnyájan, a' kik a' Christus Ecclesiájától el-fajúltak, azzal kérkednek, a' mivel a' Lutterek és Calvinisták, hogy ők bizonyosok üdvésségekről; de minden dolgok éppen csak *persuasio*, csalóka vélekedés, és ördögi vakítás. Honnét tudgya hát, Markó, hogy ő is ilyen hagymázban nem findik? mert meg jelentette ugyan az Isten, hogy minnyájan a' kik hisznek úgy a' mint kívántatik, *si nihil obstat*, üdvözülnek; de azt meg nem jelentette, hogy minnyájan a' kik magok felől mondgyák, hogy hisznek; azok igazán hisznek. És ha elég mondani: En igazán hiszek; én hiszek úgy a' mint kívántatik: úgy minnyájan az Eretnekek üdvözülnek. Tudgyuk mi is, ha nem mondod is Matkó, hogy az Isten *ens independentissimum, liberrime agens, nem fűg semmi conditioktól*; de ebből nem következik, hogy Istenes életünknek conditioja nélkül adgya nekünk az örök életet; mint szintén nem következik, hogy igaz hitnek conditioja nélkül adgya.

Harmadszor. Nem vélem, hogy oly temérdek szentelenség-gel birjon egy Keresztyén Ember is, hogy magának nagyobb szentséget, tökéletesb életet tulajdonicson, hogy sem egy Sz. Atyának, a' kite' széles világ szentnek tartot, és mindenkoron bocsúllót, a' Lutterek és Calvinisták itileték szerint is. De lám a' Calvinisták Predikátorok között is találunk egy Szentet, *Sanctos* Matkót, a' ki oly tiszta szívűnek ismeri magát, hogy nem csak hit ágazati csatlakozhatatlansággal tudgya, hogy ő, személyében, Christusnak örökös társa, hanem azt írja, hogy onnant tudgya ő hogy Istennek Fia, és Christusnak örökös társa legyen; a' honnan Sz. Pál ez életben tutta magát annáknak lenni. Illyen bűdös Profetának avagy Apostolnak, hanem ha esze felejtet, hiheessen:

hiheessen: soha egy Sz. Atya sem merte magáról mondani, a' mit ez a' Calvinista Szent beszél, hanem sokkal külömbet. Hallyad Sz. Agostont, Tom. 7. de *Correptione & gratia* Cap. 13. *Quis ex numero fidelium, quam diu in hac mortalitate vivitur, in numero predestinatorum se esse praesumat? multa similia dicuntur, propter huius utilitatem secreti, ne forte quis extollatur: sed omnes etiam qui bene currunt, timeant, dum occultum est quò perveniant. Propter huius utilitatem secreti, credendum est, quosdam de filiis perditionis, in fide, quae per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquamdiu fideliter & iuste vivere, & postea cadere.* Viszon. Tom. 7. de *Bono perseverantiae*, Cap. 1. *Utrum quisq, munus perseverantiae acceperit, quam diu hanc vitam ducit; incertum est.* Ibidem. Cap. 22. *De Vita aeterna quam filius promissionis promisit Deus, nemo potest esse securus, nisi cum consumata fuerit ista Vita, quae tentatio est super terram.*

S. Hieronymus in illud Jona 3. *quis scit si convertatur, & ignoret Deus? Ideo ambiguum ponitur & incertum, ut dum homines dubij sunt de salute, fortius agant Poenitentiam, & magis ad misericordiam provocent Deum.* Et Libr. 2. adversus Pelagian: *qui hoc (nullius mihi conscius sum) dicebat, nullius utiq, peccati sibi conscius erat, sed quia legerat: delicta quis intelligit? Psalm. 18. ideo temperabat sententiam, ne forte per ignorantiam deliquisset.*

S. Chrysostomus Homil. 11. in Epist. 1. Cor. *Duabus, vel tribus potius rationibus incertum est nostrum iudicium. Primà quidem, quod etsi nobis nihil conscius sumus, ejus tamen indigemus, qui peccata nostra certaratione corrigat: altera, quod multa opera nos latent &c. sed qui abscondita judicat ille certò judicat.*

S. Gregorius Libr. 6. Ep. 22. ad Gregoriam, *Augusta Cubiculariam: Quod verò dulcedo tua in suis Epistolis subjunxit, importunam se mihi existere, quo ad usq, scribam, mihi revelatum esse, quia peccata tua dimissa sunt: rem & difficilem etiam, & inutilem postulasti. Difficilem quidem; quia ego indignus sum, cui revelatio fieri debeat. Inutilem vero; quia secunda de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vitae ultimo plangere eadem peccata minimè valebis, quae dies quousq, veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atq, eas quotidianis fletibus lavare.*

S. Bernardus Sermone 1. de Septuages: *Quis potest dicere, ego de electis*
Ec 2

electis sum? ego de predestinatis ad vitam? ego de numero filiorum? quis hac inquam dicere potest, reclamante Scriptura, nescit homo, si dignus sit amore, an odio, certitudinem utiq, non habemus, sed spei fiducia consolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Ezek így lévén.

Bizonnyára, az igazság úttyának kerék vágásából ki csavarodtak, és fikosb helyre léptek hogy sem a' hól meg-álhassanak, valakik a' Keresztýénségtől azt merik kívánni, hogy az Iráfnak fejtegetésében, több hitek legyen nekik, hogy sem azoknak, a' kiktől a' Keresztýenség, és az Isten ígéje reánk szállott. Ezenkívül, menthetlen vakság vagy on azokban, kik el-hihetik, hogy jobban tudgyák a' mostani hó harmatok, mint kellyen az Irást érteni, hogy sem a' régi, tudós Sz. Martyrök és Doctörök: kiket az egész Keresztýenség Isten után, Attyának és Tanítójának tartott; kiknek Sz. életeket, Isten csodatételekkel meg-pecsétlette, tudományokat a' Keresztýén világ böcsülettel vette. Illyenek a' felyül elő hozott Szent Atyák, a' kik világos szókkal, eggyező értelemmel tanították, hogy kiki magáról Hit ágozati csálhatatlansággal nem tudhattya, ha Istennek örökös el-választott Fia-e vagy nem; kiknek port rüg szemekbe Matkó midőn azt írja, hogy hittől szakatt az, valaki oly csalatkozhatatlanul nem hiszi idvőlségét, mint meg másolhatatlannak hiszi az Isten igiretit. Itéllye meg, a' kinek okoságot adott, Isten, mellyik félnek kellesek hitelt adni. A' régi Sz. Atyák közül csak egy sem találtatott, a' ki azt merve volna mondani, hogy a' honnan Sz. Pál ez életben tudta magát Christus örökös társának lenni, onnan tudgya ő is hogy az Istennek választott Fia. Mind-nyájan mély álomban el-merültek volt, mikor az ébren vigyázó Vásár-hellyi Matkó István Calvinista Predikátor, Zilahi együgyű Pásztor, a' harmadik égbe ragadtatott vala Sz. Pállal, és ott bizonyosflá tétetett idvőlségéről. Csak a' kár, hogy a' menysei titkokat hogy már, ily hamar ki fecsegte, holott Sz. Pálnak nem volt szabad azokat ki-bezfelleni. Mikor azért Matkó hasonlónvá tébi magát Sz. Pálhoz, és azt írja hogy onnan tudgya ő idvőlségének bizonyos voltát, a' honnan Sz. Pál tudta; annyit téfzen, mint ha így okoskodnék: Sz. Pál a' harmadik égbe ragadtatott, és olly dolgokat hallott, mellyeket nem szabad ki mondani: Tehát Matkó-is az harmadik égbe ragadtatott, és olly dolgo-

dolgokat hallott (a' többi között idvőlségének bizonyos el-nyeréséről) mellyeket nem szabad ki mondani. Ha pedig valaki tagadná, hogy Matkó Sz. Pállal a' harmadik égbe ragadtatott volna, és azt kérdené tőle, honnan tudgya in individuo hogy ő Sz. Pállal az égbe volt? Könnyű Matkónak erre felelni, mondván: onnan tudgya Matkó hogy ő a' harmadik égbe ragadtatott, a' honnan Sz. Pál ez életben tudta.

Illyen csálóka Hitetőt táplál az Zilahi el-ámittatott Calvinistaság a' maga veszedelmére, kitől, hogy árokra vitettesék, és egy tévelygésből, más szurkos tévelygésnek ragadó lépében kevertessék, úgy tódul utánna a' meg mondott Calvinistaság, mint az esztrengásra hajtott együgyű Juh. Ebredgyélfelkérlek, valaki illyen Tanítókat utánél indúltál, és nem csak akaratodnak tetczéséből, hanem okoságodnak-is vezérléséből rendeld-el idvőlségednek dolgát. Látod hogy nem csak a' világos Sz. Irással ellenkezik Matkó mikor az idvőlségnek el-tántorodhatatlan meg nyeresével csalárdul biztat; hanem a' régi Sz. Atyákkal-is ujjat von, kiért Calvinus Apjától és Béza Mesterétől méitán korbácsoltatik, a' kik jóllehet sokszor a' Sz. Atyák írást semmire böcsüllik: de mikor eszekre jönnek, meghvalják, hogy ördögi kevelység vagy on abban, a' ki vagy magát, vagy e' minapi egynéhány Tanítókat, hitelesbeknek itélik a' Hit dolgában, hogy sem a' Sz. Martyrokat és Doctöröket; halljad melly Bépen irnak e' dologról. Calvinus Prefat. Epist. ad Romanos ad Grineum. *Veteribus pietas, eruditio, sanctimonia, etas deniq, tantum auctoritatis fecit, ut nihil, quod ab ipsis profectum sit, contemnere debeamus.* Beza Epist. 81. Theolog. *Quidam audacissima temeritate, veteres illos & doctrina, & pietate, praestantissimos Patres, quorum inexhaustis laboribus, detectas hereticorum fraudes, & conservatam in Ecclesia secundum Deum Veritatem, debemus; an si sunt (proh indignum facinus!) quasi extra Dei Verbum vagantes, accusare.*

Törvényben-is, az életemes, értelmes, jámbor, fedhetetlen Ember bizonsága, böcsületesb, hogy sem a' szeles Iffúnak, vagy valami tudatlan fellelt vákmerőnek mondása. Nagy tekintet vagy on a' törvényben azokra a' tanúkra, kik egy mástól távul lévén, és egybe nem szólhatván, egy nyomba járnak: kik sem gyűlölségtől, sem barátságtól, vagy atyafiságtól nem viseltetnek: kik közel voltak

ához, a' miről bizonságot télsnek. Méltó tehát, hogy az Apostolok idejéhez közel élő régi Sz. Jámborok tanú bizonsága, nagy hitelt, nyerjen.

Mert ezek külömb időkben, külömb országokban éltek: *Hilarius* Galliában, *Agoston* Africában, *Cyrillus* Jerusalemben, *Chrysostomus* Constanczinápolyban, *Ambrius* Mediolanumban, *Leo* Romában, *Hieronymus* Palæstinában: De a' tudomány dolgában egy szóval-s-egy szível szóllottak: *Ecquid verisimile est, ut tot actanti in unam fidem erraverint? variasse debuerat error doctrinae. Caterum, quod apud multos unum invenitur, non est erratum sed traditum. Tertull. de Praescrip. Cap. 28.* Tovább: ezek sem barátságból, sem gyűlölségből nem szóllottak; mert minek előtte a' mostani versengések támadtak, annak előtte mondottak bizonságot. Melly dologról szépen így ír Sz. Agoston *Libr. 2. Cont. Julianum Cap. 10. Nullas nobiscum vel vobiscum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt; neq, nobis neq, vobis irati sunt; neq, nos neq, vos miserati sunt. Quod invenerunt in Ecclesia, tenuerunt: quod à Patribus acceperunt, hoc filius tradiderunt: nondum vobiscum apud istos Judices aliquid agebamus, & apud eos acta est causa nostra: nondum vobiscum certabamus, & ei pronunciantibus, vicimus.*

Tudom hogy a' Lutterek és Calvinisták azzal mofsák itt szájo-
kat, hogy ők-is akkor, és annyiban hisznek a' Pátereknek, mikor, és mennyibe, az ő itiletek szerint, egygyez a' Páterek szava az Szent Irással. De ebből a' következik, hogy az Sz. Atyáknak csak annyi hűtele vagy on nálok, a' mennyi Mahometnek, vagy az Őrdögnek, mivel ezek szavait-is el-hiszik mikor edgyez az Sz. Irással. Tehát edgyiknek annyi hűtele nálok, mint másiknak. Ezeket rövideden azért hozám elő az Sz. Atyák bölcsületiről, hogy mikor Matkó nem csak az Sz. Irással, hanem a' Páterekkel-is ellenkezik, tegyen itiletet, a' kinek Isten eszét megtartotta, ha méltó-é arra Vallása, hogy valaki kövesse, s-lelkének csendességét benne helyeztesse.

Negyedszer. Káromkodik Matkó, mikor azt írja, hogy Professor Uram a' *Christus* szavát kétségben hozza. Ebben semmi sincs egyéb a' nagy hamiságnál. Mert Professor Uram a' Matkó szavát, hamisította, nem az Idvőzítőét, mivel hogy Matkó azt írja, hogy a' *Christus* Juhai közül valók soha el nem veszhetnek. Csak egy sem kar-
hozhatik

hozhatik-el a' ki valaha igazán hitt. Ezt soha *Christus* Urunk nem mondotta, hanem a' válaiz tottakról szóll, hogy soha el nem vesznek, és soha senki ki nem ragadgya azokat az ő kezéből *finaliter*. Hogy pedig némellyek a' Juhok közül valók, soha el nem veszhetnek, nem hogy *Christus* tanítaná, de inkább *contradictoriumot* mond, *Joan. 17. 12. Quos dedisti mihi ego custodivi, & nemo ex eis perivit, nisi filius perditionis. A' kiket adtál énnekem Sz. Atyám, én azokat még őrzöttem, és senki azok közül el nem veszett, hanem csak a' vezedelemnek Fia. Látod, hogy világosan mondgya a' *Christus*, hogy azok közül a' kiket néki adott az Atya, a' kik szentségben és ártatlanságban voltak ideig, egy el-veszett. Tehát világosan következik, hogy némellyek a' *Christus* Juhai közül, el-veszhetnek. A' Sz. János szavait pedig lelki ismérreti ellen csigázza Matkó, mert abból hogy *ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis*, nem sül ki, hogy ideig mig *Christus* Juhai között voltak, nem voltak igaz Juhok, mig igazán hittek-is; hanem csak a' következik, hogy nem voltak a' Választottak közül. Így magyarázza ezt, *Fidelissimus Testis ex tota antiquitate Augustinus Lib. de bono perseverantia Cap. 8. mondván: Quid est quæso, non erant ex nobis? nonne utriq, à Deo creati, utriq, ex Adam nati, utriq, de terra facti erant, & ab illo, qui dixit, omnem flatum ego feci, unus ejusdemq, natura animas acceperant? nonne postremo utriq, vocati fuerant, & vocantem (NB.) secuti, utriq, ex impiis (NB.) justificati, & per lavacrum regenerationis utriq, renovati? sed si hæc audiret ille, qui stiebat procul dubio quid dicebat, respondere posset, & dicere, vera sunt hæc: secundum hæc omnia (NB.) erant ex nobis, verumtamen secundum aliam quandam discretionem non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utriq, nobiscum, quenam est ista discretio? non erant ex eis, quia non erant in Christo electi, ante mundi constitutionem.* Bolond az, a' ki illy nyilvánvaló igazsággal semmit nem gondolván, többet hiszen Matkónak, hogy sem Sz. Agostonnak.*

Ezt bizonyította Sz. Pál-is mikor azokról írja, hogy el-esetek, kik elég jó lelki ismérteiek voltak; *1. Tim. 1. 19. Habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt: Ex quibus est Hymeneus & Alexander quos tradidi Satanæ &c. 20.* Mondgya meg itt Matkó, miképpen esetek ki némellyek az igaz Hűből,

Hűtből, ha soha igaz Hűtben nem voltak? ha a' Calvinista Vallás szerént a' ki egyszer igaz Hűtben vagyon, abból soha ki nem eshetik? miképpentőreket hajót, ha hajóban soha sem voltak? Továb. Sz. Pál azokról írja hogy el-estek, kik elébb igazságban állottak; 2. Tim. 2. 18. *Qui à veritate exciderunt*, azokról, kik elébb jól futottak, Gal. 5. 4. 7. *A gratia excidistis; Currebatis bene; quis vos impedit non obedire veritati?* Azokról, kik elébb meg-világosítottak, Heb. 6. 5. *Gustaverunt nihilominus bonum Dei Verbum, virtutesque, seculi venturi, & prolapsi sunt.*

Azért, Matkónak nem úgy parasztságát, mint tudatlanságát, csudálom itten, midőn Mesternek tartván magát Izraelben, nem szégyenli azt kívánni, hogy mutassunk csak egyetlen egy példát arról, hogy valaki valóságos Juha volt a' Christusnak, s el-vettetett? Jövevény az a' Sz. Írásban, s vakmerő az Isteni dolgokban, valaki ezt vagy tagadgya, vagy kétségben hozza: mert úgy tetszik, hogy az igaz ember, valóságos Juha a' Christusnak; az Sz. Írás pedig nem egyszer mondgya, hogy ha az Igaz, el-fordulván az igazságtól, hamissat cselektetik; *in peccato suo morietur*, bűnében meg-hal: *Ezech. 18. 24. 28.* Tehát az Írás örök halállal fenyegetvén az igazat, ha el-esik, azt állattya, hogy el-eshetik, és el-veszhet. Ezen kívül: Matkó sem tagadhattya, hanem meg kell vallani igazán, hogy, a' kik meg világosítottak, meg-kóztolták a' mennyei ajándékokat, részesültek az Sz. Lélekben, azok Christusnak valóságos Juhaj, mivel hogy valóságos Igazak. De a' kik meg világosítottak, meg-kóztolták a' mennyei ajándékokat, részesültek az Sz. Lélekben, úgy el-éshetnek, hogy soha fel nem kelnek: *Impossibile est eos rursus renouari ad penitentiam* Heb. 6. 4. Tehát némelyek a' kik valóságos Juhaj voltak a' Christusnak, úgy el-eshetnek hogy soha fel nem kelnek. Az első részét, csak a' tagadgya, a' ki nem érti. A' második Sz. Írás szava. *Conclusio in Datifi sequitur.* Viszont: Minden, a' ki Isteni Hitre oktattatván, az Igazulásnak malasztyát el-nyeri, az, valóságos Juha a' Christusnak. De némelyek, a' kik Isteni Hitre oktattatván, az Igazulásnak malasztyát el-nyerik, el-vettettek, Galat. 5. 4. 1. Timoth. 1. 19. 1. Tim. 1. 6. Gal. 5. 7. Luca. 8. 13. Joan. 15. 2. Gal. 3. 3. 1. Cor. 10. 12. 1. Cor. 9. 22. Apoc. 2. Matt. 20. 16. Tehát némely el-vettettek, valóságos Juhaj voltak a' Christusnak.

Ugyan-is.

Ugyan-is, ha, a' ki egyszer meg igazult, az igazságot és az üdvösséget el-nem veszthetné, nem igazán mondaná az Sz. Írás, hogy a' paráznák, gyilkosok, tagadozók, részegesek Isten országába nem mennek: 1. Cor. 6. v. 9. 10. Galat. 5. 21. Mert a' Calvinista Hivő igazak, ha efféle latorságban részesülnek-is, nem vesznek el, mivel hogy a' Matkó tudománnya szerént, minnyájan a' Hivő Calvinisták, családokhoz hatatlanul üdvözülnek, minden conditio nélkül, ha soha Istent nem látták-is. Hajja hujja! hát Atyámfiai Calvinisták, ha egyszer Isten kegyelmében jutottatok, a' Calvinista Hitben kaptatok; soha olyat nem művelhettek, hogy Isten ti reátok meg haragudgyék; soha oly vétet nem cselekedhettek, mellyért pokolra vettessetek. Mert Matkó taníttya, hogy a' hivő Calvinisták minden kétség nélkül üdvözülnek. Kár hogy oly nyúl szívű volt Sz. Pál, mikor félt, né talám ő-is meg-vettessék: 1. Cor. 9. 27. Bezzeg nem vala ő Hivő Calvinista. A' Sz. Írás-is csak borsót hány a' falra, mikor arra inti a' Christus valóságos Juhait, hogy lássák, el-ne essenek. Hasonló képpen, Hiti és vallása ellen cselektetik Matkó, mikor az Zilahi Hivő Calvinistáknak azt kintornállya, hogy ébren vigyázzanak, tökéletesen éllyenek, őltalmaznak magokat pokoltól. Mert a' Zilahi Bíró azt felelheti Matkónak: Miért őltalmazkodnánk pokoltól, ha Könyvében azt meri nyomtatni a' mi Predikátorunk, hogy a' Calvinisták, valamint hogy meg-masolhatatlannak hiszik, az Isten igéretit, olyan családokhoz hatatlanul hiszik üdvösségeket? Bolondság attúl őltalmazkodni, a' mi lehetetlen. De a' mi Matkónk azt taníttya, hogy lehetetlen, hogy az Zilahi Calvinisták el-kárhozzanak. Tehát a' mi Predikátorunk szakállán fogva mutogattya bolondságát, mikor arra int, hogy ójju magunkat a' Gehennától. Vagy, ha eszén vagyon, egy átalán-fogva abban a' hiszembe vagyon, hogy mi szegény Zilahiak nem igazán hiszünk, nem-is vagyunk hivő Calvinisták.

Jól imádkozzék Matkó, hogy az én Írásom Halgatói kezibe ne akadgyon, mert ha eszékbe veszik, hogy az ilyen tanításokkal csak fülöket vakargattya, és púhává vánszósítják az szegény együgyű kölség Feje alá; csak úgy halgattya ez után kiáltást, mint a' részeg ember nyelvedésként, avagy mint a' kerengő borjúnak melegésként. A' ki ilyen kővér hazugságot-is ír a' többi között, hogy, meg-engedi P. Sambár hogy azon a' Valláson vagyon ő, a' mellyen volt

Ff

Ariffo-

Aristoteles, a' ki így állott halála előtt: *Anxius vixi, dubius morior, quò vadam nescio.* Okosabban cselekedett volna Matkó, ha le írta volna azokat a' P. Sambar Bavait, kikkel azt meg engedi, hogy az Aristoteles vallásán legyen ő: de mint hogy e' lehetetlen volt, úgy lehetetlen, hogy itt Matkó igazat mondjon. Professor Uram csak ezt mondotta: *Azt is mondgya Matkó, dicsíri is érte Posaházi, hogy Aristoteles is Pápista Valláson volt, de ha ez nem Xut Tök: úgy a' Törökök is Lutter és Calvinista Valláson vadnak; mert az zaltób czikke-lyekben edgyeznek: nem szeretik a' Misset; nem hiszik a' Christus Testének testi szájával való vételt; meg vetik a' kepeket; &c. Laddé Matkó hogy Posaházi dicsirődel edgyűt, nyakadban rándul gyermek bölcsőködesed. Tudnod kellene, hogy szálfa, nem erdő; ha egy, s két dologból edgyezték a' Régi Eretnekéket, az z al nem régiek vattok. Im szörül szóra le írám a' Professor Uram mondását, had pírtyon a' Matkó orczája, ha pírulhat; mivel hogy semmi jele nincs annak itt a' mit rá fog. Ezen kívül a' Mife hasznárol is karatyol: de mivel csak bizonyítás nélkül beszél, el halgatóm, mert erről bőven szóllottam fellyeb, csak győzze a' felelettel a' Bányász.*

Quaest. 3. C. 2 § 8.

Sz. Pállal azt írja Professor Uram, hogy bizodalomunk vagyoni, hogy ki költözvén a' testből, jelenlegyünk az Istennél: *2 Cor. 5. 8.* A' Lutereknek és Calvinistáknak pedig erről (kérdések szerént) egy átallyában való Hitel erőlttetet tudományok vagyoni, kiknek kinek maga felől, üdvességé dolgában.

Hova tovább, annál inkább szemtelenkedik a' Matkó. Azt fogja Professor Uramra, hogy ő a' Hitet és a' bizodalmat egynek mondgya: mellyet soha meg sem gondolt Professor Uram: mert jól tudgya, hogy Sz. Pál világos szókkal meg különbözteti a' Hitet a' reméniségtől avagy bizodalomtól: *Nunc autem manet Fides, Spes, Charitas tria haec. 1 Cor. 13. v. 13.* Azért, csak ezek a' Professor Uram szavai: *Köönsegesen nálunk egy a' Reménység, és a' Bizodalom: Job. 8. 13. 14. Spes hypocrite peribit, & sicut tela aranearum fiducia ejus. Jerem. 17. 7. Benedictus Vir qui confidit in Domino, & erit Domus fiducia ejus. Psal. 29. 6: Beatus Vir, cuius est nomen Domini, Spes ejus.* Egyébút is a' Sz. Irás a'

Irás a' reméniséget és bizodalmot egynek tartya, de a' hittől minde-nőt meg különbözteti, nevezet szerént *Ephes. 3. 12. In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem ejus.* Hogy ha az Istenhez való folyamodásunkban, a' Hit által vagyoni bizodalomunk, nyilván következik, hogy a' Hit nem bizodalom, hanem oka a' bizodalomnak; egyéb-aránt e' volna értelme a' Sz. Irás szavának: *habemus accessum in confidentia per confidentiam:* Istenhez való folyamodásunk vagyoni bizodalomban, a' bizodalom által. Vízont *Matt. 9. 22.* mondgya a' Christus, *confide filia fides tua te salvam fecit;* holot a' bizodalomra indittatik az az Ábony-állat, mely immár a' Hit által meg gyógyult vala. Ismét. *1. Tim. 3. 13. Qui bene ministraverint, gradum bonum sibi acquirunt, & multam fiduciam in fide, quae est in Christo.* Holot világolon írja Sz. Pál, hogy a' Hit által nyertetik el a' bizodalom. Lássa Matkó mint kellefsék hitelt adni ily világos Sz. Irással ellenkező tudománynak, mint az övé, mely a' Hitet a' reméniséggel öfzve Zúria Zavarja.

Elégge nogatá itt Professor Uram, hogy álljon, felellyé Matkó a' Sz. Pál szavaira, a' ki nem ellenkezteti, hanem meg különbözteti a' Hitet a' reméniségtől *1. Cor. 13. 13.* Nem csak üdöre nézve pedig, hanem *tum ratione potentie, quia fides est in intellectu, spes & fiducia in voluntate; tum ratione objecti;* mert mind hiszszük a' mit Isten mondott, akár már megh lött, akár jelen való, akár jövő dolog legyen. Reménlünk nem egyebet, hanem jövő dolt; nem csak azért, hogy Isten mondotta (mely a' Hité, úgy mint a' Reméniségnek fundamentomá-e) de hogy azt, amaz véghetetlen bölcsességű, hatalmú, jóságú, s-Irgalmasságú Isten megh tudgya adni, s meg-is adhartya, s meg-is adgya Sz. nevének dicsiretjé jó alkalmatossággal. Itt volt a' fen forgó viszta vonásnak veleje, s-minden nehézsége; de Matkó izokása szerént, el-illant a' dolog mellől, hogy szabadabban nyárgalhasson a' rút szitkoknak, és gyűlölséges költeményeknek sáros mezein. Lássák a' Pátronusi (kiknek erszényeket üresíti) ha Vallásoknak elő menetelére szolgál-é efféle igaság előtt való csavargás. En abban bizonyos vagyok, hogy a' discretus Calvinista olvasók, kiknek czéllýok, az igaz Vallásnak isméréti, nem igen javallyák Matkóban, hogy oly tapasztal-va kerüli azokat az bizonságokat, kikkel Professor Uram ötet,

ostromollya, s-maga Vallásának igazságát dél színre hozza.

En pedig a' Sinór mellől valaki tétovázálá-ért el nem megyek, hanem mivel az Heidelbergensis Catechismusban *Quaest. 21.* azt olvassom, hogy *fides est, non tantum certa notitia, qua firmiter assentior omnibus quae Deus nobis in Verbo suo patefecit; sed etiam certa fiducia a Spiritu Sancto per Evangelium in corde meo accensa, qua in Deo acquiesco, certo statuens non solum aliis, sed mihi quoque remissionem peccatorum, aeternam justitiam, & vitam donatam esse*: ezen kívül, Matkó is azt írja (nohamindenbizonyítás nélkül) hogy Sz. Pál a' Profetoromtól citált helyen, nem a' Pápiák reménységéről, hanem a' Hitnek bátorságáról szól: mind ezekért intem Matkót, hogy ha bizik igazságához, békéltesse őszve mondását, s-hitit azokkal a' Sz. Írás szavaival, kiket elő hozék; talám még egyszer meg-segitik a' Patronusi, csak vallyá meg nekik igazán, hogy nem a' Calviniista Vallásnak Szeretetiből indítatott eddig az írára, hanem nem tudom mi csoda gyűlölségből, vagy magának erővel tulajdonítatot praesumptiobul; és hogy nem azt nézte, sem nem azt czélozta eddig, hogy igazán írjon, hanem hogy mérgét ki öncse, és mesterséges Predikatori színt kait örök külsébségére czégreztette.

Azomban, a' pénz köldulás közben, el ne felejtse a' Vándorló Bányász, hanem a' többi közöt begyében szedegesse, hogy a' Sz. Írás az Isteni üdvösséges Hitnek actus-it, a' hiszemben helyhelzteti, nem a' reménlemben; *credere non sperare. Rom. 4. 3. Credidit Abraham Deo, &c.* és ha ez annyit téizen, mint, *Confidit Abraham in Deo*; a' több locusokot-is éktelenül kényszerítetnek magok vélekedésekre csigázni a' Calvinisták, úgy hogy mikor mi, *Joan. 14. 10.* így olvassuk: *Non creditis quia ego in Patre & Pater in me est? alioqui propter opera ipsa credite*: a' Calvinisták így olvassák: *non fiditis quia ego in Patre & Pater in me est? alioqui propter opera fideite*. Mikor amaz Istentől meg világositatott Szeretsen így szólott: *Credo filium Dei esse Jesum Christum*; a' Calvinistáknak így kell magyarázniok: *Confido Filium Dei esse Jesum Christum, Act. 8. 37.* Mikor Sz. Pál mondgya *Heb. 11. 3. Fide intelligimus aptata esse saecula verbo Dei*: annyit mondott, hogy *Spe intelligimus aptata esse saecula*, a' Matkó Theologia szerént: hanem ha a' világos Sz. Írás ellen azt kottyantaná, hogy nem szól Sz. Pál *de fide justificante*; de mindgyárt meg torkollya.

Szent

Sz. Pál érettem Matkót ugyan ott *7. 6.* mondván: *Sine fide impossibile est placere Deo, credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirere utrum se remunerator sit.* Mondgya ha meri Matkó, hogy nem az üdvösséges vagy igazító Hittel szükséges Istenhez folyamodni? Vagy ha nem meri, vallyá meg, hogy nem egy, az igazító Hit a' bizodalommal; Vallyá meg, hogy ellenkezik Sz. Pállal Vallása ez cikkelyben is; vallyá meg hogy szakállába kapot a' magyarul szóló Calvinus Apjának-is, a' ki a' Matkó bizonyos üdvösségéről való bolond persvasióját kimilettlenül veszfűzői, midőn világoson írja, hogy Istennél egyéb senki sem tudhattya, ki legyen Isten előtt kedves, és ki üdvözüllyön.

Im le irom az Calvinus szavait, talám fog valamit rajta, ha a' Sz. Írás nem fog, s-talám az Calvinista Atyafiak-is nagyobb hitelt adnak annak, a' ki nállok Istennek hívséges szolgája, és az Anyaszentegháznak böcsületés tanítója, hogy sem mint egy Zilahi *Simplex* Predikátornak. Így szól azért a' Magyar Calvinus, *Libr. 4. Cap. 1. N. 8.* *Annak okáért, az mennyiben azt minékünk szükséges vala meg esmérnünk, az Ur Isten bizonyos jegyekkel, és mint egy czimer színnel, meg jegyezte. Ez főbséget mindazon által az Isten egyedül magának tartotta meg, (NB. nem Matkónak.) hogy meg esmérje, kik legyenek az övéi, az mint oda fel Sz. Pálól be hoztuk: Es gondviselés lott arról, hogy mi Emberek vakmerőségből ez aránt feleltetne se ne nyúlának; és a' mindennapi példák által-is meg-intetünk, mely messze fellyül haladgyák az ő titkos itéleti, a' miertelmünket, mert gyakorta a' kik minékünk leg gonoszsabbaknak, és el-foráultabbaknak láttattanak, úgy hogy semmi jó reménység felőlök nem volna, az ő jó volrából és kegyelméből ismét a' jó útra hivattnak; és ez ellenben, sokan a' kik a' mi allításunk szerént egyebeknél keményebben állottanak, gyakorta le rohannak. (Lád Bányász, hogy a' Hivó Calvinisták-is el veszfűhetnek) Annak okáért az Istennel rejtet kegyelmes Választása szerént, (az mint Sz. Agoston mondgya) sok juhok vadnak az Anyaszen egyház körül, és belől sok farkasok, mert az Ur esmér és meg-jegyezte, NB. az melyek sem őt sem pedig önnön magokat nem esmérk. Azok közöt pedig, a' kik az ő jegyét nyilván hordozzák, NB. egyedül csak az ő semei látták azokat, az kik teretres nélkül szentek, és mind végiglen alkatatoffon meg maradnak, a' mely ugyan Fő cikkelye-is a' mi üdvösségünknek.*

Ff3

Közfön-

Köszönnünk immár a' Cálvinus szavaiból vagy két Syllogismust Matkóra; az első legyen *in Festino*; mert hiet látom a' Sák előtt; ily formán: A' kiket az UR ismer, és meg jedzet, azok önnön magokat nem ismerik: Cálvinus szava. De Matkó szerént; a' hívő Cálvinisták önnön magokat ismerik; mert kiki Isteni hitnek csatlakozhatatlanságával tudja önnön maga felől, hogy Juha Istennek, és üdvezül. Tehát Matkó szerént, a' Hívő Cálvinistákat se nem ismeri, se meg nem jedzette az Isten. A' második legyen *in Baroco*, ily formán: A' kik tettetés nélkül Szentek és mind végiglen álhatalatosan meg maradnak, azokat egyedül csak az Isten Bemei láttyák Cálvinus szava. De Matkó szerént, a' Hívő Cálvinistákat nem egyedül csak az Isten szemei láttyák; mert ki ki magát láttya. Tehát Matkó szerént, a' Hívő Cálvinisták se nem tettetés nélkül való szentek se pedig mind végiglen álhatalatosan meg nem maradnak, következendő képpen nem üdvezülnek. Köszönnyétek meg Cálvinista Patronusok Matkónak, hogy Könyvére adot pénztekért, poklot ígér néktek; nállunk az alamiznáért Menyországgal fizetnek, nem gehennával: de bár bellyeb falná a' sípot a' Zilahi kiáltó; és ha Predikatori Cálvinista gallérátul nem akar meg válni, én jóvát kívánván, azt tanacsom, hogy idejénkorán retractállya, a' mit nem csak Sz. Irás ellen, hanem Vallása, és köpasz Apja ellen csevege, s-terjen az Igasághoz.

Másodszor, *Pelagianizálásnak* nevezi, minden bizonyítás nélkül, oda mutatván, ahol semmit sem bizonyítot, mikor Professor Uram azt írja, hogy az első számlált Sz. Irás szavait, há-val, s-conditioval kell érteni: hogy Isten Fiai vagyunk. Maga ezt nem magátul mondotta Professor Uram, hanem Sz. Pál Apostólból, a' kire egy kukkot sem felele Matkó. Azért nem Professor Uramot nevezi Pelagianusnak, hanem a' Nemzetségek Doctorát, a' ki hával, s-conditioval mondgya, hogy Isten Fiai vagyunk; *Rom. 8. 17.* ha véle szenvedünk. *v. 14.* ha Istennek lelkétül vífelterünk. *v. 13.* ha a' lélekkel a' test cselekedetét öldököllyük; *Isai 11. 3.* a' mely nem vakmerősködött, hanem Isteni felelemnek lelke.

Tovább megyen a' káromkodó Bányász, és az Isteni igazságra is Pelagianizálást akar kenni. Hallyad az Isten Conditios szavait, mellyeket a' káromkodó Predikátor Eretnekez: *Vos amici mei estis, si feceritis*

si feceritis, quae praecepimus vobis: Joan. 15. 14. Si vis ad Vitam ingredi, serva mandata: Matt. 19. 17. Si permanseritis in bonitate Rom. 8. 17. Heb. 3. v. 14. Deut. 4. 29. Si permanseritis in bonitate, alioqui excidetis: Rom. 11. 22. Si sustinebimus, & conregnabimus 2. Tim. 2. 12. Száma nélkül jelenti a' Sz. Irás a' Conditioakat, mellyektől függ üdvösségünk, és a' mellyek miatt conditios tárfai, conditios Baráti vagyunk a' Christusnak: még-is tudatlan szamárságnak nevezi az tudós Zilahi Angyal, mikor Professor Uram azt írja az világos Sz. Irással, hogy ez életben vitézkedő Hívek há-val, conditioval, reménség alatt való örökös tárfai a' Christusnak. Ambár ennékem-is közöm legyen a' tudatlan szamársághoz, ha szórul szóra a' Sz. Irásból meg nem mutatom, hogy vadnak Christusnak conditio alatt való Baráti; de ha meg mutatom, az tudatlan szamárság Matkó Istvánon maradgyon örök emlékezetire, és gyalázattyára. Haics ide azért a' hosszú füleidet, szemtelen Predikátor, ted az fitos orrodra az oculárt, nyisd meg a' Bibliát, keresd meg Sz. János Evangelistának tizen ötödik részét, olvasd ocfonde a' tizen negyedik verset, nem de nem ezek a' szók vadnak-e ott: *Vos amici mei estis, si feceritis, quae ego praecepimus vobis.* Ti az én Barátim váttok, ha meg cselekeztitek, mellyeket én néktek parancsolok. Ládd nagy szemtelenség, hogy az Apostolok, a' kik egytül kiválva, minnyájan örökös tárfai valának a' Christusnak hával és conditioval voltak Christus Baráti, tudni illik: *Si feceritis* ha meg-cselekeztitek. Azért magad fején hagyád a' tudatlan samárságot örök emlékezedres-gyalázatodra: irásban-is úgy meg confirmálád, hogy elégséges lugot annak le mosására akkor találsz, *Quando Celi*

A' mely czégeres tudatlanságnak kútfejéből származik ez-is, hogy annyiszor keni Professor Uramra a' *Pelagianismust*; kivel meg mutatta, hogy se az Catholicusok igaz Vallását nem érti, se a' Pelagius rút Eretnekségét nem tudja: mert ha tutta volna, nem vélem, hogy oly vastag szemtelenséggel birjon, hogy azokat írta volna, mellyeket Könyvében olvasok. Azért jöllehet a' czéltől egy kevéssé el-megyek, de nem úgy Matkóért, mint másokért, a' kik csak nevét tudgyák a' Pelagianusoknak, vélekedéseket pedig nem értik: másokért mondám, Summában veszem elő a' Pelagius tévelygését, Szent Agoston irásából, hogy kiki lássa, mely rutul káromkodnak, a' k a'

Pela

Pelagianizmust, a' Romai Ecclesiával egy hűron pendülni károgják.

Propositio 1. Pelagij: Nulla est necessaria gratia ad bene operandum, sed sufficit solum liberum arbitrium. Refert Augustinus Epist. 90.

2. In hoc consistit gratia, quod scilicet hoc ipsum est gratia, posse liberum arbitrium se solo, sine superaddita gratia bene operari. Ezt Sz. Jeronymus czitállyá Libr. 1. Cont. Pelag. a' ki leg első ostromlotta, Pelagiust.

3. Necessaria est Gratia DEI, sed quae daretur secundum merita hominum. Refert Synodus Dioscoritana; & S. Augustinus Epist. 105. Ebből a' harmadik propositióból Barmazot a' semi Pelagianizmuság.

4. Indigemus gratiā ad incipiendum, perficiendum, perseverandum; sed haec gratia est lex divina, doctrina Christi, ejusq. exemplum. Ezt emliti Prosper de Libr. Arbitr. ad Rufinum. August. Libr. 1. de Gratia, Cap. 3. Lib. de Spirit. & litera Cap. 2.

5. Gratia est necessaria ad facilius posse, sine illa posse quidem, sed difficulter impleri mandata Dei. S. Augustin. Libr. de Here. lib. ad QuodvultDeum. Cap. 88.

6. Sine ullis antecedentibus meritis dari nobis gratiam, hoc est naturam. Apud August. Epist. 105.

7. Libertas arbitry, in admittendi, vel abstinendi a peccato possibilitate consistit, & haec possibilitas seu potestas liberi arbitry, in quadam indifferentia ad plura, sita est. Ebből vőttek alkalmatolságot az Ellenkezők, kiért minket Pelagianusoknak hinak; mely káromkodásnak indítója Bannecz vőlt teste Ripalda. De ez a' propositio nem azért kárhoztatik, hogy a' szabad akaratban indifferentiát ismer lenni, hanem azért, hogy az érdemes cselekedetet, csak csupán az természet erejének tulajdonittya.

8. Per singula momenta necessaria est nobis gratia Christi. De ezt is Bretnek értelemmel bé-mocskolta. Apud August. Libr. de Gratia Christi. Cap. 12. adjuti (inquit) non aliquā subministratione virtutis sed viribus propriae voluntatis.

9. Nem potest salvari nisi per Christum & ejus notitiam, non quod ille impetraverit nobis gratiam supernaturalem, sed quia praescripta est nobis fides in illum, quamvis elicienda secundum vires naturae. Ita Pelagius in Epist. ad Romanos, quae habetur inter Apocripha Hieronymi.

10. Datur gratia propria Christianorum, quae consistit in Baptismo.

Parvuli

Parvuli per baptismum non accipiunt remissionem alicujus peccati, sed puram sanctificationem. Potest vita aeterna acquiri sine baptismo, sed non regnum Celorum. Colligitur ex dictis Juliani, qui ultimus cum Augustino de gratia decertavit, Libr. 1. Oper. Imperfect. August. Cap. 92.

11. Gratia collativa vitae aeternae ex meritis datur. Apud August. Libr. de Grat. & Lib. Arb. C. 6. Unde Vita aeterna acquiritur viribus naturae, Calum baptismo.

12. Posse hominem sine peccato vivere, si velit. Apud Hieronymum Epist. ad Cresiphontem. Másut ezt tagadgya, a' szabad akaratnak alhatatlan, és változando állapattya miat.

Ezek így lévén. Azt tanítták közönségesen a' Theologusok, hogy háromban különbözik a' mi tanításunk, a' Pelagianusok, és semi-Pelagianusok bolond vélekedésétől. 1. Objeeto. Mert nálunk, még az igazulásnak kezdetén is, a' Conditio alatt adandó Christus gratiajából származó cselekedetek láttatnak az Istentől: ők ezt tagadták, és azt vallották, hogy csak csupán a' természetnek erejéből származó conditios cselekedeteket láttya az Isten. Ez nem fér a' Zilahiegyügyű kiáltónak tők fejébe, s-azért oly bátran káromkodik. 2. Usu. Mert ők azt állatták, hogy a' conditio alatt léendő érdemes cselekedetért, mely soha nem léfzen. Menyországgal fizet az Isten. Példának okáért; látta az Isten, hogy ha Matkó hallaná sokszor a' Professor Uram predikációját; magátul, és csak szintén az természetnek erejéből meg térne az igaz Hitre, és üdvezülne: már azt mondgyák a' Pelagianusok, hogy azért a' conditio alatt való Matkó meg téréséért s-jó cselekedetéért, átallyában üdvezül Matkó, és az örök életet el-nyeri. Hasonlóképpen azt tanítták, hogy a' conditio alatt léendő vétkekért, melyek soha nem léfzenek, lennének mindazáltal, ha a' conditio bé tellyesednék, átallyában el kárhozik az Ember; példának okáért; látta az Isten hogy ha Matkó ötven esztendeig élne, fokot szirkózódne, fok lelkeket el véstene: már azt itilik a' Pelagianusok, hogy azokért a' conditios szitkokért, conditios káromkodásokért, melyeket akkor Matkó cselekedne, most átallyában el kárhozik. 3. Fine & Scopo. Mert ők szabad akaratunkat, a' természet szerént való érdemes cselekedetekben, akarják őszve férkéztetni az Isten malasztyával, és az örök el-választással; mi pedig a' természet felet való Christus malasztyából

Gg

száma-

származó érdemes cselekedetekben, békéltettyük egybe az örök elválástással, szabad akaratumkat. Ezekből kitetezik, hogy sem eke, sem szemérmetségse nincsen annak, valaki Matkóval az Catholicusokat, Pelagianusoknak mondgya lenni: holott töllünk ezek bintén úgy meg sentencziáztattak, és az Ecclesiától el-rekésztettek, mint a' Lutterek és Cálvinisták.

Harmadszor; Ugyan csak nem akar Matkó többet tulajdonítani Sz. Pálnak, mint magának. A' Kérdésnek velejétől, és a' vetekezésnek félszékül el nem távozván Professor Uram, azt vitattyá, és arra kényszeríti Matkót, hogy doceállyá világos Sz. Írással, Confessiojok és Doctorjok kérdése szerént, hogy a' Cálvinisták meg igazultak; hogy Christusban vadnak, s-vélle meg békéllettek. Valóban fogas Kérdéseknek nevezi ezeket ő maga Matkó, úgy hogy megítilhetik a' discretus olvasók, ha nem szaladó félben lévő emberhez való-é, a' mit beszél: Vallyon u. m. mit felelt volna Sz. Pál erre, ha a' Pelagianusoktól kérdették volna, vallyon mit felelt volna, ha élne Sám-bárnak? mert mivel mi az ő szavával élünk; szintén úgy tartoznék itt Sz. Pál is a' felelettel; mint mi. Nyomorult Predikátor! hiszem: igen másra kenne a' maga ruhét, ha lehetne: ő őmest le verné nyakáról a' réá dőlt feleletnek terhét, de nem talál Patronust és segítőit. Hijába folyamodik Sz. Pálhoz; mert Vallása szerént bálványozó a' ki a' Szenteket segítségül hja: osztán, *quidquid sit de Paulo; de Cálvinistis hic agitur*. Vagy ha el tűrheterlen kevélységgel nem átallja magát Sz. Pálhoz hasonlítani Matkó, cselekedgye azokat a' csudáskot, melyeket Sz. Pál cselekedet, s-ugy el-híbbuk, hogy Sz. Pálnak nem csak szavával él, hanem értelmével-is. Egyéb aránt, nem csak Matkó, hanem a' Lutteranus, Arianus, Anabaptista, és minden más Eretnek is azt mondhattya, hogy Sz. Pál szavával él; de azzal nem igazittya el-veset ügyét, se Vallásának igazságát meg nem mutattya.

Látván Matkó, hogy haszontalan csavargásával nem találhat, ollyant, a' ki érte meg felellyen, így szól végtére: *No felellyünk meg*. De csudáld Világ, csudáld, mit felel; s-mire felel. Professor Uram azt kérdekte tőlle, ha meg igazultak-é a' Cálvinisták; Christusban vadnak-é s-vélle meg békéllettek-é, bizonyítsa meg Matkó a' Sz. Írásból. Ezt így bizonyittya: *meg igazultunk; Christusban vagyunk, vélle meg békélletsünk*. Hiszem erős bizonság ez! Ha a' Matkó

Matkó szavának oly ereje és méltósága vagyon; hogy valamit ő mond, minden kétség nélkül el-hidgyuk *propter auctoritatem Matkonis dicentis*, úgy helyes a' felelete; de másképpen *fallaciam petitionis principij committit*: csak azt adgya a' felelet helyet, a' mi a' Kérdésben vagyon; holott szintén az a' Kérdés veleje, h' meg igazultak-é a' Cálvinisták? Professor Uramnak is szintén csak ezt felelé; de én a' tompa Csákányban többet várok vala tőlle; azt hiszem, hogy semmit nem gondol vélle, mikor az helytelen feleletért pi-rongattyák: elég neki, ha imigy amugy el-fodózheti tévelygése, rutságát, és lelki sebeinek fenéjét valamenyire meg-enyhiteti.

Ezek után, jó ha kelletinél többet nem hőrpenter vólt ez a' Predikátor, mikor így irt esze nélkül: *Hiszem u. m. a' Hit ágazati a' Credoban vadnak, nosza mutatd ounan meg a' Pápista reménseget*. A' Iudd. ki csak magadat Matkó, és jó réggel *serena capite* olva del a' Credot, és a' mely helyen fel találod benne a' Kérétséget; az Ur-Vacsoráját: ugyan azon helyen fel-találod az reménseget-is; mit, kívánhaczczt többet? Azt pedig *semel pro semper* tanul meg, hogy a' Sz. Atyákból ollyat ne czitály ellenünk, mellyet mi meg engedünk, a' mint Sz. Agostonnal cselekszel, a' ki így ír: *Non enim incerta est spes nostra aut de illa dubitemus, Rom. 8. &c. Si fides nostra sit sincera in illo, sumus in corpore ipsius. &c.* Bezzeg megh engedgyük hogy *Spes nostra non est incerta*: de azt Sz. Agoston nem mondgya hogy *Salus mea in particulari non est mihi incerta*; vagy *Fides & Fiducia inter se non differunt*; erről vagyon a' Kérdés, nem másról.

Es ha oly kedves előttd Sz. Agoston, hallyad mely világos szókkal kárhoztattya, hamisittya a' te mondáfodot, s-Valláfodot, *in Enchiridio Cap. 8. Est inquit, Fides, & malarum rerum, & bonarum, quia & bona creduntur & mala, & hoc fide bona, non mala. Est etiam fides, & praeitarum rerum, & praesentium, & futurarum. Credimus enim mortuum Christum, quod iam praeterit: Credimus sedere ad dexteram Patris, quod nunc est: Credimus venturum ad iudicium, quod futurum est. Item fides, & suarum rerum est, & alienarum. Nam & se quisq. credit aliquando capisse, nec fuisse utiq. sempiternum; & alia atq. alia: nec solum de aliis hominibus multa, quae ad religionem pertinent, verum etiam de Angelis credimus. Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, & ad eum pertinentium, utique*

sem gerere perhibetur. Quae cum ita sint, propter has causas, NB. distingvenda erit fides à spe, sicut vocabulo, ita & rationabili differentia. Mit mondhat az ily világos igazság ellen tudatlan Bányász? semmit sem: hanem vald meg, hogy ez nyolczadik cikkely szerént is ellenkezik Vallásod a' Sz. Irással, és téri az igaz Hitre.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 9.

Sz. Pállal, 1. Cor. 7. 37. azt írta vala Professor Uram, hogy hatalma vagyon embernek a' maga akarattján, és akarattjával bir, a' mint a' Calvinista Biblia mondja: s-ezt a' Lutterek és Calvini-
sták tagadgyák, a' mint irások ki nyilatkoztattya.

Meg rögzöt, meg-fenekedet, meg-mohosodot szokását követi Matkó. Sűrűn foly a' hazugság nálla, a' szabad akarattul való vetekedésnek farkát magyarázván. Hazugúl írja, (a' mint fellyebb bővebben meg-mutattam) hogy edgyet ért itt Sámbar Pelagiuszal. Mert Professor Uram azt hizi a' közönséges Romai Ecclesiával, hogy noha az embereknek szabad akarattja vagyon, de ez magán elégtelen, az üdvösséges jókra, az Isten törvényének beteljesítésére; és az igazuláshoz való készsületre; hanem a' Christus érdemeért adatot malaszt és segítség szükséges minden üdvösséges jóra. Ezt végezte Pelagius ellen az Arausicanum, és Milevitanum Concilium. Ezt taníttya a' Theologusok Sz. Tamással egyetemben 1. 2da; Quaest. 109. Art. 4. 5. 6. 7. 8. Ezt ilyen szókkal magyarázza a' Tridentomi Concilium, Sess. 6. Can. 1. 2. 3. *Si quis dixerit hominem suis operibus, quae vel per humana natura, vel per legi doctrinam fiunt, absq; divina per Jesum Christum gratia posse justificari coram Deo: anathema sit. Si quis dixerit, ad hoc solum Divinam gratiam per Jesum Christum dari, ut facilius homo iuste vivere, & vitam aeternam promereri possit, quasi per Liberum arbitrium, sine gratia, utrumq; possit, sed agere ac difficulter: Anathema sit.* Ebből kettő ki-tetczik: edgyik az, hogy hazugúl fogja Professor Uramra Matkó, hogy ő az embernek szabad akarattját, magán a' Christus malasztja nélkül elégségesnek mondgya az Istenes cselekedetekre; másik az, hogy igen meg-csalatkozik a' Lutter és Calvinus hűségére eskütt Predikátorság, mikor e két dolgot egymástul el-szakasztja, tudnillik; hogy az emberben, szabad

szabad akarat vagyon; de azért az Istennek malasztja-nélkül, nincs annyira való ereje szabad akarattjának, hogy üdvösséges jókat mivelhesse.

Mely dologban, a' mi köztünk való vißbavonyásnak czéllyátul távul jár; az Zilahi rosz Puskás, mikor így trécsel: *Hól kellene inkább embernek a' maga akarattját jóra birni, mint az ő üdvösségének dolgában.* Ismét: *Valljon a' Christushoz maga erejéből nem mehet ember, ki meg csak nem-is akarhattya magátul a' jót, nem szorúl-e arra, hogy így kiálcon? Vony engemet és te utánad futunk.* Igen-is; mert maga mondja Christus, hogy senki nem jöhet én hozzám, hanem ha az Atya a' ki engem el-bocsátot, vonandgya azt. *Miért mondod hát Sámbar, hogy hatalma vagyon embernek a' maga akarattján?* Medgyünk ily tudatlan Predikátorral? a' ki nem tutta ily hosszú idők forgála alatt a' Professor Uram Könyvéből meg-tanulni, hogy semmi ellenkezés nincsen ezekben; tudni-illik: hatalma vagyon embernek maga akarattján, és magátul elégtelen az ember, csak a' jó gondolatra-is; hanem Istentul vagyon elégségünk. Ha igaz ember vagy Matkó, ércs meg elsőben a' Pápista Vallásnak tudományát, s-az után rendeld ellené dandáridat, mi haszna hogy Sákban Macskát árulsz? mond ki ha tudod, miben vagyon a' közbe-verésnek széki; és úgy hord elő a' Sz. Irást ellenünk: *Vagy ha egyenesen Vallásunk ellen nem mersz tusakodni, hogy igye-fogyotnak ne láttassál; adgy hálát az Istennek, és vald meg-szived titkát.* Nem az a' kérdés köztünk, s- köztöttek, ha magán a' szabad akarat, Isten kegyelmének ingyen adot segítése nélkül, elégséges legyen-e az üdvösséges jókra? mert bizonyos, hogy azokra elégtelen; azért a' mely Sz. Irás helyeit te táblázád pag. 354. 355. 356. csak erre a' Kérdésre czéloznak, s-nékünk semmit sem ártanak. Sem nem az a' Kérdés, kiről a' te tudatlanságod álmodik, hogy ha vagyoné az embernek olyan hatalma a' maga akarattján, hogy a' mely jót már Isten után akar, azt a' maga akarattja szerént végbe vihesse? Mert, tagadhatatlan; hogy a' mely jót már Isten után akar az ember, azt a' maga akarattja szerént viszi végbe, úgy hogy, szabad akarattjánál, ha megveti, vagy fogadhatatlan veszi az Istentul nyvitot malasztot; jöllehet csak a' pusztá szabad akarattul nem lehet a' jónak végben vitelése, Christusnak gratiaja nélkül.

Az közbevetésnek széki tehát abban vagyon, hogy a' mi tanításunk szerént, az eset után-is, az Istennek legítő Gratiájával edgyütt szabad akarattunk munkálkodika' jobban. A' Lutterek és Calvinisták pedig kárhozzatnak minket ezért a' tanításért, és Calvinus-fal, a' ki nek szavait nem régen emlitém, azt vallyák, hogy az Istenes cselekedetekben, *passive agunt fideles*: mikor hiszünk, vagy Istent szerettyük, semmit nem mivélünk. Ezt a' Kérdést nem tudván az Zilahi együgyű Pásztor, nem csuda, hogy fellyeb, meg veti a' Szent Írásban világoson ki nyilatkoztatot conditiokat, és azok helyet, másokat kohol itt, vélekedésének gyámolítására, midőn oly csufos magyarázatra csigázza a' Sz. Pál szavait, hogy a' gyermek-is megh neveti, ha szemeeleibe akad. Annyi, mint az, nem lainálom én-is emliteni a' Zilahi *Puerok* kedvéért.

Azt gloszályia ez a' Zilahi Sas-kefelyő a' Sz. Pál locusára, hogy hatalma vagyon embernek a' maga akarattján, há-val, s-conditio-val; 1. *Hogy ha tudni illik a' maga leányt feréhez adni nem akaró ember el-végezte magában, hogy feréhez ne adgya leányát úgy vagyon szabad akarattya.* Ebből a' Sül ki, hogy ha el nem végezte magában, hogy feréhez ne adgya Leányát, nincsen szabad akarattya. A' pedig lehetetlen, hogy valakinek legyen szabad akarattya az el-végezésre, és ne legyen szabad akarattya az el nem végezésre; mint szintén, lehetetlen, hogy Matkónak legyen szabad akarattya a' szeretetre, és ne legyen azon szabad akarattya a' nem szeretetre; mert maga-is fejének veszedelmére meg-vallyá Matkó, hogy Sz. Pál *indifferentia* voluntásról szól: az *indifferentia* pedig leg aláb két dolog között szokot lenni. 2. Azt mondgya hogy *vagyon szabad akarattya ha a' szükség nem kényszeríti.* 3. *Ha akarattjával bir.* Nagy okos a' Matkó; csak a' kár, hogy veres Posztóba nem varják a' fejét a' Zilahiak, mert nem tudgya, hogy ezek mind edgyek: szabad akarattya vagyon embernek; és akarattjával bir az ember. Azért mikor azt be-fizélli, hogy szabad akarattya vagyon az embernek, ha akarattjával bir, annyit téfszen, mint ha ezt mondaná: szabad akarattya vagyon az embernek, hogy ha szabad akarattya vagyon az embernek. Meg é demli Matkó az Esperjestséget ily szép magyarázatért Calvinista Urain,

De maga

De maga sem bizik a' gloszálysiak erejéhez ez az Uj Tolmács, hanem félre téfszi a' Sz. Írást, és Sz. Agostonhoz folyamodik, hogy már, hogy a' ki egy betűt sem találja a' Sz. Írásban, mely azt jelentené, hogy mi bennünk szabad akarat nem volna, akár csak a' Páterekben támadna segedelme, inségének könnyebségére. De én azt csudállom, kiváltképpen ha háború idő volt, hogy nem félt a' Meny-kötül Matkó, mikor Sz. Agoston Doctort ellenünk akarta támasztani, a' ki az embernek szabad akarattját szintén úgy vallotta, mint most a' Pápiák. Hallyad Bányász nagy orca pirulással a' Sz. Agoston, gyönyörűségés szép szavait, kiker én olvasván, meg vallom hogy lelki vigasztalást érzettem magamban, világoson tapasztalván, ebben a' nagy Sz. Átyában, Vallásunknak ez Czikkely szerént való igazságát-is. Így szól azért Tomo 9. Tract. 4. in 1. Joannis Epistolam: *Videte quemadmodum non abstulit liberum arbitrium, ut diceret, Castificat semetipsum. Quis nos Castificat, nisi Deus? Sed Deus nolentem te, non castificat. Ergo quod adjungis voluntatem tuam Deo, Castificas te ipsum. Castificasti te, non de te, sed de illo qui venit ut habitet in te: Tamen, quia agis ibi aliquid voluntate, ideo & tibi aliquid tributum est. Ideo autem tibi tributum est, ut dicas; Adjutor meus esto. Si dicis, adjutor meus esto; aliquid agis: nam si nihil agis, quomodo ille adjuvat?*

Tomo 1. Lib. de vera Religione, Cap. 14. *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Et quoniam peccari non dubium est, nec hoc quidem dubitandum video, habere animas liberum arbitrium voluntatis. Tales enim servos suos meliores esse Deus judicavit, si de servirent liberaliter. Quod nullo modo fieri posset, si non voluntate, sed necessitate servirent.*

Tomo 2. Epist. 47. ad Valentinum: *Fides sana Catholica neque liberum arbitrium negat, sive in vitam malam, sive bonam: neque tantum ei tribuit: ut sine gratia Dei valeat aliquid, sive in ex malo convertatur, sive ut in bono perseveranter proficiat. Si non esset liberum arbitrium, non diceretur; Rectos cursus fac pedibus tuis, & vias tuas dirige: Et tamen sine gratia Dei si posset hoc fieri, non postea diceretur; ipse autem rectos faciet cursus tuos.*

Tomo 7. Lib. de Grat. & Liber. arbitr. cap. 2. *Apponet tibi ignem & aquam; Ecce apertissime videmus expressum liberum humane voluntatis arbitrium. &c. Quomodo Deus jubet custodiri mandata sua, si non est liberum arbitrium?*

Im látod

Im látod kegyes Olvasó, ez kilencedik Czikkéből-is, hogy egyéb mesteriségét nem mutathatta Matkó István, a Sz. Irással és Sz. Agostonnal való temerdek, és vak-mézőellenkezésnél. Ah-Cálvinisták! Nyissa meg az Ur-Isten szemeiteket hogy ilyen Sz. Irással ellenkező és a' Hit-béli vízfűzfavonyásoknak még csak kérdését sem tudós czélon kívül vándorló vak vezér miatt halalos verembe ne esfetek. Olvasátok meg mind a' kettőnk írását, s-tegyetek *praesudici-um*-nélkül való igaz itéletet felőlők; s-a' melyik jobb, azt kövessétek.

Quaest. 3. C. 2. §. 10.

Nyilván mondgya Sz. Pál, hogy az Isten minden embert idvőzől-
ni akar, omnes homines vult salvos fieri. 1. Tim. 2. 4. De a' Lutterek és Cálvinisták nyilván ellenkeznek a' Sz. Irással, s-azt mondgyák, hogy, Nem akar Isten minden embert idvőzőlni, mint hogy némelyeket kárhozatra-is rendelt.

Itt Matkó, nem Prof. Urammal ellenkezik, hanem Sz. Pállal, azért *argumentum*-it-is Sz. Pálra fordítja, nem Pater Sámbarra, illy formán: Sz. Pál mondgya, Isten minden embereket akar idvő-
*zolni. Tehát nincs öröktől fogva való választás. Tehát szerette Isten Esaut-
u. Tehát minden hivatalosok választottak. Vízont: Azokat akarja Isten idvőzőlni, csak a' kik é a' Hitt. De a' Hit nem minden emberek-é. Tehát az Isten nem minden Embereket akar idvőzőlni. Tehát contradi-*
ctio nem igazán mondgya Sz. Pál, hogy Isten minden Embereket idvőzőlni akar. 'Ísmét: Isten nem minden Emberi személyeket akar idvőzőlni, hanem minden karban és rendben lévő Embereket. Tehát
nem igaz a' Sz. Pál szava. Lásd a' kinek eszé vagy, hogy itt mér-
ges hegyes-tőrrel, és egy-mázt nem izenvedhető éllel, áll szem-
közbe tudatlan Matkó István az Apostolokkal, pofon vervén haba-
hurja írásával; az Istennek el-választott edénnyét.

A' melly éktelen, és Sz. Irással való rút ellenkezését, ő maga Matkó sem szenvedhet-e potrohós, szitkos, átkos, könyvében; hanem végre, meg hidegedvén bolond lugos ferdője, fel ocsódik, és Világ csudájára, vízfűz hazudgya ocsmány, és Sz. Pállal éllel egybe álló, káromlásit: és meg vallyaz igazat, hogy Isten minden Embert, akar idvőzőlni. Hallyad az önnön maga szavait, fol 364. így szól:

Bezzeg

Bezzeg hja az Isten in communi még az Hitetleneket-is a' meg térésre, hogy őket ama nagy Napon magok menthetetlenekké tegye. *De, vocatio-
ne efficaci csak a' Választottakat bírja.* Bezzeg ez az Igazság alhatat-
lan Hitt Matkó Uram, ez az Apostoli Tudomány; csak szintén ezt
vitattya Prof. Uram ez jelen való *Paragraphus*-ban; ezt értjük mi
per voluntatem generalem, antecedentem & hypotheticam; mine-is itt
író *de vocatione efficaci ad gloriam*: mert ebben veletek meg egyye-
zünk, hogy csak az el-választottakat illeti ez ilyen hívás. Szem te-
hát a' békesség ebben: de te mind-azon-által, vald-meg, hogy hamis-
tan írtad ide fellyebb, hogy csak azokat akarja Isten idvőzőteni, a' kik é
a' Hit; hogy *Esaut nem akarta idvőzőteni*, avval az *Antecedens*, aka-
rattal; hogy az öröktől fogva való el-választás nem lehet ha mindeneket
akar Isten idvőzőteni; hogy nem minden Emberi személyeket akar id-
vőzőteni; hogy, csak a' Választottakért könyörgött Christus; annál-is
inkább, hogy, mondásod szerént azokért könyörgött, a' kik tudatlan-
ságból egyeztenek a' Christust meg-ötö gyilkos Sádókkal, ezek pedig hogi
mind választottak lőttek volna, kitől értette Matkó hasonló-képpen
kitől tanulta Matkó, hogy, nem mindgyájan halnak meg, sem nem min-
nyájan támadna fel? külömben szól Sz. Pál. *1. Cor. 15. 22. In Adam,
omnes moriuntur.* Vízont: *Statutum est omnibus hominibus semel
mori*; és ha mikor azt jelenti az Sz. Írás, hogy minnyájan Adám-
ban vétkeztek, akkor minden személyekről érti Matkó a' vétket: mi-
ért nem érti minden személyekről, a' halált-is? Mert Sz. Pál sohált
nem mondgya, hogy a' kik el-ragadtatnak, előbb meg nem halnak;
s-fel nem támadnak; hanem világosan azokról-is mondgya, hogy
fel támadnak, a' kik el-ragadtattak. Vessd őszve ezeket: *Omnes qui-
dem resurgemus: 1. Cor. 15. 51. Nos qui vivimus qui relinquimus simul
rapiemur cum illis: 1. Thessal. 4. 17.* Magát-is az elő el-ragadtatan-
dók közze számlállyaz Sz. Pál, a' ki mind az által meg. holt, és fel-
támad *proprie*; *non improprie*, a' mint Matkó rebesgeti; *apropria re-
surrectio* kétsebben akarván hozni, midőn így szemtelenkedik:
nem támadhatnak fel proprie, tulajdonképpen minnyájan. Jó, ha Mat-
kó el-hitetheti magával, hogy tulajdonképpen meg nem hal; de,
félek rajta hogy meg csallgya a' *persvasio*, addig csigázza a' Sz. Í-
rást, az fel-támadált ragadó régi Eretnekek értelmére.

H b

Továbbá,

Továbbá; igen jövevény az Zilahi Pásztor, a' Sz. Agofton. Könyveiben, hafüftös Csákánnyával eztja' nagy Sz. Atyát-is, az Sz. Irással való Zavaros ellenkezésnek förtőjében meri bé keverni. Mert jól-lehet a' Sz. Pál citált szavait 1. Tim. 2. 4. más képpen magyarázza a' meg nevezett Sz. Doctor *Lib. 1. Enchir.* mind az által ő maga, elégtelennek itelli az ta' magyarázatot, és más értelmét adgya, *Lib. 4. contra Julianum*; holott közönségeffen minden Emberekről szól, még a' csöcsemösökről-is, hogy idvőségeket akarja az Isten. Másutt-is fok féle magyarázatokat említ, de az Apostoli Tudománnyal leg inkább eggyez az, a' mitt *Lib. de Spiritu & litera. cap. 33.* írva hagyott; a' hol ama' Kérdésre, *Cur Deus non dat omnibus velle credere, cum velit omnes homines salvos fieri?* azt feleli, hogy az Isten minden Embert akar idvőziteni, de ugy, hogy az szabad akarattul senkit meg nem foszt, mellyel jól vagy rosszul élven, igazság szerint ki ki meg-itiltessék. Azt-is hozzá teszi Sz. Agofton, hogy a' Hitetlenekben való szabad akarat, tufakodik az Isten akarattával, mikor az Evangéliomnak hitelt nem ad; de meg nem győzi az Isten akarattát: mivel hogy a' kinokban érzi annak hatalmát, a' kinek irgalmát az Isteni ajandekokban meg útálta. Erre hasonlatosságot vészene a' Gazda embertől, a' ki azt akarja hogy minnyájan az Szolgák, szőlejében mi vellyenek, ugy hogy, valaki dolgot nem, téfszen, büntetést várjon fejére.

Ezekből nyilván vagyon az Sz. Agofton Sentenciája, a' Sz. Pál szavajhoz képest; hogy tudni illik az Isten minden embert akar idvőziteni, ha veszik ingyen nyvitandó kegyelmét: s-arra szeret-is mindent; mert semmit nem gyűlöl azokban, mellyeket alkotott: *Sapient. 11. 25.* s-kinek kinek elegendő segítséget nyvitott, s-nyvit most-is *mediate* vagy *immediate* a' mint Matkó meg némúlására, bölcsen tanította Professor Uram. Ha ki pedig Istennek ebbéli kegyelmességet meg veti, s-vég-képpen ellene jár; veszedelme magatúl bármazik: *Osea 13. 9.* s-méltán nem akarja Isten oltán őket üdvőziteni, *voluntate consequente*. Ezek nem férnek Matkónál, a' magtalan tőkbe, s-azért nyálaskodik, mint ha Professor Uram ezzel azt ranitaná, hogy eggyarant szerette az Isten Esaut Jakóbbal, és a' Hitetleneket-is szintén ugy akarja az Isten üdvőziteni, mint a' Hivetket. Találá szintén a' szarva között. Meltó, hogy az ilyen agyas

Conse-

Consequentiákat ujság gyanánt Angliába kulgyék a' Cálvinista. Patronusok, had tudgyak ott-is, melly győzhetetlen bizonyságokkal ostromollya Roma falait a' Zilahi Pásztor.

En csak azt sajnálom, hogy az Zilahi együgyű Pásztornak éles elméjével se Sz. Agofton nem birt, se a' több Sz. Atyák, a' kik közönségeffen, abban az értelemben veszik a' Sz. Pál szavait, a' melyben Professor Uram le irta; nevezet szerint, Sz. Prosper, kedves tanítványa, Sz. Agoftonnak, *Lib. 2. de Vocatione Gentium. Cap. 23. 25. & 28* így ír: *Fit manifestum, quod diversis atq; in numeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri, sed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur; qui non veniunt, suā pertinaciā reluctantur.* Et *Cap. 14. Neq; (inquit) ob hoc excusabiles sunt nationes, quae alienata à conversatio- ne Israel; spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo, sub ignorantia tenebris perierunt; quia haec abundantia gratiae, quae nunc universum mundum rigat, pari antea largitate non fluxit. Adhibita enim semper est, universis hominibus, quaedam superna mensura doctrinae, quae & si parioris occultiorisq; gratiae fuit; sufficit tamen, sicut Dominus judicavit, quibusdam ad remedium, omnibus ad testimonium.*

Ide célőz Sz. Chrysostomus Homil. 7. in Joan. *Si illuminat, inquit, omnem hominem venientem in hunc mundum, quonam pacto tot homines sine lumine permanent? neq; enim omnes Christum cognoscunt; quomodo ergo illuminat omnem? illuminat profecto, quantum in ipso est, Si qui autem sponte suā mentis oculis conjunctibus, ad hujus lucis radios aciem dirigere noluerint, non ex luminis natura in tenebris perstiterunt, sed de malitia sua, sponte tanto se dono indignos reddiderunt.* Vide Cyrill. *Lib. 1. in Joan. Cap. 11.* S. Dionys. Areopagit. *Lib. de Celest. Hierar. C. 9.* Irenæ. *Cap. 4. C. 71.* Origen. *Lib. 3. de Princip. C. 1.* Hilar. *Lib. 1. de Trinit. Ambros. Ser. 8. Psal. 118.*

Tellyes, evel az igaz tudománnyal minden *seculum*-béli Doctorok írása; a' honnét nyilván ki tetczik, hogy csak a' Cálvinus negédes tévelygése igézte meg azokat, a' kik ő vele azt tartják, hogy az Isten öröktülfogya, csak szintén maga jó kedvél, semmit nem nézvén Emberek cselekedetire, némelyleket örök kárhozatra rendelt; ezt pedig, ugy mond Calvinus, azért cselekeszi az Isten, hogy a' kárhozandók büntetése által, az ő neve dicsőitessék. Hallyad és ártózzal, mit vét maga ellen, ugy mint az ő tanításából következő

Hb.

dolgot,

dolgot, a' Magyarúl szolló Calvinus, és mit felel rá. *Libr. 3. Cap. 23. N. 2.* Es először azt kérde, hogy mi csoda igalsággal haragszik az Isten az ő teremtet állatira, a' mellyektől azelőtt soha meg nem bántatott, és meg nem haragztatott; mert az Embereket tulajdon akarattól és tetszésből kárhoztatni, inkább illik valamely kegyetlen hatalmáskodóhoz, hogy nem mint a' Törvény szerint való igaz bíróhoz. Es hogy azért: méltó okok vagyon azoknak, az Isten ellen való panaszkodásra, az kik (NB.) csak azon ő szabad akarattjából, minden magok vétkenélkül az örök halálra rendeltetnek. Ezeket mikor Calvinus maga ellen vetette volna, úgy mint az ő tanításából következő dolgokat, csak azt feleli reá, hogy az Isten akarattja minden igalságnak regulája. Azért, így föl tovább: Midőn azért azkerde, hogy miért cselekedett az Isten valamit olyan képpen, a' azt kell felelni, hogy azért; mert úgy akarta: Ha kérded tovább, hogy miért akarta? Ugy immár valami nagyobb, és az Isten akarattjánál feljebb valót Kérde, az mely meg nem találtatthatik. Mely feleletben, helyén hadgya, hogy nincs egyéb oka, miért rendel Isten valakit kárhozatra, hanem csak az ő akarattja, és így a' Calvinus Istene, nem Atya, hanem Buzirifné, Mezentiuinál kegyetlenebb Tyrannus. Illyen tudomány, a' Calvinisták Prophetája; kiért, résen legyen a' fülé, ébren a' izeme, hogy árokba ne essék, az illyen ének mellett, valaki ezt az Sz. Írással ellenkező, s' az okossággal tusakodó vallást követi. Matkó itt kivésem, mert ez punishmentban, a' mint előbb említém, el áll Apja mellől; de ha ő is álhatatlan szavának Ura nem léfzen, feje felett marad a' maga sententiája, hogy se Hiti, se Istene nincsen.

Quest. 3. Cap. 2. §. II.

Sz. Pál mondgya, 2. Thess 2. 14. *Tarcsátok meg az Hagymányokat, a' mellyeket tanultatok vagy beszéd által, vagy a' mi levelünk által.* De a' Lutter és Calvinista Tanító azt mondgya: Ne tarcsátok meg a' miket tanultatok beszéd által, hanem csak a' mellyeket levelben, olvastok, mert nem kel semmit is hinni a' mi nincs a' Sz. Írásban.

Az harmadik Kérdésnek elein, bőven volt szó a' Traditioról; ott mind fejtve vadnak, valamiket itt fészegert ujonnan az Bányából. Csak két dologban vagyon itt nagy kár; Elsőben, hogy fel nem jegy-

jegyzette a' Matkó, hol olvasta az Sz. Írásban, hogy valamit írá-sokban ki irtak az Apostolok tanításokkal is ugyan csak azont tanítottak, s' többet nem; mert éllel ál egybe ez az mondás, mind az Sz. Pál szavaival, mind a' világos példákkal, kikkel bizonyítottam sok helyen, hogy hinnünk kel valamit a' mi írva nem találtatik a' Bibliában. Eő maga is azt írja Matkó, hogy azt hiszik a' Calvinisták, hogy valamit írá-sokban ki irtak az Apostolok tanításokkal is csak azont tanítottak, s' nem többet: jollehet fohult nincsen írva a' Bibliában, hogy valamit írá-sokban ki irtak az Apostolok tanításokkal is csak azont tanítottak, s' nem többet. Ezek felett éllel áll egybe ez az mondás a' Matkó tompa Csákánnyával is, mellyen a' vagyon írva fol. 26. hogy a' Calvinisták Vallásoknak czikkelyeit, régiséget, jó-sá-gát, nem csak az Sz. Írásból szokták bizonyítani, hanem az onnan helyessen ki-folyó jó Consequentiák-ból is. A' mely jó Consequentiákkal ki-hozatott tudományok nincsenek írva a' Sz. Írásban; mert bolondság volna a' Calvinisták-tól Consequentiákkal vadá-ss-ni azt, a' mi írva találtatik az Isten iratott Könyvében. Bizony ha írva vagyon valamelly dologh a' Sz. Írásban, egyéb hozzá nem kívántatik, hanem nyí-ld-fel; és olvasd.

Ezek felett, éppen meg-őli Matkót a' maga tulajdon két ellenkező Csákánnya, a' kiket én ő-ve vetvén, így támasztom Autho-ra ellen: Valamit a' Calvinisták hisznek, azt avagy a' Sz. Írásból, avagy az onnan helyesen ki-folyó jó Consequentiákból, bizonyítják. De ezt a' Matkó szavát; valamit írá-sokban ki-irtak az Apostolok, tanításokkal is ugyan csak azont tanították, se a' Sz. Írásból, se az onnan helyesen ki-folyó jó Consequentiákból, nem bizonyítják. Tehát ezt a' Matkó szavát nem hiszik a' Calvinisták. A' Syllogismusnak első részét, Matkó írja; másodikát, fundamentomból meg-bizonyítottam az Első Kérdésben, fol. 10. 50. holott a' vagyon, hogy nulla Consequentia Lutheravorum & Calvinistarum est sufficiens ad probandum Articulum fidei. A' Lutterek és Calvinisták nem kokolhatnak, soha is olly erős Consequentiat, melly elégséges legyen az Kereszttyén Hit ágazattjának bizonyítására: a' mint nem régen, úgy mint 2. Januarij 1670. ennek igazsága szépen ki-tet-cék a' Cassai Calvinista Iskolában, a' hová Disputatoria hivatartván, midőn azt kívántam volna tőlök, hogy a' Sz. Írásból helyesen ki-folyó jó Consequentiákkal bizonyítsák-meg, hogy a' Christus teste nem

lehet egyser, s' mind két helyen: sok kerengések után, a' Sz. Irásból illy szép Consequentiaát csinála Czeglédi István: *Corpus Christi est corpus; secundum Scripturam. Ergo Corpus Christi non potest esse in duobus locis.* Demivel hogy, ez a' benna *Syllogismus* csak kaczagást indita akkor; jobbitani, hogy már, akará Kábai, és éppebbet csinála, illyen szókkal: *Nullum corpus potest esse in duobus locis, sed corpus Christi est corpus. Ergo corpus Christi non potest esse in duobus locis;* Ennek az első Részét midőn tagadnám, és bizonyítását várnám; így felele, Kábai: *Magorem suppono ex Philosophia.* De én mindgyárt nyomába lévén, arra kényszerítém őtet, hogy a' *Philosophiából* akár csak külső szinnel való igazságát adgya az első Propositionnak. Meg segité itt Kábait, Lifznai, és a' *Philosophiából* illyen bizonytságot támasztá ellenem: *Corpus triná dimensione peditum, non potest esse in duobus locis. Sed corpus Christi est corpus triná dimensione peditum. Ergo.* Ennek is az első részét soha meg-nem bizonyíthaták, hanem, mivel hogy a' Professorokat, álhatatosan kényszeríttem a' probálásra, melly miat szorongattatásban lévén, a' bizonyításból ki fogyának, arra kére engem Czeglédi István, hogy a' Sz. Irásból hozzak locust a' Thefesek ellen. Illyen kellemés, és nem csak *Theologicè* hamis, hanem *Philosophicè* is nevétséges, gyámoltalan, Consequentiaákkal támogattyák Vallások a' Calvinisták; mellyekkel magok ki-nyilatkoztatják, hogy a' Keresztyén Hit ágazattyának bizonyítására elég-séges Consequentiaákat nem adhatnak.

A' második kár abban fekszik, hogy jóllehet olly sokszor kényszerítette Matkót Professor Uram, ama' Sz. Pál parancsolattyának feleletire, 2. *Thess.* 2. 14. holott azt parancsollya, hogy erőssen tartasuk meg a' Traditiokat, mellyeket vagy irás által, vagy szóval vétünk: mindazonáltal erre feleletet, és egyenes resolútiót még-eddig nem adott; melly cselekedetével, tuttára adgya mindenknek, hogy a' mit másról hamissan mondott vala, az igazán, az ő fején bé-tel-lyesfedett, hogy tudni-illik, csak nem bírhatá a' barna a' hágóra az igazság ellen.

Azért, *doce Pradicans*, hogy a' mit, a' *Thessalonica*-béliekhez utolsó levelében parancsol Sz. Pál, tudni-illik, hogy meg-tartsuk erőssen az Irásnélkül, szó-által előnkbe adatott tudományt: azt az után revocálta; mert ha nem revocálta, annak hitelére, most is kötele-

kötelesek a' Keresztyének. *Doce Pradicans*, hogy valamit Sz. Pál nyelvével tanított, az után, mind levélben írta. *Doce Pradicans*, ne csak mondgyad, hogy a' Calvinisták, *quo ad fidei articulos*, mást, külömbet, ellenkezőt, s-egyebet nem tanítanak annak ellene valót, a' mit az Apostolok hirdettek; mert *Actori incumbit probare*: te vagy pedig itt az *Aktor*. *Doce Pradicans*, hogy a' melly Traditiokat, Apostoli hagyományoknak tartunk mi Catholicusok, azok emberilélemények légyenek, Pápák tojományi, és Sz. Lélek ellenségi. *Doce Pradicans*, más-képpen hazugságban maraczcz, hol írja Professor Uram ezeket a' szokat, a' mellyeket te reá akarsz kenni, úgy mint: *sobul nem mondgya a' Sz. Irás, hogy a' Christus és Apostolok tudományát meg ne töldgyük.* Mert én a' Három Kérdésben nem tudományt hanem bótút olvasok. Te-is el-felelkezvén amarról: *Mendacem oportet esse memorem*, az utolsó Könyvédben ezt viszá hazudod, melyben más-képpen immár citálod a' Professor Uram szavait, tudni-illik: *Noha ezt sobul nem mondgya a' Sz. Irás; hanem csak azt, hogy a' Sz. Irás betűjét meg ne töldgyük.* Egyet téfzen-e ez a' két mondás: Az Sz. Irás betűjét meg ne töldgyük, és: a' Christus, és Apostolok tudományát meg ne töldgyük? *doce Pradicans*. Az omban itillyek-meg, avagy csak innen a' Cálvinisták, melly szemtelenül hazuttat mást Matkó! Mit hihették kérlek néki távolab valókban, ha a' maga irásában, sőt nyomtatásában ki-bocsátott szavában-is, illy szemlátomást hánnya a' fűz fa sulykot.

Denig, doce Pradicans, hogy mikor Sz. Pál, *Galat.* 1. 8. azt mondgya, hogy ha mi, vagy az Angyal tinéktek valamit a' kívül hirdetne, a' mit néktek hirdettünk; evel azt-is mondotta volna, hogy a' mit, néktek irtunk. Talám, a' Zilahiaknál *Evangelizavimus*, annyit téfzen, mint, *scripsimus*. Többet várok vala én Matkótól hirihez képest; de már tapasztalva látom, hogy csak gázságokat, és hazugságokat Predikátori módra beszél, mellyek csak elő számlálásra sem méltók. Effélével ismérteti, mivel szokták a' Cálvinista Predikátorok tölteni fülét a' szegény kölségnek; a' mint Matkó után, a' Vén-Czeglédi-is, Redivivus Japhetkéjében cselekeszik, olly szemlátomást hazudván, *fol.* 234. 244. nem csak Professor Uramról, hanem az egész Jesuitákról, mint ha Pius Papa néki kurvás életet engedte volna: ezzel fenyegeti Pater Uraimékat Czeglédi, hogy az egész Világ

Világ eleibe terjeszti: de én-is mind addig, a' migezt nem cselekedzi, Czegledit a' Világh hazugjának tartom, érdeme Izerént.

Quaest. 3. C. 2. §. 12.

Professor Uram a' Sz. Irásból mondgya, hogy a' ki mit akar, mutassa bé az Urnak: 1. Paralip. 29. 5. Levit. 23. 48. Ezech. 46. 12. akár fogadásból, akár szabad jó szándékból: Isten tisztességére való olly ajándékoknak bé-mutatásáról szólván, kik illendők, és Istentől nem tilalmasok, vagy vóltokban, vagy mógyokban. A' Lutterek és Calvinisták ellenben azt tanítták; hogy ne mutasson senki az ilyenek közül is semmit, ha Isten nem parancsolta a' Sz. Irásban; mert femmire kellő.

Itt minek előtte a' dologhoz valamit szóllyon Matkó, sétálni indul, és mint egy köz tudatlan tanuló Deákocská, nem értvén, a' Professor Uram szavait, azt vitattya a' nagy okos, hogy nem minden ajándék kedves Isten előtt. A' paráznának jutalma, és az ebnek árra, nem Isten házában valók. Az ragadományt gyűlölí az Isten az áldozatban. Bálnak nem szabad ajándékot adni; s' több efféle kérdés kívül való dolgokat Predikál, mellyeket egy kerebtyén Ember sem tagad, visszafá-vonásban sem hozza soha-is. Professor Uram sem szól az ilyen kellemés ajándékokról: hanem világosan csak azokról emlekezik, kik illendők, és Istentől nem tilalmasok vagy vóltokban, vagy mógyokban. De Matkónak vagy nincs helyén az elze, vagy ha vagyoni, azt várja, hogy mindent szájában rágjanak mint a' gyermeknek, mindenbő mellé glófsát biggyesztenek; melly gyalázatos cselekedetével, vagy az igazság előtt való szaladásának családtságát, vagy simplex együgyűségének vastag tudatlanságát, czégérezeteri. Mi-halzna kérlek az ilyen tétovázásnak? járjon igaz és egyenes úton; ha igaz Ember; mert egyéb-aránt magának, s' Vallásának többet árt, hogy sem néltünk, az ilyen tétovázásokkal, és szédelő kerengésekkel. Szóllyunk mi a' dologhoz.

Mikor az Lutterek, vagy Calvinisták azt állatják; hogy csak azt kell Isteni tisztességre cselekedni a' mi parancsolva vagyoni: ha ezt úgy értenék, hogy némelly közönséges parancsolatok ereje arra-is terjed, a' mit véteknélkül el-hagyhatunk, de, ha meg csele-

kebbük,

kebbük, Istennek kedves dolgot mivelünk: talám-ilyen értelemmel, helyén maradna mondasok. Mert amá parancsolatok; hogy Istent szeréssük; valami jót cselekedhetünk, el ne mulassuk Eccles. 7. v. 19. azokra-is ki-terjeszthetik erejeket, a' miről *specifica obligatio*, magán való köteletség nincsen; noha szabad választásból meg-cselekedhetjük. De mikor arról vetekedünk, ha szabad-e Isten tisztetire, valamit cselekedni parancsolat-nélkül? csak arról kérdezzük, a' miről *in specie*, tulajdon neme, és nevezete szerént, parancsolat nem adatott.

Erre a' Kérdésre a' Lutterek és Calvinisták azt felelik, hogy Isten előtt nem kedves, sőt gyűlölséges valamit ember ilyen parancsolat-nélkül cselekedzik az Istennek tisztességére, és nekie való kedveskedésre. Ezt taníttya szórul szóra az Augüstana Confessio. Lib. Concord. Art. 21. de *voti monasticis*; a' hólót azt mondgya, hogy szörnyű veszedelmes dolog, az Isteni tisztetben valamit cselekedni parancsolat-nélkül; olvasd *Corpus doctrinae art. 21. de potest. Eccles. fol. 52.* Egy porázon jár, a' Lutterekkel, Calvinus-is, a' ki lib. 4. c. 10. n. 30. azt vitattya, hogy valamivel Istent tisztelni kell, *omnes cultus numinis. sui partes*, valami hasznos, és szükséges, Sz. Irásban foglaltatá Isten Es ugyan azt meri mondani, lib. 4. Cap. 10. n. 7. *quod ad perfectam, bene vivendi Regulam pertinebat, totam sic complexus est Dominus lege sua, ut nihil hominibus reliquerit, quod adderent.* Ilmet: Lib. 4. c. 15. n. 19. *Respuere mihi & omnibus pýssas est, quidquid, ad Christi institutionem addere ausi sunt homines.*

Itt örömezt el-állana Matkó, Apja melől, ha a' gallért nem felténe. Mert a' Professor Uramtól citált B. Irás Bavaíra, 1. Paral. 29. 5. & *si quis sponte offert impleat manum suam hodie, & offerat quod voluerit Domino*: erre nem meri Matkó azt felelni, hogy Isten Parancsolatból kényszerítettek a' Sidók ajándékokat bé-mutatni az Urnak, (maga ebben áll a' visszafonás) hanem csak azt feleli, hogy nem akarmi emberektől ki gondolt, avagy gondolható ajándékokról ada parancsolatot David, hanem meg határozva, csak a' Jerusalemi Templomának éppítésre álló és kellő ajándékokról, metynek formája az Urnak kezítől irattatott vála David eleiben. 1. Paral. 28. 19. Hogy David itt parancsolatot adott volna az ajándékokról, nem igaz an mondgya a' Zilahi Pásztor; mert ezek a' David szavai: *si quis sponte offert, ha sponte*

Ii

az az

az az magok szabad jó akarattyaiból, és szabad választásokból mutatnak bé az Urnak ajándékát a' Sidók; miképpen lehet, hogy Dávid parancsolattyaiból kényszerítettek volna arra? bizony a' Matkó Gloszája szerint, nem azt kellett volna Dávidnak mondani, *offerat quod voluerit Domino* hanem *offerat, quod debet Domino*. És dato hogy David Parancsolta volna-is, az a' Kérdés, ha Isten parancsolta-e? Ugy hogy véték-nélkül senki ajándékát meg nem tagadhatta volna az Istentől. Ebre vévén az Kérdést Matkó, így szol hozzá: *külömben vélnédé* úgy mond, *hogy tetteitek volna Istennek? ha azok csak püstra emberek parancsolatiból lettek volna?* Bezzeg, *hoc est in questione quod adfers in Responzione*. Mi mondgyuk, hogy a' mely ajándékok illendők és Istentől nem tilalmások vagy voltokban, vagy módgyokban; Isten parancsolattya-nélkül-is úgy mint kedvesek bé mutattathatnak ő Sz. Főlségének; ezt meg-is bizonyítok a' Sz. Irás világos szavaiból. Matkó pedig azt mondgya, hogy nem kedvesek; de egy szóval sem támogattya mondását, hanem mint az első gaz firkálásában csak az tilalmas, és Isten törvénye ellen való emberi hagyományokat emlegette; úgy cselekszik a' tompa Csákányban-is; azért, minden dolga, csak *crassa ignorantia Elenchi*, a' melytől, ugyan meg-bűzhődött immár dagályos Könyve.

Látván itt Matkó hogy nem mehet elő dolgában, szokása szerint, az Actórságot le akarja vetni válláról, és másra adni; azt kívánván Professzor Uramtól, hogy mivel Isten parancsolattyan kívül levő kedves dolgot ezert-is találhatni a' Sz. Irásban; mutassa meg azokat a' dolgokat, és az ezer áldozatokat. Erre én csak azt felelem Sz. Agoston Reguláját követvén, hogy *fateatur prius Matko se non posse probare; postea nos videbimus*. A' ki pert indit oly dologról; melynek békefésséges birodalmában voltam, annak kel bizonyítani; valamig világoson nem bizonyít; mind addig *melior est conditio possidentis*. Ha pedig nem bizonyíthat, mint Matkó; *eo ipso reus absolvitur*.

De mint hogy, halgatásával meg vallyá Matkó, hogy nem bizonyíthat, egynéhány dolgokat hozok elő a' Sz. Irásból, mellyek Isten parancsolattya-kívül való kedves, kellemetes, cselekedetek voltak; mellyekből, a' kinek feje nem kocsagos, meg értheti, hogy ezernél többet-is számlálhatnánk elő, ha hasznosnak itilnők ezekben mulatoz-

mulatozni; mert ha Isteni parancsolat nélkül, csak egy kedves dolgot találhatunk-is az Isten igéjében, hamis a' Calvinista és Lutterista Vallás.

Találhatunk pedig nem csak edgyet; mert az Sz. Irás mondgya, hogy az Isten nem kötelezi embert, hogy fogadást fogadgyon; azért a' ki nem akar fogadást tenni, nem vétkezik: De ha ki jó akarattyaiból, Istenének valamire köti magát; bűnt vall, ha meg nem tellyesíti; *Deuter. 23. v. 21. 22.* Tehát a' mire Isten embert nem kötelezte, azt ember fel veheti; és nem csak meg nem bántya Istent ezzel, de sőt meg bantaná és vétkeznék, ha maga jó akarattyaiból választot dologban el nem járna. *Isa 19. 21. Psal. 75. 12. Eccl. 5. 3. Proverb. 15. 8.* Továb, Sz. Pál mondgya, hogy az Ur parancsolatot nem adott a' Bűzeségről: de ő benne Sz. Lélek vagyon, és tanácsot ad, hogy Bűzeségében maradjon az Szűz: *1. Cor. 7. v. 25. 38.* Christus-is mondgya hogy valaki ő erette Átyát, Annyát, Házastársát el-hadgya, örök életet nyer: *Mar. 10. 22.* ez pedig nem parancsolat, mert ha a' volna, vétkeznék Matkó, hogy Házastársát el nem hadgya. Es efféle tekkettes cselekedeteket, mellyekre az Isten parancsolattya fenkit nem kötelez; *opera supererogationis* adófság felett való cselekedeteknek neveznek a' Sz. Doctorok. *August. Tom. 6. de Sanct. Virginit. Cap. 30. Paulinus Epist. 4. sub initium Fulgentius Praefat. Lib. ad Monimum.*

Ezek felett, örömeft akarnám tudni Matkótól, ki parancsolta Jákobnak hogy minden jószágának tizedét, Istennek igérné. *Gen. 28. 20.* Ki hatta Mardochaeusnak, *Ester 9. 29.* és a' Machabaeusoknak, *2. Macha. 10. 8.* hogy az Isteni jó tereményeknek emlekezetire, és hála adással való tištěletire, új Innepet rendellyenek? Nem parancsolta az Isten, a' Ninive-bélieknek, hogy hamvat hintenének fejekre, és az oktalan állatokat koplaltatnak: Sz. Pálnak sem, hogy fogadásból Jerusálemba mennyen, és haját fel nyretteffe: *Actor. 18. 18. Cap. 21. 23.* Sz. Davidnak sem, hogy az Isten tištětségére Sz egyházat építtene, Enekeseket, Orgonafokat, czimbalmosokat rendelne, kik szép Musikával dicsírnék az Istét, *1. Paral. 17. 6. 1. Paral. 15. 16.*

Es jollehet Matkó, onnan akarja állatni, hogy Isten parancsolta ezeket Davidnak, mert, úgy mond, a' *Jerusalem Temploma építésének formája, az Urnak kezítélirattatott vala David eleiben*: *1. Chron. 28. 19.*

de mi többet hiszünk Sz. Davidnak mint Matkónak, a ki világoson mondgya, hogy a' maga akarattyaúl indult arra, hogy templomat építesen az Urnak; az Ur pedig, nem hogy azt parancsolta volna, hogy építse, de inkább meg tiltotta fel tőlt szándékának végbenvitelét *1. Paralip. 28. v. 2. 3.*

Több ilyen cselekedeteket, és parancsolat-nélkül való kedves dolgokat találsz, *Aktor. 4. 34. Cap. 5. 15. Cap. 19. 12. Matth. 9. 20. Judith 8. 5. Cap. 9. 1. Luce 2. 36.* Végezetre, magok a' balra hajlott Kerekyének, az Isteni tiszteletben nem kevés dolgokat cselekednek, melyekről nincs az Írásban parancsolatyaok a' mint magok Agendájából meg mutattya a' Kalauz *Pag. 586. 587.* Azért, szintén úgy hadakozik Matkó, a' Lutterek és Calvinisták ellen sőt maga ellen is mint mi ellenünk; és valaminth maga mentésére meg fejtegetheti a' maga mondatát; úgy kell a' mi őstalmunkra is meg-fejtegetni ellenvetést.

Ah Lutterek, s' Calvinisták! kerlek, ne hadgyátok, hogy a' Meny-Ország úttját előlletek el-Zárják az ilyen Sz. Írást mocskoló és tagadó hamis Prophéták; a' mineműek Predikátoritok.

Quaest. 3. C. 2. §. 13.

Professor Uram Sz. Pállal irtavala, hogy az Ecclesia, Igazságok Bőlopa, és erős Támásza: *1. Tim. 3. 15.* A' Lutterek és Calvinisták ellene álnak Sz. Pálnak s' azt mondgyák; hogy nem erős Támásza az Igazságnak; mert maga is eldőlt volt, *Luth. Praef. Tom. 5. Lat. 5545. Calvinus Libr. 4. Cap. 11. N. 5.*

A' ki igaz úton nem jár, tétoáz. Azért, Matkó is csak haboz és mint a' vízbe haló Ember tétoáz; a' mitedgyűt java, azt megveti másut. Először, ő maga írja, hogy, nem csak a' Christus particularis Ecclesiája, mely e' földön vitézkedik, gyakorta vétkezik s' vétkezhetik; (csak a' hitbéli vétekről, és tévelygésről itt szólván) úgy mint az Ephesumbéli, a' Pergamumbéli, a' Tyssatirabéli, a' Sardisbéli, a' Laodiceabéli particularis Ecclesiák vétkeztek, mind Angyalostúl egygyűt; hanem a' közönséges Anyaszentegyház is vétkezik, s' vétkezhetik, úgy mond, ha abban el nem vesztet-is. De mindgyárt meztől csapja magát a' meg bontakozót elméjű Predikáns, és mind Vallását;

Vallását, s-mind Luttert és Calvinust Ebnek nevével, böcssteleníti, midőn, amá Professor Uram Savaira: A' Lutterek és Calvinisták azt mondgyák, hogy nem erős támásza az Ecclesia az Igazságnak, mert maga is eldőlt volt: azt feleli, hogy Eb Savát söllyá Professor Uram.

Láska Matkó, ha Ebnek tartya Luttert és Calvinust, kiknek Savokat czitallya a' Három Kérdés; kiváltképpen a' Calvinusét, a' ki világoson írja. *Libr. 4. Cap. 11. N. 5.* hogy a' Christus Anyaszentegyháza eldőlt volt: *Volumus everfo Regno Anti-Christi; verum Christi Regnum iterum ERIGERE.* Magyarúl így fordittya Molnár Albert: El fordítván az AntiChristusi Országot, az Christusnak igaz Országát ismét felakarjuk építtetni. Ezt hozza elő Professor Uram, és magától semmit sem mond. De ha Matkó nem tulta, olvassa Calvinust, a' ki sok helyeken nem csak azt vitattya, hogy el-tévelyedhetik, eldőlhethet, el-fogyhat az Ecclesia; hanem ollyat beszél a' Christus Jegyeséről, melyet egy böcsülletes Ember, nem benvedne Feleségéről mondani. Mert azzal mosla Száját, hogy egy néhány száz esztendő forgásában, házaság törő kurva volt a' Christus Anyaszentegyháza: *Calvinus contra Sadoletum.* Christus országából az Igazság; ki gyomláltattott. *lib. 1. Cap. 11. n. 9.* Az Isten Igéjének tiszta hirdetése meg szűnt: *lib. 4. Cap. 1. n. 11.* Minden nemzetek kicsintül fogva nagyig, Anti-Christus szolgáló voltak: *lib. 4. Cap. 18. n. 1. & 18.* Christusnak csak egy igaz szolgálja, egy lelki Pastora nem maradot: *De Eccles. refor. initio;* hanem a' minap támadot Predikátorok akarják ujonnan felállatni a' Christus-Országát: *lib. 4. c. 11. n. 5.* Ezek nem eb szavai volnának, hanem Calvinus-t kit hogy böcsstelenséggel illet Matkó, Reformátorának hívségére eskütt Predikátorságának el-pártolását jelenti. Tanulmányatoktól Calvinistá Predikátorok.

Ebben a' kérdésben, örömeft helyén hagyom én is, hogy az ollyan Ecclesia, mint a' Luttereké és Calvinistaké, sok hamis tévelygésben esik, és eshetik; mivel ezt Matkó sem tagadgya, sőt Calvinus világos igékkel tanittya, hogy a' Calvinisták olly Hitet követnek, és olly Ecclesiában maradnak, mely, tévelygésben, hitelenségben tudománynak és szentség szolgáltatásának, vétkes fogyatkozásban elegyítetett: *lib. 3. c. 2. n. 31. n. 4. lib. 4. c. 1. n. 12. lib. 4. c. 2. n. 1.*

A' mi penig a' Christus Ecclesiáját és Universalis Gyülekezetét illeti, arról mondgya Professor Uram, sz. Pallal, hogy le-dőj-thetetlen oszlop, és noha a' Három kérdés, az Anya szent egy ház el-tévelyedhetetlenségéről szólván, nevezet szerint *in specie*, a' Romai Ecclesiát nem említette: hanem *in genere*. Közönségesen, csak arról az Ecclesiáról szólott, mely a' Christus Jegyessé, és a' melynek az ígértetett, hogy Pokol erejétől meg nem győzetik; mind az által Markó, mindenütt a' Romai Ecclesiában akad, mint ha itt nevezet szerint csak arról volna szó mint valamely particularis-ról.

Mi csak azt vizsgáljuk itt, ha a' Christus igaz, látható, közönséges Ecclesiája tévelyegheté Hitbéli tévelygéssel? (mert itt ez áránt csak az Hitbéli tévelygésről szollunk) és ha meg mutattuk, hogy nem tévelyeghet könnyű osztán a' Lutterek és Calvinisták Ecclesiája ellen ekképpen concludálni.

A' Christus közönséges látható Ecclesiája nem tévelyeghet. A' Lutterek és Calvinisták Ecclesiája tévelyeghet. Tehát a' Lutterek és Calvinisták Ecclesiája nem a' Christus közönséges látható Ecclesiája. Az első részét kívánja Markó hogy bizonyítsa meg Professor Uram; de ez esze felejtet nagy szemtelenség tülle, holott, ezt az tizen harmadik, §-phust annak bizonyításán kezdi-el Professor Uram. De hogy mencségre-valo alkalmatosságot, és Predikátori haszontalan kiáltásra való módot ne találjon itt-is, bizonyítsuk meg neki azt a' major propositiort illy formán. A' mely gyülekezet, tévelygésben, és hamisságban heverhet, nem Igazságnak erőssége, hanem rontója: nem fen-tartó oszlopa, hanem földhöz verő árulója az Igazságnak. De a' Christus közönséges látható Ecclesiája, melyben *Conversatus* látható-képpen forgolódott, és társalkodott Timotheus, igazságnak oszlopa és erőssége: 1. *Timoth. 3. 15.* Tehát a' Christus közönséges látható Ecclesiája, nem olly gyülekezet, mely tévelygésben heverhet. A' pedig! csak szaladásra gondolt csavargás, hogy Sz. Pál nem az egész látható Ecclesiát, hanem a' rész szerént-valo Efesomi Gyülekezetet nevezi Igazság oszlopának; mert Sz. Pál, leg-kiseb bőtüvel sem határozta mondását, az Efesomi Gyülekezetre: hanem *generaliter* a' Christus látható Ecclesiájáról írja, hogy Igazságnak erőssége. Nem-is illeti magán az Efe-

az Efesomi gyülekezetet ez az Főlséges nevezet, mert az Efesomi Gyülekezet most-istévelyeg. Mikeppen lehet hát igazságnak oszlopa, és erőssége?

Továbbá, az hol igaz szentség vagyott, ott igaz hitnek kel lenni; mint Sz. Pál tanitgya. De a' Christus közönséges Ecclesiájában, mindenkor igaz szentség vagyott; mint a' Crédóban vallyuk. Tehát a' Christus közönséges Ecclesiájában mindenkor igaz Hit vagyott. A' hol tévelygés, *Error in fide* vagyott, ott, igaz Hit nincsen. A' Christus közönséges Ecclesiájában mindenkor igaz Hit vagyott, a' mint meg-mutatám. Tehát a' Christus Ecclesiájában Tévelygés nincsen. Vilzont. Haa' Christus Ecclesiája tévelygésbe eshetnék, két dolog következne: 1. Hogy el fogyna, és világ végig nem tartana; mert az igaz Ecclesiának el-fogyása abban áll, hogy el-hagyván az Igazságot, hamissat köveffen. 2. Hogy senki maga, Vallásában, és Hitiben, nem lehet bátorságos, hanem örök kételkedésben fetreng. Mert azt kérdelem Matkotól: Az Ecclesia, melyben ő vagyott, és Matkó azzal edgyütt, Hit-béli tévelygésben eshetnek-e; vagy nem? Ha abban eshetnek: tehát sem Matkó a' maga Ecclesiáját bátorságosan nem halgathattya, sem a' maga Hitiről bizonyos nem lehet. Mert, ki tudgya talám ugy járt Matkó (mivel bizonyos hogy ugy járhat) mint a' Christus Ecclesiája, mely azt álitván, hogy szárazra hág, seppedékbe teszi talpát. Ha pedig azt hiszi Matkó, hogy az ő Ecclesiája, Hit-béli tévelygésbe nem eshetik: tehát nem Tévelyeghet, mert itt a' mint mondám, csak a' Hit-béli tévelygésről szollunk.

Láttjátok-e már Calvinista Uraim (hogy a' Matkó szavaival éllyek) mely igen ina-szakattól ügethet, ez előtt igen begyessen, és gőgösön futkározó Matkó István. Nem békeltetheti egybe vallását a' Sz. Írással ez czikkelyben-is, hanem nagyobb ellenkezést tá-máaszt köztök, vak-merő és gondolatlan hírkálálival, kiért méltán, mondotta előttem egy Calvinista Mester, hogy a' Matkó Bányász Csákánnyá, nem érdemel olvasást, nem, csak a' sok czégeres szitkok miat, hanem a' helytelen tudatlan és csavargó írási miatt-is. A' lelked üdvösségére kérlek Matkó, ne ved tréfára a' dolgot, ne kocskáztasd szegény lelkedet világi mulandó haszonért, hanem illetődgyel-meg szivedben; s-terj meg az Apostoli régi Sz. vallására. Nem rövidült meg az Isten keze meg bocsátgya a' te bűneidet-is mint a' Saulus-ét.

Luxst. 3. Cap. 2. §. 14.

Christus mondgya: Pogány a' ki az Anya-szent-egy-háznak nem enged. *Matth. 18. 17.* A' Lutterek és Calvinisták ellenben azt mondják, nem Pogány: mert az Anya-szent-egy-ház senkit nem kötelezhet arra a' mi nincs meg írva az Sz. Írásban.

Kettőt mond igazán Matkó, 1. Hogy az Ecclesia, mivel Igaságnak oslopa, a Sz. Írásban leírt igaz dolgokat tartozik az hozzá folyamottaknak elejekben adni. Ebből azt hozom ki Matkó ellen, hogy az Ecclesiához folyamottak-is tartoznak az Ecclesia itéletin meg állani, mikor Sz. Írásban leírt igaz dolgokat ad elejekben. De a' Sz. Írásban leírt igaz dolgok, nincsenek mind abba foglalva, hogy csak in particulari a felebarátja ellen vétet, és vétékét meg szánj, bánj, életet meg jobítani nem akaró Ember köteles az Ecclesia engedelmeségére. Tehát, nem igaz, hogy in particulari csak az ilyen Ember ról szól üdvözítünk hogy az Ecclesia itéletin tartozik meg állani; mert üdvözítünk nem határozza egy-féle vétékre a' mi Atyánságának véték: hanem akar a' Hitben támadot egyenetlenséggel, melyből számtalan botrankozások, veszekedések, és veszedelmek áradnak, s' akár egyéb-képpen vészen ellenünk valaki, az Anya-szent-egy-háznak engedelmeségére köteleztetik. Es bizonyára, ha a' Matkó agyveleje szerént-is, a' *Particularis* személy ellen való véték, és két Ember között támadot veszekedés az Anya-szent-egy-háznak, itéletire bizatik: mint hogy fokkal veszedelmesb a' közönséges viszátkodás, mely a' Hitet illeti, fokkal méltábézt az Ecclesia eleibe vetni. Hanem ha azt mondaná az Zilahy együgyű Pástor, hogy az Istennek Atyai gondviselése e' világi apróké egyenetlenségnek le-szállittására gondot viselt; a' lelkek veszedelmére gerjedet hitetlenségek haboruságinak le-csendesítéséről pedig el-feleltkezet.

Másodszor. Addig üti, veti a' dolgot Matkó, hogy végre ugyan arra tér, hogy, az igaz Ecclesiának kell engedni, úgy, abban, és akkor, a' hogy, a' miben és a' mikor a' Christus kívánja. De mivel másut azt beszélli, hogy, nem kell az Ecclesiának engedni, akkor mikor nem szól a' Törvénynek beszéde szerént. Christus soha sem parancsollja, hogy valaki valaha a' roszban engedgyen az igaz Ecclesiának is: ezekkel a' izókkal az elébbi igazságot meg mocskollja, azt vélvén, hogy az igaz Ecclesia

Ecclesia el-távozhatik a' Sz. Írás mellől, és azt tartván, hogy csak oly ok alatt tartoznak a' Hivek engedni az Ecclesiának, ha törvény szerént itil; mikor a' törvénynek beszéde szerint szól; mikor roszbat, nem kíván tőlünk; mind ezekkel ifzanyu öldhatatlan nyűgben ejti az Embereket Matkó.

Mert a' mely keresztyénnek, s' akár Lutternek, akár Calvinistának meg tartotta Isten az esét, kiki így gondolkodhatik: 1. Ha az Ecclesia el-távozhatik a' sz. Írás mellől, és roszbat töllem kívánhat: mennél inkább én egy Ember lévén, el-tévelyedhetem? és talám, immár-is el-tévelyettem? Im hallom Matkótól, hogy az Christus Ecclesiája mikor azt véli, hogy igazságot követ, akkor tévelyeg; mikor azt itéli, hogy a' törvénynek beszéde szerint szól, akkor eretnekséget tanít: tehát én, más, harmadik ezen-képpen járhatunk; holtot senki néked, s' nekem nem adott bátorságosb állapotot, hogy sem az Anya-szent-egy-háznak; és talám a' mely Ecclesiában most vagyok, az-is úgy járt mint a' Christus Ecclesiája; és tévelyegvén azt allittya, hogy jól vagyon dolga. Ha azért ez meg történhetik, sőt a' Christus Ecclesiáján meg történt: ki térszen bizonyossá, hogy meg nem történt azon-is az Ecclesián, melyben vagyok.

2. A sz. Írás sententiáján én meg állok, de a' sz. Írás meg nem magyarázza az ő Sententiájának értelmét. A' Keresztyénségben, pedig, az Írás értelméről vagy on visá-vonás; mivel senki azt nem mondgya, hogy a' Sz. Írás mondása nem igaz: hanem az igaz mondaft, ki igazán, ki hamisan, magyarázza. A' Sz. Írás pedig fel nem jegyzette, mennyi féle értelme és magyarázattya lehet az ő Sententiájának, és azok közül, melyik legyen igaz. Tehát a' Keresztyénség, örökké való, bizonytalanságban, kételkedésben, visá-vonásban marad, ha oly bizonyos, csatlakozhatatlan Ecclesia nincsen, melynek tanításán tartozunk meg-állani.

Ezen kívül. Tellyeségesen csufos, és haszontalan volna, a' Christushnak rendelése, ha ilyen ok-alatt vétetnék, hogy csak úgy engedgyünk az Ecclesia tanításának, ha a' törvénynek beszéde szerint szól; ha törvény szerint itil; mert így semmi versengésnek vége nem szakadna: hanem a' Biró Sententiájáról támadna vetekedés, ha törvény szerint legyen-e, vagy külömben? és a' peresek, a' Birák Biráj lennének; mivel hogy, a' ki adott Sententiát ők vinnék Proba

Köre; ők vizsgálják, ha törvény szerint vagyon-e vagy nem? az az soha semmi ellenkezésnek vége nem lenne; soha a' Bíró Sententiája nem kötelezne; mindenkor Disputatióba hozhatnák az ő végeztet; és így, még a' felebarátja ellen vétett, és vétékét meg bántani, életet meg jobbitani nem akaró vakmerő Ember sem tartoznék az Ecclesia végeztésén megállani.

Hamiság azért, a' mit Professor Uramra fog Matkó, hogy ő az Sz. Máthé ízavából, *Matt. 18. 17. azt akarja ki foglalni, hogy vagy jó vagy nem, a' mit a' Papi Papok gyűlése rendel, javat és parancsol; de mind csak engedni kell annak*: mert egy Bivel és Lélekkel vallyuk, hogy Isten az Ecclesiának ígerte, hogy Pokol őtet meg nem győzi, és hogy minden igazságra tanítatik. Azért, mind írás magyarázásában, mind abból való Consequentiainak kihozásában, mind az ujonnan támadt veszekedések igazításában bizonyossá tette, hogy az üdvességes tudományra néző dolgokban, ördögtől meg nem csalatik; és így, hamislat se nem rendelhet, se nem javallhat, se nem parancsolhat, nem is az Emberi tudományon, hanem az Sz. Lélek Istennek vezérlésén vagyon fundamentoma az ő csalatkozhatatlanságának. Ezt sem tutra eddig a' Zilahi kiáltó.

Nem igaz az-is, hogy Professor Uram a' több Papistákkal edgyütt, a' Sz. Írásnak minden méltóságát függeni tanítaná a' Pápától: hogy a' Pápa ellen senkinek sem szabad se hamislat se igazat mondani, hogy a' Papista kösségh a' bűnben-is engedni tartozik a' Papoknak: több efféle, kezes lábas hazugságokkal hadakozik ellenünk az orczátlan Predikátor, mellyek elménkben sem tünének, hanem minek utánna. Könyvekben olvastuk. Fúj estelen vakság! Fúj bemtelen hazugság! Ugy-e Matkó? hazugságokkal kell-e támogatnod vallárodát? költésekkel illik-e triumphálnod Professor Uramon? a' ki sem a' Pápától, sem a' Romaj Ecclesiától nevezet berént nem emlekezet: hanem generaliter arról az Ecclesiától bállott, melyről a' Sz. Írás bizonyosságot tében, hogy Igaságnak oblopa: arra sem függeszti az Sz. Írásnak minden méltóságát, a' mint gyakran immár meg-mutattam fok bizonyosságokkal, mellyeket nem bűkség ujonnan elő bámlálni.

Harmadkor. Meg-mutatta Professor Uram, hogy Isaiásnak ama' Bavaiból: *A' törvényre és annak tanúbizonyosságára, halgassatok. Isai. 8. 19. semmit ellenünk ki-nem csigázhat Matkó; sőt inkább,*
a' mi

a' mi Vallásunknak igazságára hozza elő azokat a' Bókot; mellyekben a' varáslókról, az Isten törvénye berint való bizonyossághoz igazítottak az Emberek: az az, a' Sz. Lélektől vezéreltetett Anyaszentegyház hoz, minden lelki dolgokra néző Kérdésekben: *Deut. 17. v. 8. usq. ad 13. & Cap. 21. v. 5.* és a' mint akkor a' Papi Fejedelemtől, és hozzá gyűlendő synedriumjától kellett minden vetekedésnek utolsó magyarázását venni, oly ígért affecuratióval, hogy *Indicabunt tibi iudicy veritatem. Deut. 17. 9.* meg jelentik, úgy mond, néked az itéletnek igazságát. Így az új törvényben, inkább igazit az Ecclesiához, mint jobb igiretekkel (*Heb. 8. v. 6. 8. Isai. 59. 21.*) felékesített, nem már meg-vetendő Agárjához; *Galat. 4. 31.* hanem Berelmes és örökös Sárájához: Kit eljedzett magának örökké, *Osae. 2. 19.* és soha el nem hadgya, hanem vele lében Világ végig; és Sz. Lelkével kormányozza, s' meg tanította minden igazságra *Matth. 28. 20. Joan. 14. 16. c. 6. 13.*

Erre a' Bep és gyönyörűséges tudományra, nem tud egyebet mondani a' tompa elméjű Bányász, hanem eggyet kottyánt, s' abba hadgya: *Dato légyen ugy u. m. Nem kell hát az Ecclesiának engedni akkor mikor nem szól a' törvénynek beszéde szerint.* Előbb maga mondá Matkó, hogy a' Christus Ecclesiája, igazság oblopa, és erőssége: most vissza-hazudgya Bavat, azt állítván hogy a' Christus közönséges Ecclesiája, néha a' Sz. Írás ellen, és a' törvénynek beszéde ellen szól: az az; hazugságot, s-tévelygést követ; és a' mint látom, csak abban a' hisemben vagyon ez az Zilahi kiáltó, hogy csak addig nem tévelyeghet az Ecclesia, a' meddig, és menyibe Isten ígétjét követi, igazán. De ez berint, nincs oly ördög Synagógája, oly hamis tévelygő Gyülekezet, mely igazság oblopa és erőssége nem volna: mert az Ariánusok, Viszfsza-Keresztelők, sőt a' Sidók, Törökök, sőt a' Pokol-béli ördögek fokasága-is, a' meddig és mennyiben, Isten ígétjét igazán követik, nem tévelyeghetnek. Efféle igazság oblopát, tarcák magoknak, a' Calvinisták.

En csak azt kérdem Matkótól az elő hozott Isaiás Bavaíhoz képest; Ha jó következés vagyon-e ebben az okoskodásban; Isaiás, a' törvényre, és annak tanúbizonyosságára igazította a' Sidókat; tehát, nem Pogány az, a' ki az Anyaszent egy háznak nem enged? Haez, jó következés; ugyan ezen nyomon meg bizonyíthatjuk, hogy nem

volt Pogány az az Ember, a' ki az Oo Testamentomban Mojsses törvényének nem engedet, és a' ki most sem enged a' Prophéták írásának: mert a' Sz. Írás egyéb helyeken az Anyaszent egy házhoz, és a' lelki Pásztorokhoz igazít, úgy mint, *Deut. 17. 8. Malach. 2. 7. Aggai. 2. 12. Matt. 18. 16. Cap. 13. 2.* Másutt a' régi-eleink nyomdokira mutat, és abban parancsolja, hogy meg maradjunk: *Deut. 32. 7. Hierem. 6. 16. Proverb. 22. 28. Cap. 1. 8.* Ezekből csak az ebe fordult ember hozhattya azt ki, hogy meg kell vetni az Anya szent egy ház parancsolattját.

Miképpen azért, miis a' Zilahi kiáltót Pay-társival egygyüt, az Evangelionnak szavára igazittuk, mikor az Ur-vacsorájárul szólunk véle; de azért ezzel az Anya-szent egy ház parancsolattját ki nem rekeßbük: azonképpen a' Prophéták az írott törvényre mutatván, ki nem rekesztették az lelki Pásztorokhoz való engedelmséget. Mert sem a' Prophéták, sem mi nem igazitunk senkit-is, az meg ismért Sz. Írásra, *tanquam ad Iudicem, sed tanquam ad normam*; a' Hitben támadot egyenetlenségben; a' Sz. Írás nem Bíró, hanem az igaz és közönséges üdvözítő keresztyén Hitnek meg itélésiben, az Sz. Írást, Próba-kőnek, Igazító sínegnek tartjuk, és mérték gyanánt veszfűk, a' Traditiókkal edgyüt. Nincs-is a' tellyes Sz. Írásban csak leg-kisb jelenség-is arról, hogy a' Sz. Írás, Bíró volna; hanem inkább neveztetik, 1. Tanúnak: *Scrutamini scripturas; ille sunt, qua testimonium perhibent de me. Joan. 5. 39.* A' száz tizen-nyolcsadik Soltárban, fokszor neveztetik *Testimonium*-nak. 2. neveztetik, Vádolónak: *Est, qui accusat vos; Moyses. Joan. 5. 45. 3.* szeglet mértéknek; mert a' Sídokigy fordittya Sz. Pál ellen a' 18. Soltárt: *In omnem terram exivit amussis eorum.* 4. Neveztetik *Judicium*-nak: nem azért, mint ha ebben minden versengésről nyilván foglaltatnék az Isten sententiája, hanem azért, hogy erre kell nézni a' perlekedések itélésében, úgy mint bizonyos mértékre, és Regulára.

Ezeket nem érvén fel elméjével az egy-ügyü Pásztor, őszve zúrja-zavarja az Biróságot; az Tanúval, a' Vádolóval, a' mértékkal, és a' mi az Ecclesiát illeti, azt a' Sz. Írásra kenj; kiért rövideden egy *Dilemmát* télek, és bé-fejezem ez §-phust: Vagy vagyon olyan Tanító és Bíró e' földön, a' ki az ujonnan támadot kételkedések felől

felől, oly méltósággal tanitást adhaszon és végezést teheszen, hogy ezen mindenek tartozzanak meg állani; vagy nincsen? Ha vagyon: mutassa-meg Matkó, kicsoda ez, ha nem az Ecclesia; és oly Ecclesia pedig, mely hamisra ne viheszen? Ha pedig ilyen Tanító és Bíró nincsen: végheterlen kételkedés, versengés, egyenetlenkedés, árad e' világra.

Jaj! Jaj! Vak vezérekről el-csábitatott begény, Lutter, és Calvinista Kőtség! mire jutcz, ha lelked ismeretiben, a' Hit béli éktelen versengéseknek nyughatatlan habjairól, éjel nappal kimillelté hanyattatol, és soha a' szép Hit-béli egygyefségnek csendes partjára ki nem kelheczcz? Az Ur világosíson meg-benneteket, szibülkiv ánom!

Quaest. 3. Cap. 2. §. 15.

Sz. Pállal írá Professor Uram, hogy némely Keresztyénüdvözül úgy mint tűz által. *1. Cor. 3. 15.* Ezzel ellenkeznek a' Lutterek és Calvinisták, a' mint magok írásból meg mutatta a' Három Kérdés.

Nem méltó el-halगतni itt a' Matkó bemtelenségét, és gyermekeskedését; ki nem bizván abban, hogy a' Sz. Írásnak vallásával való ellenkezését le törölhesse, fordittya a' tompa Csákányt, és hitünk kívül való kérdéseket feszeget a' Purgatoriumról; mellyekben szabad vélekedést hagyot az Ecclesia: mert nem vagyunk bizonyosok, ha mindenkor a' föld gyomrában tisztittatnak-e a' lelkek; vagy néha azon helyen, a' hol vetkeztek. A' sem Hit ágazattya, hogy valóságos tűzzel kinoztatnak, nem más külömb formán. Azért a' Florenciai Gyülekezetben, a' Görögöktől csak azt kívánák, hogy a' lelkek tisztulását meg engedgyék, akár tűzzel, s' akár más-képpen tisztittassanak. Matkótól-is csak ezt kívánnuk mi, valamint a' több Lutterektől-is, és Calvinistáktól; ámbár a' *quasi per ignem, similitudinem denotet, non proprium ignem*: a' mint Matkó vitattya. Jól-lehet ama' szó *quasi*, nem csak hasonlatosságnak jele, hanem fokszor annak valóságát jelenti; a' mihez vetterik; úgy mint, midőn Sz. János azt írja, hogy, *vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti a Patre*, láttuk a' Christus dűcsöségét, mint az Atyának egyetlen egy-fzűllöttének dűcsöségét.

A' sem!

A, sem hitünk ágazattya, ki mennyi ideig marad Purgatoriumban; a' sem, ha az ördögöktől kinoztatnak-e a' lelkek, a' Purgatoriumban, vagy csak magok által szényvednek; avagy pedig a' jó Angyalok munkálkodása által érzik a' kinokat; ezekről, s' ezekhez hasonló bizonytalan dolgokról igazán mondgya Matkó, hogy magok között sem egyeznek meg a' Pápista Doctörök: de abban nagyot hazud a' jó Predikátor, hogy ebből azt sotullya ki, hogy a' Pápisták a' Hit-beli dolgokban, és a' Purgatoriumnak valóságos léteiben, nem egyezhetnek meg. Mert jól-lehet ő maga bizonytalan abban, hol legyen a' Pokol, meszsze-e, vagy távul a' Zilahi Predikátor házáttól, hány ezer singnyire terjed hosszúsága, hány kopmányi a' mélysége. Viszont, bizonytalan abban, mikor teremtetet e' világ, tavazkor-e, vagy ősz-szel? vagy télben? Abban-is bizonytalan, hány esztendeig regnált Augustus Császár; de ezekből nem következik, hogy nincsen Pokol, e' világ nem teremtetet, Augustus Császár soha nem uralkodot: azonképpen, nem következik, hogy nincsen Purgatorium, jól-lehet sok kérdésekről bizonytalanok vagyunk, melyeket a' Theologusok-is csak *probabiliter* emlegetnek.

Továbbá. Gyermekeskedik Matkó, és azt írja, hogy a' Professor Uramtól czitált Sz. Pál versében, nincsen a' Némely, nincsen a' keresztén, nincsen az Ember, nincsen az Idvözöl, nincsen az Ur-napján, az az a' más világon.

Azt-is utánna veti, hogy, Sz. Pál nem mondgya abban a' részben, hogy az építő vetterik a' tűzben, az építő ég-meg; hanem az fát, szénát pozdorját építőnek munkáját; meg sem gondolta Sz. Pál, hogy a' más világon tűz által üdvözöl valaki. Ezek nem okos feleletek, hanem vagy csupa gyermekségek, vagy részeg Emberhez illendő szeleflégek; kár hogy a' tudatlansággal egy szálláson lakik a' gonoszság az Zilahi kiáltónál, a' ki meg eddig nem tutta, hogy minek utánna Sz. Pál, nem csak a' Tanítókat, hanem közönségesen minden keresztényeket, építőknél nevezet volna, *Unusquisque videat, quomodo super aedificet.* 1. Cor. 3. 10. és az épületnek fundamentomát meg mutatta volna. 11. mely nem egyéb Christushál: azt írja; 12. hogy ezen a' fundamentomó maradván, némelyek aranyat, ezüstöt, és drágaköveket; némelyek pedig fát, szénát, pozdorját, éppitenek, de mindenek.

mindeneknek cselekedetét, az Ur-napja meg mutattya, és munkáját a' tűz meg próbállya. A' kinek munkája meg állya a' próbát, építésének jutalmát vészi: a' kinek pedig épületi meg-ég, kárt vall, de ő maga üdvözöl, úgy mint tűz által.

Láddé nagy Okos, hogy itt Sz. Pál azokról szól, a' kik Christuson fondáltattak; az az a' mint másut magyarázza, *Ephes. 3. 17. Coloss. 2. 7.* a' kik eleven hittel Christusban meghgyökereztek, az igaz Keresztények. Kettőt mond ezekről: egyiket, hogy most feterben munkálkodnak, de, Dies Domini, az Ur Napja meg mutattya, minden Ember munkája micsodás legyen. Az Ur napján, nem igazán mondgya Matkó, hogy az az üdö értetik, melyben, ez életben világra jönnek az Emberek. Mert Sz. Pál azt mondgya, hogy az Ur napja meg mutattya micsodás legyen az Ember munkája. De az az idő, melyben ez életben világra jönnek az Emberek, nem mutattya meg micsodás legyen az Ember munkája; mivel hogy abban az üdőben semmi munkája nincsen még az Embernek; el hittem hogy Matkó sem szitkozódot mindgyárt akkor, mikor e' világra jött. Tehát az az üdö, melyben e' világra jönnek az Emberek, nem az Ur napja, mellyről Sz. Pál szól. Azért Sz. Pál az Ur napján érti a' mi utolsó óránkot, melyben mindgyárt ki mulásunk után, az Istennek igaz itéleti megh próbállya munkánkat, mint a' tűz az aranyat: És ezt a' tüzet senki el-nem kerülheti, hanem ezen által kell menni, *Unius cuiusq. opus ignis probabit.* Ezt a' vizsgáló valóságos tüzet tagadgya Petrus a' Soto, s' jól-is, mivel hogy csak Tropicé vétetik a' tűz, az Istennek itéletiért, és ebből a' vizsgáló valóságos tűzből álló Purgatoriomat mondgya, hogy világoson nem bizonyíthatni meg a' Sz. Pál szavaiból, nem pedig a' tisztító tűzből álló Purgatoriomat, a' mint világoson ki teczik a' maga szavaiból, melyeket Matkó le táblázott, s' én-is, le irom: *Neg. celebri, inquit, illa autoritate, i. Cor. 3. obtineri, esse aliquod TALE Purgatorium post mortem (nem mondgya Simpliciter Purgatorium, hanem tale Purgatorium) quia talis ignis debet intelligi, ut ambo per eum transcant NB. tam qui aurum, quam qui fennum edificabant.* Ihol, csak olyan valóságos tűzről ből, mellyen nem csak azok mennek által, a' kik fát, szénát, pozdorját éppitettek; hanem a' kik aranyat-is, és drágaköveket. De az ilyen valóságos vizsgáló tüzet mi sem állattuk. Azért, Petrus a' Soto, nem.

nem velünk ellenkezik, hanem a' Matkó szilaj tudatlanságával; sem az Isten itéletit nem tagadgya azzal, hogy az ilyen valóságos tüzet tagadgya.

De Sz. Pál ezen kívül mást-is mond, hogy a' ki fát, szénát, pozdorját éppit, az az, a' ki meg marad a' fundamentomon, de mindennapi fogynakozásokat rak, üdvözü, de úgy mint tűz által. Itt immár Sz. Pál, nem arról a' tüzről szól, melyről eléb mondotta, vala, hogy mindenek cselekedetit meg próbálja; mivel oly tüzről emlékezik, melyen csak azok mennek által, a' kik fát, szénát, pozdorját éppítettek: és nem az éppületet mondgya, hogy a' tűz meg próbálja, hanem ő magát az éppítőt. Tehát az Sz. Pál tanítása, szerént, halálunk után az Istentől meg itiltetvén, némelyek tüze, vitének, hogy kárát vallyák haszontalan munkájoknak.

Ezt pedig az Sz. Pál mondását, igyeneflen a' Purgatoriumról érti Sz. Cyprianus Epif. 52. 59. Sz. Gergely 4. Dialog. C. 39. Sz. Agoston, Tom. 10. Libr. 50. homiliarum, homilia 16.: *Qui temporalibus poenis digna gesserunt, de quibus Apostolus dicit, sic ut opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem: per fluvium igneum & vada ferventibus globis horrenda transibunt. Quanta fuerit peccati materia, tanta est pertranscundi mora.*

Nem igaz azért, hogy Sz. Ephrém, és Sz. Agoston tagadták a' Purgatoriumat; mert a' goromba Matkótól czitált helyen, csak azt tanítták, hogy, két hely vagyon, & alius non est ordo medius, melyben örökké maradnának a' Lelkek; kiből nem következik, hogy a' Purgatoriumot tagadgyak. Ezen kívül nyilván írja Szent Agoston; hogy ő idejében az egész Ecclesia könyörgött a' Halottakért. Tom. 1. Serm. 32. de verbis Apost. Orationibus Sanctae Ecclesiae, & sacrificio salutari, & Eleemosynis, quae pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum, mortuos adjuvari. Hoc enim a' Patribus traditum, universa observat Ecclesia, ut pro eis, qui in corporis & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorantur, oretur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur. Ugyan, ezt vallyá Tom. 3. Enchirid. ad Laurent. Cap. 110. Tom. 4. de cura pro mortuis. Cap. 1. Tom. 5. Lib. 21. de Civitate Dei, Cap. 24. Tom. 2. Epif. 64. ad Aurelium. Tom. 1. Libr. 2. de Genesi Cont. Manich. Es hogy nyilván való dolgokban több irást ne említsek, elég az, hogy Sz.

hogy Sz. Agoston *Haereseo*. Eretnek számban írja Aeriust, hogy a' Halottakért való imádságot haszontalannak tanította; és azt írja, hogy, az ő meg-holt Annyáért, áldoztanak, ő maga pedig imádkozott: Lib. 9. Confes. Cap. 12. & 13. Itilyle meg a' kinek elzét meg tartotta Isten, micsoda orczával bir ez a' mi ionkolyos Matkónk, mikor ily világos bizonyságok ellen, azt meri mondani, hogy, Sz. Agoston Doctor tagadta a' Purgatoriumat. Sok Cálvinista Prædikátort ősmértem egy-szer-is más szor-is: de fertésleb orczájút, s vak szemtelenséggel Bemben állóbb kukorikos Hodzát, nem láttam, mint az Zilahi bűdös olajjú Prædikátort, kinek hazugságát, a' ki nem láttya, nem vélem, hogy a' Cassai tornyot-is alatta lévén meghláthassa, hanem ha vak volna.

Nem igaz; hogy Professor Uram azt mondotta volna, hogy az Sz. Lélek ellen káromkodók, bocsánatot nyernek a' más Világon. Mert ő világon Contradictorium-ot mond, hogy ha az Sz. Lélek ellen, káromkodók bocsánatot nem nyernek-is; Mar. 3. 29. nyerhetnek mások; és fenn maradott adótságoknak Christus érdemből való meg-fizetése által, üdvözülhetnek; bocsánatnak helye lévén a' más világon-is: Matt. 12. 32. Ezekre az egy-néhány szókra sem felelhet egyebet az üres Matkó szeme be-ködtött hazugságnál: kiért, a' Menyörizégből ki rekesztetvén Apoc. 21. 27. féltő hogy oda ne jusszon, a' hol, az ideig való Purgatoriumnak el-tágadásáért, örökké való maga kárával kellyen érezni. Ojjon Isten mindnyájunkat.

Nem igaz; hogy Sz. Irással, és jóakósággal ellenkező hazugság volna, hogy az Emberek holtok után, a' poklon és Menyországban kívül, más helyre mennének. Annál-is hamissab, hogy azzal tagadná az Sz. Irás a' Purgatoriumot, hogy im az Embereket így veti egy mással ellenben: Vagy Jók, vagy gonoszok; vagy Hívek, vagy hitetlenek; vagy testiek, vagy Lelkiek; vagy Gazdag, vagy Lázár. Mert azok-is Jók, igazak, hívek, Lelkiek, a' kik ideig Purgatoriumban vitének. Azt-is meg vallom, hogy két állapot vagyon, melyben örökké maradunk; Boldogság, vagy kárhozat: ki múlásunk-is vagy igazúlva; vagy halálos bűnbe lehet. Ezek az állapotok nem változnak halál után. A' melly állapotban talál a' Halál abban maradunk örökké. Es a' ki veszendő állapotban meg-hal, nincsen annak orvossága. De ezekből ki nem fakad, hogy ideig valami várakozás ne lehessen, a'

Mennyei dicsőségnek el-vételében. E' földi emberek között-is csak két állapot vagyon, vagy örök dűcsőségre, vagy kárhozatra rendeltettek: de azért, nem mindgyárt jutnak a' Dűcsőségre, vagy Kárhozatra.

A' mitt Sz. Lukácsból a' Gázdagról, és Lázárról emleget az Matkó penisztes agy veleje, abból inkább ki-hozhattuk, hogy a' más világon három hely vagyon; hogy sem csak kettő. Mert noha a' Sz. Irás, ott két helyt említ, de nincs ott a' meny-ország; mert a' hol Abraham volt, nem Pokol volt az; mivel hogy azt mondgya, hogy ő közte, és a' Pokolban kinlódó-Gazdag között, nagy mély közbenvetés vagyon, hogy edgyik helyről a' másikban harkik akar-nak-is ne mehessejenek. Meny-ország sem volt az a' hely; mert Christus Urunknak jövele előtt soha senki az Emberek között. Menyországba nem mehetet. Ezt homály-nélkül tanítja Christus Urunk Joan. 3. 13. holott halála előtt azt mondgya, hogy senki Menyországba nem ment, hanem az Ember Fia, ki az ő Isteni személye szerint, menyben volt akkor-is; noha a' testesülés által mondattott menyből alá szállani: Emberi természeté szerint pedig fel ment az Egbe. Nincs-is a' tellyes Sz. Irásban, egy ige, mely azt jelentené, hogy a' régi Szentek, Abraham, Isák, &c. Menyországba vitettek Christus előtt.

Sz. Pál pedig két dolgot tanít, Eggyiket, hogy a' Regiek igaz Hitben ki mulván az ígéretek el nem vették; hanem csak meszbűn-nen nézték. Heb. 11. 13. Másikat, hogy az Igéretek azért nem vették el, mert Isten mi felőlünk néminémű jobb dolgot végezet; hogy minállunk-nélkül a' tekkellteffégre ne jutnának. 1. 39. meg magyarázza 1. 16. minémű ígértről szól; tudni-illik az mennyei hazának (mellyet kívánták a' Szentek) ígértről. Calvinus-is nem csak azt írja, hogy bolondságba arrúl tudakozni, ha most a' lelkek mennyei boldogságban vannak-e. Lib. 3. Cap. 25. n. 6. hanem utánna veti hogy várja, a' meg-ígért dűcsőséget, de csak függőben vadnak. Másut nyilván írja, in Matth. Cap. 22. 1. 23. hogy a' lelkek most nincsenek boldogságban: hanem az ő reménségek az utolsó napig, függőben hagyat. Ezeket azért hozom elő bővebben, hogy minden Ember lássa hogy a' mely nyilat Sz. Lukács-ból lövöldöz Matkó Professor Uram ellen, maga fejére esik. Vagyon-e több a' hazugságokban? Bár ne volna, de ugyan tolyonganak irásában mert.

A' sem

A' sem igaz; hogy Professor Uram azt irta volna, hogy a' keresztség külön magában, új propriá bűnököt tisztítana. Ennek semmi Jelenincs a' Professor Uram könyvében; hanem a' Sz. Irással mondgya, hogy a' keresztségben: Abluitur peccatum. Act. 2. 16. Baptizamur in remissionem peccatorum, Act. 2. 38. Mundamur lavacro aquae. Ephes. 5. 26. Salvamur per lavacrum regenerationis, Tit. 3. 5. Ezt pedig nem maga erejével cselekszi a' víz, a' mint Professor Uramra kenő nagy hamissan Matkó, hanem a' víz csak eszköz, mely-által Isten a' Christus érdemeért meg tisztít.

Az-is nem igaz; hogy az Isten malasztjában ki múlt lelkeknek fenn nem marad idő szerént való büntetések. Mert jól-lehet az örök kárhozatnak büntetése edgyfer s-mind meg bocsáttatik a' bűnnel; Concil. Trid. Sess. 14. Cap. 8. de egyéb büntetések fenn maradnak, mint Sz. Dávid példájából világosan meg mutatta Professor Uram, 2. Reg. 12. 14. Es mivel itt nem szégyenli Matkó azt mondani, hogy csak egy vakarítás sincsen arról a' citált helyen: le irom a' verset: Dominus quoque transfudit peccatum tuum; non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini; propter verbum hoc, filius qui natus est tibi, morte morietur. Láddé, Prophétája által meg-jelenté az Ur Dávidnak, hogy bűne meg-bocsáttatott; de a' büntetés fenn-maradott, mivel hogy verkéért, fiát el-vévé: melléje veti 1. 10. hogy az ő házából ki-nem szakad a' kard, mivel kardal öleté meg az ártatlan Embert: feleségét meg fertőztetik; mivel ő-is meg gyalázta felebaráttjának házastársát. Ezeket a' sok-féle büntetéseket, Kár hogy Okulár által sem találta fel a' Bibliában, a' Zilahi Pásztor.

Az-is nem igaz hogy ezek a' Sz. Irás szavai, a' Purgatorium-mal ellenkeznek: most arról fogva meg nyugosznak a' Lelkek, melyek az Urban mulnak-ki e' világból. Apocal. 14. 13. A' ki hiszen, a' halálból által meggyen az életre: Joan. 5. 24. Ezek Isten szavai, és helyen maradnak; noha némely igazak lelke, ideig Purgatoriumba vitetik. Mert azok-is üdvözülnek, meg nyugosznak, és halálból, az életre, költöznek. Bezzeg volna színe a' Matkó bizonyításának, ha azt, mondaná a' Sz. Irás, hogy, valaki hiszen, halála után haladék nélkül mingyárt örök boldogságba vitetik. De ezt az Isten Könyvében, nem talállyuk, hanem csak az Uy Predikátorok magyarázatjában. Azt sem tagadom, hogy a' hives lelke meg-üresedik azektól a' mun-

L 12

kától,

kákról, mellyekkel vagy a' Keresztnek, és kísértetnek szenvedésében vagy az Isten törvényének őrzésében, gyakoroltattak életben. De semmi színe nincs ennek a' Consequentianak: Az igazak lelke meghszűnik, a' laboribus suis szokott munkáitól. Ergo, ideig nem tisztul a' Purgatoriumban. Ezért az buta okoskodásért, jó Purgatoriumot érdemlene Matkó. Egyéb-aránt, az Sz. János látásában, az utolsó ítélet nap-után következő nyugalomról vagy on izó, avagy oly igazakról, a' kik, mindennemű adósságh nélkül mulnak - ki a' Világból.

Végtére. A' sem igaz; hogy a' Papisták, erőtlennék, s-elégtelennek tartják a' Christus érdemét. Mert noha Christus eleget tőtt értünk, mind-azon-által, meg kel hálnunk az Eredet szerint való bűnért: egyéb Isteni csapásokat kell szenvednünk bűneinkért; mivel hogy azt akarta Christus Urunk, hogy az ő váltságát, és érdemét, bizonyos eszközök által kapcsoljuk magunkhoz; mint hogy ezt Matkó sem tagadja, a' ki a' Hitet oly szükségesnek itéli, hogy e nélkül a' Christus Válságának és elégtételének üdvességes hatzna, mibennünk ne lehessen. Miképpen tehát a' Lutterek és Calvinisták ezt, az elégtételt, a' hitnek szükséges voltával meg nem sértik; úgy mi sem szállíttuk alá ennek erejét, ha az üdö ízerint való büntetésekért, elégtételt kívánunk az emberektől; mert ez a' satisfactio is Christus érdemin, és ő általla adatot segítségén építterik: és miként a' hit, és keresztség által való meg igazulás, a' Christus vére által vőtt segítségből vagy on; mely-nélkül csak üdvösséghre való gondolat sem jöhet a' mi szívünkben, nem hogy annél-kül egyéb érdemes cselekedeteket cselekededhetnénk: így a' bűnért, a' Purgatoriumban való elég-tételt, és büntetéstől való tisztítást, még ez világon élünkben, nem a' Purgatoriumban holtunk után, a' Christus drágalátos Sz. Vérével érdemellyük. Nem puszta csátság kell vala ezek ellen Matkó Páfstor, hanem Szent Írásból, régi Doctorokból, fontos ratiokból való próbálás. De mivel hogy *nemo dat quod non habet*; ez czikkelyben-is helyyén marad, hogy a' Lutterek és Calvinisták a' Szent Írással rútul ellenkeznek.

Quaest.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 16.

Szent Jánossal írja Professor Uram, hogy békefűség, malaszt, az Isten széki előtt lévő hét lelkekről-is. Apoc. 1. 4. A' Lutterek és Calvinisták, azt mondgyák ellenben; se békefűség se malaszt azokról: a' mint írásokat citállyá a' három kérdés.

Jóllehet oda fel bőven eleget tőtt azoknak, mellyeket ujjonnan itt feszegert Matkó: mind azon-által vagy két szóval világosságnak okáért, megh torkolom haszontalan csátságáért, és a' Sz. Írásból ki csigáztatot rendetlen magyarázást megh rostálom.

Elsőben. Nagy feltörölt szemöldökkel oktanul kérkedik a' tompa Bányász, hogy Professor Uram érezvén a' sáfrány illatot, elillantá ama ztőlem citált locufok mellől. Isai. 8. 19. Psal. 146. 5. 3. 4. 5. De ez, csak gyermeki dicsekedés; mert, hogy Professor Uram azokat, a' locufokot nem bántotta, azért cselekedte, mert őtet sem bántották azok a' locufok. Nincs-is semmi színe, hogy a' szentek tiszteteli ellen, azokból ki satúlhasson valamit a' Prædicátoriphantasia. Ugyan-is, micsoda sohonnai, Consequentia ez? Az Sz. Írás mondgya: *Avag y az élők felől, a' holtakról kell tudakozni?* Ismét. *Ne bízzatok a' Fejedelmekben, az emberek Fiaiban, kikben nincsen szabadságra való erő.* Boldogh a' kinek segítője a' Jákobnak Istene. Ismét. *Atkozott a' ferfiuki bízik az emberekből, és erőfűségét helyhez teti a' testben, és az ő sűve el távozott az Uról.* Ergo: a' dücsőült szenteket nem szabad kérnem, hogy imátkozzanak érttem.

Csak idő, s-papiros vesztegetés, az ilyen bárdolatlan vakoskodásoknak le-táblázása. Tanúly akár csak végtére immár, tanúly, hogy a' Jákob Istene annak segítője, és Istent tiszteli az, a' ki a' Ben-tet azon kéri, hogy imátkozzék Istennek érte. Bezzeg százszor immár szátokba rágták, az Catholicus Doctorok, hogy úgy hinia segítségül, úgy tisztelni, úgy imádni, valamely teremtet állatot, mint Istent, tilalmas. De hogy a' ki sárba esett, segítségül ne hja szomszédgyát, a' ki szolgál, ne szolgállyá Urát, és ne tisztelje; nincsen tilalmazva. Mikor azért azt parancsollyá Isten, hogy őt hijuk segítségül; nem olyan segítségül hívást kíván; minéművel a' szenteket kérjük: tudni-illik *ora pro nobis*, hogy imátkozzék

érettünk az Isten: mert Istent, így nem hihattuk segítségül. Azért a' Matkó bizonyága csak ilyen bolond Consequentianak farkán forogh: Istenhez illendő kérést, szolgálatot és tisztelgetet, Isten magának tartott. Tehát alacsomb és terempter állathoz illendő segítség kívánást, és tisztelgetet nem szabad a' szenteknek nyújtani. Nincs efze, a' ki ennek a' bizonyításnak esztelenségét nem láttya. De a' Zilahiaknál, mind liktárium-gyanant osztogatnak effélet, a' kiáltó székből.

Másodszor. Hazuttollya Professor Uramot, hogy a' Calvinisták mondanák, vagy hogy csak gondolnák is, hogy ne legyen kegyelem attúl, a' kit János a' hét lelkeken ért: Apoc. 1. 4. mert ott érti úgy mond, a' hét Ecclesiának elegendes, malasztott adható, és adó Sz. Lelket. Im látod kegyes olvasó mit fog a' Professoromra, a' szemtelen Prædicator! Holot Professor Uram nem azt írja, hogy a' Calvinisták azt mondanák, hogy ne legyen békeféség attúl; hanem azoktól; és ne legyen békeféség a' Sz. Lélektől; hanem Isten széki előtt udvarló hét Lelkektől.

Hogy pedig az Isten széki előtt udvarló Hét lelkeken, nem a' Sz. Lélek Isten értetik, nyilván kitetjük. Elsőben: mert Szent János így szól: *kegyelem tinektek és békeféség attúl, a' ki vagyon, a' ki volt, és a' ki eljövendő, és a' Hét Lelkektől, melyek az ő széki előtt vadnak.* Láddé, hogy elsőben az egy Jehova Istentől, ki Moysesnek azt mondá, hogy, *Eő, a' ki vagyon.* Exod. 3. 4. Kér békeféséget, és kegyelmet, Sz. János. *De az egy Jehova Isten a' ki vagyon, a' ki volt, és a' ki eljövendő;* nem csak az Atya, és Fiú; Hanem a' Sz. Lélek Isten is. Tehát a' Sz. Lelektől is, kér békeféséget Szent János. Az után osztán, a' Hét Lelkektől is, melyek a' ő széki előtt vadnak, kér kegyelmet a' hiveknek Sz. János. Azért a' Matkó magyarázattya szerént, ha a' Hét Lelkeken, a' Sz. Lélek Isten értetnék, ez volna értelme, Sz. János szavainak: *Kegyelem és békeféség ti néktek az Atyától, Fiótól, és Sz. Lélek Istentől; és a' Sz. Lélek Istentől, mely az Atyának, Fiúnak, és Szent Lélek Istennek széki előtt vagyon.* El-mehetcz Theologiáddal.

2. Ollyan Hét lelkekről szól Sz. János, melyek az Isten széki előtt udvarolnak. De a' szent lélek Isten, nem udvarol az Isten széki előtt; mert ő az Atyával, egyenlő méltóságban ül: és nem az

nem az Isten széki kívül vagyon. Arra pedig hogy az Apostolokra le-szállot a' Sz. Lélek, híjában szalad a' tompa Bányász: mert onnét maga ellen ilyen fegyvert ad: Sohílt nem nevezi a' tellyes Sz. Irás, a' Sz. Lelket, *undecim Spiritus Dei*, tizen-egy Lelkeknek; jól-lehet a' tizen-egy Apostolra elegendes ajándékot adó Sz. Lélek szállott. Nem igaz azért, hogy a' Sz. Lélek Isten, *Septem Spiritus Dei*, Isten hét Lelkeinek mondatnék ez okért, hogy im a' hét Ecclesiának elegendes ajándékokat adhat, és ad. Mint ízintén nem helyeslen okoskodnék, valaki azt állatná, hogy Istennek ezer Mindenhatósága, ezer Igazsága, ezer Irgalmassága, ezer Eőökké-valósága, vagyon, hogy im ezereket teremtet; ezereket büntetet; ezereket igazított: jól-lehet az emberi elme, egy *Conceptus*-sal által nem érthetvén, az Istennek ki-mérhetetlen tökéletességét, gyarló tehetsége ízerént, az Isteni tulajdonságokat, nem magában, hanem mi reánk nézve, számban osztja, és egy-más között meg-külömbözteti.

Sokkal inkább, nem magyarázhatni a' Sz. János szavát, a' Sz. Lélek Istennek hét ajándékiról: mert ezek az ajándékok, nem eleven és értelmes állatok, hogy ő töllök valami jót kellene kérnünk. Tehát, azokról a' Lelkekről szól ott az Irás, melyek immár Isten színe, és széki előtt állanak, a' világi útnak, és evezésnek járása, ke-lése után: *Psal. 30. 6. Psal. 145. 4. Eccles. 1. 14.* Ezekről pedig úgy kér kegyelmet Sz. János, mint Sz. Pál mondgya, hogy ő idvezit némellyeket, az, az, segéti őket, az idvőtségnek meg-nyerésére.

Végezetre. Merő nevetség, a' mivel ez 16-dik cikkelyt bé-rekeszti Matkó. Mert nem gondolván-meg azt, hogy a' Pápiisták jobban ismériek nálánál, az Anya-Sz. egy-háznak elődedi híres, neves, Vitéz Bajnakit, kik a' Bárány bőrrrel, bellet Farkasok ellen, mind nyel-vekkel, mind szeges Irásokkal dicsiretessen viaskodtak: nagy tu-datlanságát, avagy talám inkább szokott családságát czégereztetni a' Zilahi kiáltó, midőn meg-nemkülömböztetvén az igazat, az Isten-telentől, az régi Sz. Atyák közzé számlállyá, ama' Istentől el-fajult, az Anya-sz. egy-háztól el-szakatt czégéres Eretneket, *Vigilantiust*, és annak kellemés méltóságát támasztja Professor Uram ellen, a' ki a' szentek segítségül való hívását úgy tagatta, mint most a' Lutterek, és Calvinisták tagadgyák az világos Isten ígéje ellen; mely dolo-gért, dicsiretessen viaskodott ellene Sz. Jeronimus.

A' mely Eretnekről

Eretnekiül így emlekezik Matkó: *Vigilantius, Hieronymo citante, inquit: Dum vivimus, mutuo pro nobis orare possumus; postquam autem mortui fuerimus, nullus sit pro alio exaudienda oratio.*

Sűd-ki, ha Jámbor vagy, mi jő-ki ebből. *Ergo superflua est oratio ad Sanctos?* Kellemés Consequentia! Jó, ha Szamár nem csinálta. Ez pollyan szintén mint ha valaki mondaná: *Diabolus, Prophetā citante, inquit: Nequaquam morte moriemini. Ergo, esus de ligno scientie boni et mali, est licitus.* Avagy: *Inspiciens, Psalmistā citante, inquit: Non est Deus. Ergo, non datur Deus.* Helyesen mondhatná ittegyen Pofaházi: Czigány, Czigánnyal, Eretnek Matkó, Eretnek Vigilantiussal bizonyít. Nem tudom, mitso-da szemmel tekéntnek Matkóra a' Cálvinista Pátronusok, ha eszre veszik, hogy immár Vallását, nem Sz. Irással, fontos ratiókkal, ígérete szerént, hanem egy hires Eretnek szavaival óltalmazza. En csak azt mondom, hogy a' régi Sz. Atyák, mint szintén a' Cálvinista Vallásnak más ágazatiban, úgy ebben sem szítanak semmit is a' Pártosok tizekja mellé: a' mint ugyan azoknak a' Patereknek világos és tagadhatatlan szavaiból meg-mutatom, a' kiket tudatlanul, éretlenül, csalárdul, és lelke ismérleti ellen ellenünk, hogy már, le-táblázza Matkó.

Ezek közzül, első Sz. Athanasius; a' ki *de Incarnatione Verbi* illy nyilván való igékkel teriesztí Világ eleibe, az Romai Sz. Ecclesiának igazságát: *Si adoras hominem Christum, eo quod ibi inhabitet Dei Verbum, unā operā adora quoq, Sanctos, ob Deum, qui in illis domicilium habet. Et in Evangelio de S. Deipara: Audi, inquit, Filia Davidis, et Abrahæ, et inclina aurem tuam in preces nostras, et ne obliviscaris populi tui. Ave gratiosa, Dominus tecum, intercede Hera et Domina, et Regina et Mater Dei pro nobis.* Milyen ennel világosb mondás? Még sem szégyenli, s'ugyan nem Bégyenli Matkó azt mondani, hogy Athanasius tagadta a' Szentek segítségül való hívását! Mit kell cselekedni illy szemtelen Predikátorral?

Szent Agoston Doctorról ugyan azon hamiságot fecsegi. De csak meg pőkiezt a' Predikátort, valaki meg-olvasa, a' mit ír Szent Agoston Tomo 6. Lib. 20. contra Faustum, Cap. 21. a' hol így ből: *Hinc nobis calumniatur Faustus, quod Martyrum memorias honoramus; nos vertisse Idola in Martyres, quos votis, inquit, similibus colitis.*

Populus

Populus autem Christianus, memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat, et ad excitandam imitationem, et ut meritis eorum conficiatur, atq, orationibus adjuvetur. ita tamen ut nulli Martyrum, quamvis in memorias Martyrum, constituamus Altaria. Quis enim Antistitem, in locis Sanctorum Corporum assistens altari, aliquando dixit; Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit, apud memorias eorum, quos coronavit. Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis et societatis, quo et in hac Vita coluntur Sancti homines Dei: sed illos tanto devotius, quanto securius post incerta omnia superata. At illo cultu, qui Græcè Latrìa dicitur, cum sit quedam propriè divinitati debita servitus, nec colimus, nec colendum docemus, nisi unum Deum. Item, Tomo 9. Tract. 84. in Joan. Martyres in Convivio, quo et ipsi saturati sunt, ad mensam Domini, non sic commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, ut etiam pro eis oremus; sed magis ut erent ipsi pro nobis.

Item Tomo 9. Lib. Meditation. Cap. 40. így imádkozik: *Sancta et immaculata Virgo Dei Genitrix Maria, intervenire pro me digneris apud illum, cujus meruisti effici templum. Sancte Michael, Sancte Gabriel, Sancte Raphael, Sancti Chori Angelorum, atq, Archangelorum, Patriarcharum atq, Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, Martyrum, Confessorum, Sacerdotum, Levitarum, Monachorum, Virginum, omniumq, Justorum, vos rogare presumo, ut pro me culpabili, ipse Deo supplicare dignemini. Még-is tagadta-e Agoston Doctor a' Szentek segítségül való hívását? Pfüj szégyenvallott Predikátor! hogy mered illy nyilván való kezes, lábas, hazugságokkal a' Kerebtyén Világot döglesztetni?*

Egy nyomban jár ezekkel Sz. Jeronymus, a' ki, a' Matkó Patronusla, Vigilantius ellen, illy szépen szól a' Papiisták mellett: *Moses sexcentis millibus armatorum impetravit a Domino veniam, et Stephanus imitator Domini sui, persecutoribus veniam deprecatur: et postquam cum Domino esse coeperint, minus valebunt? Item, in precatatione secunda præparantis Missam: Ut efficax, inquit, hæc mea sit deprecatio, B. Virginis Mariæ suffragia peto, Apostolorum intercessionem implo-ro, Martyrum preces deosco, Confessorum Orationes expostulo.*

Es hogy lássa e' Világ, melyly hamisan károgja Matkó, hogy intozza a' regieket, a' szentekből nem bálványokat csináló (a' mint ő

Mm

károm-

háromkodik) hanem úgy mint Isten barátit tisztelő Papista Vallástól: mentől régieb Sz. Atyákat talállok, azokat támasztom Matkó ellen, hadd téricsék orcájára szemtelen hazugságit.

Hallyad azért a' Görögök közzül, mit ír Sz. Dionysius Areopagita Cap. 7. Ecclesiast. Hierarch: *Nam profecto idem fit, ac si quis sole suos radios sanis largiente oculis; sibi oculos eruens, solaris luminis particeps fieri Postulet: sic impossibile superfluum ille suspensus est, qui Sanctorum flagitat preces, & naturae ipsorum consentaneas sacras operationes abigit. &c.*

S. Irenæus Lib. 5. contra Hæreses, ultra medium: *Et sicut illa (EVA) seducta est, ut effugeret Deum, sic hæc (MARIA) suasa est obedire Deo, ut Virginis Eva, Virgo Maria fieret advocata.*

Eusebius Lib. 13. præparationis Evangelicæ, Cap. 7. *Hæc nos, inquit, quotidie facitamus, qui vera pietatis milites, ut Dei amicos honorantes. ad monumenta quoq; illorum accedimus, vota, ipsi facimus, tanquam Viris Sanctis, quorum intercessione ad Deum non parum juvari profitemur.*

Basilus Oratione 40. Martyr. *Qui aliquâ, inquit, premitur angustia, ad hos confugiat: qui rursum letatur, hos oret: ille ut a malis liberetur; hic, ut duvet in rebus latis.* Idem Orat. in Psal. 33. in illud: *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum: Sancta, inquit, Spirituales virtutes aliqua, oculi dicuntur, quod curam susceperint nos interveniendi: nonnulla aures, ut quæ nostras excipiunt preces.* Rakva ezzel az igazsággal a' régi Keresztyén Világ; és ha valaki a' Matkó itt való hazugságának meg-torkolására, az elő hozott Sz. Atyákkal meg nem elégzik, olvassamely szépen ír Sz. Chrysostomus Hom. 66. ad populum circa finem. Gregorius Nyssenus, Oratione in Sanctum Theodorum, circa finem. S. Ephraem, in Sermonibus de Laudibus Sanctorum Martyrum. Cyrillus Catechesi 5. Mystagogica. Damascenus Lib. 4. de Fide Cap. 16. Theophylactus in Cap. 11. ad Hebræos. Forditsuk már igazán a' Matkó szavait ő maga ellen, mellyekkel ő Professor Uram ellen predikatori módra hadaz vala: Bizony új hát, s-igen hamis a' te (nem csak Sz. Irásál, hanem a' régi tudós, Istenfélő, Sz. Atyákkal ellenkező) Vallásod, ha meg nem térsz, kész-is léfzen kárhoztatásod; szánlak magadat, de inkább szánom a' te tölled el-csábitattak siralmas romlásokat.

Terj

Térj meg! Térj meg! Oh Calvinistaság! Térj meg! Térj meg! el-fajult Magyarság! miért követtek vakiában ilyen hamis Propheciát? hogy nem szánnyátok szegény Lelkeitek kárát?

Quæst. 3. Cap. 2. §. 17.

Sz. János látásából írta vala Professor Uram, Apoc. 6. 10. hogy a' dicsőült Szentek, bozbu állást kértek Istentől az földön lévő üldözökre; és ennyiben tudtak a' földiekről, s-emlekeztek. A' mely Sz. Irással ellenkező a' Lutterek és Calvinisták, azt mondgyák; hogy a' Szentek semmit sem tudnak a' földjeokről: kit el-csavarogva bizonyítván Matkó, azt mondgya hogy a' dicsőült Lelkek nem tudnak mindeneket.

Igazán mondgya Professor Uram, hogy Számár felelet ez! Mert nincsen az Kérdésben; holott világosan restricté Ból Professor Uram: és ennyiben tudtak a' földjeokről, s-emlekeztek. Azért, ha az Ignorantia Elenchit elakarta volna távoztatni Matkó, annak Contradictoriumját kellett volna bizonyítani, tudni illik: *Annnyiban sem tudtak a' földjeokről, meg sem emlekeztek a' dicsőült Szentek, a' mennyiben bozbu állást kértek Istentől az földön lévő üldözökre.* De ebbén sem jutot Matkónak, hogy ezt kellett volna bizonyítani. Azért csak egyetlenegy Bóval sem illette a' Professor Uramtól ez czikkelyben elő hozott Catholicusok Tudományát. Csak egy Bóval sem mentette-meg Vallását a' Sz. Irással való ellenkezéstől; hanem valamit beszél, mind Kérdés kívül való hasontalan csacsogás, mind az Ignorantia Elenchin fundáltatott ostoba tudatlanság. Ezt oly világosan megh-mutatom, hogy senki ellene józan ebbel nem alhatt, és igazán ellene semmit nem mondhat, ha a' Professor Uram Kérdésben forgó Bavajra támasztom a' Matkó tompa Csákánnyát, ily formán: Professor Uram a' Sz. Irásból azt meg-bizonyítá, hogy a' dicsőült Szentek annyiban tudnak a' földjeokről, s-emlekeznek a' mennyiben bozbu állást kértek Istentől a' földön lévő üldözökre. Vallyon, miképpen ostromollya ezt Matkó? vessük össze irásokat, majd meg láttuk a' Matkó helytelen firrását. Így vitézkedik azért Matkó, Professor Uram ellen:

Mm 2

1. P. Sám.

1. P. Sámbar nem csak azt írja a Három Kérdésben, hogy a földön lévő üldözőkre kérnek a dicsőült lelkek bőséget állást, hanem hogy emlékezhetnek is felöllekre Papok. Ergo ebből a sül ki Professor Uram ellen hogy a dicsőült Szentek annyiban nem tudnak a földjeiről, s nem is emlékeznek, a mennyiben bőséget állást kértek Istentől a földön lévő üldözőkre. Találá Birtén a Barvaközött. Nézzetek Calvinista Uram, melly egyenesen ostromollya Matkó, P. Sámbar Uramat, és melly helyesen s vitéz módra tépi, szaggatja a három Kérdés igazságát! Adózzatok neki, meg-érdemli. Eber ott.

2. Tudgyák a Szentek, hogy vagyon még az Istennek e földön vitézkedő Anyaszentegyháza. De bátran mondgyuk mi Calvinisták, hogy a mi külön való szükségünket, könyörgésünket nem halgatták. Vaj ha tudná valamelyik üldözött Sz. jó akaróm, mely éktelenül morog rám, Sámbar, soha nem lenne jó-akarója. Ergo, nem igazán mondgya P. Sámbar, hogy a dicsőült Szentek annyiban tudnak a földjeiről, a mennyiben bőséget állást kértek Istentől a földön lévő üldözőkre. Bányászhoz illendő Consequencia. Haj! haj! igye fogyott, s keresztényi tökéletességtől meg-fosztott: és Isteni Hittől el-fajult emberhez való bizonyosság. Bátran mondgyuk mi Calvinisták. Tehát úgy vagyon. Ezé a Sz. Iráshúl helyesen ki-folyó Consequencia? ezé a fontos ratio? ezé a régi Tudólok írása, mellyekkel kérkedél elein, és nagy göggel harczra ki állál Matkó István? El-mehetesz füstös Csákányoddal.

3. P. Sámbar írja, hogy még e földön éltekben jelentette meg a Christus a Szenteknek, mint kedves barátinak mindeneket. A Szentek gondolati Istennél vadnak. Viscont. Sancti non habent scientiam inopie, potentiam juvandi, voluntatem succurrendi: Ergo a dicsőült Szentek annyiban nem tudnak a földiekről, a mennyiben bőséget állást kértek Istentől. Hasonló kábaságot gúfol im ez Bókbúl: magokért imádkoztak azok a Lelkek, azért a földiekről semmit sem tudának. Több efféle fejertlen láb gaz Consequentiaz állal mossa a Báját, tölti a Könyvét, undokittya Bakállát, ez a Zilahi Pástor, mely hogy Napfényt lásson, senki itileti Berént meg nem érdemli. Hogy némelyeket elő Bámbláltam, azért cselekedtem, hogy a kik okosabbnak tartották eddig Matkót, tapasztalhassák meg, hogy nyilván a bölcseségből igen kevés ragadot vólta a Tompa Csá. anyira.

4. Ha

4. Ha az úgy vagyon, a mit mond Matkó, hogy a dicsőült Szentek tudgyák, hogy vagyon még az Istennek e földön vitézkedő Anyaszentegyháza; bar el-hagyassák a Calvinisták ama kintornálást, mellyet alnakula Soltárhoz rólloztak: mert ők meg-bálnak, és mind földet léfnek; az földjeiről meg sem emlékeznek. Mert ha tudgyák a földjeiket, lehetetlen hogy ne emlékezzenek a földjeiről. Hogy pedig azt kívánja Matkó hogy mutassuk meg, hogy a dicsőült Szentek tudgyák in particulari e földön lakozók Specialis cselekedeteket, oda fel meg-mutattam: mert Moyses meg-holt vala. de azért Illyéssel edgyűt, in particulari nevezet Berént való dolgokról beállattak; Luca 9. 30. Ugyan-is a boldogságnak nyugodalma azt kívánja, hogy valamit igaz okosság Berént tudnak kívánni a Szentek, abban meg ne fogyatkozzanak. De mind a természetnek indulattyából, s mind az igaz Beréteből, méltán s igaz okosság-Berént kívánhatják tudni az ő e földön Bám ki vettetett kedvesek dolgait. Tehát ebben meg nem fogyatkoznak.

Azt vizsgálja itt Matkó, ha imádkozhatnak-e, érettünk a dicsőült Lelkek, dato, hogy tudgyák szükségünket. Ebben semmi kétség nem lehet ex hac hypothesis. Mert valami tökéletességet találunk az élő Szentekben, mely a dicsőőségnek állapottyaival nem ellenkezik, attúl a boldog Szenteket nem méltó meg-fosztanunk. Mert nem hihető, hogy a dicsőőségben fogyatkozottab állapottyaok légyen a Szenteknek, hogy sem e földön: mivel az Isten ott mutatya meg minden dicsőségnek gazdagságát: Rom, 9. 13. ott léfzen a tökéletes értelem, melly itt igen fogyatkozot: 1. Cor. 13. 9. 10. ott az Istenhez hasonlók lefünk, 1. Joan. 3. 2. De e földön az Istennek kedves szolgálai, másokért imádkozhatnak, mint ezt senki nem tagadhattya. Azért hihetetlen, hogy a menyei Szentek-is nem imádkozhatnak e földiekért. Imádkozhatni pedig másokért, est perfectio, igen nagy tökéletesség, mely az igaz szeretéből származik; az szeretet pedig akkor is meg marad, mikor a homály-által néző Hit meg szűnik, charitas nunquam excedit. 1. Cor. 13. 8.

Végtére. Emlitette Professor Uram, hogy nem példa beszéd, hanem ugyan valóságosan történt dolog vólta a Gazdag és a Lázár Historiája. Ezt nem csak Calvinus tartya és vallya, in Cap. 16. Luca. Hanem a régi Doctorok-is, Tertullianus Lib. de anima, Cap. 7. Irenæus.

Mm 3

Lib. 2.

Lib. 2. Cap. 63. Chrysoft. Hom. 1. & 2. de Lazaro & Divite. Euthymius, Cyprianus, Ambrosius, Augustinus. Ezekre csak azt írja, Matkó, hogy a' Lázár és Gazdag dolgát ő most nem vitattya; szép felelet, mellyel minden *questio*-által mehet a' Zilahi Pásztor, szinté mint egy *Nescio* val. Nem igaz, hogy ha valóságos dolog volt volna a' Lázár és a' Gazdag dölga, abból következnek, hogy nincsen Purgatorium. Lásd erről, a' mit fellyeb irtam.

Azt pedig minden bizonyosság nélkül mondgya, hogy Lázár mindgyárt menyországban vitetett e' világból való ki mulála után. Nem pusztá csácsogás kell vala ide, hanem próbálás; a' mint maga írja Matkó *Fol. 386.* Ved eszedben azért kegyes olvasó, a' Matkó ravaszágát, es az igazság előtt való álnok csavargását: szintén, úgy cselekedék ő Professor Urammal, mint a' Sidók Eüdvézitőnk, midőn kérdené tőlők: *Baptismus Joannis de Caelo erat, an ex hominibus? Luca. 20. 4.* Azt sem merék mondani a' Sidók, hogy az Egből volt a' János keresztsége, mert ottan mindgyárt azt felelte, volna Idvezitőnk: *Quare ergo non credidisti illi?* Azt sem merék mondani, hogy nem az Egből, hanem csak az Emberekből volt; mert a' kötség rájok támadot volna. Azért csak egy pusztá *nescio*-val felelének üdvözitőnknek. Azonképpen Matkó, azt sem mére mondani, hogy a' Lázár és Gazdag Historiája, valósággal történt dolog volt; mert abból három téle nyíllal sebesíttetett volna meg. 1. Hogy Abrahám tutta *specialiter in particulari*, mint volt e' világon dölga Lázárnak, és a' Gazdagnak; *Luca 16. 24.* azért mondgya, hogy a' Gazdag el vette javait ez földön, Lázár-is el-benvedte nyomorúságát; és mivel hogy Matkó meg-vallya, hogy Abrahám akkor Menyországban volt, nyilván, és tagadhatatlanul következik, hogy a' dűcsöült Lélek tudgya *in particulari*, némely *specialis* búkségeket az Embereknek; ezt pedig *fol. 344.* tagadgya Matkó.

2. Hogy Abrahám meg-érthette a' pokolban kinoztatott Emberek Könyörgését, és kívánságát; noha *Chaos magnum* vala kö-zöttők. 3. Hogy pokolban-is marad az élő Emberektől emlekezet: azért mondgya a' Gazdag, hogy néki őt Attyafia vagyon kikre a' menyire érkezik, gondot visel.

Azt sem merék mondani Matkó, hogy csak Példa-beséd volt, az a' dologh; mert Calvinus Apját nem menthette volna-megh, a' ki világo-

világosan írja, hogy valósággal meg-lőtt dologh volt a' Lázár, és a' Gazdag Historiája. Azért közép utat kerese, és csak így felele: *En ezt most nem vitatom.*

Im láttátok Calvinista Uraim, meddig futhasson a' kézdi Matkó róka Bőrü bölcselkedése; bizony veremre vezet, ha fel nem serkentek, s' nálánál jobb vezérre szert nem testek. Maga fejét tapogassa, és tompa Csákánnyát nézze akkor ez a' Bányász, mikor Professor Uramról így ből: *Ennek minden étele, itala, mulatsága csak a' rút morgás, és a' Sz. Irással való ellenkezés.* Mert a' Professor Uram Könyve felől nem csináltak még olyan *elogium*-at a' Pápisták, minéműt a' Matkó Bányász Csákánnyárul magam hallottam, böcsülletes Calvinista Emberektől, (kiknek neveket el-halgatom) hogy tudni illik a' Matkó Könyve, az éptelen sok *szitkozódásokért* nem érdemel Olvasást. Nyissa-meg az Ur Isten Bemeiteket el-csábitatott, Magyarok, hogy ennek csalárdságát avagy csak ezekből esetekben vehessétek, és a' régi igaz Sz. Magyarok Hitire térhessétek.

Quæst. 3. Cap. 2. §. 18.

Citálá Professor Uram Sz. Pált, az ki így ből: *Verem a' testemet, és szolgálat alá vetem.* De a' Lutterek és Calvinisták azt mondgyák, hogy nem verik őt testeket, mert elég ha Christus Benvedet érettek: mint hogy az örök boldogságot Isten ajándékának, és kegyelmének nevezi, úgy mond, a' Szent Irás.

Nem igyekezik erre felelni itt a' Matkó, hanem más-felé sétálni indul, és amaz üdvözitőnk szavait forgattya: *Ha mind azokat meg-cselekedenditek is, a' mellyek nékrek parancsoltattak, azt mondgyátok: haszontalan szolgák vagyunk:* Ebből azt hozza-ki, hogy Professor Uram ellenkezteti a' Pápistákat a' Sz. Irással, mivel hogy azt írja a' Három Kérdésben, hogy a' Christus érdemessé teszi a' mi szenvedésünköt. Nem vélem, hogy ő maga Matkó helyén hadná ezeket, ha józan agygyal írta volna. Mert vallyon, micsoda ellenkezés vagyon ezekben a' mondásokban: *haszontalan Szolgák vagyunk:* és; Christus érdemesekké teszi a' mi szenvedésünket? Holott, a' ki azt mondgya, hogy Christus érdemessé teszi a' mi szenvedésünköt, helyén hadgya, hogy ha Christus érdemessé nem teszi, minden cselekedetünk haszontalan.

De nem

De nem így ellenkezik a' Matkó Vallása az Sz. Irással, haláttnak akarná az Igazságnak fényét, a' fok agnóbelédi, s' hasonlatlan szó-
saporitási közölt, a' Zilahi kiálto: hanem éppen, minden jó csele-
kedetekre való igyekezetet elront, és minden Isteni gondolatokat ki-
gyomlál az Emberek szívéből. Mert mind a' Lutterek, mind a'
Calvinisták Vallása azt tanítja, hogy az Ember, minden jó cseleke-
detivel is, semmivel Isten előtt igazabb nem lesz; semmi örök-
ké való bért nem érdemel; az égben semmivel kisebb, vagy nagyobb
jutalma nem lesz, akár keveset, akár sokat, akár semmi jót ne csele-
kedgyék is: mert Isten, csak a' Hitet bősüllí: minden igazság
csak az eggy Hitben vagyon. Mert; imígyen szól eggyút Luther,
*De 10. Præcep. Cap. 1. Ena' Sz. Péter érdemeért, csak eggy fillyért sem
adnék, hogy engemet segéllene, mert magát sem segítheti.* Málutt, *De
Capt. Babyl. Cap. de Baptismo* azt meri, a' szentelen tanítani, hogy
a' Keresztény Ember, még akarva sem vesztetheti el üdvösségét, akár mi-
némű nagy vétkek kel is; hanem ha nem akar bűnni. *Ísmég. De votis
Monasticis: A' jó cselekedeteket, úgy mond, különbben nem taníthatni,
hanem ha meg-sejtéd a' Hitet: így lesz, hogy a' jó cselekedetek tudománya,
szükség-keppen ördögök tudománya és a' bűntől való el-szakadás.*

Ugyan ezen a' Calvinus Apád értelme is; mint meg-tetczik
Íráliból: a' ki Lib. 3. Inst. Cap. 11. N. 13. azt mondgya; hogy, a'
hitnek igazságával, semmi-keppen egybe nem férkeztethetn a' cselekedete-
k igazságát: és nem csak a' természet erejéből lévő jó cselekedetek, de
mindenek egyebek is, akár minémű nevezettel cselekedessenek, a' Hitnek
igazságátul ki-rekesztetnek. Több helyeken is ugyan azont tanítja:
Lib. 3. Cap. 15. N. 2. & Seqq. Et Cap. 19. N. 3. 4. & 7.

Ezek ha így vadnak Calvinista Uraim, hogy a' jó cselekedete-
tekben semmi érdem nincsen; és azok minket Istennél kedvesb-
ké nem télsznek, sem azokért valami jutalmat az Egekben nem
veszünk: miért fáraßbuk magunkat azokban? miért költsük jósa-
gunkat az Irgalmasságnak cselekedetire, és Begényeknek segétsé-
gére? Imádságban miért foglallyuk magunkat? Bolondság
valakinek abban fáraßztani magát, és azokról szorgalmaskodni,
mellyek nekünk semmi hasznót nem hoznak. Láttátok-e Calvi-
nista Uraim, hogy e' Tudomány-által, minden jó-cselekedetekre-
való igyekezést el-oltatik?

Másodszor.

Másodszor. Mind a' két Vallás azt tanítja; hogy minden jó
cselekedetünk, nem csak semmi jót nem érdemlenek Istennél, hanem
Bűnök is; s' még pedig magokban Halálos bűnök, noha a' Hívek-
nek azok, a' Hitért nem tulajdoníttatnak. Sok helyen tanítja azt
Lutter: *In Result. contra Ekkium. Et in Assert. Art. 31. & 32.* Ebben
nem különböz Calvinus is; mert így szól Lib. 3. Inst. C. 12. N. 4.
*Az embereknek minden cselekedetek, ha méltóságok szerezte itiltetnek;
nem egyebek ocsmányságnál, és tisztátalanságnál: és semmi oly cselekedet
a' szentektől nem származhatik, melly gyaláznak méltó jutalmát nem
érdemlené.* Ugyan ezent tanítja Cap. 14. és egyéb helyeken.

Szály szívedben, valaki minden vizsgálás, minden értekezés
nélkül csak vakjában, avagy születéshednek állapottyából, egyhez
valamelyhez, e' Vallások közül magadot csafoltad; és mélyebben
fontold-meg, hogy ha minden jó cselekedetünk, bizonylyan bűnök,
ocsmányságok, és tisztátalanságok, (Lutter, és Calvinus-ként)
mellyek Isten haragját érdemlik: nyilván következik, hogy sokkal
jobb a' jó cselekedetek nélkül lennünk, hogy sem azokat cseleked-
nünk. Mert, meg-tartoztatván azoktól magunkat, nem vétkezünk:
cselekedvén azokat, vétkezünk. Jobb pedig nem vétkezni, hogy
sem vétkezni. Meg-kell azért magunkat fogunk az Alamisnálko-
dástul &c. mert, mind ezek, a' menyiben állunk származnak, bű-
nök. Nem is használna ama' fogás, hogy Isten a' jó cselekedeteket,
a' Hitnek bizonyosságára, vagy úgy, mint jegyeit az igaz Hitnek,
meg-kivánhattya: mert csak azért mondgyák ezt a' Predikátorok,
hogy ne tésék a' kőtségnek, hogy tellyeséggel minden jó cseleke-
deteket ki-vesztnek e' Világból. De heában élnek ezzel a' festékkel.
Mert, miképpen kivánhattya Isten a' jó cselekedeteket, ha bűnök;
ha örök kárhozattal kellene ezekért fizetni, hogy ha irgalmasságából
azokat bé nem fődözné? Avagy Isten azt kívánnya-e, hogy mi,
Hitünknek bizonyosságára, bűnt cselekedgyünk? miképpen kíván-
hattya azokat a' Hitnek bizonyosságára, mellyek inkább a' Hitnek
fogyatkozásáról télsznek bizonyosságot?

Bezzeg, igazán, és Szentül mondanák a' Calvinisták, havelünk
edgyút azt tanítanak, hogy ha magunk kedvében nem vagyunk
Istennek, ha Christusban nem óltatunk, ha az ő malasztából nem
származik fáradságunk: semmi-némű cselekedetünknek érdeme

Nn

nincs

nincs Isten előtt. Mert, ezt Idvezítőnk Bépfasonlatossággal adgya
előnkbe: *En vagyok*, úgy mond, *a' szőlőtő, ti pedig szőlő vesszők vátok*: *Joan. 15. 5.* A' vessző nem gyümölcsözik *Ezech. 15. 2.* ha a'
szőlőtőn nem marad: úgy ti sem gyümölcsöztök, ha én bennem
nem maradtok. Melly mondból a' Tridentomi Győlekezet *Sess. 6.*
Cap. 16. eme szép tanitást vésti: *Christus Jesus tanquam Caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificados, jugiter virtutem influit, quae virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur; & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt.*

Ezterősíti Sz. Pál, midőn azt írja, *1. Cor. 13. 3.* hogy ha szeretet nincs benne, semmit nem használ, bár minden jószágát szegények közzé osztja is. Más helyen azt mondgya, hogy ha Isten Fiai vagyunk, örökös is vagyunk. *Rom. 8. 18.* de úgy, hogy ha véledgyűtűrünk: mert a' világi szenvedések, nem méltók a' következő dűcsőségre: *2. Cor. 4. 16.* De minek-utánna Christusban óltatunk; nem csak magunk emeltetünk olly méltóságra, hogy Menyországba méltókká lésszünk: *2. Thess. 1. 5.* *Digni Regno DEI*; hanem a' mi cselekedetünk is, méltóságot, és érdemre való erősséget vészen Christus által. De e' mellet azt is vallyunk, hogy semmi némű cselekedettel, senki Istent adófsá nem teheti, hogy tartozzék fizetni néki. Az Isten, Embertől semmi hasznat nem vészen, mellyért, vagy hálá-adással, vagy bérrel tartoznék. Mert minnyájan azt mondhattuk, akár minémű munkánk után: *Servi inutiles sumus. Luca 17. 10.* és semmit Isten nem véssen tőlünk: *Si justè egenis, quid donabiscì? aut quid de manu tua accipit? Job. 35. 7.* A' kinek egy kis okofsága vagy, vizsgálja meg ezekből; hogy nem Professor Uram ellenkezteti a' Papistakata' Sz. Írással, hanem Matkó István; a' ki nem is érti, nem hogy ostromlani tudná a' Romai Ecclesiának ez czikkely-szerént való tudományát; s' azért írkal olly dördurral valami nyelvére jó az üres Caputból. Bezzegh ha valakit okofsá, bölcsé, és győzedelmessé tenne ama' sok Hup! hup! hup! ha! ha! he! el-nyerné a' pályát, ez a' Hajdu Predikátor.

Itt ben rekedyén a' haszontalan Pásztor, a' Sz. Pál szavaira akar felelni, és azt írja, hogy, még a' Papista Vulgata Biblia sem mondgya azt, hogy Pál verte volna az ő testét, hanem így szól: *Castigo, in servitutem redigo. A' castigo pedig annyit téfzen, mint feddem, dorgálom.*

Mint

Mint az őrdög a' keresztől, úgy félnek a' Calvinista Predikátorok a' test fanyargató kordától, Ciliciumoktól; innét vagy on, hogy képtelen elgázással vesztegetik, s' hallatlan magyarázással rongálják azokat a' Sz. Írás locuit, mellyek a' Sanyaru, tisztá, és Szent, életre vezérlelnek minket, és a' földiekhez való ragaszkodástól elvonván, a' Mennyejeknek szeretetire víszik lelkeinket. Nem tudgyák pedig, hogy ez kivált-képpen való vége a' Kereszttyén Hitnek, hogy az emberek elméjét, ezektől az ideig-tartó, és alá-való dolgoktól el-vonnyá; és a' Mennyejek, s' örökké-válók felől-való gondolkodásra, azok szeretésére, és követésére fel-gerjeszse. A' mint csak egyedül a' Romai közönséges Ecclesia, ezt, tagadhatatlanul végbe-vízi. Mert, csak ez int a' testi gyönyörűségtől, és ez életnek édesgetésétől magunk meg-vonyására: ez tanít a' Gazdagságnak, és tiszteteknek meg-utálására; és azoknak, mikor színte már birtokokban vagyunk is, ellene-mondására: ez int a' bőjtölésre, sádba óltözésre, szenvedésre, és a' testnek egyéb fanyargatására, mellyekkel a' test meg-szelidítessék, és a' Léleknek engedelmesége alá hódoltsásk. Ezek így lévén:

En nem tudom, ha Matkó magyarázza-e igazában a' Sz. Pál elő hozott szavait, vagy az a' Predikátor, a' ki minden nap jól megkorbácsolván dőlczeg Feleségét, azt mondgya vála: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Mind az által, jöllehet a' *Castigo*, néha annyit téfzen, mint feddem, dorgálom; de itt az értelme annyi, mint, *verem, ostromlom*, a' mint nyilván ki-tetcsik a' Gőrdög Bőrtől is, melly szerént így olvassuk: *Kéketem az én testemet, és szolgálat alá vetem.* Evel pedig, én sem tagadom, hogy más-képpen is fanyargatta Sz. Pál az ő testét; mert az világossan vagy on *2. Cor. 11. 4. 27.* a' mint Professor Uram szépen fel-jegyzette.

Tovább mégyen innét a' Bányász, és hogy valóban megh-mutassa, hogy gyógyulhatatlan nyavalya az ő Fejében, az *Ignorantia Elenchi*; azon pántolódik, a' mi nincs a' Kérdésben, midőn így eszelősködik: *A' Papisták kordája nem hogy érdemessnek tartatnék Páltól; de hire sem volt az ő idejében.* Az Erdemről itt többet nem szóllok; noha könyű volna meg-bizonyítani, hogy ha egy ital hideg Vizet meg-fizet Isten, restünknek ostromozását sem hadgya jutalom-nélkül.

Nu 2

Látom,

Látom, nem tudgya Matkó, mit ír Calvinus világos szókkal. *Lib. 4. Cap. 13. N. 4.* hogy a' ki fogadásból bort nem iszik, Isten haragját engeszteli. En azt hiszem, hogy a' Testnek kékítése, nem kissebb az Boritlanságnál.

Nem igaz tovább, hogy a' Sátán tojománya volna a' Korbácsolás; nem-is igazán bizonyítja ezt Matkó abból; hogy im *Christus idejében nem volt effele kordázás.* Mert igen helyesen meg-torkolták ezért Professor Uramtól; mivel hogy, Christus idejében a' Vasárnapi illés sem volt; a' Házafok esküttetése sem volt; a' komaság sem volt; a' harangozás sem volt; a' Francziai Nótán-való kintornálás sem volt; hát a' Sátán tojta-e ezeket az-után? Csak erre sem tud felelni a' nevezetes Matkó Predikátor; hanem azt kívánja, hogy doceállyá Professor Uram, hogy a' *Sabbathi sanctificatio nem volt Christus idejében.* Maga erről egy szóval sem emlekezett Professor Uram, hanem a' Vasárnapi illést mondotta, hogy nem volt Christus idejében. Ha azért tudatlanul nem akarja Matkó öszve zurni, zavarni a' *Sabbathi sanctificatio*-t, a' Vasárnapi illéssel, balgatagúl kívánja, hogy doceállyuk, hogy a' *Sabbathi Sanctificatio* nem volt Christus idejében. Mert erről senki nem kételkedik. Nincs-is esze, a' ki eszesnek tartja ezt a' Consequentiat: A' *Sabbathi Sanctificatio* volt Christus idejében. Ergo a' Vasárnapi illés volt Christus idejében.

A' többire azt mondgya, hogy a' házafok esküttetése, a' harangozás felől *sc. nem mondgyák a' Calvinisták, hogy érdemesek.* Nem oda Matkó nem; mert erről sincs itt szó; hanem Professor Uram, csak azt kérlette, ha a' Sátán tojta-e a' házafok esküttetését, a' Francziai Nótán való kintornálást, hogy im ezek Christus idejében nem voltak? ha a' Sátán tojta; miért veszik-bé a' Calvinisták? ha nem tojta, hogy im Christus idejében nem voltak ezek a' dolgok: bolondúl mondgya Matkó, hogy a' kordázás Sátán tojománya, hogy im Christus idejében nem volt. Jollehet azt sem okosan találá ejteni, hogy a' Papisták szennyvedését nem tette Christus érdemessé, hogy im abbéli szennyvedések nem voltak Christus idejében. Mert evel azt bizonyítja Matkó, hogy a' Magyar Országi Calvinistákat nem váltotta-meg Christus; nem tőtte Isten örökös fiaivá; nem tőtte bizonyosokká üdvességek felől; mert ők nem voltak Christus idejében.

idejében: mint hogy a' Papisták szennyvedését sem tőtte érdemessé, a' Matkó agy velejeszerint, hogy im affele szennyvedés nem volt Christus idejében. Köszönnyétek-meg Calvinista Patronus Uraim, hogy pénzetekért ki-rekelt Menyorizágból Predikátortok. De azt-is begyetekbe szedegestek, hogy azon Predikátortok maga nyelve vallása szerént immár *inaszhatton ügethet.* Maga mondgya, hogy kár a' jó abrakot már rajta vesztegetni, ha meg nem jobbúl; maga írja, hogy hólta után-nis rothat hire fog-maradni morgásiért, nyálaskodásiért, hazudozásiért. Így vakar port maga fejére a' tompa Csákányos morgó Bányász, tulajdon erkölcsét, más neve alatt helyessen le-ábrázolván.

Czegledinek pedig, a' miket orrára adott vala a' korbácsolás dolgarúl P. Professor Uram; azokra Czegledi, megh-annyi hamis monda-mondát ír *Redivivus Japhetkésében*, és a' Pater Jesuiták ellen mérgeskedő egy-néhány hamis Historiákat; mellyek csak annyi böcsülletire vadnak Czegledinek, mint valami Pius Papa levele, kivel a' világ hazugjává tőtte magát Czegledi: *fol. 234. & 234.* Mi nem tehetünk róla, ha a' Vén Szakállát, illy kezes, lábas, hamis költésekkel, maga szántfándékkal undokitya, s' széplősi. Isten szabadicza a' hazugságnak Lelkétül.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 19.

Sz. Pállal írja Professor Uram, hogy jó *hust* nem enni: *Rom. 14. 21. 1. Cor. 8. 13. Proverb. 13. 20.* De a' Lutterek, és kíváltképpen a' Calvinisták ezzel ellenkeznek, és minket kárhóztatnak, hogy Bőitben *hust* nem eszünk.

Itt már éppen ki-öltözött a' Keresztyéni szemérmetségből ez a' Mafzlagos Predikátor; úgy hogy csak nem minden szava hazuttolásból áll; ok-nélkül, és méltatlán szidalmazza P. Professor Uramat; a' bizonyoságit pedig vagy el-halgattya, vagy fölton-ként írja-le, vagy bitkaival bé-baronállyá, hogy erejét, és velejét ne lássák az Olvasók. Ezen-kivül, hogy meg-mutassa miben tudós, fajtalan-kodik könyvében. és ollyakat ír hamissan a' Papista Papokról; mellyek nem hogy a' Zilahi Calvinista Predikátorhoz, de a' Nyíri Pajkoshoz sem illenének: *kevés bűnnek tartják, úgy mond, a' Papista*

Papok Vacsora után, ama *Sain* szolgálókkal &c. En nem glosálom, nem magyarázom mérges és fájtalan gyümölcsöt effele gyűlölféges gyalázatoknak. Itéllye meg a' kinek Isten okofságot adott, ha méltó-é, hogy egy rossz Ember, ennyi fok Egyházi, Fejedelmi, Uri nagy rendeket ily rút gyalázattal illessen? kiket, Sz. Pál mondása szerént *Astor. 23. X. 3. 4. 5.* nem illenek kissebséges izidalmazással rútítani. Mire valók ezek, hanem csak gyűlölség gerjesztésre? Mi egyéb-aránt igen keveset gondolunk effele ugatással; de a' Calvinisták látsák, ha ilyen fegyverrel illik-é hadakozni a' Papista Vallás ellen.

Már lásluk, ha a' fok utálatossági miatt, érkezetté valamit kotyantani a' Sz. Pál szavajra? Azt írja hogy *csak akkor bűn az húz étel, mikor a' mi erőtlen felebarátunk meg botránkozik a' mi ételünkben.* De meg-mutatta Professor Uram, ennek hamiságát. Mert ha Húst evet volna-is Daniel, *Cap. 10. v. 2. 3.* nem botránkozott volna meg-senki benne; mivel a'val a' bűntel nem tartozott, hanem jó akarattyaiból nem ette meg a' Húst, hogy magát fanyargatná. A' mit itt beszél Matkó, szintén úgy illik, az elő hozot bizonyosághoz, mint a' bot a' tegezhez. Azt írja hogy *hazugság, hogy a' Pénteki és Szombati Hús ételt bűnnek tartotta volna Daniel, és hogy az ő bűnti olyan rend szerént való lótt volna a' mineműti koholtatok.* Ezek csak út vesztésre valók, és szaladást gondolt trécselések. Mert a' Pénteki és Szombati hús nem ételről egy szó sincsen itt; az *ordinarium*, vagy *extraordinarium* bűnti sincs a' Kérdésben: hanem csak azt bizonyította Professor Uram, Daniel cselekedetiből, hogy nem csak akkor jó húst nem enni, mikor a' mi erőtlen felebarátunk megh-botránkozik ételünkben, mivel hogy ha húst evet volna-is Daniel, senki meg nem botránkozott volna benne. Erre egy szót sem felele Matkó.

Nem-is kell ennek meg-czáfolására, sok bizonyosság, holott világosan mondgya a' Sz. Irás, hogy nem csak a' botránkozásnak el-távoztatásából, hanem tilalomból-is jó bűntől. Mert dicsiri az Irás a' Jonadab Fiajt, hogy tilalomból az Attyok parancsolattya szerént, tellyes életekben Bort nem ittak: *Jerem. 35.* Ha jó, tilalomból bort nem innya, nem tudom, miért nem volna jó tilalomból Húst nem enni. Viszont, Mardocheus parancsolattyaiból, az egész Sidóság bűntől, *Esther 9.* Másut-is vagy on emlekezet a' tilalomból

lomból való bűntől, úgy mint *Zacharia 8.* a' hol említi az Irás a' hólnapok négy bűnt, mellyek nem az Isten parancsolattyaiból, hanem a' Sidok Fejedelminek rendeléséből, származtanak a' nép közzé. Mind ezek felett, a' mit Matkó mond, azzal-is a' maga fejét Csákányozza: mert ha bűn volna a' Papisták botránkozásával húst enni, a' mint Calvinus-is tanította. *Libr. 4. Cap. 10. N. 22.* vagy hadgyák-el a' Magyar Országai Calvinisták a' Pénteki Hús-ételt, és vallyák meg hogy jó Húst nem enni Pénteken, vagy mennyenek oly Országba, a' hol Papisták nincsenek, és a' hol senkit meg nem botránkoztatnak.

Továbbá. Tíz Hazugságot fog nagy Istentelenül Professor Uramra, kik közzül egyik sem igaz, Matkó sem bizonyította, soha meg sem bizonyíthatta, hogy Professor Uram írta, vagy mondotta volna azokat. Hogy pedig az Olvasók érthessék, miből költette, Matkó azokat a' hazugságokat, elő hozom a' Professor Uram szavait, és utánna vetem azokat, mellyeket hazugságoknak nevez a' Matkó.

Professor Uram azt írta vala, hogy a' Pénteki és Szombati Hús nem ételt ott javallja a' Sz. Irás, a' hol határozhatatlanul az Ecclesiának szava fogadására kötelez világosan: *Matt. 8. 17.* Ezt Matkó Hazugságnak mondgya; mert, úgy mond, *határozva szövege a' más Ember ellen vétkeszet Embernek szófogadatlanságáról.* De oda fel, két helyen-is meg törköltem erről a' magyarázatról a' Matkót, holott az Sz. Irás, egy szóval sem említi a' határozást, hanem *generaliter* minden viszsa-vonásokról szól, mely köztünk támadhat: *Si peccaverit in te Frater tuus,* ha vétéllened a' te Aryád-Fia. Azért Matkó nem csak Professor Uram ellen, hanem a' Sz. Lélek ellen-is vét, mikor az Isteni igazságot, hazugságnak mondgya.

2. Professor Uram azt-is írja, hogy a' Pénteki és Szombati hús nem ételt, ott javallja a' Sz. Irás, a' hol parancsolja, hogy igaz előttünk járóinknak, minden tisztességes és lehetséges dolgokban, engedgyünk: *Heb. 13. 17. Luca 10. 16. Rom. 13. 2.* Hallyad Keresztén Lélek, és csudáld itt a' Matkó szemtelenségét! a' ki így szól erre: *Hazugság az, úgy mond, hogy Sz. Pál parancsolná, hogy indefinité az elől járók közzül, mind a' jóknak, mind a' gonoszoknak, mind a' jóban, s' mind a' gonoszban egy aránt engedgyünk.* Hilyem orczátlan Predikátor ez! Világoljon írja Professor Uram, hogy az igaz előttünk járóink-

járokknak, tisztességes dolgokban engedgyunk, nem mondgya pedig, hogy mind a' jóknak, s-mind a' gonoszoknak, jóban és gonoszban egy aránt engedgyunk: méég-is ezt fogjareá, s' ezért hazuttollya, mellyet meg sem álmadot Professor Uram. Lássa az okos olvasó mellyik hazud.

3. Professor Uram azt írja, hogy a' Pénteki, és Szombati, Hús nem ételt ott-is javallya a' Sz. Irás, a' hol javallya Kerestelő Jánosnak azon Hús nem-ételt. Ehez így szól Matkó: *Hazugság, hogy tiltaná keresztelő Jánostúl a' Hús ételt a' Sz. Irás.* In látod itt-is; Professor Uram nem mondgya hogy tiltaná a' Sz. Irás a' hús ételt Jánostúl, hanem javallya; méég-is hazugságot ken reá oly dologért, melyben sem hire sem tanácsa nincs Professor Uramnak. Azért két-képpen vétekez, és kétképpen gyaláztameg-szakállát ez a' Zilahi kiáltó: Elsőben, mert ollyakat fogot Professor Uramra, a' kiket ő nem mondott; és azt tudva cselekedvén, nagyot-hazudot. Másodszor. Mert, nem elégedet meg azzal, hogy Professor Uramra kente azokat, hanem annak felette rút hazugságokkal-is undokította Professor Uramot; és ez, nagyobb az elsőnél. Bizony nem győzők eleget rajta álmélnodni, hogy mér nyomatot Könyvben ily kővér hazugságokat elegyíteni Matkó! hiszem tudgya bizonyoson, hogy szem eleibe kerül írása, és orcájára fordul minden hamis álnoksága. Mit gondolsz Keresttyén Lélek, hogy cselekszik, mikor, a' Zilahi Synagógában a' kiáltó székéből beszél, a' hol a' szó el-röpül, és a' fok hazugságok csak el-enyésznek? a' hol fenki utánna nem czirkál? A' több hazugságin én nem akadozok, hanem azokhoz látok, mellyek a' tudomány dolgát illetik.

Igen hánnya veti magát, ama' Christus mondásával: *Nem ferteztet meg-embert, a' mi a' száján bé-mégyen: Matt. 15. v. 11.* Ez Sz. Igaz, de, mi, következik belőlle? azé, hogy meg egyék az első szüléink a' meg tiltot almát? azé; hogy éjjel nappal kiméletlen tölcsék a' bort a' torkodba? Meg felel Matkó, s' azt mondgya, hogy a' következik, hogy bünt nem részen, a' ki Pénteken, Szombaton húst eszik.

De én erre azt mondom, hogy az-is következik hát, hogy bünt nem tettek az első szüléink, mikor a' meg tiltot fának gyümölcseből ettek; mert az a' gyümölcs a' szájokon ment-bé; a' mi pedig a' száján bé-mégyen Embernek, nem ferteztet meg őtet. Nem fertez-

teti

teti hát a' részegség-is az Embert. Ezek mind a' Matkó bős feleletiből származnak. Így jár a' ki okosnak tartya magát, de máfoktúl okosnak nem tartatik: nem akar Professor Uramtúl tanulni, hogy a' tilalmas ételben, a' kevélység, torkoság, s' azokból származot szó-fogadatlanság vagyon: ezek a' szivből jönnek-ki. Ezek ferteztetik meg a' Luttereket és Cálvinistákat, a' kik tartoznának a' Catholica Ecclesiának szavát fogadni Isten parancsolattyaiból, és fele-baráttyaikat meg nem botránoztatni: *Matth. 18. 7. 17. Exod. 20. 12. Rom. 14. 13. 15. 16. Heb. 13. 17. Rom. 13. 1. 2. 1. Cor. 8. 13.* Azt-is emlité Professor Uram, hogy magok ellen adnak fegyvert a' Lutterek és Cálvinisták és magokat czégéreztetik, mikor amaz Sz. Irás szavait forgattya, hogy mindenek tiszták a' tisztáknak; de a' megh ferteztetetteknek semmi nem tiszta: *Tit. 1. 8. 15.* Mert, Vallások szerént, őek ez életben mindenkor meg ferteztetve vannak. *Calv. Lib. 2. Cap. 1. N. 8. Confess. Tarcz. Cap. 4. Art. 10. & 19.* Ezeket kételenségből mind helyén hadgya Matkó, és azt mondgya hogy őek nem Phariseusok. Mi sem mondunk azoknak; de mivel hogy a' ferteztetetteknek semmi nem tiszta; ő maga pedig vallya, Matkó hogy a' Lutterek és Cálvinisták meg ferteztettek; ne mondgya ez után fenki-is a' Matkó Társai között, hogy a' Pénteki hús eledelekben vétek nincsen: Mert ellenek támasztom mingyárt a' Matkót illyen Syllogismussal: A' kinek lelki ismérési tisztátalan, és meg ferteztetet, annak a' Pénteki és Szombati hús étel tisztátalan, és meg ferteztetet: Matkó szava, *Fol. 400.* De a' Luttereknek és Cálvinistáknak lelki ismérési tisztátalan és meg ferteztetet, a' mint, Cálvinus tanittya, és Matkó helyén hadgya: Azért a' Luttereknek és Cálvinistáknak a' Pénteki és Szombati hús étel tisztátalan és meg ferteztetet. Lássák a' Cálvinisták, ha Matkónak illyen tisztátalan tanítását el szenvedhetik.

Az után azt beszéli ez a' jó mag, hogy a' Bőjt abban áll, hogy semmit ne egyék Ember, mert enni, úgy mond, és bőjtolni, ellenkezőnek. Azt hiszem, hogy ha Matkó magyarázna, a' mit Júditrúl mond a' Sz. Irás: *Judith. 8. 6. Jejunabat omnibus diebus vite sue prater Sabbatham & Neomenias & Festa Domus Israel:* Így mondaná ki annak értelmét: Tellyes életében semmit nem ett Júdit; hanem Szombaton, Egy ház napján, és egyéb Innepeken, mértékletefésségh-

00

nélkül

nélkül lakozott. Szép magyarázat! Szintén Matkóhoz illendő. Megh tetczik, hogy igen keveset tud ez az Ember a' Pápisták tudományához, a' kik nem zavarják őszve a' bójtnak nemeit, hanem négy karba osztják, és azt tanítták, hogy más a' *Jejunium Spirituale*, és a' *morale*, más a' *naturale*, és az *Ecclesiasticum*. A' lelki bójtról (melly a' bűnnel el távoztatásában, és a' gonosz indulatok tartoztatásában áll:) vagyon emlekezet, *Isai. 58. 6. Nonne hoc est magis jejunium quod elegi, dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes.* Ezt nagy bójtnak nevezi Sz. Agoston, *Tract. 17. in Joan. & Lib. 2. Quæst. Evangelicarum, Quæst. 18.* A' *morale Jejunium* nem egyéb, hanem az ételben és italban való mértékletesség, melyet e' világi Philosophusok-is, a' természetben óltatot okosságnak vezérléséből, úgy mint jót dicsirtek, és életben rendesen meg tartottak. Szóttélsen erről Sz. Jeronymus. *Lib. 2. adversus Jovinianum.* Erről a' bójtról-is semmi viszfá-vonás nincs közzöttünk, és a' szomszéd, kereszténynek közzött. A' természet szerént való bójt, *est abstinentia ab omni prorsus cibo vel potu, quacunque ratione sumptus*, nem egyéb, hanem minden ételnek, vagy italnak el-távoztatása.

Ennek a' bójtnak nemét nem tudgya Matkó meg külömböztetni a' *Jejunium Ecclesiasticum*-tól, a' mellynek természetét így írják le a' Theologusok, *est abstinentia cibi secundum Ecclesie Regulam assumpta.* Az Anya-Szent-egy-ház rendelése szerént való, eledelnek el-távoztatása. Mivel pedig az Anya-sz.egy-ház nem azt rendelte, hogy általlýában minden eledeltől meg tartoztassa magát az Ember, hanem csak némellyektől; azért nem egy ez, a' természet szerént való bójtel; *proprie* mind-az-által és igazán bójtnak nevezik a' Sz. Atyák, kik közzül, hallýad egygyiket: Sz. Leo Ser. 8. de jejunio Septimi Mensis, így szól: *Licet jejunium generali nomine ad omnem continentiam pertinere videatur, proprie tamen ad edendi diminutionem refertur, ut pro sit nunc voluntate non sumere, quod ab initio contra vetitum nocuit usurpasse: ut sicut illic concupiscentia vulneri, ita hic abstinentia sit salutis.* Calvinus-is az étel mivóltában, az az, bójti elesegben helyhezteti a' bójtot; *hogy aláb való eledellel tőrjünk: Lib. 4. Cap. 12. N. 18.* Hogy pedig Matkó azt mondgya erre, hogy Calvinus nem szól *proprie* tulajdonképpen a' bójtról; fundamentom nélkül

besél,

beszél, nincs-is semmi színe a' Calvinus Írásában, efféle magyarázatnak. Hanem a' bójtnak végeit jelenti azokkal a' szókkal, mellyeket Matkó elő hoz, *ut non iritemus palatum*; ezen kívül, hogy, a' test fanyarodgyék, hogy botránkozás ne adassék. Bár a' Lutterek és Calvinisták-is ezekre a' végekre nézve, hadnák helyén a' Bójteket.

Végtére. Hasznos dolognak itilem, hogy vagy két szót tegyek arról-is, hogy a' Bójt *in genere* közönségesen, Isten parancsolattýából hagyva vagyon; jóllehet *in particulari*, réb berént, az Anya-Szentegyház határozza bizonyos údöre, és módra, *Joel. 2. v. 15. Matt. 6. 17.* Ezt világosan bizonyította Sz. Agoston *Epist. 86. ad Casulanum: Ego, inquit, in Evangelicis & Apostolicis Literis, totoq; instrumento, quod appellatur Testamentum novum, animo idrevolvens, video preceptum esse jejunium. Quibus autem diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, precepto Domini vel Apostolorum non invenio definitum.* A' melly szókkal midőn mondgya, hogy parancsolva, vagyon a' Bójt, bizonyos hogy a' Bójton nem érti az ételben és italban való mértékletességet, és józanságot: mert úgy nem mondhatná, hogy Christus Urunk, és az Apostolok nem határozták meg, mellyik napon kelleffen bójtólnunk s' mellyiken nem; mivel hogy tudva vagyon, hogy mindenkor mértékletesen kell élnünk, és soha nem kell mértékletesség nélkül lakoznunk. Azért ugyan ott meg külömböztetvén a' Bójtot a' mértékletességtől Szent Agoston; így szól. *Aliud est gravare corda in crapula, & ebrietate, quæ semper est malum; aliud autem, modestiâ, & temperantiâ custodita, relaxare jejunia.* Azt veti utanna, hogy nem szoktak a' Kereszténynek Vasárnapokon bójtólni, se Húsvétutól fogva Pünkösdik egész ötven Napok alatt. A' melly Sz. Agoston kávit így magyarázzák a' Lutterek és Calvinisták: Nem szoktak a' Kereszténynek mértékletesen és józanon élni Vasárnapokon, és Húsvétutól fogva Pünkösdik. Vak, a' ki nem látgya az Ellenkezőknek, és az Anya-Szentegyházban bevött Bójtok ellenséginék, veszedelmes tévelygésit. A' kik nem csak a' Sz. Írással ellenkeznek, hanem a' régi Sz. Keresztényekkel-is a' Bójtdolgyában, a' kik a' negyven nápi bójtot, Hús étel nélkül tartották, mint most a' Pápisták, a' mint világos szókkal bizonyította Sz. Agoston. *Tom. 6. Libr. 30. contra Faustum Cap. 5. Tom. 3. Libr. de Dogmatibus Ecclesiast. Cap. 67. Tom. 10. Serm. 62. de Tempore & 64.* A' ki azt-is írja

Tom. 10. *Sermone* 157. de Tempore, hogy sokan a' negyven napi böjtben, csak abból a' fazékból sem ettek, melyben húst főztek az előtt. Jovinianust pedig többi közöt azért írja Eretnek Bámban, Tom. 6. *Here* 155. hogy a' Babot böjtközhöz nem akarta kötelezni az Embereket, hanem kinek kinek Babadságában hatta, hogy akkor böjtöllyön, mikor tetczik. Látlák a' Lutterek és Calvinisták, ha az kárhozot Eretnekkal Jovinianussal akarnak inkább elvevni hogy sem Szent Agostonnal üdvözülni.

Quæst. 3. Cap. 2. §. 20.

Sz. Pállal mondá Professor Uram, hogy noha a' házasság-is jó, a' hol meg lehet akadály-nélkül; De jobb a' házasság-nélkül való tisztaélet. 1. Cor. 7. 27. A' Lutterek és Calvinisták ellenben azt mondgyák, hogy nem jobb; mert lehetetlen, s-Isten parancsolatya ellen-is vagyoni.

Győzedelmes bizonyítását abban helyhezreti itt a' Matkó, hogy a' Püspököket, Barátokat, Jesuitákat, Apácákat, és az egész Egy-házi tiszta életet, mérges nyelvvel, szokása szerént, költöt s tilztátalan infamiák-kal gyalázza. Azt írja, hogy a' Pápista Papok, Barátok, Jesuiták, Püspökök, házasság-nélkül tiszttátalan és fertelmes életet élnek; a' kiknek szabad száj ágyast-is tartaniok. A' magok szűz életeket, nem igazán tettetik a' Jesuiták, Barátok, és Apácák. A' Pápista Püspökök kurvákat, bitang fattyakat tartanak házaikban, az ágyasok virganczok nálók &c. Ha ezeket meg kellene Törvényben bizonyítani Matkónak, torkán akadna. Azt szokták mondani hogy a' ki miben tudós abban gyanós. Az Sz. Írás pedig azt mondgya, hogy, a' ki bolond, mindent esztelennek itil. Eccles. 10. 3. Matkó is magáról ítélvén egyebeket; azt hiszi hogy egy Jámor sincs a' Pápista Papok között. De mi azt mondhattuk neki, a' mit Jeronymus a' Jovinianistáknak: *Offendunt quàm sanctè vivant, qui malè de omnibus suspicantur*; meg tetczik abból Jámorságok, hogy gyanósok mindenekhez. Nero fajtalan lévén, nem hitte hogy jámbor Aßony lehesse e' világon; a' mint Svetonius írja. Talám Matkó-is ezen hajóban evez. Nem mondom, hogy minnyájan szentek az Egy-házi személyek: de azt bizonynyal mondhatom, hogy az

Egy-

Egy-házi állapotoknak minden rendiben, számtalan sok Sz. Emberek vadnak. Es miképpen a' Házasok közöt esnek vétkek, mellyekért a' házasságtól nem tilalmazhattuk az Jámorokat: ugy az Egy-házi tiszta életet senki azzal nem gyalázhattya, hogy ha talám valaki ezt meg mocskollya. Meg tanit pedig Sz. Agoston in Psal. 36. *Concion. 3. in fine* mit kellyen felelnünk, mikor az Egy-házi személyek vétket hánnyák szemünkre: *In Cathedra Moysi, cui succedit Cathedra Christi, sedent boni & mali. Augustinus, Episcopii est in Ecclesia Catholica; sarcinam suam portat; rationem redditurus est Deo. In bonis cum novi: Si malus est ipse novit.* Akár minémű legyen, ugy mond, maga terhét viseli: elég, hogy igaz Pásztor. A' gonosz életű Pásztorok képében, ilyen formán szól. Tom. 10. Ser. 22. *De verbis Apost. sub finem: Pro area Dominica clamo; tu, quis in ea sim, nolo cures; ventilabrum expecto.* Elég, hogy Isten csürit, őltalmazom; ne legyen gondod én reám, az Urnak Bőró-lapáttya, meg-mutattya kiben mi legyeni.

Gyalázatos rágalmazási után, azt kérdi Matkó: *vallyon a' házasságnak lehetne akadály a' Istennek adot fogadás, mellyel a' házasság nélkül való tiszta életre kötelezi hitivel magát az Ember?* Könyű a' felelet. Mert minek utánna Ember Babad válaßtásából, házasságh nélkül való tiszta életre kötelezi hitivel magát; nem Babad maga, akaráttyából meg másolni; hanem bintén mint, a' ki a' Házasságot fel bontya, Hiti Segő; ugy, az Isten házasságának rontója, valaki hiti, s' fogadása után nőbni akar: mert Isten parancsollya, hogy gondolatlanul igiretet ne tegyünk; de minek utánna valamit fogadunk, meg-álljuk: *Deut. 23. 21. Num. 6. 2. Psal. 75. 12. Nahum. 1. 15. Eccles. 5. 3. Proverb. 20. 25.* Ugyan-is, ha a' mit hittel fogadot Matkó Predikátorné Házas-társának, tartozik azt bé tellyesíteni; mentül inkább, Istennek tött fogadások meg-tartására köteles az Egy-házi Bemély. Mely dologról igen képen Ból Sz. Agoston. Tom. 4. *de bono Viduit. Cap. 8. Si que non continent, nubant, antequam Virginitatem profiteantur, antequam Deo voveant; quod nisi reddant, jure damnantur. Et Cap. 11. Planè non dubitárim, lapsus à castitate sanctiore, que vovetur Deo, adulteris esse peiores. Si enim quod nullo modo dubitandum est, ad offensionem Christi pertinet, cum membrum ejus fidem non servat marito; quanto gravius offenditur, cum*

illi ipsi non servatur fides in eo, quod exigit oblatum, qui non exegerat offerendum.

Másodszor. Említette Professor Uram, hogy ha a' Házasság, Sacramentoma tilalmas is a' Papoknak; azon semmit sem éppíthetnek a' Lutterek és Calvinisták; miképpen, hogy, jollehet Calvinus az Egy-házi Szolgálatra való felbentelést, Sacramentomnak isméri, *Lib. 4. Cap. 19. N. 28.* mind azon által sok Calvinistáknak nem szabad Egy-házi Szolgálatra Predikátort bentelni; s' bántalanon nem is veszik-fel azon Sacramentomot: mert nem minden Sacramentom mindenkorra s' mindeneknek való. Ennek nem tudván mit tenni Matkó, ritúl csigázza a' Professor Uram bavait, és azokból olyan Kan-sequentiát csinál (a' mint ő szól) mellyet Professor Uram Könyvében nem olvasot: *Micsoda Kan-sequentia ez, u. m. Calvinus az Egy-házi Szolgálatra való felbentelést Sacramentomnak isméri, Ergo, ha Sacramentom is a' házasság, de még is tilalmas a' Papoknak.* Így Szája izin a' mint neki tetszik, úgy táblázza le Matkó a' más Ember bavait, hogy ereje ki ne tessek a' bizonyoságnak. De a' Professor Uram bizonyosságának veleje meg-látczik abból, a' mit csak elébb írva mondék. Evel sem elégzik meg, hanem nagy szemtelenséggel tagadgya, hogy Calvinus az Egy-házi szolgálatra való felbentelést, Sacramentomnak ismerné. Ez oly czégeres hazugság, hogy semmi más bizonyosság nem kell hamisítására, hanem csak a' Calvinus bavait olvasluk el, a' ki *Lib. 4. Cap. 19. N. 28.* így szól: *Az mi pedig az igaz Papistát illeti, az melly minékünk az Christusnak Szája által ajánlattatott, azt én is örömezt annak (Sacramentomnak) esmérém.* Vilzont. *N. 31.* így hadgya hazugságban Matkót azon Calvinus: *Következik a' kezeknek reávetése, az mellyet az mint hogy én az igaz és törvény szerént való ordinalásban Sacramentomnak engedek lenni, azonképpen, &c.* Ugy-tetczik, hogy ide illenek igazán ama' Matkó kedves szava: *Piruly orca piruly!*

Harmadszor. Őt dolgot kíván Matkó, hogy megbizonyítfon Professor Uram. 1. Hogy a' ki magát Papságra adgya, annak hitet, az az esküvéssel kell magát arra kötelezni, hogy soha meg nem házafodik. Ez ám, a' mit régen a' Begény Oláh mond vala: Ha Szábla Bakadgya, Pálcza meg vágja, és ha Aótorságával nem győzi Matkó a' dolgot, másra veti a' bizonyításnak terhet, hogy az új Kérdéseknek fele-

nek felegetésével veset ügyét palástolhassa. En, Sokásom szerint, azt kívánom elsőben, hogy *fareatur* Matkó, valya meg, hogy itt-is, egy kukkot sem bizonyíthatott a' Papok nótelensége ellen, és Valásának a' Sz. Pál szavaival való ellenkezése ellen, s' úgy én-is kérsének eleget tésék. De mivel hogy ezt meg valya cselekedettel, ha szájjal nem-is: bizonyítsuk meg a' mit kíván.

Bizony nagy dolog, ha csak fél szemére-is eleget alut vólt Matkó, mikor azt írta, hogy bizonyítsa meg Professor Uram, hogy a' ki magát Papságra adgya, annak esküvéssel kell magát arra kötelezni, hogy soha meg nem házafodik. Csuda, ha az estvéli cséppel csapott Zilahi italtul nem émeltyget gyomra, s' nem füstölgt agya, nem kérődt torka, mikor ezeket írkalá: De hogy bátorságon bállyak véle; örömezt érteném, kitul, mi módon, mi időben értette Matkó, hogy ha egy Várasnak hatalma vagyon, hogy azoktúl kiker Polgári társaságban fogad, vagy Tanácslágraválaft, bizonyos esküvéseket és köteleltségeket kívánhasson: mind azon által az Anyaszentegháznak nincsen hatalma, hogy bizonyos dolgokat, és esküvéseket kívánhasson azoktúl, kiker Pástorságra és Lelki gondvitelésre akar válaftani? Mellyik Bibliában olvasa ez a' jóslat, hogy az Anyaszent-egy-háznak állapattya fogyatkozottab egy Váras állapotnál? Nem Keresztyéni gondolatban vagyon a' Christus hatalma felől, valaki azt véli, hogy ily rendetlen, ily gyámoltalan, ily meg vetendő állapotú Ecclesiát éppítet ő Sz. Felsége. Mi azt tartyuka' Tridentomi Conciliummal *Seff. 23. Cap. 12. de Refor.* hogy az Anyaszentegház egyéb dolgok közöt azt-is kívánhattya azoktúl, kik Papságra igyekeznek, hogy fogadást tegyenek a' meg nevezet tista életül, és ebben tartoznak az Ecclesiának engedni, ha általlyában a' Papi méltóságban akarnak részesülni. Ugyan is ha a' Lutterek és Calvinisták sem szenvedhetik, hogy Predikátorságra juthasson, a' ki elébb meg nem esküszik az Augustai, vagy Helvetiai Confessor: miért az Anyaszentegház nem szabhat köteleltségeket, mellyeknélkül senkire ne bizza a' Lelki Pástorságot? és nevezet szerént a' Házosság-nélkül való tisztságot miért nem kívánhattya, mivel ezt Szent Pál Isten előtt kedves dolognak, és az Házasságnál jobbnak mondgya, sőt tanácsollya mindeneknek.

2. Csöbörbül vederben hág a' Matkó, és azt kívánja, hogy bizonyicsuk meg hogy az Isten parancsolja, hogy a' ki magát Papságra adja, annak esküvel kell magát arra kötelezni, hogy soha meg nem házasodik. Itt nyilván kitetszik, hogy annyit tud ez a' Prædikátor a' Pápista valláshoz, mennyit a' Bagoly az ABCÉHEZ. Mert olly dologot kíván tőlünk, hogy meg bizonyicsuk, mellyet mi nem tanítunk, hanem *contradictorium*-ját annak; tudni-illik, hogy *Jure Divino non est annexus sacris ordinibus coelibatus, sed ex solo Ecclesie decreto*: csak az Anya-sz-egy-ház rendelkezéből ragasztator az Papi rendhez a' Nőtelenység, avagy az házasság-nélkül való tiszta élet. Lásd Sz. Thamást in 2. 2. *Quest. 88. Art. 11.* Cajetanust in *opusculis Tomo. 1. Tract. 27.* Sotult *Lib. 7. de Justia Quest. 6. Art. 2.* a' ki így szól: *Decretum hoc, quo votum est annexum ordinibus, non quidem proprie divinum esse, sed tamen esse Apostolicum, & in tota Ecclesia a temporibus Apostolorum, longo tempore esse servatum.* It-tis cserbe marad azért a' tudákos Matkó.

3. Azt kívánja, hogy bizonyicsuk meg, hogy a' Papok nőtelenségével sem az meg nem bantatik, a' mit az Isten beszéde az emberek eleibenszab, sem az a' mit néktek meg enged. Ez pedig, hogy minden Férfiúnak tulajdon Felesége, és mind Asszonynak tulajdon férje legyen a' paráznaágnak el-távoztatásáért Sz. Pál parancsolja. Ej bátya, csak a' csattigh vonnyad, és addigh nyujtózzál, migh lepled-ér. Igen fenn kezdsz heázni, el-szédül az agyad. A' beszédnek igyenele jó, s-a' mankónak horgassa. Nem régen azt mondád *Fol. 241.* hogy az a' Sz. Pál parancsolattya, csak *præceptum Particulare*; azért nem minnyájan tartoznak annak engedni. Itt pedig *universaliter* szóllasz, hogy minden Férfiúnak tulajdon Felesége legyen Sz. Pál parancsolattya: Ugyan ott azt mondád, hogy csak azoknak adgya orvosságul a' házasságot Sz. Pál, a' kikben *fornicationis periculum* vagyon, és a' kikben *donum Continentia*, magok megtartoztatására való ajándék nincsen. Itt azt írod, hogy minden Férfiúnak *universaliter*. Ezekből a' fül ki, hogy a' kikben *fornicationis periculum* nincsen, és *donum continentia* vagyon, azok nem kötelesek az házasságra, mint Illyés, Keresztelő János, Matkó írása szerént-is. Ugy-e Matkó? Ha úgy: nem okosok hát a' Lutter és Cálvinista Prædikátorok, hogy a' Pápista Papok nőtelen életét kárhoztattyák; Mert nem tudgyák s' nem-is

s-nem-is tudhattyák, kinek vagyon, és kinek nincsen Istentől ajándéka arra, hogy tisztán élhessen, vagy házasságban vagy házasság-kívül. Kár, hogy ekekben nem veszik a' Cálvinisták a' mit ír Seneca, *Epist. 120*, hogy a' rétovázás, nyilván való jelensége a' hamisságnak: *Quidam alternis Vatinus, alternis Catones sunt. Et modo illis parum, severus est Curius, parum pauper Fabritius, parum frugi, & contentus vili Tubero: modo Licinius divitiis, Apitium Cœnis, Macenatem deliciis provocant. Maximum indicium est male mentis, fluctuatio.* *Nomine mutato* én ezeket világoson meg tapasztaltam, a' Matkó agyában; kiért, nincs üdvösségnek kereteti abban az Emberben, a' ki helyt ad magával ellenkező írásának.

Mind ezek felet. Nem igaz, hogy Sz. Pál parancsolja, hogy minden Férfiúnak tulajdon felesége, és minden Asszonynak tulajdon férje legyen. Mert, Egy az; hogy a' régi Sz. Atyák fokban írják, hogy Sz. Pálnak nem volt Felesége: Hieronymus *Epist. ad Eustochium de virginitate.* Hilarius in *Psal. 127.* August. *Lib. de gratia & libero arbitrio cap. 4.* Epiphanius *Hæresi 58. Valesorum.* Ambrosius in *Cap. 7. prioris ad Corinth.* Tertullianus in *utroq. libro ad uxorem.* Chrysostomus, Theodoretus, és többen sokak, ezen igazságot bizonyítják. Más az; hogy ha Sz. Pál parancsolná a' házasságot, és arra kötelezne mindeneket: nem jó tanácsot ad, és nem jól mondgya, hogy jó lenni a' házasság-nélkül. De erről bővebben bőllottam oda fel. Eő maga azért Sz. Pál világos sókkal hazugságban hadgya Matkót. Mert minek utánna mondotta volna, hogy mindennek felesége legyen az bujaságnak el-távoztatásáért; melléje veti, hogy ezt nem parantsolgya: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium, 1. Cor. 7. 6.* Itt-is azért cserbe marad a' tudákos Matkó.

4. Azt kívánja hogy, bizonyicsuk meg hogy minden Baráttól lehetséges az, hogy hiti szerént magát szüzességben mocskok-nélkül megtarthattya. Könyű a' bizonyosság erre. Mert soha nem tanácsolta volna Sz. Pál a' Házasságtalanlágot, és szüzességet, ha ezt lehetetlennek vélte volna. Sőt ha a' Férfiú és Asszony egy más nélkül nem lehetnek: mikor Házasságtalanlággra tanácsolta Sz. Pál a' Leányókat, és özvegyeket, nyilván való okot adott a' tisztátalanságra. Melly éktelenség távul legyen az Isten Választót Edényétől. Tehát nyilván

nyilván Matkó marad a' cserbe, a' ki ily nyilván ellenkezik Sz. Pál-lal. Az ötödik kívánsága, jó ha nem izamár kívánság. Mert soha a' Romai Keresztyén Ecclesia nem tanította, hogy *keveseb' bűne légyen annak, a' ki száz ágyast tart abban, a' paráznaságra, hogy sem mint ha egy törvény szerint való feleséget venne.* Ez minden Hazugságnak *quinta Essentiaja*, és bányája; nem-is kell hamisítására semmi bizonyosság.

Továbbá. Igazán írja Professor Uram, hogy Matkó a' Gratianus törvényét nem értette, a' melly az Agyas nevén-is feleséget ért; de olyat, kit sok pompás készület-nélkül véfszen valaki. Merő neveltségre való dolog, a' minémű Consequentiaikat facsar ezekből ki a' Matkó. *Nem a' házasság hát bűn a' Papokban,* úgy mond, *hanem csak a' házasságban való pompás készület.* Kellemes Konsequentia! jó ha Szamár nem csinálta. Nem-is igyekezik ezt a' Consequentiaát meg bizonyítani, hanem csak meg reked avar edgyűt. El-felejtette úgy látom, a' mit maga írt valafol 386. hogy *nem pusztá császfogás kell vala ide, hanem próbálás.* A' több fecsegési és itt való helytelen császfogási nem érnek annyit, hogy róllok emlékezetet tegyek. Mind igaz, hogy a' Házasság jó cselekedet. A' Házasság Isten rendelése és akarattya. A' Házasságban, Zacharias Erőbettel tisztán éltenek. De ezekből nem következik, hogy Isten parancsolta. Mert, sok jót cselekedhetik Ember parancsolat nélkül; sok dolgot rendelt Isten, mellyekre parancsolattal nem kötelez mindent. Szántás, kaszálás, kapálás, vitézkedés, tengeren evezés, mind Isten rendelése és akarattya: noha ezekre minden Embert nem kötelez parancsolattal. Matkónak-is el-esnék a' koncza, ha mindenik Zilahi Bába, Predikátorságra, Isten parancsolattal köteles volna, ámbar Istenes állapotnak tarcsák a' Predikatori rendet a' Lutterek és Calvinisták.

Utóllýára. Említette Professor Uram, hogy nem felelt semmit is Matkó arra, hogy a' Püspököknek egy Feleségű Ferfiúnak kell lenni 1. Tim. 3. 2. Valamint az özvegy-is olyan választású, a' kinek csak egy Ura volt 1. Tim. 5. 9. A' Püspök-is a' kinek csak egy felesége volt: nem hogy most légyen. Ezt a' Sz. Doctörök, Ambrosius 1. offic. Cap. 50. Augustinus Tom. 3. de Eccles. Dogmatib. Cap. 72. úgy értik, hogy az Egy-házi tistre alkalmatlan, a' ki egy más-után kétszer házafodot. Ezekre, a' tompa Csákányban sem felelt meg a' Matkó.

Matkó, hanem szokása szerint, trágár szókkal illetvén a' Püspököket, fajtalanossággal fejezi bé írását.

De a' böcsülletes Egy-házi személyek, és a' méltóságos Püspöki rendek, vétkelek nem léfszenek azzal, hogy a' Zilahi Predikátor, ilyeneknek károgja őket: miképpen édes Idvezítőnk sem gyaláztatot, noha ötet Bor-iszáknak, Ördöngöfnek, csalogatónak, Ország háborítónak neveztek a' káromló Sidók, Matt. 27. 63. & alibi. Sz. Pál sem lett Császfogó, és Ördögi tudományú azzal hogy, ötet ilyeneknek mondották az Epicuræusok. Act. 17. 18. En azt javallanám, Matkónak, hogy mikor ő hazugul rágalmazza az Egy-házi Embereket, olvasná meg-elsőben, a' mit ír Calvinus, az ő Gyölekezeteknek Tanítójról, a' kellemes Predikátorokról *Libro de Scandalis*, a' hol így szól: *Pastores ipsi, turpissima sunt vel nequitia vel malorum aliorum exempla. Alij eorum benignè hospitio excepti, vel furto onusti, clam abeunt, vel sollicitant ad stuprum Ancillas, ac Uxores. Alij mutuo fallunt: alij in Societate perfidi: alij, quam Eleemosynam à bonis hominibus abstulerunt, vel in scortationem consumunt, vel in aleam: Sacrosanctum Conjugij vinculum violare non dubitant. Et tales, contemptui se esse apud plebem queruntur? Ego potius vulgi miror patientiam, quòd non eos luto, & stercoribus operiunt.* Im hallod, minémű Predicamentom-kra osztja Calvinus az Örendin való Predikátorokat; Lopók, Részegesek, Csalárdok, Paráznák; egy szóval minden latorságnak örvényi; minden felletségnek mosléki; Ezek ám Isten csatornáj és tölcseri, mellyeken szivárkozik a' Calvinistákra az Igazság. Senki ne gondolja, hogy ezeket Calvinus gyűlölségből költötte: hanem az Igazságtul, és Naponként való próbátul meggyőzetvén írta. Azért az üdvefség apasztó, s' kárhozatot szülő Predikátorok, magok szennyét akarják máfra kenni, mikor semtelenül gyalázzák a' becsülletes Egy-házi embereket. Maga a' Hitül való vetekedésben, nem az volna fel tett cél, hogy embert állóllának.

Im láttjátok Keresztyén olvasók, melly gyarló fegyverrel ostromolli a' Romai igazságot Matkó; a' kinek fel tölt czéllja, nem az igazság, hanem a' káromkodás, Ember gyalázás, hívságos bősaporitás, és könyv-hozsabitás; minden dolga utálatosság. Kérlek, felettéb-is kérlek, nem máséval, hanem, hogy foganatosb légyen kérésen nálatok a' Matko szavaival kérlek Calvinista Uraim, tegyék le

tek le a' személy-béli ok nélkül bé szitt gyűlölséget, olvasátok csendes elmével mindenikünk irását, próbállyatok meg a' Sz. Iráson, bennünket és a' mellyiket Sz. Irással egyezni bizonyoson ki ismértek, kövélsétek azt; segítsen Isten minden jóra. Ballagjunk mi az alatt Matkó Bátya!

Quæst. 3. Cap. 2. §. 21.

Christus mondgya: *Ha ki ujonnan nem születik vízből, és Sz. Lélekből, nem mehet bé az Isten országába.* Joan. 3. 5. De a' Lutterek és Cálvinisták azt mondgyák: Bé mehet, mert a' körösfötletlen gyermek-is üdvözülni, úgy mond, ha Keresztyén Atyától-való.

Dúl-fúl ezen a' Bányász: és elsőben meg engedi, hogy a' külső s-vízzel való keresztség szükséges; az után meg-vallja, hogy a' keresztségnek Sacramentoma szükséges. Ebben többet ki nem fakaszt. De e' kevés szóból, meg isméri a' Matkó álnok csalárdsága, és tudatlan gondolatlansága.

Álnok csalárdság, az, hogy ki nem fejezi, kiknek szükséges a' Keresztségnek Sacramentoma, mindeneknek-e vagy csak bizonyos személyeknek; holot jól tudgya, hogy a' vetekedésnek Sarka abban áll, ha nevezet szerint a' csecsemő kisdedeknek szükséges-e a' keresztségnek Sacramentoma, vagy nem? Jól láttya, a' mit ír Professor Uram a' Sz. Irásból, *Joan. 3. v. 5. Rom. 11. v. 20. 21. 22.* hogy a' Vízből, és Szent Lélekből ujjá nem született csecsemő, nem üdvözülni; mert nem Christus ága: mind az által nem meri egyenessen, és világosan azt mondani, hogy a' Keresztyén születtől való keresztleletlen magzatoknak nem szükséges a' Keresztség: hanem igen generice szól, hogy kormire ne égjen a' hazugság; szükséges, úgy mond, a' keresztségnek Sacramentoma. Veszedelemnek üttára vetemedett az az Ember, valaki *Sincere, & candidè*, nem meri nyelvél bátran vallani, a' mit titkon szívében hiszen.

Tudatlan gondolatlanság az, hogy e' jelen-való vízbe-vonásnak fényes kérdésében el-annyira vakoskodik a' szemes Bányász, hogy elméjével fel nem érte, minémű szükségűl állunk, mikor azt mondgyuk, hogy a' keresztségnek Sacramentoma szükséges az üdvösségre; holott ha Theologusnak tartya magát, tudni kellett volna, hogy

na, hogy fok-képpen lehet valamelly dolog szükséges, *necessitate medij*, vagy *necessitate precepti*, vagy pedig egyben-f-mind *necessitate medij & precepti*. Nincs arról szó, ha *necessitate precepti*, Christus Urunk parancsolattýából szükséges-e a' keresttség az üdvösségre, vagy nem? mert ő maga Cálvinus-is in *Antidoto Concil. Trid. Sess. 7. Can. 5.* nyilván meg-vallja, hogy ilyen-képpen szükséges a' keresttség az üdvösségre. Hanem a' kérdés csak arról vagy on, ha szükséges-e *ut medium ad salutem*, úgy hogy, ha ki meg-nem keresttelkedik, nem üdvözülni, ámbar talám az tudatlanság által meg-mentések a' parancsolatnak által hágásátul.

Ezek Matkónál nem férnek a' tőkébe, azért nem csuda, hogy a' Professor Uram Sz. Irásból vőtt bizonyoságra nem tud mit-mondani. Ugyan-is lehetetlen, hogy valaki helyes feleletet adgyon, az ellen-vetére, hogy ha a' Vízbe-vonásnak fenn forgó kérdését által nem érti. Innét vagy on, hogy valamit itt beszél Matkó, merő mind csavargás, és rendetlen firkálás. Azt vitattyá, hogy a' keresztségnek nincsen magában üdvözítő ereje. De ha evel csak azt akarja mondani, hogy a' keresztségben-való víz maga erejével, nem bocsáttya meg a' bünt, nem igazíttya s-nem üdvözíti az embert; hanem a' víz csak eszköz, mely-által Isten a' Christus érdeméért meg-tisztít; helyes az mondása: mert ez nem a' Cálvinisták rothat tanítása, hanem a' Romai igaz Ecclesianak szemén válogatot, Konkoly-nélkül való tiszta buzája finom aranya, s' igaz tudománya. Ha pedig azt akarja mondani Matkó, a' mint hogy ott-is jár az elméje, csak hogy nem tudgya ki bőffőgni, tudnillik, hogy a' keresztségnek Sacramentoma *ex opere operato non confert gratiam*; ebben immár nem igaz a' szava; mert a' Sz. Irás nyilván mondgya, hogy a' keresttségben, *Abluitur peccatum: Añtor. 2. 16. Baptizamus in remissionem peccatorum: Añtor. 2. 38. Mundamus lavacro aque: Ephes. 5. 26. Salvamus per lavacrum regenerationis: Titum. 3. 5.* Más helyekből is, győzhetetlen bizonyosságokkal állattyák ezt az Igazságot, az Catholicus Doktorok, úgy mint: *Matth. 3. 11. Marci. 1. 8. Luca. 3. 16. Joan. 1. 26. Marc. 16. 16. Joan. 3. 5. Añtor. 2. 38. Añtor. 8. 18. 1. Cor. 10. 17. 1. Tim. 4. 14. Ephes. 5. 25. 26.* Ezeken kívül, a' melly Sz. Péter szavait mi reánk hogy már, fordítya a' tudatlan Bányász, azokból-is nyilván ki tettyik, hogy a' keresztség által el-törölterik az Ember

az Ember vétke, és igazulás, s' üdvesség adatik. Mert 1. Pet. 3. 21. ilyen igék vadnak: *Titeket-is most a' hasonló formájú keresztség, üdvé-
zít: nem a' test sebbeinek le-tétele, hanem a' jó lelki-isméretnek Kér-
dése az Istennél a' Jesu Christusnak fel-támadása által.* Ládd-e, hogy
kettőt mond az Istennek Sz. Lelke: Egy az, hogy minket a' ké-
resztség üdvézt. Más az, hogy hasonló formán üdvézt minket a'
keresztség, mint régenten a' Noé idejében, nemelyleket a' Viz meg-
szabadított. Az a' Viz pedig igazán és a' mint Déákok szőlőnek
efficienter szabadította meg az Embereket, tudni-illik a' Bárákat fel-
emelvén a' föld sziniről. Tehát mivel hogy a' Sz. Lélek tanítása-
szerént, ehhez a' vízhez hasonló formájú a' keresztség; minket-is
igazán, és *efficienter*, szerző ok-képpen, tisztít, mosogat, és üdvé-
zít azon keresztség.

Ez ellen a' Sz. Péter szavainak igaz értelme ellen, fel csattan,
a' délczeg Bányász, és a' mint Professor Uram fel jedzette, a' régen
kárhoztatott Eretnekekkel, úgy mint Cajanufokkal, *Tert. de Bapt.
Cap. 13.* Manichæufokkal, s' Pelagianufokkal, azt mondgya, hogy
kereszteletlen-is idvezül a' gyermek; mert, úgy mond Szent Péter
szava-ként, nem a' külső mosogatás hafznál, hanem a' Christus-
nak belső munkálkodása. Ebből semmit ki nem facsarhata ellenünk,
a' mint ugyan Professor Uram erosíti: mert azt a' munkálkodást
mi bennünk Christus a' keresztség által miveli: azért valamint,
szükséges mindenkinek a' Christus érdeme az üdvességre; *Joan. 15. 6.*
olly szükséges a' Christus érdemének mindenkiket illető ezköz-is,
úgy mint a' keresztség: *Joan. 3. 5.* Kár, hogy illy szép, és világos
tanítás ellen, semmit nem mondhatván Matkó, más-felé fordítja a'
tompá Csákányt, és azt álmódozza, hogy *sükséges ugyan a' keresz-
tségnek Sacramentoma, de nem a' végre hogy maga tisztítsa meg a' bűnö-
ket, hanem hogy a' Christus vére által veti bűn bocsánatot el-peccéttelje.*
Othon hatta Matkó az esztét, mikor sétálni indulván, ollyakat
biggyesztet a' Tompa Csákányra, mellyeket se meg nem bizonyított
egy szóval-is, se pedig meg nem bizonyíthat. *Mendacem oportet
esse memorem.* El-felelittette ily hamar, a' mit eléb, monda, hogy
nem pusta csácsogas kell vala ide, hanem probalas. A' Professor Uram
szemében, láttya a' szálkát, de a' magában meg sem sajdítja a' rút
ostromba ki álló gerendát. Azt véli, hogy bizonyosság nélkül-is
fogana-

foganatosok, és hitelt nyerők az ő szavai, mint szintén a' Zilahi ki-
áltó székben való orditái: De a' Tudósoknál vagy Tudatlan gorom-
ba, vagy pedig fél eszű ostoba, az, a' ki olly ellenveréseket teszen
az értelmes és okos Embernek, mellyeket egy szóval sem bizonyít.
Mert az ollyan fundamentum nélkül való, és fővenyen építetet ház,
ha ellenség ereje nem bántya-is, magátul le omol, s' porrá lészén.
Azért, mint a' költőt, kővér és magátul füstbe menendő hazugság
ellen, nem sükségesek az erős Argumentumok; úgy arra sem kel-
lenének, a' mit Matkó trécsel, hogy a' keresztségnek *Sacramentoma*
nem tisztítja meg a' bűnket, hanem csak a' Christus vére által veti bűn
bocsánatot el-peccéttj: mind az által, hogy az igazságnak fénye,
jobban ki nyilatkozzék, és a' Zilahiaknak-is, bár csak egy szikrája
illessen sziveket; vagy két szóval a' Matkó gyalró velekedését meg-
torkolom füstbe bocsátom.

Az Irás mondgya, *Gen. 1. 3.* hogy *az Istennek lelke leveg vala a'
vizek fölött.* A' Sidóban vagy *Merachepeth incubabat super aqua*
more gallinæ nidum suum foventis, & ova calore animantis, a' mint
Sz. Jeronimus *in Quest. in Genesim* magyarázza, tudni-illik, mikép-
pé a' Tyúk fészkén ülven, bűntelen való meleggel eleveníti a' költését:
úgy az Istennek lelke a' vizek felett levegvén, kővérekké, gyümöl-
csösökké, és termökké tette a' vizeket, hogy azokból a' Halak, és
Madarak nemzettetnének. De ez a' víz a' keresztséget példázta,
melly vízből, és Sz. Lélekből áll: a' mint Tertullianus, *in Lib. de*
Baptis. Hieronymus, *Epist. 83. ad Oceanum*, bizonyítja. Tehát
valamint kezdetben, a' víz némünémű elevenítő erőt vőtt a' Sz. Lé-
lektől, hogy lelkes-állatokat nemzene: azonképpen a' keresztség,
erőtt vőtt a' Sz. Lélektől, hogy lelki-képpen a' Christus érdeme által,
új embereket nemzene: *nem mirum sit, inquit Tertullianus, in Baptis-
mo, si aqua animare possunt.* Hallyad Sz. Agostont is *lib. 18. de Civit.
Dei Cap. 23. & Prosper. Lib. 2. de Prædicationibus Cap. 29.* és mindenik
előtt Optatus Milevitanus *Lib. 3. Contr. Parmenianum* így ből: *Hinc,
est piscis, qui in Baptismate per invocationem fontalibus undis inseritur,
ut qua aqua fuerat, a' pisce etiam piscina vocitetur, Cujus piscis nomen
secundum appellationem Grecam in uno nomine per singulas, literas tur-
bam sanctorum nominum continent, i' x' b' u' s, quod est Latine: Jesus Chri-
stus Dei Filius Salvator.* Meg bocsáson a' Matkó, ha az Sz. Irás értelme-
ben,

ben, többet hiszünk mi a' régi sents, és Apostolokkal egy idejű Patereknek, hogy sem a' Zilahi együgyű Predikátornak. Tudgyuk, hogy a' Sz. Atyák is Emberek voltak; de azt is tudgyuk, hogy Matkó sem Angyal.

Továb. A' keresztséget példázta az Oo törvénybeli környülmetelkedésis, a' kiről Sz. Pál Coloss. 2. 11. így Ból: *Környül-metelkedetek, nem kézzel lőtt környül-metelkedéssel, a' testnek meg fosztásában, hanem a' Christus környül-metelkedésével: eltemetettvén ő-véle a' keresztségben.* De a' környül-metelkedés igazán, és Berzö ok-képpen metélte el a' húst, és nem csak pecséttye volt a' metéléfnek. Tehát a' keresztségis, igazán és Berzö ok-képpen törli el a' vétkeket, és nem csak pecséttye a' Christus vére által vett bűnbocsánatnak. Ezen kívül a' veres Tenger is a' keresztséget példázta, a' meg árnyékozó felyhő pedig a' Sz. Lelket; mellyekről emlékezik a' Sz. Lélek Sz. Pál által 1. Cor. 10. 2: *Es minnyájan által mentek a' Tengeren, es minnyájan, Mojsétől keresz-tetettek meg a' felyhőkben, és a' tengerben.* És 6. Ezek pedig nekünk példában lőttek. Miképpen azért a' veres Tenger igazán el merítette az Egyiptusiakat, és meg Babadította Izraelt: azon-képpen a' keresztség igazán el törli a' vétkeket, és üdvezíti a' lelkeket. Lásd a' Sz. Atyák Bavaít: Cypriani lib. 4. Epist. 7. Augustini Tract. 11. és 13 in Joan. Hieronymi Epist. 83. ad Oceanum. Es nevezet szerént Clemens Alexandrinus Lib. 1. Pedagog. Cap. 6. világosan bizonyítja ezen Igazságot; mondván: *Multis modis vocatur hoc opus, gratia; Illuminatio, perfectum; et lavacrum: lavacrum quidem per quod peccata abstergimus: gratia autem, qua remittuntur poena, qua peccatis debentur: illuminatio autem, per quam Sanctam illam et salutare lucem intuemur: perfectum autem dicimus, cui nihil deest.* Origenes Homil. 14. in Cap. 2. Luca. *Parvuli, inquit, baptizantur in remissionem peccatorum.* Et infra: *Et quia per baptismi Sacramentum natiuitatis sordes deponuntur, propterea baptizantur et parvuli.* Cyprianus pedig Lib. 2. Epist. 2. ad Donatum, azt írja, hogy minek előtte ő meg keresztkednek alig alhatot reá, hogy el-hidgye azokat, mellyeket a' keresztyének hirdettek a' keresztségnek csudálatos erejéről, melly olly hamar el-változtattya az Embert, el törli a' vétkeket, jóságos cselekedeteket plántál: de az után maga próbájából tanulta meg, hogy azok mind igazak. El hittem én, hogy ha ilyen bizonyságokat

kát hordhatna ellenünk Matkó a' Sz. Atyák írásból, inkább kérdkednék, hogy ő a' régi tudós Embereknek írásból triumphál Professor Uramon. De mint hogy az lehetetlen, úgy lehetetlen, hogy triumphállyon Matkó Professor Uramon a' tompa Csákánnyal.

Másodszor. Azt írja, hogy *nem mondgya Christus Urunk; a' ki meg nem keresztkedik el kárhozik; hanem, a' ki nem hiszen.* Ezt az ellenvetést Bellarminus-ból lopta Matkó, bár azt rázogatta volna meg, a' mit erre felel azon Bellárminus, de el hittem, hogy nem érte el a' tompa Csákány. Bezzeg nem mondotta Idvezítőnk, hogy a' ki meg nem keresztkedik, el kárhozik, de nem azért nem mondotta, mint ha az igaz nem volna, holot ő maga így szól Joan. 3. 5. *Ha ki, ujjonnan nem sületik vízből és Sz. Lélekből, nem mehet be az Isten országába:* hanem, azért nem mondotta, mert nem volt szűkség azt mondani, mivel hogy annak igazsága világosan ki tetczet ezekből az igékből: *Qui non crediderit, condemnabitur.* Mert a' ki nem hiszen, következendő-képpen nem akar meg keresztkedni, és ha akarna is, semmit néki nem használna a' keresztség. De, in affirmatione, ebben az állatásban: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit,* egybe kell foglalnia a' keresztséget a' hittel; mert, nem minden a' ki hiszen, keresztkedik meg. Hasonló argumentumok vadnak a' Deákoknál *à genere ad speciem;* Mert *negative* jól mondod: *Non est animal, ergo non est homo:* de nem jól *affirmative;* *est animal, ergo est homo.*

Harmadszor. A' Professor Uramtól citált Idvezítőnknek im-ez mondására: *Ha ki ujjonnan nem sületik vízből és Sz. Lélekből, &c.* nem tuda Matkó más-képpen felelni, hanem tagadgya; hogy itt, Christus a' keresztségnek Sacramentomárul szóllana: azért, azt kívánja, hogy bizonyicsuk meg, Idvezítőnket itt erről Bóllani. Nem szégyen Matkónak ha itt kelepceben vagy on; mert Cálvinus Apja sem mondhatott itt egyebet annál, a' mit Matkó mondott; sőt Cálvinus előtt, Zwinglius és Bucerus ugyan azon bűnös bakot mőkögtették, mellyet most a' Cálvinista Predikátorok fejnek, Matkó tartván alája a' rostát. Azokáért Calvinus, in Comment. et lib. 4. Inst. cap. 16. n. 25. azt írja, hogy a' meg nevezet Sz. Írás locusa, nem a' keresztségnek Sacramentomárul értetik, hanem csak a' belső meg ujúlásról; úgy hogy a' víz, a' Sz. Lelket regye, ilyen értelemmel: *Nisi quis renatus*

renatus fuerit ex aqua, id est, ex Spiritu Sancto, qui instar aquae mundat, non potest introire in Regnum Dei. Ezen nyomon ha tovább megyünk, és ha szabad a Sz. Írás Bavainak Bokatlan, új, és hallatlan, jegyzését gondolni, csufság léfzen a' Sz. Írás. Más az; ha a' Christus mondasában, *Aqua*, Sz. Lelket jegyez, ilyen képtelen lenne a' Christus szava: *Ha ki ujonnan nem születik Sz. Lélekből, és Sz. Lélekből, be nem megyen Menyországba.* Efféle helytelen beszéd pedig, nem illik az Isteni bölcseséghez. En csak azt kívánom Matkótól, hogy ha Sz. Jánosnál a' Christus szavaiban nincs szó a' keresztségnek Sacramentomárul, és ha a' vizen, nem kell vizet érteni; mutassa meg nekem, hol rendelte és parancsolta Christus, hogy a' keresztségnek *Materiaja*, Víz légyen, nem Tég, Bor vagy olvasztot háj? Olvaszuk, hogy némelyek vízzel keresztesztettek, *Aktor. 8. 36. Cap. 10. 47.* miképpen azt is olvaszuk, hogy Timotheust Környül metélték, *Aktor. 16. 3.* Sz. Pált felnyírték, *Aktor. 18. 18.* de hogy tartozunk csak vízzel keresztesztelni, sohílt parancsolva nincsen, ha Christus Urunk említett szavai azt nem parancsolták, a' mint hogy, nem is parancsolták, ha a' vizen nem kell vizet érteni; és így a' Calvinisták, tagadván a' keresztségnek Sacramentomát Sz. Jánosnál, csak egy Sacramentomra szorúlnak.

Nem is menthetik azzal dologokat, hogy *Matth. 3. 11. ignis*, annyit téfzen, mint *Spiritus Sanctus*. Tehát, úgy mond, Sz. Jánosnál is, *Aqua*, annyit téfzen, mint *Spiritus Sanctus*: mert a' Tűz őn, érti keresztesztő János, a' Tűzes nyelvek adását, melly Pünkösdi Napján tellyesedék-bé. Ha nem restelli Matkó, olvasza, mit ír erről *Venerabilis Beda in Comment. Lucae 3.* Utóllýára; a' Sz. Jánosnál való locust, minnyájan a' Sz. Atyák és az Írás magyarázó, a' keresztségnek Sacramentomárul értik, Professor Urammal edgyűt; úgy mint: *Justinus Apolog. 2.* *Tertullianus in Lib. de Baptismo.* *Cyprianus, Lib. 3. ad Quirinum Cap. 25.* *Ambrosius, Lib. 3. de Spiritu Sancto, cap. 11.* *Hieronymus, in Caput 16. Ezechielis.* Item *Basilius, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nissenus, in sermon. de Baptis: denique, omnes interpretes hujus loci, Origenes, Chrysostomus, Augustinus, Cyrillus, Beda, Theophilactus, Euthymius, & alii; úgy hogy, nincsen esze annak, a' ki a' Sz. Írás magyarázattyában többet tulajdonít Matkónak, hogy sem ezeknek az Isten előtt kedves, Sz. Emberek-*

Embereknek, kiknek szentségét, a' Lutterek és Cálvinisták sem tagadják. Ha Szentek voltak: bizony igaz hitűek voltak, mert, igaz hit-nélkül senki Isten kedvében nem lehet, *Heb. 11. 6.* Tehát a' mit ők hittek, azt mi is bátorságosan hihetjük: és ha bolondok nem vagyunk, azon a' töröt úton járunk, mellyen ők menyországba mentek,

Negyedszer. A' tőb Sz. Írás locust sem értvén Matkó, azt, kérdi, ha a' keresztség meg tért Tolvaj bizonyoson idvözülte, vagy nē? Ha idvözült, mondgyuk meg hol, és mikor keresztesztet meg vízzel, mikor illette azt, ez az esköz? Haj! haj! buta Predikátor! meddig jár eszed nélkül? Nem tudod-e, hogy a' Christus halála előtt a' keresztség nem kötelezett, és se *necessitate medii* se *praecepti* nem volt szükség? Nem tudod-e, hogy a' Christus haláláig, az Oo törvény maga erejében fenn volt? mellyet maga is a' kegyes Jesus, életének végéig meg tartott, midőn kényszerítésének előtte a' Húsvéti Bárány-nak Cæremoniáival élt, és sokszor az Embereket intette, hogy tartanak meg és cselekednek azokat, mellyeket az Írás tudók és a' Pharisausok, a' Moyses székiből predikállottak *Matth. 23. 3.* Tehát a' Környül-metélkedés is kötelezte akkor a' Sidókat, és így nem volt, szükséges a' keresztség, mivel annélkül is az emberek, meg igazulhattak. Azért, amaz Idvezítőnk szavai; *Nisi quis renatus fuerit,* nem azt jegyzik, hogy attól a' naptól fogva kötelezne a' keresztség, a' melly napon a' kegyes Jesus Nicodemussal beszélget vala: hanem csak az új törvényben, minek-utánna vége szakadot az Oo Törvény-béli Ceremoniáknak; a' mint szépen magyarázza a' Lutterek és Calvinistáktól szentnek esmértetett Bernárd Apatur. *Epist. 77. ad Hugonem.* Ezeket nem szükség volna elő hoznom, ha valamelly értelmes Predikátorral volna igyem, a' ki Matkónál többet tudna, a' keresztyénségnek első fundamentomihoz; de szenvednem kell, mivel hogy az ilyenekről mondgya Idvezítőnk, *Ceci sunt & duces Caecorum, Matth. 15. 14.* Vakok, és Vak-vezetők: meg vakította, őket a' gonofság, hogy látván ne lássanak, és szüntelen tanítván, soha az Igazságnak tudományára ne jussanak. *2. Tim. 3. 7.*

S' Véledé Cálvinista olvasó, hogy más-képpen vagyon a' dolog? gondold-e, hogy a' gonofság nem vakította meg a' Zilahi kiáltót? Te is vak vagy, ha nem látod, csak ebből is a' mit mondok. Mert

Professzor Uram, Sz. Agoston, Calvinus-ként, régi leg-hitelesb Tanút citálá, a' ki *Epist. 20. ad Hieronymum* azt taníttya, hogy a' melly ember, a' keresztelestlen gyermekeket üdvözülni mondgya; a' minden bizonnyal, a' Sz. Apostolok tanítását bontya. De Matkó erre csak ezt mondá, hogy Professzor Uram hamisan citállyá Sz. Agoston, mert, úgy mond, *Agoston azt írja, hogy bontya az Apostolok tanítását, a' ki a' keresztséget, éppentagadgya.* Ezt halljátok Cálvinisták? Tagadgya Matkó, hogy Agoston azt írná, hogy a' ki, a' keresztelestlen gyermekeket üdvözülni mondgya, a' minden bizonnyal a' Sz. Apostolok tanítását bontya, s' ezért hamisíttya-is Professzor Uramot, mint ha hamisan citálta volna a' Sz. Doctort. De soha nincsen szebb dolog, mint a' Sz. Agoston tulajdon szavait itten le táblázni, had ufizzon torkig a' cserben Matkó; ő lássa, ha orcza pirulás nélkül olvashattya ezeket a' Sz. Agoston ígéjt: *Quisquis dixerit, quod in Christo vivificantur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus participatione de vita exeunt, hic profecto, & contra Apostolicam predicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur, & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo omnino vivificari non posse. Augustinus Epist. 20. ad Hieronymum.* Hát hamisan citállyá Professzor Uram Sz. Agoston? hát ugyan, nem írja-e Sz. Agoston, hogy a' ki a' keresztelestlen gyermekeket, idvezülni mondgya, minden bizonnyal az Apostolok tanítását bontja? *Pfuj! Bizony te vagy Matkó az a' semtelen Theologus, kinek soha a' semtelenségben mását nem láttam.* Így pirongattya magát a' Bányász fol. 414. Hát ha még, olvasta volna Matkó, mit mond Sz. Agoston *Lib. 3. de Origine Animæ, Cap. 9.* soha nem hiszem, hogy a' maga ruhét arra a' Jámborra merné kenni, a' ki így hamisíttya a' Calvinista Vallást, a' meg-nevezet helyen: *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur morte preventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Ezt taníttya a' Calvinisták ellen, az eldödi Christus Ecclesiájának vitéz Bajnoki, úgy mint Irenæus *Lib. 3. Cap. 19.* Origenes *in Cap. 6. ad Rom.* Nazianzenus *Oratione ad Sanctum Lavacrum.* Basiliius *Orat. 13. de Exhor. Baptif.* Item Cyprianus *Lib. 3. Epist. 8. ad Fidum.* Ambrosius *Lib. 2. de Abraham. Cap. ultimo.* Hieronymus *Lib. 3. centr. Pelag.* Augustinus *Lib. 1. de Peccatorum meritis & remis.* Cap. 16.

Cap. 16. 23. 24. & 27. & Epistola 28. Lib. 2. de Origine Anima Cap. 12. Prosper Lib. 2. de Vocatione gent. Cap. 8. Fulgentius Lib. de Fide ad Petrum Cap. 30. Bernardus Ser. 66. in Cant. & Petrus Cluniacensis in Epist. contra Petrobrusianos.

Itten nem mondhatok egyebet, hanem dicsérnem kell azt az Örök emlékezetre méltó okos tanácsot, mellyet Sisinni⁹ ada Theodosius Császárnak, mert azt mondá, hogy ha ki akarja gyomlálni az Eretnekséget, ne bocsássa az dolgot disputátiora; *quoniam disceptationes, non solum non reconciliant Schismata, sed hereticos ad contentionem multo magis accendunt.* Socrates *Lib. 5. Cap. 10.* Sozomenus *Lib. 7. Cap. 12.* hanem csak azt kérdgye; Ha bé-vezzik, és bőcsüllik-e, vagy meg vetik a' régi Sz. Doctrokat? Ha ezeket meg vetik: ottan kárhoz tatni kell őket. Ha bé-vezzik: az Atyák Könyveit kell rájuk forgatni, és azokból állatni az igazságot. Ezt az tanácsot követvén Theodosius, minden Eretnekséget hamar ki gyomlálá, birodalmából. Vajha a' mostani meg-vénült Világnak fogytékjában ilyen Theodosiusok támadnának! tudom hogy a' Christus Ecclesiája annyi részre nem szakadozna, s' azok-is kevessebben volnának, kiket most látunk, hogy minden mesterségeket arra fordítyák, miképpen az egyszer meg csábítottakat, akár mivel el-áltafsák, utat veszezsének, a' látott igazságot el kerüllyék, és végetlen veszekedések tengerének örvényébe meritvén a' szegény Magyar Lelkeket, végre a' fok kételkedések vermében, és bizonytalanságoknak mély kúttyában szakaszák nyakokat: hejába nyvitván valami hamis Istápokat és Görcsös Botokat az Pataki Cálvinista Mester Posahazi János; csak Gyermekek játékos írásokat támasztván a' régi Szent Atyák ellen.

De mivel hogy az ilyenek belől ragadozó Farkasok lévén, kívül Bárány bőrből öltöznek, és az együgyű kölség előtt azt hirdetik, hogy ők az Sz. Atyákkal nem ellenkeznek, azoknak írásokat meg nem vetik; nem csuda, hogy Matkó-is azon hajóban evezvén, Sz. Agoston Doctort Calvinistává akarja tenni, imez mondásáért: *Dominus ait: mundi estis propter Verbum quod locutus sum vobis, quare non ait, mundi estis propter Baptismum quo loti estis. Tract. 80. in Joan.* Se szemérmetessége, se esze nincsen a' Zilahi kiáltónak, hogy Belarminusból az ellenvetést le írja, és a' feleletet el-halgattya. Maga

293
ugy

ugyvólna igazság szerető Ember, ha tuttára adná az Igazság szom-
júhozó, Kereszttyén olvasónak, hogy Bellarminus igyekezik ugyan
felelni erre, de nem elégségesen; s-ilyen s-ilyen okokért: s' ugy
hamaréb el-hinnék a' Calvinisták, hogy Sz. Agoston-is Calvinista
vólt. De sokkal más-képpen vagyon a' dolog. Mert Sz. Agoston
azt tette vala fel czélul, hogy ezeket az Idvezítőnk szavait magya-
rázná meg: *Jam vos mundi estis propter verbum quod locutus sum vobis.*
Joan. 15. és midőnebbeli magyarázatban fáradozna; ilyen Kérdést
részen magának: *quare non ait, mundi estis propter baptismum quo loti*
estis? Matkó pedig le írja ezeket a' szókat, de a' *Nota Interrogationis*
punctum má változtattya, és a' *quare*t nem kérdés-képpen, hanem
per modum illationis bé-fejezés-képpen írja; ennél csalárdab Prediká-
tort soha én nem láttam. Ezen kívül lelkére kérem Matkót, mutassa
meg Sz. Agoston szavaiból, hol mondgya ő, hogy a' keresztség nem
tisztít meg a' bűntől? mert a' citált helyen, világosan *contradictori-*
*um*ot ír, midőn a' magának tett Kérdést így *amplificallya*: *Quare*
non ait Dominus, mundi estis propter baptismum quo loti estis? *Nam*
etiamsi verbum Domini predicatum mundat, quatenus gignit fidem, que
est initium justificationis; tamen etiam Baptismus mundat, cum statim
abluit sordes omnium peccatorum. Nefze né ed Matkó.

Erre azt feleli magának Sz. Agoston, hogy azért nem mond-
gya Christus; *mundi estis propter Baptismum*, tiszták vattok a' Ke-
resztségért, mert minden tisztulásban, akár a' Sacramentomban,
akár a' Sacramentom kívül legyen, a' tisztító erő mindenkor az
igéből származik. Mert ha Sacramentom kívül vagyon a' tisztu-
lás, szükség-képpen a' jelen-való Hit által vagyon; a' Hit pedig
hallásbúl vagyon, a' hallás, Christus igéje által *Rom. 10.* Ha pedig
a' tisztulás, Sacramentomban vagyon, az elementom tisztít meg,
de hogy meg tisztithasson, a' szentelő Ige hozzá adatik, és így
mindenkör Ige által vagyon a' tisztulás. Azért Sz. Agoston, amaz
Christus szavait: *Vos mundi estis propter verbum quod locutus sum*
vobis, nem határozza csak a' predikálás által való Igére, hanem kö-
zönségesen vészi azt: és csak azt igyekezik meg bizonyítani, hogy
minden tisztulás Ige által vagyon. Ez a' Sz. Agoston szavainak
igaz értelme, mellyet Matkó nem tudot, s' azért kábáskodot. Lás-
suk már, ha helyesé a' Matkó Argumentoma, hegyes-e a' Papíros
Csakán-

Csakánnya; Agoston mondgya: minden tisztulás, Ige által vagyon.
Tehát Agoston mondgya: A' keresztség által nincsen tisztulás.
Tetczik e Calvinista Uraim ez a' Matkó győzhetetlen Argumento-
ma? Hatetczik; tessék ez-is: Agoston mondgya: minden Predi-
kátor Ember. Tehát Agoston mondgya: Matkó nem Ember.
Ha nem tetczik; mondgyátok meg neki, hogy pénzetekért jobbat
csinállyon. Azomban én-is rajta lések, hogy a' Professor Uram
derék bizonyoságra, kikkel őtet torkolta, adgyon feleletet; tudni-
lik ezekre: nem igaz, hogy Sz. Pál az ocsmány testi gyökérről szól,
Rom. 11. 16. mert Esau nem vólt szent, ha ilyan vólt-is az Apja.
Rom. 9. 13. A' Kereszttyének Sz. gyökere, Christus, a' keresztség által.
Galat. 3. 17. A' hiv Áfzszony gyermeke pedig szentnek mondatik.
1. Cor. 7. 14. de nem keresztség nélkül. Mikor keresztelő Sz. János
Annya méhében vólt, nem kötelezet senkit-is a' keresztséghez, mert
akkor még nem-is vólt. Az Sz. Dávid Fiácskája *2. Reg. 12.* nem
hólt meg olly szentelő eszköz nélkül, a' melly köz vólt mind a'
Fiakkal mind a' Leányokkal. A' több Idvességre való sem halhat-
nak meg a' keresztség nélkül. Mert ha Isten az örök boldogságra ö-
ket el-rendelte, gondot visel a' keresztségről-is. De Simon Magus-
nak, s' áruló Judásnak dolga ilyan csak mint a' Matkó-e, ha meg
nem tér: mert a' meg ért embernek nem elég a' keresztség. *Aktor. 8. 22.*
Ezekre semmit nem felelt az együgyű Pásztor; kiért e' Világh
láttya, nem csak a' Sz. Irással való goromba ellenkezését, hanem a'
rég Sz. Atyákkal, az igaz okossággal, és magával való ottromba-
tulakodását-is. Isten kegyelmezzzen a' csöcselék Predikátornak.

Quæst. 3. Cap. 2. §. 22.

A' Szent Léleknek el vételért, a' meg kereszteltettekre való
Apostoli kéz tételt, mellyet Bérnálásnak hívunk, világos Sz. Irás-
búl meg-mutatá Professor Uram, *Aktor. 8. x 14. 16. 17.* Ezt meg-
vetik a' Lutterek és Cálvinisták a' régi Novatianusokkal, Arianusok-
kal, Donatistákkal, *Theodoretus Lib. 3. Heret. Fabul Concil Nicen.*
1. Can. 31. Arab. Concil. Arel. 1. & 11. Optat Milevit Lib. 2. cont. Parmen.

Négyet mond it Matkó, de egyik sem tudós Emberhez il-
lendő czikkely, mert sem ira, sem szelenczéje nem lévén, csak mint
az fel-

az fel-fűtt tömlő, kevélységgel puffadozván, régen meg bűshő, és szemétre vetterett, s' tapodtatot fogáocskák gyölvész moslékjával enyeleg. 1. Azt írja hogy *nem csak a' kéz-vetéstől emlékezik az Írás, hanem könyörgéstől is, mert könyörgének azokért, hogy Sz. Lelket vennének.* Maga sem tudgya Matkó mi végre hozza ezt elő; semmit ki nem hoz belőle, csak meg reked. Talám azt gondolja, hogy nálunk a' Bérálás idejében nem könyörg a' Püspök, hogy Sz. Lelket vennének, a' kik abban a' Sz. Sacramentomban részesülnek? Elég együgyű Predikátor, ha ezt véli. 2. Azt írja, *ninnsen ott, hogy a' Püspök arczúl csapja őket, hanem a' Tanítványok imposuerunt eis manus, még a' Papista Biblia szerént is. Külömből hát a' Bérálás attúl.* Nem csudálnám ezt a' Matkó goromba ostobaságát, ha Professzor Uram efféle gézengúz ellenvetéseket elő látván, meg nem írta volna, hogy az Apostoli kezeknek ebbéli másokra tétele közt, s' a' mostani Bérálás közt, semmi külömbiséget nem találhat Matkó a' dolog mivoltára nézve: de hogy jól tudván, hogy a' Püspök arczúl csapása, a' Bérálásnak nem állattya, sem nem mivolta, ilyeneket firkál, jó csapásokat érdemel az elze felejtet gondolatlan Bányász. Bár rá vessék a' Bányász legények. 3. Azt írja, hogy nem találhatunk ott *Signum Crucist*, sem *Chrisma Salutist*. Hol vették hát ezeket? *külömből és ez is.* Az *Signum Crucist*, a' *Chrisma salutist* ott vették a' Papisták, a' hol az *Ego te baptizot* vették a' keresztyének. Azért csak tegye fel az Oculárt Matkó, s' az Sz. Írásnak ugyan azon levelén találja a' Bérálásnak Formáját, a' mellyen fel-találja, hogy Christus parancsolattyaából ilyen igékkel kell élni a' keresztségben: *Ego te baptizo*; a' hol olvassa, micso-da a' Sacramentom: Hány a' Sacramentom; a' hol meg-mutattya, hogy csak egyszer keresztelkedgyünk, hogy Christus a' Szombat helyébe, Vasárnapot parancsolta illenünk, hogy ma szabadosan meg eherttyük a' véreft, és fojtottat. Ezeket, mivel velünk edgyűt a' Calvinisták hiszik, ha meg-mutattya Matkó szórúl szóra az Írásban, kész lesznek én-is szórúl szóra meg-mutatni, a' Bérálásnak Formáját a' Bibliában. Mit kívánhat ennél többet? Ezen kívül, Calvinus az Egy-házi személyek fel szentelését Sacramentomnak vallya, *Lib. 4. Cap. 19. N. 31.* mutassa meg hát, hol vagy a' tellyes Sz. Írásban, akár csak egy szó írva azokról az Igékről, mellyek az Egy-házi

Egy-házi személyek fel szentelésében, Formául szükségesek? és a' mellyek az elementummal Sacramentomot téznek? a' mint ő maga Calvinusból a' Bérálásról. Kérgye immár Matkó kopasz Apjátúl, hol vette ezeket? Meg kell vallani, hogy az Apostoloktól fogva kézről kézre adatot hagyományból; és így meg felel a' Pápistákért-is, kik Apostoli Traditiokból vették a' meg nevezet Bérálásnak formáját.

Vagyon-erre bizonyosságunk? Nem egy s-nem kettő. Mert minnyájan, a' régi Sz. Atyák mellettünk vadnak, a' kik nyilván való és tagadhatatlan bizonyosságokkal állattya a' Bérálásnak Sacramentomát: melynek igazságát csak az nem láttya, a' ki bé hunnya szemét, és úgy ugrik a' mélységbe. Szóllyon edgyet a' Görögök közzül Sz. Dionysius Areopagita, a' ki de *Ecclesiast. hierarchia Cap. 2. Part. 2.* ilyen-tanú-bizony-ságot télsen: *Baptizatum indutum alba veste ad Pontificem ducunt: ille divino, ac Deifico prorsus unguento virum signat. Et par 3. Perficiens illa unctio facit perfectum. Sed & ipsi, qui sacratissimo regenerationis Mystério consecrantur, adventum Spiritus Sancti consumans unguenti in unctio elargitur.*

Clemens Alexandrinus, a' ki, Eusebius irála szerént *Lib. 3. Hist. Cap. 17.* emlékezik egy Ifiúról, kit Sz. János Apostol egy Püspöknek gondviselése alá bízott vala, a' többi köz őt így szól: *Qui (Episcopus) eum Baptismi Sacramento illuminavit, postea vero Sigillo Domini, tanquam perfecta & tuta ejus animi custodia obsignavit, holott nyilván szól a' Bérálásnak Sacramentomárúl, melly a' mi édes Idvezítőnknek pecséttye lévén, a' kegyelem és malaszt által, gonoszról óltalmazza a' Hivet.*

Cyrillus Hierosolymitanus ex quinque Catechesibus Mystagogicis, 1. & 2. világoson tanítást ad a' keresztségről, a' Bérálásról, az Oltari szentségről: tovább pedig Catechesi 3. illy gyönyörűséges szókat ír: *Quemadmodum Panis Eucharistiae post Sancti Spiritus invocationem, non amplius est panis communis, sed est Corpus Christi, sic & sanctum hoc Unguentum, non amplius est unguentum nudum, postquam jam consecratum est, sed est Chrisma Christi, quod adventu Spiritus Sancti, per ipsius divinitatem, energiam habet, quo frons, & alij sensus tui Symbolicè inunguntur, & corpus quidem isto visibili unguento perungitur, anima vero sancto ac vivifico Spiritu sanctificatur.* Mi lehet ezek-

nél világosab, a' Papisták igazságának bizonyosságára? Lásd a' több Sz. Atyákat-is, *Gregor. Nazian. Orat. in Sacrum Lavacrum. Theodoret. in Comment. 1. Cap. Cant. Damascen. Lib. 4. de Fide. Cap. 10. Tertullian. Lib. de Resurrect. Carnis. Cyprian. Lib. 1. Epist. ultima. Ambros. Hierony. Pacian. August. &c.*

Negyedszer. Azt írja Matkó, hogy, a' Sz. Léleknek el vételért a' meg keresztteltekre való Apostoli kéz tételt, ők nem tagadják. Ezt halljátok Calvinisták! nem tagadgya' Matkó a' Bér-málást, mert mi Papisták a' Bér-máláson egyebet nem értünk *quo ad essentiam*, hanem a' Sz. Léleknek el vételért a' meg keresztteltekre való Apostoli kéz tételt. Tanuljátok az Romai Keresztyén, Ecclesiának igazságát Predikátoroktól Zilahiak, és ez után Babonának ne káromoljátok a' Bér-málást. Azt-is meg vallyá a' tompa Csákányban a' feledékeny Bányász, (jollehet külömbet bekel vala az első gaz Írásában) hogy a' kik, keresztség által Christusban öltöztek *Galat. 3. 27.* azok az Apostoli kéznek reájok tétele által vett Sz. Lélekkel-is erősödtek. Ezt Professor Uram szórúl szóra írta, kire nem felelhetvén Matkó, helyén hadgya. Bár egyebút-is hadná helyén, és vallaná meg, akar csak azokat, melyekre nem felelhet, tudom, hogy rövid nap ki kopna a' Calvinistaságból. De azt magam-is szégyellem, hogy a' fontos hazugságot le nem rázta magáról Matkó, mellyel azt vitattya vala, hogy a' Bér-málást Higinus Pápa szerzette volna. Talám igen folyoson esett, a' mit Professor Uram fel jegyzet, hogy Higinus előtt-is 89. esztendővel előbb volt Sz. Kelemen Pápa, a' ki a' Bér-málásnak mi voltát le írja *Lib. 3. Constit. Cap. 10. 16. & 17. Lib. 7. Cap. 44.* ? Nem tehetek rólla: ollyat mond-gyon Ember, s' annál inkább ollyat nyomtasson Könyvébe, kinek ízégyentét, s' gyalázattyát ne vallyá kiváltképpen Predikátor lévén a' mi Matkónk, kockára veti Predikatorságát. Mert ha meg-tud-gyák a' Zilahiak, hogy olly fima sz áju Páfztort hizlálnak, csak úgy halgattyák ez után kiáltást, mint a' hazug Ember nyelveskedését. Végtére. Eppen el merül a' semtelenségben, és Sz. Agoston Do-ktorból akarja állatni, hogy Christus soha két Sácramentomnál többet nem szerzett. Ennek hitelére elő hozza a' Sz. Agoston Bavait, *Epist. 118. ad Januarium & Lib. 3. de Doctr. Christ. Cap. 9.* de, családúl, czigányúl, és ördögi módon írja le azokat, hogy az együgyűeket

kik

kik könyvekben nem forgottak, vesedelemben ejcse a' Bégyenvallot Predikátor. Vallyon úgy vagy-on-é ez? Vigyáz reá Calvinista olvasó, ha igazat nem mondok. Sz. Agoston *Epist. 118. ad Januarium*, így ír: *Dominum nostrum, Jesum Christum, sicut ipse in Evangelio loquitur, levi iugo suo nos subdidisse, & sarcina levi. Unde sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, Significatione prestantissimis, Societatem novi populi colligavit: Sicuti est Baptismus, & Communicatio corporis Domini*, eddig le írja Matkó a' Sz. Agoston szavait, de ezeket el hagyá: *& si quid aliud in divinis literis commendatur.* Mert látá hogy ezekből nyilván kitetczik czigányága, mivel hogy kettő-nél, több Sácramentomat jelent Sz. Agoston ezen a' helyen. Es ha valaki evel nem elégszik meg, hanem Sz. Agostonnak világos Bavait kívánnyá, olvassa meg, mit ír in *Psal. 103. concione 1. in illa verba: Qui regit aquis superiora ejus.* holot így szól Sz. Agoston: *Respice ad munera ipsius Ecclesie, munus Sacramentorum in baptismo, in Eucharistia, in ceteris Sacramentis.* Et *lib. 2. contr. literas Petiliani cap. 104. Sacramentum*, inquit, *Chrismatis, in genere visibilium signaculorum, sacrosanctum est, sicut ipse baptismus.* Mit mondgyak itt a' nagy Istentelen családtságért Matkónak? ti magatok Calvinisták itillyétek meg, ha méltán nem érdemli-é meg a' mit Sz. Pál monda Elymas-nak, *Act. 13. 10. O plene omni dolo, & omni fallacia, fili Diaboli, inimice omnis Justitie.* Nyilván és világoson írja Sz. Agoston, hogy több Sácramentom-is vagy-on kettő-nél; nyilván és világoson írja, hogy a' Bér-málás Sácramentum; micsoda orczával mondod hát te szentelen Predikátor, hogy *Agoston csak két Sácramentomot vallot?* Pfuj gyalázatos személy, meddig vezeted pokolra a' bődögtalan lelkeket, czégéres családtságiddal? Bizony, bolondnál bolondab, valaki tudván illy tapasztható gonofságidat, rád bizza lelkének gondviselését. Nem tudom, mit gondolnak rólad a' Calvinisták: de én Isten láttya ha Kálvinista volnék ezeket olvasván a' P. Sámbar Uram Tanítvánnya könyvében, nem csak Predikátoromnak nem tartanálak, de igaz keresztyénnek sem mondanálak. Kérlek Matkó, nem a' nagy Istentért immár, mert te az Istennel semmit sem gondolsz, sem nem a' menyországért, mert attúl régen búcsút vettél: hanem a' világi bocsúlletedért, (mellyen kapsz) kérlek, hogy akár csak illy nyilván ne csalárdkodgyál. Mert könnyebben el szenvedem

Rr 2

tudat-

tudatlanságodat, mint a' Mesterséges Czigányságodat. Ha tudnád, jódat kívánnám én-is, nem vétetted, csak józanodnál meg immár egy-ber annyi. hürogtatásim után.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 23.

A' Sz. Irás mondgya, hogy a' hivek meg vallyák, és ki beállik vala az ő hűségos és vétke cselekedeteket. *Aktor. 19. 18.* valamint a' Pápi-
sták most ki beállik a' Gyónásban. De a' Lutterek és Cálvinisták azt mondgyák, hogy nem kell ki beállni; elég bűben az Istennek meg vallani.

Ebébe sines itt immár Matkónak, a' mit régenten ígért vala, hogy Sz. Irásból Régi Tűdős Doctorok írásiból, fontos ratiokból bizonyitana Professor Uramellen, és vallását az Isten ígétével való ellenkezéstől mentené; hanem bókön kabdosván, minden bizonyítás nélkül egy-néhány gázságokat Predikátori módra beáll, melyek csak elő számlálásra sem méltók. Affélével ismérteti, mivel sokták a' Predikátorok tölteni fülét a' Segény kölségnek.

Azt kívánnya, hogy bizonyicsuk meg, hogy *Aktor. 19. 18.* fülben sügták a' vétkeket. Hiszem agya sürt Ember ez? Nyilván, vagyona Bibliában *Aktor. 19. 18.* hogy, a' hivek közzül sokan jönnek vala meg valván, és ki beállván az ő cselekedeteket. A' Deákban pedig így vagyon: *Multis, credentium veniebant confitentes & annunciantes actus suos.* Csakezt kívánnjuk a' Gyónásban mi Papisták, hogy az előtt, kinek hatalmat adott Idvezítőnk a' bűn bocsánatra vagy meg tartásra, vallya meg és beszéllje ki ember vétke cselekedetét. Nem bánnyuk, ha fülben nem sugják-is a' Calvinisták vétkeket, csak a' Sz. Irás szerént, vallyák meg, és beszélljen ki azokat, olyan személy előtt, a' melly meg öldozhat, *Joan. 20. v. 23. 2. Cor. 5. 18. 1. Cor. 4. v. 1. 1. Pet. 4. 10.* Mit gyermekeskedel hát éretlen Predikátor? talám abban dicsekedel, a' mit ír sz. Fol. 419. *nincsen ott hogy elő számlálták, hanem vallást téstnek vala?* De itt-is csak Czigánykodol; mert a' citált locusban, nem csak a' vagyon, hogy Vallást tettek vétkekről, hanem az-is ott vagyon, hogy ki beálltették. Hát immár a' ki, ki beszélli vétke cselekedetét, nem számlállya-e elő azokat? mondgyátok meg Predikátortoknak, s' tanítsátok meg Zilahi

Gyerme-

Gyermekek, had érse meg mászfzor a' Magyar szót; de azt se felejsétek el, hanem kérdgyétek meg tölle, hogy ha minden Embernek tartozunk vétkeinket megh vallani, a' mint írja; miért nem vallya meg Matkó vétkeit, a' feleségének? talám azért, hogy ha kezdené vallani, inkább mint a' Professor Uramét, csudálná-e Világh a' Matkó titkos gonofzságait? mint hogy a' parancsolatokat, nyelve vallása szerént, semmi részeiben meg nem tarthattya.

Itt immár Predikátiót indit a' Zilahi kiáltó, és úgy beszél, mint ha minden szava Sz. Irás volna; azomban nem egyéb, minden bizonyítás nélkül való haszontalan csácfogásnál, és Sz. Irással való temerdek ellenkezésnél. Nagy göggel mondgya hogy olyantulajdona Istennek a' bűn bocsátás, a' mellyet soha tulajdonképpen embernek nem adott, hanem csak annyiban, a' menyiben mint sólgák, az Isten becsédéből az Ur nevében erős bizonytságot téstnek a' megh tért, és térendő bűnösöknek meg szánt bánt, és el hagyott bűnöknek meg bocsáttatások felől a' Christus Sz. érdeme által. Ellenben meg tartani mondarnak a' bűnök, midőn az Isten haragját bizonyittják erős bizonytsággal tétellel az Ur becsédéből maradni a' meg térhetetlen Istenteleneken. Így magyarázza Matkó ama' szókat: *Joan. 20. 23. Valakinek megh-bocsáttatott bűnököt, meg bocsáttatnak néktek, a' kinek meg tartatott, meg tartatnak; az az; Valakinek predikáltatott az Evangeliumat, és bizonytságot téstek bűneinek meg bocsáttatása felől, annak bűnei megh bocsáttatnak. a' kinek erős bizonytsággal tétellel bizonyittatott, hogy Isten haragja rajta marad, annak bűnei meg tartatnak.*

Soha a' Lutterek és Calvinisták tévelygése nyilvánban magát ki nem nyilatkoztattya, mint ebben az Istentelen magyarázatban. Mert nincsen olly Isten szava szerető ember, a' ki ebben megh nem ütköznek, látván az Isten Igéjének el-szenvedhetetlen csigázását. Kérlek Matkó kérlek mond meg, mellyik Prophéta vagy Evangelista Könyvében olvastad ezt a' magyarázatot? mellyik Sz. Atyától tanultad? Nem tudodé, hogy csalárd, tündér, és phantastica absolutio legyen ez: *sicredis, denuntio tibi, quod a peccatis sis absolutus?* Ha hiszel, turtodra adom, hogy bűneidről meg öldattatál? Mert a' ki hiszen, a' Lutterek és Cálvinisták tévelygések szerént, csalhatatlanul hinne kell, hogy vétkei meg bocsáttattak: tehát ezt az csalhatatlanságot, a' hir mondó Predikátortól nem várhattya; avagy

Rr 3

ha várja:

ha várja: nem hiszen csalhatatlanul; következendő-képpen efféle szem fény-vesztő Predikatori Absolutioval, vétkei el nem töröltetnek. Továbbá, miképpen hiheti bűneinek bocsánattát a' Predikátor hirdetéséből, a' ki ember; a' ki másokat meg csálhat, maga is meg csalattathatik? Bizony szükséges, hogy az olyan ember az Isten ígéjéhez folyamodgyék, és ott meg lássa, ha vagyon-e írva, hogy a' bűnöknek bocsánattát hirdető Predikátornak tartozunk hinni. De ezt sohult fel nem találja a' Bibliában: vagy hatalám fel találna-is *dato*, immár nem a' Predikátor, hanem az Isten ígéjé térszen bizonyosságot a' vétkeknek meg-bocsáttatások felől.

De vallyon, miről térszen bizonyosságot, és mit hirdetnek a' Lutter és Calvinista Predikátorok? *Ha igazán hiszel*, úgy mond, *bűneid meg-bocsáttattak*. Tehát a' Lutter és Calvinista Predikátorok nem különben bocsátták meg néked bűneidet, mint a' Báálám Szamára, ha ugyan azont mondaná; oka, mert a' Báálám Szamáránál nem jobban tudgyák a' Predikátorok, hogy vétkeid meg bocsáttattak, mert nem tudgyák, ha igazán hiszele. Mit mondasz erre, tudatlan Matkó? Tanuld meg immár kérlek, tanuld meg, egyszer, hogy a' Christus az igaz Papoknak atta hatalmát: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, quibus remiseritis, remittentur &c.* Nézd, hogy a' te magyarázatod, olly méltó esett a' Christus szavainak igaz értelmétül, melly méltó vagyon az Nap kelet Nap nyugottúl. *Psal. 102. 12.* Mert ki nem láttya, melly nagy különbség vagyon ezek között: valakinek bűneit meg-bocsátani, és, valakinek hirdetni, hogy más által bűnei meg bocsáttattak; a' betegséget el venni, és hirdetni az egészséget; valakinek Pénzét meg adni, és hirdetni, hogy a' pénzt, más Ember meg adta. Annál csudálatosb, mikor a' Lutterek és Calvinisták azt mondgyák, hogy az Egyházi Semélyek meg tarthatták a' bűnöket; mind az által nem tudgyák, és nem értik, mellyek azok a' vétkek? a' rabot fogságban tartják a' tömlöczben; mind az által, nem tudgyák, ha Rab vagyon-e a' tömlöczben, vagy csak árnyék, Bolha-e, vagy Teve. Hol lehet ennél nagyobb lelki vakság? Azokáért, szükség, a' Sz. Írás szerént, hogy te vald még vétkes cselekedetidet, hanem ha talám, mint Nathan, tutta a' Dávid bűnét, úgy az Egyházi Semély a' te vétkeidet tudgya. Akkor, ha töredelmes szívből mondod ama' szócskát: *Peccavi; ottam*

ottam mindgyárt ezt-is meg-hallod: *Dem transtulit peccatum tuum. 2. Reg. 12. v. 13.*

Továbbá; azt írja Matkó, hogy ha Binten tellyes hatalom adatott volna-is, a' bűnöknek tulajdon-képpen való meg-bocsátására, az Apostoloknak, és az ő tudományokat tisztán valló Apostoli valláson lévő Egyházi Bólgáknak; de ugyan csak nem volna az semmi hasznokra a' Pápista Papoknak, mert elszakattanak az Apostoli vallástól. Ez nem egyéb, hanem minden bizonyítás-nélkül való, és Kúfárnékhoz illendő szó csaplárság. Haj Predikátor, hol vagyon erre a' fontos ratio, hol az ígért Sz. Írás? Miért nem vagy Ura itt, ama' gyönyörűséges mondaszodnak: *Nem pusztá csásoság kell való ide, hanem próbálás?* Miért nem bizonyítod meg immár egy-szer, hogy a' Pápisták elszakattanak az Apostoli vallástól? En, itt-is meg olvastam volna Argumentomidot, jöllehet a' cséltül távul estem volna; de héába; mert, *nemo dat quod non habet*: Senki Matkóban pandur Birkoknál egyebet ne kereslen. Csak az Pátrónusi Bánakodásra méltók, hogy ettől a' hamis Kalmártól, olly drágán veszik a' Pajkos szitkokat. Kár pedig, hogy Matkó, elméjének élelségét itt meg nem mutráltta, és ki nem fejezte, kiknek vagyon hasznokra, ha nem a' Pápista Papoknak; hogy hatalom adatott a' bűnöknek tulajdon-képpen való meg-bocsátására az Apostoloknak. Mert, *ex hypothesi*, ha Christus olly hatalmat adott az Apostoloknak a' bűnök bocsátására, melly az Apostolokban nem végeződött, hanem, a' mint Matkó szól, az ő tudományokat tisztán valló, Apostoli valláson lévő Egyházi Bólgákra-is ki terjedet; azok pedig az Egyházi Szolgák né a' Calvinista Predikátorok, a' mint Matkó világoson vallya: mond meg Zilahi kiáltó, kik legyenek azok az Egyházi Bólgák, a' kikre terjedet a' bűnöknek meg-bocsátására való hatalom, ha nem a' Pápista Papok? *Responde.* Talám a' Czigány Papok, kiket emlegetcz *fol. 421?* Te lássad ha a' Pápisták ellen való Eördögi gyűlölségedből, Czigányokká térsz az Apostolok successorit.

Utóllýára. Azt irta vala Professor Uram hogy a' melly Sz. Atyák Calvinus-ként az igaz tudománynak őltalmazói; azok is a' Pap előtt vétkek meg vallását vesünk tartják. Nem Bégyenli itt Matkó Arany Szájú Sz. Jánost, ellenünk hogy már támasztani ama' mondasáért *Homil. II. in Epist. ad Hebr. Non dico tibi, ut te apud alios accuses:*

cuses: sed ante Deum confitere peccata tua. Item. Solus Deus videat te confitentem, non dico ut confitearis conservo tuo ut exprobet: dicito Deo, qui curat. Ez, túl a Tiszán öldhatatlan csomó, a' Zilahiaknál győzhetetlen ellenvetés; de az tudósoknál nem egyéb, hanem régen meg bűszhött, és szemétre vettetett, s' tapodtatott fogálocska. Mert Arany szájú Sz. János, magát, Neftarius Succellorának ismervénlenni, szorgalmatoslan, a' mint illendő-is vólt, a' Neftarius végezését, s' tudós rendelését őltalmazta, úgy mind azon által, hogy se az igazságot, se a' Hiter megh nem sértette. Miképpen, azért Neftarius, nem a' *privata confessor*, magánosan való gyónást, hanem a' *publicat*, tőrlőtte el: azonképpen Arany szájú Szent János néhül, néhül, a' *publica Confessio*t ellenzi írásiban, nem a' *privatát*.

Ezek vallyon így vadnak-e? Igen-is; Mert, hogy a' többbit el hadgyam, csak azokból az Arany szájú Sz. János mondásiból-is ki tetczik az igazság, mellyeket Matkó ellenünk fordita. Mert *Homil. 2. in Psal. 50.* midőn így szól: *non dico, ut confitearis conservo tuo, qui exprobet*, nyilván jelenti, hogy ő a' *publica confessor*ról szól, melyből szemre vetés szokot következni. Mert, a' mint Origenes bizonyitya, *Homil. 2. in Psal. 37.* midőn fokak láttára, és tudtára lőtt a' gyónás, találtattak olyanok kik szemekre vetették a' Gyónóknak, vétkeket. De a' magános gyónásban, semmi olyan szemre-vetés nem történhetik, mint hogy bizonyságok nélkül vagyion; az Egy-házi személy-is köteles arra, hogy mély halgatással temesse el azokat, a' miket a' Gyónásban hall. Hallodé Zilahi Kiálto? nem tutad te ezt; vagy hatuttad, s' még-is az igazság ellen tufakodtál, nem együgyű Lelki Páfztorvagy, hanem Lelki Farkas, és lelkeket vesztő csalárd Hóhér. Illyenre bizzák a' Calvinisták testeket, lelkeket, s' vallásokat.

Itt, egyre kéri Matkó Professor Uramot, hogy az Athanasius szavait; és a' Basilusét írja le had lássa mint tartják azok-is a' Papi-stákkal. Én-le írom örömeft, olly okkal, hogy fogadása szerént választ adgyona' Matkó, de azoknál helyesbet, mellyek a' tompa. Csákányban vadnak. Így szól azért Sz. Athanasius, *Sermone in Cap. 11. Marc. ad finem: Nos ipsos examinemus, num soluta sint nostra vincula, tradas te ipsum Discipulis JESU: adsunt enim, qui te solvant pro potestate ea, quam à Salvatore acceperunt. Quaecumq;* enim ligave-

ritis,

ritis, inquit, in terra, erunt ligata & in Caelis. &c. Sz. Basilus pedig így ír *Lib. Questio. Regula 229. Omnino in peccatorum confessione eadem est ratio, quae etiam in apertione viriorum corporie. Ut igitur vitia corporis nequaquam quibusvis temere homines aperiunt, sed iis tantummodo, qui rationem, quae ea curanda sint, teneant: eodem modo etiam peccatorum confessio fieri debet, apud eos videlicet qui ea possint curare: & regula 229.* tovább ki-fejti, kik legyenek azok, a' kik a' vétkektől meggyógyitnak, tudni-illik a' Papok: *Necessario, iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio Mysteriorum Dei.* Ki ugranék bőréből Matkó, ha illy világos szavait valamelly Sz. Atyának ellenünk támaszthatná; de mi bolondúl abban nem dicsekedünk, hanem Matkótól mind ezekre helyes feleletet várunk.

Im láttjátok Calvinista Uraim, hogy tulajdon maga nyelve, vallásából, nem tagadhattya már Matkó, hogy mind maga nem ellenkeznék, s' mind halgatóit nem ellenkeztetné a' Sz. Írással. A' Jesus Christus szerelmére kérlek, ollyan vak vezért ne kövessetek, ki csak oktalanúl való pazarlója a' Sz. Írásnak, a' mint magatok csak innét-is láthattjátok.

Quest. 3. Cap. 2. §. 24.

A' Christus végső Vacsorájáról írja Professor Uram, hogy világos szókkal vagyion az Evangeliumban, *ez az én testem, s' vérem. Matt. 26. 26. Mar. 14. 22. Luc. 22. 19. 1. Cor. 11. 24.* Erre Matkó másodszor-is ugyan csak azt mondgya, hogy mind Christus, mind Sz. Pál világosan taníttják, hogy nem a' Christus Teste, s' vére, hanem annak Jele, Pecséti. De egy szót sem hoz elő abból a' világos tudományból, hanem azokat a' Sz. Írás szavait forgattya, mellyekben Christus Jesse gyökeréből származandónak; Dávid gyökerének, és ágának; Fényes hajnal csillagnak; oroszlánnak; szőlőtőnek, kősziklának mondatik. Ezek mind igazak, és a' Bibliában világosan taláttatnak; de a' mit Matkó mond, sohult nem olvasom, hogy nem Christus Teste, hanem Pecséte vagyion az Oltári szentségben. Adózzatok néki Calvinista Uraim harmadszor-is; Mert a' tompa Csákányban igen ki fogyot szegény az Argumentomból, úgy hogy, a' ki eleb, még hallani sem akarta a' Sz. Atyák szavait

Ss

szavait

szavait; immár tőlők köldül palástot vészett igyének bé takarására.

Nem igaz, hogy Sz. Agoston, az Oltári szencségről külömbet tanított volna, mint most a' Papisták. Mert ő *Lib. 2. contra Adver. Legis. Cap. 9.* Nyilvánírja, hogy nem csak Lélekkel, hanem szájjal-is vészizük a' Christus Testét. Evel nem-is ellenkezik, midőn egy néhány helyen mondgya a' Matkó citálásában is, hogy nem hasznak, hanem léleknek eledele a' Christus Teste; és hogy ennek hasznos vételére, nem hasat kel készíteni, hanem igaz, és Izeretet által munkálkodó Hittel kell járulni. Sokat trécsel itt Matkó, de én azt itilem felőlle, hogy sem esze, sem szemérmetefsége nincsen, hogy olyakat fog a' Papistákra, mellyeket mi nem tanítunk. Kenyer Testű Christusunk nincs nekünk: mert a' mi Christusunknak, csak egy Teste vagyon, mellyet a' szeplőtelen szűz méhében formált a' Sz. Lélek. A' Kenyeret, és Bort magára nem vészi a' Christus: hanem az ő szavának mindenható erejével, a' Kenyeret és Bort ugyan azon Testé változtattya, melly a' Keresztfán érettünk adatott. Sohult az Sz. Írás nem mondgya; hogy az Isteni hatalom, egy Testet több helyre nem tehet: hogy öreg Testet, egy garasni helyre nem fértehet. Abban pedig hazud Matkó pártársaival edgyűt, hogy a' Papista Hit szerént, a' Christus Teste, naponként meg szűnik lenni, és a' Papisták gyomrában annihiláltatik, semmivé lészen. Mert mi ezeket nem mondgyuk: hanem azt tartjuk; hogy mikor a' Sacramentomnak külső színei meg-változnak, a' Christus Teste, meg szűnik ott lenni; noha maga voltát el nem veszti. Mikor az újodat el vágják-is, meg szűnik abban lenni lelked; de nem lesz semmivé, nem annihiláltatik. Nagy külömbség van abban; hogy valami megh szűnik lenni: és hogy meg szűnik itt lenni. Mikor a' Predikáló székből le-szál Matkó, megh szűnik a' Predikáló székben lenni: de azért meg nem szűnik lenni, nem annihiláltatik: A' több enyeltégre a' Zilahi kiáltónak bőven meg-feleltem oda fel; nem kívántatik itt azokra új felelet.

Quæst. 3. Cap. 2. §. 25.

Hogy az Isten nem parancsolta a' kőtségnek-is, a' két szin alatt való Ur vételt, meg mutatta a' Három Kérdés a' Sz. Írásból, *Luc. 22.*

19. a'

19. a' hol, csak az egy Bin után mondgya Christus *ezt cselekedjétek*, ostogatásra nézve: kivel a' Lutterek és Cálvinisták ellenkeznek, mondván, hogy Isten parancsolta a' kőségnek-is mind a' két Birt,

Erre semmit sem felel Matkó még a' tompa Csákány-b. n-is, hanem a' Kérdéstől el távozván, ilyen otromba *ignorantia Elenchi* vel tellyes Syllogismust csinál: Pál Apostol semmit sem adott az Corinthus-bélieknek, a' mit az Uról nem vőtt volna: De mind a' Kenyeret s-mind a' Bort adta: Ergo mind a' kettőt vette. Kikér-di tudatlan Bányás, ha Sz. Pál mind a' két Birt az Uról vette-e? Ki kérdi, ha némellyeknek, két szin alatt ostogatta-e az Ur-Vacsoráját? Erről semmi vetekedés nincs közöttünk; mert nálunk-is vőtt oly üdö, mellyben mind a' két szin adták. Tanuld meg azért töllem Predikátor, hogy a' vizsgálá-vonás csak abban vagyon, ha parancsolta-e Christus Urunk a' kőségnek-is a' két Binalatt való vételt? Ti mondgyátok, hogy parancsolta. de ha meg takadtok-is, soha meg nem bizonyítottok, Bár te-is Sákot végy a' hátadra, és házon-ként keres kőtséget a' Cálvinisták-nál; talám az új mesterséges Bitkokért adnak három batkát.

Másodszor. Igy ebelősködik Matkó: *Idvezítőnknek im ez szavai: ezt cselekedjétek*, arra mutatnak, hogy az Ur-vacsorája ostogatasában azokat kell cselekednünk, a' miket Idvezítőnk cselekedék, az ő első szerzésének idején. De a' Christus mind a' kenyeret, s-mind a' bort adá mind azoknak a' kik vele valának. Tehát minékünk-is azt kell cselekednünk. Vallyon mit mondana Matkó, ha valaki így okoskodnék? Idvezítőnknek im ez szavai: *ezt cselekedjétek*, arra mutatnak, hogy az Ur Vacsorája ostogatasában, azokat kell tselekednünk, a' miket Idvezítőnk tselekedet az ő első szerzésének idején. De a' Christus az ő Első Szerzésének idején ezeket cselekedte: Vacfora-után, estve, csak tizenkettőnek, tellyes életében csak egy-szer bőlgáltatta az Ur-Vacsoráját. Tehát minékünk-is azt kell cselekednünk: Vacsora-után estve, csak tizen-kettőnek, tellyes életünkben csak egy-szer bőlgáltassuk az Ur-Vacsoráját. Szintén ilyen a' Matkó bizonyítása mi ellenünk: Azért a' mit erre felel, azt vegye tőlünk feleletül magának. Ha azt mondgya, hogy a' Christusnak egyéb akkori cselekedeti, nem a' dolog valóságához tartozandók: az ont mondgyuk a' két Birtól-is a' Kőségre nézve.

Ss 2

Harmad-

Harmadszor. Sok szép Keresztyéni igazságot íra Matkó ellen Professor Uram, mellyekre egy kukkot sem felele; hanem halgattál méné el melőlők. Tudni illik, hogy Matkó minden embert emlíet Sz. Pálból, hogy próbállya meg magát; de a' csalárd Bányász a' külömböztető szöveget el hadgya; a' ki ébri avagy íssa; 1. Cor. 11. 27. *Responde*: Mert erre semmit sem feleltél. Tudván Sz. Pál, hogy Christus egybe nem kötötte minden emberre nézve, mind a' két Bűnt; azért ő sem köti; hanem csak a' próbálást minden emberhez kötötte: *1. 28.* A' Calvinista Magyar Biblia fordítók-is látván ezen Sz. Írásnak mellettünk szöveg erejét; az *vel* szócskát, igen csalárdul, & szócskára fordították; holott Bézánál, mind a' Görögben, mind a' Deákban, *vel* Szó vagyon. *Responde*: Mert erre sem feleltél tudatlan Matkó. Amaz-is kikerül mondatot légyen: *igyatok ebből minnyájan, Matt. 26. 27.* reá igazította vala Matkót Professor Uram, *Marc. 14. 23.* A' több mellénk szöveg Sz. Írásokra-is, *Joan. 6. 52. 59. Luc. 24. 30. Act. 2. 42. Act. 20. 7.* *Responde*: Mert semmit, ezekre nem feleltél. Ezekre, az egy színt bizonyító Sz. Írásokra, midőn a' hamis Matkó másodszor sem felelhetne; szokot módgya szerént, és a' több pajtársai módgyára, útát veszt; az oltya, s' annak formája körül akadályoskodik; nem tudván a' Bányász, hogy soha egy Papista sem mondgya, se nem hiszi, hogy a' feszületen Oltjának formáját mi az Urtól vettük volna; mint ízintén a' Calvinista, Predikátorok sem vették az Urtól a' négy szegletű cipő bélnek formáját, mellyet Synagógájokban osztogatnak. Nem mondhatyák hát a' Calvinisták Sz. Pállal, hogy *ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis*; mert a' négy szegletű fejer Czipó Bélnek formáját, nem az Urtól vették. Így fordítom Matkóra a' tompa Csákányt, és maga fáját fegyverével sebesítem, őtet; had lássák a' Calvinista Patromisok, melly fok haszna vagyon költségeknék.

Negyedszer. Sz. Agostonnak némely homályos szavait emlegeti Matkó; de azok semmit sem használnak a' Calvinistáknak, két okért: Elsőben, mert a' Calvinisták Sz. Agostonnak, és a' több Sz. Atyáknak semmi hitelt nem adnak, a' Hitnek Fundamentomiban, az Sz. Írásnak magyarázatyában, &c. Minnyájan a' Sz. Paterek egy szível, egy Lélekkel vallyák, írják, taníttják, a' Christus Testének valóságos jelen létét az Oltári szentségben; mind az által a' Calvinista

Calvinisták ebben töllek el-pártolnak, és midőn ellenek citállyák a' Sz. Atyákat, meg sem halgatták őket, hanem gyalázatos kiflébségekkel illetvén, a' Sz. Írást, a' Bibliát kiáltják; holott abból az ellenünk való vallásoknak csak egy cikkelyét sem mutathatták: s' azt sem mutathatták meg soha-is, hogy vagyon Szent Írások. Másodszor: mert ha a' Sz. Agoston szavait igaz értelmében vesszük, semmi sem lesz abban igaz, mellyeket Matkó reá fog. Sz. igaz, hogy *Dominus signum dat corporis sui*: de azt, soha Sz. Agoston nem mondgya, hogy csak *Signum*ot ad Idvezítőnk. Ebben vagyon pedig a' bekkenője. Az-is Szent Agoston szava, *Petra significabat Christum*; deez, nem Sz. Agoston szava: *hoc significat corpus meum*, hanem a' Calvinisták költöt tévelygése. Im láttátok Calvinista Uraim, melly rothatt tekerce, és melly sikeretlen Sára lón a' tudatlan Bányásznak itt-is. Mellyel valójában ki mutatá Sz. Írással, és Sz. Atyákkal való ellenkezését. Kérlek, még-is kérlek, hogy ha idveslégtetek szeretitek, hamis csábításának ne hidgyetek.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 26.

A' Sz. Írás mondgya, hogy vannak az új Testamentomban, Christus Reményén kívül, igaz Papok, s-valóságos tiszta áldozattal áldoznak a' Sz. Misében, avagy a' Christus végső vacsorájában, a' Melchisedek hasonlatossága szerént, *Heb. 5. 3.* De a' Lutterek és Calvinisták bálványozásnak mondgyák a' Sz. Misé, avagy a' Christus végső vacsorája áldozattát: noha ezen kívül más olly tiszta áldozatot nem találhatni, mellyel Istennek jóvendőlése szerént, *Malach. 1. 11.* az egész Világon áldoznának.

Itt morgás-nélkül nem tudván felelni Matkó, azt írja, hogy nem igazán mondgya Professor Uram, hogy Papokat lenni mutatott a' Sz. Írásból az új Testamentomban. De Matkó, igen szemtelenkedik; mert mi lehet ezeknél a' Sz. Pál Savainál világosab? Minden Papnak szükség a' mint a' népért, úgy ö magáért-is áldozni a' bűnökért. *Heb. 5. 3.* Nem igaz pedig, hogy Sz. Pál a' Sidó Papokról állana, a' mint Matkó álmodozik, mert azok áldozattya nem volt már akkor Bűnfejes. *Heb. 13. 10.* Erre régen meg kellett volna Matkónak felelni, ha tudott volna hozzá. De nem csuda, hogy arra nem felel, a' mire nem tud mit mondani.

Látván azért, hogy itt boros a' kapcza, meg vetimagát, és ki ugrik a' rosból, ilyen Syllogismussal: *Aki egyedül in individuo úgy bírja az Új Testamentomi Papságot, hogy sem halál, sem egyéb tisztbéli változás által azt le nem teheti, annak tisztit más sem per successionem, sem más képpen nem viselheti. De a Christus egyedül in individuo úgy bírja az Új Testamentomi Papságot, hogy azt sem halál, sem egyéb tisztbéli változás által le nem teheti. Tehát az Új Testamentomi Papságot, senki sem per successionem, sem más képpen nem viselheti.*

Hová lettetek Calvinista Superintendensek, és Predikátorok? Nem láttátok-e, hogy a' tikedves Titulustokat, a' *Lelki Pástorságot*, le vonnya rólatok kezdi Matkó? Mert azt mondgya, hogy *sem per successionem, sem más képpen a' Lelki Pástorságot nem viselhetitek.* Hallyátok az argumentomát: A' ki egyedül, in individuo úgy bírja az Új Testamentomi Lelki Pástorságot, hogy azt sem halál sem egyéb tisztbéli változás által le nem teheti, annak tisztit más sem *per successionem* sem más képpen nem viselheti. De a' Christus egyedül in individuo úgy bírja az Új-Testamentom-béli, Lelki Pástorságot, hogy azt sem halál sem egyéb tisztbéli változás által, le nem teheti: Tehát az Új-Testamentomi Lelki Pástorságot, senki sem *per successionem*, sem más képpen nem viselheti: Kőssönnyétek Matkónak Calvinista Predikátorok, hogy titeket a' Lelki Pástorságtól meg foszta.

Nem tsudálom már, hogy a' Papságot nem javallya a' Pápistákban, a' ki magát Lelki Pástornak tartván, a' lelki Pástorságot is ellenzi a' Calvinistaságban. Azt sem csudálom, hogy fellyeb olly bőven bóllottam a' Sz. Mife áldozattyáról, és az Sz. Írásból győzhetetlenül meg mutattam annak igazságát; még is itt nem Bégyenli a' vastag bőrrrel béllét orczájú azt kérdeni, *mellyek locusra veretünk? miért nem írjuk le, had látnak a' Pápisták is hol fekszik a' Mife? hol mondatik Szentnek?* Ha téged Matkó a' gonoszság meg nem vakított volna mind ezeket fel találná a' Professor Uram írásiban; az enyimbent is oda föl. Delátom hogy azok Táborában vagy, kikiül mondgya az Írás hogy, *aures habent & non audient &c.*

Imádkoznál Istennek, hogy világosícson meg, ama' világtalanul mondván: *Domine ut videam. Luc. 18. 41.*

Quæst.

Quæst. 3. Cap. 2. §. 27.

Hogy a' beteget kennyék meg az Egy-házi Sölgák olajjal az Urnak nevében a' bűnbocsánatra, világosan mondgya a' Szent Írás *Jacobi 5. 14. 15.* Hallyátok Calvinista Patronusok melly szépen felelerre Matkó Predikátorok: *Uallyon hol vetted Mattyás Gazda a' Jakab Apostol mondásához ama' föltot: a' bűnbocsánatra? mert nincsen olyan a' textusban.* Orczátlannál orczátlanab, vaknál vakjab ez az Ember, hogy az világos Sz. Írást föltnak meri nevezni, és nem láttya a' Bibliában, a' mit egy Gyermeke is ha olvasná, fel talalna. Medgyek véle Calvinista Uraim? mert ha le irom is az Sz. Írás szavait, ugyan csak nem láttya a' meg átkodott vakfi Predikátor. De a' tikedvetekért im le irom: *Jacobi 5. 15.: Et oratio fidei salvabit infirmum, & allevabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittenturei.* Hát a' bűnbocsánat nincs a' Szent Jakab Textusában? Kérdgyétek meg tölle Zilahiak.

Igazán írja Professor Uram, hogy nem tudot itt felelni kézdi Matkó, mert ez ellen sem mondható semmit is: A' Pápisták csak haló félben valoknak adgyák ezt a' kenetet: a' Calvinisták pedig senkinek nem adgyák. Tehát ha a' Matkó agy veleje szerént, azért ellenkeznek a' Pápisták a' Sz. Írással, hogy nem minden betegnek adgyák ezt a' kenetet: Százszorta inkább ellenkeznek a' Calvinisták a' Sz. Írással, mert ők soha egy betegnek sem adgyák ezt a' kenetet. *Responde Matkó.*

Ez ellen sem mondható semmit is: Christus többeknek is in Plurali parancsolván a' keresztelest, *Matt. 28. 19.* csak egyedül keresztele Matkó. Tehát Sz. Jakab mondván in plurali, hogy az Egyházi Szolgák kennyék meg a' beteget: csak egyik is megh kenheti. Mert, miképpen nem szükség, hogy egy Embert, több Egyházi Szolgák keresztellyenek megh: azonképpen nem szükség, hogy egy beteget, több Egyházi Szolgák kennyenek megh. *Responde Matkó.*

Ez ellen sem mondható semmit is: Eppen ki öntödt annak Bolond elméje, a' Calvinisták itilete szerént is, a' ki azt mondaná, hogy nem tudá Christus ilyen formán előadni a' Szent Haromságot: *az Atya, Fiu, Sz., Lélek, egy állatú Isten, három személyben; ööllehet*

jöllehet ezt a' formulát sohul a' tellyes Sz. Irásban világosan Idvezitőnk nem mondotta. Tehát éppen ki öntődöt annak bolond elméje, a' ki azt mondgya, hogy nem tudá Szent Jakab bizonyos igékkel való formulát szabnia' kenetben; jöllehet olyan formulát nem olvasunk az ő levelében. *Responde.* Mert ezekre semmit sem feleltél a' tompa Csákányban Professor Uramnak. Bár köldulni induly még harmadszor-is. Igen meg tanulta Pofahazitúl Matkó, a' fok szantalan dolgokat csak abba hadni, a' kikre nem tud felelni.

Quæst. 3. Cap. 2. §. 28.

Az igaz házasság-bélieknek, vala-meddig élnek mind ketten, más házasságra való mehetetlenségeket, világos Sz. Irásból meg bizonyította Professor Uram. *1. Cor. 7. 11. Rom. 7. 3. Matth. 19. 6. 9. Mar. 10. 12. Luc. 16. 18.* Es hogy ezek ellen cselekednek világ tüttára a' bal Keresztyének. *Matth. 25. 33.* a' fok Istentelen válaltátsal.

Szegyen, hogy Matkó igaz házafnak tartván magát, nem tudgya mi értetik az igaz házafokon. Meg vallyá, hogy a' kik mind két rébről a' házasságnak *vinculum*-ját köteleit meg tartják, valamig élnek mind ketten, más házasságra nem mehetnek; mert azok felől mondgya Christus: *Quod Deus conjunxit, homo non separet. Matt. 19. 6.* De abban nagyot hazud az együgyű Predikátor, hogy a' parázna az ő parázna-ságával a' házasság köteleinek essentiáját, valóságát el bontya. Csudálom, hogy meri ezt mondani Felesége előtt, Matkó. Mert így könnyen el válhat Predikátorné ABBonyom, Urátúl, ha meg únta, és máshoz mehet. Könnyű-is az házas emberek között valami okot találni: mellyet fel találván, nem vétkezik a' Calvinista Biblia szerént, a' ki férjétől el-vált ABBonyt vészén. Kihez képest, ha a' Matkó gyomrát meg nem bántanám, azt kérdeném tőle; paráználkodik-e az, a' ki bizonyos és méltó ok-ból el-bocsáttatott ABBonyt vészén feleségül, avagy nem? ha paráználkodik: tehát nem igazán mondgyák a' Calvinisták, hogy a' ki okkal el-hagyatott ABBony-állatot vészén nem paráználkodik; ama töldalék-is héába-való, *Matt. 5. 32.* melly két Ige: ok-nélkül, se Zidó, se Górog, se Deák, sem más nyelven való bőtükből nem találhatik. Ha pedig nem paráználkodik: tehát jobban vagydon dolga annak az ABBonynak, a' kit

kit méltó ok-ból, tudni illik latorságért, bocsátot el a' férje, hogy sem annak, a' kit méltatlanul, és ok-nélkül bocsátot el, mert ezt senki el nem veheti, hogy paráznává ne légyen; amazt pedig el veheti; mert nem ok-nélkül bocsáttatott-el. Soha ennél jobb pajst nem adhattak volna a' Predikátorok a' parázna Afziszony állatoknak; mert ha valamely ABBony meg unnya az Urát, hágja által az ágyát, és fel bontya az házallágot; nem csak úgy, hogy vele ne lakie, hanem hogy férjhez-is mehesen, és a' ki el vészí, ne légyen parázna.

Nem érti Matkó a' Professor Uram irását, s' azért akadoz másodszor-is a' Pápista Királyokban. Nem igaz, hogy ha az Anyaszentegyház bizonyos nagy okokra nézve való tágitásából és Dispensatiojából, a' Felséges Casimir Lengyel Király, Attya-Fia Feleségét el-vehette, minden ember vehet egyszer s' mind Feleségül magának, két egy testvér Leányt, mint Jakób Liát, és Rachelt; a' Loth incestusa-is úgy mond, szabad lészen a' Papiistáknál. Mert Professor Uram meg-írta, de te nem értetted, hogy némely meg-tiltott Atyafiuság izej avagy *gradus*a' természet törvénye szerént tilalmaztatnak; némellyek csak az Anyaszentegyház rendelése szerént. Melyre nézve *Levit. 18.* az Atyafiság izej, nem mind a' természet törvénye szerént tilalmaztatnak, Istennek Moyse által ki adot kötelezéséből, éppen nem-is szolgálnak a' keresztyénségre: Hanem csak azok, kik a' természet törvénye-szerént-is tilalmasok; minémük vadnak. 7. 8. 9. 10. 11. versekben, kik most-is köteleznek. A' több izeket és gradusokat pedig, s' még a' kik ott bé nem foglaltattak-is, nem a' Sidóknak ki adott Ceremonialis, vagy Civilis törvénynek erejéből (melly bennünket már nem kötelez) hanem a' közönséges Ecclesiának parancsolattyaiból tartjuk, mellyekben Dispensatiót-is tehet, mint maga törvényében, a' ki nincs a' mostani időre néző, s' kötelező Szent Irás ellen.

Ezekre egy kukkot sem felelt Matkó; jele bizony, hogy nem értette. Idvelségtekre kérlek Calvinista Uraim, fontollyátok meg, helyesen szinnyezjé a' bünt, és hasznoson költi-e pénzeteket?

Quæst. 3. Cap. 2. §. 29.

Szent Pál mondgya *1. Cor. 14. 39.* hogy a' gyülekezetekben ne,
T t tiltassék

tiltásék meg az idegen nyelven való szóllás; tudni illik, mikor Istennek szóllunk titkos dolgokat Sz. Lélek által, *1. 2.* De a' Lutterek és Calvinisták azt Szent Pál ellen tiltyák.

Elő sem hozza Matkó a' mivel Professor Uramtól megh czáfoltaték, hogy mi Sz. Pállal, mindenkor a' meg érthető nyelven egyebeket tanítunk *1. 19.* a' népnek szólván, *1. 21.* Írást magyarázván *1. 22.* Misét pepig szolgálván, nem embernek állunk, hanem Istennek; *1. Cor. 14. 2.* Ezek ellen semmit nem mondhatván, forditya a' tompa Csákányt, és olyanokat fészegert, mellyek nincsenek a' Kérdésben; tudnillik, hogy *Sz. Pál az Irás magyarázást, és az értelmes nyelven való szóllást, az idegen nyelven való szóllással fellyeb becsüllti. Az Apostolok idejében a' Zido és Görög nyelvhez képest, minden egyéb nyelvek, idegen nyelvek valának &c.* Lattrátok Calvinista Patronusok, melly jól tud Predikátortok tétovázni. Fordítsátok hát ellene ama' maga szavait, *Czórúd mellé;* had felellyen egyenesen arra, a' mi a' Kérdésnek veleit illeti. Valamit az után beszél, mind meg vadnak fejtve Professor Uram Könyvébe. Mi-is meghengedgyük, hogy a' közönséges Isteni Sz. Szolgálatnak, melly a' népnek oktatására való, nem kell olyan nyelven ki szolgáltatni, a' mellyet senki a' halgatók között értelemmel nem hall. De ebből nem következik, hogy Deákul a' Misét nem szolgáltathattuk; mert abban nem Embernek szóllunk, hanem Istennek. Itt ismét, gyalázatos kissebségekkel illeti a' Sz. Misét, mint ha a' Christus végső Vacforája olly el-vetett dolog volna, hogy csak Töröknek, Tatárnak, Czigánynak való volna. Megh tetczik mint böcsüllti Matkó a' Magyarfágnak régi Sz. Eleit; a' kik ha a' Christus Áldozattya avagy a' Sz. Mife böcsületeiért nem építettek volna, aligh volna egy böcsülletes Templomok a' Luttereknek és Calvinistáknak. Kiért igen mocskoson fizet Matkó.

Quaest. 3. Cap. 2. §. 30.

Az Isten mondgya: csinály két Kerubimot Vert aranyból, *Exod. 25. 18.* A' Pártofok ellenben azt mondgyák: ne csinály; mert minden Kép Bálvány,

El-senved-

El-szenvedhetetlen, égh, és föld dögletető hazugságot ír itt a' tudatlan Bányász, melynél nagyobbat még a' hazugsághnak Attya-is aligh mondhatna. Azt mondgya, hogy *semmit oly szót nem ír Professor Uram a' melly feleletet érdemlene.* Hát ugyan nem érdemel feleletet ez? Ha minden kép Bálvány; Tehát a' Calvinisták-is Bálványok; mivel ők-is Isten képei. Hát nem érdemel feleletet ez? Nem tagadgya Matkó a' Consequenttiát itten, hanem csak azt kívánnyá, hogy ne gyűlölljük őket, ne üldözzük ha Isten képei. De miéoda eszível kívánhattya, hogy a' Vallása szerént, való bálványokat szerezsük, holot a' Sz. Irás gyűlölteti a' bálványokat; sőt parancsollyá, hogy el-roncsuk, s' még neveket-is ki töröllyük. *Deut. 12. 3.* Hát nem érdemel feleletet ez? A' mostani Calvinisták ellen Calvinus azt tartya, hogy nem minden kép Bálvány: *Lib. 1. Cap. 11. N. 12.* noha tovább *N. 13.* azt hazudgya, hogy régi időben semmi képek nem voltak a' Templomokban. Hát nem érdemel feleletet ez? A' Salamon Temploma képejhez képest, réz-kádat, s' ökröket-is nem szükség hogy csináltassunk: Mert már meg szűnt az ökrökkel való áldozat: de a' Christus, az Angyalok, a' szentek meg nem szűntek; még a' Christus szenvedése-is, érdemére nézve meg nem szűnt: azért méltó most ki ábrázolni ezeket a' képek által, valamint amazokat akkor. Ezek ellen egy szót sem írhatta Matkó. Azért nogassátok Calvinisták, had felellyen,

Quaest. 3. Cap. 2. §. 31.

Szent Pál mondgya *Hebr. 13. 10.* *vagyon óltárunk.* Az Ujitók pedig azt mondgyák; nem kell a' Templomban óltár, azért hánnyák-ki onnét.

Meg-pirongatá Matkót Professor Uram, hogy világos Szent Irás gyanánt árullya a' maga bolond vélekedését, azt irván, hogy csak egy Óltárok vagyon a' hiveknek az Uj Testamentomban, holott a' citált locus, világoson mutatya, hogy hazud Matkó, mert nincs ott ama' két tóldalék szó; *Csak egy.* De a' tompa Csákányban sem beszél másképpen, sőt bellyeb merül a' szemtelenségnek főrtőjében, midőn, hogy egy óltárnál nincsen több az Uj Testamentumban, abból akarja bizonyítani, a' mit Sz. Pál mond *Heb. 13. v. 15.*

Tt 2

de nem

de nem írja le az Sz. Irás szavait, hogy ki ne tessek hamis álnoksága, és az együgyűeknek szemeket bé köthesse. En pedig le írom, hogy magok a' Calvinisták értsék meg immár egyszer, melly nagy csalárd-sággal hitetik el őket az Uj Predikátorok. Igy szól azert Sz. Pál a' Matkóról citált helyen, *Heb. 13. 15. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum consentientium nomini ejus.* Süsdki immár ebből ha Jámbor vagy a' Consequentiat; Ergo, nincsen egy óltárnál több az Uj Testamentumban. Visgályatok meg Calvinista Uraim, ha méltó-e lelketeknek idvességét ilyen tompa Kon-sequentiára függeszteni. Bizony nincs helyén az eszevalaki az ilyen balgatagságokért gyűlöli a' Papista Vallást, és szereti a' Calvinistaságot. Azt-is csak abba hadgya Matkó, hogy Sz. Pálnál olly óltárról vagy Szó, a' kin áldoznak, nem-is egy helyt, a' Propheták jóvendőlése ízerént: *Isai. 19. 19. & 21. Malach. 1. 11.* Más óltár volt azért Antiochiában, *Aclor. 13. 2.* más Jerusalemben, *Aclor. 2. 4. 6.* más Troásban, *Aclor. 20. 7.* más Corinthusban, *1. Cor. 10. 21.* Responde Matkó.

Azt-is csak abba hadgya a' tudatlan Bányász, hogy Christus tulajdonképpen nem Óltár, hanem az óltároknak Ura, kiken áldozik, áldoztat, és áldoztatik. *Hebr. 5. 10. Cap. 6. 20. Cap. 7. 24. Responde.* Ezekre kellett volna felelned, nem ide, s' tova tétováznod, mint a' Vizben haló Ember. Kérlek Calvinista Uraim, vegyétek meg-rajta pénzeteket, ha nem akar azokra felelni, kikkel ostromoltatik.

Quæst. 3. Cap. 2. § 32.

Szent Pál mondgya, *1. Thess. 5. 21.* mindeneket meg-probályatok, s' a' mi jó, azt tartsátok. De a' koncokat féltő Lutter és Calvinista Predikátorok azt mondgyák: senki ne próbáljon egyebet annál, a' miben született.

Igazán írja Professor Uram, hogy a' csalárd Matkó rokája itt-is csóvállja farkát, s' másóva mutat. Mert a' tompa Csákányban-is mint a' vak veréb, evez tétova; nem tudván Sz. Pálnak amaz 22-dik verséből, hogy midőn Sz. Pál arraint, hogy mindeneket meg-probáljunk, nem olly generaliter szól, hogy azokat-is próbálgassuk, mellyek gonoszoknak láttatnak; mert ezekről azt tanította, hogy el-távoztassuk,

távoztassuk, minémű a' Lutter, és Calvinista Tanítók predikállása, kit igen méltó el-távoztatni; mert rosznak láttya, valaki amaz Isten szavát hallja *1. Tim. 3. 15.* hogy az Igazságnak oszlópa, az Anyaszentegyház, kiről a' Lutter és Calvinista Tanítók nem akarnak értekezni, hanem csak a' magok csalatkozható értelmeket predikállják: s-ezt, mint hogy nem egy Ember, hanem az egész Keresztyén Anyaszentegyház hamisnak találta, nem szükség nekünk próbálgatni, hanem távoztatni kell.

Nem igaz, hogy Sz. Pál a' bizonyos jókat mondaná hogy meg-probáljuk; annál-is hamissab, hogy az írva volna *Aclor. 17. v. 11.* Mert ott a' Markó tulajdon citatioja szerént-is nincsen a' próbálás, hanem a' tudakozás. Nálunk pedig ezek egy más közöt különböztetnek. De azt kérdi a' Zilahi Páfstor; hát mit téssen amaz: *mindeneket meg-probályatok?* mondgya megh ő, mit téssen amaz: *mindenről a' mi gonosz meg-oltalmaztatok magatokat:* ha a' mindenek meg-probálásában nem foglaltatik a' gonoszoknak próbálása; fenki ne csudállyá, hogy a' bizonyos jóknak próbálása sem foglaltatik; kiváltképpen hogy efféle bizonyos jóknak próbálása, sokszor nem szabados.

Utollyára azt fecsegi, hogy Sz. Pál nem mondgya, sem a' Papista Ecclesiát nem említi, melly nem igazságnak oszlópa, hanem *Meretrix Babyllonica.* De ha csak ugy kell belzélni; Sz. Pál a' Calvinista Ecclesiát sem említi, Ugy-e? tehát ki hozhatom-e csak ebből, hogy a' Calvinisták Ecclesiája *Meretrix Babyllonica?* Haj! Haj! Domine Predikans, hogy nem józanúlsz meg.

Quæst. 3. Cap. 2. § 33.

Sz. Péter mondgya, *2. Pet. 3. 16.* hogy nehéz meg-érteni a' Sz. Írást. A' Lutterek és Calvinisták pedig Sz. Péter ellen azt mondgyák; nem nehéz.

Irtávala Professor Uram, hogy mikor Matkó azt vitattya, hogy csak az veszendőknek homályos az Evangelium, a' csak szóval hamissan töldegya a' Sz. Pál írást, ama' Calvinisták szájában gyakran forgó Sz. Irás ellen: *Non addetis ad Verbum.* De a' Matkó, a' tompa Csákányban sem mutathatá meg a' csak szót, Sz. Pálnál; hanem

egy *Syllogismust* csinál, mellyel bé peccsétli, hogy *crassa ignorantia*, Gyermekei *Fallacia*, szemétre való gaz vóltírásának kezdeti. vége is az. Hallyátok Argumentomát: *Ha Pál Apostol az Evangeliumnak homályos vóltat nem teszi közé a hívőkkel, hanem csak azoknak tulajdonította, a kiknek elméjeket megvakította e világnak Istene, tudniillik a hitetleneknek, hogy a Christus dücsösége, Evangeliumának világossá-gane fenylék nekik, hamissan vádolja Sámbar Matkót. De Pál Apostol az Evangeliumnak homályos vóltat nem teszi közé a hívőkkel hanem csak azoknak tulajdonította, a kiknek elméjeket megvakította e világnak Istene. Ergo.* Itt meg reked az tudatlan *Dialecticus*, hanem azt veri utánna, *Responde Sambar.* Allyatok elő tanuló *Logicusok*, valakik a Kassai, Eperjesszi, Pataki, nevezetes Iskolákban serénkettek, és vizsgállyátok megh, ha ebben a *Syllogismusban* nem találtatik-e ama ottromba *fallacia*, mellynek *Petitio principij* a neve? Szintén az vala a Kérdésben, ha Sz. Pál az Evangeliumnak homályos vóltat, csak azoknak tulajdonította-e, a kiknek elméjeket megvakította a világnak Istene, tudni illik a hitetleneknek; Matkó pedig a le táblázott *Syllogismusban* ezt azzal bizonyítja: Mert, ugy mond, Sz. Pál az Evangeliumnak homályos vóltat csak a hitetleneknek tulajdonítja; *dat pro responsione, quod est in questione.* Fizestetek illy nevezetes *Sophistának* Calvinista Uraim. Több efféle nyálaskodásáért többször-is megdorgáltatod oda fel.

A pedig merő neveltség, a mit tovább mond, hogy ha minden *Berea Városbéli fidelis mives Embereknek* világossá tette az Isten az Evangeliumot; miért nem következik hát jól, hogy nem csak a Jesuitáknak, hanem a több mives Embereknek, Timároknak, varjárnak &c. Világos, azon Evangelium? Nem tuttam eddig, hogy a Zilahi Var-gák többet tudgyanak a Sz. Iráshoz, mint az ébren vigyázó, Sas ízemű régi tudós Sz. Atyák, a kik annyit fáradoztak, izzattak az Sz. Irás magyarázattyában, mellyet soha nem cselekedtek volna, ha a Sz. Irást olly világosnak ismérnék, hogy minden fogatlan, Bába első hallásában által értené. De egy okos ember sem hiszi el itt a Matkó szavát, meddig megh nem mutattya, hogy azok a Szent Irás nehéz locusi minden Timárnak világosok, a kiket oda föl czitáltam.

Tovább.

Tovább. A csudákról ollyakat beszél Matkó, a mellyek az ő tudatlan eszelősségét, és Bányászos gorombaságát csudáltattyák, s' czégérezterik. Mert Professor Uram csak az igaz Isteni csudákról szól, a kikkel Isten az igaz Hite bizonyítja, *Mar. 16. 17.* azokról mondgya, hogy csak egy sem lett a Romai Papista Sz. Hiten kívül. Azért, mind heábavaló fecsegések, a miket ír Matkó, az *Antichristus hazug csudatételiről, a Sós retek agyvelejű képnek* írásáról. Es hogy elzébe vegye magát azt kérdem; ha az igaz csudák, erős bizonyosági-e azoknak a miket állatnak? vagy erőtlének? Ha erőtlének: Tehát a Moyses és Christus csudáj heába valók voltak. Mikor azért Christus azt mondotta, hogy a csudák bizonyoságot tesznek ő róla *Joan. 10 v. 25. 37. 38.* mikor intete az embereket, hogy higgyenek az ő cselekedetinek: azt felelte volna erre Matkó; hogy a Pogányok-is csudákat tettek, *Beelus-is nagy életű vólt. fol. 456.* Es ha a csudák nem elégések a hitel Berzékre, nem okollani mondotta volna Sz. Agoston, *Contr. Epist. Fundam. Cap. 4.* hogy az Ecclesiában tartoztattyák őtet a csudák: nem helyes a Sz. Márk írása; hogy a csudákkal erősíti Isten a Tudományt, *Mar. 16. 7. 20.* Nyelle el ezt a Matkó, ha ugy akar járni mint a Sárkány a Daniel falattyával, *Daniel 14. 16.* elő mind az által, mennyen *Lauretomba*, vagy *Csefztakóba*, és ott elég csudát láthat, mivel hogy azt kívánnya, hogy mutassunk csak egy Igaz csudát a Papista Vallásban.

Utollyára, minden mérgét kiönti a maszlagos Predikátor, midőn, hazugságnál nagyobb hazugságnak írja, hogy az Apostolok idejétől fogva a mennyi Istenes életű Szenteket az egész Világ ismér, azok mind Papisták voltak, mert a Papista Vallás ugy mond Örökös Tudomány, azért abban nem léhetnek szentek. Más emberek Istent áldgyák, midőn lelkek hasznáért felvőtt fáradságoknak végét érik; a mi Matkónk pedig káromkodik, morog, kiváltképpen az utolsó Magyar Verszekben, a hol triumphál szöki, ugrig, örömben. A Mosték, Gané, Korpa, gyakran forog a nyelvén, a Vajdák füstös istállójú Czigányokat, mindent őszve keverő dísznokat győzedelmének bizonyoságára elő hja, s' ezekkel végeziel mostékos, ganéjos, korpás Könyvet, magának, s' a Calvinista Vallásnak örökké való kissebségére. De a kinél Isten okosságot adott, megh-tapasztalhattya, hogy csupa bolondság, minden dolga a Zilahi kiáltónak. Bezzeg.

Bezzeg, ha hívásos Szó szaporítások, káromkodások hazudozások, embertelen nevezgetések, pajkos szitkok győzedelmessé tennének valakit, meg vallom hogy el-nyerne a' Pálmát, és pallyát ez a' morgó Predikátor,

Helyén marad azért, hogy az Apostolok idejétől fogva a' mennyi Istenes életű Szenteket az egész világ ismér, azokból egy sem volt a' Romai Papista Sz. Hiten kívül. Ez ellen okosfán semmit nem mondhatta Matkó, hanem midőn azt bőfőgé, hogy egy Szent ember sem volt a' Papista Vallásban, Calvinus Apja és a' Lutter űstökibe kapa, kik Zepherinust, Nagy Gergely Pápát, Basilust, Bernárdot, Ferenczet, Domonkost, Agostont, Szenteknek vallották, ezek pedig mind Barátok voltak.

Helyén marad az-is, hogy a' Lutterek és Calvinisták Vallása helytelen birodalom, nem a' Christus-é: mert a' Lutter és Calvinista Tanítók, hol a' magános sügallásra vezetik a' versengőket; de haszontalanul; hol a' Sz. Írára, kiről-is melly nagy Versengések származnak, íráfomból kitanulhad. Ez ellen semmit sem mondhatta Matkó.

Helyén marad az-is, hogy csak az egy Papista Ecclesia, a' Christusnak rendes birodalma és országa, kiben idvezülhetsz; s' ezen kívül pedig senki sem, Heb. 11. 7. Mert a' Papista Ecclesiában, a' mit a' Fő Lelki Pásztor akarattyaából gyűlt Conciliomok, végeznek, abban meg nyughatnak a' hívek, ugy mint a' Sz. Lélek vezérléséből származott végezésben. Act. 15. 28. Ez ellen helyesen semmit nem mondhatta Matkó.

Ah! ved eszedben avagy csak már ezekből Calvinistáság a' Tanítoid hamiságát; és mig időd vagy, a' fok tévelygéseknek bizonytalanságából, ki kelvén, támaszkodgyál az Igazságh oszlopához 1. Timoth. 3. 15. és az egész világra terjedt,

Roman. 1. 12. Szent életű Emberekkel, csuda tette-

lekkel, régi Sz. Doktorokkal fennő; a' négy

első Conciliomokkal eggyező Romai

Papista Szent Hitben ély,

hogy üdvözülhes.

AMEN.

A Z

AZ EGÉSZ KÖNYV- nek BÉ-Fejezése.

A Lutter és Cálvinista Predikátorok dolgaiban, többi között kettőn csudálkozom.

Először, azon; hogy olly bátran, olly gyakran Kérkednek, és dicfednek azzal, hogy Vallásokat Szent Írásban találják; onnan vészik; onnan bizonyítják; mint ha, az, olly Világos volna, mint délben a' Nap fény. Maga, azok között, a' miket a' Romai Ecclesia ellen vitatnak, semmit, tellyesléggel semmit, Szent Írásban nem találnak; hanem éppen, és mindenestül magok tulajdon agyaskodái. Mellyeket csak szinte valami rossz, erőtlens, sőt esztelen Consequentia, emberi okoskodások által, akarják a' Sz. Írásból ki farúlni.

Eleget törődék Matkó Predikátor, hogy csak edgyet azokban, a' miket ellenünk vitatnak, Sz. Írásból megh mutasson. Ám megh hallád, melly balgatagúl bizonyíta. Azért minden ember eszén járjon, és a' Sz. Írásnak emlegetésével, meg-ne elégedgyék: mert a' Sz. Írásnak becsületes neve alatt, csak emberi gondolkodásokat találnak az ui kiálók.

Másodszor. Azon-is nagy csudám vagy, hogy Nyomtatott Könyvekben, ennyi fok hazugságokat, hamiságokat, rágalmazásokat, szitkokat, hívásos rossz bizonyításokat mernek elegyíteni! Noha tudgyák, hogy szem eleibe kerül íráfok, és orczájokra fordul álnokságok. Mit gondolsz, hogy cselekednek, mikor a' Predikáló székéből beszélnék, a' hol a' Szó el-röpül, és az hazugságok csak el-enyésznek?

U

Végy

Végy példát a' Matkó irásából: menyifzer hazudot? menyifzer ellenkezet magával? menyif fok rút embertelen rágalmazókat, éktelen szitkokat elegyitet Könyvében? ki lehet oly esze, veszet, hogy ez után ilyen Ember szavainak hidgyen, ki ennyifzer hazud irásában? Bizony szánom a' szegény halgatokat, kik szomjan isz szák a' hazug nyelveknek závaros moslékit. De jól imádkozzék Matkó, hogy az én kevés írásom, Halgatói kezébe, ne akadgyon: mert, ha ennyi fok tudatlanságit, nagy számu hazugságit, gyermeki bizonyítást, esztelen feletit, ezekbe vészik, csak úgy halgatták az után kiáltást, mint a' részeg Ember nyelvekedést. A' Posahazi temérdek de üres és gyarló istája-is meghévonyodik böcsületiben, ha ezen írással még-vísgállyák: nem hogy a' Győzhetetlen Kalauznak port rútgot volna szemébe.

Utóllára intem a' Zilahi Kiáltónak *Magistratusát*, Egyházi és világi fejedelmét, hogy emnek a' Mafzlagos Predikátornak, zabolát vessenek Szájába; és ne szenvedgyék, hogy olly fok rút, gyalázatos és gyűlölséges infamiakkal terhelje a' Kereszttyén, Császárokat, Királyokat, Urakat, és minden rendeket. Nem csodáltam annyira az Pater Professor Uramra való agyarkodást: hanem azt szenvedhetetlen gonofzságnak tartottam, hogy az Catholicusokról és Egyházi rendekről közönségesen illy gyalázatos szidalmat irogat: *A' Pápa meg testesült Ördög. fol. 376. A' Pápisták meg-dühött ebekhez hasonlók. fol. 1. 2. Lelkek isméreti, ha volt-is valaha, de már el-kopott a' Papista Papoknak. fol. 145.* Több effélek vadnak irásában egy néhány helyt. Nem magyarázom, mérges gyűmölcsöt efféle gyűlölséges gyalázatoknak: itéllye meg, a' kinek Isten okofságot adott, ha méltó-é, hogy egy ilyen Ember, ennyi fok nagy Rendeket illy rút gyalázattal illessen? Nem tudom, ha a' Zilahiak Játéknak tartják ezeket: de másut nyelve-is kiugrik efféle szók után az Embernek. Azért Matkó bellyeb fald a' lipot, és ha Hitrül akar sz disputálni, ted félre a' Trágárságot, rágalmazást, hazugságot, morgást. Mi haszna, hogy imitt-amott szedegetett hazugságokkal gyalázod a' Papok életét? azzal hamissá nem teszed a' Papista Hitet. Mert ha mind igazak volnának-is, a' miket hamissan írsz: még-is minnyájan a' Pápák és Papok

és Pápok olly nagy bünt nem miveltek volna, mint a' Christus Apostoli közzül való, a' ki az Isten Fiát halálra ártulá; egy néhány Pénzen el-adá; az után kétségben esvén, magát fel-akasztá. Ha ezek az esetek meg nem gyalázták az Apostoli Collegium-ot; heába emlegeted a' *Kurvas Papok* fogyatkozást, akár igazak, akár hamissak legyenek.

Annak-okaért, hogy véget vessék immár írássomnak, mindeneiket, kik a' közönséges Romai Anya-ß egy-ház-kívül vannak, nevezet szerént pedig a' Calvinista Atya-fiakat, az Istennek jó-voltára, mellyel teremtetünk; és a' Christushnak ártatlan Vérére, mellyel meg-váltattunk; az Örökké-meg maradandó dicsőségre, mellet az Égekben várunk; és az Isteni gyönyörűségnek folyására, melyből ott itatnak azok, kik az Igazságot követendik; kérek, és kényszerítek mindeneiket, hogy legyen gondgyok, és kedvök ehez a' dologhoz: hogy meg hánnyák, vessék, ha erős fundamentomon vannak-é éppítetve: ha bátorságban léznek-é az ő Valások felől, halálok óráján; és mikor a' Christus Itélő Székieleibe állanak, mikor az Örökké-való, és meg-változhatatlan *Sententziát* kell el-venni.

Mert kétségh-kívül való dolog az, hogy ahoz a' Valláshoz kell ragzkodnunk életünkben, a' mellyet halálunk óráján akar-nánk hogy tartottunk volna; és a' melynek igaz okát adhattyuk, mikor a' Christus Itélő-széki előtt fogunk állani: mivel hogy, a' cselekedendő dolgok felől, jobb tanácskozást Ember nem tehet, mint a' Halálnak, és az Örök itéletnek emlékezetiből: hogy tudni-illik, azt választjuk itt, a' mi abban az órában, nekünk igen használhasson: azt pedig el-távoztassuk, a' mi nekünk akkor bizonyos veszedelmet, avagy nagy kárt szerezhetne. Immár pedig csak a' régi Romai Kereszttyén Szent, Hit ilyen, melynek könnyen okát adhattyák az igaz Itélő Bíró előtt az *Catholicusok*; és hogy semmi veszedelmők ebből nem következik, nyilván való. Mert magunkban formállyuk azt; hogy én az igaz Itélő Szék-előtt állok, és azt kérdik tőlem. Miért követtem én a' Romai vagy Papista Hitet (mint ők hívják) és azt el hagyván, nem inkább hajlottam amaz ujra, melly a'

Calvinus *reformatioi*-ból csemetézett? Nagy bátorsággal ezt felelem: Uram, azért tartottam a' Római Hitet: Mert ez tanított engemet szívennek a' földiektől-el fogására, és a' Mennyejek szereterinek fordítására: ez tanított a' testnek meg-szelidítésére, és az ő kívánságának, az Isteni félelem által-való öldöklésére; a' jó cselekedetekben meg-maradása, és a' bűnbéli szabadságnak minden alkalmatosságának el-metűzésére. Azért tartottam a' Római Hitet: mert ebben láttam sokakat, kik bölcseséggel, Szentséggel, csuda-tételekkel, és Prophetiai lélekkel ez egész Világh előtt csudálatosak voltak: a' kik, lehetetlen hogy ilyen nagy dologban megh-csalatkoztak legyen. Azért tartottam: mert láttam, hogy e' felől tett Isten, minden Száz Elztendőben, sok Csudák által bizonyosságot: mert ebben, láttam az Isteni igireteket be-teljesedni: mert ez el-terjedett mind e' széles Világon. Ehez lett ez ideigh, és léfzen most is szüntelen, a' Pogányok megh-térése; ebben vagyon Doktoroknak minden időben nagy edgyeslégek a' Hitnek fő fő részeiben: ebben vagyon szüntelen való megh-maradása, egy más után való következése a' Püspöki Széknek, és minden Tanítoknak, az Apostolokkal-való őszve foglaltatása: ebben vagyon, minden Vilzszá vonásoknak, hirtelenséggel-való le-szállítása. Ez, ennyi sok Száz Elztendőtől fogva, minden Eretnekségek, és kegyetlen Fejedelmek üldözése ellen, mozdulás-nélkül megállott; és a' Pokol Kapui ez ellen semmi hatalmat nem vehettek. Ezekkel ha a' Római Ecclesiában lévén, megh-csalattam; nem más az oka, hanem a' ki az én Vallásomban, jeleket, és csudákat cselekedett: *Unde si error sit, à te Deus deceptus sum; ista enim in nobis, iis signis & prodigiis confirmata sunt, quae non nisi à te fieri potuerunt.* Richardus, Libr. 1. Cap. 2. Az Új Vallásokban pedig, semmit effélét nem láttam: hanem inkább, mind ezekkel ellenkező dolgokat tapasztaltam. Semmi okom nem volt azért arra, hogy e' Hittől el-szakadnék; vagy hogy valami módon e' felől kételkedném.

Te pedig,

Te pedig, valaki vagy, a' ki más Vallást követél; kérlek, micsoda okát adhatod cselekedetednek, mikor reá kérdésel ama' rettenetes Ítéletben? Talám azt feleled a' Birónak: Azért hattam-el a' Római Hitet, mert azt Bálványozással, Babonákkal, és emberi találmányokkal rakvának írtam: azt alítottam, hogy abban a' Fejedelemséget az Anti-Christus bírja: azt véltem, hogy a' Papisták az ő érdemekre támaszkodnak, nem a' te, vérednek árrára.

De mint járjz, ha el-törülven akkor az ördögi kötésnek Csipáját, melly most elmédet el-fogta, nyilván látandod, hogy megh-csalattál? micsoda tanácshoz kapsz? mert tovább immár nem léfzen *Poenitentiá*-nak, és megh-térésnek helye. Azt fogodé mondani, hogy nem tudtad? De meg nem ment az: mert az Igaságnak könnyen végére mehetnél volna, ha olly szorgalmatos tudakozással lettél volna, mint a' dolog kívánnya, vala. Völt-is pedig igaz okod a' kételkedésre, melly szorgalmatos vizsgálásra izgathatott volna. Mint szinte azért a' Zidókat meg-nem menti, hogy tudatlanságból tévelygettek, mert értésére juthattak volna az Igazságnak: azon-keppen, tégedet ez a' temérdek tudatlanság meg-nem ment. Mert, hogy vétkek nélkül szakadhatnál-el a' Római Anya-szent-egyházról, nem elég volt arra, akár melly vélekedés, és gyenge tanúság, hanem ugyan bizonynyal kellett volna tudnod, és minden indulatokat felre téven meg tapasztalnod, hogy a' Római Hitben, azok a' vétkek benne legyenek: és olly nyilván, kellett volna ezeket látnod, hogy tovább szivedben a' felől, semmi izgató gondolkodás, semmi kételkedésre való igaz ok, ne maradhatott volna. Olly igen távul vagyon pedig, hogy az Anya-szent-egyház tévelygési felől ilyen bizonyos lettél volna; hogy erre néked, még csak hihető szabáfú, és szín-mutató jelenségek sem szolgálhattak.

Azért minden Ember eszén járjon, és migh ideje vagyon szorgalmatosn, s' az igazság meg ismérésének nagy kívánságával tudakozzék az Igaz Anya-szent-egyház Aklárul: hánnya, vessé megh azokat, mellyek ebben a' Könyvecskében

adatnak elő. Sohált meg ne nyugodgyék migh nem mindeneket rend szerént meg rostálánd; és migh nem bizonyost találánd ilyen nagy dologban. Es ha meg - is maradand valami kételkedése; vagy a' mellyeket nem tellyességgel jól érthetett volna meg; mennyen az Catholicus Doctörök-hoz: Kik mindenekben, nagy könnyen, úgy eleget téznek, hogy az ő szíve, az igaz vallásnak világában tellyes csendeséget nyer.

Ezt kívánnjuk; ezen könyörgünk; ezért minden kívánságunkal, imádságunknak minden cselekedetivel kérünk tégedet, ő igaz világosság, örökké-való Világosság, minden Embereknek, s - Angyaloknak meg - világoztója. Mert, noha az Eördögnek csalárdságátúl el - hitetvén, te tölled, és a' te Anya - szent - egy - házad - tül el - távoztak né mellyek: mind - az - által te teremtettt állatid; a' te képedre, és hasonlatosságodra ábrázoltattak; a' te vérednek árrával meg - váltottak; a' mennyei örökségre, és a' te Országodnak tárláságára, teremptettek, és hivattak. Ne veszszen el - a' te ilyen szép munkád, melly tenéked ennyiben állott; a' melly te néked örökké - való hálakot, ad, meg - ismervén az Igazságot, mely a' te dicsőségedre fénlik mind örökké. Ved - el e' szörnyű homályt, melly mostan elméjeket el - fogta: ved - dol az Eördögnek igézetit, mellyel elméjeknek szeme, kötve tartatik, és elmélkedések el - fordittatik. Adgyad mindenekbe, kik az igaz vallás kívül vadnak, nagy felelmét az meg - ölthetetlen Tűznek, és az el - készítettett örökké - való égésnek: öltsd - beléjük az Igazságnak meg - ismérésének, és üdvösségnek meg - nyerésének lángozó szeretetit: mutasd - meg nekik a' te Könyörületességednek világát, hogy ismérjék - meg a' te Aklodat: ércsék - meg, hogy az - az Akol, a' melyben ez előtt voltak, nem a' te Aklod, hanem a' te ellenséged Istállója; melyben valakik maradnak, nem az életre tartatnak, hanem a' veszedelemre, hogy legyenek tápláló eszköze a' Tűznek, eledele az Halálnak: *Psal. 48. 14.* Vidd vízfűzű őket a' te Aklodba; hogy abban a' te Tudományodnak, és a' te csudálatos

csudálatos szentfégednek üdvességes eledelével meg élesztetvén, gyógyúllyanak - meg Lelki nyavalyájokból; és nőjenek a' te Lelkedben; az alázatosságnak, és az Urnak felelmének lelkében, szelédségnek, és tiszta szeretetnek lelkében; és gyorsíttassanak - meghaz örök életre, melyben mi velünk edgyűt, ez életnek szempillantása után, részesekké lévén a' te dicsőségedben, és boldogságodban, téged ditsirjenek, téged áldgyanak, és dicsőítsenek örökön, örökké, Amen.

O. A. M. D. G.

A' Nyomtatásban esett fogyat- kozások igazítása.

Estek a' Nyomtatásban valamely fogyatkozások; és fő képpen az Orthographiában, az Accentusokban, és néhúlt az Számokban is; de sem nem sokak; sem nem olyak, melyeket akár ki-is könnyen észbe ne vehessen, s-meg-ne jobbitthasson. Azért csak egy, vagy két fogyatkozásokat igazítását említem, melyek nélkül nehéz volna a' dolgot meg-érteni. A' többinek igazítását csak a' kegyes, és jó-akaró Olvasóra bizzuk.

*Folio. 1. Arrinufsággal: olvasd; Arriánufsággal. fol. 154. Szökést: olvasd; p. kést. Ibidem, pauca dele. fol. 139. Ecclesia vólt: olvasd; Ecclesia igaz vólt, fo. 146. másoltatták: olvasd; másoltattak. Ibidem mocs-
koltatták: olvasd; inockoltattak. Ibidem akarták: olvasd; akartak.*

*Fol. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 157. 159. Harmadik meg-torkolása: olvasd; Második meg-torkolása. Fol. 330. valának, olvasd; valának. fol. 332. vaerséből: olvasd; verséből. Ibidem próblyunk: olvasd; próbáltunk. fol. 215. mondána: olvasd; mondaná. fol. 77. Ebclesiá-
nak; olvasd; Ecclesiának.*

